

תלמוד בבלי - כתובות - תוספות

● פרק ראשון - בתולה נשאת ● פרק שני - האשה שנתארמלה ● פרק שלישי - אלו נערות ● פרק רביעי - נערה שנתפתתה ● פרק חמישי - אף על פי ● פרק שישי - מציאת האשה ● פרק שביעי - המדיר ● פרק שמיני - האשה שנפלו ● פרק תשיעי - הכותב לאשתו ● פרק עשירי - מי שהיה נשוי ● פרק אחד עשרה - אלמנה ניזונת ● פרק שנים עשרה - הנושא את האשה ● פרק שלוש עשרה - שני דייני

פרק ראשון - בתולה נשאת

ב. ב. ג. ג. ד. ד. ה. ה. ו. ו. ז. ז. ח. ח. ט. ט. י.
י. יא. יא. יב. יב. יג. יג. יד. יד. טו. טו.

פרק שני - האשה שנתארמלה

טז. טז. יז. יז. יח. יח. יט. יט. כ. כ. כא. כא. כב. כב.
כג. כג. כד. כד. כה. כה. כו. כו. כז. כז. כח. כח.

פרק שלישי - אלו נערות

כט. כט. ל. ל. לא. לא. לב. לב. לג. לג. לד. לד. לה. לה.
לה. לו. לו. לז. לז. לח. לח. לט. לט. מ. מ. מא. מא.

פרק רביעי - נערה שנתפתתה

מב. מב. מג. מג. מד. מד. מה. מה. מו. מו. מז. מז. מ.
ח. מח. מט. מט. נ. נ. נא. נא. נב. נב. נג. נג. נד. נד.

פרק חמישי - אף על פי

נה. נה. נו. נו. נז. נז. נח. נח. נט. נט. ס. ס. סא. סא.
סב. סב. סג. סג. סד. סד. סה. סה.

פרק שישי - מציאת האשה

סו סז סח סט סז סט ע.

פרק שביעי - המדיר

ע עא עב עב עב עג עג עד עד עה עה עו עו:
עז עז:

פרק שמיני - האשה שנפלו

עח עח עט עט פ פ פא פא פב פב פב:

פרק תשיעי - הכותב לאשתו

פג פג פד פד פה פה פו פו פז פז פח פח פט:
צ צ:

פרק עשירי - מי שהיה נשוי

צ צא צא צב צב צג צג צד צד צה צה צה:

פרק אחד עשרה - אלמנה ניזונת

צו צו צז צז צח צח צט צט ק ק קא קא:

פרק שנים עשרה - הנושא את האשה

קב קב קג קג קד קד:

פרק שלוש עשרה - שני דייני

קה קה קו קו קז קז קח קח קט קט קי קי קי:
א קיא קיב קיב:

פרק ראשון - בתולה נשאת

מתני' בתולה. הא דלא קתני הבתולה כדתני האשה נקנית היבמה ניקנית (קדושין דף ב.) משום דהתם אקרא קאי כי יקח איש אשה (דברים כב) האשה הכתובה וכן היבמה אבל הכא לא קאי אקרא והא דלא תנן בפ"ק דקידושין (דף יד:) העבד עברי אף על פי דכתיב בקרא (שמות כא) כי תקנה עבד עברי משום דא"כ ה"ל למתני העבד העברי שאינו דבוק ואין דרך הש"ס לדבר כן ומיהו גבי איש ואשה רגילים בכל מקום לשנות בה' אע"ג דלא קאי אקרא כמו האשה שהלכה (ביבמות דף קיד:) האשה שנתארמלה (לקמן דף טו:) האיש מדיר את בנו בנזיר (נזיר ד' כח:): **נשאת.** הא דלא קתני נושאת את הבתולה כמו האיש מקדש (קדושין דף מא.) לפי שעתה מקצר יותר ועוד דאי תנא הכי ה"א אפי' בעל כרחה כדמשני (שם דף ב:) גבי הא דפריך וליתני האיש קונה ועוד דהתם אקרא קאי כי יקח איש אשה: **ליום** הרביעי. ולא בליל חמישי כדאמר בפרק בתרא דנדה (דף סה:). דליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא כ"ש אם יעשה נושאין בליל ה' דאיכא למיחש שיטרד בנשואין וכתובה ולא יבעול: **שאם** היה לו טענת וכו'. ואם תאמר הא תינח אשת כהן או פחותה מבת שלש דליכא אלא חד ספיקא כדאמרינן בגמרא (לקמן ט.) אבל בשאר נשים דאיכא ספק ספיקא אמאי תנשא ליום ד' ואומר ר"ת דלא פלוג רבנן בתקנתא ומשום אשת כהן ופחותה מג' תקנו בכל הנשים שינשאו ביום ד' ובקונטרס פ"י שמתוך כך יתברר הדבר ויבואו עדים שזינתה ברצון וקשה לפירושו דאמרינן בגמרא (שם:) אמר אביי אף אנן נמי תנינא דהאומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו בתולה נשאת כו' מאי לאו דקטעין פתח פתוח והשתא היכי מייתי ראייה לפ"ה הא אע"ג דאינו נאמן מכל מקום ישכים לבית דין שמתוך כך יצא הקול ויבואו עדים ויתברר הדבר וי"ל דלא מייתי אביי ראייה לרבי אלעזר אלא שהוא בקי ומכיר אם הוא פתח פתוח דאם אינו בקי לא יצא הקול ולא יבא לידי בירור כי יאמרו שהוא טעה וסבור שמצא פתח פתוח ואינו כן ולא יחושו לדבריו ועי"ל דגם לפ"ה לא היו מתקנים שתהא ניסת ליום ד' משום שמא יתברר על ידי עדים אבל כיון דבאשת כהן ובפחותה מבת שלש דנאמן לאוסרה עליו תקנו שתהא ניסת ברביעי גם בשאר נשים תקנו משום שמתוך כך יצא הקול ויתברר הדבר על ידי עדים והשתא מייתי אביי שפיר ממתניתין דבאשת כהן ובפחותה מבת שלש נאמן לאוסרה עליו.

ותימה דהכא משמע דמשום חששא דזנות תקנו שתהא ניסת ברביעי ובפ"ב דגטין (דף יז. ושם) איכא מ"ד דתקנו זמן בגטין משום פירי אבל משום שמא יחפה על בת אחותו לא חיישינן משום דזנות לא שכיח וי"ל דהתם קאמר זנות דאתי לידי מיתה דהיינו בהתראה ובעדים לא שכיח אי נמי הכא שלא תשב עמו באיסור כל ימיו חשו אפילו לזנות אע"ג דלא שכיח: **מפני** מה אמרו בתולה נשאת ליום הרביעי לפי ששנינו כו'. אין שואל הטעם למה נשאת ברביעי דאם כן לא הוה משני מידי אלא הכי פירושו מפני מה אמרו כלומר מאי נפקא מינה שתיקנו שנשאת ברביעי ומשני נפקא מינה לענין מזונות ותרומה ורב יוסף קא מתמה מריה דאברהם דהא נפקותא מפרשה בהדיא שאם היה לו טענת בתולים והוא מניח נפקותא זו המפורשת ותופס נפקותא אחרינא: **אלא** אי אתמר הכי אתמר א"ר יהודה אמר שמואל. ולא גרסינן רב יוסף דהא רב יוסף גופיה קאמר אלא אי אתמר: **מפני** מה אמרו כו'. בניחותא גרסינן לה ולא בא להקשות אלא ותנשא באחד בשבת: **ותנשא** באחד בשבת. לא בעי לשנויי דנשאת ברביעי כדי שתבעל בחמישי משום ברכה שנאמרה בו לדגים כדאמרינן לקמן (דף ה.). ועוד למה לי טעם דשקדו תיפוק ליה משום ברכה ואומר ר"י דטעם דברכה אינה אלא עצה טובה ולא מקרי עבריינא אבל משום שקדו מקרי עבריינא וכן משמע לקמן דאמר טעמא משום ברכה אבל משום איקרורי דעתא לא חיישינן ומאי נפקא מינה אלא ודאי דמשום ברכה לא מקרי עבריינא:

דף ב - ב

מציא אמרה ליה נסתחפה שדהו. ואינו יכול לטעון דאדרבה מזלה גרם דכיון דלא מיפקדא אפריה ורביה לא מיענשא כדאמרינן בהבא על יבמתו (יבמות דף סד:) ועוד דהאשה היא שדה של הבעל ואין הבעל שדה שלה: **לפיכך** חלה הוא אינו מעלה לה מזונות. קשה לר"י דאמר בהחולץ (שם דף מא: ושם) עמד בדין וברח נזונת משל יבם ומפרש בירושלמי ברח ה"ה חלה והכא אמרי' דחלה אין מעלה לה מזונות ואורי' דהתם חלה או ברח לאחר שעמד בדין שכבר נתחייב לה במזונות אבל הכא בחלה קודם הגעת זמן ובקונטי' פ"י שם דוקא ברח אבל חלה לא ואין נראה כדמשמע בירושלמי ולפירושו אין להקשות מאיכא דבעו לה מיבעיא אמאי לא

פשיט לה מהתם די ש לומר דארוסתו אגידא ביה טפי מיבמתו כדאמרינן ביבמות בכמה דוכתי: **פשיט** רב אחאי. לא כמו שפירש רשב"ם דהיינו רב אחאי גאון שעשה שאלתות והיה בסוף כל האמוראים ולכך משנה לשונו בכל הש"ס פריך רב אחאי פשיט רב אחאי שהרי כאן רב אשי עונה על דבריו אלא אומר רבינו תם שהוא אמורא וכל אמורא היה תופס לשונו כמו מגדף בה ר' אבהו (סנהדרין ג:) תהי בה ר' יוחנן (בי"ק קיב:) לייט עלה אביי (ברכות כט.): **לא** נשאו לא קתני אלא לא נישאו. מקובלין היו כך לקרות לא נישאו ועוד דאי לא נשאו אאנשים קאי הי"ל למימר נמי בלשון רבים ואוכלות משלהם: **אלא** לא נישאו. פירוש דמשמע נמי דמעכבי אינהי אבל אין לומר דמשמע דוקא דמעכבי אינהי אבל לא אינהו מדקאמר לעולם דמעכבי אינהו ואיידי דתנא רישא בדידהי כו' דמשום איידי אין לשנות טעות בסיפא: **מת** הוא דאינו גט. דאין גט לאחר מיתה הא חלה הרי זה גט דאי חלה נמי אינו גט וטעמא דהכא דאינו גט משום אונס אם כן לישמעין חלה דהוי אונס מועט וכ"ש מת דהשתא אכתי לא אסיק אדעתיה דבמת איכא למימר ניחא ליה דלא תפול קמי יבם: **ודלמא** לעולם אימא לך חלה נמי אינו גט. ויש טענת אונס ודקאמר ליתני חלה וכ"ש מת הא דקתני מת הא קמ"ל דאין גט לאחר מיתה ואתא לאשמועין תרוייהו די ש אונס ואין גט לאחר מיתה דאי יש אונס גרידא אתא לאשמועין אבל יש גט לאחר מיתה הוה ליה למינקט חלה ואי אין גט לאחר מיתה גרידא הוה בעי לאשמועין לא הוה ליה למינקט הרי זה גיטך אם לא באתי שעושה. תנאי אלא הרי זה גיטך לאחר מיתה: **הרי** זה גיטך אם מתי מחולי זה לאחר מיתה. לאחר מיתה הוי טעמא דכולהו כמו אתם ולא אפוטרופסין ולא שותפין ולא אריסין ולא כל התורם את שאינו שלו (גיטין דף נב.) דכולהו הוו משום תורם את שאינו שלו וא"ת ההיא משנה גופה אמאי איצטריך הא תנן בהדיא בפ"ק דגיטין (דף יג. ושם) דאין גט לאחר מיתה דתנן האומר תנו גט זה לאשתי לא יתנו לאחר מיתה ובפרק קמא דגיטין (שם ד"ה לא) פירשנו: **דלמא** לאפוקי מדרבותינו. אבל מההיא דרישא לא שמעין לאפוקי מדרבותינו דאיכא לאוקמה בשאין כתוב זמן בשטר והא דאמרינן (בגיטין דף פו.) שלשה גיטין פסולין וחד מינייהו שאין בו זמן הא אמרינן אם נשאת הולד כשר ומשום דאין גט לאחר מיתה קתני הכא לא אמר כלום אפילו נשאת אי נמי בשכתוב בו שבוע או שנה או חדש דאמר בפרק שני דגיטין (דף יז:) דכשר ואין זמנו מוכיח עליו אי נמי במאוחר: **דלמא** מת דוקא דלא ניחא ליה דתפול קמי יבם. וא"ת בפרק מי שאחזו (גיטין דף עג. ושם) דאמרי' אכלו ארי אין לנו פירוש אין לנו שיהא גט ואמאי לא הוי גט הא לא ניחא

ליה דתפול קמי יבם וי"ל דבאונס דלא שכיח כלל לא אסיק אדעתיה
שירצה שיהא גט :

א

-

ג

דף

וסברה דאניס. ומן הדין לית לן למיחש דלמא אניס הוא דרובן לא אניסי ולהכי קרי להו צנועות שמחמירים על עצמן אע"ג דמצי לאינסובי וגבי פרוצות לא גרסינן וסברה דלא אניס אלא ואמרה דלא אניס פ"י אפילו כשיצא הקול דאניס אמרה דלא אניס או אפילו כשתדע היא עצמה דאניס ואחרים לא ידעו ואם תאמר מת תוך י"ב חודש נמי יהא גט מהאי טעמא דזימנין דלא מת וסברה דמת ומיעגנא ויתבה ויש לומר דמיתה קלא אית לה: **אדעתא** דרבנן מקדש. לכן אומרים בשעת קידושין כדת משה וישראל: **ואפקעינהו** רבנן לקידושין מינה. בריש השולח (גיטין לג.) פירשתי: **תינח** דקדיש בכספא. דהפקר ב"ד היה הפקר והווי מעות מתנה וממילא יהו כל בעילותיו זנות קדיש בביאה מאי איכא למימר איך יפקיעו ביאה של קידושין ואפי"ל למ"ד בהאשה רבה (יבמות פט: ושם) דיש כח לחכמים לעקור דבר מן התורה היינו כגון דליכא עבירה כההיא דהאשה רבה דהדר לטיבלא אבל היכא דאיכא עבירה דמקודשת היא בביאה מאי איכא למימר ומשני שויה רבנן בעילותיו בעילת זנות ואין כאן קדושין.: **איכא** דאמרי אמר רבא וכן לענין גיטין. פסק ר"ח כלישנא קמא דאין אונס בגיטין והביא ראיה מדקאמר סתמא הש"ס בריש השולח (גיטין לד. ושם) גבי ההוא דאמר אי לא נסיבנא עד תלתין יומין ליהוי גיטא כו' ואי משום אונס אין אונס בגיטין וכן נראה דאליבא דאיכא דאמרי הווי פירכי מכל הני דמייתי סייעתא ללישנא קמא ולא סמכינן אשינויי דחיקי וקשה לר"י דמסיק בפרק מי שאחזו (שם עג. ושם) דבין דאמר הרי זה גיטיך אם מתי מחולי זה בין אם אמר אם לא אעמוד מחולי זה ונפל עליו הבית או נשכו נחש או אכלו ארי דלא הוי גט אלמא דיש אונס בגיטין וליכא למימר דהתם לא מטעם דיש אונס קאמר דלא הוי גט אלא משום דבין אם מתי מחולי זה בין אם לא אעמוד משמע שימות מחמת זה החולי וכשנפל עליו הבית או נשכו נחש אינו גט דאין זה מחולי זה דהא מוכח בהדיא התם דמטעם דיש אונס. הוא גבי ההוא גברא דזבין ארעא לחבריה וקביל עליה כל אונסא דאיתיליד בה כו' אמר

רבא אונס דלא שכיח הוא ומייתי רבא סייעתא מהא דאכלו ארי אינו גט אלמא אונס דלא שכיח יש טענת אונס לרבא והכא קאמר רבא גופיה בלישנא קמא שהוא עיקר דאין אונס אפילו באונס דלא שכיח כדמוכח הסוגיא ואור"י דג' ענייני אונס הן דאונס דלא שכיח כלל כההיא דמי שאחזו אפי' ללישנא קמא דרבא דהכא יש אונס דלא שייך התם לתקן משום צנועות ומשום פרוצות דלעולם לא סברי צנועות דנפל עליו הבית או שהכישו נחש כיון דלא שכיח כלל ומשום פרוצות נמי ליכא למיחש כיון דלא שכיח שיעשה כן ואונס דשכיח כגון ההיא דפסקיה מברא אפילו לאיכא דאמרי אין אונס דאיבעי ליה לאתנויי אבל אונס דשכיח ולא שכיח בהא פליגי תרי לישני דרבא והלכתא כלישנא קמא דרבא כדפירשנו: **שבת** דינין קבועים בכל יום. וא"ת וכי תיקן עזרא שלא יהו בתי דינין קבועים בכל יום אלא בב' ובה' בלבד ועוד קשה דאמרינן בשבת (ד' קכט: ושם) מי שיש לו זכות אבות יקיז בב' ובה' וכי קודם תקנת עזרא לא היו מקיזין כל עיקר ואומר ר"ת דקודם תקנת עזרא לא היו קבועים בכל יום אלא כשהיו צריכין לשום דין היו יושבין בכל יום ויום ועזרא תיקן שיהיו קבועין בב' ובה' וכל הרוצה לדון יבא וידון והיו יכולין להקיז בכל יום קודם תקנת עזרא כיון שלא היו קבועים ור"י תירץ שלא היו קבועים תחלה אלא בעיר אחת ועזרא תיקן בכל עיר ועיר בב' ובה': **אשה** נשאת בכל יום. קשה לרשב"א אמאי נשאת בכל יום תהא כאלמנה ותינשא בה' ותיבעל בששי לפי שנאמר בו ברכה לאדם וי"ל דמשום ברכה לא היו קבועים יום כדפרישית לעיל ובאלמנה נמי לא קבעו שתיבעל בששי משום ברכה גרידא אלא משום שקדו שיהא שמח עמה ג' ימים כדאמר לקמן (דף ה.). ובתולה דלא שייך ההוא טעמא דליכא למימר משכים לאומנתו והולך לו לפי שיש בה שבעת ימי המשתה הלכך משום ברכה גרידא לא היו קבועים יום: **אי** איכא בתי דינין כו'. נראה לר"י דמכל מקום אין נשאת בששי דהא אין דנין בשבת ועתה נוהגין לישא אף בששי משום דאין ב"ד קבועין ואם יש לו טענת בתולין יכול לקבול בשבת בפני שלשה כמו בשאר ימות השבוע ועוד לפירוש הקונטרס דוקא בימיהם קבעו יום הנישואין משום שעל ידי כך יתברר הדבר ויבואו עדים מתוך שמתאספים העם לב"ד ואין שייך לומר עכשיו כך:

ובשני לא יכנוס. פ"ה אפילו בשעת הסכנה דאין לעקור בשבילה תקנת חכמים אלא יום אחד וקשה לר"י דאמר לקמן מאי אונס אילימא הא דאמרן התם קרי ליה כו' הוה ליה למיפרך טפי רישא לסיפא דקתני רישא ובשני לא יכנוס אפי' בשעת הסכנה ואומר ריצב"א דמשום הכי לא פריך ליה משום דאיכא לפרושי ואם מחמת האונס פירוש שיש סכנה אף ביום שלישי מותר לכנוס בשני ונראה לר"י דמילתא באנפי נפשה היא ולא איירי בסכנה ובשני לא יכנוס הוא הדין בגי' אלא נקט בב' משום דבעי למיתני ואם מחמת האונס מותר: **ולדרוש** להו דאונס שרי. וא"ת והא אמרינן בפ' בן סורר ומורה (סנהדרין עד. ושם) על כל עבירות יעבור ואל יהרג חוץ מעבודת כוכבים וג"ע וש"ד ותירץ ר"ת דאין חייבין מיתה על בעילת מצרי דרחמנא אפקריה לזרעיה דמצרי דכתיב (יחזקאל כג) וזרמת סוסים זרמתם ומייתי ראייה דפריך בפ' בן סורר ומורה (שם:) הא אסתר פרהסיא הואי ולא פריך והא אסתר גילוי עריות הוא משמע דמשום עריות לא הוה מיחייבא ומתוך כך התיר ר"ת לבת ישראל שהמירה ובא עליה עובד כוכבים לקיימה לאותו עובד כוכבים כשנתגייר דלא שייך למימר אחד לבעל ואחד לבעל בביאת מצרי דהויא כביאת בהמה ואין נראה לריב"ם דהא ע"י ביאת עובד כוכבים נאסרה לבעלה כדאמר הכא דאיכא פרוצות ובפי' האשה שנתארמלה (לקמן כו: ושם) גבי האשה שנתבשה בין העובדי כוכבים אמרי' דברצון אסורה לבעלה ואמר נמי במגילה דף טו.) כאשר אבדתי אבדתי כאשר אבדתי מבית אבא אבדתי ממך אלמא לגבי בעלה לא חשיבא בעילת מצרי כביאת בהמה והוא הדין לבעל אע"ג דאין זנות לבהמה ואין ביאת בהמה פוסלת ואוסרת כדאמרי' בפ' הבא על יבמתו (יבמות נט:) ביאת מצרי היא ביאה וכי אפקריה רחמנא לזרעיה הני מילי לענין דאין לו חיים וזרעו חשוב כזרע בהמה ויש לומר דהכי פריך ולדרוש להו דאונס שרי לפי שהאשה היא קרקע עולם ולא עבדה מעשה כדמשני בפרק בן סורר ומורה אסתר קרקע עולם היתה והא דלא פריך התם גילוי עריות הוא דפשיטא ליה דאיכא לשנויי קרקע עולם היא ואין לה למסור עצמה אבל לענין חילול השם לא היה נראה לו שיועיל טעם דקרקע עולם ומשני קרקע עולם היתה ואפילו חילול השם ליכא ובפרק מצות חליצה (שם קג. ושם) דפריך גבי יעל והא קמתהניא מעבירה ומשני טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים שהטיל בה זוהמא ולא משני קרקע עולם היתה משום דהתם לא פריך אמאי לא מסרה עצמה דהא לא היה רוצה להמיתה דאדרבה היה צריך

שתשמרהו אלא הכי פירושו והא מתהניא מעבירה למה משבחה הכתוב מנשים באהל תבורך ודרשינן בנזיר (דף כג: ושם) גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה ופריך דיעל נמי הוה עבירה שלא לשמה דהא מתהניא מעבירה ומשני דלא מתהניא ועשתה עבירה לשמה כדי להציל את ישראל: **בתולה** הנשאת ברביעי תיבעל. לאו דוקא ברביעי מדפריך לקמן בשלישי נמי אתי ובעיל שאינו מתכוין אלא להנאתו אלא אגב דנקט לעיל שנשאת ברביעי תיהרג דהתם מקפידים על קביעות יום כדי להעבירם על דתם נקט ליה נמי הכא ברביעי: **ולדרוש** להו דאונס שרי. אין לפרש דפריך הכי לדרוש כו' דשוב לא יהא סכנה אלא אונס ואמאי קאמר ומסכנה ואילך הוה ליה למימר ומן האונס ואילך דא"כ מאי משני משום פרוצות דהא אפילו לא דרשינן להו דאונס שרי לא מסרי נפשיהו דדוקא צנועות אמרינן דמסרי נפשיהו ועוד וכי משום פרוצות יניחו להרוג הצנועות אלא הכי פירושו ולדרוש להו דאונס שרי וכיון דליכא סכנה אמאי לא מיחו בידם חכמים ומשני משום פרוצות לא מיחו בידם אי נמי משום כהנות: **ותו** התם. בשלישי נהגו ואמרינן בפ' בתרא דתענית (דף כו:) מאן דאמר נהגו אורויי לא מורינן והכא בשני מותר לכתחלה ופי' הקונטרס דפירש נהגו רובא דעלמא והכא מותר יחידי ולא גרסינן לכתחלה אינו מיושב: **אי** דאתי וחליף ליעכב. פי' חליף לאחר ד' וליעכב עד יום ד' של שבת הבא וקשה לר"י דאם כן מאי משני לא צריכא דאתי וקבע אכתי ליעכב חדש או חדשים עד שילך על כן נראה לר"י שאם יתעכב כל יום ד' אין לו לעכב עד יום ד' אחר אלא יכנוס בג' והכי פריך אי אתי וחליף בד' גופיה ליעכב עד דחליף ומשני דאתי וקבע כל יום ד': **בשלישי** מיהא לכנוס. ולא בעי למימר דאתי שר הצבא בג' דא"כ יכנוס בד': **איספרווא** דידיה בג' אתא. אין לתמוה משום סעודה עקרינן תקנתא דרבנן ב' ימים ומשום סכנה לא עקרינן אלא יום אחד דבעילת הגמון שכיח שרגיל לבא ולבעול ואי עקרינן שני ימים אתא להשתכח אבל אונס שר צבא אינו אלא אקראי בעלמא: **(לעיל)** תקנה דרבנן מקמי גזרה לא עקרינן. כי פריך לעיל ליעקרוה לא משני תקנה דרבנן מקמי גזרה כו' כדמשני הכא משום דלעיל פריך וליעקרוה ויקבעו יום אחר כיון דאינו מתכוין אלא להעבירם על דת כשיקבעו יום אחר לא יחושו ולא מיעקרא תקנתא דרבנן הואיל ויהא יום אחד קבוע אבל הכא פריך וליעקרוה ולא יהא שום יום קבוע שאם יקבעו יום אתי ובעיל באותו יום ולהכי משני מקמי גזרה לא עקרינן תקנה דרבנן שלא יהא שום יום קבוע: **(לעיל)** אי הכי בשלישי נמי אתי ובעיל. פי' אי אמרת בשלמא כדמעיקרא דאמרי בתולה שנשאת בד' תיהרג ואינן מתכוונין אלא להעבירם לא יחושו אם

יעשו ביום ג' אלא אי אמרת משום בעילת ההגמון כיון שמתכוין להנאתו
בשלישי נמי אתי ובעיל:

א

-

ד

דף

בועל בעילת מצוה ופורש. קודם שיקבר המת אבל לאחר שנקבר לא כדאמרינן בסמוך דברים של צינעא נוהג ודייק לה מדקתני כל אותן הימים הוא ישן בין האנשים כו' מיהו מרישא דהכא לא ה"מ למידק דדוקא כשהמת בחדר הוא דשרי בעילת מצוה דמצי לדחויי דבועל בעילת מצוה היינו אפי' לאחר שחל עליו אבילות אבל קשה לרשב"א אמאי לא דייק מדקתני ופורש מכלל דנוהג דברים של צינעא מדלא התיר אלא בעילת מצוה דוקא ואור"י דהמ"ל פורש משום דם בתולים כדאמרינן בפי' תינוקת (נדה דף סה :) אבל מהוא ישן בין האנשים דיין שפיר דהוי משום אבילות דאי משום נדות כיון דבעיל אשתו ישנה עמו כדאמר רב יוסף בסמוך ועוד דכל אותן הימים משמע דבכולהו הוי חד טעמא דהיינו משום אבילות והשתא מקילינן טפי באנינות דאורייתא מבאבילות דרבנן מידי דהוה אנעילת סנדל ועטיפת הראש וכפיית המטה: **בעילת** מצוה. קרי לה בעילת מצוה משום דכתיב כי בועליך עושיך ואמרי' (סנהדרין דף כב:) אין אשה כורתת ברית אלא למי שעושה אותה כלי וע"י כך מידבק בה ובאין לידי פריה ורביה ולהכי קרי לה לבעילה ראשונה בעילת מצוה: **אבל** איפכא לא. וה"ה אם אבלים מחמת שאר קרובים תימה דאמר בפ"ג דמועד קטן (דף כג. ושם) מתה אשתו אסור לישא עד שיעברו ג' רגלים ואם אין לו בנים מותר לישא לאלתר משום פריה ורביה הניחה לו בנים קטנים מותר לישא לאלתר משום פרנסתם והכא אמר אבל איפכא לא ומשמע דבאין לו בנים עסקינן מדקאמר דליכא דטרח להו משמע דבבחור איירי וי"ל דלאלתר לאו דוקא אלא כלומר מותר לאחר ז' ומיהו לבעול אסור עד לאחר ל' כדמוכח בתר הכי במעשה שמתה אשתו של יוסף הכהן ואמר לאחותה בבית הקברות צאי ופרנסי בני אחותיך ואעפ"כ לא בא עליה עד זמן מרובה מאי זמן מרובה שלשים יום מכלל דכנסה תוך ל' ותוך שבעה ודאי אסור כדמוכח הכא ומה שאמר לה בבה"ק לא היה זה כניסה אלא שידוכין בעלמא ונראה לר"י דודאי אותו שיש לו בנים קטנים מותר לישא תוך ל' כדמשמע בעובדא דיוסף הכהן אבל אותו שאין לו

בנים כלל אסור לישא עד לאחר שלשים כיון שאין יכול לבעול תוך שלשים וכן משמע במס' שמחות (פ"ז) דתניא בד"א כשיש לו בנים גדולים אבל אין לו בנים או שיש לו בנים קטנים מותר לישא אחרת לאחר ל' משמע דאסור אפי' לישא תוך שלשים ואע"ג דיש לו בנים קטנים מותר לישא תוך שלשים מ"מ נקט אחר שלשים משום אין לו בנים ור"ת ר"ל דבאין לו בנים אפי' לבעול שרי תוך שלשים אחר ז' משום פריה ורביה וההיא דשמחות אינה מתיישבת כפי' ונראה דביש לו בנים קטנים שרי לישא ואפי' אם היא נמי אבילה מפני שמפרנסת בניו ואע"פ שאפשר באחרת כדמוכח בעובדא דיוסף הכהן שהיתה אבילה מאחותה ומיהו אין כל כך ראייה דשמא שאני התם לפי שהיא תרחם על בני אחותה יותר מאחרת ואע"ג דתנן בפרק החולץ (יבמות דף מא. ושם) כל הנשים יתארו חוץ מאלמנה מפני האיבול ולא מפליג מידי משמע שאסורה אפי' למי שיש לו בנים קטנים כשהיא אבילה התם משום דבלאו הכי אסורה דצריכה להמתין ג' חדשים משום הבחנה ואור"ת דאפי' מתו אביו ואמו יכול לכנוס אחר ל' והא דאמרי' במועד קטן (דף כב:) על כל המתים נכנס לבית המשתה אחר ל' על אביו ועל אמו אחר י"ב חדשים ה"מ בשאר שמחות אבל לישא אשה שהיא מצוה יתירה מותר ואפי' יש לו בנים משום שנאמר (קהלת יא) בבקר זרע [את] זרעך ולערב אל תנח ידך והביא ראייה מדתניא סתם כל ל' יום לנישואין ולא מפליג בין אביו ואמו לשאר קרובים משמע דבכולהו לאחר ל' מותר וה"ר יוסף הביא ראייה לדבריו דתנן במסכת שמחות (פ"ט) בהדיא על כל המתים אסור לילך לבית המשתה עד שישלימו ל' יום ועל אביו ועל אמו אסור כל שנים עשר חדש אא"כ היה של מצוה אלמא שרי בכל משתה של מצוה וצ"ע אי קאי נמי ארישא ושרי אפי' תוך ל' יום: כגון מתא מחסיא. תימה רב חסדא מאי דוחקיה לאוקומי בנתן מים על גבי בשר נוקמה בכפר אע"פ שלא נתן מים על גבי בשר ויש לומר משום דניחא ליה לרב חסדא לאוקמה ברוב עיירות שהן בינוניות וה"ק כגון מתא מחסיא ורוב עיירות ומשי"ה נקט נמי בברייתא דמייתי ונתן מים על גבי בשר משום דאיירי ברוב עיירות: מסייע ליה לר' יוחנן כו'. מועד וחתן משה אותן בכ"מ כההיא דתניא בפ"ק דמועד קטן (דף ז: ושם) חתן שנולד בו נגע נותנין לו ז' ימי המשתה לו ולא יצטליתו ולכסותו וכן ברגל נותנין לו כל ימות הרגל: אבל דברים שלא צינעא נוהג. פי' חובה לעשות כן ולא רשות מדמייתי סייעתא מן הברייתא וא"ת רב ושמואל דאמרי בפרק בתרא דמועד קטן (דף כד.) דתשמיש המטה בשבת של ז' ימי אבילות רשות תיקשי להו ברייתא דהכא ואין סברא לחלק בין מועד לשבת ומקילין בשבת טפי אלא נראה

לר"י דרב ושמואל מפלגי בין חתן למועד ושבת אבל קשה דכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים משמע אפי" בשבת ופסקו הי"ג כר' יוחנן ופירשו אע"ג דקיימא לן כדברי המיקל באבל הי"מ בתנאי אבל באמוראי לא ואור"י דודאי נראה דהלכה כר' יוחנן מדאמר הש"ס הכא מסייע ליה לר' יוחנן:

דף - ב

והצעת המטה. נראה לר"י דהצעת המטה דהכא היינו פריסת סדינין שהוא דבר של חיבה אבל הצעת כרים וכסתות שאינן דברים של חיבה שרי לנדה והביא ראייה מדתנן בפ' אע"פ (לקמן נט:) הכניסה לו ג' שפחות אינה מצעת לו המטה ואינה עושה בצמר ארבע יושבת בקתדרא ואמרינן בגמרא אע"פ שאמרו ד' יושבת בקתדרא אבל מוזגת לו כוס ומצעת לו המטה ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו ופי" בקונטרס דהא דתנא ג' אינה מצעת לו המטה היינו הצעת כרים וכסתות דהוי דבר שיש טורח אבל מצעת לו המטה היינו פריסת סדין ולבדין דמילי דחיבה נינהו שתחבב עליו ואין בו טורח וההיא הצעה של חיבה נראה דדוקא אסור וכן משמע דמזכירה בהדי מזיגת כוס והרחצת פניו ידיו ורגליו כי התם מיהו לספרים דל"ג במשנה אלא ואינה מצעת המטה ול"ג לו ובגמרא גרסינן לו אין ראייה משם שיהו תרי גווני הצעה דמתני' איירי בהצעת שאר מטות ובגמרא איירי בהצעת מטה לבעלה לבדו: **פוסקת**. פ"ה מעברת שרק על פניה ואין נראה דאמר בפ"ב לקמן (דף יז.) לא שרק ולא פירכוס משמע דתרי מילי נינהו דפוקסת דהכא היינו פירכוס כדאמרי' בסמוך כי קתני אכיחול ואפירכוס ובשילהי המצניע (שבת צה.) קתני פוקסת ומעברת שרק על פניה ולקמן בפ"ב פ"ה פירכוס קליעת שער וקשה לר"י דבשילהי המצניע (שם צד: ושם) קתני גודלת ופוקסת אלא נראה דאחד מתיקוני נשים הוא: **ומי** שאני בין אבילות דידיה לאבילות דידיה. תימה דבלאו מילתא דרב יוסף הוי מצי למיפרך ברייתות אהדדי וי"ל דאי לאו הוה מילתא דרב יוסף הוה מפלגינן בין שעת חופה לשלא בשעת חופה דבשעת חופה יצרו תוקפו אע"ג דבעל אבל לרב יוסף לא מצי לפלוגי בהכי דהא בבעל חשיב ליה כאשתו ישנה דאפי" בשעת חופה אשתו ישנה עמו בנדה ובאבילות דידיה ואפילו הכי באבילות דידיה קתני הוא ישן בין האנשים

ולחכי פריך שפיר ולרשב"א נראה דאי לאו דרב יוסף לא הוה קשה מידי דעמו ועמה דקתני בברייתא לאו עמו במטה אלא עמה בבית אבל לרב יוסף דבאבילות דידה אשתו ישנה עמו א"כ הא דקתני נוהג עמה אבילות היינו עמה במטה דומיא דהכא באבילות דידה הוי עמו במטה והא דמשני תני באבילות דידה הוא ישן אינו מגיה הברייתא אלא מפרש דעמו דקתני בברייתא דהכי הוא ופריך והא עמו קתני מאי לאו עמו במטה פי' דומיא דעמה ומשני לא עמו בבית כדא"ל רב כו': עד שיסתם הגולל. בכמה מקומות פי' רש"י דגולל הוי כיסוי ארון ודופק היינו קרשים שבצידי הארון ונקרא דופק על שם שהגולל דופק עליו וכעין זה פי' בערוך וקשה לר"ת דאמר בפרק מי שמתו (ברכות יט: ושם) מדלגין היינו על גבי ארונות ואיך היו מדלגין והלא הגולל והדופק מטמא באהל כדאמרינן בהעור והרוטב (חולין קכו: ושם) ועוד דבפרק בהמה המקשה (שם עב:) דריש על פני השדה לרבות גולל ודופק ולפי"ה הלא ארון אינו על פני השדה ואומר ה"ר דוד מנצינבורק כי לפרש"י [דריש] לרבות גולל ודופק שפירש דלא מרבינן מעל פני השדה דמטמא אלא כשפירש אבל בעוד שהוא טמון בטל אגב קרקע ולא מטמא באוהל והשתא אתי נמי שפיר ההיא דמדלגים היינו על גבי ארונות ועוד י"מ אע"ג דגולל מטמא באהל מ"מ יכולין לדלג ולטמאות עצמם בגולל דתניא במס' שמחות (פ"ד) כל טומאה שאין נזיר מגלח עליה אין כהן מוזהר עליה ואר"ת דמשובשת היא דהא רביעית דם אין נזיר מגלח עליה כדתנן בנזיר (דף נד. ושם) וכהן מוזהר עליה ועוד הקשה דתניא בעירובין (דף טו:) כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין ממנו לא גולל לקבר כו' ולפי"ה וכי דרך לעשות כסוי ארון מבעלי חיים ויש לומר אע"ג דאין דרך לעשות כסוי ארון מבעלי חיים מכל מקום כמה דברים אשכחן דלא שכיח ומיירי בהן הש"ס לדרוש ולקבל שכר כדאמרינן בפרק המקשה (חולין ע.). בלעתו חולדה והוציאתו והכניסתו והקיאיתו ויצא מאליו מהו הדביק שני רחמים ויצא מזה לזה מהו אף על פי שלא יבא לעולם ור"ת מפרש דגולל היינו מצבה שהיא אבן גדולה ולשון גולל שייך על האבן כדכתיב וגללו את האבן (בראשית כט) ודופק הן שתי אבנים אחת לראשה ואחת לרגלה של מצבה ופעמים כשאין המצבה מזומנת מעמידין שם בהמה או דבר אחר לסימן ובההיא דמדלגין לא היה שם מצבה ומחמת המת לא היו מיטמאין דרוב ארונות יש בהן פותח טפח ולא תקשה לר' יהושע מאימת חל אבילות כשאין שם מצבה דיי"ל דכי מהדרי אפייהו דקוברין כדאמרינן במועד קטן (דף כב.). דהנהו דלא אזלי בתר שכבא מכי מהדרי אפייהו וקשה לר"י על פירוש

של ארבעה ארבעה טפחים שעשאן גולל לקבר המאהיל על גבי שתיהם טמא ניטלה אחת מהן המאהיל על גבי השניה טהור מפני שיש לטומאה דרך שיצא מה שייך דרך שיצא לפר"ת ובתוספתא דאהלות ספ"ג תניא מעשה באחד שמת בערב הפסח ולא רצו לקוברו ונכנסו הנשים וקשרו החבל בגולל משכו האנשים מבחוץ וקברוהו הנשים והלכו האנשים ועשו פסחיהן לערב משמע שלא היו יכולין הנשים לקוברו עד שמשכו האנשים מבחוץ את הגולל ואם גולל הוא מצבה למה לא קברוהו בלא מצבה עד אחר הפסח אלא ודאי הוא כסוי ארון כפירוש הקונטרס ולפי שהיה של אבן היה כבד כל כך. : שמא ישחוט בן עוף. יש גורסים בו עוף אע"ג דשבת לשון נקבה היא דכתיב (שמות לא) מחלליה מות יומת ה"נ הוי לשון זכר כל העושה בו מלאכה (שם לה) שומר שבת מחללו (ישעיה נו) ושפיר גרסינן נמי בן עוף דדרך בני אדם לשחוט הרכין והקטנים כדכתיב (ויקרא ה) שני בני יונה ובפרק קמא דקידושין (דף לו : ושם) אתיא מבן עוף מה לבן צאן שכן קבע לו כו' : אלא מעתה יום הכפורים שחל להיות בשני כו'. תימה אמאי נקט יום כפורים דלא הוי אלא לרבי יוסי הגלילי כדתנן (חולין דף פג.) בד' פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט כו' וכדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יום הכפורים בגליל אמאי לא נקט חד מד' פרקים דהוי לכ"ע וי"ל דבערב יום הכפורים היו רגילין להרבות בעופות ובדגים כדמשמע בבראשית רבה (פ"א) גבי ההוא חייטא דזבן נונא כו' משום דהוי יום סליחה וכפרה ובהנהו ד' פרקים היו מרבים בבהמות דליכא למגזר שמא ישחוט : אי הכי אלמנה נמי תיבעל בחמישי. פ"י בשלמא אי הוה תני בברייתא דבתולה נבעלת בחמישי משום איקרורי דעתא כדקמיבעיא לן ולא משום ברכה לדגים דלא חשיבא הוי ניחא לן באלמנה דנבעלת בששי משום ברכה אבל השתא דטעמא דבתולה משום ברכה אלמנה נמי תיבעל בחמישי : אי נמי משום שקדו. וא"ת והיכי מצי למימר משום שקדו הא בברייתא קתני בהדיא משום ברכה וי"ל דלהאי שינויא הוי פירוש הברייתא הכי אלמנה נשאת בחמישי

דמשכח תנאי דפליגי עלה: דם מיפקד פקיד או חבורי מיחבר. טעמא דחבורה לא כפרש"י דפירש בפרק שמונה שרצים (שבת קז:) דחייב משום צובע גבי ח' שרצים דתנא התם נצרר הדם אע"פ שלא יצא וקשה לר"י דבאלו טריפות (חולין מו:) בשמעתא דריאה תניא ושאר שקצים ורמשים עד שיצא מהם דם והשתא התם מאי צובע איכא הא לית להו עור וה"נ מאי צביעה איכא בהך חבורה וכן גבי חבורה דמילה לא שייך צביעה ועוד דעל כרחך לשמואל איכא טעמא אחרינא דבפרק כלל גדול (שבת עה. ושם) קאמר דשוחט לא מחייב משום צובע אלא משום נטילת נשמה אלמא טעמא דחבורה הוי משום נטילת נשמה כדקאמר שמואל התם ורב דאמר התם משום צובע אף משום צובע קאמר ונטילת נשמה אין לפרש דטעמא משום הכחשה שמחלישו ונוטל קצת נשמתו דהכא אין צריך לחלישות האשה ומיהו איסורא דקאמר הכא איכא למימר דהויא דרבנן אבל גבי מילה משמע דאיכא איסורא דאורייתא בהוצאת דם דאמרינן בפרק ר' אליעזר (שם קלג:) האי אומנא דלא מייץ סכנתא הוא ומעברינן ליה פשיטא מדקא מחללין שבת עליה מהו דתימא דם מיפקד פקיד קמ"ל דחבורי מיחבר ואי הוה משום החלשה ליכא חילול שבת דהויא מלאכה שאין צריכה לגופה דאין צורך להחליש התינוק ונראה לר"ת לפרש דהוצאת דם חשיבה נטילת נשמה כי הדם הוא הנפש וכשנוטל מקצתו נוטל מקצת נשמה וקשה לר"י דאמרי' בפרק כלל גדול (שם עה. ושם) גבי הצד חלזון והפוצעו וליחייב נמי משום נטילת נשמה ומשני מתעסק הוא אצל נטילת נשמה דכל כמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה כו' ולפי זה אפילו הוא חי גמור הרי יש כאן נטילת נשמה ואומר ר"ת כי דם חלזון שצובעין בו הוא מיפקד פקיד ועל אותו אינו חייב משום נטילת נשמה ועל שאר הדם שמחובר חשיב ליה מתעסק: **לדם** הוא צריך ושרי. וא"ת והא פסיק רישיה הוא לענין הפתח וצ"ל שיכול להוציא הדם בלא עשיית הפתח פ"י ר"ת שצריך להוציא הדם שלא יתלכלך פעם אחרת כשיבעול ולפירושו לקמן דקאמר דם חבורי מיחבר אי לדם הוא צריך ואסור אף על גב דהויא מלאכה שאינה צריכה לגופה דשריא במקום צערא גבי מורסא הכא גבי מצוה אסור ולקמן נפרש הא דפריך ממפיס מורסא לפירושו ור"י מפרש לדם הוא צריך שצריך לראות אם היא בתולה: **אם** תימצי לומר הלכה כרבי יהודה מקלקל הוא אצל הפתח ושרי. פ"י דרבי יהודה אית ליה דמקלקל בחבורה פטור אף על גב דפטור אבל אסור מיהו הכא מותר לכתחלה משום דאיכא תרתני מקלקל בחבורה ודבר שאינו מתכוין וקשה דבגרירה אסור ר' יהודה אע"ג דאיכא תרתני דאין מתכוין ומקלקל נמי הוי כדאמרינן בשילהי פ"ק דחגיגה (דף י.) דמוקי הך דחופר

גומא ואין צריך אלא לעפרה דפטור אפי' כר' יהודה דמחייב מלאכה שאינה צריכה לגופה וטעמא דפטור משום דמקלקל הוי ובפרק י"ט (ביצה כג. ושם) אסר רבי יהודה קירוד אף על גב דאין מתכוין ומקלקל ויש לומר דהכא שרי טפי משום דאיכא נמי מצוה א"נ שלא במקום מצוה נמי היכא דאיכא תרתי שרי וגבי חריץ יש להעמיד כגון שאינו מקלקל לגמרי אלא מתקן קצת דמשוי גומות מצד אחד וגבי קירוד נמי במה שמוציא דם מיקל לבהמה קצת כמו דם הקזה. : את"ל הלכה כרבי יהודה מקלקל בחבורה הוא כו'. משמע דאי הלכה כרבי שמעון שרי אפילו הוא מתקן כיון דאין מתכוין וקשה דבשילהי פרק ספק אכל (כריתות יט. ושם) אמר לרבי שמעון הואיל ומקלקל בחבורה חייב מתעסק נמי חייב ומאי שנא דאין מתכוין פוטר רבי שמעון בחבורה טפי ממתעסק וי"ל דמתעסק שמתכוין למלאכה לא מיפטר בשבת אלא משום דאין זה מלאכת מחשבת ומשום הכי חייב לרבי שמעון מתעסק בחבורה כמו מקלקל בחבורה דמחייב רבי שמעון אע"ג דאין זה מלאכת מחשבת ולהכי תלינן ליה

א

-

ו

דף

במקלקל משום דטעם שניהם דפטורין בשאר מלאכות שבת הוי משום דבעינן מלאכת מחשבת אבל שאינו מתכוין כלל למלאכה לא משום דבעינן מלאכת מחשבת מיפטר דהא בשאר מקומות נמי מיפטר אין מתכוין כגון גבי כלאים דמוכרי כסות מוכרין כדרך ובלבד שלא יתכוין כו' (כלאים פ"ט מ"ה) ותנן נמי נזיר חופף ומפספס כו' (נזיר דף מב.). הילכך בחבורה נמי שרי : האי מסוכרייתא דנזייתא אסור להדוקה כו'. פירש בקונטרס וכן ר"ח ובערוך. בחד לישנא וכן בסדר תנאים ואמוראים דאסור משום סחיטה וקשה לר"ת דהא סחיטה משום ליבון ולא שייכא בשאר משקים דכל דבר המלכלך את בולעו כגון יין ושכר ושמן לא שייך ליבון בסחיטתו אלא דוקא במים וראיה לדבר מדלא גזרינן בהו שמא יסחוט כמו גבי מים כדאמרינן באלו קשרים (שבת דף קיג:) היה מהלך בשבת ופגע באמת המים כו' היכי ליעביד לינחות במיא אתי לידי סחיטה ותניא נמי בפרק חבית (שם דף קמז : ושם) ומסתפג באלונטית ולא יביאה בידו ומפרש בגמ' דאתי לידי סחיטה ובפ"ב דביצה (דף יח. ושם) אומר דלכ"ע אין מטבילין את הכלים ומפרש בגמרא גזירה משום סחיטה ואילו

בפרק תולין (שבת דף קלט:) תנן מסננין את היין בסודרין אלמא לגבי יין לא גזרינן משום סחיטה ובריש המביא (ביצה דף ל.) נמי קאמר ליפרוס סודרא עליה ולא קאמר אתי לידי סחיטה והיינו משום דלא שייך ליבון אלא גבי מים והא דאמרינן בפרק מפנין (שבת דף קכח:) אם היתה צריכה שמן חבירתה מביאה לה בשערה ופריך והא אתי לידי סחיטה ומשני אין סחיטה בשער משמע דשייך סחיטה בשמן וכן בפי' נוטל (שם דף קמג.) ספוג אם יש לו בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו משום דאתי לידי סחיטת שמן הנבלע בו ההיא סחיטה אור"ת דהויא משום מפרק ואסורה כמו סחיטת זיתים וענבים והכא אומר ר"ת דליכא למימר דאסור משום מפרק כיון שהנסחט הולך לאיבוד אע"ג דהוי פסיק רישיה וכן פירש בערוך דכל פסיק רישיה דלא ניחא ליה שרי ועיקר ראייתו מפרק כל התדיר (זבחים דף צא: ושם) אליבא דר"ש מזלפין יין על גבי האישים אע"ג דפסיק רישיה הוא דודאי מכבה הוא כיון דלא ניחא ליה בהאי כיבוי שרי ועוד מייתי ראייה מלולב הגזול (סוכה דף לג: ושם) דקאמר ר"א בר"ש ממעטים ענבים ביי"ט פי' ענבי הדס ופריך והא מתקן מנא ומוקים לה במתכוון לאכילה סבר לה כאבוה ופריך והא מודה ר"ש בפסיק רישיה כו' ומשני לא צריכא דאית ליה הושענא אחריתי אלמא כיון דלא ניחא ליה ולא חייש בהאי תיקון שרי אע"ג דפסיק רישיה הוא ונראה לר"י דלא קשה מידי דאיכא למימר דאסור לסחוט בשאר משקה משום ליבון כמו במים ומ"מ לא חיישינן בהו שמא יסחוט כיון שהטעם והריח נשארים בבגדים ומעט היה נהנה בסחיטתו ומצינן למימר נמי דאסור משום מפרק ואף ע"ג דהוי פסיק רישיה דלא ניחא ליה אסור לכתחילה לר"ש כמו במלאכה שאינה צריכה לגופה וראיות הערוך אינן ראיות דההיא דמתיר ר"ש לזלף יין על גבי האישים איכא למימר דמצוה שאני וכן ההיא דאית ליה הושענא אחריתי איכא למימר דשרי משום מצוה א"נ הכי פי' והא פסיק רישיה הוא דאית ליה הושענא אחריתי והואיל וכן שרי לר"ש דשמא לא יצטרך לה ונמצא שלא תיקן כלי והלכך לאו פסיק רישיה הוא אבל לר"י אסור דשמא יצטרך לה ואגלאי מילתא דכלי עבד ועל פי' הערוך קשה דתנן בפרק שמונה שרצים (שבת דף קז.) המפיס מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב ואם להוציא ממנה ליחה פטור ודוקא משום צערא פטור ומותר אבל אי לאו משום צערא היה אסור אע"ג דלא ניחא ליה בפה כלל דאי ניחא ליה מן הפה כי לא מתכוין נמי חייב וכן מחט של יד ליטול בה את הקוף דשרי משום צערא אבל אי לאו הכי אסור אע"ג דלא ניחא ליה כלל אבל קצת קשה אי פסיק רישיה דלא ניחא ליה אסור אמאי קאמר רב בפרק חבית (שם קמה.) כבשים

שסחטן לגופן פטור ומותר הואיל וא"צ למים היוצאין והשתא אע"ג דא"צ היה להיות אסור ואור"י דמצינן למימר דדוקא כבשים שרי דהוי הנסחט מהם כמו אוכלא דאיפרת ואין שם משקה עליו כדאמרינן דאפי" למימיהם פטור אבל אסור ועוד י"ל דכל דבר שאדם עושה במזיד לא שייך למימר שמא יסחוט דסברא הוא כיון דלדעת כן הוא עושה ולהכי גבי מסננין את היין לא חיישינן שמא יסחוט ואתיא שפיר האי דנדה מערמת וטובלת בבגדיה (ביצה דף יח.) וכן בפ"ח דיומא (דף עז:) ההולך להקביל פני רבו עובר עד צוארו במים ולא גזרינן שמא יסחוט לפי שלדעת כן הוא עושה ועוד איכא למימר התם דמצוה שאני ובערוך פירש לשון אחר מסוכרייא דנזייתא סתימת גיגית של שכר אסור להדוקה דשמא תבטל הסתימה אצל הגיגית ויעשה כלי בשבת ואין נראה לר"י דהיכי דמי דאם בדעתו לבטל שם בשעת הנחה מאי פסיק רישיה שייך כאן מיד הוא עושה כלי דמתכוין לעשותו ואם אין בדעתו לבטלה שם א"כ לא הוי פסיק רישיה שיעשנה כלי וי"ל בדוחק שהוא מתכוין לבטלה ואינו מתכוין לעשות כלי ושייך ביה פסיק רישיה הואיל ואינו מתכוין לגמרי לעשות כלי: **לעולם** רב כר"י ס"ל כו'. לשמואל נמי איכא לשנויי לעולם כר"ש ס"ל להך לישנא דאמר דם מיפקד פקיד לפתח הוא צריך ולהך לישנא דאמר חבורי מחבר לדם הוא צריך: . **מאי** לאו דאי לא בעיל מצוי בעיל. דלמאי נקט עד מוצאי שבת אי לאו דאתא לאשמועינן דמצוי בעיל בשבת אע"ג דמשיר בתולים דליכא למימר דנקט עד מוצ"ש לאשמועי' דבעינן רצופין דהא לא בעינן שיהו רצופין כדתניא בפרק בתרא דנדה (דף סד: ושם) מעשה ונתן לה ד' לילות מתוך י"ב חדש והכי פיי נותנין לה ד' לילות עד מוצ"ש שיבעול בכל לילה וישיר מקצת בתולים עד מוצ"ש ואשמועינן דשרי להשיר בתולים בשבת ומשני לא לבר משבת ומוצאי שבת נקט לאשמועינן דבעינן רצופים והוה מצוי למיפרך מברייתא דפרק בתרא דנדה דמוכח דאפי" מפוזרין אלא דפריך ליה מגופה דברייתא והא עד מוצאי שבת ארבעה לילות קתני וא"ת מעיקרא דמשני לבר משבת מה עלה בדעתו והא קתני בהדיא ד' לילות וי"ל דהוה ס"ד דהכי פירושו נותנין לה עד מוצאי שבת לבר משבת שהן בין הכל ד' לילות ואיהו פריך דמשמע דבעיל ד' לילות ומשני כשבעל וקמ"ל כמו שמפרש בתר הכי אע"ג דהוי פירצה דחוקה דהא אי חזיא תלינן בדם בתולין אפי"ה שרי:

מאי קמ"ל. במאי דנקט עד מוצאי שבת דלענין רצופים ליכא למימר כדפרישית: **מאי** לאו דטריד דבעי למיבעל. הכא ליכא לשנויי לבר משבת כדלעיל דא"כ אינו פטור עד מוצאי שבת אבל לעיל אפילו כי אמרינן לבר משבת ולא דפטור ליה עד מוצאי שבת אבל לעיל אפילו כי אמרינן לבר משבת ולא מצי למיבעל בשבת מכל מקום דוקא נקט עד מוצאי שבת משום דעד למוצאי שבת תולין בדם בתולים היכא דעבר ובעל: **והא** אמר ר' אבא אבל חייב בכל המצות כו'. ואביי סבר דטירדא דליכא מצוה כלל מחייב אבל טירדא דלא מצי בעיל חשיב טירדא דמצוה כיון שטרוד במה שאינו יכול לעשות מצוה: **חוץ** מן התפילין שנאמר בהן פאר. ואמרינן בפרק בתרא דמועד קטן (דף טו.). מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל פארך חבוש עליך מכלל דלעלמא אסור ובקונטרס דפי' שנאמר בהן פאר ואבל מעולל בעפר קרנו וראשו היינונליתן טעם דלא נילף שאר מצות מתפילין וא"ת ומאי שנא לגבי תפילין אמרינן דדוקא ליחזקאל נאמר ולא לשאר אבליים וגבי תלמוד תורה ילפינן שאר אבליים מיחזקאל דאמרינן (שם) אבל אסור בתלמוד תורה מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנק דום ויש לומר דלאסור גמרינן דמדאסור רחמנא ליחזקאל לכ"ע נמי אסור אבל להתיר לא גמרינן דליה לחודיה למשרי אתא: **והני** תנאי כי הני תנאי. אע"ג דפליגי תנאי בהדיא בהכי מכל מקום דחיק אביי לעיל דחשיב טירדא דמצוה הא דלא מצי בעיל דניחא ליה לאקומי מתניי כשמואל דאסור לבעול ומוקי נמי פלוגתא דברייתא אי חשיב טירדא הא דלא מצי בעיל כדי לאוקמי כשמואל כל מה שיכול: **לא** כהללו בבליים שאין בקיאים בהטייה. פירוש אינו פסיק רישיה דכל העולם אינן כמו בבליים אלא בקיאים הן הילכך שרי להו למיבעל ובלבד שלא יתכונו לבעול בעילה גמורה ופריך אם כן טורד למה פירוש בשבת אמאי פטר ליה לעיל מק"ש כיון דבקיאים הן בשלמא בחול איכא טירדא לפי שמתכוין לבעול בעילה גמורה ואף לבקיאים יש טירדא לבעול בעילה גמורה כדאמר בפרק שני דברכות (דף טז. ושם) דר"ג היה פטור ומחמיר על עצמו אע"ג דבקי היה שלא היה בבלי אבל בשבת שאינו מתכוין לבעול בעילה גמורה טורד למה ומשני לשאינו בקי פ"י לפי שאינו בקי בשעת ק"ש דאפ"י הבקיאים בשעת מעשה קודם מעשה יראים שלא יהיו בקיאים הילכך טרודים כולם: **רוב** בקיאים הן. וכל חד וחד מספקינן ליה ברוב וכולם מותרים משמע הכא דרובן בקיאים בהטייה וא"ת דאמרינן בפ"ב דחגיגה (דף יד: ושם) בתולה שעיברה מהו לכהונה כגון שבדקה על פי חבית ולא היה ריחה נודף מי

חיישינן לדשמואל דאמר יכולני לבעול כמה בעילות בלא דם או דלמא באמבטי עיברה ומסיק דשמואל לא שכיח ובפרק בתרא דנדה (דף סד : ושם) נמי קאמר שאני שמואל דרב גובריה הוא והא אמרינן הכא דרוב בקיאינן הן וי"ל דשמואל היה יכול לבעול בעילה גמורה שאשה מתעברת בו בלא דם אבל בהטייה אין אשה מתעברת ולהכי בההיא דחגיגה ליכא למיחש בהטייה אלא לדשמואל : **אלא** מעתה שושבינין למה מפה למה. פ"י בקונטרס כיון שהן בקיאינן לבעול בלא דם שמא יטה והיא לא תסיק אדעתה שהטה ומשני דשושבינין ומפה הם שאם לא יטה ויבעול בעילה גמורה ויאבד המפה ואם יטה ויאמר שלא מצא לה בתולים יכולה לומר עדיין בתולה אני וקשה לר"י דאינו מתרץ ממה שהקשה לו דהוי ליה לשנויי דמסקא אדעתה לומר עדיין בתולה אני ועיקר התירוץ חסר מן הספר ונראה לר"י כפירוש ר"ת דדוקא משבת קא פריך דמפה ושושבינין למה דצריך לבעול בהטייה דמעשה בכל יום שעושין שושבינין אפילו בשבת ומשני שמא יארע שלא יטה ויבעול בעילה גמורה ויאבד דם בתולים והויא דומיא דטורד למה דפריך נמי משבת : **אם** לעשות לה פה חייב. דפתח זה עשויה להכניס ולהוציא אויר ולהוציא ליחה : **ואם** להוציא ממנה ליחה פטור. בפרק שמונה שרצים (שבת דף קז : ושם) מוקמינן לה כרבי שמעון וסלקא דעתיה דרבי אמי דמותיב דדם מיפקד פקיד ולדם הוא צריך ולא לפתח ואפי"ה אסר שמואל כרבי שמעון דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ולהכי פריך ממפיס מורסא דכי היכי דלהוציא ממנה ליחה פטור וקיימא לן דפטור ומותר כיון דאינו צריך לפתח אף על גב דשאר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור אבל אסור במורסא שרי משום צער הכא נמי משום מצוה הוי לן למשרי ועוד אפילו שרינן משום צערא טפי ממשום מצוה כדפירש ר"ת לעיל פריך שפיר דהכא ודאי דהוי פסיק רישיה לענין פתח אי לאו משום צערא היה אסור אבל

גבי בעילה אית לן למשרי אע"ג דליכא צערא כיון דלא הוי פסיק רישיה לענין פתח כיון דאפשר להוצאת דם בלא עשיית פתח כדמוכח לעיל (דף ה :) ומשני הכא פקיד ולא עקיר דקסבר דם חבורי מיחבר והוא הדין דהוי

מצי לשנויי דלפתח הוא צריך אלא לפי מאי דקים ליה דלדס הוא צריך משני ליה ותימה דהא שמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כר' יהודה כדאמרי' בפ'. הנחנקין (ד' פה. ושם) ובפי' כל התדיר (זבחים ד' צב.) ועוד דמדבר שאין מתכוין דשרי ר"ש ה"ל לאקשווי ולא ממלאכה שאינה צריכה לגופה כיון דרוב בקיאיין ולא הוי פסיק רישיה: **מתוך** שהותרה לצורך. פירוש לצורך אוכל נפש הותרה נמי שלא לצורך אוכל נפש ובלבד שיהא צורך הנאת היום או צורך קיום מצוה ביו"ט כההיא דהוצאת קטן למולו וספר תורה לקרות בו ולולב לצאת בו (ביצה דף יב.) אבל שלא לצורך היום כלל לא כמו הוצאת אבנים דמיחייב והאופה מיו"ט לחול לרב חסדא דאמר לוקה (שם דף כא.) משום דלית ליה הואיל ושחיטת עולת נדבה דשרי לב"ה (שם דף כ:) היינו משום שלא יהא שלחנך מלא ושלחן רבך חסר ומוצא חמץ בתוך ביתו דאמרינן בפ"ק דפסחים (דף ו. ושם) דכופה עליו כלי ולא שרינן לשורפו משום מתוך היינו משום דאסור לשורפו מדרבנן משום מוקצה דאסור לטלטלו אבל אין לומר דאיירי כשביטלו דמכל מקום מדרבנן מצוה לשורפו והוי צורך היום דבמצוה דרבנן נמי שרינן היכא דאיכא למימר מתוך והא דפליגי ב"ש וב"ה (ביצה דף יב:) במבשל גיד הנשה ביו"ט ואכלו דלב"ש דלית להו מתוך לוקה ולב"ה דאית להו מתוך אינו לוקה צריך לומר אע"ג דלא חשיב אוכל נפש משום איסור דרכיב עליה מכל מקום צורך היום הוא כיון דאכיל ליה ונראה לר"י דהוצאת תינוק לטייל הוי צורך היום ומיהו הוצאה לצורך נכרי נראה דאסור ומה שנהגו עתה להוציא לצורך נכרי היה נראה לרשב"א משום דרשות הרבים דידן לא הוי אלא כרמלית דאין רחבין ט"ז אמה וגבי יו"ט לא גזור רבנן כי היכי דלא תקון רבנן עירובי חצירות ביו"ט כדמשמע בריש פרק שני דביצה (דף טז:) דאמר יו"ט שחל להיות ערב שבת כו' רבי אומר מערבין עירובי חצירות אבל לא עירובי תחומין לפי שאתה אוסרו בדבר האסור לו ואי אתה אוסרו בדבר המותר לו אלמא לא תקון עירובי חצירות ביו"ט והוא הדין דלא גזרו בכרמלית והא דקיימא לן בפרק אמרו לו (כריתות דף יד. ושם) ובפרק קמא דביצה (דף יב. ושם) דיש עירוב והוצאה ליו"ט נראה דאיירי בעירובי תחומין ושוב חזר בו דמחצר שאינה מעורבת אין ללמוד ממנה לכרמלית דחמיר טפי כמו שפירשתי במסכת שבת (דף קיז.) ועוד נראה דהא דקיימא לן דיש עירוב והוצאה ליו"ט בעירובי חצירות מיירי מדבעי למימר בפרק אמרו לו (כריתות דף יד. ושם) דאין עירוב והוצאה ליוה"כ מדתנן התם אם היתה שבת והוציאו בפיו חייב וכן בביצה (דף יב. ושם) בעי למידק דאין עירוב והוצאה ליו"ט מדשרו בית הלל להוציא קטן ולולב והיינו עירובי

חצרות דהשתא מוכח לה שפיר מדשרו הוצאה דלא גזרו רבנן אעירובי חצירות אלא משום הוצאה אבל עירובי תחומין אין עניינה להוצאה והא דקאמר ואי אתה אוסרו בדבר המותר לו היינו משום דמותר להוציא לצורך: **אלא** מעתה יהא מותר לעשות מוגמר ביו"ט. ואם תאמר לדידיה נמי תקשי וכי לא סבר דאמרינן מתוך הא טעמא דב"ה הכי הוא ויש לומר שהיה סובר דטעמא דבית הלל משום דאין עירוב והוצאה כדקא ס"ד מעיקרא בביצה אע"ג דהתם פריך עלה דלמא לרב פפי לא שמיע לה ועו"ל שהיה סובר הותרה שלא לצורך ובלבד שיהא דבר הרגיל ולהכי פריך דזה אינו רגיל טפי ממוגמר: **אמר** ליה אנא דבר הצריך לכל נפש קאמינא וצבי צריך לכל נפש. וכן ביאה וקשה לר"י דאמר בסוף פ"ב דביצה (דף כב.) מהו לכבות הנר מפני דבר אחר ומסיק דאסור הא הכא שרי משום דצריך לכל נפש וי"ל דהכא דוקא בבעילה ראשונה דמצוה היא דהוי צורך מצות היום אבל שאר בעילות אין כל כך צורך היום ועי"ל דכיבוי הנר מפני דבר אחר הוי כמו מכשירין דאפילו באוכל נפש אסור וכן מוכח התם דפריך עלה מהא דתניא דמכבין את הבקעת כדי שלא יתעשן הבית ומשני ההיא רבי יהודה היא דשרי מכשירי אוכל נפש כי קאמינא לרבנן: **והלכתא** מותר לבעול בתחלה בשבת. ולא חיישינן שמא ישחוט בן עוף ואהא סמכינן למיעבד סעודה בשבת:

דף - ב

במקהלות ברכו אלהים. אע"ג דמקהלות תרי קהלות משמע אין סברא לחלק בין עשרה לעשרים לענין שום מילתא ומקהלות דעלמא בעי למימר ומיהו בירושלמי דריש במקהלת כתיב. חסר וי"ו: **המזכה** לעובר קנה. אע"ג דשמואל גופיה פסיק כרבי יוחנן הסנדלר (לקמן דף נח:): דמקדיש מעשה ידי אשתו המותר חולין דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם וכל שכן לדבר שלא בא לעולם דגרע טפי כדאמרינן בסוף פרק קמא דגיטין (דף יג: ושם) דקאמר אפילו לרבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הני מילי לדבר שבא לעולם אבל לדבר שלא בא לעולם לא אמר מ"מ שמואל חשיב עובר בא לעולם אי נמי שמואל אית ליה טפי אדם מקנה לדבר שלא בא לעולם ממה שמקנה דבר שלא בא לעולם וההיא סוגיא דבפרק קמא דגיטין (ג"ז שם) אתיא אליבא דרב הונא וכן

מצינו רב נחמן דבהדיא סברתו הפוכה מדרב הונא דרב הונא אית ליה בפירות דקל משבאו לעולם אין יכול לחזור בו וגבי עובר קאמר. אף לכשתלד לא קנה ורב נחמן סבר לכשתלד קנה ובפירות דקל קאמר אף משבאו לעולם יכול לחזור בו: (שייך לע"א) הורה בית הלל. גבי הילני המלכה אע"ג דמבית חשמונאי היתה שהרי אם מונבז המלך היתה כדאמר ביומא (דף לו. ושם) ומלכות הורדוס מאה ושלוש שנה בפני הבית והלל לא נהג נשיאותו עד שלש שנים לאחר מלכות הורדוס כדאמרינן (שבת טו.) הלל ושמעון גמליאל ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה מכל מקום כבר היו לו אז תלמידים שהורו: (שייך לע"א) והא בועז אלמון שנשא אלמנה הוה. לאו דוקא אלמנה דכשנשאת למחלון (וכליון) היתה נכרית אלא כיון דבעולה היא כאלמנה חשיב לה: (שייך לע"א) באלמנה שנשאת לבחור. דכיון שאין שניהם אלמונים יש לברך כל שבעה: **שנאמר** ויקח בועז עשרה אנשים. ובמסכת כלה דמייתי קרא דויברכו את רבקה (בראשית כד) איכא למימר דהתם ברכת אירוסין והכא ברכת נישואין ויש ללמוד משם שיש לברך ברכת אירוסין לאשה המתקדשת על ידי שליח שהרי אליעזר שליח היה ונראה דאסמכתא בעלמא היא דעשרה לא מישתמע מהתם ולא איירי פשטיה דקרא בברכת אירוסין: רבי יהודה אומר אף בבית האירוסין מברכין אותה מפני שמתייחד עמה. ואמריי כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ולפי שפעמים בא עליה שלא לשם חופה עושין ברכה מתחלה כדי שתהא כלה בברכה: **מאן** דלא חתים מידי דהוה אברכת פירות. שאין בה אריכות והאי נמי אינה ארוכה ולא דמי לקידושא דאריך טפי ומאן דחתים מידי דהוה אקידושא דחתים ביה משום דאריך והאי נמי חשיבא ארוכה ומה שפירש בקונטרס דמשום דבלשון קדושה היא חתמי בה כמו בקידושא אינו נראה ק"ק מאן דלא חתים בה מאי שנא מברכת התורה דחתמינן בה באשר בחר בנו אע"ג דברכת אירוסין אריכא טפי מינה ושמא לא היה חותם בה: **והוא** שבאו פנים חדשות. אור"י דפנים חדשות אין קורא אלא בבני אדם שמרבים בשבילם השמחה יותר ושבט דחשבינן פנים חדשות דאמרינן באגדה מזמור שיר ליום השבת אמר הקב"ה פנים חדשות באו לכאן נאמר שירה התם נמי מרבין לכבוד השבת בשמחה ובסעודה:

שהכל ברא לכבודו ויוצר האדם. פותחת בברוך אע"פ שכל אחת סמוכה לחבירתה כיון דקצרות הן אם לא היה פותח בברוך היה נראה הכל ברכה אחת וכן אשר יצר אם לא היה פותח בברוך היה נראה שהיתה מתחלת מברוך יוצר האדם אשר יצר אבל שוש תשיש שהיא אחר ברכה ארוכה אין צריך לפתוח בברוך ואשר ברא פותחת בברוך לפי שמברכים אותה בפני עצמה כשאין פנים חדשות כדפירש בקונטרס ועל שהכל ברא לכבודו ויוצר האדם פי' בקונטרס טעם אחר ור"ח פירש דיוצר האדם פותחת בברוך לפי שיש שלא היו אומרים אותה כדאמר בסמוך ואור"ת דבפרק קמא דברכות (דף יא:) גבי ברכת התורה גרסי' ר' יוחנן מסיים בה הכי והערב נא דברכה אחת היא דאי הוה שתי ברכות היה צריך לפתוח בברוך אע"ג דסמוכה לחברתה כיון שאותה שלפניה היא קצרה ובתר הכי גרסינן הלכך נימרינהו לתרווייהו ולא גרסינן לכולהו דאם כן הוה משמע דשלש ברכות הן: **חדא** יצירה הואי. צריך לומר דהיינו כמאן דאמר פרצוף אחד מדקאמר בתר הכי דכולי עלמא חדא יצירה הואי מר סבר בתר מחשבה אזלינן ובריש פרק שני. דעירובין (דף יח. ושם) משמע בהדיא דלמאן דאמר פרצוף אחד הוה עלה במחשבה להבראות שנים אבל למאן דאמר התם שני פרצופים לא סבירא ליה הכי כך פירש רשב"ם: **רב** תנא הוא ופליג. לא בעי לשנויי כי תניא ההיא בברכת המזון כדמשני רבי יוחנן דנראה לו דוחק להעמיד כן ונוח לו טפי לומר דפליג ומדלא קאמר ר' יוחנן. תנא ופליג יש להוכיח דר"י אמורא היה דאי הוה תנא הוה משני כדמשני לרב ואין להקשות דאמאי לא משני רבי יוחנן אנא דאמרי כרב דתנא הוא דרבי יוחנן לא היה מחזיק רב כתנא דפליג עליו בכל דוכתא ומיהו איכא נמי רבי יוחנן שהיה תנא דתניא בשילהי דנזיר (דף סה. ושם) וכמה שיעור תפיסה פירש רבי יוחנן כו':

כי תניא ההיא בברכת המזון. פי' בקונטרס להצטרף עם ב' לזימון שהרי הוא חייב בכל המצות ואין נראה לר"י דא"כ לא אתא לאשמועינן אלא

דחייב במצות והוה ליה למימר בהדיא דחייב במצות ועוד דא"כ מאי פריך ליה מברכת אבלים בעשרה ואין אבלים מן המנין דקאמר ברכה בשורה מי איכא אלא ע"כ היינו ברכת המזון והדרן קושיא לדוכתין דקתני ואבלים מן המנין ואוקמינן בברכת המזון ולפירש הקונטרס לא קשיא מידי דכי קתני ואבלים מן המנין היינו להצטרף לזימון לומר נברך שאכלנו משלו אבל ברכת אבלים שמברכים בברכת המזון קאמר רבי יוחנן דאינו מן המנין לכך צריך לפרש כי תניא ההיא בברכת המזון היינו ברכת אבלים שבברכת המזון מכאן משמע שברכת אבלים שבברכת המזון לא הוי אלא בעשרה מדסליק אדעתיה דמקשן דאיירי בברכת אבלים שבברכת המזון וקאמר בעשרה והוה ניחא ליה בהכי אי לאו משום דקתני לעיל בברייתא ואבלים מן המנין אם כן צריך עשרה: **אלא** כי קאמר ר' יוחנן ברחבה. אי גרסינן אלא משמע דההיא דלעיל נמי מעמיד ברחבה ותימה למה הוצרכו תרי מילי דר' יוחנן ההיא דלעיל והך וצריך לומר דחדא מכלל חברתה אתמר ההיא דלעיל מכללא דהך אבל אי ל"ג אלא ניחא דלעיל איירי בשורה והכא ברחבה בלא פנים חדשות ומימרא שלישית של רבי יוחנן הוצרך להשמיענו דבפנים חדשות אין אבלים מן המנין ואי נקט ההיא ה"א איפכא דוקא מיום ראשון ואילך אבל ביום ראשון שייכי טפי ומברכים לה בלא י":

א

-

ט

דף

האומר פתח פתוח מצאתי כו'. פירש בקונטרס דטענת דמים לא קאמר כגון שנאבדה המפה או שהיא ממשפחת דורקטי שאין להם דמים ור"ח מפרש דבוגרת ומוכח עץ אין להם דמים אבל אין פתחן פתוח ויכול לטעון טענת פתח פתוח וקשה לפר"ח דאמרי' באלו נערות (לקמן לו. ושם:) ובוגרת אין לה טענת בתולים והאמר רב בוגרת נותנים לה לילה ראשונה ומשני אי דקא טעין טענת דמים ה"נ הב"ע דקטעין טענת פתח פתוח משמע דפתחה פתוח ויש לה דמים וי"ל דר"ח גריס כגירסא ראשונה שהיתה בספרים אי דקא טעין טענת פתח פתוח הכי נמי הב"ע דקא טעין טענת דמים וה"פ והאמר רב בוגרת נותנין לה לילה הראשונה ומדתלינן כל הלילה בדם בתולים משמע דאיכא בוגרת דאית לה דם בתולים טובא אם כן אי אפשר לשום בוגרת שלא יהא פתחה סתום אפילו אין לה דמים

וא"כ יש לה טענת בתולים בפתח פתוח ומשני אי דקטעין פתח פתוח הי"נ
דיש לה טענת בתולים הבי"ע דלית לה טענת בתולים בטענת דמים משום
דאיכא בוגרת דדמיה כלין ומיהו בירושלמי משמע לא כפר"ח דקאמר
התם ר' יונה בשם ר' קריספא בוגרת כחבית פתוחה של יין ויש ליישב
דלענין דמים קאמר משום דסתם חבית סתומה לעולם יש בה יין שאין
דרך לסתום חבית ריקנית אבל חבית פתוחה פעמים יש בה יין פעמים
אין בה יין כך בוגרת פעמים אין לה דמים פעמים יש לה ומשום הכי אין
לה טענת דמים כדפר"ח וכדאמר בפרק הבא על יבמתו (יבמות נט. ושם)
פרט לבוגרת שכלו בתוליה: לא צריכא באשת כהן. וא"ת ונוקמה
אחזקתה שהיא כשרה לכהונה ונימא דלאו תחתיו זינתה וי"ל דאדרבה
אית לן למימר דהשתא נבעלה דאוקמה אחזקת הגוף שהיתה בתולה:
ואי בעית אימא באשת ישראל דקביל בה אביה קידושין פחותה מבת ג'
שנים. וא"ת אכתי איכא ספק ספיקא ספק באונס ספק ברצון ואת"ל
ברצון ספק כשהיא קטנה ופתוי קטנה אונס הוא כדאמרינן בהבא על
יבמתו (שם סא:.) וי"ל דשם אונס חד הוא וא"ת ונוקמה בחזקת היתר
לבעלה וי"ל דאונסא קלא אית לה כדאמרינן בירושלמי [אונסא יש לו
קול] והשתא דליכא קלא הוי ליה רצון רובא ומיעוט אונס ורובא וחזקה
רובא עדיף וא"ת א"כ בספק ספיקא נמי תיאסר דספק אונס כמאן
דליתיה דמי ולא נשאר אלא חד ספק ספק תחתיו ובהא לא שייך לאוקמה
בחזקת היתר כדפיי' ואומר ר"י דהאי רובא דברצון אינו רוב גמור אלא
הוי מדרבנן והלכך במקום ספק ספיקא שרי ובמקום חד ספיקא חשבי
רבנן רצון לגבי אונס רובא ואשכחן כי האי גוונא גבי תינוק שנמצא בצד
העיסה (קדושין דף פ.). דלא הוי רובא אלא מדרבנן ולהכי קאמר ר' יוחנן
התם דאין שורפין עליו את התרומה וא"ת אכתי באשת כהן ובקיבל
אביה קדושין פחותה מבת שלש לישראל איכא ספק ספיקא דספק מוכת
עץ ספק דרוסת איש [באשת כהן אית לן למימר את"ל דאינה מוכת עץ
מ"מ ספק תחתיו ספק אין תחתיו אשת ישראל את"ל דאינה מוכת עץ
ספק באונס ספק ברצון] ואין לומר דמוכת עץ לא שכיח דהא אמרינן
באלו נערות (לקמן לו:.) גבי סומא שאין לה טענת בתולין מפני שנחבטה
על גבי קרקע ופריד כולהו נמי חבוטי מיחבטן א"כ שכיח ולפירוש ר"ח
דמוכת עץ פתחה סתום אתי שפיר וי"ל דאם איתא דמוכת עץ היא הויא
טוענת דאין גנאי בכך כמו בביאת אונס ומדלא טענה אין להסתפק בכך:
ומי אמר ר' אלעזר הכי והאמר ר"א כו'. תימה השתא דבעי למימר דלא
מהימן אפי' לשוייה עליה חתיכה דאיסורא תיקשי ליה מתני' דהאומר
לאשה קידשתיד אסור בקרובותיה וי"ל דסבירא ליה למקשן דאין דבר

שבערוה פחות משנים ואפי' ראה אדם שזינתה אשתו רק שלא היה שם עדים לא היתה נאסרת עליו והלכך ממתני' לא קשיא ליה מידי דקדשתיך בעדים קאמר דמקדש אפי' בעד אחד אין חוששין לקדושיו אבל אהא דאמר ר' אלעזר דנאמן בלא עדים לומר דמצא פתח פתוח פריך שפיר: **קינוי** וסתירה אין עדים לא. הכי נמי דלא אתא למעוטי על פי עצמו דכעדים דמי כיון דקים ליה: **מפני** מה לא אסרוה. פירש הקונטרס והלא אותו מעשה בעדים הוה ואין נראה דנהי דידוע לרבים הוה שהביאה לביתו מ"מ לא ראו כמכחול בשפופרת שבפני בני אדם לא שמש ונראה לר"י לפרש וא"ת דפתח פתוח כשני עדים דמי אמאי לא אסרוה לדוד דדוד היה יודע בודאי שנבעלה ואע"פ שעשה תשובה מכל מקום עיכבה ואם היתה אסורה לו לא היה אותו צדיק לוקחה לו לאשה:

ב

-

ט

דף

כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו. פי' בקונטרס שאם ימות במלחמה יהא גט משעת כתיבתו וקשה לר"ת דא"כ מאי כל היוצא אם לא מהני אלא למי שאין לו בנים ויש לו יבם ועוד דתנן במי שאחזו (גיטין עג. ושם) מה היא באותן הימים רבי יהודה אומר הרי היא כאשת איש לכל דבריה וקאי אמאי דקתני לעיל מינה הרי זה גיטך מהיום אם מתי וכן משמע בתוספתא אלמא אע"ג דאמר מהיום הויא אשת איש גמורה כדמפרש בגמרא באומר מעת שאני בעולם פירוש דהאי דאמר מהיום לא שיחול מיד אלא דעתו שיחול שעה אחת קודם מיתתו דהיינו מעת שהוא בעולם ולא אמר מהיום אלא למעוטי לאחר מיתה כלומר מאותו יום שאני בעולם יהא גט ומיהו יש לחלק בין מהיום לפירש בהדיא שיחול משעת כתיבה דע"כ משעת כתיבה קאמר שיהא גט ועוד נראה דאפי' אמר מהיום יש ליישב פי' הקונטרס דלאו דוקא פירש שאם ימות במלחמה אלא היו מתנים אם לא יחזור מן המלחמה ואגב ריהטיה נקט בקונטרס אם ימות דסתם מי שאינו חוזר מן המלחמה אינו חוזר לפי שמת אלא ה"ה אם נשבה והשתא מהיום דהכא אין שייך לומר מעת שאני בעולם כההוא דמי שאחזו אלא מהיום מיום כתיבה קאמר ואם תאמר והרי חזר אוריה ונתבטל הגט ויש לומר שהיה מתנה אם לא יחזור בסוף המלחמה והרי לא חזר לבסוף וניחא לפירוש זה הא דאמרינן בפרק

הזהב (ב"מ נט. ושם) נוח לו לאדם שיבעול ספק אשת איש ואל ילבין פני חבירו ברבים ומפיק ליה מהאי מעשה דבת שבע דספק אשת איש הואי דדלמא יחזור מן המלחמה ור"ת מפרש כותב גט כריתות לגמרי בלא שום תנאי ולפ"י קשה אמאי קרי לה ספק אשת איש הא הואי גרושה גמורה ואר"ת דקרי לה ספק אשת איש לפי שהיו מגרשין בצינעא שלא יהא נודע ויקפצו עליהם בני אדם לקדשם ולפ"י הקונטרס קשה קצת איך בא עליה למה לא היה ירא שמא יחזור: **אי** למיתב לה כתובה כו'. משמע אם היה בא לב"ד היה נאמן להפסידה כתובתה אע"פ שלאוסרה עליו לא היה נאמן משום דאית לן למימר דשמא אינו בקי בפתח פתוח ואוקמה בחזקת היתר אבל מ"מ כתובתה הפסידה אע"פ שיש לנו לומר שהוא טועה בפתח פתוח דאית לן למימר אוקי ממונא בחזקת מריה וקשה דאמאי מפסידה כתובתה והא הוה ספק ספיקא ספק אי הוא בקי בפתח פתוח אם לאו ואם תמצא לומר פתח פתוח הוה ספק באונס ספק ברצון דאפ"י אשת כהן באונס לא מפסדה כתובתה ואין לומר דאפ"י בספק ספיקא מפסדה כתובתה משום דמוקמינן ממונא בחזקתיה דהא לקמן (דף יב:) גבי משארסתני נאנסתי והוא אומר לא כי אלא עד שלא ארסתיד נאנסת והיה מקחי מקח טעות ואיכא מאן דמפרש לקמן (דף יא:) מקח טעות ממאתים אבל מנה אית לה אלמא משום דבאותו מנה הוי ספק ספיקא לא מפסדה דספק קודם שנתארסה ספק אחר שנתארסה ואם תמצא לומר אחר שנתארסה אימור באונס הוה דאי אמרת דאפ"י בספק ספיקא מפסדה אמאי אית לה אפ"י מנה וי"ל דלא. חשיב ספק ספיקא כהאי גוונא משום דהאי ספיקא שמא באונס היה לא חשיב ספיקא גמורה למיתב לה כתובה דאימור קודם שנתארסה נאנסה והשתא אתי שפיר הא דתנן במתני' (לקמן דף יג.) היא אומרת מוכת עץ אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את וקאמר ר' יהושע שאינה נאמנת ומפסדת כתובתה אי לר' יוחנן מנה אי לר' אלעזר ולא כלום ואע"ג דהוי ספק ספיקא ספק מוכת עץ ויש לה כתובה ואפ"י אם תמצא לומר דרוסת איש אימור תחתיו נאנסה ונסתחפה שדהו ויש לה כתובה אלא ודאי ספק באונס לא חשיב ספק דאימור קודם שנתארסה נאנסה ועוד אומר רבינו יצחק דמוכת עץ לא שכיח דהא דאמרינן (לקמן לו:) כולהו נמי חבוטי מיחבטן היינו אליבא דר"ג אבל רבי יהושע שמעינן דלית ליה טעמא דמיחבטן דקאמר התם (לקמן לו.) חרשת ושוטה יש להן טענת בתולין והיינו משום דס"ל דחבטא לא שכיחא: **מאי** לאו דקא טעין טענת פתח פתוח. נראה לפרש דקס"ד דבטענת דמים. ליכא למיחש לאיקרורי דעתא דכיון דליכא דם לבו נוקפו ואין מתקרר אבל בפתח פתוח איכא למיחש

שמה יתקרה: **נאמן** להפסידה כתובתה. אור"י דשמואל מודה שפיר דנאמן לאוסרה עליו ולהפסידה כתובתה איצטריך ליה לאשמעין דלא תימא דלא יהא נאמן אע"ג דקים ליה בפתח פתוח דנימא במזיד משקר להפסידה כתובתה ור"א נמי מצי סבר דנאמן להפסידה ונקט לאוסרה לרבנותא וכ"ש דנאמן להפסיד כתובתה כדמוכח הסוגיא דלעיל [ומיהו בירושלמי משמע דלר"א אינו נאמן להפסיד כתובתה]: **אבל** בגליל מצי טעין. וא"ת מנא ליה דלמא ביהודה נאמנת לומר שבא עליה באירוסין ולא בגליל אבל כשטוענת בתולה הייתי בגליל נמי מהימנא וי"ל דמשמע ליה אינו יכול לטעון טענת בתולים בכל ענין בין שאומרת שבא עליה מן האירוסין בין שאומרת פתח נעול מצא דביהודה נאמנת במגו דאי בעיא אמרה באירוסין בא עליה ולא בגליל דליכא מגו אבל קשה דמייתי מדיוקא והוה ליה לאתויי מרישא דקתני (לקמן דף י:) בתולה אלמנה מן האירוסין כו' ויש להן טענת בתולין וע"כ לענין כתובה איירי דלאוסרה עליו אפילו מן הנשואין נמי יש לה טענת בתולין כיון דכנסה בחזקת בתולה כדמוכח לקמן (דף יב.) דפריך וניחוש שמא תחתיו זינתה: **מאי** לאו דקא טעין טענת פתח פתוח. וביהודה אע"ג דאיכא חזקה לא מהימן כדפי' בקונטרס א"נ כיון דמתייחד עמה ודאי בא עליה דלא מוקי איניש. אנפשיה ואע"ג דגבי יבמה אמרינן (יבמות דף קיא:) דעד לי יום מוקי אנפשיה רוב פעמים לא מוקי אנפשיה אפי' שעה אחת דעל דעת כן מתייחד. [עמה] ואיתרע חזקה: **לא** דקא טעין טענת דמים. דהויא טענה ברורה מדאין סדינין מלוכלכים בדם ונראה דבטענת פתח פתוח וטענת דמים דשמעתין איירי שהיא טוענת שהוא בא עליה באירוסין או אומרת בתולה הייתי וא"ת ונהימנא לדידה במגו דאי בעיא אמרה משארסתני נאנסתי דנאמנת לר"ג דפסקינן לקמן (דף יג.) כוותיה וי"ל דאינה מודה ברצון שנבעלה מאחר ועוד דאין זה מגו דמיפסלא נפשה מכהונה אבל קשה דליהמנה במגו דאי בעיא אמרה מוכת עץ אני אפי' לרבנן דלקמן (דף יא:) דאמרי מוכת עץ כתובתה מנה דאין זה מגו דאינה רוצה להפסיד כלום מכתובתה מ"מ נאמנת במגו דאי בעיא אמרה מוכת עץ אני תחתיך ונסתחפה שדהו לכך נראה דהוי מגו במקום חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה אע"ג דבעי' היא בפ"ק דבבא בתרא (דף ה: ושם) אי אמרינן מגו במקום חזקה או לא שמא חזקה דהכא עדיפא ואי לא אמרינן מגו להוציא אתי נמי שפיר

אמר רב נחמן אמר שמואל חכמים תיקנו כו'. משמע דכתובה דרבנן וכן בהאשה רבה (יבמות פט. ושם) גבי אין לה כתובה קאמר מאי טעמא תקינו לה רבנן כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה כו' אלמא סתמא דהש"ס סבר דכתובה דרבנן וקשה דנהגו לכתוב בכתובה כסף זוזי מאתן דחזו ליכי מדאורייתא ואור"ת דסמכין ארשב"ג דמתני' דפרק בתרא (דף קי:) דמייתי לה נמי בסמוך דאמר נותן לה ממעות קפוטקיא דקסבר כתובה דאורייתא. וקי"ל כרשב"ג במשנתנו ועוד אור"י דלא קיימא לן כר"נ דאשכחנא רב אשי דהוא בתראה דפליג עליה כדמתרץ לקמן ברייתא (דף יב.) תני כל שלא מושמש אינו יכול לטעון טענת בתולים אלמא דחייש לשמא משקר ולא אמרינן חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה וכן פ"י רבינו יצחק בן רבינו מאיר דרב אשי פליג אדרב נחמן והא דאמרינן בהאשה רבה (יבמות פט. ושם) מ"ט תקינו רבנן כתובה ה"פ מ"ט תקינו רבנן כתובה היכא דתקינן כגון באלמנה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ה"נ תקינו שלא יהא לה כדי שתהא קלה בעיניו להוציאה: **חזקה** אין אדם טורח כו'. תימה תינח באשת כהן או בפחותה מג' דמיתסרא עליה הילכך כיון דמפסידה נאמן ולמ"ד נמי לקמן כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אין לה כתובה כלל ניחא דהשתא נמי מפסידה שהרי מקח טעות הוא אבל למ"ד יש לה כתובה מנה לא מפסיד מידי אלא שבא להפסידה מכתובתה מנה אבל הסעודה לא מפסיד ואמאי מהימן ונראה דלא מהימן: **הואיל** ותקנת חכמים היא לא תגבה כו'. תימה דר"מ אית ליה לקמן בפרק אע"פ (נו: ושם) דכתובה דאורייתא ובפי' הניזקין (גיטין מח: ושם) אמרי' דקסבר ר"מ דכתובת אשה בבינונית משום חינא וכיון דהויא דאורייתא דינה בעידית כדנפקא לן בריש ב"ק (דף ה.) וכולן כאבות לשלם ממיטב דאתיא תחת נתינה ישלם כסף ואמאי הפקיעו דינה ועוד דלא מישתמיט תנא בשום מקום דאית ליה כתובת אשה ממטלטלי אלא לר"מ כדאמרינן בכל דוכתין (יבמות צט.) הא מני ר"מ היא דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה ולמ"ד דאורייתא אמאי לא גבי ממטלטלי כמו ניזקין כיון דמהתם ילפינן וי"ל דטעמא שלא יפרשו מהן בני אדם אם יצטרכו למכור עידית או מטלטלים וחשו כדי שיקפצו עליהן בני אדם: **נותן** לה ממעות קפוטקיא. תימה לר"י מה ריוח הוא לה שנותן לה מאותם המעות מ"מ אינו נותן לה אלא שוה נ' שקלים ואם היינו אומרים דלעולם צריך ליתן לה שקלים שעומדין שם בקפוטקיא נ' שקלי קפוטקיא ובארץ ישראל נ' שקלים של ארץ ישראל הוה ניחא

כדאמרינן גבי ה' סלעים דפדיון בכור בפי יש בכור (בכורות נ. ושם) לישדר מר תילתא אחרינא דאוסופו עליהו ושדר להו מיהו אין נראה דהתם כשהוסיפו בכל מקום הוסיפו אבל כשמוסיפין במקום אחד אין נראה שבכך תשתנה מדה דאורייתא ומיהו בירושלמי דפירקין גרסינן אמתניתין דכתובה מאתים רבי מונא בשם שמואל אמר בשקל הקדש רבי אבא בר בונא אמר מטבע יוצא וכן מסקי התם כמה אמוראי: **מברכתא** חביטא ליה. פירוש הלכותו שמוציא ש"ר על בת ישראל שהרי. משקר וכי זונות חבוטות לפניו שיהיה בקי הלכך לא מהימן והא אמר רב נחמן מהימן ומשני מהימן ומסבינן ליה כופרי ורב נחמן דאמר אסבוהו לא משום שלא היה מאמינו אלא היה מאמינו ואמר להלקותו לפי שחשוד על הזנות ורב אחא משני כדסבירא לן מעיקרא דלא מהימן ואיירי בבחור ועי"ל בניחותא מברכתא חביטא ליה אף על פי שהוא נאמן הלקוהו לפי שחשוד על הזנות והאמר רב נחמן נאמן ולא פירש להלקותו ומשני מהימן ומסבינן ליה ורב נחמן לא איירי במלקות רב אחא אמר לעולם נאמן דאמר רב נחמן היינו בלא מלקות ובנשוי:

דף - ב

בתולה אלמנה גרושה חלוצה. נראה לפרש דלרבנותא נקט חלוצה דסלקא דעתך אמינא כיון דשומרת יבם לא מיחסרא כניסה לחופה שהרי יבמה יבא עליה בעל כרחה וה"א דכנשואה דמיא קמ"ל: **אלמנה** דכתיבא באורייתא מאי איכא למימר. והא ליכא למימר דתפשוט מהכא דכתובת אלמנה מנה ' מדאורייתא דהא מנה לא היה בימי משה דלא הזכירה תורה אלא ככר והא דאמרינן בבכורות (דף ה. ושם) ' משה רבינו נאמן היה ובקי בחשבונות אלא שמנה של קודש כפול היה לא שהיה מנה בימי משה אלא כלומר כמו שמנה של קודש בימי יחזקאל כפול היה כך היה ככר של קודש כפול בימי משה: **ותנא** רב יוסף אשור זו סליקא ומי הואי. פ"י בקונטרס ומי הואי בבריאת עולם ובלא רב יוסף מאשור וכן מכוש לא מצי למיפרך דמצינן למימר דאשור וכוש שם המחוז ולא שם העיר ומימות עולם היה שמם כך אבל קשה דמאי מייתי מאשור דאשור אע"ג דלא הוה בבריאת עולם כיון דהוה בימי משה שפיר הוה ליה למכתב אבל . מנה לא היה לו לכתוב כיון שעדיין לא היה בדורו ונראה לר"י לפרש '

דסליקא בימי משה מי הואי דקים ליה דסליקא לא היה בימי משה וסביב סליקא הולך חדקל ולא אצל אשור שהיה בימי משה : אמר רב אכל תמרים אל יורה. ואם תאמר דבפ"ג דכריתות (דף יג : ושם) (אמר רב הונא) אמר רב הלכה כר' אלעזר דאינו מחייב על שאר משכרין אלא על היין בלבד וי"ל אע"ג דלא מחייב על ביאת מקדש אסור להורות וה"נ משמע בס"פ אלו מומין (בכורות מה :) דפסול לעבודה למאן דלא מחייב אשאר משכרין אף על גב דעבודה לא אחיל הוא הדין נמי דאל יורה :

א

-

יא

דף

מטבילין אותו על דעת ב"ד משום דזכות הוא. ותימה דהא זכייה הוי מטעם שליחות דכיון דזכות הוא לו אנן סהדי דעביד ליה שליח כדמוכח בפ"ק דב"מ (דף יב.) גבי חצר משום יד איתרבאי ולא גרע משליחות וא"כ היאך זכין לקטן והלא אין שליחות לקטן כדאמרינן באיזהו נשך (שם עא :) ועוד דאכתי עובד כוכבים הוא ואמרי' התם דקטן דאתי לכלל שליחות אית ליה זכייה מדרבנן עובד כוכבים דלא אתי לכלל שליחות אפילו זכייה מדרבנן לית ליה ונראה לר"י דהכא נמי דזכין לו מדרבנן כדאמרינן התם דקטן אית ליה זכייה מדרבנן ואע"ג דאכתי עובד כוכבים הוא הא אתי לכלל שליחות א"נ כיון דבהך זכייה נעשה ישראל הוה ליה כישראל גמור לעניין זכייה וא"ת היכי הוי גר מדרבנן ושרינן ליה בבת ישראל וקידושיו קידושין הא מן התורה עובד כוכבים הוא וי"ל דקסבר כמ"ד בהאשה רבה (יבמות דף פט :) דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה וכי פריך מאי קמ"ל הוה מצי לשנויי קמ"ל דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה וחד מתרי טעמי נקט והא דאמרי' בריש בן סורר (סנהדרין דף סח : ושם) גבי גזל הגר אם אין לאיש גואל איש אתה צריך לחזר אחריו אם יש לו גואל אבל קטן אי אתה צריך לחזר אחריו כו' משכחת לה גר קטן מן התורה במעוברת שנתגיירה. כדאמרי' בפרק הערל (יבמות דף עח. ושם) עובדת כוכבים מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה והוי גר מן התורה דישראל גמור הוא ואית ליה ממון מן התורה כגון שירש את אמו ואי אתה צריך לחזר עליו שאין לו יורשין שאינו מוליד ואחיו מן האם אין יורשין אותו ולפי ספרים דגרסינן בב"מ (דף עא :) זכייה מיהא אית ליה ולא גרס מדרבנן נחא

דמצי למימר דאית ליה זכייה מן התורה ועובד כוכבים קטן כיון דבא להתגייר חשבינן ליה כישראל קטן ואע"ג דזכייה הוי מטעם שליחות ואין לו שליחות מן התורה ה"מ בדבר שיש בו קצת חובה כגון להפריש תרומתו דשמא היה רוצה לפוטרה בחטה אחת או שמא היה רוצה להעדיף אבל הכא שזכות גמור הוא לו יש לו שליחות: מהו דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניחא ליה. ואע"ג דרבנן פליגי אר' מאיר בפי' קמא דגיטין (דף יג. ושם) ולית להו טעמא דבהפקירא ניחא ליה ה"מ גבי עבד שאינו חושש בהפקירא שמפקיע עצמו מן השעבוד אבל גבי עובד כוכבים שאינו משועבד ניחא ליה בהפקירא וכן נראה דאי לא תימא הכי היכי מייתי סייעתא מההוא דגיורת דלמא רבנן היא דאפילו בגדול לית להו בהפקירא ניחא ליה: אבל קטן זכות הוא לו. והא דתנן בפרק קמא דגיטין (ג"ז שם) האומר תנו גט זה לאשתי ושיחרור זה לעבדי רצה לחזור בשניהם יחזור דברי רבי מאיר היינו בעבד גדול דבקטן מודה רבי מאיר דזכות הוא לו דלא ניחא ליה בהפקירא כדאמרין הכא משום דלא טעים טעמא דאיסורא א"נ איירי אף בעבד קטן וכגון שהוא של כהן דחוב הוא לו שיצא לחירות לפי שמפסידו מלאכול בתרומה: לכי גדלה. וא"ת והלא כבר גדולה היא שהיא נערה כיון שהיא בת קנס ומפרש ר"י לכי גדלה ונהגה מנהג יהודית: אביי לא אמר כרבא שלא יהא חוטא נשכר. משמע דרבא לית ליה טעמא דשלא יהא חוטא נשכר וקשה דאמר' בפי' שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף לח: ושם) קסבר רבי מאיר כותים גירי אמת הן וקנס הוא דקניס ר"מ בממונם לענין שור שנגח שלא יטמעו בהן ופריך אלו נערות שיש להן קנס הבא על הכותית ואי קניס ר"מ בממונם ה"נ ניקנוס ומשני דהכא לא בעי למקנס שלא יהא חוטא נשכר והשתא לרבא דלית ליה הכא טעם דחוטא נשכר היכי מצי משני התם וי"ל דהתם אית ליה שפיר האי טעמא כיון דבדין יש להן קנס דגרי אמת הן אלא דבעי למקנס להו סברא הוא דמשום טעמא שלא יהא חוטא נשכר מוקמינן לה אדינא אבל הכא סבירא ליה לרבא דמשום טעמא שלא יהא חוטא נשכר אין ליתן לה כיון דמן הדין לית לה שהרי עובדת כוכבים גמורה היא אם תמחה ובפי' אלו נערות (לקמן דף לו:): דאית ליה לרבא שלא יהא חוטא נשכר גבי שבויה משום דמוקמינן לה בקדושתה:

ושמואל אמר אין מוכת עץ בבשר. בלא השיר בתולין איירי דאי בהשיר למה יש לה להיות פחותה ממוכת עץ: **לרבנן** הכיר בה מנה לא הכיר בה ולא כלום. ומתני' ר"מ היא ולא רבנן ואם תאמר אמאי לא קאמר לרבנן בין הכיר בה בין לא הכיר בה מנה כדקאמר במסקנא ותיתי מתניתין לדברי הכל וי"ל דלא ניחא ליה למימר הכי דכיון דרבנן מדמו לה לבעולה הויא בלא הכיר בה כמו כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה וסבירא ליה דלית לה ולא כלום ובמסקנא סבר הא דמדמו לה לבעולה היינו לענין מנה אבל מקח טעות לא הויא כמו בעולה דאינו מקפיד כ"כ במוכת עץ שיהא מקח טעות: **הדר** ביה רבא מההיא. אבל מהא לא בעי למימר דהדר ביה משום דמקח טעות לגמרי משמע וא"ת מנא לן דהדר ביה ממה שאמר לרבנן לא הכיר בה ולא כלום נאמר שחזר בו ממה שאמר לא הכיר בה לר"מ מאתים אלא נפרש לא הכיר בה מנה ונוקי ברייתא כרבי מאיר וי"ל כדפי' לעיל בקונטרס דאין זה סברא דאי חשיב מקח טעות לא יהא לה כלום ואי לא חשיב מקח טעות למה לא יהא לה מאתים כיון דמדמה לה לבוגרת דאטו לבוגרת פוחתין לה מכתובתה:

אמר רבה זאת אומרת. נראה דהכא גרסינן רבה דהא רבא קאמר לעיל דמקח טעות לגמרי משמע ואי גרסינן הכא רבא א"כ תיקשי מתניתין רישא לסיפא דהא זאת אומרת איכא. למידק נמי ממתניתין כדאמרינן בסמוך אלא ודאי נראה דהכא גרס רבה דרבא דאמר לעיל מקח טעות לגמרי משמע יפרש כמו רב אשי: **כנסה** בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה מנה. והא דקתני שהרי כנסה ראשון פירש ריב"ם דהכי משמע ליה אין לשני טענת בתולין לחסרה מכתובתה כלום שהרי כנסה ראשון וגרס להיות כתובתה מנה ואינו יכול לחסרה כלום מאותה מנה דלא מהניא טענת בתולין אלא ממנה דבתולין: **שאני** הכא שהרי כנסה ראשון. ואדעתא דבעולה נישאת ואע"ג דעדים מעידים שלא נבעלה אינו סומך על זה מאחר שהיו נישואין וסבר דלשבחה אומרים כן: **וניחוש** שמא תחתיו

זינתה. אין לומר דפריך אמאי אינו יכול לטעון טענת בתולים לאוסרה עליו ניחוש באשת כהן שמא תחתיו זינתה דליכא אלא חדא ספיקא ספק תחתיו ספק אין תחתיו דהא מצי לשנויי דהא דאינו יכול לטעון היינו להפסידה מכתובתה דאיכא ספק ספיקא דאפי' תחתיו אימור באונס הוה ואין זה דוחק דלעיל נמי מפרש אינו יכול לטעון טענת בתולים הכי דקאמר למאי אי לאוסרה עליו ביהודה אמאי לא כו' אלא אכתובה פריך אמאי אינו מפסיד לה ונראה לר"י דלרב אשי פריך כיון דבעלמא אית ליה דאין לה כלום והכא יש לה לפי שכנסה ראשון א"כ יבא לידי איסור שזה האיש סבור כיון שזו יש לה אע"ג דבעלמא לית לה אם כן מחזקינן אותה ודאי בעולה מבעל ראשון ואדעת כן רוצים לומר שנשאתי ובחנם אטרח לבית דין שודאי לא יאסרוה עלי ולכך היה לנו להפסיד כתובתה שיבא לב"ד ולא יטעה לומר שמותרת לו ואפי' באשת ישראל יש לנו להפסידה גזירה שיראה כהן שזו לא תאבד כתובתה ויסבור אף בשלו כן ולא יבא לב"ד אבל לרבה לא פריך מידי כיון דבעלמא נמי יש לה ליכא למיטעי: כגון שקידש ובעל לאלתר. וכן צריך נמי להעמיד שהראשון אחר שקידש כנסה לאלתר ומת מיד ועדים מעידים שלא זינתה תחתיו דאם נבעלה תחת הראשון הרי נבעלה לפסול לה ואסורה לכהונה: שתי תקנות הוה. וליכא למימר דחדא תקנה הואי ומתניי קודם תקנה וברייתא לאחר תקנה שתיקנו לאלמנה מאתים דהא חזינן השתא דלית להו מאתים וליכא למימר נמי דמעיקרא כי תקינו לכתולה ארבע מאות תקינו גם כן לאלמנה מאתים דאין סברא לתקן לאלמנה מאתים אם לא אחר שראו צורך דמזלזלי בהו [הילכך מעיקרא לא רצו לשנותה משאר אלמנה וכיון דחזו דקא מזלזלי בהו ראו שהיה צורך תקון להם מאתן וכיון דחזו דפרשי מינייהו אהדרינהו למילתייהו] ולכך הוצרך לומר שתי תקנות הוה:

ב

-

יב

דף

כיון דחזו דמזלזלי בהו. פירש בקונטרס שהיו קלות בעיניהן להוציאן לפי שהיתה כתובתן מועטת וקשה דמעיקרא נמי הוה ידעי שקלות בעיניהן להוציאן כיון דמנה חשיב דבר מועט ונראה לר"י לפרש דמזלזלי בהו שמקצת בני אדם היו נמנעים מלנושאם לפי שהיו קלות בעיניהן שאין לה

כתובה אלא רביע ממה שיש לה לבתולה ותקינו לה מאתן כיון דחזו דפרשי מינייהו לגמרי והיו קופצים קודם על בתולות ישראל ולא היה שום אדם קופץ עליהם אהדרינהו למילתייהו היינו דנקט מעיקרא מזלזלי שהיו נמנעים ולא לגמרי פורשים ובתר הכי נקט ופרשי: **בית דין** של כהנים היו גובין כו' ולא מיחו בידם חכמים. אע"פ שלא כתב בלשון תוספת אלא ארבע מאות דחזו ליכי וקא ס"ד דלא תגבה דלא חזו ובלשון תוספת לא כתב קא משמע לן דמנהג טוב מאד הוא וראוי להיות בכהונה ובמשפחות המיוחסות ושייך בהו למימר דחזו ליכי ואפי' לא כתב לה כתובה גובה ארבע מאות בתנאי ב"ד כמו בבנות ישראל מאתים דתקנה גמורה היא: **והוא** אומר לא כי כו'. אע"ג דבסוף המניח (ב"ק דף לה: ושם) דייק מדקתני לא כי דמיירי בברי הכא דליכא למיטעי קתני לא כי אע"ג דאיירי בשמא: **מנה** לי בידך והלה אומר איני יודע. פי' איני יודע אם הלוייתי מעולם אבל הלוייתי ואיני יודע אם פרעתיך תנן בהדיא בהגוזל בתרא (שם ק"ח). דחייב: **רב** הונא ורב יהודה אמרי חייב. לכאורה נראה דלית להו דרבי אבא דאמר מתוך שאינו יכול לישבע משלם דטעמיה דר' אבא משום דדריש (שבועות ד' מז.) שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין שני היורשין כגון אמר מנה לאבא ביד אביך ואמר חמשין ידענא וחמשין לא ידענא ואבוה כה"ג מתוך שאין יכול לישבע משלם ואי מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב אין כאן שבועה דאפי' הוא אומר אין יודע בכל חייב ותימה דבפרק יש נוחלין (ב"ב דף קלה. ושם) גבי האומר זה אחי משמע דאביי אית ליה מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב ובפ' חזקת הבתים (שם לד. ושם) משמע דאית ליה לדר' אבא וי"ל דאפי' למ"ד חייב איכא למידרש שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורשין דשניהם לא ידעי אלא שעד אחד מעיד שאחד חייב לחבירו מנה דבאבוה מתוך שאינו יכול לישבע משלם תימה דרב יהודה גופיה אית ליה בריש הפרה (ב"ק מו. ושם) אפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא המע"ה ואין לומר דרב יהודה כסומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין ולא אזיל בתר חזקת ממון ולהכי כי איכא ברי ושמא נוטל הכל והתם דקאמר אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין כו' אליבא דרבנן קאמר וליה לא סבירא ליה דהתם (בב"ב דף צב:) משמע דסבר כרבנן גבי מוכר שור לחבירו ונמצא נגחן ועוד דתנן בפרק השואל (ב"מ צז. ושם) המשאיל אומר שאולה מתה והלה אומר איני יודע חייב וקאמר בגמרא לימא תיהוי תיובתא דרב נחמן ור' יוחנן ומאי קושיא הא ע"כ מתנני' כסומכוס אפי' לרב יהודה דלרבנן מודה רב יהודה דפטור ורב נחמן ורבי יוחנן ע"כ כרבנן דלסומכוס לכל הפחות חולקין אבל אי פליגי

אליבא דרבנן ולסומכוס לעולם חולקין אפי' בברי ושמא פריך שפיר ממתני' דכרבנן אתיא דלסומכוס חולקין וי"ל דהתם ברי גרוע ושמא טוב דלפי שהמזיק לא היה שם טוען זה ברי ושמא דמזיק טוב דלא הוה ליה למידע אבל מנה לי בידך הברי טוב והשמא גרוע דהוה ליה לידע אם חייב אם לאו אבל קשה דבעי למימר הכא הא דרב יהודה דשמואל היא דפסק כרבן גמליאל והתם ברי גרוע ושמא טוב שהבעל אינו יודע מתי נבעלה ואם כן תיקשי דשמואל אדשמואל דפי הפרה (ב"ק מו. ושם) ויש לומר דה"מ למימר וליטעמך ועוד יש לומר דסוגיא דהכא סברה דזה כלל גדול בדין לא לניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא אלא כדקאמר התם אי נמי לכי הא וקשה על זה דאפילו לפי אי נמי דהתם לא אתי שפיר דהא בסוף המניח (שם דף לה: ושם) אית להו לרבנן בהדיא דאפי' ניזק אומר ברי כו' ושמואל סובר כרבנן כדמוכח בהמוכר שור לחברו: **אלא** דאיכא מגו. האי שנויא לא אתיא אלא לרב נחמן דלר' יוחנן בההיא דמוכת עץ ליכא מגו כדמוכח לקמן הקשה ה"ר יעקב מקורבי"ל אכתי ע"כ הא דרב יהודה דשמואל היא דאי לשמואל פטור תקשי ליה ממתניתין דהשואל (ב"מ ד' צז. ושם:) המשאיל אומר שאולה מתה והלה אומר איני יודע חייב דלשמואל ליכא לשנויי כדמשני לרב נחמן ולרבי יוחנן כגון שיש עסק שבועה ביניהן ומתוך שאינו יכול ליטעמך משלם דשמואל אית ליה בהדיא בפי' כל הנשבעין (שבועות ד' מז. ושם) דחזרה שבועה לסיני ולא משלם וי"ל דאיכא למימר דלעולם מנה לי בידך והלה אומר איני יודע לשמואל פטור ומוקי שמואל מתני' דהשואל כשיש עסק שבועה וכההוא תנא דאית ליה מתוך שאינו יכול ליטעמך משלם והוא סבר כאידך תנא דפלוגתא דתנאי היא בפרק כל הנשבעין (שם). [ועי' ביתר ביאור תוס' ב"מ צז: סד"ה רב הונא]:

א

-

יג

דף

רב אסי אמר נבעלה. אבל נסתרה מודה ר' יהושע דנאמנת לומר לכשר נבעלתי במגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי וא"ת והא רבי יהושע לית ליה מגו גבי משארסתני נאנסתי ויש לומר דהתם לא הוי מגו גמור דהא אפילו אמרה מוכת עץ אני אינה נאמנת לרבי יהושע כדתנן במתני' ולא קרי ליה מגו אלא לפי שהיא טענה מעולה ביותר: **חדא** להכשיר בה וחדא להכשיר

בבתה. וצריכי תרוייהו חדא להודיעך כחו דרבן גמליאל וחדא להודיעך כחו דרבי יהושע: **לדברי** המכשיר בה פוסל בבתה. ומעוברת דנקט משום לישנא מעליא: **ואין** אוסרין על היחוד לימא דלא כרבי יהושע. תימה לרשב"א דלזעירי (נמי) דאמר נסתרה איירי כגון דמודה היא שנבעלה דאי אמרה לא נבעלתי אם כן הוי ספק ספיקא דמכשיר רבי יהושע כדאמר לקמן התם ספק ספיקא ויש לומר דלעולם איירי דקאמרה לא נבעלה וחשיב ליה חדא ספיקא משום דאין אפוטרופוס לעריות אבל קשה דבהדי' משמע בריש פרק שני (לקמן טז.) דאיירי בנבעלת דקאמר הניחא לזעירי דאמר מאי מדברת נסתרה דמגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי מהימנא כו' לכך נראה דפריך לזעירי דבספיקא חדא אסרינן לה והא יחוד דאשת איש דספיקא חדא היא ואין אוסרים על היחוד וק"ק דלכאורה נראה דיחוד איחוד פריך מדפריך לזעירי ולא לרב אסי: **מעלה** עשו ביוחסין. תימה דמשמע דאין אוסרין על היחוד איירי באשת איש ולא בפנויה ובסוף קדושין (דף פא. ושם) מוקי מלקין על היחוד דוקא בפנויה אבל באשת איש לא דאתה מוציא לעז על בניה ואפי' למר זוטרא דמלקין ומכריז באשת איש מודה דבפנויה נמי איירי ואור"ת דאף על גב דמלקין על היחוד איירי בפנויה אין אוסרין על היחוד לא איירי אלא באשת איש. וא"ת והא אמרינן בפי בתרא דנדריים (דף צא:) גבי ההוא נואף דעייל לגבה דההיא איתתא אמר ליה נואף לא תיכול מינהון דטעמינהו חויה אמר רבא איתתא שריא אם איתא דעבד איסורא ניחא ליה דלימות משמע דאי לאו האי טעמא היתה. נאסרת על ידי יחוד ויש לומר דנואף שאני וה"ר יוסף דשליטן תירץ דאין אוסרים על היחוד איירי בפנויה כמו מלקין על היחוד ולא איירי לכהונה אלא אין אוסרין אותה לבנו כשתתיחד עם אביו לרבי יהודה דאסר באנוסת אביו (יבמות דף צז.):

ב

-

יג

דף

השבתנו על המעוברת. פ"י לדידן ניחא דאשה מזונה בודקת ומזונה ולא דמיא לשבויה אלא לדידך דלית לך הך סברא תינח מעוברת אבל מדברת אפילו לפי דבריך יש הפרש דלזו יש עדים ולזו אין עדים ואיכא מיגו אמר להם מדברת היינו שבויה וכמו ששבויה אין נאמנת לומר לא נבעלתי הי"נ מדברת כדמסיק לפי שאין אפוטרופוס לעריות ומיהו פ"י זה לא יתכן

למאי דפרישית לעיל דלר' יהושע נאמנת לומר לא נבעלתי ופרי'י בדוחק מדברת היינו שבויה דכמו. ששבויה בחזקת בעולה כך מדברת בחזקת בעולה לענין שאם אמרה לכשר נבעלתי שאינה נאמנת במיגו לפי שיראה לומר לא נבעלתי ולהכי אהני דאין אפוטרופוס לעריות דלא חשבינן ליה מיגו: **מסייע** ליה לר' יהושע בן לוי. הקשה ר"ת אכתי תיפוק ליה דהתם בשבויה כל פסולים והכא בחורבה דדברא רוב ותירץ דרוב ככל וליכא למימר במדברת דליכא אלא רוב איכא למימר סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע לה רובא דאפילו אית להו סמוך מיעוטא לחזקה לר"ג ור' יהושע מ"מ לא הוי אלא פלגא ופלגא ודין הוא שתאסר מספק דספק איסורא לחומרא ולא דמי לתינוק שנמצא בצד העיסה בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף פ. ושם) דמטהרין מטעם סמוך מיעוטא לחזקה דאם אמרו ספק טומאה לטהר יאמרו ספק איסור להתיר כדאמרינן פרק כיסוי הדם (חולין דף פו.): **מכשיר** אפילו ברוב פסולים. והא דקאמרינן בפי' עשרה יוחסין (קדושין עד. ושם) גבי אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי ומפרש בגמרא שבודקין אמו ואומרת לכשר נבעלתי ופריך כמאן כר"ג תנינא חדא זימנא היתה מעוברת כו' פי' והוה ליה למתני וכן אמר אבא שאול וכן פי' שם בקונטרס ומשני דאבא שאול עדיפא מר"ג דאי מהתם הוה אמינא ברוב כשרים אצלה כו' אע"ג דאמרי' הכא דר"ג מכשיר אפילו ברוב פסולין אבא שאול קאי אמתני' וממתני' לא משמע מידי דאיירי ברוב פסולים והא דפריך התם לעיל למאי דהוה בעי למימר דאבא שאול אתא להכשיר בבתה הניחא למ"ד לדברי המכשיר בה פוסל בבתה אבל למ"ד מכשיר בבתה מאי איכא למימר התם פריך שפיר דאפי' לזעירי לשון המשנה דקתני מה טיבו של עובר זה משמע דאתא להכשיר בבתה: **פשיטא** מי ידעינן אבוה מנו. הכא לא בעי לשנויי לא צריכא דאי תפס כדמשני בפרק עשרה יוחסין (שם דף עה. ושם) גבי ארוסה שעברה דהתם רגלים לדבר דמארוס נתעברה ואיכא למיתלי ביה טפי מבאיניש דעלמא: **בעינן** זרעו מיוחס אחריו. והא דאמר בהחולץ (יבמות דף לז.) ראשון ראוי להיות כ"ג גבי ספק בן תשע לראשון בפרק נושאים על האנוסה (שם דף ק:) פריך לה ומשני זרעו מיוחס אחריו דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא וכי גזור רבנן בזנות בנישואין לא גזור: **[ההוא** ארוס וארוסתו. והא דאמר בעשרה יוחסין (קדושין דף עה.) איתמר הבא על ארוסתו בבית חמיו רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי כשלא בדקו את אמו דאי בשבדקו קשיא דשמואל אדשמואל דהכא אמר שמואל דנאמנת דהלכה כרבן גמליאל דנאמנת והתם קאמר איפוך שמואל אמר הולד ממזר וכן משמע דבמסקנא משני התם לעולם לא תיפוך כו' ומפרש מאי

שתוקי שבודקין את אמו ואומרת לכשר נבעלתי ואם תאמר אכתי לשמואל דהתם משמע דוקא בבא על ארוסתו בבית חמיו מהני בדיקה והכא משמע אפילו כי לא מודה אמר שמואל דנאמנת כרבן גמליאל ויש לומר דהא דנקט בא היינו משום רבותא דרב נקטיה דאפילו הכי אמר הולד ממזר אי נמי התם הוא דבעינן בא משום דאיירי בדדיימא מעלמא כדאמר רבא ביבמות בשלהי אלמנה לכהן גדול מסתברא מילתא דרב בדדיימא מעלמא והכא בדלא דיימא מעלמא מיירי ועוד דבכל הספרים גרס בקדושין ארוסה שעיברה וההיא דוקא קאמר שבודקין אבל בבא א"צ בדיקה ומיהו קשה ללישנא קמא ביבמות בסוף פ' אלמנה דפליגי רב ושמואל בבא ומסיק התם אביי דאע"ג דלא דיימא מעלמא פליגי דדלמא מדאפקרה נפשה לגבי ארוס מפקרה נפשה לגבי עלמא הא אמר הכא חדא דקא מודה ומשמע דכשר אפילו לר' יהושע ובא כמודה

א

-

יד

דף

דמי דהא מודה דהכא אינו אלא שהיה אומר שבא עליה דפשיטא שלא היה מזנב אחריה לאורבה שלא תזנה ובין לרב ובין לשמואל אסור הוא בבת ישראל דשתוקי דקאמר לשמואל היינו דאסור בבת ישראל לכולהו לישני דבפרק בתרא דקדושין וללישנא דבדוקי נמי קשה טפי דמשמע דאפילו ע"י בדיקת האם לא מיתכשר אלא לר"ג אבל לרבי יהושע לא והכא אמר דהא קא מודה וכשר לכ"ע ושמא יש לחלק דבא דהתם היינו שפעם אחת בא עליה אבל מודה דהכא דקאמר מיניה היינו שבא עליה ביאות הרבה והיה רגיל אצלה תמיד וכדאמרינן רוב בעילות הלך אחר הבעל: **חדא** דקא מודה. וללישנא קמא דיבמות דלא דיימא מעלמא ולא יכא דאמרי דאפילו דיימא מעלמא כיון דקא מודה בתריה דידיה שדינן ליה: **חדא** דקא מודה. מצינן לפרש דאיירי לענין לאוסרה על הארוס וה"פ חדא דקא מודה הלכך אינה נאסרת עליו ועוד הא רב יהודה כו' לא קאמר ועוד אפילו לא מודה דאם אינו מודה פשיטא דנאסרת עליו אלא כלומר אפילו כי ליכא טעמא דמודה כגון לאביי דס"פ אלמנה מדאפקרה נפשה לגבי ארוס מפקרה נפשה נמי לגבי עלמא אפ"ה אינה נאסרת עליו משום דנאמנת כר"ג. כן פ"י לנו ר"י ואי אפשר להעמידה דלפי דבריו אם כן הא דאמר אביי מדאפקרה נפשה היינו בשלא בדקו את

אמו וזה אינו דהא אפלוגתא דרב ושמואל קאי דמוקמי בקדושין מאי שתוקי בדוקי ולמאי דגרסינן בקדושין ארוסה שעברה לא קשה מידי על כן צריך לפרש דהכא לא איירי לאוסרה עליו אלא לענין להכשיר את הולד והשתא הוי ועוד כפשוטו ועוד דאפילו לא יודה ולא דקאמר דלאו מיניה דבהא לא מכשיר ר"ג כיון דהוי ברי וברי כדאמר ברפ"ב אלא כגון שמת או דליתיה קמן דלישייליה והא דחשיב ליה בסמוך דיעבד לפי שלא היה יכול הולד להינשא לבת ישראל ואפילו לממזרת אסור דמדאורייתא כשר הוא דהאי הוי כדיעבד הלכה כר"ג]: (מן ד"ה ההוא ארוס ע"כ היה חסר מהתוספות): **אלמנת** עיסה. פירש בקונטרס שני פירושין ושניהם דחוקים דהא אמרינן לקמן איזו היא אלמנת עיסה כל שנשמע בה ספק חלל ומה טימוע שייך במה שנישאת לספק חלל ועוד דאין לשון עיסה נופל על אדם אחד אלא על משפחה שייך לשון עיסה כדאמרינן (קדושין דף סט:): כל הארצות עיסה לארץ ישראל וא"י עיסה לבבל ובתוספתא תניא מפני מה אמרו עיסה פסולה מפני ספיקי חללין ומה ספיקי חללין שייך לאלו הפירושין ונראה לר"י ולריב"א דעיסה קורא המשפחה שנשמע בהם ספק חלל אחד או הרבה ספיקי חללים ולהכי חשיב ליה לקמן ספק ספיקא דכל אחד מבני המשפחה ספק אם הוא אותו ספק שנתערב בהן אם לאו ולקמן גרסינן איזוהו עיסה כל שנשמע בה כו' ולא גרסינן אלמנת והכי איתא בירושלמי ואפילו גרסינן אלמנת כל שנשמע בה קאי אעיסה ואם תאמר דבפרק עשרה יוחסין (שם דף עה.) משמע דאפילו מאן דמכשר אלמנת עיסה מודה בבת דפסולה גבי הא דאמר רב חסדא הכל מודים באלמנת עיסה שפסולה לכהונה כו' ולאפוקי מהני תנאי דתנן העיד רבי יהושע כו' ומה לי אלמנה מה לי בת דבת נמי הוי ספק ספיקא כמו באלמנה וי"ל דבת העיסה אין לה חזקה דכשרות ואע"ג דבעלמא מקילין בספק ספיקא הכא מעלה עשו ביוחסין כי היכי דמצריך לקמן תרי רובי להכשיר אף על גב דבעלמא סגי בחד רובא: **דרבי** יהושע אדר"י לא קשיא. והשתא לא מצי לשנויי דבודקת ונישאת כדמשני לעיל כיון דהשתא אוקימנא באומרת שמא: **תנו** רבנן איזו היא אלמנת עיסה. קשה לרבינו תם על גרסת הספרים דגרסי. אלמנת עיסה דאם כן אית ליה לרבי יוסי דאלמנת עיסה כשרה דהא מכשר לקמן שתוק ממזר וכל שכן דמכשר באלמנת עיסה כדמוכח הסוגיא ובפרק עשרה יוחסין (גי'ז שם) אמר בהדיא דלרבי יוסי אלמנת עיסה פסולה לכך מוחק רבינו תם אלמנת וגריס איזוהי עיסה ולענין בת קתני וקאי אהאי דתנא בשילהי עדיות העיסה נאמנת לטהר ולטמא לרחק ולקרוב לאסור ולהתיר וה"פ נאמנת לטהר עצמה בצויחה או בשתיקה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה

לטמא ולטהר שייך לענין ממזרות ונתינות כדתנן (קדושין דף עב:): ממזרים ונתינים עתידין ליטהר לרחק ולקרב שייך אחללות כדתנן הכהנים שומעים לכם לרחק ולא לקרב וכן לקמן (דף כז.). וריחקום בני משפחה ולאסור ולהתיר שייך אעבדים והא דפריך בפ"ב (לקמן דף כח:): טמאה וטהורה ס"ד התם דכייל כל פסולי בחד לישנא הוה ליה למיתני משפחה זו כשרה וזו פסולה אבל אממזרות ונתינות לחודא שייך שפיר לשון טמאה וטהרה ונאמנת נקט משום לטהר לקרב ולהתיר אף על גב דלטמא ולרחק ולאסור בצויחה או בשתיקה לא שייך נאמנות ועלה קתני בברייתא דהכא איזו היא עיסה שנאמנת בצויחה או בשתיקה לטהר את הבת כל שאין בה כו' והכי משמע בתוספתא דקתני נאמנת עיסה לטהר ולטמא לאסור ולהתיר לרחק ולקרב ובאלמנת עיסה לא נגעו והשתא לא קשה דרבי יוסי אדרבי יוסי דהא דאכשר רבי יוסי בשתוק ממזר אגוף העיסה קאי להכשיר את הבת אבל במקום שמזכיר אלמנת עיסה להכשיר דוקא אלמנה ולא הבת כדמוכח בקדושין (דף עה.). ושם ודאי פוסל רבי יוסי אפילו את האלמנה כדמוכח נמי בקדושין וכדברי ר"ת משמע בירושלמי דקתני איזהו עיסה כל שאין בה לא ממזר ולא נתין ולא עבדי מלכים רבי מאיר אומר כל שאין בה אחד מכל אלו בתה כשרה אלמא דבכשרות דבת מיירי ולא באלמנה ומיהו קשה לרשב"א כיון דהך ברייתא קיימא לפרושי ההיא דסוף עדיות אם כן רבי מאיר דסבר דחלל בין צווח בין שתק כשר א"כ היכי מפרש הא דקתני לרחק ואור"י הא דמכשר ר"מ חלל שותק הני מילי כשאחרי כן שואלין ממנו אם הוא חלל אם לאו וצווח אבל אם לעולם שותק פשיטא דפסול והא דקתני דנאמנת לרחק אם לעולם שותק

ב

-

יד

דף

לא משום ממזרות כו'. הא דלא חשיב עמוני ומואבי משום דלא פסיקא דזכרים אסורין ונקבות מותרות ומצרי ואדומי לא חשיב דאינן אסורין אלא עד דור שלישי: ותו ר"ש בן אלעזר אומר איזוהי עיסה כל שנטמע בה ספק חלל והאמרת רישא חלל כשר. הי"ג בכל הספרים ובפירוש ר"ח ומפרש כל שנטמע בה ספק חלל הא ודאי חלל פסול והא אמרת רישא חלל כשר והיינו ודאי חלל ואין נראה דמאי פריך מתנא קמא דלמא ת"ק

פליג עליה ופירוש הקונטרס וגרסתו עיקר : **ממזר** צווח וחלל שותק איכא בינייהו. תימה דהוה ליה למימר ממזר צווח ושותק וחלל שותק איכא בינייהו דבממזר שותק נמי פליגי דהא מכשר ליה ר"ש בן אלעזר. : **אבל** ממזר צווח וחלל שותק פסול. וא"ת ממזר צווח מנא ליה דפסל ר"ש בן אלעזר ואומר ר"י מדקתני במילתיה איזוהי עיסה כל שנטמע בה ספק חלל דלא הוה ליה למימר אלא מכירין ישראל ממזרים שביניהם ואין מכירין חללין שביניהם דמינה שמעינן בחלל צווח דכשר כי היכי דלא הוצרך להשמיענו כל שנטמע בה ספק ממזר אלא ודאי אתא למידק דחלל צווח דוקא כשר הא ממזר צווח פסול : **מסתייה** דלא מפקינן ליה מקהל. וא"ת מה צריך להאי טעמא לימא הא דשתיק משום דאודווי קא מודי דהא ממזר שותק פסול לת"ק משום דשתיקה כהודאה וה"ה דחלל שותק לר"ש דפסול מהאי טעמא ואע"ג דגבי ממזר שותק לדידיה לא הוי שתיקה כהודאה היינו משום דסבר דממזר קלא אית ליה וי"ל דהכי פירושא סבר מסתייה דלא מפקינן ליה מקהל (כהונה) פי' אפי' מקהל כהונה אע"פ שזה מחרפו וקורהו חלל סבור דאין מוציאין אותו מקהל כהונה וסבור אם יצווח יחזרו לברר הדבר ויפסלוהו וטעם זה שייך גם בממזר שותק לת"ק ולא נאמר דשתיקה כהודאה וכן פירש בקונטרס : **כמאן** אי כר"ג אפילו ברוב פסולין נמי מכשר. וא"ת והא לא מכשר ברוב פסולין אלא כשטוענת ברי ואית לה מיגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי או בלא מגו היכא דאיכא למימר בודקת ומזנה אבל. הכא אפילו טוענת ברי הא לית לה מגו וליכא למימר בודקת ומזנה דהא נאנסה ואפי' אם נאמר דהכא לא ראוה שנאנסה אלא היא אמרה כן דאית לה מגו אי"כ תקשי הלכתא אהלכתא דלקמן פסיק רב הלכה כר' יוסי ולעיל פסיק רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ג ואין נראה לומר דפליגי דאי"כ מאי מייתי אעובדא דארוס וארוסתו מרב יהודה אמר שמואל וכן לעיל (דף יג.) פריך הלכתא אהלכתא קי"ל כרב נחמן בדיני כו' ואדרבה הא רב פסיק כר' יהושע וקי"ל כרב באיסורי ויש לומר דהכי פירושו כמאן אי כר"ג ובטוענת ברי ובלא ראוה שנאנסה דאיכא מגו אפילו ברוב פסולים נמי מכשר ואירי נמי כשראוה מדברת דאי לא ראוה מדברת מאי פריך אי כרבי יהושע אפילו ברוב כשרים נמי פסול ומשני

אמר רב בקרונות של צפורי היה מעשה כו' פי' לעולם דלא טענה ברי ור' יוחנן בן נורי בתרוייהו היכא דלא טענה ברי לכ"ע בעינן תרי רובי והא דלא קאמר בשינויא לעולם דלא טענה ברי משום דבאתקפתא לא קאמר אי בטוענת ברי כו' אי נמי נוכל לפרש דבשינויא נמי איירי בברי ודאיכא מגו ולא תקשי הלכתא אהלכתא דדוקא דיעבד פסיק שמואל כרי"ג כדאמר לעיל ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרין אף על גב דלעיל משמע דברוב אחד שרי לכתחלה רב חייא בר אשי סבר דלכתחלה בעינן תרי רובי ומתני' קתני הרי זו תנשא דמשמע לכתחלה: **דלמא** אזלא איהי לגבייהו. פי' לתוך ביתם דאפילו בתוך העיר לא חשיב קבוע דדמי לנמצא בין החנויות דלא חשיב קבוע וכן גבי תינוק מושלך בעיר לא חשיב קבוע הואיל ולא נמצא בבית ולכך פירש בקונטרס שפירש בועל מביתו וא"ת דבנזיר פי"ב (דף יב. ושם) פריך אהא דאמר האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם אסור בכל הנשים שבעולם מקן סתומה ומסיק אמינא לך אנא אשה דלא ניידא ואת אמרת לי איסורא דנייד וכי תימא הי"נ בשוקא אשכחה וקדיש התם הדרא לניחותא משמע לגבי אדם לא שייך כל דפריש מרובא פריש משום דהדר לניחותיה ולא פירכא היא דהתם בשעת האיסור כשזה בא על שום אשה הדרא לניחותא האשה שקידש השליח אבל הכא כי אזלי אינהו לגבה בשעה שאוסרה הרי הוא נייד: **פרט** לזורק אבן לגו. תימה דלר' שמעון קבוע מנא ליה ואין לומר דמסקינן בפ' הנשרפין (סנהדרין דף עט. ושם) דר"ש סבר כרבי דיליף נתינה נתינה ואייתר ליה וארב לו לקבוע דאכתי לתנא דבי חזקיה מנא ליה קבוע דלית ליה דרבי דהא באין מתכוין פטור מממון: **וספק** נפשות להקל. תימה למ"ד התראת ספק לא שמה התראה אפילו ספק נפשות להחמיר פטור משום דהתראת ספק היא ואי למ"ד שמה התראה היכי פטרינן ליה כשנמצא שישראל הרג הא מיחייב בהכה את זה וחזר והכה את זה ובנותר כשאמרו לו אל תותיר אע"ג דספק הוא וי"ל דשאני התם שיודע בודאי שיבא לידי איסור אם יותיר או יכה שניהם מש"ה שמה התראה אבל הכא אינו יודע שודאי יבוא לידי איסור שאינו יודע את מי יכה: **וליוחסין** לא בעינן תרי רובי ורמינהי כו'. הוה מצי לשנויי שאני תינוק דלית ליי חזקי' דכשרו':

ולרב חנן דאמר הוראת שעה היתה. ולדורות סגי בחד רובא קשיא הך ולא מיסתברא ליה למימר דהוראת שעה היתה שהתיר בתרי רובי אבל לדורות לא סגי אפילו בתרי רובי: **מאן** דמתני הא לא מתני הא. פי' בקונטרס דרב חנן לא מתני דבקרונות של צפורי היה מעשה ולא הוה אלא חד רובא ולפירושו לא פליגי דלדורות לכ"ע בעינן תרי רובי ולא פליגי אלא במעשה היכי הוה ור"ח פי' דרב חנן לא מתני אבל ליוחסין לא וסגי לדידיה לדורות בחד רובא אבל קשה לפירושו לרב חנן תקשי ר' יוחנן בן נורי דאמר כמאן דסגי בחד רובא כדפריך לעיל ועוד דלא מיסתבר דשום אמורא יחלוק אההיא דאבל ליוחסין לא דרב גופיה קאמר לה בלא אמורא ולהכי אפירכא דרבי ירמיה לא משני מאן דמתני הא לא מתני הא: **אם** רוב עובדי כוכבים עובד כוכבים למאי הלכתא. לא מצי למימר לענין שלא להחיותו דמאי איריא רוב עובדי כוכבים אפילו מחצה נמי דדוקא ברוב ישראל קאמר רב דהוי ישראל להחיותו: **להחזיר** לו אבדה. הוה מצי למימר להחיותו כדאמר רב אלא נקט להחזיר לו אבדה דהוי רבותא טפי דאיסור גדול הוא משום למען ספות הרוה וגוי אבל להחיותו לא הוי רבותא כל כך דהא מפרנסין עניי עובדי כוכבים עם עניי ישראל ואפי' לשמואל דאמר אין הולכין בממון אחר הרוב היינו במוכר שור לחבירו ונמצא נגחן שבהיתר באו המעות לידו ומדעתו נתנם לו הלוקח אבל הכא מודי דאזלינן בתר רובא: **לא** צריכא דנגחיה תורא דידיה כו'. תימה דהכי נמי הוה מצי למימר מחצה על מחצה עובד כוכבים ומנגח תורא דידין לתורא דידיה [כולה מילתא הוי מצי למימר לענין נגיחה אלא ניחא בכל חד למצוא דבר חדש. מהר"ם]:

מתני' האשה. אם יש עדים שיצאת בהינומא כו'. בדלא נקיטא כתובה איירי דאי איכא כתובה ניחזי כתובתה אם היא בתולה או אלמנה ואפילו למ"ד הטוען אחר מעשה ב"ד ואמר פרעתי נאמן מ"מ אין נאמן לומר כאן אלמנה נשאתיך מגו דאי בעי אמר פרעתי דמגו במקום עדים הוא: **ומודה** רבי יהושע באומר שדה כו' דנאמן. מתוך פירוש הקונט' משמע דדוקא

כשאין הלה תובעו ונאמן במגו דאי בעי שתיק אבל אם תובעו אינו נאמן ואינו נראה דהא קתני סיפא ואם יש עדים כו' משמע דדוקא אם יש עדים שהיתה של אביו אינו נאמן אבל אם אין עדים אע"ג דהלה תובעו נאמן מגו דאי בעי אמר לא היתה של אביך מעולם מדלא נקט אם תובעו אינו נאמן ובגמרא נמי פריך וליתני שדה זו שלך היתה משמע דבהלה תובעו איירי ולכך משיב ודאי שלך היתה ולקחתיה ממך אבל אם לא תובעו אין שייך לומר שלך היתה כי מסתמא הוא יודע בעצמו דבר זה :

א

-

טז

דף

דאי רבן גמליאל הא אמר איהי מהימנא. נראה דלמ"ד הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום פריך דלמ"ד דמצי טעין פרעתי הכא נאמן הבעל אפילו לר"ג לומר אלמנה נשאתיך במיגו דאי בעי אמר פרעתי: **הכי** נמי מסתברא. פ"י בקונטרס הכי נמי מסתברא דמתני' אתיא כרבן גמליאל כדמשנינן דבברי וברי מודה מדקתני ומודה ר' יהושע כו' וקשה לפ"י דכי לא איירי נמי ר"ג במודה אתי שפיר ומודה רבי יהושע כלומר אע"ג דברישא פליגנא עלך בסיפא מודינא לך אע"ג דרישא וסיפא אינן מענין אחד כי היכי דאתיא ליה שפיר ומודה רבי יהושע אי איירי ר"ג במודה אע"ג דמודה דר' גמליאל אינו מענין ומודה דרבי יהושע ויש ליישב דודאי כי איירי ר"ג במודה שייך למיתני שפיר ומודה רבי יהושע אע"ג דלא הוי מענין אחד כלומר דאגב דתנא מילתא דמודה ר"ג תני נמי מילתא דמודה בה רבי יהושע אבל אי לא איירי רבן גמליאל במודה לא שייך למיתני ומודה רבי יהושע לאשמועינן אע"ג דפליג ברישא מודה בסיפא כיון דרישא וסיפא אינם מענין אחד אבל קשה דלא הוה ליה למימר אמגו קאי דעד השתא נמי לפ"ה אמגו הוי קאי ונראה לר"י דה"פ הכי נמי מסתברא דכברי ושמא דמי ולא בא לומר דפליג רבן גמליאל ברישא אלא אע"ג דכברי ושמא דמי מודה ר"ג משום דלאו שמא ממש הוא מדקאמר ומודה רבי יהושע אי אמרת בשלמא איירי ר"ג במודה כלומר אע"ג דכברי ושמא דמי מודה ר"ג דבעל נאמן היינו דקתני ומודה רבי יהושע דבהאי ברי נאמן דס"ד דטעמא דרבי יהושע משום ברי ושמא דזה אינו תובעו כדפי' בקונט' והשתא הוה מודה דר"ג ומודה דר"י מענין אחד אלא אי אמרת דרישא בברי וברי גמור הוא ולא איירי רבן גמליאל במודה דפשיטא דכיון

דברי וברי הוא דלא פליג ר"ג מאי ומודה וקאמר מי סברת דארישא קאי וטעמא דר"י משום ברי ושמא אמגו קאי דטעמא דר' יהושע משום מגו ונאמן אפי' הלה תובעו ואפירקין קמא קאי: **התם** שור שחוט לפניך. פירש בקונטרס שהוא טוען עד שלא אירסתיד נאנסת והכא אין שור שחוט לפניך דאין הלה תובעו ור"י מפרש דהכא נמי איירי בהלה תובעו כדפי' וה"פ התם שור שחוט לפניך דהרי אין לה בתולים ואינה יכולה לומר בתולה אני כמו בשור שחוט שאין יכול לומר חי הוא ולהכי בין אומרת משארסתני נאנסתי בין אומרת מוכת עץ אני תחתיד לא מהימנא הכא אין שור שחוט לפניך ונאמן במגו דאי בעי אמר לא היתה של אביך מעולם: **כיון** דרוב נשים בתולות נישאות כי ליכא עדים מאי הוי. לרב פריך דאית ליה. הולכין בממון אחר הרוב:

ב

-

טז

דף

וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא. תימה דתנן בפירקין (לקמן כח.) אלו נאמנים להעיד בגודלן מה שראו בקטנותן זכורני בפלונית שיצאה בהינומא וראשה פרוע וקאמר בגמ' מ"ט כיון דרוב נשים בתולות נישאות גילוי מילתא בעלמא הוא והשתא היכי מיירי אם יש לה קול למה צריך שום עדות לרב ניזיל בתר רובא כדפריך הכא ואי אין לה קול א"כ איתרע לה רובא ויצטרך שני עדים כשרים וכי תימא דכשמעיד הוא שראה בקוטנו ואחר עמו חשבינן קול הא פריך הכא סהדי שקרי נינהו ויש לומר דרוב נשים בתולות נישאות עדיף מרוב נשים הנישאות בתולות יש לה קול וכי אין לה קול לא יתרע כל כך רוב דבתולות נישאות שלא יועיל עדות דראה בקוטנו ואחר עמו: **וליחוש** דלמא מפקא כו'. ואפי' ע"י עדי הינומא לא היה לה לגבות עד שתחזיר לו הכתובה כיון שיכול לבא לידי הפסד במה שנשארה כתובה תחת ידה דלא מיבעיא למ"ד דיכול לטעון אחר מעשה ב"ד דמפסיד דאם לא יהיה לה כתובה יהי נאמן לומר פרעתי אלא אפילו למ"ד דלא מצי טעין אחר מעשה בית דין מפסיד במה שהכתובה תחת ידה שאם תתבענו פעם אחרת ולא יהיו לה עדי הינומא יהא נאמן לומר פרעתי מנה במגו דאי בעי אמר אלמנה נשאתיך או אם יהא במקום שאין מכירין אם היא אשתו יהיה נאמן לומר פרעתי הכל במגו דאי בעי אמר אין את אשתי והשתא שהכתובה בידה תוציא מאתים

וכיון שיכול לבא לידי הפסד אין לו לפרוע: **זאת** אומרת כותבין שובר. אע"ג דהכא לא אפשר דאיכא למיחש דלמא תשרוף כתובתה בעדים והדרא וגביא בעדי הינומא כדאמרינן. בסמוך ודלמא הדרא ומפקא בעדי הינומא וגביא למ"ד הטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום וע"כ זקוק הוא לשובר מ"מ דייק שפיר דבעלמא נמי כותבין שובר דאי אין כותבין בעלמא למה יפרע כאן כיון שיכול לבא לידי הפסד במה שהכתובה בידה כדפירשנו: **כותבין** שובר. אע"ג דבפרק גט פשוט (ב"ב קעא: ושם) מפרש טעמא דמאן דאמר כותבין שובר משום דעבד ליה לאיש מלוה לאו דוקא ליה אלא הוא הדין בכל חוב כמו כתובה דהכא ושטרי מקח דאמר התם דכותבין שובר: **מאי** איבדה איבדה באור. וא"ת א"כ אפי" במקום שכותבין הוה ליה לאוקמי ומאי דוחקא לאוקמי במקום שאין כותבין וכתב לה איהו ואור"ת דבמקום שכותבין ונשרפה איכא למיחש שכתב לה כתובה אחרת דאסור להשהותה בלא כתובה מיהו הוה מצי לאוקומה במקום שכותבין ונשרפה אחר הגירושין דליכא למיחש שמא כתב לה אחרת אלא שנראה לו דוחק: **ותו** איבדה למה לי. אף על גב דלכאורה היינו פירכא קמייתא דפריך היינו נשרפה יש ליישב דהכי קאמר ותו אפילו אם נאמר דנשרפה הוי פירושא דנאבדה מכל מקום תקשי איבדה למה לי: **איתנוסי** הוא דאיתניסו. נראה דמיירי כגון דאיכא מגו דאי בעיא אמרה אין בידי כלום דאי לאו הכי אמאי מהימנא ואם תאמר בחילוק קליות דאמר לקמן ארמלתא לית לה כסני אמאי לא חיישינן דלמא תפסה כו' כדאמר הכא ואומר רבינו תם דדוקא בדבר שיש טורח כגון חבית דהכא יכולה לומר דאיתניסו אבל קליות ושאר דברים שהן קלים לעשות לא:

א

-

יז

דף

כלה כמות שהיא. ואם יש בה מום ישתקו ולא ישבחוה אי נמי ישבחוה בדבר נאה שיש בה כגון בעיניה או בידיה אם הם יפות וב"ה אומרים ישבחוה לגמרי דכשמזכירין מה שיש בה לשבח מכלל דשאר לגנאי: **ישבחנו** בעיניו או יגננו בעיניו. וב"ש סברי אע"ג דישבחנו בעיניו אין להם לחכמים לתקן להזקיק לומר שקר דהתורה אמרה מדבר שקר תרחק: **שיטתיה** לסבא. פרי"ח לשון שיטה והדס (ישעיה מ"א) אע"ג דלא הוי

ממש מין אחד מ"מ שניהם מין ארז וא"ת ומנא ליה דבשביל כן זכה וי"ל דעמוד דנורא היה כעין שיבשא דהדס כדאמרין בבראשית רבה (פי' סא) נחת שיבשא דנורא ואיתעבידא כעין שיבשא דהדס ואפסקת בין דידיה לחברוהי אמרי חמית הדין סבא דקאי שיבשא דנורא קומיה משום דעביד קמוהי דכלתא: **מלך** שמחל על כבודו אין כבודו מחול. אע"ג דלא היה מלך גמור כדמשמע באלו נאמרין (סוטה דף מא.) מ"מ היו נוהגין בו כבוד כמלך גמור: **פרשת** דרכים הואי. הכא לא מצי לשנויי מצוה שאני כדמשני באלו נאמרין (גי'ז שם) גבי שקרא מעומד דהתם מצוה הוא שיש למלך לחלוק כבוד לתורה החשובה ממנו אבל הכא ליכא מצוה דכבודו עדיף מכבוד הכלה: **[ת"ר** מעבירין את המת מלפני הכלה. מכאן משמע כשיש אבל וחתן בבית הכנסת החתן יוצא תחלה ושושביניו ושוב יוצא האבל ומנחמיו וגם הקרובים לחתן ולאבל יאכלו בבית החתן אם ירצו דהא כבודו קודם וכן בבקר כשמוליכים הכלה לבית החתן מוליכין הכלה תחלה אם יש מת בעיר או יקברוהו קודם שיגיע הזמן דהכנסת כלה. להראבי"ה]: **מבטלין** תלמוד תורה להוצאת המת. וקשה. דבהלכות דרך ארץ אמר ר"ע תחלת תשמישי לפני חכמים פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי מת מצוה ונטפלתי בו ד' מילין עד שהבאתיו לבית הקברות וקברתיו וכשבאתי והרציתי דברי לפני ר"א ור' יהושע אמרו לי על כל פסיעה ופסיעה כאילו שפכת דם נקי וי"ל דהתם לאו משום ביטול תורה אלא משום דמת מצוה קנה מקומו והיה לו לקוברו במקום שמצאו וכן משמע במס' שמחות (פ"ד) דקאמר מת מצוה קנה מקומו. והעובר על דברי חכמים חייב מיתה' וכן אמר ר' עקיבא תחלת תשמישי כו' והר"ר יהודה מקורבי"ל תירץ דהתם משום דביטל עצמו משימוש ת"ח קאמר דגדול שימושה יותר מלימודה: **להוצאת** המת. לא במת מצוה איירי אלא בכל המתים ואע"ג דבפ"ק דמגילה (דף ג' : ושם) אומר פשיטא דמת מצוה ותלמוד תורה מת מצוה עדיף דתניא מבטלין ת"ת להוצאת המת נקט מת מצוה אגב מילי אחריני דהתם דהו דווקא מת מצוה והא דאמר באלו מגלחין (מו"ק דף כז :) מת בעיר כל בני העיר אסורים בעשיית מלאכה ומוקי לה בדליכא חברותא אבל אי איכא חברותא מותרין השאר פירוש חברותא שנחלקו בני העיר לחבורות שתעסוק כל אחת במת שלה בפני עצמה היינו שלא בשעת הוצאה אבל בשעת הוצאה כולם צריכין לבא:

אבל מאן דמתני לית ליה שיעורא. בשאלתות דרב אחאי כתוב וממילא שמעינן למאן דלא קרי ולא תני אין מבטלין אם יש לו מתעסקין כדי קבורה ונראה לר"י דלענין מלאכה מבטלין כל בני העיר ואסור אפילו למאן דלא קרי ולא תני דלא מפליג מידי באלו מגלחין (מו"ק דף כז:). בהכי: **אלמנה** מאי. ביהודה בעי שלא היה אלא חילוק קליות לכך בעי אלמנה מאי והלא פעמים אפילו בלא חופה היו רגילין לחלוק ויש לחוש שמא חילקו בחופת אלמנה ומשני לית לה כיסני פירוש היו נזהרין הרבה שלא יחלקו קליות בחופת אלמנה: **וליתני** מודה רבי יהושע שדה זו שלך היתה. דהוי רבותא טפי דהוי ברי וברי: **ואחת** בחיי הבן. ודווקא שהוא קטן כפי' הקונט' אבל אם הוא גדול הוי חזקה כדאמר' בחזקת הבתים (ב"ב דף מב. ושם) אכלה בפני האב שנה ובפני הבן שנה ובפני לוקח שנה הרי זו חזקה ורבינו שמואל פי' אהא דאמר בסמוך ואפילו הגדיל אפילו הגדיל בחיי האב דגדול לגבי מיילי דאבוה קטן הוא ואור"ת דלפירושו הא דאמר בחזקת הבתים (גי'ז שם) דהויא חזקה בפני הבן היינו כשהיה גדול בתחילת חזקה: **ורב** הונא מתני' אתא לאשמועינן. לאו דווקא נקט רב הונא דהא לא איירי רב הונא התם. אלא במורידין קרוב לנכסי קטן והא לא שמעינן ממתני' אלא כלומר רבא דדייק התם. ש"מ מדרב הונא דאין מחזיקין בנכסי קטן מאי אתא לאשמועינן: **מחאה** שלא בפניו כו'. תימה אמאי נקט בכל דוכתא מחאה שלא בפניו הוה ליה למינקט חזקה שלא בפניו כו' וי"ל דעיקר הטע' תלוי במחאה דחזקה ודאי יש לה קול אפי' שלא בפניו ואפי"ה אי מחאה אין לה קול לא הוי חזקה ולהכי נקט מחא':

דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמי. תימה דבריש גיטין (דף ד: ושם) תנן דבארץ ישראל אצ"ל בפני נכתב ובפני' נחתם אפי' מיהודה לגליל משום דאיכא עולי רגלים ובתי דינין ועדים מצויין לקיימו ויש לומר דהתם האשה מחזרת אחר עדי קיום אע"ג דיהודה וגליל כשעת חירום דמי תמצא עדי קיום כיון דאיכא עולי רגלים אבל המחזיק אין רגיל לחזר

אחר עדי מחאה ואם תאמר התם. דאמר שאני בני מחוזא דניידי וצריך לומר אפי' באותה שכונה בפני נכתב דאין עדים מצויין לקיימו אטו במחוזא לא תועיל מחאה שלא בפניו וי"ל דהתם דרך הליכתן מן העיר כששמעו מחאה רגילות הוא לומר פלוני מיחה ושומעין אחרים עד שנשמע הקול למחזיק אבל גבי גט אין רגיל שיאמרו בהליכתן אנו חתמנו על הגט [או מכירין אנו חתימת עדים החתומים]: **אין** צריך לפרעו בעדים. ואם תאמר למאן דאמר צריך לפרעו בעדים תקשי ליה מתניתין דהכא דליתני מנה לך בידי ויש לומר דפלוגתא דתנאי היא בפרק שבועת הדיינין (שבועות דף מא:): אי נמי דלא חשיב להפירכא דניחא ליה לאשמועינן דאין מחזיקין בנכסי קטן ואם תאמר מאי משני אכתי ליתני ואם יש עדים ואמר לו אל תפרעני אלא בפני פלוני ופלוני אינו נאמן וי"ל דלא היה רוצה להאריך בלשונו או שמא מילתא דפשיטא הוא: **אי** אליבא דרבנן הא אמרי משיב אבידה הוי. כדמסיק דבבנו מעיז וא"כ לא מצי למיתני ואם יש עדים אינו נאמן דלעולם נאמן במגו דאי בעי אמר פרעתי הכל דבבנו מעיז ומעיז: **ורבי** אליעזר בן יעקב ליתליה משיב אבידה פטור. פי' בקונטרס התנן המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם ואית ספרים דגרסי הכי בהדיא ואין נראה לרבינו יצחק דמשיב אבידה פטור מדאורייתא מטעם מגו ולא מכח ההיא משנה פריך אלא פריך וכי לית ליה מגו וכן משמע בהניזקין (גיטין דף נא. ושם) דפריך ולית ליה לרבי יצחק המוצא מציאה כו' ומשני הוא דאמר כר"א בן יעקב דאמר פעמים שאדם נשבע וכו' ופריך ור"א בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור והשתא אי מכח מתניי פריך הוה ליה למימר ולית ליה לר"א בן יעקב המוצא מציאה כדקאמר ארבי יצחק ועוד כיון דמשני הוא דאמר כר"א בן יעקב א"כ רוצה לומר דר"א פליג אמתניתין א"כ מאי פריך ור"א בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור אין הכי נמי דלית ליה אלא מכח מגו פריך כדפרישית: **אלא** הכא בדרבה קא מיפלגי. פירש בקונטרס לעולם בטוענו קטן ודקא קשיא לך הא אין נשבעין על טענת קטן ה"מ בבא בטענת עצמו אבל בבא בטענת אביו טענה חשובה היא וכי תימא מ"ט דרבנן דאין סברא לומר דסברי דאף בבא בטענת אביו לית ביה ממשא אלא בדרבה קמיפלגי ונראה דמשום דקרי ליה טענת עצמו דחקו להעמיד בטוענו קטן אבל קשה דעיקר התירוץ חסר מן הספר ועוד דבהגוזל קמא (ב"ק דף קו: ושם) ממעטינן נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול עד שתהא תביעה ונתניה שוין בגדלות וה"ה דמהאי קרא ממעט נתנו כשהוא גדול ותבעו כשהוא קטן דהיינו כגון שנתן לו אביו ותבעו בקטנות ונראה דה"פ לעולם בגדול מיירי אלא לא תימא דקרי ליה טענת עצמו משום דהודאת עצמו

היא אלא בדרבה קמיפלגי ולרבנן דסברי דבבנו מעיז טענת עצמו היא וה"ק ראב"י פעמים שאדם נשבע על מה שאתם מחשיבים טענת עצמו אבל לדידי דאינו מעיז טענת אחרים היא ובסוף שבועת הדיינין (שבועות דף מב. ושם) דתנן אבל נשבעין לקטן ומפרש בבא בטענת אביו וראב"י היא ההוא קטן נמי לאו דווקא אלא גדול וקרי ליה קטן משום דלגבי מילי דאבוה קטן הוא כדמפרש הכא וקשה קצת דהוה ליה לאקשווי ולשוויי אמתניתין דהתם כמו שמקשה על רב דבההיא שמעתא גופה לא מקשה על המשנה אלא על רב: מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע. אפילו לרבנן דר"ש דלא דרשי טעמא דקרא קא בעי רבה שפיר מפני מה אמרה תורה כו' דאמאי לא מהימן בלא שבועה במגו דאי בעי כפר הכל או נילף מהכא דלא אמרינן מגו ומשני דאין זה מגו דאין אדם מעיז לכפור ואף על גב דבפרק שבועת הדיינין (שם דף מ:) אמרינן בכופר הכל משביעין אותו שבועת היסת משום דחזקה אין אדם תובע אלא אם כן יש לו ופריך אדרבה חזקה דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו ומשני דאשתמוטי קמשתמיט אלמא בכופר בכל נמי אדם מעיז לכפור דאשתמוטי קא משתמיט כמו במודה מקצת מ"מ קאמר הכא שפיר חזקה דאין אדם מעיז לכפור הכל כל כך ולא הוי מגו דיותר ברצון הוא מודה במקצת הטענה דאינו מעיז כל כך אבל אין לפרש דרבה אתא לפרושי מפני מה אמרה תורה מודה מקצת ולא כופר הכל וקאמר חזקה דאין אדם מעיז לכך נאמן כשכופר הכל דאם כן במקום שיכול להעיז אפילו כופר הכל חייב ובסמוך אמרינן איפכא לרבנן דבבנו מעיז ופטור אף מודה מקצת הטענה משום דמשיב אבידה הוא מגו דאי בעי כפר הכל ואם תאמר ומנלן דכופר הכל פטור וליכא למימר מדאצטריך קרא לחייב שבועה בעד אחד מכלל דכופר הכל פטור דהא איצטריך להיכא שמעידים שגנב לו והוא אינו יודע אלא י"ל דגזירת הכתוב היא דכי הוא זה משמע דבעינן כפירה והודאה ועוד מודה מקצת יש להשביעו שחייב לו ממון שהודה ועל ידי כך מגלגל עליו שבועה כעין גלגול אבל כופר הכל נסתלק לגמרי ממנו: חזקה אין אדם מעיז פניו. לא כמו שפ"י בקונטרס בהגוזל (ב"ק דף קז.) דאין אדם מעיז לפי שעשה לו טובה שהלוהו אבל בפקדון מעיז דאם כן בפקדון מודה מקצת נמי יהא פטור במגו דאי בעי כופר הכל ובכל דוכתא משמע דמודה מקצת חייב בפקדון גבי עשר גפנים טעונות מסרתי לך כו' (שבועות דף מב:) דמשמע דאיירי בפקדון וגבי סלע הלוייתי עליו ושתים היה שוה (שם מג.) וגבי מציאה נמי אמרי' בהניזקין (גיטין נא. ושם) דמודה מקצת חייב ולא מהימן במגו אלא אור"ת דהיינו כגון חזקה שאין האשה מעיזה פניה בפני בעלה שאין לאדם פנים לכפור

הכל וריב"א פי' אין אדם מעיז היכא שחבירו מכיר בשקרו ואין להאריך.:

דף יח - ב

ובכולי בעי דלודי. פירש בקונטרס בב"מ (דף ג: ושם) דאתא לפרש דלא תימא אמאי נשבע נימא מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא ולהכי קאמר ובכולי בעי דלודי ליה ולא חשיד אממונא וקשה לר"י דהא אמר בפ"ק דב"מ (דף ה:): דלא אמרינן מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא ואין לומר דמן התורה חשיד נמי אשבועתא ומדרבנן הוא דאמרינן דלא חשיד לפי שראו שהיו מקילין בממון יותר מבשבעה ותקנו שבועה על החשודים כל זמן שלא נודע שהוא גזלן שכשר מן התורה עדיין אבל גזלן ידוע שפסול מן התורה לא תקנו ולפי זה שבועה שלא שלחתי בו יד היא מדרבנן [ולא הויה דאורייתא אלא שבועה שלא פשעתי בה] והא דכתיב אם לא שלח לא שנשבע שלא שלח אלא ה"ק קרא נשבע שלא פשע אימתי בזמן שלא שלח בו יד דאם שלח בו יד חייב אפילו שלא פשע דנתחייב באונסים דהא גבי נסכא דרבי אבא (שבועות דף לב:): משמע דאי אמר לא חטפי היה נשבע להכחיש את העד אע"ג דחשיד אממונא והתם הויה שבועה דאורייתא דבשבועה דרבנן לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם כדמשמע בפ"ק דב"מ (שם) גבי ההוא רעיא ונראה דאתא לפרש דלא תקשי כיון דאין אדם מעיז יהא נאמן במה שכפר מקצת וכיון דמחייבין שבועה אם כן מחשבו עזות פנים א"כ יהא נאמן במגו דאי בעי כפר הכל וקאמר דאין זה עזות מה שכופר קצת וא"ת כיון דלא חשיד אשבועתא למה גזלן פסול לשבועה ותירץ הר"י יהודה חסיד דדוקא כשהוא חשוד על אותו ממון שבא לישבע אמרינן דלא חשיד אשבועתא דעל ידי השבועה יפרוש אבל אותו ממון שכבר גזל לא יפרוש ע"י השבועה וגבי ההוא רעיא דחשיב ליה גזלן משום דאכל תרי מינייהו אע"פ שצריך לפרוע הני תרי דאכל מ"מ לא יפרוש מן השאר משום שבועה דמה שמשלם בע"כ אין זה השבה מעליא וי"מ דגזלן כשר לשבועה מן התורה דלא חשיד אשבועתא אלא דמדרבנן פסלוהו כשהוא גזלן ואם תאמר ומאי שנא דלעדות פסול כדכתיב אל תשת ידך עם רשע וגוי ולשבועה כשר וי"ל דבשבועת שקר יש בה עונש גדול דכתיב בה לא ינקה וכדאמר

בשבועת הדיינין (שבועות דף לט.) שכל העולם כולו נזדעזע כשאמר הקב"ה (לא תשבעו ו) לא תשא ועוד דבעדות שקר ליכא אלא לא תענה ובשבועת שקר איכא לא תגזול ולא תשבעו לשקר: הרי אלו נאמנים. וא"ת ולמה נאמנים והא מגו במקום עדים הוא דאנן סהדי שלא היו אנוסים ולא פסולי עדות דהא לקמן אמרינן תרי ותרי נינהו וי"ל כיון דהצריכו חכמים קיום הכא לא חשיב כלל קיום מה שאומרים כתב ידינו הוא זה כיון דאינהו גופייהו אמרי תוך כדי דבור קטנים או אנוסים היינו אבל לקמן חשבינן להו כשני עדים כיון דכבר מקויים הוא שכתב ידן יוצא ממקום אחר: אין נאמנים הכא ליכא לאקשויי דלהימנו במגו דאי בעו אמרי פרוע הוא דכיון דמקויים הוא הוי מגו במקום עדים כדפירשנו ועוד דחוזרים ומגידיים הם וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד כדאמרי' בגמרא ועוד דבשני עדים לא אמרינן מגו וברישא נאמנים משום דאי בעו שתקי: לא שנו אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת ממון. דלא מהימני משום דלא משוו נפשייהו רשעים וקטנים כדרשב"ל ופסולי עדות משום דמלוה גופיה מידק דייק כדאמרינן בסמוך: מחמת נפשות הרי אלו נאמנים. וא"ת וכי אמרו קטנים היינו או אנוסים מחמת ממון היינו להימנו במגו דאמרי אנוסים היינו מחמת נפשות דהא ברישא דאיכא מגו נאמנים לומר אנוסים היינו מחמת ממון וי"ל דאונס מחמת נפשות לא שכיח ועוד דבשני עדים לא אמרינן מגו כדפרישית: ואין אדם משים עצמו רשע. וא"ת והא קסבר רבא דפלגינן דיבורא בפ"ק דסנהדרין (דף ט: ושם) גבי פלוני רבעני לרצוני ופלוני בא על אשתי אם כן הכא נהימנו דאנוסים היו אבל לא מחמת ממון אלא מחמת נפשות דאליבא דרבא קיימא וי"ל כיון דקיום שטרות דרבנן לא פלגינן דיבורא כדי לפסול השטר ועוד דאין לנו לומר מעצמינו דאנוסים היו מחמת נפשות דאונס מחמת נפשות לא שכיח כדפרישית אבל התם שכיח שבא על אשת איש אחרת כמו על אשתו או שרבעו אדם אחר וכן בהרגתיו בספ"ב דיבמות (דף כה: ושם) יכול להיות דאדם אחר הרגו אי נמי שאני הכא דמחמת ממון או מחמת נפשות הוי פירושא דאנוסים היינו הלכך לא פלגינן דיבורא אבל לרצונו ובא על אשתו הוי דיבור בפ"ע א"י הכא עיקר עדות הוא במה שאומרים אנוסים היינו שבאו לומר שלא ראו המלוה א"כ מיד עושין עצמן רשעים כיון שחתמו אם לא יעשו פירוש לדבריהם הלכך לא שייך הכא פלגינן דיבורא אבל ההיא דהרגתיו עיקר עדות הוא לומר שנהרג להשיא את אשתו וכן פלוני רבעו או בא על אשתו עיקר עדות להרוג פלוני הלכך פלגינן דיבורא ולגבי להשים עצמו רשע או לגבי אשתו לא יהא נאמן: מלוה גופיה מידק דייק. ולרבנן אפי' מלוה על פה לא הויא דבעינן שיהא תחלתו וסופו

בכשרות כדאמרי' ביש נוחלין (ב"ב דף קכח. ושם) : **קטנים** נמי כדרשב"ל.
ה"מ למימר וקטנים נמי משום דמלוה גופיה מידק דייק אלא דניחא ליה
למינקט בכל חד טעמא אחרינא א"נ טעמא דריש לקיש גופיה נמי משום
דמלוה מידק דייק והא דלא מייתי דרשב"ל אפסולי עדות משום דר"ל
לא הזכיר אלא קטנים בדבריו :

א

-

יט

דף

חזקה אין כו'. הכא משמע דלא אמרינן מגו במקום חזקה ולרבנן אמרינן
וצ"ע דבעיא היא בפרק קמא דב"ב (דף ה' : ושם) ולא אפשרטא גבי תבע
אחר זמנו ואמר ליה פרעתיך תוך זמני : **דאמר** מר אין לך דבר כו'. פירוש
אפי' מאן דמחמיר לא מחמיר אלא בהנך דרבא גופיה קסבר דאפילו בהני
אינו חייב למסור עצמו בצינעא במס' ע"ז בפרק ר' ישמעאל (דף נד. ושם)
ואין חילוק בין הנך לשאר ובפרהסיא בכולהו יהרג ולא יעבור. : **טעמא**
דר"מ כדרב הונא כו'. פירש בקונטרס דמיירי פלוגתייהו בשמודה לוח
שכתבו והיינו טעמא דר"מ דאין נאמנין דהואיל ולוח קיימו לא צריכי תו
לעדים ולא אפומייהו מקיים שטרא ורבנן סברי צריך לקיימו וקשה
לר"י דא"כ ליפלגו בלא עדים בלוח גופי' הואיל וטעמייהו תלי בלוח ועוד
דבפרק מי שמת (ב"ב דף קנד : ושם) משמע דלא פליגי בלוח דקאמר רבי
יוחנן שאני אומר מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו דברי הכל היא ופריך
והא מפלג פליגי אין נאמנים לפוסלו כו' אמר ליה אי אלימי עדים לאורועי
שטרא איהו כל כמיניה ועוד דהוה ליה למימר בדרב הונא קמיפלגי ונראה
לר"ת ולר"י דה"פ טעמא דר"מ כדרב הונא דכמו שאומר רב הונא דלא
אמרינן מגו לפסול השטר בלוח ה"נ אומר ר"מ בעדים דאע"ג דאלימי לא
פסלי שטרא במגו : **מודה** בשטר שכתבו א"צ לקיימו. וא"ת ומ"ט לא
מהימן במגו דאי בעי אמר מזויף וי"ל דשמא ירא לוח לומר מזויף פן
יכחישוהו וליכא מגו ופירש הקונט' במקום אחר דטעמא משום דדבר
תורה א"צ קיום דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן
בב"ד ורבנן הוא דאצרכוהו קיום כי טעין מזויף הוא אבל בשאר טענות
כגון פרוע הוא לא הצריכוהו קיום וכן נראה לר"י אבל אין לפרש דלא
מהימן במגו לומר פרוע הוא משום דאי פרעיה שטרא בידיה מאי בעי
דהא כי טעין נמי אמנה הוא מסקינן בסמוך אמילתיה דרב דלא מהימן

והתם לא שייך האי טעמא : אי סבירא לך כר"מ כו'. וא"ת ודלמא משום הכי לא קאמר הלכה כר"מ משום דאיכא בפ' מי שמת (ב"ב קנד : ושם) דמפיך דר"מ לרבנן ויש לומר דהוה מצי למימר דהלכה כרשב"ג דאית ליה בהדיא בפ"ק דב"מ (דף ז.) דמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו : אימא הלכה כרבי מאיר. תימה דאפילו כרבנן נמי מצי סבר ושאני עדים דאלימי לאורועי שטרא דהכי אית ליה לרבי יוחנן ויש לומר דרב נחמן אין נראה לו לחלק ואם תאמר ודלמא רב הונא מיירי במודעא ואמנה דאפילו רב נחמן מודה לקמן ויש לומר דרב הונא סתם קאמר ולא מפליג : לעולם דקאמר ליה וכדרב הונא כו'. ואם תאמר ואמאי לא קאמר נמי לעולם דקאמרי עדים וכדרב הונא ויש לומר דלא ניחא ליה לאוקמי דלא כרבנן דאמרי אלימי עדים לאורועי שטרא : וכדרב הונא אמר רב. וא"ת תרתי מילי דרב למה לי וי"ל דחדא מכלל חבירתה אתמר : וכגון שחב לאחרים. וא"ת ולהימניה במגו דאי בעי מחיל ליה דהא המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול (לקמן דף פה :) ויש לומר דלאו מגו הוא דשמא אין דעתו למחול ולהפסיד חובו דעכשיו שאומר אמנה הוא לא מפסיד מידי כיון שאין הלוח גזלן אע"ג דבספ"ק דב"מ (דף כ : ושם) אמרינן מגו כה"ג גבי מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל דקאמר ש"מ איתא לדשמואל שמא התם סמכינן אמגו כל דהו משום דאיכא שובר דמוכר ואם נאמר דמכירת שטר חוב אינו אלא מדרבנן הוה אתי שפיר דמצינן למימר דווקא מוכר שטר חוב דהוי מדרבנן יכול למחול אבל בנושה בחבירו כו' דחייב לו מן התורה אינו יכול למחול וכן משמע בפרק מי שמת (ב"ב דף קמז : ושם) דקאמר ומודה שמואל דאם נתנו במתנת ש"מ שאינו יכול למחול ומסיק מתנת ש"מ דאורייתא ואינו יכול למחול דאי ס"ד מדרבנן אמאי אינו יכול למחול משמע דבמידי דאורייתא אינו יכול למחול ויש לדחות דהתם ודאי אי מתנת שכיב מרע דאורייתא אין הירש יכול למחול דמאי אולמיה האי יורש מהאי יורש ועוד יש להביא ראיה דנושה בחבירו וחבירו בחבירו אינו יכול למחול דאמריי בסוף האשה שנפלו (לקמן פא :) הרי שהיה נושה באחיו מנה ומת והניח שומרת יבם לא יאמר הואיל ואני יורש החזקתי אלא מוציאין מידו ולוקח בהן קרקעות והוא אוכל פירות ומוקמיי לה כר' נתן דהא הוי כמו נושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו דכל אשר לבעלה משועבד לה לכתובתה ואי יכול למחול אמאי ילקח בהן קרקע ימחול לעצמו שהוא יורש ויכול למחול ויש לדחות דשאני התם דאין יורש אלא מכחה ואינו יכול להפקיע זכותה [וי"מ דדוקא במוכר שט"ח יכול למחול שקדם חובו של מוכר אבל הנושה בחבירו שקדם חובו לחוב של חבירו אינו יכול למחול ושומרת יבם

נמי לא מרע לשטרא כלל הלכך מהימן במגו ואתי שפיר רב נחמן כרבנן דר"מ וההיא ברייתא דמי שמת (ג"ז שם:) דשטר אמנה הוא זה דאינו נאמן דבעי לאוקמי כר"מ רב נחמן מוקי לה לדברי הכל: **או** דלמא תנאי מילתא אחריתי היא. פ"י לדבר אחר הן באין ולא לעקירת השטר אלא תוספת בעלמא שמפרשים עדותן היאך ועד השתא קיים השטר ואינו נעקר אם יתקיים התנאי הלכך אין כאן הורעת השטר אבל אין לפרש מילתא אחריתי היא לגמרי ולא שייך לעדותן ראשונה כמו שאם היו מעידין שהוא פרוע שהן נאמנים דא"כ מאי פריך בסמוך א"ה אפי' תרי נמי דכיון דתנאי מילתא אחריתי הוא לגמרי תרי נאמנים אפילו בכתב ידן יוצא ממקום אחר אבל חד לעולם אימא לך דלא מהימן כי היכי דלא מהימן לומר פרוע הוא לכך נראה כדפירשנו: **ואם** כתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמנים. ופסולי עדות דקתני לא שאומרים שעדיין פסולים דאם כן אמאי אין נאמנים אלא פסולי עדות הוּוּ אז ועתה מודים שהם כשרים וא"ת ומכל מקום אמאי אין נאמנים להימנו במגו דאי בעו אומרים עדיין הם פסולים [וכן בכל] שתי כתי עדים המכחישות זו את זו אמאי לא מהימני בתראי במגו דאי בעו פסלי לקמאי בגזלנותא ואור"י דבשני עדים לא שייך מגו דאין אחד יודע מה בלב חבירו: **אמר** רב ששת זאת אומרת הכחשה תחלת הזמה היא. וא"ת תקשי לרב ששת ברייתא דמי שמת (ג"ז שם) דקתני אם אמר שטר אמנה הוא אם יש עדים פירוש דשטר אמנה הוא הלך אחר עדים ואם לאו הלך אחר השטר אלמא אע"ג דאין השטר צריך קיום כדאמר הלך אחר השטר שמודה הלוח שכתבו כדאיתא התם [ואפילו הכי] אם יש עדים הלך אחר עדים ולא אמרינן הכחשה תחלת הזמה וי"ל דזאת אומרת קאמר אבל ההיא פליג:

א

-

כ

דף

ואוקי ממונא בחזקת מריה. פירש בקונט' ואינן נאמנין דקתני לאו דמגבינא בשטרא אלא דלא קרעינן ליה ונפקא מינה דאי תפס לא מפקינן מיניה וקשה דאמר בפ"ק דב"מ (דף ו: ושם) גבי ספק בכור תקפו כהן מוציאין אותו מידו אלמא תפיסה דלאחר ספיקא לאו כלום היא ומיהו אההוא דסוף השואל (שם דף קב: ושם) לא קשה מידי דאמרי' גבי משכיר בית לחבירו ב"ב זהובים לשנה מדינר זהב לחדש בא בתחלת החדש כולו

למשכיר אלמא דבחזקת משכיר הוא ואפי"ה קאמר בא בסוף החדש כולו לשוכר דשאני התם דכיון דלא בא בתחלת החדש איכא למימר דאודויי אודי ליה ויש לומר דשאני גבי בכור שכהן תופס מספק דאין יודע אם בכור הוא אבל הכא שטוען ברי מהניא תפיסה וא"ת בחזקת הבתים (ב"ב דף לד:) גבי זה אומר של אבותי כו' אמר ר"נ כל דאלים גבר ופריך מהמחליף פרה בחמור זה אומר ברשותו ילדה וזה אומר כו' יחלוקו ומאי קושיא הא ההיא אתיא כסומכוס ורב נחמן כרבנן דלרבנן דאמרי המע"ה היינו דינא דכל דאלים גבר כיון דמהניא תפיסה כשטוען ברי ויש לומר דהכי פריך דאפי" רבנן לא פליגי אסומכוס אלא משום דחד מינייהו מוחזק ואיכא למימר המע"ה אבל הכא דאין אחד מוחזק יותר מחבירו מודו לסומכוס דיחלוקו ועי"ל דהכא מיירי כשתפס קודם שנולד הספק ורשב"א נראה לו להעמיד הברייתא בשובר ולהכי אין נאמנין דאוקי ממונא בחזקת מריה ומחזקינן עדי שובר בכשרים ולא יפרע: **אלא** אמר ר"נ אוקי תרי להדי כו'. וא"ת ולר"נ אמאי לא מגבינן ביה בשטרא הא סבר ר"נ כרב הונא (שבועות מז) [ב"ב דף לא:] בשני כתי עדים המכחישות זו את זו דכל אחת באה בפ"ע ומעידה אע"ג דלפי עדות כל אחת חבירתה פסולה לכל עדיות הכא נמי כיון דאין מכחישין אותן לומר שלא ליה כלום אלא אומרים אינכם נאמנים בדבר זה דפסולין הייתם ליתכשרו ואמאי לא מגבינן ביה בשטר ויש לומר דהתם באה כל אחת בפ"ע ומעידה משום דמוקמינן כל אחת בחזקת כשרות אבל הכא שאומרים קטנים היו או קרובים משנולדו עד עתה שנתרחקו ליכא למימר אוקמינהו אחזקתייהו דפסלינן אותן משנולדו ואנוסים היו נמי מחמת נפשות לא שייך לאוקמי אחזקה דהא לא פסלי להו כלל ורשב"א אומר דהכא לא מוקמינן להו אחזקה כדאמר לעיל משום דאילו הוון קמן דלמא הוון מודו: **ואוקי** ארעא בחזקת בר שטיא. דוקא בקרקע הוא דאמרינן הכי אבל במטלטלים אמרינן דהוון בחזקת המוחזק כדאמר בפרק השואל (ב"מ דף ק.) גבי המחליף פרה בחמור דפריך וליחזי פרה ברשותא דמאן קיימא ולהוי אידך המע"ה ומשני דקיימא באגם אומר ר"י דהכא לא שייך למימר כדאמרי' בסוף קדושין (דף עט:) ובמי שמת (ב"ב דף קנג: ושם) אם שכיב מרע הוא עליהם להביא ראיה שבריא היה ואם בריא הוא כו' דבר שטיא דהכא כיון דעתים חלים ועתים שוטה אין ראיה ממה שהוא עכשיו: **דלמא** זיופי זייף. אור"ת דדוקא היכא שאין אנו מכירין החתימה אלא ע"י דמיון החתימה להחתימה אבל היכא דמכירין חתימת העדים בטביעת עין אע"פ שיש לו חתימה אחרת תחת ידו ליכא למיחש דלמא זייף דכיון דמכירין החתימה אם זייף היה ניכר היטב: **ורבי** יוחנן אומר

אע"פ שאין זוכרה מעצמו. פי' אבל ע"י השטר זוכרה אבל אם אין זוכרה כלל לא דמפיהם ולא מפי כתבם כדאמרינן פי' ד' אחין (יבמות דף לא: ושם) גבי מפני מה לא תקנו זמן בקדושין דקאמר לינחי גבי עדים אי דכירי ליתו ולסהדו ואי לא זימנין דחזו בכתבא ואתו ומסהדי ואמר רחמנא מפיהם ולא מפי כתבם וא"ת הכא נמי אמאי לא אסרינן לכתוב עדות על השטר שמא ישכח לגמרי ואתו ומסהדי מכתבא כדחיישינן התם ויש לומר דודאי התם חשו חכמים לפי שב"ד מוסרין לו השטר ויסבור שלכך מסרוהו לו שיעיד אפי' לא יזכור אבל הכא שמעצמו כותב עדותו על השטר לא חשו חכמים לכך וא"ת ואמאי לא מצו חזו בכתבא ולאסהודי הא תנן בגט פשוט (ב"ב דף קסח.) מי שנמחק שטר חובו מעמיד עליו עדים ובא לב"ד ועושין לו קיומו ומפרש בגמ' מהו קיומו וכן בהגוזל קמא (ב"ק דף צח.) דאמרינן גבי שורף שטרותיו של חברו פטור מדיני אדם כו' ה"ד אי דאיכא סהדי דידיעי מה הוה כתוב ביה בשטרא נכתוב ליה שטרא אחרינא אלמא לא חשבינן ליה מפיהם ולא מפי כתבם וי"ל דבפי' ד' אחין (יבמות לא: ושם) חיישינן דלמא אתו ומסהדי בסתם כאילו זוכרין העדות אבל ודאי אם היו מעידין שכך ראו בחתימתן הא לא חשיב מפיהם ולא מפי כתבם דעדים החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין והוי כאילו מעידין ראינו עדות שנחקרה בבית דין ואם תאמר והכא אפילו אין זה זוכרה כלל מה בכך יביא

דף - כ - ב

שטרו בב"ד ויש לומר דע"א בשטר לא חשיב שטר אלא אותו שיש בו שני עדים דומיא דספר מקנה והא דאמר בגט פשוט (ב"ב דף קסה.) עד אחד בכתב ועד אחד בעל פה אין מצטרפין דמשמע הא שנים בשטר אפילו בשתי אגרות מצטרפין התם מיירי כגון שהאחד בשטר והאחד בעל פה לא שאומר שראה הוא המלוה אלא שראה מסירת השטר מלוה למלוה דהוי כשנים החתומים בשטר לר"א דאמר עדי מסירה כרתי ועוד דבירושלמי מפרש עד א' בשטר היינו ששנים חתומים בשטר וקיימו כתב ידו של אחד ולא מצאו לקיים כתב ידו של שני ומ"מ נהי דעד אחד לא חשיב שטר לענין שאם יבואו עדים ויאמרו כך ראינו בשטר דחשבינן להו כעד מפי עד עדות מיהא הוי ויכול לשלוח כתב ידו לב"ד ולא חשיב מפיהם

ולא מפי כתבם כיון שהוא זוכר העדות ורש"י פ"י בפירוש החומש. מפיהם ולא מפי כתבם שלא ישלח בכתב עדותו לב"ד אי"נ אומר ר"י דע"א מועיל בשטר אם יש שני שטרות בכל אחד חתום עד א' חשוב כשטר שלם וכ"ת א"כ בשמעתין יביא כתבו לב"ד אפילו אינו זכור כלל ויש לומר דלא חשיב שטר אלא כשעשוי מדעת שניהם מדעת הלוח שהיא חייב אז חשיב שטר אבל הכא שכותב עדותו שלא מדעת הלוח לא חשיב שטרא והקשה ה"ר שמואל מוורדו"ן דאמר בחזקת הבתים (ב"ב דף מ. ושם) מחאה בפני שנים וא"צ לומר כתובו ומה מועיל כתובו כיון דאין עשוי מדעת המחזיק ולפי מה שפירשנו דעדות מיהא הוי כל זמן שזוכר אתי שפיר מיהו בלאו הכי מתרץ ר"י דגבי מחאה הקילו שאינה אלא מדרבנן דהכי נמי הקילו לומר דמחאה שלא בפניו הויא מחאה אע"פ שלפעמים לא ישמע וסמכו על זה דחברך חברא אית ליה וכן במודעא בפני שנים הקילו לכתוב להציל אנוס מאונסו ועוד אומר ר"י דלא בעינן דעת שניהם והכא היה יכול להביא שטרו אם היה כתוב כתיקון שטרות אבל הכא מיירי שאינו כתוב כסדר השטר אלא זכרון דברים בעלמא ומתוך הירושלמי נראה לפי בענין אחר סוגיא זו דקאמר התם רב הונא כרבי ור' יוחנן כרבנן פירוש כשהעדים באים לקיים חתימתן אם זוכרין המלוה בלא שטר אפי' לרבי א"צ לצרף עמהן אחר מן השוק דעל מנה שבשטר הן מעידין וכשאין זוכרים המלוה אפילו ע"י השטר אפי' רבנן מודו דצריכין לצרף עמהן דעל כרחין אין מעידין אלא על כתב ידן וכי פליגי היינו כשזוכרין המלוה ע"י השטר דלרבנן חשיב זכירה ועל מנה הן מעידין ולרבי לא חשיב זכירה ולשון כותב אדם לא משמע הכי: **אחד** חדשות ואחד ישנות. תימה דהכא מזכיר שאינו פשוט קודם וכן בהחולץ (יבמות דף מא.) לא יתארסו ולא ינשאו עד שיהו להן ג' חדשים אחד בתולות ואחד בעולות מזכיר אירוסין קודם נישואין ובתולות קודם בעולות דהיינו שאינו פשוט קודם ובר"ה (דף כט:) תנן אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו ב"ד התם נקט דבר פשוט ברישא וכן בב"ק (דף נ:): אחד החופר בור שיח ומערה ובמס' סוטה (דף מג.) אחד הבונה ואחד הלוקח כו' גבי מערכי מלחמה ורש"י נמי גריס בפ"ק דסוכה (דף כ. ושם) גבי מחצלת גדולה שעשאה לשכיבה טמאה ואין מסככין בה רבי אליעזר אומר אחת קטנה ואחת גדולה ופריך א' גדולה וא' קטנה מבעי ליה והיה כתוב בספרים להפך ורש"י מהפך הגירסא משום דדרך התנאים להזכיר הפשוט קודם ואומר ר"י דהיכא דקאי אפלוגתא או אקרא מזכיר הפשוט קודם כי ההיא דפליג ר' אליעזר את"ק בסוכה והוה ליה למימר אחת גדולה שאתה מודה לי כך תודה בקטנה וכן אחד יבנה פליג אדר' אליעזר דאמר לא התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו

תוקעין אלא ביבנה בלבד ובב"ק (דף נ:) ובסוטה (דף מג.) קאי אקרא אבל הכא ובהחולץ לא קאי אמדי אין להקפיד איזה נשנה תחלה: [ועי' תוס' שבת כ: ד"ה אחד מבושל פסחים פה. קח: **סוכה** כ. זבחים צב: ד"ה אי הכי ומנחות סג: ד"ה אחד שבת ועי' תוס' קדושין יג. ד"ה כשם]: **טמאות**. פירש בקונטרס דבקרובות אפילו חדשות טמאות משום דאזלא איהי לחודה ואין ידוע אם קברה שם אבל רחוקה דדברא איניש בהדה ואלמלי קברה איניש דאזיל בהדה היה מגלה ולפיכך ישנות טמאות דאע"פ דדברא איניש בהדה נשתכח הדבר וקשה [לר"י] דאם כן אמאי צ"ל בסמוך דדברא איניש בהדה ולבית הקברות אזלא לא הוה ליה למימר אלא דברא איניש בהדה ותו לא ולכך טפי חדשות טהורות דאם איתא דקברה שם היה הדבר ידוע ועוד אי לבית הקברות אזלא ישנות אמאי טמאות ונראה לר"י כר"ח דפירש דישנות טמאות אפילו רחוקות דחיישינן שמא קרובות היו שהיה העיר אצלה וחרב ולפי זה לא נאמר משום דדברא איניש בהדה היה ידוע יותר ולהכי איצטריך לומר ולבית הקברות אזלא: **עילה** מצאו. פירש רבינו חננאל צלע ותלו הטומאה באותה צלע והשאר טהרו.

א

-

כא

דף

על כתב ידן הן מעידין. נראה דלרבי אפילו אומרים בפירוש דמעידין על מנה שבשטר חשיב כאילו מעידין על כתב ידן וכן לרבנן אפי' אומרי' בהדיא דעל כתב ידן הן מעידין מדאמרי' בסמוך ואי ליכא תרי אלא חד היכי נעביד משמע דלא יועיל לרבנן אם יעידו בהדיא על כתב ידן: **ודוקא** אחספא. וה"ה ארישא דמגלתא כדאמר בגט פשוט (ב"ב דף קס: ושם) דליכא למיחש למידי והא דתניא בפ"ק דקדושין (דף ט. ושם) כתב על הנייר או על החרס בתך מקודשת לי כו' וכן גבי שדה (שם כו.) כתב על הנייר או על החרס כו' הרי זה מכורה נראה דאתיא כר"א דאמר עדי מסירה כרתי דלר"מ כיון דעדי חתימה כרתי לא מהני על דבר שיכול לזייף כדאמר בפרק ב' דגיטין (דף כא: ושם) אין כותבין לא על הנייר כו' וחכמים מכשירין ומפרש בגמרא. מאן חכמים ר"א ואע"ג דאמר התם לא הכשיר ר"א אלא בגיטין אבל בשאר שטרות לא ה"פ אלא בגיטין ודכוותיהו דהיינו שטרות שאין עומדין לראיה כגון אותו שאינו עשוי

אלא לקנות בו אשה ושדה כעין גיטין שעשוין לפי שעה לגרש בו אע"פ שיכול השטר של קנין להועיל לראיה גם הגט יכול להועיל כדאמר בהכותב (לקמן דף פט:) ובפ"ק דב"מ (דף יח. ושם) וכ"ת נקרעיה בעינא לאינסובי ביה אלא שעיקרן לא לכך נעשו ולא ממעט אלא שטרות שעיקרן לראיה ועשוין לעמוד ימים רבים כדמייתי התם קרא ונתתם בכלי חרש וגו': **הוציא** עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין. פסק רב אלפס דווקא כשאומר לא היו דברים מעולם אבל נאמן הוא לומר פרעתי ולא מצי א"ל שטרך בידי מאי בעי אלא בשטר שיש בו עדים דגובה בו מנכסים משועבדים ואין נראה לרבינו יצחק כי מנין לו זה החילוק כי סבר דבכל שטר אינו רגיל לפרוע עד שיחזיר לו שטרו: **עד** ודין מצטרפין. משמע דאפילו בשטר מקויים חיישינן שמא זייף לחתימת הדיינין וכן משמע בירושלמי דגיטין ובפרק בן סורר והא דתניא בתוספתא דשביעית פרוזבול המקושר ר' יהודה אומר עדים חותמין מבחוץ והדיינים מבפנים אמרו לו אין מעשה בית דין צריך קיום היינו דווקא בפרוזבול משום דנאמן אדם לומר פרוזבול היה לי ואבד ואפי' למ"ד אינו נאמן מודה הוא דלא בעי קיום:

ב

-

כא

דף

האמר רב פפי האי אשרתא. תימה דפריך מדרב פפי ובפרק הכותב (לקמן דף פה. ושם) מסיק דליתא לדרב פפי מדרב נחמן כו' ועוד דבפ' כל הגט (גיטין כו: ושם) מסיק דרב לית ליה דרב פפי והיכי פריך הכא מדרב פפי אמילתיה דרב מיהו הא איכא לתרץ דאלישנא דאמרי לה משמיה דרב הונא פריך ואין לומר דהכי פריך כיון דאמר משחתמו אין מעידין לפניו וחותם אלמא חיישינן למיחזי כשקרא אם כן משכתבו עד שלא חתמו נמי דכתיבה נמי מיחזי כשקרא דא"כ הוה קשיא דרב אדרב דהכא חייש למיחזי כשקרא ובפרק כל הגט (שם) לא חייש אלא טעמא דמשחתמו דמי לנוגעים בעדות כעין שפירש בקונט' גבי ההוא שקרא ערער על אחד מהן ותירץ ר"ת. דדרך הש"ס להקשות אפילו מדבר דלא הוי הלכתא הכי ופוסק ר"ת דכתבינן אורכתא אפילו אמטלטלי דכפריה דלא קיי"ל כרב פפי דחייש למיחזי כשקרא אע"ג דפריך מינה ופריך נמי מנהרדעי בכמה מקומות בפרק שבועת העדות (שבועות דף לג: ושם) ובפרק יש בכור

(בכורות דף מט.) והאמרי נהרדעי לא כתבינן אורכתא כו' וי"מ וליתא דקאמר בהכותב ובפי' כל הגט (גיטין דף כו : ושם) דלא בעי למימר דליתא לדרב פפי אלא דליתא לקושיא שאין לדמות אשרתא שהוא מעשה ב"ד לשאר שטרות דבמעשה ב"ד לכ"ע חיישינן למיחזי כשקרא ור"י מדנפי"ר תירץ דלכתחלה ודאי חיישינן למיחזי כשקרא כדאמר להו רב לספרי כי יתביתו בהיני כו' (ב"ב דף קעב.) אבל בדיעבד לא חיישינן ולהכי פריך הכא דהוי לכתחלה והא דקאמר דליתא לדרב פפי היינו דיעבד דההיא איתתא דהכותב (לקמן דף פה. ושם) כיון שהיתה צריכה לחזור לב"ד כדיעבד דמי והרשאה נמי דכתבינן אמטלטלי דכפריה היינו משום כיון דאינו יכול לילך שם כדיעבד דמי : וש"מ דיינין המכירין חתימת עדים א"צ להעיד בפניהם. דקס"ד דצריך להעיד בפניהם אע"ג דלא תהא שמיעה גדולה מראייה לפי שהיו נראין יותר בית דין דכשאין מעידין בפניהם אין נראה אלא כעד מפי עד ומטעם זה הצריכו ג' בקיום שטרות דהוה סגי בב' אלא משום דבעינן שיהא ב"ד כדפרישית ועוד אומר ר"י דס"ד דצרי" להעיד בפניהם משום דפעמים אין מכירין אלא על ידי שראו בלילה דליכא למימר לא תהא שמיעה גדולה מראייה דשמיעה אינה יכולה להיות בלילה כדאמר בר"ה (דף כה : ושם) דחקירת עדים כתחלת דין דמי ותחלת דין אינו אלא ביום כדאמרינן בסנהדרין (דף לב.): **בפני** כל אחד ואחד. דס"ד כיון שהעידו בפני שנים יכול השלישי לכתוב על סמך השנים אע"פ שלא העידו בפניו : **הנח** לעדות החדש דאורייתא. ובדאורייתא אין עד נעשה דיין וטעמא דאין עד נעשה דיין משום דבעינן שיעידו לפני הדיינין כמו שמפרש רשב"ם דכתיב ועמדו שני האנשים אלו העדים לפני ה' אלו הדיינין וי"מ משום דבעינן עדות שאתה יכול להזימה ואם העדים נעשו דיינין עדות שאין אתה יכול להזימה היא שלא יקבלו הזמה על עצמן ומיהו לפי טעם זה אם העדים קרובים לדיינין אינם יכולים להעיד דלא יקבלו הזמה עליהם אלא כיון דבני הזמה נינהו בב"ד אחר עדות שאתה יכול להזימה קרינא בהו ה"נ יהיה הדיין נעשה עד ודוקא בעד המעיד אמרינן דאין עד נעשה דיין דשייכי הני טעמי אבל עד שאינו צריך להעיד כגון שיש אחרים שיעידו או כגון שראוהו ביום שאינו צריך להעיד דלא תהא שמיעה גדולה מראייה נעשה דיין ודווקא בדיני ממונות אבל בדיני נפשות אפילו עד שאין צריך להעיד אין נעשה דיין לר"ע דאמר במסכת מכות (דף ו. ושם) אפילו הן מאה כולן עדים וטעמא מפרש בפרק ראוהו ב"ד (ר"ה דף כו. ושם) משום דכתיב והצילו העדה והנך כיון דחזו דקטל תו לא חזי ליה זכותא ודווקא בדאורייתא אבל בדרבנן אפילו עד המעיד נעשה דיין :

תרי ותרי נינהו. פירש בקונטרס וכי אמרי לא גזל הוה להו תרי ותרי ולא מתכשר בהכי וקשה דהכא אליבא דרב הונא קיימינן דאית ליה (שבועות דף מז:): דזו באה בפני עצמה ומעידה דאית לן למימר אוקי גברא אחזקתיה ועוד דלרב חסדא דאמר (שם) בהדי סהדי שקרי למה לי מודה הכא דהאי גברא ממילא מתכשר שהרי אם כת אחת מאלו מעידה על אדם אחד שהוא פסול לרב חסדא דחשיב להו סהדי שקרי לא היתה נאמנת אע"ג דאין אדם מכחישה וכ"ש היכא דאיכא סהדי דמכחשי דלא מהימני וע"ק לר"י דקאמר אי ערער דפגם משפחה גלוי מילתא בעלמא הוא ופ"י הקונט' דדבר העשוי ליגלות הוא שיבדקו עד שיתברר הדבר וזהו תימה איך יתברר הדבר לעולם כיון שאלו ב' אומרים שהוא עבד אין כל העולם יכולים להכחישן דתרי כמאה על כן נראה כפר"ח דלא איירי בעדות דיינין אלא בעדות אחרים וה"פ אם עד שלא חתמו קרא ערער על אחד מהם מעידים שנים מן השוק עליו וחותם דהוי כאילו ישבו בית דין אחר שהכשירוהו ולא בטל וועד המושב וחותמין משחתמו השנים ולא הספיק השלישי לחתום עד שקרא עליו ערער בא ערער וביטל וועד המושב של אותו ב"ד אע"פ שאחרי כן העידו אחרים שהוא כשר כיון שביטל ההוא מושב בטל וצריך לחזור ולהושיב ב"ד על כך ערער דמאי אי ערער דגזלנותא תרי ותרי נינהו ולא מיפסיל דאוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה וכיון דאיגלאי מלתא דמעולם לא היה פסול הרי לא היה בטל וועד המושב של אותו ב"ד אי ערער דפגם משפחה שאמרו עליו שהוא עבד ואלו מזימים אותם דאי אומרים שאינו עבד א"כ היה נפסל דליכא למימר אוקי גברא אחזקה דאם הוא עבד לא היה לו חזקת כשרות מעולם א"כ גלוי מילתא בעלמא הוא דכיון דאיגלאי מלתא דכשר היה מה איכפת לן בההוא ערעור ולא בטל וועד המושב לעולם ערער דגזלנותא ודקאמרי הנך סהדי ידעינן ביה דעבד תשובה וכיון דמודו לקמאי דגזלן הוא הוה ערער דידיהו ערער ובטל וועד המושב דהואיל ואמת הוא שנפסל הוי בחזקת פסלות עד שנודע לנו כשרותו: **במותב** תלתא כחדא הוינא וחד ליתוהי. פירוש צריך לכתוב וחד ליתוהי כיון דכתב בהדיא במותב תלתא הוינא ואין חותמין בו כי אם שנים אבל ודאי אם לא כתב וחד ליתוהי כשר תדע מדקאמר ואי כתב ביה בי דינא תו לא צריך ומיירי דלא

כתב וחד ליתוהי מדפריך ודלמא ב"ד חצוף הוה : **ודלמא** רבנן דבי רב אשי כשמואל סבירא להו. פיי כמו שסובר שמואל בעלמא כן סבירא להו בקיום שטרות אבל שמואל מצי סבר שפיר דבקיום שטרות בעי ג' דהא רב נחמן סבר לה כשמואל בפ"ק דסנהדרין (דף ג. ושם) דשנים שדנו דיניהם דין ורב נחמן גופיה סבר דקיום שטרות בשלשה בפי חזקת הבתים (ב"ב מ.) גבי ג' ארצות לחזקה : מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש וגו'. משמע דאין האב נאמן להתיר את בתו כשאסרה אלא מחמת מגו ותימה דאם בא אחד ואמר קדשתי את בתי ולאחר שעה או למחר אמר לפלוני קדשתי לא יהא נאמן כיון דהשתא ליכא מגו ואומר ר"י דבענין זה שאינו סותר דבריו הראשונים ולא בא אלא לפרש דבריו הראשונים מהימן אע"ג דליכא מגו והכא דריש מאת בתי הפה שאסר הוא הפה שהתיר כגון דקאי האיש שקידש לו קמיה וקאמר את בתי נתתי לאיש ושתיק דמשמע ודאי שאינו מכיר שזה חתנו מדלא אמר את בתי נתתי לזה או לאיש הזה ביחד בלא הפסק מרובה הלכך לא יהא נאמן אחר כך אלא תוך כדי דבור דאיכא מגו ועוד אומר ר"י דאיכא למימר אפילו בכה"ג מהימן בלא מגו וקרא יתירא קדריש ואם אינו ענין כאן דאפילו לאחר זמן נאמן דסברא הוא שיהא נאמן לפרש למי נתנה אע"פ שלא פירש מתחלה שלא היה חושש לפרש תנהו ענין להיכא דאינו נאמן לאחר זמן שיהא נאמן בתוך כדי דבור במגו : **[מנין** לאב שנאמן לאסור וכו'. תימה מה צריך קרא תיפוק ליה דנאמן הואיל ובידו לקדשה כדאמר ביש נוחלין (ב"ב קלד:) בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן הואיל ובידו לגרשה וי"ל דהכא אין בידו כל כך דשמא לא ימצא אדם שיקדשנה (כדאיתא קדושין סד.) להכי איצטריך קרא ומיהו אם אמר על בתו בוגרת קדשתי כשהיתה נערה או קטנה נראה דאינו נאמן דהשתא אין בידו כלל דאף על גב דלקמן בפי נערה שנתפתתה (דף מו.) פריך ואימא הנ"מ קטנה אבל נערה איהי תיקדש נפשה לפי זה היה צ"ל דנאמן לאסור אפילו בשעה שאין בידו לקדשה דקרא בנערה כתיב ובעי למימר דאין בידו לקדשה ואת בתי נתתי כשהיתה קטנה וגזרת הכתוב הוא דנאמן אע"פ שאין בידו אבל לפי המסקנא לא נאמר כן]

חזרה ואמרה טהורה אני מהו. פירוש מועיל אמתלא או לא אבל אין לפרש מהו אם צריכה אמתלא או לא מדקאמר אף בזו אם נתנה כו': **ואפילו** הכי לא עבד שמואל עובדא בנפשיה. ר"ח הביא ירושלמי שמואל בעא לאזדקוקי לאתתיה אמרה ליה טמאה אני ולמחר אמרה טהורה אני אמר לה אתמול טמאה יומא דין טהורה אמרה ליה אתמול לא הוות בי חילא כי ההיא שעתא אתא שאיל לרב אמר ליה אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת: **הבא** עליה באשם תלוי קאי. תימה דבחטאת קאי דהא מסקינן בפרק ד' אחים (יבמות דף לא. ושם) דתרי ותרי ספיקא דרבנן ומדאורייתא אוקמה אחזקה ומאי משני נמי כשניסת לאחד מעדיה הא עד נמי בחנק קאי דאוקמה אחזקה ואומר. ר"ת דחזקה דאשה דייקא ומנסבא מרעה לה להך חזקה דמהאי טעמא נמי שרינן לה כי ליכא עדים כלל. אע"פ שהיא בחזקת אשת איש: **באשם** תלוי. אפי' למאן דבעי חתיכה אחת משתי חתיכות הכא לא בעינן שתי חתיכות דמאן דמפרש בפרק ספק אכל (כריתות דף יז: ושם) טעמא דבעינן חתיכה משתי חתיכות משום דאפשר לברר איסורו פ"י אפשר לברר על ידי בקי שיכיר חתיכה הנשארת אם חלב היא אם שומן היא הכא נמי אפשר לברר ע"י הזמה ולמאן דמפרש משום דבשתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן איקבע איסורא ה"נ איקבע איסורא שהיתה בחזקת אשת איש אי נמי לאו אשם תלוי ממש קאמר אלא כלומר באיסור אשם תלוי: **כגון** שניסת לאחד מעדיה. והא דתנן בפ"י שני דיבמות (דף כה. ושם) הרגנוהו לא ישא את אשתו לא ששנים מעידין כן דבשום מקום אין שנים חשודין כדמוכח לקמן דאפילו למאן דחייש לגומלין אם שנים מעידין על זה ושנים על זה נאמנין וכן מוכח נמי בפ"ב דיבמות (גי'ז שם:) דתנן התם מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב"ד ודייק בגמרא טעמא דב"ד הא בתרי לא מאי שנא מהא דתנן עדים החתומים על שדה מקח או על גט אשה לא חשו חכמים לדבר זה היא גופה קמשמע לן לאפוקי ממ"ד מיאון בשנים אלא כלומר שהרגו עם אנשים הרבה: **אי** הכי לכתחלה נמי. ומהא דתנן בהאשה שלום (יבמות דף קיז: ושם) עד אחד אומר מת ועד אחד אומר לא מת הרי זו לא תנשא ליכא לאקשווי לעולא דהתם איירי בבת אחת ואפילו אם ניסת תצא ועולא איירי בזה אחר זה כשבא עד אחד ואמר מת התירוה ואח"כ בא אחר ואמר לא מת אם נשאת לא תצא אבל לכתחלה לא תנשא משום דרב אסי כדמסיק ומרישא דהתם יש להוכיח שיש חילוק בין בבת אחת בין בזה אחר זה דקתני עד אחד אומר מת וניסת ובא אחר ואמר לא מת לא תצא ומפרש בגמרא דלא ניסת ממש אלא התירוה לינשא אע"פ שלא ניסת ולא תצא היינו מהתירה הראשון משמע

דווקא התירוה קודם שבא העד ואמר לא מת הא בא קודם שהתירוה לא וצ"ע בפי' מי שקינא (סוטה דף לא:) דמשמע דאיירי עולא בכל ענין בין בב"א בין בזה אחר זה דתנן התם עד אחד אומר נטמאת ועד אחד אומר לא נטמאת היתה שותה ודייק בגמ' טעמא דהאי מכחיש אבל לא מכחיש עד אחד נאמן מנא ה"מ כו' ופריך כיון דמדאורייתא עד אחד נאמן אידך היכי מצי מכחיש ליה והאמר עולא כל מקום שהאמינה כו' אלא אמר עולא תני לא היתה שותה ור' חייא אומר היתה שותה לר' חייא קשיא דעולא לא קשיא כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה משמע דעולא נמי איירי בבת אחת ולכך צריך להגיה ולא משני כדמשני ר' חייא ומיהו איכא למימר דעולא לא מיירי אלא בזה אחר זה אלא שנראה לו דוחק להעמיד המשנה בבת אחת משום דמשמע ליה דמיירי בזה אחר זה ועוד אומר ר"י דאפילו איירי לעולא בכל ענין הני מילי התם דמדאורייתא עד אחד מהימן בסוטה כדנפקא ליה התם מועד אין בה אבל הכא גבי אשה דלא מהימן אלא מדרבנן לא חשיב כשנים אלא בזה אחר זה ואע"ג דיש חילוק בין דאורייתא לרבנן מייתי מדעולא דנראה לו דחשיב כשנים בזה אחר זה בדרבנן כמו בבת אחת בדאורייתא: **משום** דרב אסי הסר ממך עקשות פה. פסוק הוא אלא דרב אסי רגיל להביאו וא"ת והא דתנן בהאשה שלום (יבמות דף ק"ז: ושם) עד אחד אומר מת וניסת ובא עד אחד ואמר לא מת לא תצא ופריך בגמרא טעמא דניסת הא לא ניסת לא תנשא והאמר עולא כל מקום כו' ומאי פריך והא עולא לא קאמר אלא בדיעבד אבל לכתחלה מודה דלא תנשא משום דרב אסי ואומר ר"י דהתם דייק טעמא דניסת הא אם לא נשאת לא תנשא ואם נשאת תצא דהכי משמע מתניתין דוקא נשאת ואחר כך בא העד לא תצא הא בא העד קודם שנשאת ואחר כך ניסת תצא משום הכי פריך מדעולא ואם תאמר והיכי משני התם דה"ק עד אחד אומר מת והתירוה לינשא ובא אחר. ואמר לא מת לא תצא מהתירה הראשון משמע ותנשא לכתחלה וי"ל דודאי לכתחלה לא תנשא ולא תצא מהתירה הראשון לענין דאם נישאת לא תצא:

דאית לן לאוקמה בחזקת פנויה מ"מ תרי ותרי ספיקא דרבנן היא כדמוכח בפרק ד' אחין (יבמות דף לא. ושם) והוה לן למימר תצא מדרבנן וי"מ כיון דלא מפליג בין באו עדים עד שלא ניסת לבאו עדים משניסת ש"מ דלאו רבי מנחם בר יוסי היא אלא רבנן א"כ סיפא נמי אמאי תצא הא שמעינן להו דאמרי לא תצא: **תרוייהו** בפנויה קמסהדי. לא הוה צריך להא דאפי' ליכא אלא ההוא דאמר נתקדשה לא תצא דאין דבר שבערוה פחות משנים אבל תימה אמאי לא תנשא לכתחלה דהוה לן לאוקמה אחזקה וי"ל כגון שאנו יודעים שזרק לה קדושין ומספקא לן אי קרוב לו או קרוב לה והני ב' סהדי חד אמר קרוב לו וחד אמר קרוב לה דכיון דודאי זרק לה הקדושין לית לן למימר אוקמה אחזקה להתירה לכתחילה אי נמי כגון שהיו נרות דולקות ומטות מוצעות שהיה עומד לקדש כדאמר בסוף המגרש (גיטין פט.). ועד אחד אומר נתקדשה ועד אחד אומר לא נתקדשה באותה שעה: **מאן** דמתני לה ארישא כל שכן אסיפא. וא"ת מאן ליה דלמא אסיפא לא מצי קאי דאפי' באו עדים ואחר כך נשאת לא תצא ולמאי דמפרש בסמוך לא ניסת ניסת ממש אתי שפיר: **אית** ליה דרב המנונא. אע"ג דרב המנונא איירי בפניו מ"מ לענין ניסת ואח"כ באו עדים מהני שלא בפניו: **לא** תצא מהיתרה הראשון. פירוש ותנשא [לכתחלה] דלא שייך לזות שפתים כלל אבל אין לפרש כי ההיא דיבמות דלא תצא מהיתרה הראשון לענין דאם נשאת לא תצא אבל לכתחלה לא תינשא כדמשמע גבי בנתיה דמר שמואל בסמוך שהתירן לכתחילה: **באו** עדים לא תצא. פירוש לא תצא מהיתרה הראשון: **עד** האידנא מאן נטרינהו. פ"י דכבר נאסרו: **והא** איכא עדים במדינת הים. אין לפרש דלמא איכא עדים במדינת הים דאם כן תיקשי ליה נמי אמתניתין דקתני נשביתי וטהורה אני נאמנת ואמאי דלמא איכא עדים אלא הכי פירושה הא יצא קול דאיכא עדים במדינת הים שיודעים שנשבית ומיהו קשה לרשב"א דהיכי סלקא דעתיה השתא דעדים היינו עדי שבויה דא"כ מה הוה צריך למימר הא איכא עדים במדינת הים הוה ליה למימר הא איכא עדים קמן דהא איכא שבויינהו: **עדי** טומאה איתמר. והא איכא עדים במדינת הים דפריך לעיל פירוש והא יצא קול דאיכא התם עדי טומאה כדפירשתי הקשה ר"ת בפרק קמא דקידושין (דף יב.) גבי ההוא גברא דקדיש באבנא דכוחלא ויתיב רב חסדא וקא משער אי אית בה שוה פרוטה אי לא ומסיק לאו היינו דר' חנינא דאמר עדים בצד אסתן ותאסר וקאמר אביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא אם הקילו בשבויה נקל באשת איש והשתא למאי דמסיק דעדי טומאה איתמר מה לי עדי שבויה מה לי עדי אשת איש ורש"י. פירש שם

אם הקילו בשבועיה דאיסור לאו וקשה לרבינו תם דבשבועיה נמי איכא איסור סקילה אם נשאת לכהן שישמש בנה על גבי מזבח בשבת ומיהו אית ספרים דגרסי התם אם הקילו בשבועיה דמנוולה נפשה באפי שבועיה כו' פירוש ולא שכיח כולי האי שנטמאה נקל באשת איש דשכיח דידעי אם אית בה שוה פרוטה ובלאו הך גירסא איכא למימר דלא שכיח שיהו עדי טומאה אבל עדים שידעו ששוה פרוטה שכיח:

ב

-

כג

דך

שתי נשים שנשבו. אומר ר"י דלא גרסינן זאת אומרת נשבית וטהורה אני כו' אלא זאת אומרת טהורה אני דהא בדאיכא עדים שנשבו איירי ומיהו יש לקיים הגירסא דאיירי דאינהו לא ידעי דאיכא עדים ואשמועינן דאפילו הכי לא מהימני: **אין** רישא וסיפא דאיכא עדים ומציעתא דליכא עדים. השתא לא פריך הא תו למה לי כדפריך אשנויא דרב פפא דהשתא אצטריך כולהו אני טהורה וחברתי טמאה אשמעינן כיון דאיכא עדים לא מהימנא אנפשה ואני וחברתי טמאה אשמעינן דלא מהימנא חברתה היכא דליכא עדים ומשתריא חברתה אפומא דנפשה ואני וחברתי טהורה אשמועינן אע"ג דאיכא עדים מהימנא חברתה דרישא דרישא איכא לאוקמי בדליכא עדים ואין נראה דאי בדליכא עדים היינו מציעתא אלא בדאיכא עדים איירי ומ"מ איצטריך האי סיפא לאשמועינן דנאמנת חברתה ואע"ג דלא פסלה נפשה והיה לנו לחוש לגומלים אפילו הכי מהימנא. **הא** תו למה לי היינו רישא. וא"ת ואמאי לא קאמר הכא מרישא דרישא כדקאמר בסמוך דהא שמעינן מרישא דרישא דאיהי שויתה לנפשה חתיכה דאיסורא וחברתה משתריא אפומא דידה וכ"ש דמשתריא אפומא דעד אחד וי"ל דהכא ניחא ליה למנקט סתמא דהיינו רישא משום דמרישא נמי שמעינן דחברתה משתריא אפומא דעד אחד אבל בסמוך לא מצי פריך אלא מרישא דרישא: **דאיכא** דררא דממונא. פירש ר"ח שהאומר הוא מוחזק בשדה אבל העדים אין בידם כלום: **אבל** הכא דליכא דררא דממונא לא. קשה לרשב"א הא איצטריך גבי עדים לאשמועינן דמהימני במגו לפסול השטר דהא אע"ג דר' מאיר פליג אסיפא מודה ברישא:

נשביתי וטהורה אני למה לי. וקשה לרשב"א אמאי לא משני משום דבעי למיתני סיפא אם יש עדים שנשבית ואמרה טהורה אני אינה נאמנת וי"ל דמשום הא לא אצטריך דמסיפא דמתניי שמעינן לה דקתני סיפא עיר שכבשוה כרכום כל כהנות שנמצאו בתוכה פסולות ואינה נאמנת לומר טהורה אני: **שתי** נשים שנשבו למה לי. דאי לאשמעינן דאחת נאמנת על חברתה הא בהדיא תנן (לקמן כז). דאפיי עבד ושפחה נאמנים: וכן שני אנשים למה לי משום דבעי למיתני פלוגתא דרבי יהודה ורבנן. אבל בשתי נשים משמע דלא פליג רבי יהודה משום דבשבויה הקילו וקשה דלקמן (דף כו). אשכתן איפכא דמסיח לפי תומו נאמן בתרומה אפיי על פי עצמו כדאמר גבי יוחנן אוכל חלות דהעלהו רבי לכהונה על פיו וגבי שבויה תני לקמן (דף כז): הכל נאמנים להעידה חוץ מבעלה ומוקי לה במסיח לפי תומו ומיהו למאי דמוקמינן פלוגתייהו במעלין מתרומה ליוחסין ניתא דטעמא דמחמיר רבי יהודה טפי בתרומה מבשבויה משום דמעלין מתרומה ליוחסין אבל רבי דמיקל טפי בתרומה במסיח לפי תומו היינו משום דקסבר דאין מעלין מתרומה ליוחסין כדאמר לקמן אבל למאי דמוקי פלוגתייהו משום גומלים קשה וי"ל דבתרומה דרבנן דוקא הוא דמתכשר במסיח לפי תומו כדמשמע בהגוזל בתרא (ב"ק קיד): אבל בתרומה דאורייתא לא: **אבל** אינו נאמן להשיאו אשה. פיי בקונטרס משום חשש ממזרות ונתינות וקשה דלהכי ליכא למיחש כדאמרינן בהחולץ (יבמות מה. ושם) גבי עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל דאמרינן ליה זיל גלי או נסיב בת מינך משמע דאם ילך למקום שאין מכירים אותו ישיאוהו בת ישראל אע"פ שאין מכירים ולא יסתפקו בו בנתין וממזר וכן גבי ההוא דאתא לקמיה דרבי יהודה וא"ל נאמן אתה לפסול עצמך ואי אתה נאמן לפסול בניך משמע שהוא ובניו היו בחזקת כשרים אע"פ שלא היו מכירים בהם ונראה לר"ת דלהשיאו אשה דקאמר היינו להשיאו בדוקה מד' אמהות כדתנן בעשרה יוחסין (קדושין דף עו. ושם) הנושא אשה צריך שיבדוק אחריה ד' אמהות ואין נאמן אם ישא אשה בדוקה להכשיר בתו לכהן בלא בדיקה אלא יצטרך לבדוק אחריו וה"ה דמצי למימר ואינו נאמן להכשירו לעבודה ואותה בדיקה היא משום חללות דאין מכירין ישראל חללים שביניהם ולא משום ספק

ממזרות ונתינות דלהא לא חיישינן כדפיי וכן משמע התם דקאמר דהיא אינה בודקת בדידיה דלא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים ואי משום ממזרות ונתינות הא ודאי הוזהרו דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה ואם תאמר אי משום חללות בודקין לא יבדקו אלא יחוס אביה לבד דאפילו היתה אמה חללה כשרה היא ע"י אביה דלכ"ע בני ישראל מקוה טהרה לחללות ויש לומר מאחר שהצריכו לבדוק את יחוס האב משום חללות אגב חללות הוצרכו לבדוק כל פסול שבה גם של ממזרות ונתינות וכולה הך שמעתין דמצרכי בדיקה להשיא בתו לכהן אתיא כרבי מאיר דרבנן פליגי עליה התם ולא מצרכי בדיקה ואמרי כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות וא"צ אפילו עד אחד כדי להכשיר בתו לכהונה ומיהו להכשיר בנו או עצמו לעבודה צריך דלאו בחזקת כהונה עומד אי נמי אפילו כרבנן וביצא עליו ערער כדקאמר התם במילתייהו דרבנן בד"א שלא יצא עליו ערער כו': שלי חדש ושל חבירי ישן. בפרק אע"פ פי' בקונטרס ד"מ משום עומר ולא מילתא היא דאם כן מאי מתרץ בדמאי הקילו התינח דמאי חדש ישן מאי איכא למימר ועוד דלא מצינו בשום מקום שנחשדו עמי הארץ על החדש ורשב"א פירש דקאי אשביעית וקאמר שלי חדש וגדל בשביעית ואסור להשהותו אחר הביעור ושל חבירי ישן וגדל בשנה שעברה ואשכחן דקרי לשביעית חדש דתנן במסכת שביעית (פ"ז מ"ז) ורד חדש שכבשו בשמן ישן ילקט את הורד וכי משני בדמאי הקילו בשביעית לא חש לתרץ דפשיטא ליה להש"ס דרבי יהודה מיקל בשביעית משום דבאתריה דרבי יהודה חמירא להו שביעית כדאמר בהניזקין (גיטין נד.) ואין נראה לר"ת דסתם עמי הארץ לא נחשדו אשביעית דתנן בפרק עד כמה (בכורות ל. ושם) החשוד על המעשר אינו חשוד על השביעית החשוד על השביעית אינו חשוד על המעשר אלמא דסתמא אינן חשודין בשביעית ומעשר דקתני היינו מעשר שני דאמעשר ראשון חשודין הם והא דתנן במסכת דמאי (פ"ג מ"ד) ומייתי לה בהניזקין (גיטין סא:) המוליך חיטין לטוחן כותי או לטוחן עם הארץ אינו חושש לא משום מעשר ולא משום שביעית דמשמע דחשודים על השביעית איכא למימר דמשום כותי נקט שביעית אי נמי בודאי חשוד איירי וכן ההיא דמייתי בפרק קמא דחולין (דף ו. ושם) הנותן לשכנתו עיסה לאפות וקדירה לבשל אינו חושש לשאור ותבלין שבה לא משום מעשר ולא משום שביעית ועוד קשה לר"ת דאי באיסור חדש או שביעית מיירי הוה ליה למימר של חברי אינו חדש כדקאמר אינו מתוקן ועוד הקשה ר"ת דלעיל דההיא משנה דחמרין תנן במס' דמאי (פ"ג) הנכנס לעיר ואינו מכיר אדם שם ואמר מי כאן נאמן מי כאן מעשר ואמר לו

אחד אני איני נאמן איש פלוני נאמן הלך ולקח הימנו אמר ליה מי כאן מוכר ישן אמר ליה מי ששלחך אצלי אע"פ שהן כגומלין זה את זה הרי אלו נאמנים ואי ישן היינו דלית ביה איסור חדש או שביעית היאך קונה ממי ששלחו אצלו והלא הוא בעצמו אומר שאינו נאמן ועוד מדקא שאיל להיאך מי מוכר ישן מכלל שמה שקנה ממנו כבר היה חדש או שביעית והלא לא הלך אצלו אלא לפי שהוא נאמן ופי' הקונטרס נראה לר"ת עיקר דלהשביח קאמר ולרבותא דרבי יהודה נקטיה דאע"פ שמגרע את שלו ומשביח את של חבירו ומיחזי טפי כגומלין אפילו הכי נאמנין ואם תאמר א"כ מאי קשה ליה דרבנן אדרבנן דלמא הכא הוא דחיישינן לגומלין דדומה שהן גומלין כדפי' ויש לומר דאי לאו דחיישינן לגומלים בעלמא משום הכי לא הוו חיישינן טפי: **אביי** אמר לעולם לא תיפוך בדמאי כו'. והא דאמר אביי בפרק במה מדליקין (שבת דף כג.) ספק דבריהם לא בעי ברכה רבא אמר רוב עמי הארץ מעשרין הן וכן בפרק אע"פ (לקמן נו:) משני אביי ודאי דבריהם עשו חיזוק ספק דבריהם לא עשו חיזוק רבא אמר בדמאי הקילו לא משום דלית ליה לאביי דרבא דהא הכא אית ליה ועוד דבשילהי המביא (ביצה לה:): דייק ממתני' דרוב עמי הארץ מעשרין הן אלא דאית ליה לאביי דכל ספק דבריהם אע"ג דליכא רוב לא בעי ברכה וגם לא עשו חיזוק ומיהו בפרק קמא דשבת (דף יג. ושם) אההיא דלא יאכל זב פרוש עם זב עם הארץ מפרש אביי שמא יאכילנו דברים שאינם מתוקנים ולא סמיך ארוב עמי הארץ מעשרין כדקאמר רבא התם סבירא ליה דלההיא מלתא מחמירין ולא סמכינן ארובא וכן רבא בסוף הניזקין (גיטין סא. ושם) גבי משאלת אשה נפה כו' ולא בעי למיסמך ארוב עמי הארצות דמעשרין לענין לסייע ידי עוברי עבירה דנראה לו לענין זה להחמיר:

ב

-

כד

דף

בשכלי אומנותו בידו. פירש רבינו חננאל זה שאומר עליו שהוא כהן יש בידו כלים שמשמשין בהן בטהרה כגון כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה שאין מקבלין טומאה שכל הרואה כלים הללו בידו מתרחק ממנו מלטמאותו ודומה שהוא כהן ולכך האמינוהו חכמים: **ואיבעית** אימא רבי יהודה ורבנן במעלין מתרומה ליוחסין קמיפלגי. ולא אתא לשנויי

אלא קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה אבל דרבנן אדרבנן לעולם צריך לתרץ בשכלי אומנותו בידו הקשה הר' שמואל מווארדין ומעיקרא היכי בעי למימר דטעמא דר"י משום גומלין והא בלא גומלים ע"כ סבר רבי יהודה בשילהי פרקין (לקמן דף כח): דמעלין מתרומה ליוחסין ותירץ ר"י דמעיקרא ס"ד דאי לאו טעמא משום גומלים לא היינו מפסידים את הכהן מן התרומה כדי לומר מעלין כיון דמן הדין ראוי לחלוק ע"פ חבירו ואדרבה קודם היינו אומרים אין מעלין אע"ג דגבי עבד אמר לקמן לרבי יהודה דאין חולקין לו תרומה משום דמעלין התם אין כל כך חששא בהפסד של עבד זה אם אין חולקין לו תרומה בלא רבו וא"ת ובאיזו סברא פליגי לימרו תרוייהו דמעלין ונצטרך שני עדים בתרומה או לימרו תרוייהו דלא מעלין ולא יצטרך אלא עד אחד בתרומה וי"ל דבהא פליגי דמר סבר חיישינן שמא יעלו מתרומה ליוחסין לפיכך הצריכו שני עדים ומר סבר דלא חיישינן. : **אמנה** שבשטר קמסהדי. וא"ת ואי לאו אכולא מילתא קמסהדי א"כ עדים חתמי אע"ג דלא ידעי אי כהן הוא אי לאו ואם כן הא דתנן בגט פשוט (ב"ב דף קעב.) שני יוסף בן שמעון הדרין בעיר אחת אם היו משולשין יכתבו כהן ומה מועיל כיון שעדים חותמין אע"פ שאין מכירים בו אם הוא כהן והרי הוא יכול להערים ולכתוב שטר אחר בשם חבירו כהן ויוציא ממון מחבירו כהן וי"ל דהיכא דהוחזקו שני יוסף בן שמעון ודאי אכולא מילתא קא מסהדי כי אז הן צריכין לידע אם בן כהן הוא והתם ודאי מעלין משטרות ליוחסין והכא מיבעיא לן היכא דלא הוחזקו : **חד** אמר מעלין. ואם תאמר ואמאי לא חשיב ליה בהדי הנך דתנן בעשרה יוחסין (קדושין דף עו. ושם) אין בודקין מן המזבח ולמעלה ולא מדוכן כו' וי"ל דהך דשטרות מלתא דפשיטא היא דכיון דאכולא מלתא קמסהדי א"כ הוי עדות גמור ולכך לא קא חשיב עדים וא"ת ואמאי לא חשיב תרומה ונשיאות כפים למ"ד מעלין ואור"ת דתרומה בכלל מזבח ונשיאות כפים בכלל דוכן אע"ג דההוא דוכן היינו שיר כדמשמע התם בגמרא מ"ד מעלין הוה מוקי לה נמי בדוכן כהנים שבגבולים ומיהו קשה אמאי לא חשיב ס"ת שקרא בחזקת כהן כדלקמן ויש לומר דאיכא למימר דתנא ושייר כולהו ובספר הישר פירש ר"ת דלאו בעבודת מזבח ממש איירי אלא כגון הפשט וניתוח דברים הכשרים בזרים דלא היו מניחין לעשות אותם אלא למיזבן מן המשיאין לכהונה אבל מילי דכהונה כגון תרומה ונשיאות כפים וס"ת לא איצטריך למתני : **שאני** הכא דריע חזקייהו. פ"י בקונטרס שהכל רואים שאר כהנים אוכלין שאר קדשי מזבח ואלו אין אוכלין וק"ק דמ"מ תיקשי למ"ד מעלין אמאי לא אסקינהו לקדשי מזבח וליוחסין ונראה לר"ת דריע חזקייהו היינו שהיו

מיחסים אותם אחר בני ברזילי שהיה ישראל ועוד שלא מצאו כתבם והיכא דאיתרע חזקה אין מעלין לכ"ע אבל קשה דפריך מעיקרא אתי לאסוקינהו הוה ליה למיפרך אמאי נגאלו כלל מן הכהונה ויש לומר דשפיר הוה ידע דריע חזקייהו ומשום הכי לא אסקינהו אלא דהוה ס"ד דאע"ג דריע חזקייהו איכא למיחש דלמא אתי לאסוקינהו לבסוף שלא ידעו שלא מצאו כתבם :

א

-

כה

דף

ואלא מאי גדולה חזקה. בשלמא אי אין מעלין ניחא הא דגדולה חזקה אע"ג דאיכא למיחש לב"ד טועין שיעלו מן נשיאות כפים לקדשי קדשים [ואע"ג דבלא חזקה מעלין לתרומה ע"פ עד אחד ולא חיישינן לב"ד טועין שמא יעלו ליוחסין השתא סבר המקשן דיוחסין חמירא ולא אתו למיטעי כמו לקדשי קדשים] אבל השתא דאמרת טעמא דריע חזקייהו ולא חיישינן דלמא אתי לאסוקי כיון דלא אתי למטעי מאי גדולה חזקה: (לעיל) או דלמא אפילו למ"ד אין מעלין ה"מ תרומה דמתאכלא בצינעה כו'. תימה מה תולה באכילה והא פשיטא דלכ"ע אין מעלין מאכילת תרומה ליוחסין דהא איכא למיחש דלמא עבד כהן הוא אלא בחלוקת תרומה בגורן הוא דפליגי אם מעלים ליוחסין אם לאו ובמעלין מתרומה ליוחסין לא איפליגו בה תנאי בהדיא אלא דתליא הא פלוגתא בפלוגתא אם חולקין תרומה לעבד בלא רבו אם לאו למ"ד חולקין אין מעלין דדלמא עבד הוא והכי איבעי ליה למימר הכא אפילו למ"ד אין מעלין ה"מ תרומה דחולקין לעבד בלא רבו ואיכא למיחש דלמא עבד הוא אבל נשיאו' כפים לעולם אימא לך דמעלין דאין עבד נושא כפיו: [נ"ל דשפיר נקט דמתאכלא בצינעא דלמ"ד מעלין מאכילת תרומה נמי מעלין ובענין דליכא למיחש שהוא עבד שיצא מבית הספר וטעמא כיון דעון מיתה הוא חיישינן שמא יעלוהו ליוחסין ולכך איצטריך שני עדים להאכילו בתרומה ולכך נמי אין חולקין לעבד אלא א"כ רבו עמו ומ"ד אין מעלין אע"ג דעון מיתה הוא לא חייש להכי שמא יעלוהו כיון דבצנעא הויא אכילת תרומה וכן חלוקה אבל נשיאות כפים דאיפרסם איבעיא ליה אי חיישינן שמא יעלוהו משום דאי לאו דכהן הוא לא הוה חציף כולי האי ולא הוי מצי למנקט כמו שכתבו התוס' אפילו למ"ד אין מעלין משום דאיכא למיחש

דלמא עבד הוא דלא תליא בהכי דאפילו היכא דליכא למיחש דלמא עבד הוא אין מעלין כמו ביוצא מבית הספר או שמעידין עליו שאינו עבד ואדרבה הא דחולקין לו בלא רבו היינו משום דאין מעלין ועיקר טעמא דפלוגתייהו משום מעלין ואין מעלין דאי לאו הכי קשה באיזה סברא פליגי כמו שהקשו לעיל] (ת"י): **וכי** מסקינן מתרומה ליוחסין ה"מ בדאורייתא כו'. רבינו יצחק בן רבינו מאיר לא גריס לה דהא איבעית אימא רב נחמן קאמר לה ואי גרסיי לה א"כ היה סותר בעצמו ראייה שהביא דאי לא תימא הכי למ"ד מעלין מתרומה ליוחסין הא אתי לאסוקי אלא טעמא משום דריע חזקייהו ואין זו סוגיית הש"ס אם לא יאמר ולא מילתא היא דאמרי ובפי' עשרה יוחסין (קדושין סט): גרסינן לה ואגב שיטפא דהתם שיבשו לכותבה כאן: **לא** במידי דאיכרי קדש. וא"ת תרומה נמי איכרי קדשים דכתיב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים וההוא קרא איירי בתרומה דהעריב שמשו אוכל בתרומה וי"ל דודאי גבי טמא תרומה מיקרי קדשים אבל הכא אאכילת זר קאמר דלא אשכחן קדשים גבי אכילת זר: **נשיאות** כפים בבבל. דוקא נשיאות כפים ולא אכילת חלה ואע"ג דבסוריא נמי הוי מדרבנן אין מדקדקין בבבל כמו בסוריא דסבר האי תנא כיבוש יחיד שמיא כיבוש ואכילת חלה בסוריא ה"ה נשיאות כפים כדמוכח לקמן: **לא** חילוק גרנות גופה לחלה וקסבר תרומה כו'. וצ"ל דפליגי הנך ברייתות בפלוגתא דרב הונא בריה דרב יהושע ורבנן דאי לאו הכי בחד מהנך ברייתות ממה נפשך איכא למידק דמעלין מנשיאות כפים ליוחסין ופליגי נמי דלברייתא קמייתא אכילת חלה בסוריא חזקה לתרומה וכל שכן דאכילת תרומה דאורייתא דהויא חזקה לאכילת חלה דרבנן ובברייתא שניה קתני דחילוק גרנות דהיינו תרומה בסוריא לא הויא חזקה לחלה:

ב

-

כה

דף

עדות הבאה מכח חזקה. פ"י שאנו יודעין שהוא כהן מחמת הקורא אחריו שמוחזק לן שהוא לוי: **שקרא** אחריו לוי. לפירוש ר"י הלוי שפירש בגיטין (נט: ושם) אם אין שם כהן נתפרדה חבילה שיקרא ישראל גדול לפני לוי יש לפרש הכא שקרא אחריו לוי קטן מישראל שקרא אחריו: **שקרא** לפניו כהן. פירוש פעם אחת: **הרי** שאמר בני זה וכהן הוא. מדנקט בני זה

וכהן הוא משמע שאינו ידוע לנו אם הוא בנו והוא בא להעיד שהוא בנו ושהוא כהן שאינו בן גרושה דאי ידוע לנו שהוא בנו הוה ליה למינקט בני זה כהן בלא וי"ו ותימה א"כ יהא נאמן לכולי עלמא לתרומה וליוחסין במגו דאי בעי אמר אינו בנו וי"ל דאע"ג דאיכא מגו לא מהימן לדבריו קרוב הוא כדאמרינן בהחולץ (יבמות דף מז. ושם) לדבריך כותי אתה ואין עדות לכותי ואין אדם נאמן לפסול את בנו ואע"ג דרבי קאמר בסמוך אני מאמינו להאכילו בתרומה שהרי בידו להאכילו בתרומה אלמא אע"ג דקרוב הוא לדבריו נאמן במגו התם ודאי מהימנינן ליה משום דאית ליה מגו אפי' ידעינן שהוא בנו אבל האי מגו אי הוה ידעינן שהוא בנו ליכא מגו: **נאמן** להאכילו בתרומה. פירוש אע"ג דליכא אלא הוא שהוא קרוב דקסבר רבי אין מעלין מתרומה ליוחסין ואין נאמן להשיאו אשה פירוש להצטרף עם אחר להשיאו אשה כיון שהוא קרוב והשתא אתי שפיר הא דאמר ר' חייא אם אתה מאמינו יחידי להאכילו בתרומה אע"פ שהוא קרוב האמינהו עם אחר להשיאו אשה אבל אין לפרש דאין נאמן יחידי להשיאו אשה דפשיטא דאינו נאמן ובהא לא הוה אמר רבי חייא האמינהו לישא דלא מישתמיט שום תנא למימר דעד אחד כשר ליוחסין ובהא נמי אין לפרש דנאמן עם אחר להאכילו בתרומה דאי הוה צריך שני עדים בתרומה א"כ הוה סבר דמעלין מתרומה ליוחסין ואם כן היכי מכשיר קרוב כיון דאינו נאמן להשיאו אשה וא"ת כיון דסבירא ליה דאין מעלין מתרומה. ליוחסין אם כן היכי מוקמינן בהגוזל בתרא (ב"ק קיד:) ההיא דרבי דלקמן במסיח לפי תומו ונאמן בתרומה דרבנן אבל בתרומה דאורייתא לא מהימן והא לרבי כיון דס"ל דאין מעלין מתרומה ליוחסין אם כן ס"ל דמעלין מתרומה דרבנן לתרומה דאורייתא כדמשמע לעיל דכל היכא דאכיל בתרומה דרבנן אכיל נמי בתרומה דאורייתא וי"ל דהאי דמצרכינן למימר לעיל דמעלין מתרומה דרבנן לחלה דאורייתא או איפכא היינו משום דלא תקשי למ"ד אין מעלין מנשיאות כפים ליוחסין אבל רב אשי בהגוזל אפשר דסבירא ליה כמ"ד מעלין ועוד נראה דלכולי עלמא בין למאן דאמר מעלין מתרומה ליוחסין בין למאן דאמר אין מעלין מעלין מתרומת דגן תירוש ויצהר של א"י ואפי' היא דרבנן לחלה דאורייתא כיון שבזמן המקדש הוה דאורייתא אבל תרומת פירות או תרומת חו"ל אין מעלין לכ"ע אפי' לתרומת דגן תירוש ויצהר של א"י דרבנן דדוקא בתרומת א"י או חלה דאורייתא בסוריא אמר מעלין מדרבנן לדאורייתא אבל לא בבבל וההיא דהגוזל בתרא איירי בתרומת פירות או חוצה לארץ וכן מתניי דלקמן דנאמנים להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן ומוקי לה בתרומה דרבנן היינו

בתרומת פירות או חוצה לארץ ולמ"ד מעלין מתרומה ליוחסין אפי' מתרומת דגן תירוש ויצהר דא"י אפילו היא דרבנן מעלין דהא ר' יוסי ס"ל בפי' יוצא דופן (נדה מו:): תרומה בזמן הזה דרבנן ודוקא משום דקסבר חולקין תרומה לעבד בלא רבו הוא דאית ליה דאין מעלין הא אי הוה סבר דאין חולקין הוה מודה דמעלין והא דאמר לעיל מעיקרא אכול בתרומה דרבנן. ולבסוף אכול בתרומה דאורייתא לא מכח שהיו אוכלין בגולה קדשי הגבול אוכלין בתרומה דאורייתא אלא משום שהיו נושאים כפים בגולה שמעלין מנשיאות כפים לתרומה דאורייתא אע"ג דהרי אתם בחזקתכם במה הייתם אוכלין בגולה כו' משמע שמכח אכילה היה מתירו אין לחוש בכך ולהוה לישנא דקאמר בתרומה דרבנן אכול בדאורייתא לא אכול מה שלא העלם מנשיאות כפים לתרומה דאורייתא היינו משום דריע חזקיהו: **נאמן** להאכילו בתרומה. הקשה ריב"ס דתנן בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עט: ושם) מי שיצא הוא ואשתו למדינת הים וכשחזר הביא עמו בנים ומתה אשתו צריך להביא ראיה על בניו ואינו נאמן להאכילם בתרומה כדמוכח התם בגמ' דתניא התם הביא ראיה על הגדולים א"צ ראיה על הקטנים ואמר רשב"ל עלה לא שנו אלא בקדשי הגבול אבל ליוחסין לא והיכי קאמר רבי הכא דאב נאמן להאכילו בתרומה ותירץ דרבי תנא הוא ופליג ור"ת אומר דההיא דקדושין אתיא כר' יהודה דאמר אין מעלין לכהונה ע"פ עד אחד וקדשי הגבול דהתם היינו לכל דבר קדושה כגון תרומה ונשיאות כפים ויוחסין והא דקאמר #התם' אבל ליוחסין לא היינו יוחסין לקורבה כגון לסקול ולשרוף על ידו כדמסיק התם ר' יוחנן אמר אף ליוחסין ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דאמר סוקלין על החזקות [א"נ הכא באשתו עמו דאין צריך להביא ראיה כדאמר התם]: **שבידו** להאכילו בתרומה. תימה איך נאמין אותו על תרומה בהאי מגו הא אין בידו להאכילו אחר מיתה וא"כ אין זה מגו כמו שמצינו ביש נוחלין (ב"ב קכז:): גבי בכור ובפרק בתרא דקדושין (דף עח:): דתניא יכיר יכירנו לאחרים מכאן אמר רבי יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור כו' למאי הלכתא אי לתת לו פי שנים אילו בעי למיתב ליה מתנה מי לא יהיב ליה לא צריכא בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס אלמא אי לאו קרא לא הוה נאמן לפי שאין בידו וי"ל דלא דמי דהכא כיון דנאמן להאכילו בחייו משום דבידו סברא הוא דנאמן אפילו לאחר מיתה:

במסיח לפי תומו. וא"ת ומנ"ל דהכי הוא דלמא ר' חייא העלה בן על פי אביו במסיח לפי תומו ורבי העלה אח ע"פ אחיו אפי' בלא מסיח ואר"י דמסתמא דבמאי דקתני בברייתא מילתא דרבי עשה רבי מעשה ועוד דאי אפשר דרבי העלה אח ע"פ אחיו ללויה אפילו בלא מסיח דהתם אין שייך לומר שבידו להאכילו מעשר למ"ד מעשר ראשון מותר לזרים: **מבית** הספר. נקט שלא לומר שהוא עבד כדאמר בסוף פירקין (לקמן דף כח.): **אין** בתר דקנסינהו עזרא. ולר"ע דקודם קנסא הוי דוקא ללוי בתר קנסא אף לכהנים אבל לר"א בן עזריה דמקמי קנסא הוי אף לכהן בתר קנסא הוי לכהן דוקא והא דמעשר ראשון חזקה לכהונה אתיא כר' אלעזר בן עזריה ולא כר"ע ויש שמוחקין אין ומפרשים דהא דקאמר בתר דקנסינהו עזרא הוי אפי' לר"ע דבתר קנסא הוי לכ"ע לכהן דוקא והוי כמו אלא ושיבוש הוא בידם דהא בכמה מקומות מוכיח דמעשר ראשון ללוי אף בתר קנסא כדתנן בפי' כל הגט (גיטין דף ל.) המלוה מעות את הכהן ואת הלוי להיות מפריש עליהן כו' וכן התם בגמרא ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר לאביך בידי ובפי' הזרוע (חולין קלא: ושם) פריך מעשר ראשון דלוי הוא וכן בכמה מקומות והיינו כר"ע ועוד דלמ"ד קנסא לעניים היכי הוי חזקה לכהונה דאליבא דר"ע פליגי בס"פ יש מותרות (יבמות פו: ושם) דאיכא למ"ד קנסא לכהנים ואיכא למ"ד לעניים דלר' אלעזר בן עזריה הוי דוקא לכהן ואפי' לעשירים כמו קודם קנסא דלא קנסם עזרא שהרי עלו ולמ"ד קנסא לעניים משמע התם דוקא לעניים ולא לכהנים עשירים אפי' בימי טומאה דלית ליה דבימי טומאה עניים הוו ועניים דהתם אין לפרש עניי לויים דוקא ולא עניי ישראל וכהנים דא"כ נשתכרו עניי לויים במה שלא עלו ועוד דמשמע התם אילו הוו כהנים בימי טומאתם עניים לכ"ע הוו שקלי אע"ג דלענין חלוקת מעשר הוו כישראל דללוי ולא לכהן קאמר אלא לעניים בין עניי כהנים בין עניי לויים ולמ"ד מעשר ראשון מותר לזרים שקלי אפילו עניי ישראל אבל למ"ד אסור לזרים אין נראה שינתן לעניי ישראל כדי למוכרו דמילתא דאתי לידי תקלה לא אתקינו רבנן דאיכא למיחש דלמא אתי למיכליה [כדאמר בסמוך לא מיבעיא לר"מ דאמר אסור לזרים כו'] ולר"ע לא הפקיע עזרא את הלויים מכל וכל להשוותן לישראל וכהנים שלא יטלו עשירים לויים אלא עניי לויים בתורת עניות אלא ללויים בין עניים בין עשירים היו חולקים לעולם כדמוכח בכל הנהו שהבאתי שהיו נוטלין בתורת לוויות ועוד דר"ג בספינה שנתן מעשר ראשון לר' יהושע בן חנניא (מעשר שני פ"ה מ"ט) אי בתורת

עניות יהיב ליה אמאי לא יהב ליה נמי מעשר עני שהרי מעשר עני נתן לו ומיהו יש לדחות דלעולם בתורת עניות נתן לו ומה שלא נתן לו מעשר עני לפי שהיו לו מאתים זוז דאינו נוטל במעשר עני כדתנן במסכת פאה (פ"ח מ"ח) אבל מעשר ראשון יטול אפי' יש לו מאתים זוז דהא איכא למ"ד דאפי' כהנים עשירים בימי טומאה עניים נינהו ועוד דלא רצה ליתן כל מתנותיו לעני אחד: **בתר** דקנסינהו עזרא. לא אשכחן בהדיא בקרא דקנסינהו רק מצינו בעזרא (נחמיה י) והיה הכהן בן אהרן עם הלויים בעשר הלויים ואיכא למימר דה"ק כשיבאו הלויים לחלוק בבית הגרנות יבאו הכהנים עמהם ומיהו לר"א בן עזריה דבתר קנסא דוקא לכהן לא משמע מהאי קרא דליכא למימר עם הלויים דקאמר קרא היינו לקבל מהם מעשר ראשון משלהם דהא משלהם לא קנסם עזרא כדמוכח בפרק הזרוע (חולין קלא:) וי"ל דלר"א בן עזריה לא נמנעו הלויים מכל וכל מלילך לבית הגרנות לחלוק במעשר כדאמר בסמוך דלמא איקרי ויהיב ליה כל שכן בימי עזרא שעדיין לא פשט הקנס שהיו הולכים בבית הגרנות ולכך נאמר שילכו הכהנים עם הלויים ולמ"ד קנסא לעניים הא דכתיב והיה הכהן היינו בכהן עני ומשום דכהנים עניים שכיחי טפי לפי שאין כל כך עסוקים במלאכה אלא בעבודת בית המקדש וגם אין להם קרקעות נקט כהן וה"ה עניי ישראל למ"ד מעשר ראשון מותר לזרים וה"ר יוסף פירש מדכתיב (במלאכי ג) הביאו את כל המעשר אל בית האוצר דבית האוצר היה לשכה שתיקן עזרא לתת שם תרומת הכהנים כדכתיב בעזרא (נחמיה י) וכיון שאומר להביא שם המעשר א"כ של כהנים הוא וקיימא לן (מגילה דף טו.) דמלאכי זה עזרא ולמ"ד לעניים נקט אל בית האוצר משום דכהנים עניים שכיחי טפי כדפרישית אי נמי אל בית האוצר לא ליתן לכהנים אלא לחלק לעניים וה"ר אלחנן הקשה דבסוף עזרא משמע שהמעשר היה ללויים דכתיב ואדע כי מניות הלויים לא נתנה (להם) ויברחו. איש לשדהו הלויים והמשוררים כו' משמע שהלויים והמשוררים היו חולקים וצריך לומר דזה היה מקמי דקנסינהו עזרא אך קראי לא מוכחי הכי: **והאמר** רבי יוחנן דברי הכל אין ערער כו'. נראה לר"י דר' יוחנן עיקר דבריו על משנתנו ולהכי לא קא משני הכא ה"מ היכא דאיכא חזקה דכשרות כו' כדמשני בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עג:) ואם תאמר והואיל ואמתני' קאי היכי פריך מיניה התם ובפרק קמא דגיטין (דף ט.) גבי גט דלמא הא דקאמר ר' יוחנן דלא מהני ערער דחד היינו היכא דאיכא עד אחד דמכשר דקתני מעלין לכהונה על פי עד אחד ויש לומר דהש"ס ידע דר' יוחנן אמסקנא דיבר דבתחלה היה קול ואח"כ בא עד אחד להכשירו ולהסיר הקול ואתו בי תרי ואמרי דבן

גרושה ובן חלוצה הוא דבכי האי גוונא א"ר יוחנן דבעינן שנים אע"ג דהעד שהכשיר והקול כמאן דליתנהו דמי שהרי העד גרוע מן הקול אי לא משום חזקה דמסייע ליה לבטל הקול שהרי הקול פוסל והעד אינו פוסל לרבי יוחנן : אין ערער פחות משנים. לאפוקי חד דלא הוי ערער אבל קול נמי פוסל בתחלה בתרומה קודם שבא העד המכשיר : **ואתא** עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא. לא בעי למימר דפליגי אי מעלין ע"פ עד אחד כשהקול פוסל דפשיטא ליה להש"ס דלא פסיל קול לכ"ע כיון דאיכא עד וחזקה ועוד דקול לא הוי קרי עוררין :

ב

-

כו

דף

ואסקיניה. וא"ת ולמאן דחייש לזילותא דבי דינא היכי אסקוהו כיון דאחתיניה מחמת הקול וליכא למימר דליכא זילותא דבי דינא אלא היכא שהורידוהו שתי פעמים כדמוכח בחזקת הבתים (ב"ב דף לב.) וי"ל דליכא זילותא דבי דינא אלא היכא שהורידוהו ע"י עדות אבל בהורדה שע"י הקול ליכא זילותא דב"ד ואע"ג דאמרינן (גיטין דף פא.) גבי גרושה לכהן דלא מבטלים קלא היינו משום דאית ליה תקנתא אבל הכא דאי לא מסקינן ליה לעולם פסול מבטלין. אי נמי בתרומה דרבנן הקילו : **אנן** אחתינן ליה אנן מסקינן ליה. פ"י בקונטרס אע"ג דתרי ותרי נינהו אוקי תרי להדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה וקשה לר"י דבפרק האומר בקדושין (דף סו. ושם) קאמר גבי ינאי היכי דמי אילימא דתרי אמרי אשתבאי ותרי אמרי לא אשתבאי מאי חזית דסמכת אהני פירוש אהני דאמרו לא אשתבאי סמוך אהני ואמאי קאמר ויבוקש הדבר ולא נמצא והתם פ"י בקונטרס דלא אמרי' אוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא אחזקיה דהא לא באו להעיד על אמו אלא על ינאי ולו לא היה חזקת כשרות ואין נראה לר"י דחזקת האם מהניא גם לינאי כדמשמע הכא ואמרינן נמי לעיל בפ"ק (דף יג. ושם) לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה ואפילו מאן דפסל בבתה היינו משום דמעלה עשו גבי זנות וגם אין לומר כמו שתירץ ר"ת דליכא למימר התם אוקמינן אחזקה לפי שכל הנשים היו בחזקת שבויות דא"כ היכי מייתי מינה ראיה על אשתו שזינתה בעד אחד דשאני התם דכל הנשים בחזקת שבויות אבל אשתו זינתה היא בחזקת היתר ונראה לר"י דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא ומדרבנן החמירו דלא מוקמינן

לה אחזקה והכא בתרומה דרבנן הקילו ובפרק בכל מערבין (עירובין דף לה.) גבי תרומה ונטמאה. כו' ספק הרי זה חמר גמל דברי ר"מ ומוקי לה. רבה ורב יוסף בשתי כתי עדים הא דלא מוקמינן לה אחזקתה דלא נטמאת אע"ג דתרומה בזמן הזה דרבנן היינו משום דערובי תחומין דאורייתא לר"מ אי נמי שאני התם דאיכא ריעותא דהרי נטמאת לפניך ולא אמרינן השתא הוא דאיטמי אע"ג דגבי מקוה אמרינן השתא הוא דחסר ואתאי (נדה דף ב:) הכא. דאיכא שתי כתי עדים לא אמרינן השתא הוא דאיטמי ובשנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת דאמרינן לעיל (דף כב:) לא תצא ולא מוקמינן לה אחזקת אשת איש היינו משום דחזקה דאשה דייקא ומנסבא מרעה לה לחזקת אשת איש אע"ג דבשנים אומרים מת אמרינן בהאשה רבה (יבמות פז:) דמותרת לחזור לו וכיון דליכא חומרא בסוף לא דייקא מ"מ הכא כיון דמכחישינן זה את זה איכא חומרא ובשנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה דאמרינן נמי לא תצא אע"ג דלא דייקא וליכא נמי חזקה דאין האשה מעיזה פניה דשלא בפני בעלה מעיזה וכ"ש היכא דמסייעין לה עדים ויש לומר דמכל מקום דייקא לפי שיראה שיוזמו עדיה או יפסלו אותם בגזלנותא ובהאשה רבה (שם צג: ושם) גבי בעו מיניה מרב ששת עד אחד ביבמה מהו כו' אמר להו תניתוה אמרו לה מת בנך ואחר כך מת בעליך ונתייבמה ואח"כ אמרו לה חילוף הדברים תצא והולד ראשון והאחרון ממזר היכי דמי אילימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני דאסרי ליבם סמוך אהני דשרו לה וקשה דמאי פריך והא אית לן לאוקמי אחזקה דאסורה ליבם שמת בעלה תחלה כדאמרינן בפרק ארבעה אחין (שם דף לא. ושם) גבי נפל הבית עליו ועל בת אחיו כו' ועוד כיון דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא יש לאוסרה כדאמרינן גבי ינאי והתם לא דייקא כדאמרינן התם זימנין דרחמא ליה ליבם וי"ל דמ"מ מהני דיוקא דידה לענין דמרעה ליה לחזקת איסור ליבם והא דפריך נמי התם כו' ועוד ממזר ספק ממזר הוא אע"ג דבחזקת איסור ליבם היא מ"מ לא הוי ממזר ודאי דמהני דיוקא דידה כדפרשינן ועוד כיון דתרי ותרי ספיקא דרבנן אין לנו להעמידה על חזקתה ולהתירו בממזרת ורבינו יצחק בר ברוך פי' דלא אמרינן בכל הני אוקמא אחזקה לפי שהשנים שמוציאים אותו מחזקתו של היתר הם מעידים תחלה ומיד כשהעידו יצא מחזקתו ע"י עדותן ותו לא אמרינן אוקמא אחזקה ולהכי פריך לעיל מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא דשנים שאומרים נתקדשה העידו תחלה ובשנים אומרים נתגרשה אע"פ שהם העידו תחלה מ"מ היתה בחזקת אשת איש וכן ההיא דהאשה רבה ודינאי שנים המוציאים אותו מחזקתו באו תחלה ואין נראה לרבינו יצחק דהא

הכא בשמעתין מוקמינן ליה אחזקה אע"ג דכבר פסלוהו השנים והוציאוהו מחזקתו ואין סברא שיועיל מה שעד אחד המכשיר העיד קודם ועוד דרב אשי משמע דבעי למימר דאפילו אתו שניהם לבסוף דמסקינן ליה: **על ידי ממון מותרת לבעלה**. נראה דמותרת אפילו לבעלה כהן דלא חיישינן אפי' לאונסא משום דמרתתי להפסיד ממונם ולא דמי לשבויה וכן מוכח בגמרא דקאמר לא שנו אלא שיד ישראל תקיפה על העובדי כוכבים אבל יד העובדי כוכבים תקיפה על עצמן אפילו ע"י ממון אסורה לבעלה ועל כרחן היינו לכהונה מדקאמרי אף אן נמי תנינא מההיא דריחקה בני משפחתה והא לא שייך אלא לכהונה דבישראל לא שייך וריחקה בני משפחתה דאינה אסורה אלא לבעלה ועוד ראייה דתנן בפי' שני דמסכת ע"ז (דף כב.) אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים מפני שחשודים על הרביעה ורמינהו לוקחין מהן בהמה לקרבן לא קשיא הא לכתחלה והא דיעבד ומנא תימרא דשני בין לכתחלה כו' דתנן לא תתייחד אשה עמהם מפני שחשודים על העריות ורמינהו האשה שנחבשה ע"י עובדי כוכבים ע"י ממון מותרת לבעלה אלא ש"מ שני לן בין לכתחלה לדיעבד משמע דאין לחוש כלל שנבעלה דאי מותרת לבעלה ישראל קאמר דלא חיישינן שמא נתרצת אבל לבעלה כהן אסורה דחיישינן שמא נאנסה א"כ לא הוה מייתי מידי: **ועל ידי נפשות אסורה לבעלה**. היינו אפילו לבעלה ישראל דחיישינן שמא נתרצת כדי למצא חן שלא יהרגנה דאי לבעלה כהן קאמר ואסורה שמא נאנסה א"כ הוה ליה למימר אסורה לכהונה אלא ודאי אפילו לבעלה ישראל אסורה וא"ת צנועות לישתרו דקודם לכן מסרן נפשיהו כדמשמע בריש מכילתין (דף ג:) גבי כל הנשאת ברביעי תיבעל להשר תחלה וצריך לומר דהכא חיישינן על כל אחת שמא אינה צנועה ואפילו נראית צנועה שמא אינה:

א

-

כז

דף

כאן בכרכום של אותה מלכות. פי' שיושבין בטח לפי שאין אחריהן מחנה ויש פנאי לנסך ולבעול אבל בלשת של מלכות אחרת שאימת מלכות שבאו בגבולה עליהם אין להן פנאי וכן פי' ר"ח ור"ת וכן מוכח בירושלמי ופריך כרכום של אותה מלכות אי אפשר דלא ערקא חדא מינייהו והוה לן למשרינהו לכולהו ולמיתלי לקולא דבשבויה הקילו כדאמרינן בסמוך

אם יש מחבואה אחת מצלת על כל הכהנות כולן אע"ג דמספקא לן באינה מחזקת אלא אחת הכא פשיטא לן דשרו דהתם לא ודאי נחבאת אבל הכא ודאי ערקא ולפי' הקונטרס קשה טובא חדא דפריך נתלי לחומרא וגבי מחבואה תלינן לקולא ועוד דמה מתרץ דמהדר למתא כו' ואין אדם נכנס לשם והא קתני בלשת שנכנסה לעיר ועוד כיון דאהיהא דע"ז פריך הוה ליה למימר אי אפשר דלא ערק חד מינייהו ונסך ועוד דהתם מפרש טעמא לפי שאין פנאי לנסך ולית ליה טעמא לפי שאין כרכום של אותה מלכות רוצה להשחית את בני העיר [ועוד מאי שנא שעת מלחמה משעת שלום] ויש ליישב לפי שיטת הקונטרס דרבי יצחק בן אלעזר לא אתי לשנויי מתניי אהיהא דע"ז אלא אית ליה שינוייה דרב מרי ומתניתין דהתם נמי בכרכום של מלכות אחרת ולא בא אלא לפרושי מתניתין וכן משמע בפרק בתרא דע"ז (דף עא.) דפריך התם ממתניתין דהכא אמתניתין דבלשת ולא מייתי התם דרבי יצחק: **והלך** באחד מהם ועשה טהרות. להכי נקט ועשה טהרות דלענין האדם אנו מזקיקים שניהם לטבול ולהזות פן יבואו לידי טומאה ודאי אם יגעו שניהם בככר אחד לכך אומר להו זילו טבילו דהא נהרא קמייכו ועוד דמשום דבעי למתני סיפא הזה וטבל טהור הלך בשני ועשה טהרות הרי אלו טהורות ואם קיימות הראשונים אלו ואלו תלויות ואם לא טהר בינתיים הראשונות תלויות והשניות ישרפו.: **ואם** נשאל זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורות. לא שיאכלם אדם אחד דאם כן יאכל ודאי טומאה דהכי אמרינן בשבועות בפ"ב (דף יט.) הלך בראשון ולא נכנס בשני ונכנס חייב דטמא הוא ממה נפשך: **בבא** לישאל עליו ועל חברו. אין לפרש שבא לישאל בבת אחת דהתם מודו כולי עלמא דטמאות מכל שכן דבאו לישאל שניהם בבת אחת אלא מיירי ששאל על עצמו וטהרוהו ואח"כ בא לישאל על חברו דמר מדמי ליה לבת אחת כיון ששאל על שניהם במעמד אחד ומר מדמי ליה לזה אחר זה כיון שטיהרוהו קודם והכא נמי כיון דשרו לכולהו כבת אחת דמי אף על פי שאין בא לפנינו אלא על אחת מ"מ הדבר ידוע לכל שהרבה כהנות היו והוי כאילו בא לישאל על כולם בבת אחת והכא מודו כ"ע ובחנם דחק בקונטרס לפרש כר' יוסי:

לא תתיחד עמו אלא בעדים. פירוש בקונטרס משום גט ישן ולא פירש לטעמיה דפירש בגיטין (דף עג.) דבמהיום אם מתי מגורשת למפרע משעת נתינה ולא תתיחד עמו משום חשש קידושין כמו המגרש אשתו ולנה עמו בפונדקי בית הלל אומרים צריכה הימנו גט שני (שם דף פא.) [ולא שייך גט ישן כלל לפירוש דהתם] וכן משמע התם בגמרא אבל לרבינו תם דמפרש מה היא באותן הימים קאי אמהיום אם מתי ונעשה כאומר מעת שאני בעולם שאין דעתו לגרשה אע"פ שאומר מהיום אלא שעה אחת לפני מיתתו הוי טעמא משום גט ישן ובתוספתא משמע כפי רבינו תם. : **שפיר** קאמר לך דכתיב ויכר יוסף. זה שבא נולד כאן והלך עם אביו למדינת הים ועתה כשחזר ואמר לא ידענא לך מיחזי כשיקרא כי היה לו לידע אם הוא אחיו אם לאו כיון שמכירו קודם להכי קאמר רב חסדא דשפיר קאמר ליה שאינו מכירו כדאשכתן ביוסף: **אמר** ליה אית לי סהדי ומסתפינו מיניה דאיניש אלמא הוא. נראה לר"י דמיירי שהביא עדים ואומרים אותו עדות שאתה שואל לא נאמר לך כלום עליו דרגלים לדבר שהוא אלם אמר ליה זיל כו' פי' לך הבא אותם עדים עצמם שיראים להעיד עליך שיעידו שאינו אחיך או שיאמרו שאינם יודעים אם הוא אחיך אם לאו וקאמר השתא נמי כיון שיראים ממנו ישקרו לומר אינו אחיו או שאינן יודעין אם הוא אחיו אבל אם אין רגלים לדבר אין נראה כלל שיהא נאמן לומר דגברא אלמא הוא דאם לא כן כל אדם יאמר על חבירו שהוא גברא אלמא ויביא הוא עדים ואם לא יביא יפסיד ועוד דקאמר השתא נמי אתו ומסהדי אטו משום דמסתפו מיניה הני סהדי מסתפו מיניה כולי עלמא: **תרתוי** לא עבדי. שישתקו ולא יעידו האמת ועוד שיאמרו שקר וכן גבי שפחה: **במסיחה** לפי תומה. ואפילו הכי היא ובעלה אינן נאמנין אע"ג דיוחנן אוכל חלות (לעיל דף כו.) היה נאמן על עצמו במסיח לפי תומו הני מילי לתרומה אבל. דמסיח לפי תומו אינו כשר אלא לעדות אשה דרבנן כדאמר ביבמות והכא בשבויה הקילון]:

א

-

כח

דף

ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי: דכיון דפנויה היא קיל ליה אבל אם נישאת אין צריך להרחיק אלא כדי שכונה דהיינו ג' בתים כדאמרין בסוף פרק קמא דע"ז (דף כא.) דכיון דנישאת חמירא ליה אפי' לכהן:

כפר קטן נידון כשכונה. וטעמא לפי שאין בני אדם מצוין שם ורגיל יותר לבא אצלה ודווקא כפר קטן אבל כפר בינוני לא: **רב** הונא אמר נגודי מנגדין להו. נראה לר"ת דלרב הונא נמי משמתינן וגם מנגדין שכל אחד מחמיר מחבירו ואם הוא אומר דנגדין ליה בלא שמתא הוה מיקל טפי כדאמרינן במועד קטן (דף יז.). ובפרק מקום שנהגו (פסחים נב.) במערבא כי מחייב צורבא מרבנן מימנו אנגיזא ולא מימנו אשמתא: **אלו** נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן. משמע דבקוטנן לא מהימן אפילו בדרבנן דהא מוקי לה בגמרא בתרומה דרבנן וקשה לריב"א דאמר בפ"ק דפסחים (דף ד: ושם) דנאמנים על בדיקת חמץ אפי' נשים ועבדים וקטנים ופריך מידי מששא אית בהו. ומשני הואיל ובדיקת חמץ דרבנן הימנוהו רבנן בדרבנן וי"ל דהתם היינו טעמא משום דבדיקת חמץ הוא בידו לכן נאמן אפילו קטן בדרבנן אבל קשה דהיכא דבידו אפי' בדאורייתא אשה מהימנא דבפרק המדיר (לקמן דף עב. ושם) תנן. וקוצה לה חלה ובניקור מעשים בכל יום שאנו סומכין עליהן וי"ל דבירושלמי מפרש דבדיקת חמץ הוא טורח ונשים עצלניות הן ולהכי אי לאו דבדיקת חמץ דרבנן לא הוו מהימני: **והוא** שיש גדול עמו. לא קאי אתרומה דבתרומה סגי בא' כיון דאין מעלין מתרומה דרבנן ליוחסין דלהכי מוקי לה בתרומה דרבנן דבתרומה דאורייתא כיון דסבר תנא דידן דמעלין ממנה ליוחסין כדאמרינן לקמן אינו נאמן אפי' יש גדול עמו הלכך בתרומה סגי באיהו לחודיה וכל היכא דבעינן תרי מדרבנן סגי בהוא ואחר: **קיום** שטרות דרבנן. תימה כיון דמדאורייתא אפילו אין עדים שיכירו חתימת העדים השטר כשר א"כ כל אדם שירצה יזייף ויכתוב ויחתום מה שירצה ויגבה ממנו והכא אור"י דאיכא למימר כגון שלוח מודה שכתבו וטוען שהוא פרוע וקסבר האי תנא דמודה בשטר שכתבו צריך לקיימו והאי קיום הוי ודאי מדרבנן אי נמי כגון שנתקיים משדה אחת או משתי שדות ויוצא מתחת ידי עצמו דאמר לעיל (דף כ.). דחיישינן שמא זייף ומיהו בריש גיטין (דף ג. ושם) מוכח דאפילו היכא דאין מכירין החתימה כלל הוי מדאורייתא כמי שנחקרה עדותן בב"ד: **ודלמא** עבד כהן הוא. פ"י ועכשיו נשתחרר ונוטל שלא כדין וקשה לרבינו יצחק דבפ' נושאים על האנוסה (יבמות דף צט: ושם) מפרש הש"ס הא דאין חולקין תרומה לעבד משום דלמא אתי לאסוקיה ליוחסין מה צריך להאי טעמא הוה ליה למימר דאין חולקין אפי' אין מעלין שמא ישאל גם אחר שישתחרר כדפריך הכא הש"ס וכן מפרש התם הש"ס דאין חולקין לאשה בלא בעלה משום גרושה ומאי טעמא נמי דמאן דאמר חולקין וי"ל דלא שכיחא כולי האי שישאל תרומה אחר שישתחרר לא בתורת עבד ולא

בתורת כהן כי ירא פן יבדקוהו ויתברר שהוא עבד ויוציאו עליו קול
עבדות ולא חיישינן נמי פן ימכרנו רבו לישראל וישאל תרומה שהרי
מזונותיו על רבו ואין אדם חוטא ולא לו וכולי האי לא חיישינן שמא
יאמר לו רבו ישראל צאי מעשה ידיך במזונותיך :

ב

-

כח

דף

תנן כמאן דאמר אין חולקין לעבד כו'. ואם תאמר והא לא קאמר רבי
יהודה דאין חולקין אלא בתרומה דאורייתא דמעלין ממנה ליוחסין אבל
מתני' דאוקמינן בתרומה דרבנן דאין מעלין ממנה ליוחסין מודה
דחולקין לעבד בלא רבו ואם כן אכתי תקשי ודלמא עבד כהן הוא ולא
מלתא היא דמתניתין איירי שפיר שמעיד שחלק לו תרומה דאורייתא
אלא שאינו נאמן להאכילו אלא בתרומה דרבנן: **ומה** בהמתן של
צדיקים. מפורש במקום אחר (גיטין דף ז'): **ושהמקום** הזה בית הפרס.
ולא יותר ובא לטהר: **מנפת**. בדיעבד אם עשה כבר טהרות אבל בדיקה
דלכתחלה מפרש במשנה (אהלות פיי"ח מ"ד) כיצד בודקין: **בית** הפרס
דרבנן. נראה דאפי' במקום הקבר מקילין כמו בשאר שדה ואין לומר
דמקום הקבר מטמא באהל ומביא רבינו יצחק ראייה מדתניא בפ"ק
דמועד קטן (דף ה'): מצא שדה מצויינת ואינו יודע מה טיבה יש בה
אילנות בידוע שנתחרש בה קבר אין בה אילנות בידוע שאבד בה קבר
ומאי נפקא מינה כיון שעתה אינו יודע מקום הקבר בין נחרש בין אבד
אלא שמע מינה דמקום הקבר טהור כשנחרש ובית הפרס להכי הוי דרבנן
משום דהוי ספק טומאה ברשות הרבים אע"ג דבעלמא טיהרו חכמים
ספק טומאה ברה"ר היינו היכא שהטומאה מבוררת ולא נולד הספק
אלא באקראי ופעם אחרת לא יטמא כיון שמקום הטומאה ידוע אבל
הכא שלעולם השדה בספק לא רצו לטהר אע"ג דמדאורייתא טהור:

מתני' אלו נערות. הבא על הנתינה. פי' בקונטרס דדוד גזר עליהם שלא לבא בקהל והיינו משום עבדות כדאמרינן בהערל (יבמות עח: ושם) ואין נראה לר"ת דהא משמע בגמרא (ע"ב) דנתינה הוא דאורייתא דקאמר ממזרת ונתינה איכא בינייהו למ"ד ראויה לקיימה כו' משמע דהוא דאורייתא דהא בקראי פליגי ובריש יש מותרות (שם דף פה: ושם) אמרינן ממזרת ונתינה איכא בינייהו מ"ד דאורייתא הא נמי דאורייתא ועוד דתנן (מכות דף יג.) אלו הן הלוקין ממזרת ונתינה לישראל משמע דלקי עלה מדאורייתא דומיא דכל הנך דחשיב התם ומיהו איכא למימר דבכל הנהו נקט נתינה אגב ממזרת וכן צריך לומר ע"כ לרבא למאי דס"ד בהערל (יבמות דף עו. ושם) דבגירותן לית להו איסור חתנות ומ"מ אין נראה לר"ת פירושו דהא מסיק רבא בהערל (גי'ז שם) דבגירותן אית להו איסור חתנות וכל היכא דחשיב נתינה בהדי ממזרת איירי בגירות כמו הכא דבנכריותה לית לה קנס כדאמרינן לעיל בפ"ק (דף יא. ושם) יהבינן לה קנס ואזלה ואכלה בנכריותה וכן בקדושין בפרק האומר (דף סו:) תנן כל מקום שיש קדושין ויש עבירה כגון ממזרת ונתינה כו' ועוד לפירוש הקונטרס כיון דעבדות ממש גזר עלייהו שמתוך כך נאסרו לבוא בקהל משום לא יהיה קדש א"כ אמאי יש לה קנס הא תנן בהדיא במתניתין דשפחה אין לה קנס ואי משום דנתינה מנטרא נפשה הא אמרינן בירושלמי דשפחה אפילו משומרת אין לה קנס ועוד דתנן בפרק עשרה יוחסין (שם דף סט.) דחרורי ונתיני מותרים לבא זה בזה ואמאי והא חרורי אסירי בשפחה כדתנן (גיטין דף מא.) לישא שפחה אינו יכול ומיהו הא י"ל דלאו ממש גזר עלייהו עבדות לאסור בלא יהיה קדש ונראה לר"ת דנתינה אסורה דאורייתא משום לא תתחתן כדמסיק רבא בהערל (יבמות דף עו. ושם) ודוד לא גזר עלייהו אלא שיעבוד ולא לאוסרן בבנות ישראל דהא אסירי וקיימי מלאו דלא תתחתן אלא כדי שלא יטמעו בישראל והא דגזר בהו טפי מבשאר פסולי קהל משום דהוו אומה שלימה

והא דקאמר התם. כל מי שיש בו שלשה סימנים הללו ראוי לידבק בהן לא לישא מהן אלא להיות בן חורין כמותן וכן הא דקאמר התם. בימי רבי בקשו להתיר נתינים א"ר אם חלקנו נתיר חלק מזבח מי יתיר לא שהיו רוצים להתירם לבא בקהל דהא מדאורייתא אסירי אלא בקשו לפטרן מעבדות להיות בני חורין ואמר להו רבי דאין יכולין להפקיע חלק מזבח ואע"ג דקיימא לן. דהפקר ב"ד היה הפקר היינו לצורך אבל זה אינו צורך כל כך ומיהו בירושלמי משמע כפי' הקונטי' בפ' עשרה יוחסין דקאמר התם נתינים יהושע ריחקם כלום ריחקם אלא משום פסול משפחה דא"ת משום פסול עבדות אלא מעתה הבא על הנתינה לא יהיה לה קנס משמע משום דיהושע גזר עליהם נפסלו מלבא בקהל וגזרת יהושע ודוד הכל גזירה אחת היא כדמוכח בהערל (שם דף עט.). ומיהו בירושלמי איכא למימר דסבר כמו שהיה ס"ד דרבא מעיקרא בהערל דבגירותן לית להו איסור חתנות ועוד י"ל דריחקן היינו שלא יטמעו בהן והא דאמרינן בהאומר בקדושין (דף סח: ושם) נכרית מנא לן דלא תפסי בה קדושין דכתיב לא תתחתן במ אומר ר"ת דאסיפיה דקרא סמיך ובתו לא תקח לבנד אבל רישיה דקרא מיירי בגירות וכענין זה מצינו בהערל (יבמות דף עט.) דפריך גבי בני שאול והכתיב לא יומתו אבות על בנים וע"כ לא פריך אלא מסיפא דקרא איש בחטאו יומתו דרישא דקרא מוקמינן ליה לפסול קרובים לעדות בפרק החובל (ב"ק דף פח.) ובפרק זה בורר (סנהדרין דף כז:): ועל הכותית. פירש בקונטרס דקסבר כותים גירי אריות הן וישנן בלאו דלא תתחתן וזהו לפי שיטתו כדסלקא דעתין מעיקרא בהערל (יבמות דף עו. ושם) דבנכרותן אית להו איסור חתנות ומה שפ"י דקסבר כותים גירי אריות הן ל"נ לרבינו יצחק בן רבינו מאיר דא"כ עובדת כוכבים היא ועובדת כוכבים אין לה קנס כדפריך בפ"ק (לעיל יא.) יהבינן לה קנס ואזלה ואכלה בנכריותה ועוד דבגמרא מוקי מתני' כר"מ ור"מ אית ליה דגירי אמת הן ואע"ג דכולה מתניתין לא אתיא כר"מ דהא בתו אמר בגמרא דלא אתיא כוותיה מ"מ בהא דסבר דגירי אמת הן אתיא כוותיה דהא בשור שנגח ד' והי' (ב"ק דף לח: ושם) מסקינן דשור ישראל שנגח שור של כותי פטור משום דקנס הוא דקניס רבי מאיר בממונס אע"ג דמן הדין חייב דגירי אמת הם ופריך ממתני' דהכא דכותית יש לה קנס ואי ס"ד דקנס הוא שקנס ר"מ בממונס הי"נ לקנוס כו' אלמא דמתניתין דהכא סברה דגירי אמת הן וא"ת אם כן מאי קמ"ל פשיטא דיש לה קנס דישראלית גמורה היא וי"ל דס"ד דלא יהבינן לה קנס שלא יטמעו בהן וא"ת למ"ד בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עו.) דפסול כותים משום דעבד ושפחה נטמעו בהן אמאי יש לה קנס נימא לה

אייתי ראייה דלאו שפחה את ושקילי לשמואל דאמר (ב"ק דף מו:) אין הולכין בממון אחר הרוב ואפילו לרב אי דאזיל איהו גבה הי"ל קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ויש לומר דכל אחת מוקמינן לה אחזקת אבהתא שהיו כותים אע"ג דלענין פסול לא מוקמינן לה אחזקתה לענין קנס מוקמינן להו שלא יהא חוטא נשכר ואם תאמר ואמאי לא חשיב נמי אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט וי"ל דבפסול כהונה לא קמיירי והא דלא תני מצרי ואדומי משום שיש להם היתר [א"י לא חשיב אלא חייבי לאוין] אבל קשה דליתני מחזיר גרושתו משניסת ונבעלה שלא כדרכה ואע"ג דאמרי' בפי' עשרה יוחסין (קדושין עח.) הכל מודים שאם בעל ולא קידש שאינו לוקה מ"מ לר"ע דאמר אין קדושין תופסין במחזיר גרושתו ליתני ועוד הוה מצי למיתני יבמה לשוק [ועבד הבא על הכותית הולד ממזר ויש לה קנס. ת"י] וי"ל דתנא ושייר ואע"ג דבפי' דקדושין (דף טז:) דייק תנא תני אלו ואת אמרת תנא ושייר הכא דתני בסיפא ואלו שאין להם קנס לא שייך למידק הכי כדאשכחן בפרק המזבח מקדש (זבחים דף פד.) דקתני ואלו פסולן בקדש ואלו שאין פסולן בקדש ומשייר ברישא ובסיפא. ועי"ל דהכא לא חשיב אלא פסולי קהל: **והבא** על הגיורת. חילקן לשנות חייבי לאוין לחודייהו וגיורת ומשוחררת דכשירות הן לחודייהו וחייבי כריתות לחודייהו משום דבעי למיתני סיפא אע"פ שהם בהכרת כו' אבל באלו הן הלוקין (מכות יג.) לא תני אלא הבא אחד על כולם: **ועל** אשת אחיו. פרי"ח דפריך בירושלמי אשת אחיו ולא יבמה היא לו וזקוקה לו ומה קנס וכרת שייך בה ומשני בשיש לו בנים מאשה אחרת ואיירי במת מן האירוסין והוא הדין דהוה מצי לאוקמה כשגירשה וקשה לר"י ב"ר אברהם לרב פפא דמוקי הך מתניתין במפותה בפרק בן סורר (סנהדרין דף עד. ושם) תקשי דהיכי מצי לאוקומי הכי הא נתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה (לקמן דף לח.) וכיון דלעצמה מפותה אין לה קנס כדאמרינן בגמרא (לקמן מ.) ובריש נערה משום דמדעתה עבדה וכ"ת דקסבר תנא דמתניתין כר"ע דברייתא דקנסה לאביה הוי אם כן אכתי. תיקשי ליה סיפא דקתני (שם לו:) הבא על בתו פטור משום דקם ליה בדרבה מיניה תיפוק ליה דקנסה לאביה הוי דאי לעצמה תיקשי ליה דמחלה וממה נפשך תקשי סיפא ומיהו בירושלמי מוקי לה כשבא עליה עד שלא מת ומת והוא הדין עד שלא בגרה ובגרה ולמאי דאמר בירושלמי דמפותה אינו פטור אלא מבושת ופגם אבל קנס אינה יכולה למחול אתי שפיר ומיהו בש"ס דידן משמע דאין לה אפי' קנס דמוקי הא דאלו הן הלוקין לקמן בגמ' (דף לב.) ביתומה ומפותה שאין לה קנס: **נערה** אין קטנה לא. תימה מנא ליה דלמא לא אתי למעוטי אלא בוגרת דהא משמע.

בס"פ ארבע מיתות (סנהדרין דף סו:) גבי הא דתנן אינו חייב אלא עד שתהא נערה בתולה מאורסה דאי הוה תני אלא על נערה בתולה כו' הוה מוקמינן לה אפילו כרבנן ולא הוה אתי למעוטי קטנה אלא בוגרת ותירץ ריזב"א דאסיפא דמתניתין סמיך דתנן (לקמן דף מ:) כל מקום שיש מכר אין קנס:

דף - כט - ב

נערה נערה הנערה. פי' רבינו חננאל דמחד נערה דריש כולה מלתא נער נערה הנערה ואין נראה לר"ת דלא כתיב נערה מלא בה"א אלא ההוא דמוציא שם רע לחודיה כדמוכח בסוף פרקין ועוד הקשה רבינו יצחק מה צריך חד לגופה הא איכא נערה אחרינא בפרשה אלא פי' הקונטרס עיקר: **בתולה** בתולות הבתולות. כאן נמי פר"ח דמחד קרא נפקי כולהו ואין נראה דלא צריך חד לגופיה דבתולה אחרינא כתיב: **וחד** לאיתויי חייבי לאוין. הקשה ר"י בן רבינו מאיר אכתי נימא חד לאתויי חייבי עשה וחד לאתויי חייבי לאוין ואכתי חייבי כריתות מנא לן ותירץ דלחייבי לאוין ועשה לא צריך אלא חד קרא דהא אי לאו דכתיב ולו תהיה לאשה דמשמע שיש בה הויה וראויה לקיימה לא הוה צריך קרא לרבוויינהו הלכך מחד ריבויא מרבינן אין ראויה לקיימה דהיינו חייבי עשה וחייבי לאוין כיון דאית בהו הויה ואידך ריבויא לחייבי כריתות ולמאן דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין הוי חד ריבויא לחייבי עשה ואידך לחייבי לאוין וחייבי כריתות וא"ת ולשתוק מלו תהיה לאשה ולא יצטרך להנך ריבויי וי"ל דאיצטרך למידרש ולו תהיה לאשה מדעתה. : **אייתרו** להו תרי כו'. וחד ריבויא כתב באונס וחד במפתה וא"ת ומנא לן דחד לאתויי חייבי כריתות אימא דתרוייהו אתו לרבוויי חייבי לאוין וחד לאונס וחד למפתה וי"ל דלהא לא צריך דמגזרה שוה ילפינן אונס ומפתה מהדדי: **ת"י** [ולאפוקי מהאי תנא. פי' תנא דברייתא אבל מפיק מתרוייהו תנאי שמוזכרים בברייתא]: **ולרבי** עקיבא דאמר כו'. ואף ע"ג דר"ש התימני פליג בהדיא אר' עקיבא בהחולץ (יבמות דף מד. ודף מט.) הכא לר"ש בן מנסיא פריך דאי סבר כר"ע מאי בינייהו פי' בינו לר"ש התימני דמדנקט ראויה לקיימה ולא נקט שיש בה הויה משמע די ש אין ראויה לקיימה ויש בה הויה: **חילולין** הוא עושה ואינו עושה ממזרים. משמע דהא בהא

תליא דכיון דלא הוי ממזר קדושין תופסין וכן משמע בפרק החולץ (שם דף מה:) מה אשת אב דלא תפסי בה קדושין והוולד ממזר כו' [ור"ע נמי משום דיליף בהחולץ דיש ממזר מחייבי לאוין קאמר דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין] ותימה דלרבי יהושע אע"ג דאין ממזר מחייבי כריתות כדיליף בשילהי החולץ (שם דף מט.) מודה דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות כדפריך ס"פ ר"ג ביבמות (דף נג. ושם) איצטריך לאשמעינן דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות ובפי' החולץ (שם דף מד: ושם) קאמר דלרבי יהושע פגום מיהא הוי מחייבי כריתות משום דעשאה זונה וזונה לא הויא אלא מהנהו דלא תפסי בה קדושין כדמוכח בתמורה (דף כט: ושם) וקאמרינן נמי בהחולץ (יבמות דף מד: ושם) הכל מודים בכותי ועבד הבא על בת ישראל הוולד ממזר מאן הכל מודים שמעון התימני דאע"ג דאמר אין ממזר מחייבי לאוין ה"מ חייבי לאוין דתפסי בהו קדושין אבל כותי ועבד כו' ולא קאמר מאן הכל מודים ר' יהושע דאע"ג דאמר אין ממזר מחייבי כריתות ה"מ חייבי כריתות דתפסי בהו קדושין כו' אלמא דלר' יהושע אין קדושין תופסין בחייבי כריתות ואפי"ה לא הוי ממזר ולהכי לא מצי למימר דמודה בכותי ועבד ויש לומר דלר"ש התימני ולר"ע ודאי הא בהא תליא דליכא מידי דלא תפסי בה קדושין והוולד כשר רק שהוא דומה לאשת אב אבל לר' יהושע אע"ג דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות כדילפי' בסוף האומר (קדושין סח. ושם) לא הוי ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד כדיליף ר' יהושע בסוף החולץ (יבמות מט. ושם) אבל קשה דא"כ לר' יהושע אין קדושין תופסין באלמנה לכ"ג לרבא דאמר בפ"ק דתמורה (דף ד: ושם) כל דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני דהתם. פריך ליה והרי אלמנה לכ"ג דקאמר רחמנא לא יקח ותנן כל מקום שיש קדושין ויש עבירה כגון אלמנה לכ"ג כו' ומשני אמר לך רבא שאני התם דא"כ לא יחלל חלולין הוא עושה ואינו עושה ממזרים ולר' יהושע ליכא לשנויי הכי וא"ת בקדושין בסוף האומר (דף סז: ושם) כי משכח דלא תפסי קדושין באשת אב מאי פריך התם ואימא תרוייהו באשת אב הא לכתחלה הא דיעבד אמאי לא יליף מינה דכל היכא דהוי ממזר לא תפסי בה קדושין כיון דהא בהא תליא כדפירשנו וי"ל דאכתי לא שמעינן ממזרות בשאר חייבי כריתות כל כמה דלא מייתי התם היקישא דר' יונה דמלא יקח ולא יגלה דאיירי באשת אב ובשומרת יבם של אביו לא שמעינן מינה ממזרות באשת איש ובאחות אשה דיש היתר לאיסורן וכל דכוותייהו אבל לבסוף דמייתי היקישא דרבי יונה התם איכא למילף בעלמא כדפירשנו: (וכן משמע בפרק ד' מיתות דליכא מאן דפליג דבחיבי כריתות לא תפסי קדושין וט"ו נשים דפוטרות צרותיהן

מן החליצה ואי קדושין תופסין בחייבי כריתות אי"כ היו עולין לחליצה כמו חייבי לאוין כדאמר התם בפ"ב מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קדושין ולכך עולין לחליצה וההיא מתניי אתיא ככ"ע דהא קאמר עלה דבפלוגתא לא קא מיירי: מאי בינייהו. תימה אמאי לא קאמר איכא בינייהו סוטה שאירסה וזינתה תחתיו שלא כדרכה וגירשה דאית בה הויה לכ"ע כדאמרינן בסוף החולץ הכל מודים בבא על הסוטה שאין הוולד ממזר):

א

-

ל

דף

אי לאפוקי מדרבי סימאי קאתי. תימה תיפשוט דרבי ישבב טעמא דנפשיה קאמר אליבא דמ"ד בפ"ק דיבמות (דף יא. ושם) הבא על יבמתו וחזר ובא אחד מן האחים על צרתה בעשה דהא תנן בפרק ר"ג (יבמות דף נ.). ר"ג אומר דאין בעילה אחר בעילה ע"כ רבי ישבב טעמא דנפשיה קאמר והוי התם כר' ישבב דאין קידושין תופסין בחייבי עשה ולהכי אין אחר בעילה כלום כדאמר התם בגמרא. אמתניי דאין אחר חליצה כלום אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר"ע דאמר דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין ומסתמא הכא אליבא דכ"ע מספקא ליה אי טעמא דנפשיה קאמר אי לאו לכך נראה לר"ת דגרסיי בפ"ק דיבמות (דף יא.) חד אמר בלאו ובלא זה מוכיח ר"ת בההיא שמעתא דל"ג בעשה וכן פרי"ח דהיינו לאו שחלץ לאחת דאמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה אחרת הי"נ כיון שבנה שום יבמה לא יבנה אחרת: איכא בינייהו בעולה לכ"ג. פי בקונט' בעולה שלא כדרכה וקשה דפלוגתא דר"מ ורבי אלעזר היא בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף נט. ושם) אי כשירה לכ"ג וה"ל למימר ולר"מ דאמר כשירה לכ"ג מאי איכא למימר כדקאמר ולר"ע דאמר כו' ואורי"י דמר"ע פריך שפיר כדי לאוקומי ר"ש בן מנסיא שהוא בתרא כר"ע שהיה רבו אבל בהא לא חייש אי פליג ר"מ אר"ש בן מנסיא ור"ח פי' דהכא לא מיירי בבעולה מאחר אלא בכ"ג שאנס בתולה גמורה ולא חשיבה ראויה לקיימה אע"ג דאמר בהבא על יבמתו אנוסת עצמו ומפותת עצמו לא ישא ואם נשא נשוי מ"מ כיון דלכתחלה לא ישא לא חשיבה ראויה לקיימה דהאי לא ישא הוי מן התורה אף ע"ג דאם נשא נשוי הי"נ אמר בוגרת ומוכת עץ לא ישא ואם נשא נשוי אע"ג דהוי מן התורה כדמוכת התם

ועוד דקאמר התם מתיב רבא ולו תהיה לאשה באשה הראויה לו פרט אלמנה לכ"ג היכי דמי אילימא בכדרכה מאי איריא משום אלמנה תיפוק ליה דהויא לה בעולה משמע דבעולת עצמו אסורה לו מן התורה ור"ת לא פירש כן: **הכל** מודים בבא על הנדה שמשלם קנס. תימה לר"י מנלן דר"ש בן מנסיא מודה בה דלמא כר' נחוניא בן הקנה ס"ל דחייבי כריתות פטורים מן התשלומין ומיהו ר"ש התימני ע"כ לית ליה דר' נחוניא מדאיצטריך למעוטי חייבי כריתות מולו תהיה לאשה אשה שיש בה הויה דע"כ לא איצטריך למעוטי אלא חייבי כריתות דחייבי לאוין ס"ל בסוף החולץ (יבמות דף מט. ושם) דאית בהו הויה אבל מר"ש בן מנסיא קשה מנלן דלית ליה דר' נחוניא ועוד אפי' ר"ש התימני דלמא אית ליה דר' נחוניא ואיצטריך למעוטי מולו תהיה לאשה יבמה לשוק דאין קידושין תופסין בה לכ"ע כדאמר בהאשה רבה (שם דף צב: ושם) וי"ל דרב חסדא ס"ל דאין שום תנא סובר כרבי נחוניא ולה"ק ולאפוקי כו' ובקונט' פירש דאמתני' קאי דמפקא מדר' נחוניא ותימה מני"ל דמפקא מיניה דלמא מודה ר' נחוניא דחייבי כריתות יש להן קנס דרבינהו קרא חד לחייבי לאוין וחד לחייבי כריתות ולר"ע ניחא דמפקא מתני' מדר' נחוניא דכיון דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין איכא לאוקומי הנך תרי ריבויי חד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין אבל חייבי כריתות לר' נחוניא לא ונראה לרשב"א לתרץ. דע"כ מפקא מתני' מר' נחוניא דלר' נחוניא אין חילוק בין חייבי כריתות לחייבי מיתות ב"ד או מאסון אסון או כדדריש רבא כרת שלי כמיתה שלכם ואם יש קנס לר' נחוניא בחייבי כריתות יש ג"כ בחייבי מיתות ב"ד ומתני' קתני בא על בתו פטור: **הכל** בידי שמים חוץ מצינים פחים. והא דאמרי' (שבת דף לב.) לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה אלמא יכול לשמור עצמו מן הפורענות וכן קיר נטוי דאסור לעבור תחתיו התם מן הפשיעה יכול לשמור עצמו דהא ודאי שבידו להמית עצמו אבל כשמביאין עליו מן השמים באונס אי אפשר לו לשמור אבל צינים פחים לעולם אל יבואו עליו באונס אם רוצה ליזהר וא"ת והא דרשינן (ב"מ דף קז:) והסיר ה' ממך כל חולי זה צינה אלמא דבידי שמים הוא וי"ל דהיינו שיחם הקב"ה עולמו או יתן לו מלבושים ולא יצטרך ליזהר וא"ת והא פחים בידי שמים הוא כדאמרי' בבראשית רבה בפרשה ט"ו אי"ל אנטונינוס לרבי צלי עלי אי"ל רחמנא שיזבך מצינתא אי"ל דא צלותא היא יתיר חד כסו וצינתא אזלא אי"ל תשתזב משרבא אי"ל הא כדו צלותא דכתיב אין נסתר מחמתו וי"ל דקרא כתיב בעוברי דרכים או במלחמה כדרך שהמלכים עושים דבדרך אין אדם יכול ליזהר מן החום אבל אם רוצה לישב בביתו יכול להזהר שישב בבית של אבנים או יכנס במרתף

המאורסה וי"ל בשבעל בנו תחלה ואח"כ הוא דהוי בעולה והרי הוא בחנק אבל קשה דחזינן כמה עבריינים ועובדי עבודת כוכבים שמתים על מטותם ויש לומר דע"י תשובה הקב"ה מיקל ולפעמים מוחל לגמרי או זכות תולה לו ואינו נפרע ממנו בחייו ובפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לז: ושם) דפריך והא בר נחש הוא לפי שהחמיר עליו יותר: זר שאכל תרומה לאביי פטור. ואוכל תרומה בשוגג והזיד במעילה לרבי דאמר במיתה (פסחים דף לג.) דחייב גזירת הכתוב הוא וא"ת לאביי דפטר חייבי מיתות בידי שמים אי ר' נחוניא ס"ל כרבי דאמר הזיד במעילה במיתה אמאי תניא בפרק כל שעה (פסחים דף כט. ושם) האוכל חמץ של הקדש במועד יש אומרים לא מעל ואמרינן מאן י"א רבי נחוניא בן הקנה והא כיון דגלי רחמנא גבי הקדש דלא שייך קים ליה דאם לא כן אין לך אדם שמועל בהקדש א"כ בפסח נמי דאיכא כרת ליחייב ולא הוה לן למימר דקים ליה בדרבה מיניה וכ"ת במיתה דהקדש דוקא גלי רחמנא דלא אמרינן דקים ליה בדרבה מיניה אבל התם דהוי בפסח דאיכא כרת לא גלי קרא א"כ הא דתנן התם (שם דף לא:) האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש במזיד פטור מן התשלומין ומפרש בגמ' במזיד פטור דקים ליה בדרבה מיניה כרבי נחוניא והשתא בשוגג נמי ליפטר משום כרת דפסח דאפי' בשוגג אמרי' דקים ליה בדרבה מיניה כדאמרינן לקמן בפירקין (דף לה.) אלא ע"כ משום דגלי רחמנא במיתה דתרומה בשוגג דלא אמרינן קים ליה בדרבה מיניה וה"ה כי איכא כרת ולא אמרינן דוקא במיתה דגלי גלי אבל כי איכא כרת לא וי"ל דשאני שוגג דתרומה משום דתשלומין דידיה כפרה ולא ממונא כדאמרינן במסכת תרומות (פ"ו מ"א) דאם רצה כהן למחול אינו יכול למחול משום דלא הוי ממון אלא כפרה ואפילו אוכל תרומת עצמו דלא גזל מידי משלם כפרה לעצמו וחומש לכהן ולכך לא שייך קים ליה בדרבה מיניה לפוטרו מכפרה אבל קרן וחומש של הקדש אינו משום כפרה אלא משלם ממון שגזל הקדש ותדע דבתרומה חייב משום דכפרה הוא ולא משום כיון דגלי גלי דהא לרבא דלא פטר במיתה מטעם דקים ליה בדרבה מיניה מאי טעמא לא מיפטר אוכל תרומת חמץ בפסח אלא ודאי משום כפרה הוא. וא"ת והא דתנן בפרק נושאין (יבמות דף צט:) כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה ושחררו זה את זה וכן ספק בן תשעה לראשון או בן ז' לאחרון דאמרינן אם אכלו בתרומה אין משלמין קרן וחומש ואמאי כיון דכפרה הוא ליחייבו מספק וי"ל דודאי צריכין להפריש אבל אין נותנין לכהן ולפי זה צריך לומר שהכפרה תלויה בהפרשה והא דאין הכהן יכול למחול היינו לענין שלא יהיה צריך להפריש אבל לאחר שהפריש יכול למחול לו

שיהא שלו: **ולאבני** פטור והאמר רב חסדא כו'. הכי נמי הוה מצי לאקשויי אמתניתין דכל שעה (פסחים דף לא:) דקתני פטור מן התשלומין לפי מה דמוקמינן לה כרבי נחוניא בן הקנה: **אי** דמצי לאהדורה ניהדרה. וכי לא מיהדר חייב דמיתה לא פטרה ליה דלא אתיא עד דבלע לגמרי: **ואי** דלא מצי לאהדורה אמאי חייב. פירש בקונטרס אמאי חייב מיתה וקשה לר"י דלוקי כגון שמרצונו מניח לו לתחוב דהשתא ודאי חייב מיתה אע"ג דלא מצי לאהדורה וממון נמי לא מיחייב כיון דלא מצי לאהדורה אלא על הנאת גרונו ומעיו וההיא שעתא קים ליה בדרבה מיניה ונראה לר"י דה"פ אמאי חייב ממון והרי הוא לא גזלו ואהנאתו לא מיחייב דאע"ג דאמרי' (ב"ק דף קיא:) גזל ולא נתיאשו הבעלים ובא אחר ואכלו רצה מזה גובה כו' היינו דוקא לפי שהדבר הגזול ישנו בעולם בשעה שזה שני גוזלו אבל הכא דבשעה שזה נהנה ממנו כבר הוא אבוד מן העולם שהוא במקום דלא אפשר לאהדוריה אין לו על השני כלום. וריצב"א מפרש כשיטת רש"י ופשיטא ליה להש"ס דאיירי כשתוחב לו בע"כ דכשתוחב לו מרצונו מיד כשמשים בפיו ולא אהדרה קנאה מיד להתחייב באונסין ואין באין כאחד דמסתמא מניחה בפיו ואח"כ תוחב לו באצבעו או בכוש ואת"ל שהוא בראש הכוש מתחלתו ועד גמר בית הבליעה מ"מ קונה אותו בפיו להתחייב באונסים אע"ג דיכול לנתקו ולהביאו אצלו דדוקא לענין הגט אמרי' היכא דיכול לנתקו דלא הוי גט משום דבעינן כריתות והא אגידא ביה אבל לענין זכיה אשכחן בפ"ק דב"מ (דף ט. ושם) טלית חציה על גבי קרקע וחציה על גבי העמוד והגביה חציה שעל גבי קרקע דלא קני מטעם שיכול לנתקה ולהביאה אצלו וכיון שאינו זוכה מטעם זה ה"ה דאינו מגרע זכיית האחר שהוא מונח בתוך ידו או בתוך פיו מטעם זה ועוד דלכל הפחות קונה מחצה כמו שנים שהגביהו מציאה ולכך פשיטא ליה להש"ס דבאונס מיירי וה"פ אנוס הוא ופטור ממיתה וממון דאנן סהדי דלא ניחא ליה באכילת איסור: **לא** צריכא דמצי לאהדורה על ידי הדחק. והשתא ליכא למימר דניהדרה דאין מרויחין בעלים בכך דכבר נמאסו הלכך ליכא חיוב ממון אלא ע"י הנאת מעיו ואז באין כאחד ואע"ג שחבירו גזלה הואיל ויכול להחזירה הויא כמו שהיא בעין והרי הוא בולעה ונהנה בה ואם תאמר והא אמרינן בפרק בהמה המקשה (חולין דף עא.) גבי טומאה בלועה [דלא מטמאה לא משום דלא חזיא דנהי דבפניו לא חזיא] שלא בפניו מיחזא חזיא א"כ אי הוה מהדר לה הויא חזיא וי"ל כגון דמעיקרא לא הוי בה כי אם שוה פרוטה או מעט יותר ועתה שנתקלקלה קצת אינה שוה פרוטה ואפילו אי זה נהנה וזה לא חסר פטור מ"מ כיון דשוין כל שהוא אז

מיחייב בכל כדאמרינן התם (ב"ק דף כ:) משום דא"ל את גרמת לי היקפא יתירתא מיחייב בכל הנאה או משום שחרוריתא דאשיתא מיחייב לכולי עלמא בכל וריצב"א פי' דמיירי אפי' באוכלין דלא מאיסי וכיון דתחב לו בבית הבליעה ובלע ונהנה מיד חשוב באין כאחת אע"פ שאין כאחד ממש כדאשכחן בסוף פרק ד' אחין (יבמות דף לג. ושם) דמפרש בעל מום שמש בטומאה דאתו בהדי הדדי כגון שחתך אצבעו בסכין טמאה אע"פ שאי אפשר שלא יגע בסכין קודם שיחתוך. : רב אשי אמר בזר שאכל תרומה משלו וקרע שיראים כו' : פ"ה דסבירא ליה לרב אשי דמיתה לזה ותשלומין לזה פטור ופליג אדרבא דאמר בפרק קמא דסנהדרין (דף י. ושם) פלוני בא על בת פלוני והוזמו נהרגין ומשלמין ממון לזה ונפשות לזה. פי' ממון לבת שרצו להפסיד לה כתובתה ונפשות לזה שאומר שבא עליה ואין נראה דאי חשיב אכילת תרומה וקריעת שיראין ממון לזה ונפשות לזה א"כ תקשי ליה לרבא הא דתנן בהמניח את הכד (ב"ק דף לד : ושם)

א

-

לא

דף

והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור מפני שנידון בנפשו והיינו מיתה לזה משום שבת ותשלומין לזה משום גדיש אלא על כרחך חשיב מיתה ותשלומין לאחד הואיל ולא מתחייב מיתה בשביל אדם אלא לשמים וה"נ אכילת תרומה וקריעת שיראין הוי מיתה ותשלומין לאחד ור"י רצה ליישב פי' הקונט' דחשיב הכא מיתה לזה ותשלומין לזה לפי שהן ב' מעשים אכילת תרומה וקריעת שיראין וכן פלוני בא על בתו של פלוני הם ב' עדיות שהיו יכולין להעיד עליו בלא הבת ועל הבת בלא עליו פלוני בא על נערה המאורסה פלונית זינתה אבל מדליק גדיש הכל בא על מעשה אחד ולכך חשיב מיתה ותשלומין לאחד ואין נראה לרשב"א דהא אמר רב יוסף בפ"ק דסנהדרין (דף ט: ושם) הביא הבעל עדים שזינתה והביא האב עדים והזימום לעידי הבעל עידי הבעל נהרגים ואין משלמין ממון חזר והביא הבעל עדים והזימום לעידי האב עדי האב נהרגין ומשלמין ממון ממון לזה פירוש לבעל שרצו להפסידו כתובה ונפשות לעדים והתם על הזמה אחת בא להם הכל ונראה לר"ת דרבא דוקא גבי עדים זוממים אית ליה דממון לזה ונפשות לזה חייב משום דבעינן שתתקיים הזמה

כלפי כל אחד ומיהו ממון ונפשות בחד גברא פטור כיון דמתקיים בו קצת הזמה אבל בעלמא מודה רבא דממון לזה ונפשות לזה פטור דהא גדי סמוך לו ועבד כפות לו דתנן פטור ומוקמינן בפרק כיצד הרגל (ב"ק דף כב: ושם) בגדי דחד ועבדא דחד ועוד דרבא גופיה אית ליה בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף עד.) דרודף ששבר כלים בין של נרדף בין של כל אדם פטור אע"ג דהוי מיתה לנרדף ותשלומין לבעל הכלים ומיהו התם גבי רודף רבה גרס כדמוכח בהגוזל בתרא (ב"ק דף קיז:) ובפ"ק דסנהדרין (דף י.) הוי רבא ועוד אומר ר"ת דע"כ לכ"ע מיתה לזה ותשלומין לזה פטור דהא קים ליה בדרבה מיניה דפטור נפקא לן מלא יהיה אסון וגוי והתם הוי מיתה לאשה ותשלומין לבעל שהולדות שלו ואומר ר"י דאינה ראייה דהתם כיון שהולדות הן בגוף האשה חשיב מיתה ותשלומין לאחד תדע דבפרק בן סורר ומורה (שם דף עד.) בעי לחייב כשאין אסון באשה אף ע"ג דניתן להצילו בנפשו דבמצות שבמיתה הכתוב מדבר משום דהוי מיתה לזה שרצה להורגו ותשלומין לבעל ואפי' הכי כשיש אסון פטור והיינו משום דחשיב מיתה ותשלומין לאחד לפי שהן בגוף האשה כדפרישית וריב"א אומר דבכל מקום מיתה לזה ותשלומין לזה חייב ועבד כפות לו ורודף שאני דניתן להציל לכל אדם וחייב מיתה לכל העולם [אף לבעל העבד ולבעל הכלים] ולהכי חשיב מיתה ותשלומין לאחד ואע"ג דמעיקרא בפרק בן סורר (גי'ז שם) חשיב רודף מיתה לזה ותשלומין לזה לפי המסקנא דקאמר אלא לא שנא חזר בו מאותה סברא וה"פ אלא לא שנא משום דהוי מיתה ותשלומין לאחד [והכא חשיב מיתה ותשלומין לאחד כמו במדליק גדיש]: **שעקירה** צורך הנחה היא. קשה דאמרין במרובה (ב"ק דף ע:) גבי גנב ומכר בשבת דפטור כגון דאמר ליה זרוק גניבותיך לחצרי ותיקני לי חצירי גניבותיך ופריך מכי מטי לאויר חצירו קנה ומתחייב בנפשו משום שבת לא הוי עד שתנוח ומאי פריך והא עקירה צורך הנחה היא כדאמר הכא ולפר"ת אתי שפיר דפירש דאי אפשר לניסוך בלא הגבהה ואפ"ה קאמר רב מנסך ממש בהניזקין (גיטין דף נב: ושם) ולא קא מפטר משום דקים ליה בדרבה מיניה כדרבי ירמיה דמשעת הגבהה קונה ומתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך והשתא רבי ירמיה לית ליה דהגבהה צורך ניסוך היא וה"ה דלית ליה דעקירה צורך הנחה היא ולא הוה מפליג בין מצי לאהדורי ללא מצי לאהדורי תדע ללישנא דאי אפשר להנחה בלא עקירה אמאי נקט רבי אבין זרק חץ לינקוט מעביר אלא ודאי כי הדדי נינהו ומאן דפליג אמעביר פליג נמי אזורק ואליבא דרבי ירמיה פריך במרובה (ב"ק דף ע: ושם) אבל אם אפשר לניסוך בלא הגבהה לא פליג רבי ירמיה אדרבי אבין ובהגוזל בתרא (שם)

דף קיז). משמע קצת דרבי ירמיה פליג אדרבי אבין גבי חזרו לומר אף המנסך דקאמר התם מעיקרא סבור כדרבי אבין ולבסוף סבור כדרבי ירמיה [ומיהו יש לדחות דמעיקרא סבור דדמיה לדרבי אבין ולבסוף סבור דדמיה לדר' ירמיה]: **דאי** בעי גחין ואכיל. פיי בקונטי' למטה מגי' דלא הויא הגבהה וקשה לר"י דמה שייך הגבהה בדבר שהוא תופס בידו או בפיו דונתן בידה אמר רחמנא ואמרינן בגיטין (דף עח.) זרק לתוך קלתה מגורשת קשורה אע"פ שאינה תלויה אע"ג דמייירי ברשות הבעל ואפ"י מאן דבעי התם תלויה אינו מצריך שתהא גבוה ג' אלא נראה לר"י. דה"פ דאי בעי גחין ואכיל אם הוא בראש קנה יכול הוא לשחות ולתוחבה עד בית בליעתו אע"ג דבהך אכילה אינו עושה כן והויא הגבהה זו לצורך אכילה מ"מ הואיל ויכול להתחייב בלא הגבהה לאו צורך אכילה היא וה"ה דה"מ למימר דאפשר לאכילה בלא הגבהה כגון אם תחבה לו חבירו: **הכא** נמי נימא הגבהה צורך הוצאה היא. ללישנא דאי בעי לאהדורי לא מצי מיהדר א] לא פריך מידי אבל ללישנא דאי אפשר להנחה בלא עקירה פריך דהכא נמי אי אפשר להנחה בלא הגבהה אע"ג דאפשר בגרירה כך לי עקירה זו כמו עקירה אחרת דמ"מ האיסור מתחיל משעת הגבהה דאם היה אחר עושה עקירה לא היה מתחייב בהנחה נמצא עקירה גורמת החיוב ועד שעת הנחה מושך החיוב: **נימא** הגבהה צורך הוצאה היא. תימה לפר"ת דהגבהה קונה פחות משלשה טפחים. מאי פריך והא כיון דקנאה קודם התחלת העקירה דעקירה לא הויא עד שיגביה שלשה דלמטה משלשה הוי כלבוד כדאמרינן בהמוציא (שבת דף פ. ושם) העביר חצי גרוגרת דרך עליה חייב ואם כן דין הוא שיתחייב כמו לבן עזאי דאמר מהלך כעומד דמי דחייב לפי שקנאה קודם שהתחיל העקירה ואומר רשב"א דמשמע ליה בכל ענין גונב כיס אפילו מונח על גבי מקל שהוא גבוה שלשה טפחים שבא הקנין והעקירה בבת אחת: **שהגביהו** על מנת להצניעו ונמלך להוציאו. ואם תאמר וכיון דסלקא דעתיה השתא דמיחייב אהך הוצאה אם כן הדרא קושיא לדוכתין דצורך הוצאה היא ויש לומר דסלקא דעתין הא דנמלך והוציאו הוי עקירה שניה: **אבל** לכתף מאי פטור כו'. אפילו הוי לכתף חייב הוי מצי למיפרך דליפלוג בדידיה בין עמד ללא עמד כלל:

מהלך כעומד דמי. ומעביר ארבע אמות דחייב ברה"ר הלכתא גמירי לה כדאמרינן בהזורק (שבת דף צו:): ולא ילפינן מינה דהתם מקום חיובא הוא אבל בן עזאי מיירי במהלך מחנות לפלטיא דרך סטיו שהוא מקום פטור ובירושלמי פריך לבן עזאי היכי משכחת מעביר ד"א ברה"ר דמיחייב ומשני בקופץ: **אבל** זורק מאי פטור ליפלוג וליתני בדידה. משום הכי חשיב זורק בדידה טפי ממגרר משום דבמוציא ובזורק בשניהם בא בהגבהה הקנין קודם שיבא חיוב הוצאה אבל במגרר ההוצאה והקנין באין כאחד: **מגרר** ויוצא איצטריך ליה. לעיל דפריך דליפלוג בין לפוש ובין לכתף לא בעי לשנויי הכי משום דלכתף פטור נראה לו חידוש טפי מחידוש דמגרר [ועוד דהכא לא הוי לגמרי בדידה אבל לעיל דהוי ממש בדידה לא שייך לשנויי הכין]: **אי** דאפקיה לרה"ר איסור גניבה ליכא. אף על גב דאיכא למ"ד בפ"ק דב"מ (דף י. ושם) דד' אמות קונות לו לאדם אפילו ברה"ר הי"מ גבי מציאה דלא ליתו לאינצויי ובגט משום עיגונא אבל לגנב לא תקינו שיקנו לו ד' אמות: **אלא** במיצעי. תימה לר"י דבפרק הספינה (ב"ב דף פו. ושם) גבי דברים שדרכן להגביהן אין נקנין במשיכה אלא בהגבהה ופריך מהגונב כיס דבר הגבהה הוא ומשני במידי דבעי מיתנא משמע דאי הוה אמר דבר הגבהה נמי נקנה במשיכה הוה אתי ליה שפיר אפילו בזוטרי ואמאי הא על כרחך לא מצי איירי בזוטרי דא"כ היכי מיחייב לענין שבת בגרירה דאין דרך הוצאה בכך וי"ל דאפשר שיהא דרך הוצאה בכך אפילו בזוטרי כגון שמוציאו דרך מחתרת דדרכו בגרירה ואינו נקנה אלא בהגבהה אי נמי הוה מצי למימר ולטעמך ולא פריך וכן דרך הש"ס בכמה מקומות: **רב** אשי אמר כגון שצירף ידו למטה מג' וקיבלה וכדרבא. פירש בקונטרס דקאי אמאי דפריך לעיל איסור גניבה ליכא והשתא משני דאיכא נמי איסור גניבה כדרבא וקשה לר"י חדא דמה ענין חשיבות מקום ד' דלענין שבת לקנין ועוד דאין צריך שום ראיה להביא דקניא ליה ידו דפשיטא דונתן בידה אמר רחמנא כדפרישית לעיל ועוד דאמאי לא מוקי אפילו כשצירף ידו למעלה מג' כגון שהאסקופה גבוהה ג' דליכא הגבהה ברה"י והוה מייתי מדרבא אקנין ואשבת ונראה כגירסת הספר שמצא ר"י בן רבינו מאיר בספרי אשכנז דגרס אי נמי כדרבא וכולה מילתא אשבת קאי כשצירף ידו למטה מג' דאע"ג דלא חשיבא לענין שבת הנחה אלא על גבי מקום ד' איכא הכא חיוב שבת כשצירף ידו למטה מג' דלמטה מג' לא בעינן מקום ד' דכלבוד דמי. וכמונחת אארעא דמיא אי נמי אפי' צירף ידו למעלה מג' וכדרבא

דידו חשובה כדי על די ור"ת לייג דאמר רבא ידו של אדם אלא וכדרבא ותו לא ואתא לשנויי דמגרר ויוצא איצטריך ליה לאשמועינן דאגד יד לא שמיה אגד ואהא מייתי כדרבא דאמר בהמצניע (שבת דף צב.) דאגד יד לא שמיה אגד ומיירי כשהוא נשאר בפנים והוציא ידו אחת ובאחרת מגרר לתוכה ודוקא צירף למטה מגי דלמעלה משלשה שמיה אגד דבתר גופו גרירא [ולפיי קמא קשה דלשנויא קמא לית ליה דרבא וכולהו מתנייתא דשבת וכן ר' יוחנן (שבת ה.) אתו כרבא]: **וברשות** הרבים נמי קנה. והא דאמר בהמוכר את הספינה (ב"ב פד:) דאביי ורבא דאמרי תרוייהו דמשיכה לא קניא ברה"ר אומר ר"י דלא פליגי אדרבינא דהכא דהא דקאמר דקני היינו לענין להתחייב באונסין אבל אינו קונה שיהא שלו לגמרי וריצב"א נראה לו דפליג דהא במרובה (ב"ק דף עט. ושם) גבי נתנה לבכורות בנו דקתני סיפא איכא נמי למידק כמו שמדקדק כאן והתם לענין משיכה דקנין איירי ללשון ראשון שפ"י שם בקונטי ואפילו ללשון שני הא מוכח התם בגמ' (דף סה.) שאין לגנב להתחייב אלא במשיכה הראויה לקנין: **ורמינהי** אלו הן הלוקין הבא על אחותו. ארישא דמתניתין הוה מצי למיפרך דקתני הבא על הממזרת יש לה קנס והתם קתני דלקי עלה אלא נטר הכא עד הבא על אחותו למיפרך מרישא דמתניתין דהתם דחייבי לאוין שנויין שם בתר חייבי כריתות והיה צריך להביא כל המשנה עד הבא על הממזרת:

א

-

לב

דף

וקיימא לן דאינו לוקה ומשלם. נראה לר"י דלא פריך אמתניי דהתם אמאי לוקה דהא פשיטא דמשכחת לה מלקות בלא קנס כגון בוגרת ומפותה או בעולה אלא אמתניתין קשיא ליה אמאי משלם קנס כיון דאיכא מלקות ואפילו בלא אתרו ביה מצינן למימר דס"ד דמקשה דחייבי מלקיות שוגגים פטורים מן התשלומין ומשני עולא ' דמתניתין אפילו בהתרו בו דממונא משלם ולא לקי ורבי יוחנן משני דמיירי בלא התרו בו ואזיל לטעמיה דאית ליה דחייבי מלקיות שוגגים חייבין בתשלומין: **דאין** לוקה ומשלם. תימה דבפ"ק דמכות (דף ד: ושם) משמע דבקנס לוקה ומשלם דקאמר אפלוגתא דר' מאיר ורבנן דמעידין אנו באיש פלוני שחייב לחברו מאתים זוז בשלמא רבנן כי טעמייהו משום

רשעה אחת כו' אלא ר"מ מ"ט גמר ממוציא שם רע מה למוציא שם רע שכן קנס קסבר ר"מ עדים זוממין נמי קנסא משמע דלרבנן לא ילפינן ממוציא שם רע משום דסברי דעדים זוממין ממונא אבל קנסא ילפינן שפיר ממוציא שם רע דלוקה ומשלם ועולא גופיה דדחיק הכא לשנויי כאן באחותו נערה הוא דמסיק התם הכי וליכא למימר דמבושת ופגם שהן ממון פריך דהא מדמשני כאן באחותו בוגרת משמע דלאו מבושת ופגם פריך דא"כ לא הוה משני מידי וי"ל כיון דלרבנן דר' מאיר עדים זוממין לאו קנסא הוא ולכך לא ילפינן ממוציא שם רע אלא אין לוקין ומשלמין מכדי רשעתו דהשתא אית לן למילף בכל דוכתין מעדים זוממין ולא ממוציא שם רע דכל מלקיות ילפינן ממלקות דעדים זוממין דסמיק ליה לאו דחסימה דארבעים יכנו בעדים זוממין כתיב ולפי שמפורש בהן מלקות ילפינן כולהו לאוי דליהוי דומין ללאו דחסימה דסמיק ליה וכי היכי דעדים זוממין אין לוקין ומשלמין בכל ענין בין בממון בין בקנס דמקרא מלא דבר הכתוב כדי רשעתו משום רשעה אחת אתה מחייבו כו' אפילו נתחייבו קנס כגון בשעה שהעידו טבחו או מכרו שור של גניבה הם או אחרים בשבילם הכי נמי בכל מלקיות ועוד תירץ ריב"א דרבנן נמי מצו סברי דעדים זוממין קנסא ומ"מ לא ילפינן ממוציא שם רע משום דכדי רשעתו משמע בממון ומלקות אבל לר"מ משום בנין אב דמוציא שם רע מוקי כדי רשעתו למיתה ומלקות ומפיק ליה ממשמעותיה אי נמי טעמא דרבנן כדמפרש בירושלמי דמוציא שם רע חידוש הוא דבדיבור גרידא מיחייב דאע"ג דעדים זוממין נמי בדיבורייהו מיחייבי מ"מ לא הוי חידוש כולי האי דע"י דבורם היה נפסד אבל במוציא שם רע לא איתעבד מעשה בדבורו אלא ע"י עדים וכן משמע לקמן (דף לה:) דאפילו עדים זוממין קנסא אין לוקה ומשלם קנס דאמר ולרבה דאמר לר"מ חידוש הוא שחידשה תורה בקנס מתני' במאי מוקים לה ואמאי לא מוקים לה כר' עקיבא דס"ל בפי קמא דב"ק (דף ה.) עדים זוממין קנסא הוא דלדידיה לא שמעינן דאית ליה מת ומשלם אלא משמע דאין שום תנא דסבר לוקה ומשלם אלא רבי מאיר לחודיה: אלמא קסבר עולא כל היכא דאיכא ממון ומלקות ממונא משלם מילקא לא לקי. וא"ת מנא ליה להש"ס דלמא בעלמא סבר דמילקא לקי וממונא לא משלם והכא דוקא הוא דמשלם ממונא דגלי קרא כדאמרינן לעיל (דף כט:) נערה נערה הנערה ואין לומר כמו שפירש ר"ת דאי ס"ל דבעלמא מילקא לקי ולא משלם הוה ליה לאוקומי מתני' דמכות (דף יג.) נמי באחותו נערה ובהתרו בו ומתני' בשלא התרו בו אלא ודאי סבר דבעלמא נמי ממונא משלם ולא לקי ולהכי לא הוה מצי לאוקומי מתניתין דמכות באחותו נערה דאין זה

דיוק דאיכא למימר דעולא סבר לה כריש לקיש דלא בעי לשנויי כאן בהתרו בו כאן שלא התרו בו כדאמרינן לקמן דאין חילוק לדידיה דאית ליה דחייבי מלקיות שוגגין פטורין מן התשלומין בין התרו בו בין לא התרו בו ואי מרבינן לקנס מקרא בלא התרו ה"ה התרו ונראה לר"י דע"כ ס"ל ממונא משלם מילקא לא לקי מדמרבינן מחד קרא חייבי לאוין ומחד חייבי כריתות דאי בעלמא מילקא לקי דלמא חד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין אע"ג דבעלמא לוקה ואינו משלם. אבל חייבי כריתות לא משום דבעינן אשה שיש בה הויה וכדרבנן דאמרי קדושין תופסין בחייבי לאוין: [ועוד פי' ר"ת דדייק דממונא משלם מדפריך בוגרת והא איכא בושת ופגם ומשני בשוטה ולא משני דלוקה ואינו משלם אלא ודאי סבר דבעלמא נמי ממונא משלם ולא לקי וקשה דאין נראה שיהא זה מדברי עולא אלא תלמודא הוא דקאמר ליה ועוד מדמסיק אלא [עולא] תחת תחת גמר משמע דבקנס גופיה בעי קרא דממונא משלם ואמאי לא שמעינן מנער נערה הנערה ועוד מאי קאמר מני"ל לעולא נימא דיליף בושת ופגם מקנס דרבי קרא וכ"ת מקנס לא ילפינן נילף מקנס וחובל ועדים זוממים ועוד כיון דאבושת ופגם קאי מאי קאמר בסמוך מה לחובל שכן חייב בד' דברים אטו בושת לאו חובל הוא וכמה ענייני חבלות שאין בהן כל ה' דברים כדאמר בהחובל. ומיהו ריב"ס פי' דהכי פריך. מה ללאו דחובל שכן פעמים יש בו כל ה' דברים תאמר בלאו דערות אחותך לא תגלה שלעולם אין בו כל ה' דברים ופי' ר"י נראה עיקר]: ואי ממונא קולא הוא. וא"ת איתגורי איתגור שנידון בקלה דהכי פריך בפרק הנשרפין (סנהדרין דף פא.) גבי מי שנתחייב שתי מיתות וי"ל דשאני הכא דחס רחמנא אממונא של נחבל: שכן יש בהן צד חמור. קשה דא"כ לא נלמד עוד מהצד השוה בשום מקום דאכולהו איכא למיפרך או צד חמור או צד קל ונראה לר"י דהכא פריך הכי שכן יש בהן צד חמור משונה כי ההיא דבפרק ד' מיתות (שם דף סו.) מה להצד השוה שבהן שכן משונין גבי דיין נשיא וחרש דהכא חמשה דברים שאין צריכין התראה הוי צד חמור יותר משאר דברים וצד הקל נמי הוי קולא יתירא בחובל שהותר מכללו שיותר לחבול בחבירו וכן עדים זוממין לא עשו מעשה הוי קולא יתירא ואפילו למ"ד עקימת שפתים הוי מעשה הא אמרי' בסנהדרין (דף סה: ושם) שאני עדים זוממין הואיל וישנן בראיה. ובפרק כשם (סוטה כט:.) יש לפרש נמי דפריך גבי טבול יום וכלי חרס מה להצד השוה שבהן שכן צד חמור דקרי צד חמור משונה כלי חרס שמטמא באוירו וטבול יום נמי יש לפרש בדוחק שקורא צד חמור מה שנעשה אב הטומאה במגע שלא היה נראה שיהיה שום דבר אב הטומאה אלא אם כן טומאה יוצאה

מגופו ועוד יש לומר דצד חמור דהתם היינו דאיכא למפרך שכן במינו אב הטומאה דנהי דכלי חרס אינו נעשה אב מכל מקום

ב

-

לב

דף

יש במינו אב הטומאה יותר מככר שהרי יש בו שום כלי שהוא אב הטומאה כגון כלי עץ אבל שום אוכל אינו נעשה אב הטומאה ועל שני הפירושים קשה לרשב"א דנימא התם אוכל ראשון יוכיח שאין במינו אב הטומאה ומטמא תרומה אף אני אביא שני וכי תימא מה לאוכל ראשון שכן עושה שני בחולין טבול יום יוכיח וליכא למיפרך נמי השתא שכן משונה דאין כאן שום שינוי ונראה לפרש צד חמור דהתם לפי שבאין מכח אב הטומאה דטבול יום וכלי חרס ואוכל ראשון כולם נגעו באב הטומאה מה שאין כן בשני דלא נגע אלא בראשון ור"ת מפרש דגבי עדים זוממין שייך צד חמור משום דאותו צד חמור של חובל יכול להיות בעדים זוממין אם העידו על אחד שחבל בחבירו והוזמו דמשלמין חמשה דברים מה שרצו לחייבו וצד הקל יש לפרש שכן לאו דבחובל ועדים זוממין אין בהן כרת אלא לאו גרידא ולא נגמר מינייהו חייבי כריתות וכן בפ"ק דמכות (דף ד:) דיליף ממוציא שם רע ועדים זוממין דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו ופריך מה להצד השהו שבהם שכן צד חמור יש לפרש כי הכא לרבינו תם ולרבינו יצחק ובפרק כיצד צולין (פסחים דף עז.). גבי במועדו ואפילו בטומאה דאמר אי כתב בתמיד שכן כליל ואי כתב בפסח שכן כרת בתרוייהו שכן יש בהן צד חמור התם יש שום פירכא אחריתי דלא מצינו למילף במה הצד ולא חש הש"ס לפרשה ובטעם מועט מסתלק לומר דצריכי: **אלא** עולא תחת תחת גמר. מצינו למימר לפי מסקנא זו דלא קאמר עולא דממונא משלם ולא לקי אלא בהנהו תלת דגלי בהו קרא וליכא למימר דילפינן לעולא בכל דוכתא מתחת נתינה ישלם כסף דמהאי גזירה שוה ילפינן. מיטב בכולהו דדוקא לענין מיטב נתקבל שהוא גוף התשלומין דאם לא כן תקשי לר' יוחנן ולאביי דפליגי אעולא דאטו מי לית להו גזירה שוה לענין מיטב והכא לעולא אייתר ליה האי תחת למיפטר ממלקות מגזירה שוה דחובל בחברו הלכך צריך לומר לקמן לעולא דנפקא ליה בושת ופגם מדרבא: **[מנא** ליה לר"י הא. וא"ת לעיל בעי מנא ליה לעולא דממונא משלם ולא לקי כו' והשתא בעי איפכא וי"ל

דהכא משום ג"ש דתחת תחת קאמר מני"ל לר"י דלא דרשינן ג"ש להכי דג"ש זו נתקבלה לכ"ע בבכורות (דף יב.) לגבי בכור]: **שלא** השם המביאו לידי מלקות מביאו כו'. פירש בקונטרס משום דממון ומלקות אתו מתרי קראי מלקות מלא תענה וממון מועשיתם לו כאשר זמם וקשה דכ"ש דאי הוּו כתיבי בחד קרא שילקה וישלם שהיה לוקה ומשלם ומיהו שמא יש לפרש לפ"ה משום דממון ומלקות אתו מתרי קראי אין לנו לבטל פסוק אחד לגמרי ולקיים האחר אבל אם היו באים שניהם מועשיתם לו כאשר זמם כגון שהעידו על אחד שהוציא שם רע על אשתו דבאין לחייבו ממון ומלקות אין לוקין ומשלמין ואין נראה לר"י דלא מסתבר שלא יהו חייבין ממון ומלקות בכה"ג כיון שרצו לחייבו שניהם ונראה לר"י לפרש שלא השם המביאו לידי מכות כו' כלומר שהתשלומין לא נכתבו בסמוך למלקות דאם היה כתוב באותו פסוק עצמו לא תענה ואם ענה ועשיתם לו כאשר זמם אז ודאי הוה אמינא דה"ל לאו שניתק לעשה ולא ילקה עליו אבל עתה שנכתב רחוק זה מזה לא הוי ניתק לעשה ולא דמי ללאו דגזילה דחשיב ליה ניתק לעשה בפ' בתרא דמכות (דף טז.) ובשלוח הקן (חולין קמא.) אע"ג דעשה דוהשיב את הגזילה לא כתיב אצל לאו דלא תגזול דהתם ודאי ע"כ הוא ניתק לעשה שהרי עוקר גזילה מתחת ידו אבל קרא דועשיתם לו כאשר זמם אינו עוקר הלאו דלא תענה דעל ידי שאנו עושין לו כאשר זמם אינו נעקר עדותו אלא ע"י שהוזם הלכך לא חשבינן ליה ניתק לעשה כיון שלא נכתב אחריו סמוך לו והר"ר שלמה מדרוי"ש מפרש שלא השם המביאו לידי מכות דהיינו לא תענה מביאו לידי תשלומין פ"י אינו בא להיות אזהרה לענוש תשלומין כדאמרינן במכות דממון לא בעי אזהרה ועוד דר' מאיר נפקא ליה אזהרה לכאשר זמם מוכל ישראל ישמעו וייראו ולא יוסיפו כדאמרינן בפ"ק דמכות (דף ד:): שאם היה צריך לא תענה לאזהרת ממון אז לא היה לוקה עליו דמחד לאו לא הוה ענשינן ליה ממון ומלקות: [כדמשמע בפ"ק דמכות אההיא דתנן מעידין אנו באיש פלוני שחייב מלקות מ' לוקים שמונים א' מועשיתם כאשר זמם וא' מלא תענה וחכ"א אין סופג אלא מ' ורבנן האי לא תענה מאי עבדי ליה מיבעיא להו לאזהרת עדים זוממים ור"מ אזהרה נפקא ליה מוכל ישראל וגו' משמע דאי לאו קרא אחרינא לאזהרה מלא תענה לא הוה ענשינן ליה תרי מלקיות ולרבנן אע"ג דלא תענה לא צריך לאזהרת ממון מ"מ אינו לוקה ומשלם משום כדי רשעתו ולא לקי לרבנן אלא כשמעידים שהוא בן גרושה דליכא כאשר זמם ואע"ג דלא תענה לאו שאין בו מעשה ועוד דניתן לאזהרת מיתת ב"ד הכא גלי קרא דלקי מוהיה אם בן הכות הרשע]: **מכדי** כתיב ועשיתם לו כאשר זמם יד ביד למה לי.

וליכא למימר דלמה לי יד ביד דמועשיתם לו כאשר זמם משמע בהדיא ממון דכמו שהיה רוצה לחייבו ממון כן יתחייב לו ממון דמצינו למימר דכאשר זמם מיירי במיתה ומלקות אבל בממון מילקא לקי ממונא לא משלם ומיהו קשה לישנא דמכדי כתיב ועשיתם לו כו' יד ביד למה לי דמשמע דמייתורא דלא איצטריך לגופיה הוא דמפיק ליה והא אפילו לא מייתר יד ביד משמע שפיר ממון דליכא לפרושי יד ביד ממש כדנפקא לן בהחובל (ב"ק דף פג: ופד.) מעין תחת עין ועוד הא דקאמר גבי חובל בחבירו כן ינתן בו למה לי דבר הניתן מיד ליד ומאי ניהו ממון אימא הני מילי היכא דלא אתרו ביה דמכין ינתן בו נפקא בהחובל נזק ולא מכאשר עשה אבל היכא דאתרו ביה אימא דמילקא לקי ונראה לר"י דהך סוגיא אתיא כמאן דמפיק התם עין תחת עין ממון מקרא דיד ביד והיינו דקאמר מכדי כתיב ועשיתם לו כאשר זמם ואי ס"ד. עין תחת עין ממש א"כ יד ביד בעדים זוממין למה לי מכאשר זמם נפקא אלא אייתר יד ביד למידרש דבר הניתן מיד ליד דהיינו ממון אבל אי לא אייתר הוה אמינא יד ביד ממש: **חובל** בחבירו מכדי כתיב כאשר עשה כן יעשה לו. דמשמע ממון כדאוכחן מייתורא דיד ביד כדפרישית וא"כ כן ינתן בו למה לי והא ליכא למימר דאתא להיכא דלא אתרו ביה דמיד ביד נפקא אלא ע"כ לא איצטריך אלא היכא דאתרו ביה ומיהו הא לא קשיא ליה אמאי איצטריך כאשר עשה וגו' דנשנה כאן לשום צורך כדאמרינן כל פרשה שנאמרה ונישנית כו' אבל כן ינתן בו למה חזר ושנה שתי פעמים אלא לומר לך דבר הניתן מיד ליד להיכא דאתרו ביה והוא הדין דהוה מצי למימר מכדי כתיב יד ביד כן ינתן בו למה לי: **ורבי** יוחנן מ"ט לא אמר כעולא. והא ליכא למימר דלא שמיע ליה גזירה שוה דתחת תחת דהא ילפינן לה בבכורות. גבי בכור ובכמה מקומות: **אם** כן בטלת ערות אחותך לא תגלה. וא"ת כל לאו שאין בו מעשה ולא הניתק לעשה ביטלנו הלאו כיון שאין לוקין עליו הא לאו מילתא היא דההיא לאו בר מלקות הוא אבל הכא דשייך ביה מלקות לית לן למידרש גזירה שוה לאפוקי מלקות מיניה כיון דאיכא לאוקומי גז"ש אמילתא אחריתי:

אעדות דבן גרושה הא הוי עדות שאין אתה יכול להזימה ויש לומר דלא חשיב עדות שאין אתה יכול להזימה אלא במעידין על הטרפה דאי אפשר לקיומי בשום דבר לא במיתה ולא במלקות דגברא קטילא בעו למיקטל אבל הכא נתקיימה הזמה במלקות: **מיבעי** ליה לכדאביי. ואם תאמר כיון דאיצטריך תחת להך דרשה א"כ מנא לן מיטב וי"ל דיליף מנתינה או מכסף: **ועולא** נפקא ליה מדרבא. משמע דרבא סבר כעולא דרבי יוחנן גופיה הוה דריש כעולא אי לאו משום דמיבעי ליה לכדאביי וקשה לרשב"א דבפרק השוכר את הפועלים (ב"מ צא. ושם) משמע בהדיא דסבר כרבי יוחנן גבי חוסס פרה ודש בה לוקה ומשלם דמוקי לה אביי כרבי מאיר ורבא אמר לעולם כרבנן ואתנן אסרה תורה אפי' בא על אמו פירוש ומשלם לצאת ידי שמים משמע דבדין לוקה ואינו משלם ולמאי דפרישי' לעיל דלמסקנא דווקא בהני תלת אית ליה לעולא דממונא משלם ולא לקי אתי שפיר דבעלמא סבר כרבי יוחנן דלוקה ואין משלם כדדריש רבי יוחנן וסמיך ליה ארבעים יכנו: **ניתרי** בהו מעיקרא כו'. ואם תאמר תיפוק ליה דהויא התראת ספק דאין אנו יודעין אם מעידים שקר ויש לומר דהתראת ספק לא הויא אלא כגון אל תותיר שאף למותרה עצמו הוא ספק שסבור שעדיין יש שהות ביום אבל הכא המותרין יודעין שמעידין שקר: **וניתרי** בהו בתוך כדי דבור. ואם תאמר היכי מצי תו הדרי בהו והא בהתראה איכא טפי מכדי דבור שהוא כדי שאילת שלום ויש לומר דכל זמן שעסוקים באותו דבר חשיב הכל תוך כדי דבור כדאמרינן במכות (דף ו.) דאפי' מעידין מאה כל אחד תוך כדי דבור של חבירו חשובין כולן תוך כדי דבור של ראשון ואם נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה: **אלא** פשיטא דאתרו ביה. וא"ת היכי משלם ממון אפי' כי אין אסון הא כיון דמתכוין להרוג הוי ליה רודף ומתחייב בנפשו וקים ליה בדרבה מיניה וי"ל בשיכולין להצילו באחד מאבריו והכי אמרינן בבן סורר (סנהדרין דף עד.).: **ממאי** דמותרה לדבר חמור הוי מותרה לדבר הקל דלמא לא הוי. אין לומר דטעמא משום דאהריגה הוא דקיבל התראה דניחא ליה ליהרג על מנת שיהרוג שונאו דתמות נפשי עם פלשתים הוא דקאמר אבל לא ניחא ליה להכות את חבירו על מנת שילקוהו דהא אמתניי דפרק הנשרפין (סנהדרין ד' עט:) דקתני דחייבי מיתות שנתערבו ידונו בקלה וקאמר בגמי' (שם דף פ:) ש"מ מותרה לדבר חמור הוי מותרה לדבר הקל והתם פשיטא דכיון דהתרו בו לסקילה וקבל כ"ש שאם התרו בו חנק על אותו דבר עצמו שהיה מקבל ואפ"ה בעי למימר דמותרה לדבר חמור לא הוי מותרה לדבר הקל אלא יש לומר

דגזירת הכתוב הוא דבעינן שיתיר עצמו לאותה מיתה בין קלה בין
חמורה :

ב

-

לג

דף

ודלמא מלקות חמור. הוה מצי לשנויי מסתברא מיתה חמורה שכן ניתנה
לאנשי עיר הנידחת כדאמריי בפ"ד מיתות (סנהדרין נ.). : **אילמלי** נגדוה
לחנניה מישאל ועזריה הוּו פלחי לצלמא. תימה מנא לן דהא אמריי
בהרואה (ברכות סא :) כשהוציאו את ר"ע אמר כל ימי הייתי מצטער על
פסוק זה אימתי יבא לידי ואקיימנו בכל נפשך אלמא משמע דבכל נפשך
מיירי אפיי היו מייסרין את האדם ביסורין קשין דומיא דר' עקיבא שהיו
מסרקין בשרו במסרקי ברזל וכ"ש לנגודי ואורי"ת דאותו צלם לא היה
עבודת כוכבים ממש אלא היה עשוי לכבוד המלך ואעפ"כ היה בו קידוש
השם ולכך מסרו עצמן למיתה והיינו דכתיב (דניאל ג) לאלהך לית אנן
פלחין ולצלם דהבא די אקימת לא נסגוד משמע שהצלם לא היה תופס
באלהות ומיהו פלחו לצלמא משמע שהצלם היה עבודת כוכבים
מדקאמר פלחו. : **דלמא** בשוגג ונקה מגלות. תימה לר"י היכי שייך גלות
אם מת אחר שחבשוהו ב' או שלשה ימים הא אמרינן במי שאחזו (גיטין
ע: ושם) שחט בו שנים או רוב שנים הרי זה אינו גולה דחיישינן שמא
הרוח בלבלתו וטעמא דגבי גלות אשכחן מילי טובא דפטור כגון דרך
עלייה דגבי מיתה אין חילוק בין דרך עלייה לדרך ירידה הכי נמי גבי גלות
בעינן שימות מיד כדכתיב ויפל עליו וימות משמע מיד ואע"ג דגבי מיתה
נמי כתיב מכה איש ומת וי"ל דמשכחת לה בביתא דשישא דלא חיישינן
שמא הרוח בלבלתו כדאמרינן התם אי נמי דוקא בשחט בו רוב שנים
חיישינן שמא הרוח בלבלתו דבקל הרוח מבלבלו אבל בשאר חבלות אין
הרוח מזיק כל כך שיכולין לשמור יפה מבלבול רוח לכרוך על המכה שום
דבר וא"ת היכי מיתוקם קרא בשוגג הא כתיב שבת בקרא רק שבתו יתן
וגוי ובשוגג לא מיחייב כדאמרינן בס"פ כיצד הרגל (ב"ק כו : ושם) דמרבה
מפצע תחת פצע לחייב על השוגג כמזיד נזק אבל לא ד' דברים וי"ל
דמשכחת לה בהוסיף לו רצועה אחת דאמר בהמניח (שם לב :) דגולה ואם
לא מת חייב בד' דברים ולא דמי לשאר שוגג או כגון שנכנס לחנותו של
נגר (שלא) ברשות דמוכח התם לרב פפא דשייך ביה גלות וד' דברים או

נפל מן הגג ברוח מצויה דחייב בד' דברים כדאמרי' בסוף כיצד הרגל (שם כז.) ומסתברא דאם מת דגולה ועוד דאפשר דהוי שוגג על המיתה ומזיד על החבלה. : **גנב** שור הנסקל וטבחו משלם תשלומי ד' וה'. תימה דתיקשי מהכא לריש לקיש דאמר בפ' מרובה (שם עז : ושם) כל היכא דליתיה במכירה ליתיה בטביחה והכא שור הנסקל ליתיה במכירה וי"ל דהתם קדשים חמירי דליתנהו כלל במכירה אבל שור הנסקל אם ימכרנו לעובד כוכבים אין תופס דמיו ולר"ת שאומר דאין שור הנסקל נאסר מחיים ניחא : **לאו** משום דלא מיחייב כו'. אע"ג דהכא אפי' לצאת ידי שמים אינו חייב דדוקא בממון הוא דאמר רבא בהשוכר את הפועלים (ב"מ צא. ושם) אתנן אסרה תורה אפי' בא על אמו דמיחייב בבא לצאת ידי שמים אבל קנס לא מיחייב אלא ע"פ ב"ד כדאמרי' אשר ירשיעון אלהים פרט למרשיע עצמו מ"מ ניחא דכיון שהיה ראוי להתחייב אם לא היה מתחייב בנפשו מתחייב נמי אממון ע"י שליח כיון שאינו מתחייב בנפשו :

א

-

לד

דף

רבי שמעון היא דאמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה. תימה דעד כאן לא פליגי רבנן התם גבי אותו ואת בנו אלא כדמפרש התם בחולין (דף פה.) טעמא דנין שחיטה משחיטה פירוש משחוטי חוץ ואין דנין שחיטה מטביחה אבל הכא גבי תשלומי ד' וה' דכתיב טביחה אית לן למילף טביחה מטביחה ולא שמה שחיטה ואורי' דאיכא למימר דנין דבר הנאמר בסיני מדבר הנאמר בסיני ואין דנין דבר הנאמר בסיני מטבוח טבח והכך שלא נאמר בסיני והתם נמי ה"מ למימר הכי אלא דאית ליה שינויא אחרינא אי"נ י"ל דצריך שינויא דהתם דנין שחיטה משחיטה דאי הוה כתיב טביחה גבי אותו ואת בנו הוה ילפינן הכא והתם מטבוח טבח והכך טביחה מטביחה אע"ג דלא נאמרה בסיני דהוי בדדמי מדנילף טביחה משחיטה דלא דמי אע"ג דנאמרה בסיני אבל השתא דכתיב שחיטה גבי אותו ואת בנו דנין שחיטה משחיטה וילפינן נמי השתא אטביחה דד' וה' ואיפכא ליכא למימר דנין טביחה דתשלומי ד' וה' מטביחה ולמילף מהתם אשחיטה דאותו ואת בנו דכיון דשקולים הן ואיכא למילף הכי ואיכא למילף הכי אית לן למימר דנין דבר הנאמר בסיני ממה שנאמר בסיני : **המבשל** בשבת בשוגג יאכל. פי' בו ביום

ואפילו הוא כדמוכח בפי' כירה (שבת לח.) דבעו מרבי חייא בר אבא שכח קדירה על גבי כירה ובשלה בשבת כו' עד המבשל בשבת כו' בשוגג יאכל ולאותו שבת קא בעי התם אי אסיר גזרה שלא יאמר שוכח אני במזיד לא יאכל פירוש בין הוא בין אחרים בו ביום אבל במוצאי שבת לדידיה נמי שרי דהא בפי' קמא דחולין (דף טו. ושם) אההיא מתניי דהשוחט בשבת וביה"כ אע"פ שמתחייב בנפשו שחיתתו כשרה פריך ונוקמא במזיד ור' מאיר ומשני לא סלקא דעתין דקתני שבת דומיא דיה"כ מה יה"כ לא שנא שוגג ולי"ש מזיד והשתא אי לאחריים שרי בו ביום לפרוך ממזיד גופיה מה יוה"כ לא שנא לו ולא שנא לאחריים כו' ואי לדידיה אסור אף למוצאי שבת הוה ליה למימר שחיתתו כשרה קתני ל"ש לו לא שנא לאחריים כדקאמר התם על ר' יוחנן הסנדלר ועוד דא"כ היינו מזיד דר' יהודה כמו שאפרש ומדאצטריך לרבי יהודה לאפוקי מזיד במילתיה משמע דפליג נמי אמזיד: **בשוגג** יאכל במוצאי שבת. שוגג דר' יהודה הוי כמו שפירשתי מזיד דר"מ דהא מוקי התם מתניי דהשוחט בשבת כוותיה: . **במזיד** לא יאכל עולמית. הוא אבל אחרים אוכלים דאי אחרים נמי לא יאכלו עולמית היינו מזיד דרבי יוחנן הסנדלר כללא דמילתא מזיד דרבי מאיר שוגג דרבי יהודה מזיד דרבי יהודה שוגג דרבי יוחנן הסנדלר: **אמר** קרא לכם. וא"ת ולא לכתוב לא קדש ולא לכם ואנא ידענא דאסירי באכילה מלא תאכל כל תועבה דכל שתעבתי לך הרי הוא בבל תאכל וי"ל דאי מהתם ה"א בין שוגג בין מזיד להכי איצטריך למכתב הכא למסמכיה למחלליה לומר במזיד אמרתי לך ולא בשוגג: **היא** קדש ואין מעשיה קודש. ואין להקשות דלא לכתוב לא היא ולא קדש דהוה אסורה באכילה מכל אשר תיעבתי לך והכי אמרי' בהדיא בפי' כל הבשר (חולין קטו. ושם): **מאי** טעמא דרבנן דפטרי. לא בעי למימר דלא דרשי או ותחת לרבות את השליח דלא ניתא ליה למימר דפליגי בשליח: **כי** קא פטרי רבנן אשאר. וא"ת אמאי אצטריך למתני כלל טבח בשבת דאפי' בשחיטה שאינה ראויה מחייב ר"מ כ"ש הא דשחיטה ראויה היא וי"ל דזו אף זו קתני: **כיון** דשחט בה פורתא אסרה ואידך כו'. וא"ת כל טובח נמי לאו דמריה קא טבח דמכי שחט פורתא קניא בשינוי אלא ע"כ בהכי חייב רחמנא והכא נמי לא שנא ואור"י דלא חשיב שינוי לקנותה בכך: **סבר** לה כר"ש דאמר דבר הגורם לממון כו'. וא"ת ואמאי לא קאמר דר"מ לטעמיה דדאין דינא דגרמי (ב"ק ק.) גבי מקדש תבואת חבירו או שורף שטרות חבירו (שם צח:) וכ"ש דמחייב בדבר הגורם לממון כדאמר התם בהגוזל (שם צח:) דלמא עד כאן לא קאמר ר"ש אלא בדבר שעיקרו ממון אבל שטר דאין. גופו ממון לא וי"ל דאיכא למימר נמי איפכא דעד

כאן לא קאמר ר"מ אלא בשורף שטרות של חבירו או מקדש תבואת חבירו שהוא ממון הראוי לכל העולם אבל שור הנסקל אין ראוי אלא לזה השומר שיפטור עצמו וי"מ דמשום הכי קאמר ס"ל כר"ש משום דר"ש קאמר דבר הגורם לממון הוי ממון לענין תשלומי ד' וה' דאהכי תני ליה במרובה (שם עא:) ואילו ר' מאיר לא חזינא דמיחייב בדינא דגרמי אלא קרן אבל לחייב לשלם על ידו תשלומי ד' וה' לא חזינא ועוד אומר ריב"א דמשום דינא דגרמי לא מחייב אלא מדרבנן

ב

-

לד

דף

ורבי מאיר לוקה ומשלם אית ליה מת ומשלם לית ליה ושאני הני. משמע דרבי מאיר אית ליה לוקה ומשלם אף בממון שאינו קנס וכן משמע בהשוכר את הפועלים (ב"מ צא.) שהבאתי לעיל. ותימה דבפ"ק דמכות (ד' ד:) קאמר עולא טעמא דרבי מאיר דאמר עדים זוממין לוקין ומשלמין משום דגמר ממוציא שם רע ופריך מה למוציא שם רע שכן קנס סבר לה כר' עקיבא דאמר עדים זוממין קנס הוא משמע דבממון אינו לוקה ומשלם ויש לומר דודאי אי עדים זוממין הוי ממונא לא הוה גמר ממוציא ש"ר שכן הוא קנס אלא הוה דרשינן מכדי רשעתו שאינו לוקה ומשלם אבל השתא דסבר עדים זוממין קנסא וגמר ממוציא שם רע דלוקין ומשלמין ע"כ מוקי כדי רשעתו במיתה ומלקות כיון דכדי רשעתו לא הוי במלקות וממון מהשתא בכל דוכתא לוקה ומשלם דמהיכא נמעית שלא ילקה וישלם: **דאמר** רבה היה גדי גנוב לו. אליבא דרבי מאיר קאמר ולא משום דסבר הכי: **משום** דאיסורו איסור עולם כו'. שאם חלל שבת לאחר השבת יעידו עליו ויהרגוהו אבל מחתרת אע"פ שמתחייב בנפשו בעודו במחתרת מ"מ אחר שיצא תו לא הוי בר קטלא ולא הוי דומיא דאם יהיה אסון: **אבל** שבת דבעי התראה אימא לא. תימה דעיקר קים ליה בדרבה מיניה ברציחה כתיב דבעינן התראה ועוד דשבת ומחתרת תרווייהו תננהי דבפרק המניח (ב"ק דף לד:) תנן והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור מפני שנידון בנפשו ומחתרת נמי תנינא בפרק בן סורר (סנהדרין עב.) היה בא במחתרת ושיבר את החבית אם אין לו דמים פטור ונראה דהכא עביד צריכותא אמאי דבקנס מיקטיל ומשלם וה"ק משום דחמיר איסוריה והוה אמינא דהתם דווקא הוא דליחייב קנס עם המיתה וכה"ג עביד

צריכותא לקמן (דף לז.) גבי לא יהיה אסון וכדי רשעתו דמשום דחמור
הוי אמרינן דלעביד ביה תרתי אבל קשה למאי דפרישית דרבה אליבא
דרבי מאיר קאמר אם כן היכי קאמר אבל שבת דבעיא התראה אימא לא
מיקטיל ומשלם והא עיקר מילתיה דרבי מאיר גבי שבת תניא לעיל
ומצינן למימר דרבה אשמועינן דשייך קים ליה בדרבה מיניה אע"ג
דבשעה דמתחייב עדיין הממון בעין לא הוה לן למימר קים ליי בדרבה
מיניה כדאמר רבה גופיה בפרק בן סורר (סנהדרין עב. ושם) אמר רבה
מסתברא מילתיה דרב כששיבר דליתנהו אבל נטל דאיתנהו לא אפי"ה
כיון דטבח אחרי כן מיפטר על הגנבה ואהא דפטור אגנבה אף על גב
דבאותה שעה הוי בעין עביד צריכותא: **מתה** אין חייבין באונסין. אבל
בגנבה ואבדה נראה לר"י שהן חייבין דהואיל ונהנין דמשתמשין בה והכי
אמר בהשואל (ב"מ צו. ושם): **אבל** ארישא לא והיינו דרב פפא. דלא
אמרינן משעת שאלה חייב באונסין וא"ת אם כן בסיפא נמי בשטבחוה
אמאי משלמין כשהניח להן אביהן אחריות נכסים הא לא נתחייב בהן
האב וי"ל דהתם פשע בה האב שהיה לו לומר לבניו שאינה שלו הלכך
מחיים פשע בה ונתחייב בה באותה שעה ונשתעבדו נכסיו:

א

-

לה

דף

מאי לאו אסון ממש. אע"ג דסיפיה דקרא דאם אסון יהיה ע"כ היינו דין
אסון כדכתיב ונתת נפש וגוי' מ"מ לא יהיה אסון הוה משמע ליה אסון
ממש אי נמי אם אסון יהיה נמי בעי למימר דהוי אסון ממש ודריש ונתת
נפש וגוי' היינו ממון: ומי איכא למאן דאמר חייבי מיתות שוגגין חייבין
והא תנא דבי חזקיה וכו'. וא"ת והא אמרינן בפ' הנשרפין (סנהדרין עט:
ושם) תנא דבי חזקיה מפקא מדרבי ומפקא מדרבנן אלמא פליגי תנאי
אתנא דבי חזקיה וי"ל דלענין ממון אחר אית להו לכולהו היקשא דתנא
דבי חזקיה ולא פליגי עליה. אלא במאי דקתני בין מתכוין לשאינו מתכוין
דמשמע בין מתכוין להרוג האשה בין אין מתכוין להורגה אלא להרוג את
חברו והרגה דבכל ענין פטור מדמי האשה דלענין ממון אחר כבר תנא
דלא תחלוק בין שוגג בין מזיד והיינו דמפקא מדרבי ומדרבנן דלר' נתכוין
להרוג את זה והרג את זה חייב ממון ולרבנן חייב מיתה ולתנא דבי
חזקיה פטור ממיתה וממון אבל קשה לרבינו יצחק דברישי הנחנקין (שם)

פד:) אמרינן הניחא למאן דאית ליה דתנא דבי חזקיה אבל למאן דלית ליה כו' משמע דאיכא תנא דפליג ואומר רבינו יצחק דהיינו רבי חגא מדרומא דאייתי מתניתא בידיה כדאמרינן בפרק שור שנגח ארבעה וחמשה (ב"ק מב. ושם) דשני אנשים כי נתכוונו זה לזה אע"פ שיש אסון באשה יענשו בדמי ולדות אלמא לית ליה היקישא דבין שוגג למזיד והא דקאמר מי איכא למאן דאמר כו' היינו משום דתנא דבי חזקיה עיקר שהיה שונה ברייתות של רבי חייא שהיה אביו כדמוכח בסוף פרק הבא על יבמתו (יבמות סה:) והן עיקר ומותבין תיובתא מינייהו ולרשב"א נראה דמשום הכי קא פריך ליה מתנא דבי חזקיה משום דרבי יוחנן מוקי מתניתין (לעיל לב:) בשלא התרו בו וקתני סיפא דחייבי מיתות פטורין א"כ מתניי סברה דחייבי מיתות שוגגין פטורין דאי סיפא מיירי בשהתרו בו ליפלוג בחייבי מלקיות גופייהו והוה מצי למיפרך ממתניי אלא דלא מצי למיפרך אלא מדיוקא ולהכי פריך ליה מתנא דבי חזקיה ואמתניתין סמיך ולפי זה מצינן למימר דמפקא מדרבי ורבנן בכולה מילתא ועוד אומר רשב"א דר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה לקמן בפירקין (דף לו:). הוא תנא דלית ליה דתנא דבי חזקיה וצריך לומר דלתנא דבי חזקיה לא יהיה אסון היינו אסון ממש וקרא דאם אסון יהיה היינו דין אסון כגון שנתכוין לאשה דאם לא נתכוין לה פטור ממיתה וממון לתנא דבי חזקיה א"נ לא קאי קרא דאסון אאשה אלא אחברו שנתכוין לו ולא איירי קרא שנתכוין להרוג את זה והרג את זה ובפ' הנשרפין דדייק לר"ש דפטור נתכוין להרוג את זה והרג את זה היכי מפרש קראי הוה מצי למימר כדפרישית אלא אליבא דר"א דאמר קראי בנתכוין להרוג את זה והרג את זה דייק: אף מכה אדם לא תחלוק בו כו'. וקרא דלא יהיה אסון דאשמעינן דלא ישלם דמי ולדות בהדי מיתה והא נמי דדרשינן בשילהי פרק כיצד הרגל (ב"ק כו.) עליו ולא על האדם דלא תשקול מיניה ממונא ותקטליה על הרציחה לחוד וקרא דלא תקחו דדרשינן מיניה דלא תשקול ממונא מיניה ונפטריה אצטריכו כולהו דלא מצי למילף מהיקישא דתנא דבי חזקיה כדפירש בקונטרס לקמן (דף לח.) דממכה בהמה לא מצי למילף פטור ממון דאדרבה חיוב היה לו למילף דמכה בהמה חייב להכי איצטריך למכתב כולהו והכי ילפינן מה מכה בהמה לא חלקת במה שכתוב בו דהיינו חיוב דבכל עניין חייב אף מכה אדם כל עניני פטור ממון שכתוב בו לא תחלוק בין שוגג בין מזיד ובין דרך עלייה לדרך ירידה ושוגג למזיד היינו ממון אחר בהדי מיתה ודרך עלייה וירידה בכל ענין לא תשקול ממונא מיניה ונפטריה כדאמרינן לקמן ומתכוין לשאין מתכוין לענין דמי האשה: רבא אמר אתיא מכה מכה. תימה לרבא לית ליה הכא

גזרה שוה דרשע רשע וכן ר' יוחנן ולקמן (דף לו.). נמי מצרכינן חד קרא למיתה וממון וחד למלקות וממון ולא ילפינן מלקות וממון ממיתה וממון בגזרה שוה דרשע רשע וסתמא דהש"ס דריש ליה בפ"ק דמכות (דף ה:) גבי אין עדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין על פיהן דאמרינן חייבי מלקיות מנין אתיא רשע רשע וברייתא נמי איכא בר"פ אחד דיני ממונות (סנהדרין לג: ושם) גבי דיני נפשות מחזירין לזכות אבל לא לחובה דאמרינן חייבי מלקיות מנין אתיא רשע רשע תניא נמי הכי כו' ור' יהודה נמי דריש ליה בהחובל (ב"ק פו: ושם) גבי וכן היה ר"י פוטר פירוש את הסומא מחייבי גליות ומחייבי מלקיות ומחייבי מיתות ב"ד וגמר התם חייבי מיתות ב"ד מרוצח רוצח וחייבי מלקיות אתיא רשע רשע ורבנן דפליגי עליה התם לאו משום דלית להו רשע רשע אלא משום דמחייבי ליה כחייבי מיתות ב"ד וי"ל דרבא ור' יוחנן אית להו בכ"מ גז"ש דרשע רשע בדבר שהוא בגוף המלקות אבל הכא לענין פטור ממון שהוא עם המלקות וכן לקמן לא ילפינן רשע רשע וטעמא משום דקרא מוכח דרשע כתיב לענין מלקות והיה אם בן הכות הרשע והא דדריש מכה מכה משום דמכה גבי תשלומין כתיב שנאמר מכה בהמה ישלמנה ואביי אית ליה גזרה שוה דרשע רשע בכ"מ וסוגיא דלקמן כרבא ודלא כאביי ואביי מוקי קרא במיתה ומלקות כר"מ דלמלקות וממון לא צריך קרא דאתיא רשע רשע ואם תאמר ר' יוחנן אמאי לא דריש מכה מכה הא ברייתא היא בריש החובל (שם פג: ושם) וי"ל דסבר כאידך תנאי דהתם דלא דרשי מכה מכה אלא ילפי מאידך קראי דלאו עין תחת עין ממש: **וכתיב** ואיש כי יתן מום וגו'. אית דגרסי וסמיק ליה ולא מגזרה שוה יליף אלא מסמוכין וכן משמע קצת מדשביק קרא דמכה בהמה ישלמנה ונקיט קרא אחרינא ומיהו מדפריך בריש החובל (שם פג: ושם) מאי חזית דילפת ממכה בהמה נילף ממכה אדם משמע דגזרה שוה הוא והא דהדר ביה מקרא קמא משום דאיצטריך למהדר ממכה אדם ולא תוויי כי יתן מום בעמיתו הדר ביה נמי ממכה בהמה ישלמנה ומייתי מכה נפש בהמה דסמיק ליה אי נמי משום דאיצטריך קרא קמא לכדתנא דבי חזקיה ולמאן דלית ליה נמי איצטריך מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אדם כו' כדאמרינן בריש הנחנקין (סנהדרין פד: ושם):

אם אינו ענין להכאה שיש בה שוה פרוטה. וא"ת והא איצטריך להכי דמהכא נפקא לן חובל בחברו לתשלומין בריש החובל (ב"ק פג : ושם) וי"ל דהך סוגיא כאידך תנאי דהתם דמפקי החובל בחברו לתשלומין מקרא אחרינא : **דלמא** בשבת כתיב דבבהמה גופה כו'. וא"ת א"כ היקישא למה לי וי"ל דאתיא לבין דרך ירידה לדרך עלייה דלא שייך לפלוגי גבי שבת : **אלא** לאו בחול. וא"ת בחול נמי מצינן למימר דבהדי דמחייה לבהמה הרג את האדם ולא אתרו ביה משום אדם ואפי' בשבת נמי מצינן למימר דאתרו ביה משום בהמה ולא אתרו בו משום שבת וי"ל דמ"מ ילפינן שפיר דמה מכה בהמה לא חלקת בין שוגג בהכאתה למזיד בהכאתה אף אדם לא תחלוק בו בין מזיד בהכאתו לשוגג בהכאתו אי"נ הואיל ומכה אדם איירי באתרו ביה מכה בהמה נמי איירי בכל ענין דאתרו ביה ולהכי לא מצי איירי בשבת ולא בהרג אדם עמה : **מתניתין** כמאן מוקי לה. תימה תיקשי ליה לרב פפא גופיה דאיהו סבר לעיל (דף לד :) כרבה דאמר היתה פרה גנובה לו כו' ועוד קשה דלישני כעולא דמאי דפירש בקוני דאי סבר כריש לקיש דחייבי מלקיות שוגגין פטורין כ"ש דפליג אדעולא זה אינו נראה דלמא בממון אחר סבר כריש לקיש אבל בממונא דבההוא מילתא גופיה משלם ממון ומיפטר ממלקות מג"ש דתחת תחת ונראה דרב פפא אפי' סבר כר"ל מצי לשנויי כדעולא כדפרישית אבל לאביי פריך שפיר דלית ליה דעולא דהא מוקי לעיל תחת לדרשא אחרינא ולהכי קשיא ליה אי ס"ל כר"ל מתניי כמאן מוקי לה : **אי** כר' נחוניא קשיא אחותו. לא מצי למימר קשיא ממזרת ואחותו דע"כ כר"מ ס"ל מדנקט יום הכפורים כשבת וה"ל למימר יו"ט כשבת וכ"ש יום הכפורים אלא ודאי ס"ל או כר"מ דאמר לוקה ומשלם או כר' יצחק דאמר אין מלקות בחייבי כריתות הלכך לא נקט יו"ט דמיניה לא הוה שמעינן יוה"כ שאין בו מלקות וכיון דלא הוי כרבנן לא מוקמי ליה כרבי יצחק אלא כר"מ ולא תיקשי ממזרת : **אי** כרבי יצחק קשיא ממזרת. לא הוצרך לומר אי כרבנן דלדידהו קשיא ממזרת ואחותו ולא מצי למימר נמי דמתניי כרבי עקיבא דסבר עדים זוממין קנסא ואית ליה לוקה ומשלם ולית ליה מת ומשלם דלרבי עקיבא מצינן למימר דלא גמר עדים זוממין ממוציא ש"ר אע"ג דהוי קנסא מקנסא כדפריי לעיל (דף לב. ד"ה דאין) ואית ליה שפיר כרבנן דלוקה ואינו משלם : **מאן** תנא דפליג עליה דרבי נחוניא אי ר' מאיר אי רבי יצחק. תימה דלריש לקיש בהדיא פליג ר"מ ארבי נחוניא דהא מוקים מתניי כר"מ וקתני דיש קנס בחייבי כריתות וי"ל דידע שפיר

דר"מ פליג עליה אלא דק"ל דרבנן לא מצינן למימר דפליגי עליה אבל לר' יוחנן אתי שפיר : לא קנס ולא פיתוי. אית דגרס ולא אונס משום דפיתוי נמי קנס הוא ואומר ר"י דגרסי ליה דשייך למיקרי לאונס קנס טפי מלפיתוי משום דאונס שותה בעציצו (לקמן דף לט.). : **הממאנת** אין לה לא קנס. פירש בקונט' לפי שהיא בחזקת בעולה וקשה לר"י דא"כ היכי דייק לקמן הא קטנה בעלמא אית לה דלמא ה"ק הממאנת אין לה קנס אם בא. עליה כשהיא נערה הא נערה בעלמא אית לה ומיהו אין להקשות אמאי נקט ממאנת ה"ל למינקט כל אשה שניסת ונתגרשה דהא איכא למ"ד לקמן (דף לח.). דאפי' אם נתארסה ונתגרשה אין לה קנס ונראה לר"י דה"פ אין לה לא קנס ולא פיתוי אם אנסה בעלה או פיתה אותה כשהיתה תחתיו קודם מיאון אע"ג דכשמיאנה איגלאי מילתא שלא היתה אשתו והשתא דייק שפיר לקמן הא קטנה בעלמא אית לה אבל קשה לר"י מהא דקאמר בסמוך וכ"ת כולה ר"מ היא ובממאנת סבר לה כרבי יהודה והשתא כיון דאיירי שבא עליה בעלה כשהיא נערה שוב אינה יכולה למאן דמודה רבי יהודה כשבעל כדאמר בפרק בא סימן (נדה נב. ושם) ותירץ ר"י דמיירי כשפירש בהדיא שאינו בועל לשם קידושין ועוד דפיתוי ואונס לאו לשם קידושין הוא דבההיא לא מודה רבי יהודה : **ולא** פיתוי. קשה לרשב"א אמאי נקט פיתוי למאי דמוקי לה בסמוך בנערה הא כל נערה מפותה אין לה קנס דמחלה אפי' נערה שאינה ממאנת ויש לומר דנקט אין לה פיתוי אגב דנקט באידך :

א

-

לו

דף

[**אבל** חייבי לאוין יש להן קנס ומני שמעון התימני היא. לא הוה מצי למימר מני רבי נחוניא היא דלדידיה לא הוה קרי להו שניות שהרי משוה חייבי כריתות לחייבי מיתות ב"ד והא דלא קאמר הא מני רבי עקיבא ועריות חייבי מיתות ושניות חייבי כריתות וחייבי לאוין אלא דניחא ליה לאוקמי אפי' כרבנן דאמרי קידושין תופסין ועוד משום דקאמר בלישנא קמא מני שמעון התימני היא קאמר נמי באיכא דאמרי מני רבי שמעון בן מנסיא היא דהוי בר פלוגתיה דשמעון התימני] : **עד** שירבה השחור כו'. אית דלא גרסי על הלבן משום דאמרינן בפרק בא סימן (נדה דף נב. ושם) לא שירבה ממש אלא כדי שיהו שתי שערות שוכבות ונראה כמו שירבה

שחור ועל הלבן משמע יותר מן הלבן ור"ח פירש על הלבן שהשערות סמוך לבשר הם שחורים ובראשם לבנים. : זו דברי ר"מ. אמתניתין דלקמן (דף מ:) דכל מקום שיש מכר אין קנס קאמר לה רב יהודה: **ואם** איתא זו דברי ר"מ ורבי יהודה מיבעי ליה. ואע"ג דרבי יונתן ור' יאשיה סבירא להו כר"מ בס"פ ד' מיתות (סנהדרין סו: ושם) לפי ר"ת דפי' עד שיהיו שניהם שוין במיתה אחת ואפי' לפי' דמפרש בני עונשין מ"מ ר' יאשיה כר' מאיר סבירא ליה דלית ליה הא דדרשי רבנן לקמן (דף מ:) כאן נערה כו' דהא פטר קטנה מאורסה מ"מ לא קאמר זו דברי ר"מ ור' יאשיה דלא פריך הכא זו דברי ר"מ ורבי יהודה מיבעי ליה אלא משום דרבי יהודה בר פלוגתיה דר"מ והוי בכלל חכמים דפליגי עליה ולהכי אם איתא דלא פליג הי"ל למימר זו דברי ר"מ ור' יהודה אבל קשה דה"ל למימר הא מני ר'. יאשיה היא ובממאנת סבר לה כר' יהודה: **וליתני** קטנה קשיא. אע"ג דהוי תני קטנה דאין לה קנס מ"מ תני נמי אילונית דה"א דוקא קטנה שיש לה נערות אין לה קנס ותימה לר"י אמאי לא משני דאגב אורחיה קמ"ל דעד מתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות: **החרשת** והשוטה כו' אין להן טענת בתולים. פי' בקונטרס דאי הוה פקחת לטעון הוה טענה משאירסתני נאנסתי וקשה לר"י דהיכי טענינן לה הכי מספק לאפוקי ממונא כיון דאיהי לא טענה דחזקת גופה איתרעי דהוי שור שחוט לפניך אבל חזקת ממון לא. איתרע ומיהו מביא ר"י ראייה לפי' הקונטרס דאמר בפי' המדיר (לקמן עו: ושם) לא הוגלד פי' המכה המוציא מחבירו עליו הראיה ומפרש דאפי' לא יהיב טבח דמי על הטבח להביא ראייה שברשות המוכר נטרפה והא דמפרש רב אשי למתניי' דהמדיר דהיו בה מומין ועודה בבית אביה על האב להביא ראייה רישא מנה לאבא בידך סיפא מנה לי בידך לא מטעם דברי ושמא ברי עדיף כדמשמע לפום ריהטא דא"כ הוה קשה דהיכי טענינן לה הכי אלא כדפי' התם בקונטרס רישא מנה לאבא בידך דלגבי האב לא מהני חזקת הגוף דבתו דהכתובה היא באירוסין של אב סיפא מנה לי בידך דלגבי דידה מהני חזקת הגוף דידה וכן צריך לפרש דאי מטעם ברי קאמר התם אמאי קאמר דעודה בבית אביה על האב להביא ראייה דמשנתארסה נולדו בה מומין אמאי צריך להביא ראייה כיון דאמר ברי לי דבכל ענין משמע דצריך להביא ראייה אפילו אב אמר ברי לי ולר"י נראה לפרש הכא דאין להן טענת בתולים לפי שבחזקת מוכת עץ היא ואע"ג דכולהו נמי חבוטי מחבטן מ"מ שאר נשים יש להן טענת בתולים מדלא קאמרי שהן מוכת עץ אבל הנך חרשת ושוטה דלא מצי אמרי בחזקת מוכת עץ נשאות וכן נראה דברוב ספרים ל"ג לעיל בברייתא אלא החרשת והשוטה והאילונית יש

להן קנס ותו לא ואין כתוב ברוב ספרים ויש להן טענת בתולים ולפריי פריך שפיר דמדקאמר יש להן קנס אלמא לא חשבינן להו בחזקת מוכת עץ אבל לפיי הקונטרס מאי קפריך הכא נמי בחזקת בתולות חשבינן להו דהא אמרינן השתא דמשנתארסה נאנסה ורשב"א הקשה לפריי דאמאי לא משני הא דקתני אין להן טענת בתולים כר"מ דאמר בפ"ק (לעיל יג.) מוכת עץ בין הכיר בה בין לא הכיר בה מאתים והא דקתני יש להן טענת בתולים. כרבנן דאמרי כתובתן מנה וכי תימא משום דקתני חרשת דומיא דאיילונית הא ע"כ איילונית גופה לא הפסידה כתובתה לגמרי דהא רב ששת דמשני הא ר"ג הא ר' יהושע סבירא ליה בפ"ק (דף יא:) כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה:

דף - לו ב

אי דקא טעין טענת דמים ה"נ כו'. כך גרס בקונטרס ור"ח גריס איפכא. כמו שהיה כתוב בספרים אי דקא טעין טענת פתח פתוח ה"נ כו' ולעיל בפ"ק (דף ט. ד"ה האומר) פירשתי קצת קשה לפיי ר"ח דמפרש דמוכת עץ אין לה דמים אבל פתחה נעול אם כן בחנם דחק לשנויי הא ר"ג והא רבי יהושע דה"מ לשנויי הא דקא טעין פתח פתוח הא דקא טעין טענת דמים ושמא לית ליה חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה ולא מהימן בפתח פתוח להפסידה כתובתה אע"ג דקאמר אי דקא טעין פתח פתוח הכי נמי דמשמע דנאמן שמא היינו לאוסרה עליו אבל ברייתא דלעיל משמע דיש להן טענת בתולים לענין כתובה דומיא דקנס: כולהו רואות ומראות לאמן: פירש הקונטרס ופוסקות עליהן שהן בעולות ואם לא הודיעתו הטעתו וקשה לפירושו דהא אליבא דר"מ קיימינן ור' מאיר אית ליי בפ"ק (דף יג.) דמוכת עץ בין הכיר בה בין לא הכיר בה מאתים ונראה לר"י דה"פ כולהו רואות ומראות לאמן ויודעות שהן מוכת עץ שאמותיהן מגידות להן ולהכי [כשהוא אומר לא מצאתי לבתך בתולים והיא אומרת בתולה הייתי אין לנו לתלות במוכת עץ שא"כ היתה אומרת מוכת עץ אני] וכי לא אמרה מוכת עץ אני יש לה טענת בתולים אבל סומא תלינן שהיא מוכת עץ אע"ג דלא אמרה דאינה יודעת לפי שאינה רואה ואינה מראה לאמה ואין אמה מגדת לה: **היוצאת** משום שם רע בת סקילה היא. ופשיטא דלאו בת קנס היא דהא בעולה ודאי היא אבל אין

לפרש הואיל ויש חיוב סקילה לבא עליה פשיטא דאין לה קנס דקם ליה
בדרבה מיניה דהא קתני במתניתין הבא על בתו ולעיל נמי קתני עריות
בברייתא: **ואלו** שאין להן קנס הגיורת והשבויה כו'. אף על גב
דמדאורייתא שבויה לא היא בחזקת בעולה כדאמרינן בכל דוכתי
דבשבויה הקילו מ"מ אין לה קנס דמשום גזירה שלא תנשא לכהן עשאוה
כבעולה לכל דבריה: **וכי** מה עשה לה ערבי זה. נקט ערבי לפי שהם
שטופים בזימה כדאמר בקדושין (דף מט:): עשרה קבין זימה ירדו לעולם
ט' נטלו ערביים: **משום** דמעיד בה לא ישאנה. קס"ד הפודה את השבויה
ישאנה בלא עדות קאמר: **מכל** מקום קשיא. אליבא דרבי יוחנן פריך וכן
כל הנך פירכי דלקמן אבל לרבה דאמר דטעמא דרבי יהודה שלא היא
חוטא נשכר לא קשיא מידי:

א

-

לז

דף

וסבר רבי יהודה בקדושתה קיימא והתניא הגיורת כו'. קשה דהשתא
דמדמה גיורת לשבויה א"כ תיקשי ליה מתניתין גופה דר' יהודה לא
משוה גיורת לשבויה דתנן ר' יהודה אומר שבויה שנפדית הרי היא
בקדושתה משמע דבהנך מודה לתנא קמא ואמר ר"י דמתני' אתי ליה
שפיר דמודה בגיורת שאין לה קנס דודאי היא בחזקת בעולה שנבעלה
בעוד שלא היה דעתה להתגייר ואפילו אם היה דעתה להתגייר משהיתה
בת שלש שנים ויום אחד מ"מ לא מנטרא נפשה כיון דאינה ראויה
להתעבר אבל מהך דצריכה להמתין שלשה חדשים אף על גב דדעתה
לאיגיורי ומנטרא נפשה אפילו הכי קאמר צריכה להמתין ג' חדשים דאי
אפשר לשמור עצמה מן העובדי כוכבים כ"ש שבויה שהיא מסורה בידם:
רבי יהודה אומר דיה שעתה. פירש הקונטרס כיון דליכא מעת לעת
מפקידה לפקידה נמי לא גזור רבנן ורבי יוסי דקאמר ומטמאה מעת לעת
לאו דוקא מעת לעת אלא כלומר בתורת מעת לעת מטמאה משנתגיירה:
שבויה מנטרא נפשה. וא"ת והא בקטנה נמי מיירי דלא מנטרא נפשה
דהא אינה יודעת לשמור עצמה וקאמר ר"י דבקדושתה קיימא דקתני
במתני' יתירה מבת ג' שנים ויום אחד וי"ל דקטנה לגמרי אינה מוסרת
עצמה לביאה וכשהיא מוסרת עצמה לביאה קצת היא בת דעת ויודעת
לשמור עצמה: **צריכות** להמתין שלשה חדשים דברי ר' יהודה. משמע

דאפיי בקטנה שאינה ראויה להתעבר קאמר רבי יהודה דצריכה להמתין מדקאמר יתירות מבנות ג' ויום אחד דגזר קטנה אטו גדולה וקשה לר"י ולרבינו תם דתניא בהחולץ (יבמות דף מב : ושם) הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או קטנה כו' צריכה להמתין ג' חדשים דברי ר"מ ר' יהודה מתיר ליארס ולינשא מיד אלמא לא גזר רבי יהודה קטנה אטו גדולה וכ"ת דוקא בגיורת ומשחררת ושבויה גזר טפי כדי להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לשנזרע שלא בקדושה זה אין נראה דהא לרבא דמפרש התם לעיל טעם דצריכות להמתין גזירה שמא ישא אחותו מאביו וייבם אשת אחיו מן אמו כו' טפי אית לן למיגזר בקטנה בת ישראל דשייך בה כל הנהו דמפרש התם אבל בגיורת ושבויה ומשחררת לא שייך שמא ישא אחותו מאביו ועוד דשמואל אית ליה סברא איפכא מדר' יהודה דהא שמואל קאמר בס"פ ד' אחין (שם דף לד : ושם) דכולן צריכות להמתין ג' חדשים חוץ מגיורת ומשחררת קטנה אבל קטנה בת. ישראל צריכה להמתין אלמא בקטנה בת ישראל גזר קטנה אטו גדולה ובגיורת ומשחררת לא גזר והיינו איפכא מדברי יהודה ועוד לשמואל בשלמא בקטנה בת ישראל סבר כר"מ אלא בגיורת כמאן לא כרבי יהודה ולא כר' יוסי דלרבי יהודה בין קטנה בין גדולה צריכה להמתין ולרבי יוסי אפיי גדולה אינה צריכה להמתין ומיהו למאי דמוקי להך דהכא בשראוה שנבעלה אתי שפיר כר' יהודה ומצינן למימר דדוקא בראוה שנבעלה קאמר ר' יהודה דגזרי קטנה אטו גדולה אבל אותה שאינה ודאי בעולה לא ולפי לשון אחרון דהתם לא קשה כלל אע"ג דשמואל איפכא מדברי יהודה כיון דאין הטעם משום. דגזרינן קטנה אטו גדולה דאפילו בגדולה נמי שרי לפי שמתהפכת ואור"י דבס"פ ד' אחין (ג"ז שם לה.) מייתי הך ברייתא דהכא ול"ג בה יתירות מבנות ג' ויום אחד ובתוספתא נמי ל"ג ליה ולפי זה ניחא דמיירי בגדולה אבל בקטנה מודה דאין צריכה להמתין כדקאמר בברייתא דרדופה והשתא שמואל בגיורת כר' יהודה ובבת ישראל כרבי מאיר ואפשר דבגיורת קטנה מודה ר' מאיר דאין צריכה להמתין וללשון אחרון דהתם דאמר שמואל כולן צריכות להמתין חוץ מגיורת ומשחררת גדולה וקטנה בת ישראל אינה צריכה להמתין בזנות משום דזנות דקטנה לא שכיח אבל בנשואין גזר קטנה אטו גדולה וסבר בגיורת כרבי יוסי ובבת ישראל כר"מ דגזר קטנה אטו גדולה וס"ל דדוקא בנשואין גזר ר"מ ושמא בנשואין מודה ר' יוסי לר"מ ומיהו בזנות ודאי פליג דהא שרי אנוסה ומפותה אפילו גדולה ואית דגרסי בברייתא דרדופה ר' יוסי במקום ר' יהודה ושם פירשנו : אי הכי מ"ט דר' יוסי. תימה לר"י דמשמע דמשום דאוקימנא בראוה שנבעלה הוא דקשיא ליה

מאי טעמא בלאו הכי נמי תיקשי ליה ברייתא דרבי יוסי דמייתי לקמן דאנוסה ומפותה ולפי הסוגיא נראה דזה המקשה עצמו הוא דמייתי לה ומיהו י"ס דגרסי בסמוך א"ל אביי בשלמא גיורת כיון דדעתה לאיגיורי כו' ולפי גירסא זו אתי שפיר שזה המקשה לא ידע ברייתא דמייתי לקמן דאביי הוא דמייתי לה וכן הוא גירסא בשילהי ד' אחין (ג"ז שם): **אמר** רבה קסבר רבי יוסי כו'. אליבא דרבי יוחנן משני דלדידה דמפרש טעמא דר' יהודה שלא יהא חוטא נשכר לא קשיא מידי [ומיהו רבה לא קאמר אלא דלמא]: **אשה** מזנה מתהפכת. ומהשתא לא קשה אנוסה ומפותה ומיהו יוצאה בשן ועין מודה. רבי יוסי דצריכה להמתין דאותה למה תתהפך: **הבא** על בתו. למאי דמוקי מתניי בפרק בן סורר (סנהדרין דף עג: ושם) במפותה צריך לאוקמה בשבא עליה ובגרה כדפרישית לעיל: **ועל** בת אשתו. הוה מצי למיתני אשת אביו וכלתו דהא חשיב נמי עריות דעל ידי קדושין אלא תנא ושייר: **חדא** במלקות וממון. לעיל. פירשתי למה לא יליף רשע רשע תימה דבריש החובל (ב"ק דף פג:): פריך הא מיבעי ליה קרא דלא תקחו כופר דלא תשקול מיניה ממונא ותקטליה ומשני ההוא מכדי רשעתו נפקא הוה ליה למימר ההוא מלא יהיה אסון נפקא דכדי רשעתו אתא למלקות וממון וי"ל דהתם טעי כי היכי דטעי הכא מעיקרא לומר דמכדי רשעתו נפקא מיתה וממון [והא דלא פריך האי במלקות וממון כתיב לא חש להקשות משום דהוי מצי לשנויי מלא יהיה אסון נפקא] אי נמי לסימנא בעלמא נקטיה התם:

ב

-

לז

דף

וחדא במיתה ומלקות. ורבנן מלקות וממון ומיתה ומלקות תרוייהו נפקי מכדי רשעתו דמשמע אם נתחייב בהדי מלקות מיתה או ממון משום רשעה אחת אתה מחייבו ואע"ג דסמיך ליה ארבעים יכנו לא יוסיף מ"מ אין לנו לומר דילקה ולא ימות כמו שלוקה ואינו משלם דאתגורי איתגור כדפריך בהנשרפים (סנהדרין דף פא. ושם) ואע"ג דגבי ממון ומלקות אמרינן דנדון בממון אפילו ממונא קולא התם משום דחס רחמנא אנחבל: **לא** תשקול ממונא מיניה ותפטריה מגלות. קשה לרשב"א דל"ל קרא מתנא דבי חזקיה נפקא דלא חילקת בין שוגג למזיד וכי היכי דבמזיד לא תשקול מיניה ממונא ותפטריה מקטלא אף שוגג לא תשקול

מיניה ממונא ותפטריה מגלות ואומר ר"י דלא שייד לאקושי שוגג למזיד כי האי גוונא כיון שאין פדיון שניהם שוה דפדיון של מזיד לפוטרו ממיתה ופדיון של שוגג לפוטרו מגלות: ואח"כ נמצא ההורג. בפירוש החומש פ"ה הך דרשה מואתה תבער דם הנקי ולא עיין כאן ומיהו יש לקיים פירושו דהך סוגיא דשמעתא דמוקמי' ואתה תבער להקיש שופכי דמים לעגלה ערופה אתיא כמאן דאמר חנק חמור כדמוכח בפרק ד' מיתות (שם דף נב:) דלמאן דאמר חנק קל יליף סייף ברוצח מנקום ינקם הלכך לדידיה אייתר ואתה תבער לנערפה העגלה ואח"כ נמצא ההורג וקרא דולארץ לא יכופר דרשינן ליה לכדרבא בפי' בתרא דכריתות (דף כז.) דמייתנין עגלה ערופה אע"פ שעבר יוה"כ עליה: מה להלן בקופיץ וממול עורף. וא"ת ממול עורף מנלן והא וערפו כתיב דמשמע עורף ממש ויש לומר דבפי' עגלה ערופה (סוטה דף מו:) גמר עריפה עריפה מחטאת העוף: הוקשו שופכי דמים כו'. הוה מצי למימר הניחא למ"ד חנק חמור אלא למ"ד חנק קל כו': ברור לו מיתה יפה. ומהאי טעמא לא הוה שמעינן מן הצואר דאם יתחב סכין בלבו הוי נמי מיתה יפה: לפי שמצינו מומתים בידי שמים. דכתיב וגם בעליו יומת דע"כ לא בידי אדם קאמר דכתיב מות יומת המכה רוצח הוא וגו' על רציחתו אתה הורגו כו' אלא ודאי בידי שמים ואף על גב דדרשינן מיניה בפ"ק דסנהדרין (דף טו. ושם) כמיתת בעלים כך מיתת השור היינו כדכתיב יומת ולא כתיב ימות וכ"ת כולה להכי הוא דאתא אם כן ליכתוב השור יסקל כבעלים ולשתוק אי נמי וגם כבעליו יומת הלכך שמע מינה תרתי: יכול אף בידי אדם כן. יש תימה דהיכי בעי למילף מיתה בידי אדם ממיתה בידי שמים [ותירץ מהר"ם כיון דאיתקש מיתת שור למיתת בעלים נקיש נמי מיתת בעלים בידי אדם למיתת בעלים שעל ידי שור]: מיתות קלות שניתן שגגתן לכפרה מנין. פי' בקונט' כגון עבודת כוכבים ושבת וגילוי עריות שניתן שגגתן לכפרה ע"י קרבן וכן רוצח ניתנה שגגתו לכפרה ע"י גלות וקשה דא"כ למסקנא אמאי איצטריך חרס וכל חרס ולא תקחו ג' קראי בלא תקחו כופר ובחרס סגי דחד לדרך עלייה וחד לדרך ירידה שניתן שגגתו לכפרה דהיינו מיתות קלות לפ"ה לכך נראה דמיתות קלות לא חשיב אלא הנהו שניתן שגגתן לכפרה ע"י ממון או ע"י קרבן אבל רוצח לא ניתן שגגתו לכפרה ע"י ממון אלא על ידי גלות וה"פ דברייתא אין לי אלא מיתות חמורות שלא ניתן שגגתן לכפרה ע"י קרבן דהיינו כל מיתות שאין בהן כרת כגון מסית ומדיח ונביא השקר וזקן ממרא ומכה אביו ואמו ומקלל אביו ואמו וגונב נפש ומגדף אליבא דרבנן דאמרי בכריתות (דף ג:) דאין מביא קרבן על שגגתו דכתיב לעושה בשגגה פרט למגדף שאין בו מעשה ורוצח ומיתות

קלות כגון עבודת כוכבים ושבת ועריות דיש בהן כרת ומביא קרבן על שגגתן ופריך ולא ממילא שמעת מינה מלא תקחו כופר ומהתם שמעינן כל מיתות חמורות ולמה לי קרא למיתות חמורות אבל למיתות קלות ודאי צריך קרא ומשני דאיצטריך תרי קראי למיתות חמורות חד לדרך עלייה שלא ניתן שגגתו לכפרה כלל וחד לדרך ירידה שניתן שגגתו לכפרה על ידי גלות קשה לרשב"א דמאי איצטריך קרא לחייבי מיתות קלות כגון עבודת כוכבים ושבת ועריות דמה שייך שם כופר למ"ד כופר היינו דמי ניזק ותירץ דרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה לטעמיה דאמר בפרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף מ.) ונתן פדיון נפשו דמי מזיק:

דף לח - א

הני מילי היכא דהרגו דרך עלייה דלא ניתן שגגתו לכפרה. פירוש לכפרה בידי אדם אע"ג דדרך עלייה קיל טפי מדרך ירידה כדמוכח בפרק אלו הן הגולין (מכות דף ט. ושם) גבי גר תושב גולה ע"י גר תושב וכל חומרי דשמעתין לא תלי אלא במה שלא ניתן לכפרה דאינו מקפיד הש"ס במה שסקילה ושריפה חמורין מהרג וחנק: **אבל** סימא את עינו והרגו בדבר .. אחר אימא נשקול מיניה ממונא ונקטליה. כך גרס ר"ח דמלא יהיה אסון לא נפקא לן אלא סימא את עינו והרגו בה כי התם שבהכאה אחת הרג את האשה וגם הולדות אבל סימא את עינו והרגו בדבר אחר בבת אחת לא. להכי איצטריך כל חרם למיפטריה קשה לרשב"א דהא ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה לא דריש קרא להכי דלא נשקול מיניה ממונא ונקטליה אלא שלא יתן ממון ונפטריה ושמא אילו לא נאמר קאמר כדאשכחן ריש פרק נגמר הדין (סנהדרין דף מג. ושם) ובכמה דוכתי ולרשב"א נראה דהכא מסיק אליבא דתנא דבי חזקיה אבל לרבי ישמעאל ודאי לית ליה הא דתנא דבי חזקיה והא דאמר בריש הנחנקין (שם דף פד: ושם) הניחא למאן דאית ליה דתנא דבי חזקיה אלא למאן דלית ליה היקישא למה לי תנא דלית ליה דבי חזקיה היינו רבי ישמעאל ובסמוך דקאמר ולרבה דאמר חידוש הוא שחידשה תורה בקנס כו' סבר לה כת"ק דר' חנניא בן עקביא הוה מצי למימר ס"ל כרבי ישמעאל: **הא** נמי מאידך תנא דבי חזקיה נפקא. לאו מההיא דרשה גופה קאמר דנפקא לן דהא ההיא דרשה לא שייכא כלל לסימא את עינו והרגו בדבר אחר אלא הכי

דייק דכי היכי דדרשיי ולא עין ונפש תחת עין היינ דרשינן נפש תחת נפש ולא עין ונפש תחת נפש וסימא את עינו והרגו בד"א לא חשיב עין ונפש אלא נפש גרידי דמה שסימא את עינו בשעת הריגה לא חשיב כלום דבלאו הכי היה מת אלא שהמיתו בצער מרובה וא"ת הא מילתא נמי מתנא דבי חזקיה דלעיל נפקא דמה מכה בהמה לא חלקת בין סימא את עינה והרגה בה להורגה בד"א כו' וי"ל דמכה אדם ומכה בהמה משמע ליה בהכאה אחת וא"ת סימא את עינו והרגו בד"א תיפוק ליה דפטור מדמי עין אפי' לא הרג דבשעה שסימא את עינו היה רודף וניתן להצילו בנפשו וי"ל דמיירי בשיכול להצילו באחד מאיבריו שלא ניתן להצילו בנפשו: **אמר** רב אשי איצטריך כו'. תימה דמשמע דאם הרגו וקרע שיראין דידיה דמחייב דליכא למיפטריה לא מקרא דלא יהיה אסון ולא מקרא דנפש תחת נפש דהא הוי ממון ונפש תחת ממון ונפש ולעיל (דף ל:): פטר אביי זר שאכל תרומה משלו וקרע שיראין של חבירו וי"ל דלפי האמת נפקי כולהו מתנא דבי חזקיה וה"פ והא נמי מאידך תנא דבי חזקיה נפקא כלומר ע"כ לא איצטריך כל חרם להכי אלא כולה נפקא לן מתנא דבי חזקיה דפטור דאי הוה צריך קרא למפטריה בלא כל חרם הוה פטרינן ליה מאידך תנא דבי חזקיה וא"ת ולישני דאיצטריך כל חרם להרג חבירו וקרע שיראין וי"ל דכל חרם לא יפדה משמע ליה בממון שבא על ידי אותה חבלה שהמיתה באה על ידה: **סלקא** דעתך אמינא חידוש הוא קמ"ל. אע"ג דבמתני' מייתי קרא דלא יהיה אסון והכא מפיק קנס מכל חרם היינו משום דכייל מתניתין כל חייבי מיתות דקתני וכל המתחייב בנפשו כו' אי נמי מתניתין אתיא כתנא קמא דרבי חנניא בן עקביא:

ב

-

לח

דף

[**אימא** בתולה לג"ש. ולא נמעט בעולה כדמשמע בסמוך נראה דר"ע דריש ג"ש מקרא דלגופיה דהיינו בתולה קמייתא ודקנס ודמפתה אבל הבתולות דריש לכתובת בתולות ולא שייך למידרשיה לג"ש ולא לשום רבוי ואייתר נער נערה הנערה וה' דהבתולות חד לחייבי לאוין ועשה וחד לחייבי לאוין וכריתות ואיכא ג' רבויין ה' דהבתולות ונער נערה הנערה חד לכדאביי וחד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין וכריתות דאי איכא לר"ע חד לגופיה בלא ג"ש א"כ נמעוט בעולה מההוא דלגופיה ואף על גב דבקנס

ליכא אלא חד בתולה דלגופיה מגזירה שוה דמפתה ניליף בתולה ולא בעולה כי היכי דיליף מפתה מאונס לענין נערה דלא כתיב במפתה]. (ת"י כ"י): **אימא** בתולה לג"ש. תימה דתיקשי ליה דאימא תרוייהו לגופייהו ולא לג"ש ונראה דהש"ס קים ליה דחד מינייהו לגזירה שוה הואיל והמקראות סתומים לענין שקלים וחמשים הלכך פריך ואימא איפכא ולא פריך ואימא תרוייהו לגופייהו וכי האי גוונא איכא פ"ק דסנהדרין (דף טז.) דאמר ולא את נביא השקר אלא בב"ד של עי' ואחד מה"מ א"ר יוסי בר חנינא אתיא הזדה הזדה מזקן ממרא ופריך הא הזדה כי כתיב בקטלא הוא דכתיב וקטלא בכ"ג אלא אמר ריש לקיש גמר דבר דבר מהמראתו והשתא היכי הוה בעי למילף ולמימר רבי יוסי ברבי חנינא דאתיא הזדה הזדה אלא דהוה קים ליה דאיכא ג"ש ולא הוה ידע במאי וקאמר מסברא דאתיא הזדה הזדה: **מי** אתיא גזרה שוה ומפקא ליה מפשטיה לגמרי. דדיוק הא אורסה הוי שקר וקשה דבריש הערל (יבמות ד' ע.) יליף דערל אסור בתרומה מגזירה שוה דתושב ושכיר מפסח וכתוב תושב ושכיר לא יאכל בו גבי פסח משום גזירה שוה אע"פ שאינו אמת דהא תושב ושכיר אוכלין בפסח כדאמרינן התם דלא קני ליה רביה ומפקי קרא מפשטיה טפי מהכא ואומר ר"ת דההוא תושב ושכיר מיירי בערלים ולהכי לא יאכל ומוכח דלאו תושב ישראל קאמר דהא לא קני ליה רביה אלא ודאי בערל ומשום הפנאה כתביה: **ארוסה** בת סקילה היא. וא"ת מאי קשיא ליה הא השתא לא נפיק קרא ממשמעותיה ואי לא איצטריך לגופיה כ"ש דניחא טפי דג"ש מופנה ואומר ר"י דהכי פירושו ארוסה בת סקילה היא וכיון דלא איצטריך למידי אלא לגזירה שוה הוה ליה למכתב אשר לא ארוסה בהדיא ואמאי שני למכתב אשר לא ארוסה דאיכא למטעי ולמימר הא ארוסה לעצמה דבשלמא אי הוה בארוסה שום חידוש הוה אתי שפיר במה ששינה הלשון דאמרינן האי דשנה וכתב ארוסה למדרש לגזירה שוה ואתא פשטיה לחידושא אבל השתא למה לי: **לאבי** הנערה ולא לאבי מתה. וא"ת דבפרק נערה לקמן (דף מה:) גבי סרחה ולבסוף בגרה תידון בסקילה דרשינן הנערה שהיתה כבר ויש לומר דהתם מענינא דקרא והכא מענינא דקרא והתם ודאי אתיא לחייבה דאי לפוטרה לשתוק קרא מיניה ואנא ידענא דלא הויה בסקילה דלאו נערה היא והכא לחיובא דקנס לא אצטריך דמסברא מיחייב אשעת ביאה ואי אפשר לפוטרו בולא כלום הלכך אתא לפוטרו: **יש** בגר בקבר ודבנה הוי. וא"ת היכי מצי למימר שתהא מורשת קנס לבנה הא אין אדם מוריש קנס לבניו כדאמרינן ריש פרק נערה לקמן (דף מב:) ובסמוך נמי אמר יש בגר בקבר ופקע אב ואי אדם מוריש קנס כי יש בגר בקבר נמי לא פקע

אב ויהא לו מתורת ירושה ומיהו ההיא דבסמוך יש לדחות דנפקא מינה אם היא חייבת לאחרים דאם יש בגר בקבר פקע אב אע"ג דאדם מוריש קנס דנוטלין בעלי חובות אבל אם אין בגר בקבר אין נוטלין בעלי חובות כלום דלא פקע אב והקנס הוא שלו ולא שלה ויש לומר דהכא ה"מ לאקשוויי והא אין מורשת קנס לבנה אלא דעדיפא מיניה פריך ור"י מוקי הך בעיא דהכא בבושת ופגם דממונא הוי ויכולה להוריש ואע"ג דתנן בריש נערה (שם מא:) לא הספיקה לעמוד בדין עד שמת האב הרי הן של עצמה ואבושת ופגם נמי קאי מדקתני הרי הן משמע דאין יכול להוריש בושת ופגם ואור"י דלענין זה ודאי איתקוש בושת ופגם לקנס דכתיב תחת אשר ענה מכלל דאיכא בושת ופגם דלמי שזה ניתן זה ניתן אבל למילי אחריני לא איתקוש דהא בושת ופגם משלם ע"פ עצמו וקנס אינו משלם ע"פ עצמו אבל הקשה ריב"ם דאמרינן במרובה (ב"ק דף עא: ושם) א"ל חמשה בקר אמר רחמנא ולא חמשה חצאי בקר איתיביה גנב משל אביו וטבח ומכר ואח"כ מת אביו משלם תשלומי ד' והי' והא הכא כיון דמת אביו זכה ליה במנתא דידיה וקתני דמשלם תשלומי ד' והי' ומשני הב"ע שעמד בדין משמע דאי לאו משום דחמשה בקר ולא חמשה חצאי בקר הוה אתי ליה שפיר ולא הוה צריך לאוקומי בשעמד בדין אלמא דאדם מוריש קנס לבניו ומיהו יש לדחות דה"מ למימר וליטעמיך אבל קשה דמסיק לצפרא א"ל חמשה בקר אמר רחמנא ואפי' חמשה חצאי בקר א"ל מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא פירוש דקתני גנב משל אביו ומת ואח"כ טבח ומכר פטור א"ל רישא קרינן ביה וטבחו כולו באיסורא סיפא לא קרינן וטבחו כולו באיסורא משמע דאי קרינן ביה וטבחו כולו באיסורא חייב אע"ג דלא עמד בדין דאדם מוריש קנס לבניו דאי בעמד בדין לא מחייב קנס דשלו הוא טובח ומוכר ותי' ר"י דמיירי דעמד בדין ואמרו חייב אתה ליתן לו דאם הוא טובח אחרי כן חייב כדאמרינן בהגוזל (שם דף קו: ושם) ור"י הלבן תירץ דההיא דפרק נערה איירי לענין קרבן שבועה והכי פירושו דסוגיא דהתם מודינא לך לענין קרבן שבועה דרחמנא פטריה מוכחש בעמיתו בפקדון וכי קאמינא דממון הוי להורישו לבניו שאם יתבעוהו לאחר מיתת אביהן קנס שהיה חייב לאביהן שהעמידו בדין ונתחייב וכפר ונשבע והודה הואיל וכשנפל ליורשין כבר היה ממון שכבר עמד בדין ולא היה יכול להודות ולהפטר א"כ הוי דומיא דפקדון דקרא ומחייב קרבן שבועה איתיביה ר"ש אומר כו' דאחין הוא ופירוש שאם אינו לאחין איך מתחייב הכופר קרבן שבועה על טענותם והא לאו בעל דברים דידהו הוא אלא ש"מ דאחין הוא ומסיק כי קאמר רבה דממון הוא להורישו לבניו בשאר קנסות לענין חיוב קרבן שבועה

ומסיק דאצטריך וכחש לעמדה בדין ובגרה ואחר כך מתה דמינה קא ירית מכל מקום עיקרו קנס מיקרי לגבי דידה ודידיה ולא דמי לשאר קנסות דמוריש לבניו דלגבי בניו לא הוה קנס כלל ומיהו לשון להורישו לבניו לא משמע כפירוש זה. [ועיין תוספת בבא קמא עב. ד"ה סיפא]:

א

-

לט

דף

שלש נשים משמשות במוך. פ"י בקונטרס מותרות לשמש במוך אע"ג דשאר נשים אסורות משום השחתת זרע ואין נראה לר"ת. דהא קטנה ואילונית מותר לשמש בהדייהו ולא הוי השחתת זרע כיון שהוא דרך תשמיש ומפרש ר"ת משמשות צריכות לשמש במוך אחר תשמיש ועצה טובה קמ"ל ולר"י נראה לקיים פ"י הקונט' דבריש נדה (דף ג.) משמע שהמוך הוא במעיה כל שעה והוי כמשמש על האבנים ועל העצים ולא דמי למשמש קטנה ואילונית ועוד אפילו היתה נותנת מוך אחר תשמיש אסורה דאף על פי שאינה מצווה על פריה ורביה מ"מ אסורה היא להשחית זרע כדמשמע בנדה (דף יג.) דתנן כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת באנשים תיקצץ ומפרש בגמרא משום דנשים לאו בנות הרגשה נינהו משמע דאם היו בנות הרגשה הוו אסירי ויש לדחות דלאו בנות איסור הרגשה נינהו קאמר: **וכי** תימא בציר הוא כו' והא בלבד קאמר. בקונטרס (בקדושין דף עט.) ל"ג ליה דבלאו בלבד משמע טפי לא. **בא** עליה ונתארסה מהו. לרבי עקיבא דמתני' קא מיבעיא ליה דאמר נתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה דמי אמרינן כיון שיצאה מרשות האב לענין קנס יהא קנסה לעצמה או דלמא כיון דלענין שאר מיילי לא נפקא מרשות האב יהא קנסה לאביה אבל לרבי עקיבא דברייתא פשיטא דקנסה לאביה ולר' יוסי הגלילי נהי דאמר אין לה קנס נמי לא מיבעיא ליה דהא דאין לה קנס לאו משום מיפק מרשותא דאב היא אלא גזירת הכתוב הוא דאין לה קנס ולא נפקא באירוסין כלל מרשות אביה דאב זכאי בקדושה ובמעשה ידיה אע"ג דנתארסה והא דקא בעי לה סתם ולא קאמר לרבי עקיבא בהדיא מהו משום דהלכה כר' עקיבא מחבירו: **הואיל** ונישואין מוציאין מרשות אב. פ"י בקונט' דילפינן מהפרת נדרים ואע"ג דק"ל דממונא מאיסורא לא ילפינן ה"מ לאוקמה ברשות אב הוא דלא ילפינן ממונא מאיסורא אבל לאפוקי מרשות אב ילפינן שפיר

מהפרת נדרים דבסברא מועטת יש להוציאה מרשות אב ור"י ב"ר אברהם פ"י כיון דגלי לן קרא דלאוקמה ברשות אב איסורא וממונא שוין ה"ה לאפוקה [ור"י מפרש דנישואין מוציאין מרשות אב מדדרשינן איש אמו ואביו תיראו איש סיפק כו' אשה אין סיפק בידה לעשות ולא נהירא דמעשה ידיה אינו לבעל מן התורה]: **מה** בוגרת בא עליה ובגרה לעצמה. פירוש דהא מצינו בוגרת שיוצאה מרשות אב לענין ממון וקשה דה"נ נישואין מוציאין מרשות אב לענין ממון ואמאי צריך למילף מבוגרת ונראה דבא עליה ובגרה לעצמה נפקא לן מונתן לאבי הנערה דדרשינן לאבי הנערה ולא לאבי בוגרת: **צער** דמאי. קשה לר"י דמאי קא מיבעיא ליה וכי לא ידע הש"ס שיש צער גדול לבתולה בביאה ראשונה וכמה קטנות חולות מזה וכ"ת דמאותו צער פשיטא ליה להש"ס דפטור שהרי סופה להצטער בכך תחת בעלה והא איכא כמה תנאי בהכונס (ב"ק דף נט. ושם) דלא חיישי לכחש גופנא פירוש דבר שסופו להיות כן ונראה לר"י דצער בעילה משום תאות תשמיש אינו בא בשעת תשמיש אלא אחר כך וכל צער החבלה דמחייב היינו אותו צער הבא לו בשעת חבלה אבל מה שבא לו אחר כך מיפטר דגרמא בעלמא הוא הלכך בעי צער דמאי ורשב"א מפרש דפשיטא דצער של בתולים ליכא למימר דע"כ תנא דמתני' חייש לכחש גופנא מדמפתה פטור:

דף - לט - ב

אי הכי מפותה נמי. יש לה צער פיסוק רגלים כמו אנוסה ואמאי קאמר אין דומה נבעלת באונס לנבעלת ברצון ואמר מורי הרב דודי ז"ל דאמתני' לא ה"מ למיפרך אמאי אונס חייב כיון שסופה להצטער בכך תחת בעלה דהא אפילו בעולה מצטערת בכך ואע"ג דבא עליה עתה סופה נמי להצטער ולא תרויח כלום [קצת נראה דאמתני' פריך אמאי מפותה פטור]: **קרא** שיראין שלי והפטר. ואע"ג דלא אמרה על מנת לפטור איכא למימר דמחמת הנאת בעילה מחלה לגמרי: **[לכשיוציא** אשתו היא. אפי' פיתה לשם אישות מ"מ פריך אשתו היא כיון דאינה צריכה גט]: **בושת** ופגם נותן מיד. אע"ג. דאיתקש לקנס היינו לענין שניתן זה למי שזה ניתן אבל יש מקומות שפטור מקנס לגמרי וחייב בבושת ופגם: **אין** לי אלא אביה היא עצמה מנין כו'. תימה לר"י במאי מיירי אי בקטנה או בנערה

היאך היא יכולה למאן כיון שהאב רוצה והוא יכול לקדשה בעל כרחא למי שירצה והי"ה לזה ואי בשאין לה אב או שבגרה אחר כך מה צריך קרא תיפוק ליה שיכולה לעכב שלא יהא חוטא נשכר כדקאמר אביי בסמוך וכן אביה אמאי צריך קרא לאביי ואומר ר"י דנהי שאינה יכולה לעכב על אביה שלא יקדשנה לו מ"מ מועיל מיאונה לענין שישלם קנס וכן במיאון אביה והא דתניא הכא המפתה לכשלא יכנוס צריך לפרש לכשלא יכנוס מדעתה ומיהו קשה דהכא דרשינן מאם מאן ימאן מ"מ שהיא יכולה לעכב ובפרק נערה (לקמן מד:) דרשינן מינה לרבות יתומה לקנס וי"ל דליכתוב או מאן מאן או ימאן ימאן מאן ימאן ש"מ תרתי ובכה"ג אמרינן במרובה (ב"ק דף סה. ושם) גבי אם המצא תמצא ובהחובל (שם דף פה.) גבי ורפא ירפא ועוד נראה דלאו מיתורא דקרא דריש לה התם דאם כן מאי פריך מינה לרבי יוסי בר' חנינא דפטר מוציא שם רע על היתומה דשאני מפתה דרבי קרא אלא כן הוא עיקר כמו שפירש בקונטרס לקמן דלאו מריבוי דריש אלא הי"פ לרבות יתומה לקנס דדרשינן שיש קנס כשהיא מעכבת והוא הדין דה"מ למימר לרבות בוגרת לקנס כשהיא מעכבת דדוקא בבוגרת או ביתומה יש קנס בעיכוב שלהן אבל כל זמן שלא בגרה תלוי באב והשתא דייק התם שפיר דשמעינן דסבר האי תנא שיש קנס ביתומה ולא ממעטינן ליה מדכתיב לאבי הנערה אע"ג דליכא ריבוי ליתומה כדפירשתי דאיכא לאוקמי קרא לבוגרת: **אלא** אונס בשלמא איהי כו'. תימה כיון דאונס ומפתה מיגמר גמירי מהדדי להא מילתא נמי ליגמרו מהדדי כדפריך בסמוך ומאי קאמר אלא אביה מנלן וי"ל דלהאי מילתא לא גמרינן מהדדי דהא מפתה יכול לעכב ואונס שותה בעציו והי"ה הי"נ אין אביה יכול לעכב והי"נ קאמר אביי בסמוך ורבא לא מסתבר ליה למימר הכי כיון דאיכא ק"ו וא"ת ואיהו גבי אונס אמאי איצטריך למיכתב נילף לאביי מסברא שלא יהא חוטא נשכר ולרבא מק"ו ויש לומר דלו תהיה לאשה אינו מיותר [דאיצטריך לעשה ולדרשות דלעיל. מהר"ם. א"נ אביי ורבא לא הוו משנו הכי אלא בתר דגלי קרא בהדיא]: **מפתה** דאיהו מצי מעכב. ואפי' פיתה לשם אישות יכול הוא לגרשה: **טעמא** מאי תקינו לה רבנן כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. אע"ג דבתולה יש לה כתובה מן התורה זאת בעולה היא ומיהו תימה דקא פסיק ותני דבכל ענין אין לה כתובה אפילו בא עליה שלא כדרכה ובתולה גמורה היא ויש לה כתובה מן התורה דהא אם בא עליה שני יש לה קנס ולא הוי טעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה תימה לר"י כיון דטעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה אלמנה אמאי תקינו לה רבנן כתובה לא היה להם לתקן אלא לגרושה בלבד ואומר ר"י

דמתוך שהוצרכו לתקן בגרושה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה תקינו נמי לאלמנה משום חינא ומיהו לכתחילה לא היו מתקנים משום חינא קשה לרשב"א הא דתניא בהחובל (ב"ק דף פט. ושם) וכן היא שחבלה בבעלה לא הפסידה כתובתה ופריך אמאי תזבין לכתובתה בטובת הנאה ותיתיב ליה בהאי חבלה ומשני הא מני רבי מאיר היא דאמר אסור לאדם שישהא את אשתו בלא כתובה אפילו שעה אחת והשתא כיון דטעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה תזבין לכתובתה על מנת שאם תתאלמן אבל אם יגרשנה יהא לה כתובה דהתם לא שייך משום חינא ואומר ר"י כיון דבשאר נשים שייך חינא אף על גב דבזאת לא שייך לא פלוג רבנן ואסור להשהותה בלא כתובה לר"מ וא"ת ואמאי תני הכא יצא כסף קנסה בכתובתה ליתני מת אין לה עליו כלום דהא לא תקינו רבנן לאלמנה אלא משום גרושה והכא מכח גרושה אין לתקן לזאת דהא לא מצי לגרשה ואור"י דה"נ כיון דשייך בה חינא כמו בשאר אלמנות אין לנו לשנותה משאר אלמנות להכי איצטריך טעמא דיצא כסף קנסה בכתובתה ולא חשו במה דאין לה כתובה :

א

-

מ

דף

מהר ימהרנה לו מדעתו. וא"ת ולו תהיה לאשה נידרוש נמי לו מדעתו והא דכתיב לא יוכל לשלחה היינו היכא דכבר נשאה וי"ל דאין סברא שיהיה מדעתו כיון שאם נשאה לא יוכל לשלחה [ועוד ולו תהיה קאי אאשה ולהכי בעינן מדעתה אבל מהר ימהרנה קאי אגברא]: **נית** עשה ונדחה לא תעשה. לאו אנמצא בה דבר ערוה פריך דהא אית בה לאו ועשה כדאמרי' בפ"ק דיבמות (דף יא: ושם) לא יוכל בעלה וגוי לרבות סוטה שנסתרה והיינו לאו ודרשינן (סוטה דף כז:) ונטמאה ונטמאה חד לבעל וחד לבעל אלא אשאינה ראויה לקהל פריך וא"ת ומאי פריך וליתי עשה ולידחי ל"ת הא דריש מקרא בהדיא במשנה דבעינן אשה הראויה לו ולמאי דמשני דלא חשיב עשה קשה דמאי איצטריך קרא למעוטי שאינה ראויה לו וי"ל דלאו מיתורא דקרא מפיק ליה במתניתין אלא דולו תהיה לאשה משמע מדעתה ולהכי ממעט אשה שאינה ראויה לו דהא אי אמרה לא בעינא ליה מי איתא לעשה כלל הלכך לא חשיב עשה ולא דחי לא תעשה ומ"מ ס"ד דפריך השתא היכא דאמרה בעינא ליה ליתי עשה

ולידחי ל"ת ומסיק דאפילו אמרה בעינא ליה לא חשיב עשה דלא דמי למילה בצרעת אי נמי מיתורא דקרא דריש ופריך דליתי עשה וידחה ל"ת ויתורא דקרא נוקי לחייבי כריתות דאי לאו קרא הוה שרינן אפי' חייבי כריתות דהואיל ואיתרבו לקנס לעיל בריש פירקין איתרבו נמי לנישואין דקראי משתמעו שפיר דהיכא דאיכא קנס איכא נמי נישואין אי נמי יש לומר דהכי פריך ניתי עשה ונידחי לא תעשה וכי תימא שאני הכא דגלי קרא א"כ ניגמר מהכא בכל דוכתא דלא דחי ומשני דלא חשיב עשה ומ"מ איצטריך קרא דאי לאו קרא הוה חשבינן ליה דלא אפשר לקיים שניהם וחשיב עשה דעיקר מצוה היא לישא כי היכי דאמרינן בפרק ב' דיבמות (דף כא.) דחליצה במקום יבום לאו. כלום הוא: כגון מילה בצרעת: אומר ר"ת דלסימנא בעלמא נקטיה דהא בקוצץ בהרתו איכא עשה ולא תעשה כדאמרינן בפרק ר' אליעזר דמילה (שבת דף קלב:) ללשון אחד הכתוב בספרים ומהתם לא ילפינן בעלמא דליתי עשה ודחי לא תעשה ועשה דמה למילה שכן נכרתו עליה י"ג בריתות אלא עיקר מילתא מכלאים בציצית וא"ת והא כלאים בציצית אפשר לקיים שניהם שיעשה בטלית צמר חוטין של צמר ואומר ר"י דבטלית של פשתן אי אפשר לקיים שניהם דלא אפשר לקיים מצות תכלת אלא ע"י כלאים דתכלת עמרא הוא וזה אין לנו לומר שיהא אסור ללבוש טלית של פשתן משום דאפשר בשל צמר דאין זה חשוב אפשר והא דאמרי' בפי' התכלת (מנחות דף מ. ושם) כל המטיל תכלת בסדין בירושלים אינו אלא מן המתמיהין ומפרש בגמרא גזירה משום קלא אילן ופריך לא יהיה אלא לבן ומשני אפשר במינו כדריש לקיש דאמר כל מקום שאתה כו' התם ודאי כיון דליכא תכלת אלא הכל לבן מצות לבן אפשר לקיים במינו וא"ת והא אמר התם לעיל. חוטי צמר פוטרין בשל פשתן ושל פשתן פוטרין בשל צמר ואמאי פוטרין והא אפשר לקיים שניהם דלבן אפשר במינו ואור"ת דכל ד' חוטין לבן ודאי אסור דאפשר במינו אבל התם קאמר דשני חוטי צמר לבן פוטריים בשל פשתן דמגו דתכלת פטרה שכבר נעשה כלאים ע"י תכלת שבו לבן של צמר נמי פטר ומגו דשני חוטי לבן של צמר פוטריים בשל פשתן שני חוטי לבן של פשתן נמי פוטרין בשל צמר אע"ג דלא נעשה התם כלאים ע"י תכלת שבו וצריך עיון אם שני חוטי לבן של פשתן ושני חוטי לבן של צמר מותר לתת בטלית של צמר או בטלית של פשתן דשמא לא הותרו שני חוטי לבן אלא דווקא במקום תכלת אבל שלא במקום תכלת לא או דלמא לא שנא דהא שני חוטי לבן של פשתן פוטריים בשל צמר אע"ג דהתם תכלת לא מעלה ולא מוריד דע"י אותו תכלת לא נעשה אכתי כלאים ואין להקשות אי שרו שני חוטי לבן בכלאים אפי' אין תכלת עמהן

אמאי מטיל תכלת בסדין בירושלים אינו אלא מן המתמיהין יטילו עמו שני חוטי לבן של פשתן דאפילו הוי ההוא תכלת קלא אילן או לבן גמור שרי דאיכא למיגזר שמא יטילו עמו שני חוטי לבן של צמר ויסברו שאותן שני חוטיין הצבועין הן תכלת ויהיו כל ד' חוטיין לבן של צמר: [אי אמרה לא בעינא מי איתיה לעשה כלל. הקשה הר"ר עזרא אמאי איצטריך קרא בפ"ק דיבמות (דף ה:): דאין עשה דכיבוד דוחה שבת הא ליכא עשה דאי אמר לא בעינא לכיבוד מי איתא לעשה כלל וי"ל דהתם מ"מ מיד כשצוה אב הוי עשה לעשות מצותו ול"נ דהכא גבי דידיה ליכא עשה דהא אי בעיא אמרה לא בעינא ליה הלכך אין לה לעבור בלאו משום עשה דידיה דהיא מוזהרת כמותו והשוה הכתוב אשה לאיש כדאמרינן ביש מותרות (יבמות דף פד:). ת"י כ"י]: הכי גרסינן ממאי מדקתני האונס חייב והמפתה פטור יתומה פשיטא אלא הא קמ"ל כו'. כלומר מדקתני האונס חייב והמפתה פטור ש"מ דיש לה קנס וקנסה לעצמה דאי משום יתומה נקט מפתה פטור פשיטא דפטור דהא מחלה אלא ע"כ לא נקט מפתה פטור אלא משום נערה שנתארסה ונתגרשה ולא נקט יתומה במתניי אלא ליתן טעם אמאי מפתה פטור והלא קנסה לאביה ואשמעי' דהרי היא כיתומה שקנסה לעצמה וא"ת ומנלן הא אדרבה אימא דנקט יתומה למידק טעמא דהויא נמי יתומה הא אינה יתומה אפילו מפתה חייב דקנסה לאביה וי"ל דלית לן למימר דלדיוקא אתא כל זמן דנוכל לומר דלגופיה אתא: .. אחד כדרכה ואחד שלא כדרכה. שלא כדרכה ה"ל למינקט ברישא אלא כן דרך הש"ס שאינו חושש כדנקט לעיל (דף לה). בתנא דבי חזקיה בין מתכוין לשאין מתכוין דה"ל למינקט שאין מתכוין ברישא כדקתני בין שוגג למזיד אלא כן דרך הש"ס במקום שצריך לשנות הן ולאן: **יאמרו** בעל שלימה חמשים. פירוש הראשון שבא עליה שלא כדרכה דמחייב קנס אפילו שלא כדרכה כדאמרינן בפ"ק דקידושין (דף ט:): באו עליה י' ועדיין היא בתולה כו' פירוש שלא כדרכה וקאמר מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמי ובפרק הבא על יבמתו (יבמות דף נט. ושם) גבי ולו תהיה לאשה באשה הראויה לו פרט לאלמנה לכ"ג כו' ופריך היכי דמי אילימא כדרכה תיפוק ליה דהויא לה בעולה אלא לאו שלא. כדרכה והכא הוה מצי למינקט שבאו עליה ב' שלא כדרכה וכן בפרק בן סורר (סנהדרין עג:): דמוקי ההיא דאלו נערות שיש להן קנס כגון שבא עליה שלא כדרכה וחזר ובא עליה כדרכה הוה מצי למינקט וחזר ובא עליה שלא כדרכה ומה שקשה על פירוש הקונטרס דהתם פירשנו בהבא על יבמתו (יבמות דף נט.) ובפרק קמא דקידושין (דף ט:):

ואיימא לדידה. אע"ג דפרישית לעיל (דף לח:) דבושת ופגם הוקשו לקנס וניתן למי שקנס ניתן היינו בתר דקים לן הכא דהוי הכל לאביה: **מסתברא** דאביה הוי דאי בעי כו'. וא"ת אמאי לא קאמר דאביה הוי מדקא יהיב מפתה כדאמר לקמן בריש נערה (דף מב.) וי"ל דלמא לא יהיב מפתה דקראי דאביי ורבא באונס כתיבי: **דאי** בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין. וממעשה ידיה ליכא למילף דהא מיתזנא מיניה כדאמרינן בפרק קמא דקדושין (דף ד. ושם) ולא מקדושין דמעלמא קאתו לה ומתרוייהו נמי לא דחבלה דגופה שאני תימה דהכא לא קים לן בושת ופגם דהוי לאביה אלא מכח שיכול לקדשה למנוול ומוכה שחין ואם כן היכי בעי למימר בריש קדושין (דף ג:): גבי קדושי כסף מנא לן דמיקדשה בכסף וקידושין דאביה הן וכי תימא נילף מבושת ופגם הא בושת ופגם גופיה לא קים לן אלא מכח שיכול לקדשה ואומר ר"י דאורחיה דהש"ס דבעי לדחויי אפילו קים לן דבושת ופגם הוי דאביה ממקום אחר. א"נ התם בעי למילף קדושי נערה מבושת ופגם של קטנה ומקדושי קטנה הוה יליף להו אי לאו דהוה אמינא הני מילי קטנה דלית לה יד ונערה אית לה יד כדאמרינן התם לעיל ולהכי קאמר וכי תימא נילף מבושת ופגם דקטנה אע"ג דלהכי אית לה יד כדאמרינן בהחובל (ב"ק דף פז:): יעשה לה סגולה ואפ"ה הוי דאביה ה"נ קדושי נערה ואם היינו מפרשים דלא קאי אקדושין הא דקאמר ונילף מבושת ופגם אלא אמעשה ידיה דאייתי התם לעיל הוה אתי שפיר אבל לא משמע הכי ועוד דא"כ הכא נמי ה"ל לאסוקי וכ"ת נילף מבושת ופגם כיון דאמעשה ידיה קאי וכן לקמן בפרק נערה (דף מו:): **כמה** אדם רוצה ליתן כו' להשיא לעבדו. תימה דמה שומא היא זו וכי אשה חשובה ממשפחה גדולה אינה נפסדת בפגמה אלא שוה שפחה הניסת לעבד וי"ל דכל אשה שמין לפי מה שהיא בענין זה כמה אדם רוצה ליתן בין בתולה לבעולה להשיא לעבדו אשה כזאת הנפגמת והא דנקט שפחה אורחא דמלתא נקט דאין דרך להשיא לעבדו בת מלכים: **הא** לאו הכי ה"א אפילו קטנה והכתיב אם אמת היה וכו'. תימה לר"י מה בכך אם קרא איירי בבת עונשין מ"מ מצינו למימר דה"ה קטנה דהא בא על קטנה מאורסה הוי בסקילה לרבנן בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף סו:): אע"ג דההיא פרשה דנערה המאורסה בבת עונשין כתיבא [כדכתיב ואת הנערה על דבר אשר לא צעקה] ותירץ דהתם משום דמסקינן בסמוך כאן

נערה הא כל מקום שנאמר נער אפילו קטנה במשמע הלכך מחייבין ליה התם וכולהו עריות ילפי מינה אי נמי דוקא במוציא שם רע סברא הוא לומר דלא מחייב קנס ומלקות אלא בגדולה כיון דקרא איירי בבת עונשין ולא בעלמא משום דמוציא שם רע על הקטנה סברא הוא דפטור דפיתוי קטנה אונס הוא. והוי כמוציא שם רע על הנערה שנאנסה דלא מחייב אבל אין לומר דמסתבר ליה דדוקא בבת עונשין מחייב ליה משום שבא להורגה דבפרק קמא דסנהדרין (דף ח:) בשמעתא דחוששין ללעז משמע דלאו משום דקא גריס לה קטלא מיחייב:

א

-

מא

דף

וליתני אנסתי. דהוי חדוש טפי דפטור אע"ג דמודה שעשה פריצות: **רבי** שמעון בן יהודה אומר אף בושת ופגם אינו משלם ע"פ עצמו. אור"י דאי קאי ר"ש בן יהודה אמתניתין דהכא הא דמשמע בריש נערה לקמן (דף מב.) דלר"ש אי דקא תבע בושת ופגם מחייב ליה קרבן שבועה היינו משום דהתם תבעו האב תחלה ואין שייך לומר לאו כל הימנו כו' כדקאמר הכא ואין צריך לומר דתרי תנאי אליבא דר' שמעון ועוד אומר רשב"א דההיא דלקמן איכא לאוקמי בבת גרים וניחא לה לדידה ולאביה דליכא למימר דלמא איכא חד במדינת הים דלא ניחא ליה ומיהו אי קאי ר' שמעון אמתניתין דשבועות דמייתי לקמן בריש נערה (גי'ז שם) ע"כ תרי תנאי אליבא דר' שמעון: **האומר** גנבתי כו'. מוציא ש"ר ויוצא בשן ועין דלא תנא איכא למימר דאתיא בזה הכלל: **זה** הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק כו'. ואפילו למ"ד בפרק שור שנגח ארבעה וחמשה (ב"ק דף מ.) דכופר היינו דמי המזיק לא חשיב יותר ממה שהזיק אע"פ שפעמים שוה מזיק יותר מניזק דפדיון נפשו הוא נותן: **לא** נצרכא אלא לפחת נבילה. אע"ג דלאו דידיה שקיל מ"מ כיון דזכי ליה רחמנא חצי נזק חשבינן ליה בתשלומין מה שפחתה הנבלה והכא לא שייך למימר קרנא דתורך קבירא ביה כדאמרי' בהמניח בסופו (ב"ק דף לד.) דהתם ודאי שלא נהרג השור שייך לומר הכי דאין לו למכור שורו בשביל כן שסבור שישביח אבל הכא מיד כשנהרג יש לו למוכרו שידוע שתפחת הנבילה ותסריח: **תנינא** תשלומי נזק מלמד שהבעלים מטפלים בנבילה כו'. הכי דייקא לה בבבא קמא (דף י:) חבתי בנזקו לא קתני אלא בתשלומי נזקו

כו': **אי** משום חצי כופר לאו שיורא הוא וכו'. לאו פירכא היא אלא שינויא הוא דלא תיקשי למ"ד פלגא ניזקא ממונא מאי שייר דשייר חצי כופר ומשני לא שייר כלום וחצי כופר לאו שיורא הוא וכן איכא בנזיר בפי' ג' מינים (דף לח: ושם) גבי אי משום לא יחל לאו שיורא הוא וכן בפרק החליל (סוכה דף נד. ושם) וההוא דהתם מגומגם טפי:

ב

-

מא

דף

הא מני רבי יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר. וליכא שיורא דאי משום דמועד משלם כופר שלם ותם אינו משלם אלא חצי כופר הא לאו שיורא הוא דהא תנן תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם וכופר בכלל וא"ת אכתי ליתני דמועד אף כשהוא בסקילה משלם כופר ותם כשהוא בסקילה אינו משלם כופר כלל דהביאהו לב"ד וישלם לך דהוא עצמו אינו משתלם אלא מגופו כדאמרין בפרק שור שנגח ד' והי' (ב"ק דף מב. ושם) וי"ל דהך נמי לא הוי שיור דהוי בכלל הא דקתני תם מגופו ומועד מן העלייה ומיהו תימה דלא אשכחן בהדיא בשום מקום שהיה אומר ר' יוסי הגלילי דתם משלם חצי כופר ואי משום דדריש רבי יוסי הגלילי בפרק שור שנגח ד' והי' (גי'ז שם) נקי מדמי ולדות ולא דריש נקי מחצי כופר מכלל דסבר דחייב ודלמא לעולם סבר דפטור וטעמא משום דפטור מחצי כופר לא איצטריך קרא דכשהשור בסקילה לא שייך כופר דהביאהו לב"ד וישלם לך וכשאינן השור בסקילה כגון על פי עד אחד או על פי הבעלים פטור מדרבה דאמר התם (דף מג.) שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור שנאמר השור יסקל וגם בעליו יומת בזמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר כו' ונראה דה"פ הא מני ר' יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר פ"י דלא ממעט חצי כופר מנקי ולא דוקא משלם קאמר אלא היה משלם אם היה לו ממה להשתלם ולשום תנא לא הוה חצי כופר שיור כי אם לרבי אלעזר דדריש נקי מחצי כופר ולית ליה דרבה וכשאינן השור בסקילה מועד משלם ותם אינו משלם והא דנקט רבי יוסי הגלילי טפי מרבי עקיבא דדריש נקי מדמי עבד דלדידיה נהי דחצי כופר לא הוי שיור דמי עבד הוי שיור: **ואי** תפס כו'. פ"ת דדוקא אי תפס את המזיק עצמו אבל דבר אחר לא דלענין מזיק עצמו הקילו חכמים שיכול לתופסו

דאלייך יתפוס כל אשר לו ולא נפיק מיניה דאין דנין דיני קנסות ואם נוציא המותר ונשאיר כדי נזק הרי אנו דנין דיני קנסות ודוחק:

פרק רביעי - נערה שנתפתה

מתני' נערה. לא הספיקה לעמוד בדין עד שמת האב הרי הן של עצמה. תימה תינח קנס אלא בושת ופגם דממונא הוא דאחין בעי למיהוי ושמא מקראי דלעיל דנפקי בושת ופגם איתקוש אהדדי כדפיי לעיל:

דף מב - א

לאביה נמי פשיטא מדקא יהיב מפתה. אע"ג דאיכא למימר דהא דמחייבין מפתה היינו בקטנה דלא שייך בה מחילה וכדרבנן דאמרי יש קנס במקום מכר מ"מ משמע ליה דבנערה איירי דפשטא דמתני' אאלו נערות דרישא קאי: **רבי** שמעון פוטר שאינו משלם קנס ע"פ עצמו. תימה לר"י תיפוק ליה דאפ"י בעושק והלואה גופייהו דכתיבי בקרא לא מיחייב קרבן אלא כשייחד לו כלי להלואתו ולעושקו (ב"מ דף מח.) וכאן בקנס מה ייחוד שייך כאן דמיירי בלא עמד בדין דבעמד איבעיא ליה לאביי בסמוך ואומר ר"י כגון שייחד לו כלי כך לכשיעמוד בדין בב"ד ויתחייב לו יהא כלי זה מיוחד לו לגבות ממנו דמי אונסו וא"ת וכי נימא דסבר ר"ש דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם דאפ"י את"ל דאם אמר כלי זה יהא שלך אם ירדו גשמים היום דחשיב דבר בא לעולם היינו משום דכלי שנותן לו הוא בעולם וזכה בו למפרע כשירדו גשמים והא דקאמר אם ירדו תנאה בעלמא הוא אבל הכא אין נותן לו הכלי מיד אלא שמייחדו לו לגבות הימנו קנס אם יתחייב כשיעמוד בדין והא לא בא לעולם הוא וכ"ת ה"נ א"י כנחשביה בהדי הנך תנאי דחשיב בפרק האומר בקדושין (דף סב: ושם) דסבירא להו אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דהא פריך נמי התם ונחשוב נמי ר"ע ואור"י דר"ש חדא ועוד קאמר חדא דייחוד אינו מועיל דדשלב"ל הוא דאינו מתחייב כלל אלא משעת העמדה בדין

ואילך ועוד אפיי קונה בייחודו אין כאן כפירת ממון שאין משלם קנס ע"פ עצמו ואי מודה מיפטר [ורבנן אית להו דאדם מקנה דשלב"ל ולא מייתי התם אלא אותן תנאים שהוזכרו שמם]: **ונשבע** והודה לר"ש מהו. ק"ק דבהך מתניתין לא פליגי אלא דלרבנן בושת ופגם קא תבע ולר"ש קנס קא תבע אבל אם היה מפרש בהדיא דקנס קא תבע היה פטור לרבנן כמו לר"ש א"כ אמאי בעי אליבא דר"ש טפי מלרבנן דה"נ הוה מצי למבעי לרבנן אם פירש דקנס קא תבע ואההיא ברייתא דמייתי בסמוך היה לו לקבוע בעייתו לר"ש: **או** דלמא אע"ג דעמד בדין קנסא הוא ומודה בקנס פטור. כן כתוב בכל הספרים אבל בקונטרס פירש או דלמא אע"ג דעמד בדין ואי מודה ביה מיחייב אפילו הכי לא מיחייב קרבן שבועה כיון דעיקרו קנס ולא הוי דומיא דפקדון דקרא משמע מתוך פירושו דפשיטא ליה לאביי שהוא ממון לכל שאר דברים היכא דעמד בדין לשלם על פי עצמו או להורישו לבניו דמאי שנא ולא מיבעיא ליה אלא לענין קרבן שבועה דווקא משום דכתיב וכחש ובעינן דומיא דפקדון דעיקרו ממון כדפיי וההיא דלקמן דחקו לפרש כן דפריך אביי בסוף הסוגיא אמתניי דר"ש פוטר כו' וקאמר טעמא דלא עמד בדין הא עמד בדין דמשלם ע"פ עצמו כו' משמע דפשיטא ליה לאביי היכא דעמד בדין דהוי ממונא וקשה שצריך למחוק הספרים ועוד דאדפריך ליה אביי לרבה ממתניתין לא הספיקה לגבות כו' ואי אמרת ממונא הוי להורישו לבניו כו' תקשי ליה לנפשיה דאביי גופיה מודה דהוי ממון לכל דבר אלא דמבעיא ליה דווקא לענין קרבן שבועה כדפיי ועוד אמאי איצטריך לשנויי כי קאמר רבה בשאר קנסות נימא דבקנס דאונס נמי קאמר רבה דהוי ממון להתחייב בהודאתו כשעמד בדין דהא אפיי בסוף הסוגיא פשיטא ליה לאביי דהוי ממון לענין שמתחייב בהודאה והא נמי דפריך ליה אביי לרבה מר"ש פוטר טעמא דלא עמד בדין הא עמד בדין דמשלם ע"פ עצמו מיחייב קרבן שבועה ליקשי אביי לנפשיה הואיל ופשיטא ליה בכולהו קנסות דהוי ממון להתחייב בהודאתו. ונראה לפרש דאביי מספקא ליה אליבא דר"ש לפי שמצינו במשנתנו דלר"ש לא הוי ממון להורישו לבניו להכי מבעיא ליה אי לא חשיב נמי לר' שמעון ממון לענין קרבן שבועה והודאה אי לאו ואתרוייהו מבעיא ליה כדגרסינן בכל הספרים דהא בהא תליא דאי מיחייב בהודאתו אם כן כפר ליה ממונא ומיחייב קרבן שבועה ואי מיפטר בהודאה אם כן לאו מידי כפר ליה ולכך הוצרך רבה לקמן לשנויי כי קאמינא ממון הוי להורישו לבניו דלא מצי למימר ממון הוי להתחייב בהודאה דהא מדפטר ליה מקרבן שבועה מכלל דאי מודה מיפטר ולקמן דאמר אביי הא עמד בדין דמשלם ע"פ עצמו הכי פי' הא עמד בדין ובגרה

ומתה דמינה ירית מיחייב קרבן שבועה: **אמר** ליה ממונא הוי ומיחייב עליה קרבן שבועה. וה"ה דאי מודה ביה מיחייב דהא בהא תליא ויש שמוחקין ומיחייב עליה קרבן שבועה דהא לקמן קאמר רבה כי קאמינא ממונא הוי להורישו לבניו. ולא גרסינן אלא ממונא הוי ולא פי' עד לבסוף דלענין להורישו לבניו קאמר ואומר רבינו יצחק דאין למוחקו בשביל כך דהא למאי דמסיק כי קאמר רבה בשאר קנסות הדר ביה דמעיקרא השיב לאביי דממונא הוי הקנס דאונס ופיתוי ונראה לרבינו יצחק דרבה קיבל מרבותיו דממונא הוי והשיב לו תחילה לענין קרבן שבועה וכשסתר לו אביי חזר בו ואמר לא לענין קרבן קבלתי דממון הוי אלא לענין להורישו לבניו וכן משמע דכששוב הקשה לו ממתני' אמאי קשו בה עשרים ותרתין שנין הוה ליה לחזור מדבריו אלא ודאי מרבותיו קבל: **הפלת** את שני וסימית את עיני. וא"ת מה ייחוד כלי שייך גבי עבד דהא מיד כשהפיל את שינו קנה העבד בעצמו דגבי עבד גלי רחמנא שזוכה בעצמו מיד כשיפיל שינו כדאמרי' במרובה (ב"ק דף עד. ושם) ותו לא הוי קנס ואין לומר כגון שהפיל שינו וסימא את עינו דיוצא בשינו ונותן לו דמי עינו ומייחד לו כלי על דמי עינו או שתבעו על מעשה ידיו ומייחד לו כלי על זה דהא מוכח בבבא קמא דמאן דאית ליה יוצא בשינו ונותן לו דמי עינו סבר דאין צריך גט שחרור ור"ש אית ליה בהדיא. דצריך גט שחרור וי"ל דסימא את עינו אין צריך ייחוד דאין ייחוד גדול מזה שהרי העבד תובע את גופו מרבו שישחררנו ויכתוב לו גט שחרור ואם תאמר פשיטא דלא מיחייב קרבן שבועה על העבד דאפילו רבי אליעזר דדריש רבויי ומיעוטי ומרבה קרקעות לשבועה לענין קרבן שבועה פוטר בפרק שבועת הפקדון (שבועות לז:): דדריש מכל ולא כל והוא הדין בעבדים ויש לומר דאע"ג דבקרקות אין קרבן בעבד יש קרבן דהכי נמי אשכחן רבי מאיר דאית ליה דאין נשבעין על הקרקעות ועל העבדים סבירא ליה דנשבעין כדאמרינן בהשואל (בבא מציעא דף ק:):

ב

-

מב

דף

מאי לאו בשעמד בדין. וא"ת בשלמא לרבי יוחנן דסגי ביחוד כלי דסבירא ליה. דמעו קונות אתי שפיר דאע"ג דיחד לו כלי לקנס וקני ליה מ"מ דין קנס עליו לענין קרבן שבועה ולענין כמה דברים עד שיבא לידו אלא לר"ל

דלא מיחייב קרבן שבועה אלא כשנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אמאי פטר ר"ש הכא הואיל ועמד בדין ונטלו הימנו ממון גמור הוא ואומר רשב"א דלריש לקיש מצי למימר דמיירי שנתן לו כלי בתורת משכון לקנסו וחזר והפקידו אצלו דהואיל ולא נתן לו אלא בתורת משכון לא חשיב ממון אע"פ שהיה בידו תימה לרבינו יצחק בהפיל את שינו וסימא את עינו אמאי לא מיחייב קרבן שבועה הא מתחייב בהודאתו כיון שעמד בדין ופטר והו"ד ואין לו עליו כלום ושמא כיון דאכתי מחוסר גט שחרור אם היה מודה שסימא את עינו לא היה יוצא לחירות: לא בשלא עמד בדין. וא"ת אי בלא עמד בדין פשיטא דלא מיחייב קרבן שבועה דלא מידי כפריה דאי מודה מיפטר ומה צריך קרא דוכחש לכך והו"ל לאקשווי ת"ל וכחש אשר ירשיעון אלהים מיבעי ליה כדפריך לקמן ת"ל וכחש ת"ל ונתן מיבעי ליה וי"ל דהכא לא בעי לאקשווי הכי דאיכא למימר אסמכתא בעלמא הוא אבל לקמן פריך שפיר כי היכי דוכחש הוה לדרשא גמורה לענין שאר קנסות הכי נמי הוה דרשא גמורה לענין אונס ופתוי: [תשלומי כפל ותשלומי ד' וה']. ר"ש לא פליג אהא דלא שביק איניש מידי דכי מודה מיחייב ותבע מידי דכי מודה מיפטר דהכא הכל קייץ. מהר"מ] ת"י כ"י: דאחין בעי למיהוי. בשלמא לדידי הוא קנס לכל מילי מדגלי רחמנא לענין קרבן שבועה אלא לדידך דאחין בעי למיהוי תימה וכי רבה לא ידע מתנני ותירץ ר"י ברבי אברהם דרבה דאמר דממון הוי להורישו לבניו היינו כשאין הבת קיימת אבל מתנני איירי כשהבת קיימת דאז אין ראוי להורישו לבניו כל זמן שלא בא לידו משום דאין אדם מוריש זכות בתו לבנו ואביי דאקשי ליה לא ניחא ליה לאיפלוגי בהאי ורבה נמי הודה לו.: ונתן לחוד. וגבי מוציא שם רע דכתי' ונתנו לאבי הנערה איכא למימי' ונתן לחוד ונתנו לחוד: אי הכי ת"ל וכחש ת"ל ונתן מיבעי ליה. בשלמא לדידי מונתן לא גמרי מידי וכולה מילתא ילפינן מוכחש דאף דלא הוי ממון להורישו לבניו ילפינן מהתם מדגלי רחמנא גבי קרבן שבועה אלא לדידך דילפת מונתן דלא הוי ממונא עד שעת נתינה ולא זכי אב אחר העמדה בדין כמו קודם א"כ ונתן מיבעי ליה ואין צריך קרא דוכחש על כך דפשיטא דכיון דאי מודה מיפטר פטור נמי מקרבן שבועה: כי אצטריך קרא כגון שעמדה בדין ובגרה ואח"כ מתה דכי ירית מינה דידה קא ירית. ואע"ג דהשתא ממון גמור הוא שלא בא לידו מכח קנס ואי מודה מיחייב אפ"ה פטור מקרבן שבועה מוכחש והיינו דפריך למאי דשני השתא יצאו אלו שהן קנס ממון הוא אבל עד השתא הוה אתי ליה שפיר דקרי ליה קנס הואיל ובא לידו מכח קנס ואי מודה מיפטר אבל השתא דמוקמינן לקרא בכי האי גוונא כגון שעמדה בדין ומתה שלא בא לידו מכח הקנס

אלא מכח ירושה ומלתא דפשיטא היא דאי מודה מיחייב אמאי קרי ליה קנס ומשני תני יצאו אלו שעיקרן קנס והשתא כולהו קנסות משעמד בדין ממונא הוי ומיחייב בהודאתו ואפי' הכי גזירת הכתוב היא מוכחש דפטור מקרבן שבועה והכי נמי אפילו לר' אלעזר דאמר נשבעין על הקרקעות גזירת הכתוב היא דפטור מקרבן שבועה אע"ג דמיחייב בהודאתו: הא עמד בדין דמשלם ע"פ עצמו כו'. ולדבריו דרבה קאמר לה בשלמא לדידי דסבירא לי דבכל קנסות אפילו עמד בדין אינו משלם ע"פ עצמו ולעולם חשיב קנס לרבי שמעון עד שיגיע לידו כדשמעינן מוכחש אתי שפיר דכל היכא דמיחייב ע"פ עצמו מיחייב נמי קרבן שבועה כגון עמדה בדין ובגרה ומתה דמינה ירית אלא לדידך הא כל קנסות שעמד בדין או באונס ומפתה שעמדה בדין ובגרה ומתה אף על גב דמיחייב בהודאתו פטור מקרבן שבועה תיקשי:

א

-

מג

דף

[רבי שמעון סבר כו'. והשתא פליגי בתרתי בעמד בדין ובדלא עמד בדין אבל קשה דסוף סוף כיון דצריך לומר דפטור מקרבן אע"ג דאי מודה מיחייב א"כ בחנם דחק לחלק בין קנס זה לשאר קנסות אלא הוה ליה למימר כי קאמר רבה דממונא הוי לענין הודאה וע"ק לאביי אמאי תלי ר"ש קרבן שבועה בהודאה אדרבה הודאה תליא בקרבן שבועה ועוד היכי הוה בעי למילף הודאה מקרבן הרי קרקעות דפטור מקרבן אע"ג דאי מודה מיחייב ועוד הא דאמר לקמן הא עמד בדין דמשלם כו' משמע אאונס ומפתה דקאי ביה אם עמד בדין חייב קרבן אע"ג דלא בגרה ומתה ומפרש ר"י דאביי מיבעיא ליה כיון דאינו מוריש לבניו אפי' עמד בדין לר"ש במתני' משום דאין אדם מוריש זכות בתו לבנו וחשיב זכות בתו כל זמן שלא בא לידו ה"ה לענין שבועה דראוי למעטו מוכחש אע"פ שממון גמור הוא לענין הודאה כשמודה כשעמד בדין מ"מ שם קנס עליו כיון דאם היה מודה באונס ופיתוי ולא היה מודה שעמד בדין פטור וסוף הסוגיא מ"מ לא יתיישב]: **בת** הניזונת מן האחין מעשה ידיה למי. מדאורייתא פשיטא ליה דהוי לעצמה כדדרשינן לקמן מוהתנחלתם אלא מדרבנן בעי מדתלי טעמא במזונות ומדמייתי עלה מאלמנה ומיבעיא ליה כיון דניזונת משלהן מי התקינו להו רבנן מעשה ידיה תחת מזונות או לא

וכן משמע כל הסוגיא ולקמן דבעי מ"ט דרב ה"מ למיבעי נמי מ"ט דרב ששת דמדאורייתא מודה דהוה לעצמה אלא נקט רב משום דקאמר בהדיא דמעשה ידיה לעצמה אף מדרבנן וקצת מגמגם רשב"א דהכא משמע דטפי הוה מעשה ידיה שלה כיון שניזונת בעל כרחם בתנאי ב"ד ממה שהיתה ניזונת מדעתם ולקמן בריש אלמנה (דף צה:) גבי אלמנה משמע איפכא דאדרבה כיון שניזונת ע"י תנאי ב"ד הוה מעשה ידיה שלהן טפי ממה שהיתה ניזונת מדעתם וצ"ע [ודוחק לחלק בין אלמנה לבת דניחא ליה בהרווחה דמ"מ סברא הוי איפכא]: **עשו** אלמנה אצל הבת כבת אצל האחין. וא"ת אלמנה אצל הבת אמאי קרי ליה נכסים מועטין בשלמא גבי בת אצל אחין מפרש בפי' מי שמת (ב"ב קלט: ושם) כדי שיזונו אלו ואלו עד שיבגרו אבל הכא אין שייך אותו שיעור שהאלמנה יש לה לעולם מזונות ונראה לר"י דדוקא כשיש אלמנה ובנים ובת תקנו לאלמנה ונתנו לה מה שהיה ליקח לבת והיינו עד שתיבגר הבת אבל כשאין אלא אלמנה ובנים או אלמנה ובת שהבת יורשת לא עשו תקנה בשביל האלמנה דמשום אלמנה לא רצו להפקיע כח הירושה אלא כשכבר הפקיעו בשביל הבת ובשביל הבת הפקיעו טפי לפי שהיא יורשת כשאין בנים וכן משמע בירושלמי בפרק מי שמת דאמר התם אין האלמנה דוחה את הבנות ולא הבנות דוחות את האלמנה ופעמים שהאלמנה דוחה את הבנות על ידי בנים ואת הבנים על ידי הבנות: **לא** בשאינה ניזונת. פירוש מן האחים אבל מן האב היתה ניזונת ומשום הכי פריך אי בשאינה ניזונת מאי למימרא דפשיטא דלאחר מיתת האב לעצמה ומשום היא גופה דמת האב הרי הן של אחין נמי לא איצטריך הואיל וניזונת היתה מן האב פשיטא דיורשין אותו ואית ספרים דלא גרסי מאי למימרא אלא גרסי אי בשאינה ניזונת אפי' למ"ד כו' וכן עיקר ומיירי בשאינה ניזונת לא מן האב ולא מן האחין דאחר מיתת האב אית לן למידק דומיא דבחי האב ופריך אגופה אמאי מת האב הרי הן של אחין הא אפי' אב עצמו אין לו כיון שאינה ניזונת ממנו: ל"ג כי טוב לו דבספרי (פי' ראה) לא מפיק ליה מהאי קרא אלא דריש לה מכשכיר כתושב יהיה עמך ומיותר הוא עמך דה"מ למכתב כשכיר כתושב יהיה עד שנת היובל אבל כי טוב לו עמך אינו אלא סיפור דברים בעלמא.: **מגיז** שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו. תימה אמאי איצטריך קרא להכי הא היא גופה לא נפקא לן דמעשה ידיה לאביה אלא מלאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה ואמה גופה אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת כדאמר' בפ"ק דקידושין (דף יז:) ונראה לרשב"א דלא איצטריך האי קרא אלא משום קטנה דהקישא לא איצטריך אלא לנערה אבל לקטנה לא צריך הקישא

דהשתא זבוני מזבן לה מעשה ידיה מיבעי. [א"נ אי לאו האי קרא ה"א לאמה לקטנה איצטריך לאשמועינן דאין מעשה ידיה לאחין דומיא דאמה ולא הוה ידעי נערה אבל תימה דהשתא זבוני מזבן לה הוי ק"ו ונימא דין]: **חבלות** דידיה נינהו. ואם תאמר וכי אם קיצץ ידיה לא תהיה חבלה של אב והלא מפסיד מעשה ידיה ואמרינן בהחובל (ב"ק דף פז.). הקוצץ יד עבד עברי של חבירו נותן דמי שבת גדולה לעבד ודמי שבת קטנה לרבו ורבנן אמרי ינתן הכל לעבד וילקח בהן קרקעות. והוא אוכל פירות ויש לומר דפשיטא ליה דמיירי בחבלות קטנות שאין בהן ביטול מלאכה דאי יש בהם הפסד מעשה ידיה אמאי אין מוריש לבנו כמו שמוריש מעשה ידיה להכי פריך דידיה נינהו:

דף - מג - ב

שפצעה בפניה. ואם תאמר תקשי הך ברייתא לרב וריש לקיש דמשמע בהחובל (ב"ק דף פז: ושם) דפליגי ארבי יוחנן דאמר פצעה בפניה דהוי דאב ויש לומר דבפחת דעד הנערות מודו כולי עלמא דהוי דאב שמפסיד במה שהיה יכול למוכרה והתם פליגי במה שהיא נפחתת גם מנערות ואילך וסבר רבי יוחנן דכל הפחיתה הויא דאב הואיל ונעשה לה בעוד שהיא ברשות אב אי נמי בפחיתת מכירה מודו כולי עלמא דהויא דאב והתם פליגי במה שנפחתה לקידושין דסבירא להו לרב וריש לקיש דלא זכיא ליה רחמנא אלא קידושין ממש [וריצב"א פירש אע"ג דפליגי בפצעה בפניה בקצץ לה ידיה מודו כולי עלמא דהוי דאב ומוקמי הך ברייתא דהכא בחבלות גדולות וסברי נמי דאין אדם מוריש מעשה ידיה לאחין]: **טעמא** דהשיאה וגרשה וכו'. משום מאן דאמר מעיין גורם (יבמות דף סד:): דייק לה מסיפא ואם תאמר ותקשי ליה מרישא דמשמע דמזל גורם ויש לומר דמצי למימר דנקט רישא אגב סיפא וריב"ן מוקי כולה מתניתין באשה אחת ומפרש הכי טעמא דהשיאה וגרשה אחר שאירסה ונתארמלה הא השיאה ונתארמלה תו לא הוי מצי למימר השיאה שנית ואין נראה לר"י דאם כן לא הוה מצי מוכח אלא למאן דאמר מזל גורם דלמאן דאמר מעיין גורם אכתתי הוי מצי למתני תו השיאה ואם כן תקשי ליה ממתניי דהכא: **ומיגבא** מאימת גביא. פירש בקונטרס אי משעת אירוסין דהא מההיא שעתא איחייב ליה בתקנתא דרבנן או דלמא עד

שעת כתיבה דהויא מלוה בשטר לא טרפא ממשעבדי וקשה לר"י דמאי שייכא הך בעיא הכא ועוד מדנקט מאימת גביא משמע דבנשואה בעי מאיזה זמן טורפת ואמאי ליבעי אי כל ארוסות טרפי ממשעבדי או לא ונראה לר"י דדוקא בהך דמיירי רבי יהודה בה במארסאת בתו ובגרה ואחר כך ניסת קא בעי דאי טעמא דמודה משום דלא נכתבו ברשותו הוי טעמא משום דבשעת כתיבה מחלה לשיעבודא דלא תקינו ליה רבנן לאב אלא כשלא מחלה ואם כן איהי גופה נמי לא גביא מידי או דלמא טעמא דר' יהודה לאו משום דמחלה לשיעבודא קמא קאמר אלא משום דלא תקינו לאב זכיה בשלא נכתבה ברשותו ומיהו היכא דלא נכתבה כלל פשיטא דהוי דאב כגון שגירשה מן האירוסין ואם כן גביא מזמן ראשון ודוחק להעמיד כולה שמעתין אליבא דרבי יהודה ונראה לרשב"א דאליבא דרבנן בעי ובעי טפי הכא מבעלמא היכא דליכא אב דהכא אם נתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין היתה הכתובה של אב וכי היכי דמפסיד כחו האב בשעת נשואין מספקא ליה אם גם היא מפסדת:

א

-

מד

דף

הכא נמי בדאוסוף לה. פי' שכתב בכתובה שניה יותר מבראשונה אבל אין לפרש שכתב צביתי ואוסיפית כך וכך דא"כ היתה גובה שתיהן כדאמרינן לעיל: **משום** דינא דבר מצרא. ויצניע אותו של מכר דאם יראה שניהם אית בה דינא דבר מצרא דאפילו מתנה שכתוב בה אחריות אית בה דינא דבר מצרא ונראה דאם הלוקח עצמו מצרן דלא שייך דינא דבר מצרא דביטל שני את הראשון ויש מפרשים דלאו דוקא נקט משום דינא דבר מצרא דאפילו לא שייך דינא דבר מצרא לא ביטל שני את הראשון דנפקא מינה לענין דרך דאפי' למ"ד (ב"ב דף סד:) מוכר בעין רעה מוכר נותן בעין יפה נותן: **אימר** אחולי אחליה לשיעבודא. תימה מה אחליה לשיעבודא שייך גבי מתנה ונראה לר"י כגון שבין זמן הראשון לזמן שני קנה הנותן שדה אצל שדה הניתן והשתא אחליה מקבל מתנה לשיעבודא ולא יוכל לטעון דינא דבר מצרא ועוד אומר רשב"א דנפקא מינה אם לוח נותן בין זמן הראשון לזמן שני שיטרפו בעלי חוביו מאותה שדה [א"נ אם יאכל הנותן פירות בין זמן ראשון לשני]: **איכא** בינייהו אורועי סהדי. תימה גדולה הוא מה שפירש בקונטרס לפסול העדים דאין יכול לפסול העדים

בענין זה ונראה לר"י דאם יש לזה מקבל מתנה שום שטר אחר שהעדים אלו חתומים בו מרעין ליה לשטרא הואיל והוא מודה שהן פסולין אי נמי לפסול חתימתן קאמר דאימר זיופי זייף הואיל והוא מודה שהשטר הזה מזויף: **והלכתא** אחד זה ואחד זה מן הנשואין. תימה לרבינו יצחק דהשתא מסקינן דאחד זה ואחד זה מן הנשואין אע"ג דאוסוף לה ופליגא אדרב נחמן דאמר לעיל אי אוסף דיקלא לתוספת אדעתא דתוספת כתביה ולא ביטל שני את הראשון וזהו תימה דהלכתא כרב נחמן בדיני ורפרם ורב אחא איפלגו אליביה ודייקינן נמי בשילהי הכותב (לקמן דף פט: ושם) כוותיה ואור"י דהכא אע"ג דאיכא תוספת ביטל את הראשון וטעמא משום דליכא שטר כתובה באירוסין אלא מתנאי ב"ד הלכך נתבטל תנאי ראשון ע"י שטר אבל לעיל דאיכא שני שטרות כשהוסוף בשני לא ביטל את הראשון הואיל והוא בידו עדיין וא"ת וכיון דאיירי מילתייהו דרב הונא ורב אסי בדלא כתב לה א"כ תפשוט מהכא הא דבעי בפ"ק דב"מ (דף יז: ושם) אי ארוסה אית לה כתובה בדלא כתב לה וי"ל שאינו רוצה לפשוט אלא מן המשנה או מברייתא ואע"ג דאיכא לאוכוחי ממילתא דר' אלעזר ב"ר שמעון ורבנן הא נמי מימרא היא דרב יהודה אמר שמואל אמרה משמיה ואינה ברייתא וממתניתין דהמארס את בתו ליכא לאוכוחי דאיכא לאוקמה בדכתב לה וא"ת ותפשוט מהא דתניא לעיל מודה ר' יהודה במארס את בתו ובגרה ונשאת שאין לאביה רשות בה וע"כ בדלא כתב לה מיירי דאי כתב לה הויא שלו הואיל וברשותו נכתבה כדאמר לעיל ואי ארוסה אין לה כתובה פשיטא דאין לו בה כלום ונראה לרשב"א דלעולם איכא לאוקמה בדכתב לה ומיירי כגון שהוסוף לה בשעת נשואין דסלקא דעתא הואיל ומנה מאתים שלו תוספת נמי שלו קמ"ל: **הגיורת** שנתגיירה בתה עמה. הא דלא נקט הגיורת שנתגיירה סתמא משום דאיירי בפחותה מבת שלש דאין דרכה להתגייר אלא עם אמה ועוד דאין סברא שיטבילוה על דעת ב"ד שאין מטבילין גר קטן על דעת ב"ד אא"כ הוא תובע להתגייר וזאת פחותה מבת ג' אין בה דעת לתבוע להכי נקט שנתגיירה בתה עמה והטבילוה על דעת אמה ועוד משום דבעי למיתני היתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה: **אין** לה פתח בית אב כו' הרי זו בסקילה. תימה דתיקשי מהכא למ"ד בפ' נגמר הדין (סנהדרין דף מה:) נקטעה יד העדים פטור דבעינן קרא כדכתיב וי"ל דשאני הכא דגלי קרא ומתה לרבות הורתה שלא בקדושה והיינו נמי אין לה אב אבל קשה דתיקשי ליה מברייתא דבעיר שרובה עובדי כוכבים סוקלין אותה על שער ב"ד דדריש בשעריך ולא בשערי עובדי כוכבים

ואמאי לא פטרינן לה לגמרי וי"ל דברוב עובדי כוכבים הוי שעריך שערי
בי"ד ולא שער העיר:

ב

-

מד

דף

מנא הני מילי. משום דכתיב בישראל קא בעי: ואימא לרבות הורתה
ולידתה בקדושה ההיא ישראלית מעלייתא היא. תימה דגבי חליצה
דדרשינן (יבמות דף קב.) מונקרא שמו בישראל דאין כשר לדין חליצה עד
שיהא אביו ואמו מישראל אלמא ממעטי מבישראל אפי' הורתו ולידתו
בקדושה וכ"ת דהתם משום דהורתו שלא בקדושה לא אצטריך למעוטי
דמקרב אחיך ידעינן בכל דין דבעינן הורתו ולידתו בקדושה ואייתר גבי
דין חליצה בישראל עד שיהא אביו ואמו מישראל אכתי איכא לאקשווי
אימא דבישראל אתא למעוטי הורתו שלא בקדושה אפי' לחליצת בני
גרים דמקרב אחיך לא דרשינן אלא למיפסליה לדין ישראל אבל גר חבירו
מצי דיין כדדרשינן התם עליך הוא דבעינן מקרב אחיך כו' ואור"י כיון
דהורתו ולידתו בקדושה ישראל מעליא הוא כדאמרינן הכא אם כן הכי
נמי בני גרים כיון שהורתן ולידתן בקדושה הוו ישראל מעלייתא וקרינא
בהו עליך והואיל וכן בלא ונקרא שמו בישראל נפקא לן שפסול גר
לחליצת בני גרים דבעינן מקרב אחיך עד שתהא אמו מישראל ולהכי
אייתר בישראל לאצרוכי אביו מישראל. ואימא לרבות הורתה ולידתה
שלא בקדושה. תימה אדרבה אית לן לאוקמי קרא בדדמי וי"ל כיון
דמרבינן הורתה שלא בקדושה אם כן גלי לן קרא דבישראל לאו דוקא
וא"כ ממילא נרבה אפילו לידתה שלא בקדושה: אם כן בישראל מאי
אהני ליה. תימה לרשב"א דנימא אהני ליה שלא ילקה ולא ישלם מאה
כסף ואור"י דסברא הוא שיהנה לכל הכתוב בפרשה ועוד אור"י דלענין
מלקות ומאה כסף לא איצטריך למעוטי מבישראל דמבתולת ישראל ולא
בתולת גרים ממעטינן להו והשתא אתי שפיר דלא תיקשי אמאי
איצטריך בתולת ישראל ולא בתולת גרים תיפוק ליה מבישראל ואע"ג
דלגבי מיתה כתיב מ"מ גמרינן מינה קנס כדמשמע בסמוך דקאמר טעמא
דכתב רחמנא נערה הא לאו הכי ה"א אפי' קטנה והכתיב אם אמת וגו'
אלמא דילפינן קנס ממיתה אלא ודאי אי לא כתיב בתולת ישראל ה"א
דאפילו הורתה ולידתה שלא בקדושה הוה מרבינן מומתה ובישראל אהני

שלא ילקה ולא ישלם מאה כסף אבל השתא דשמעינן לה מבתולת ישראל ע"כ בישראל אתא למעוטי הורתה ולידתה שלא בקדושה. : **המוציא** שם רע על היתומה פטור כו'. תימה דתקשי ליה ממתניי דקתני הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה הרי זו בסקילה ואין לה פתח בית אב ולא מאה כסף משמע הא ישראלית גמורה דכוותה שאין לה אב יש לה מאה כסף ולעיל נמי תנן דגיורת פחותה מבת ג' יש לה קנס וי"ל דמוקי מתניי אליבא דר"ע דאמר לעיל (דף לח.) נערה שנתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה ודריש אשר לא אורסה לאביה הא אורסה לעצמה וה"נ דריש לאבי הנערה הא אין לה אב לעצמה אבל ר' יוסי בר' חנינא דהכא אליבא דר"י הגלילי קאמר דפטור דכי היכי דדריש לעיל הא אורסה אין לה קנס ה"נ דריש הכא לאבי הנערה הא אין לה אב אין לה קנס ורבא דפליג עליה סבר דאפי' לר"י הגלילי חייב מדתני אמי דדריש ליה מקרא ומסתבר דלא פליג שום תנא אההיא דרשא והשתא פריך הכא רבי יוסי בר אבין מדתני אם מאן ימאן לרבות יתומה לקנס דברי ר"י הגלילי וה"ג ר"ח וכן במכילתא גרס דברי ר' יוסי הגלילי ופריך מר' יוסי הגלילי אר' יוסי הגלילי לר' יוסי בר' חנינא וכן משמע בהדיא בירושלמי דר' יוסי בר' חנינא אליבא דר' יוסי הגלילי קאמר לה ומתניי כר"ע ופריך נמי מלרבות יתומה לקנס דברי ר' יוסי הגלילי ומשני נמי כדמשני הכא אבל התם קאמר מילתיה אאונס ואמפתה ולא אמוציא שם רע: **בתולת** ישראל ולא בתולת גרים. וא"ת אמאי איצטריך אם מאן ימאן לרבות יתומה מבתולת ישראל נפקא מדממעט דווקא בת גרים ולמאי דפ"ה דיתומה לאו מרבויה משתמעא ניחא ונראה לרשב"א דאי לאו דמרבין יתומה ממאן ימאן לא הוה דרשינן בתולת ישראל ולא בתולת גרים אלא לדרשה אחריתי כיון דמשום בת גרים לא צריך קרא דמונתן לאבי הנערה נפקא ולא היה סברא לומר דלא איצטריך קרא אלא לדיוקא הא יתומה בת ישראל יש לה קנס אבל השתא דמרבין יתומה לית לן למעוטי מלאבי הנערה בת גרים דדרשינן שפיר בתולת ישראל ולא בתולת גרים: **הא** לאו הכי ה"א אפילו קטנה והכתיב ואם אמת היה. נראה לר"י דלא בעי רב אחא למילף קנס ממיתה דכל היכא דלא מחייב מיתה לא מחייב קנס ולא בעי למימר נמי הואיל וקרא איירי בגדולה כל דינין שבפרשה אין נוהגין אלא בגדולה אלא הכי פריך טעמא דכתב רחמנא נערה בה"א הא לאו הכי ה"א אפילו קטנה במשמע והיינו משום דכיון דלא כתיב ה"א ביטל משמעות נערה דמשמע דווקא גדולה והא כתיב אם אמת וגו' וקטנה לאו בת עונשין היא ואפ"ה כתב נערה חסר אלמא משום חסרון ה"א אינו מבוטל משמעות נערה דהוי גדולה והשתא לא קשה מידי

לרבנן. מנא להו דמחייבי סקילה בבא על הקטנה והא קרא בבת עונשין איירי דהא הכא לא בעי למעוטי קטנה מקנס משום דקרא בבת עונשין איירי אלא כדפרישית ולא תקשי נמי אמאי איצטריך בתולת ישראל תיפוק ליה מבישראל דגבי סקילה דהא לא ילפינן מהדדי: הא כל מקום שנאמר נער אפי' קטנה במשמע. ור"מ נמי הוה דריש הכי אי לאו משום דלו תהיה לאשה דדריש לעיל (דף מ:): במהוה עצמה וא"ת הואיל ומסתבר למדרש דכל מקום שנאמר נער אפילו קטנה במשמע כרבנן נימא לר"מ דווקא באונס ומפתה דגלי קרא גלי אבל בכל מקום נדרוש דאפילו קטנה במשמע ואור"י דהיינו טעמא דר"מ דאי דווקא לאונס ומפתה אתא קרא דולו תהיה לאשה ליכתוב בהו נערה מלא כמו במוציא שם רע וה"א כאן נערה הא בכל מקום כו' ומדכתיב לו תהיה לאשה במהוה עצמה בא ללמד דבכל מקום שנאמר נער כמו הכא במהוה עצמה מיירי:

א

-

מה

דף

אמר רבא מוציא שם רע קאמרת שאני מוציא שם רע דחידוש הוא. נראה דמתחלה מקשה ממוציא שם רע משום דס"ד דהש"ס דמסברא אמרינן ביה דתידון בסקילה ולא אמרינן הואיל ואישתני גופא אישתני קטלא הילכך מקשה דגבי נערה המאורסה נמי לית לן למימר דאישתני קטלא ומשני רבא שאני מוציא שם רע דחידוש הוא ולא מסברא אמרינן ביה הכי אלא משום דאשכחן דחדית ביה רחמנא כי האי גוונא דלא אמרינן הואיל ואישתני דינא אישתני קטלא והא דנקט נכנסה לחופה ולא נבעלה לאו דווקא אלא הכי נמי דהוה מצי למנקט ונבעלה למאן דמוקי מוציא שם רע דווקא בבעל [אלא נקט למאן דמוקי אע"ג דלא בעל] ולפי זה לא גרסינן בעלמא דאי גרסינן נכנסה לחופה ולא נבעלה בעלמא בחנק משמע דהכא במוציא שם רע חייב סקילה אפילו זינתה אחר חופה והא ליתא דזינתה אחר חופה אפילו במוציא שם רע בחנק ולפי זה הא דקתני לעיל באו לה עדים בבית חמיה שזינתה בבית אביה בסקילה צריך לדחוק לרבא דאיירי במוציא שם רע דאי לא הוציא שם רע הויה לרבא בחנק דכיון דאישתני דינא אישתני קטלא ובדין דהוה ליה לאסוקי לעיל בההיא ברייתא באו לה עדים בבית חמיה שזינתה בבית אביה ולא הוציא ש"ר בחנק דהשתא הוה מפליג בדידה ולא ה"ל למנקט בסיפא סרחה ולבסוף

בגרה אלא משום דעיקר ברייתא אתא לאשמועינן דיני פתח בית אב וכיון דקאי מציעתא בנערה המאורסה בבאו לה עדים בבית אביה מסיק נמי סרחה ולבסוף בגרה בבית אביה במה שעומד בו השתא [והא דקאמר ואילו מוציא ש"ר אע"ג דהכל איירי במוציא ש"ר ה"פ ואילו מוציא ש"ר על האירוסין דאיירי ביה קרא הוי בסקילה אבל ק"ק דתני בשמעתין (לקמן מו.) לא אמר לעדים בואו והעידוני והן מעידין מאליהן היא וזוממיה מקדימין לבית הסקילה אלמא אפי' בלא הוצאת ש"ר לא אמרינן הואיל ואישתני דינא אישתני קטלא ומיהו י"ל דאע"ג דלא אמר לעדים הרי הוציא ש"ר וחדית ביה רחמנא] ורבינו שמואל מפרש שאני מוציא שם רע דחידוש הוא שהרי נכנסה לחופה ולא נבעלה בעלמא בלא הוצאת שם רע וזינתה אחר חופה בחנק ואילו מוציא שם רע כי האי גוונא שזינתה אחר נישואין בסקילה דהכי משתמע קראי דכתיב ואם אמת היה כו' ולא נמצאו בתולים לנערה וסקלוה משמע דבכל ענין שלא נמצאו לה בתולים הויא בסקילה ואפילו זינתה תחתיו ואע"ג דכתיב אל פתח בית אביה ובזינתה תחתיו אין כאן פתח בית אביה היינו משום דלא שייד לומר ראו גידולים שגידלתם והוי כמו יש לה אב ואין לה פתח בית אב או אין לה אב דהויא בסקילה אע"ג דליכא פתח בית אביה והיינו חידוש דבעלמא בלא הוצאת שם רע זינתה אחר חופה בחנק כדדרשינן לקמן מאורסה ולא נשואה שנכנסה לחופה ולא נבעלה ובמוציא ש"ר בסקילה והשתא אתי נמי שפיר הא דלא בקט בברייתא באו לה עדים בבית חמיה שזינתה בבית אביה בלא הוצאת שם רע תידון בחנק דהא מודה רבא דלא אמרינן הואיל ואישתני דינא אישתני קטלא אבל קשה לרבינו יצחק לפירוש זה דהא לקמן (דף מח:) דרשינן לזנות בית אביה פרט שמסר האב לשלוחי הבעל וכל שכן היכא שנכנסה לחופה וההוא קרא דלזנות בית אביה במוציא ש"ר בהדיא כתיב: **דלמא** כי חדית רחמנא היכא דלא אישתני גופא. ואע"ג דלעיל באלו נערות (דף לח: ושם) יוצאה מגופו ועוד יש לומר דצד חמו לבעולה אישתני גופא הכא לא חשיב אישתני גופא אפילו למאן דלא מחייב במוציא שם רע אלא בבעל דהא כבר היתה בעולה מן הנואף ובבעילה דנואף לא חשיב לה שינוי הגוף דלא מיירי הכא אלא בשינוי הגוף אחר העבירה. : **תנאי** היא דתניא כו'. וא"ת והא הכא ליכא אלא שינוי דינא והיכי מייתי לאישתני גופא דלעיל ויש לומר דלא מפליג לעיל בין אישתני גופא לאישתני דינא אלא לרבא דאמר מוציא שם רע חידוש הוא הילכך פריך ליה כיון דאמרת דחידוש הוא ואינה סברא אם כן יש לנו להעמיד בפחות שנוכל דהיינו לא אישתני גופא אבל לרב נחמן דאית ליה דמסברא קאמר דלא אישתני קטלא ולא מחידושא

לדידיה ליכא לפלוגי בין אישתני דינא לאישתני גופא הילכך מייתי שפיר תנאי היא אי נמי יש לומר דלא מייתי אלא מדרבי שמעון דכיון דסבר הואיל ואישתני דינא אישתני קרבן כל שכן באישתני גופא ואינו חושש אלא להביא תנא דסבר כברייתא דשילא דלא משבשינן לה מקמי אידך ברייתא משום דברייתא דשילא לא מיתניא בי רבי חייא ורבי אושעיא אבל לאידך ברייתא לא מייתי שום ראייה מדרבנן דרבי שמעון ותדע דהא במסקנא משבשינן לההיא דשילא :

ב

-

מה

דף

אימור דשמעינן לר"ש דאזיל אף בתר ידיעה. תימה לרשב"א דמ"מ מייתי שפיר מדר"ש דתידון בחנק לכל הפחות כיון דבחטאה מיחייבא בסקילה ובבגרות מיחייבא חנק מידי דהוה אנחנקין שנתערבו בנסקלין דנידון בחנק כיון שאינו יכול לקיים בו מצות סקילה ולא דמי לקרבן כיון דלא ידע הי קרבן לאיתויי פטור דלא שייך למימר דיביא קרבן קטן שבהם דאפי"י יביא גדול לא יתכפר אם הוא מחוייב קטן ונמצא מביא חולין לעזרה: **הנערה** שהיתה כבר. ומהכא שמעינן דכל היכא דאישתני גופא לא אישתני קטלא דבתר מעיקרא אזלינן: **על** פתח ב"ד. לאו דווקא על פתח ב"ד אלא חוץ לב"ד כי היכי דלא ליתחזי ב"ד רוצחין כדאמרינן בפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מב: ושם) אמילתא אחריתא אבל קשה לר"י כיון דמסתמא ב"ד לאו חוץ לשלש מחנות יתבי היכי קאמר הכא סוקלין אותה על פתח בית דין הא ילפינן התם בכל הנסקלין מפריס הנשרפין וצריכין ליסקל חוץ לגי מחנות ותירץ ר"י דהכא בעיר שרובה עובדי כוכבים בטלה קדושת היקף חומה ואין צריך להוציאה לחוץ לחומה דחומה כמאן דליתא דהא עיירות המוקפות חומה משתלחין מצורעים מהם כדאמרינן במסכת כלים (פ"א מ"ז) וכשהיא רובה עובדי כוכבים אין משתלחין משום דבטלה קדושת חומה: **סוקלין** אותה על פתח שער העיר ההיא. היינו עיר שסרחה בו כדגמרינן לקמן מעבודת כוכבים שסוקלין אותו על פתח העיר שעבד בו: המוציא ש"ר לוקה ונותן מאה סלע גרסינן ותו לא ולא גרסינן בין בעל בין לא בעל דהא איכא דאמרי מוקי לה והוא שבעל: **רבי** יהודה אומר ללקות לוקה מ"מ. פ"ה משום לא תלך רכיל אע"ג דהוי לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ואין נראה

לר"ת דלקמן בעי הש"ס אזהרה למוציא ש"ר מנלן ומסיק מלא תלך רכיל משמע דלא מהני אלא לאזהרה אבל לא למילקי ועוד כל אדם שמחרף אשתו מזנות לילקי מלא תלך רכיל ועוד הקשה ר"י דאי לוקה מלא תלך רכיל לרבי יהודה אמאי צריך ויסרו ומיהו לרשב"א נראה דהא לאו פירכא היא דאי לא כתיב ויסרו לא הוה מוקמינן לא תלך רכיל לאזהרה דמוציא ש"ר אבל השתא דשמעינן דלקי מויסרו אנו צריכין למצוא אזהרה מוקמינן לאזהרה דלא ענש אלא אם כן הזהיר ונראה לר"ת דלוקה היינו מכת מרדות לכ"ע והא דקאמר רב פפא מאי לוקה ממון לא אתא לאיפלוגי . אהא דמפרש דלוקה הינו מכת מרדות אלא דאינו נראה לו להעמיד ההיא דבעל לוקה ולא בעל אינו לוקה במלקות ממש דאין לו לשנות אינו לוקה הואיל ומדרבנן מיהא לקי ועוד דאין נראה לו שיניח התנא לשנות מאה סלעים דכתיב בהדיא בקרא וישנה מלקות שאינו מפורש דבכל הנהו מתניתין דלעיל לא קתני מלקות גרידא אלא בהדי מאה סלע ואע"ג דלרבי יהודה בעלמא לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ואפ"ה לאלקי בלא בעל הכא שאני דגלי קרא דלא לקי אלא דווקא כשבעל וא"ת לר' יהודה דאמר לוקין על לאו שאין בו מעשה אמאי איצטריך והיה אם בן הכות הרשע דבפרק קמא דסנהדרין (ד' י.) ובמכות (ד' ד : ושם) פריך ותיפוק ליה מלא תענה ומשני דהוה ליה לאו שאין בו מעשה וי"ל דלר' יהודה איכא לשנויי משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ועוד דהא דלוקין על לאו שאין בו מעשה מהכא הוא דקיימא ליה לר' יהודה בפ"ק דמכות (ד' ד :) כדאמרינן התם דר' יהודה גמר ממוציא שם רע ועדים זוממין :

א

-

מו

דף

אתיא שימה שימה. נראה דלאו ג"ש גמורה היא מדבעי בסמוך שכרן בקרקע או בפחות משוה פרוטה מהו אף ע"ג דאין רבית בקרקע אלא דווקא דומיא דכסף ואוכל ולא בפחות משוה פרוטה מדאמר בריש איזהו נשך (ב"מ דף סא. ושם) למה לי דכתב רחמנא לאו בגזל לאו ברבית לאו באונאה ואם יש רבית בפחות משוה פרוטה הא איצטריך לאו ברבית לפחות משוה פרוטה והנך נמי לא ילפינן מיניה דמה לרבית שכן ישנה בפחות משוה פרוטה והא דאמר בערכין (דף לא. ושם) גבי בתי ערי חומה

רבית הוא אלא שהתורה התירתו התם חשיב ריבית לפי שעומד בבית בשכר המתנת מעותיו אבל אם אדם לוח שדה שאם שטפה נהר יפרע לו שדה וחצי או עשר גפנים טעונות פגין או בוסר בי"א דלכולי עלמא כקרקע דמיא לשבועה ולכל דבר שמא כי האי גוונא לא הוי רבית בקרקע: **בשלמא** לר"א בן יעקב היינו דכתיב ופרשו השמלה. תימה דע"כ בשיש עדים שזינתה איירי דמשום שלא ימצאו על השמלה דם בתולים אין להורגה א"כ מה תועלת יש בפרישת השמלה דפשיטא דלא מיתכחשי עדים בשביל כך דיש לתלות שהנואף הטה וי"ל דסבר דלא מיחייב אלא אם כן העיז פניו לשנות הידוע שמחציף להראות השמלה בלא בתולים לבית דין ונמצא שקרן שהיא מלאה דם: **דברים** ששם לה. לא מלשון שמלה דריש דהא מפרש בברייתא דמייתי שמלה כשמלה חדשה אלא לישנא דקרא נקט ושם לה עלילות דברים:

ב

-

מו

דף

ואימא לדידה. תימה היכי מצי למימר שיהא שלה הא אמרינן בפרק קמא דקידושין (דף ד:) ואצטריך למכתב כי יקח ואצטריך למכתב ויצאה חנם דאי כתב רחמנא כי יקח הוי אמינא כספא דידה הוי כתב רחמנא ויצאה חנם ואומר ר"י דהתם לפי מסקנא דשמעתין קאמר דאמר יציאה דכוותה קא ממעט אבל אי לאו היה שום משמעות מויצאה חנם שיהא של אב מייתורא לא הוה אמרינן שיהא שלו: **השתא** אביה מקבל קידושיה דכתיב את בתי נתתי וגו'. תימה למאי דסלקא דעתין השתא אמאי איצטריך ויצאה חנם דמקדשה בכסף שמעינן מכי יקח ומאת בתי שמעינן לה דלא הוי לדידה: **ואימא** הני מילי קטנה. ואע"ג דקרא בבת עונשין מיירי ה"ק בתי נתתי כשהיתה קטנה וא"ת הא לקטנה לא איצטריך קרא השתא זבונא מזבין לה כסף קידושיה מיבעיא דבכה"ג קאמר בסמוך גבי מעשה ידיה וי"ל דגבי מעשה ידיה קאמר שפיר דכיון שיש לו כח למכור מעשה ידיה לאחר פשיטא שהם שלו אבל מה ענין קידושין אצל מכירה אע"ג דיכול האדון לייעדה בכסף קנייתה היינו משום דגזירת הכתוב הוא דיכול לייעדה בכסף קנייתה אבל שאר קידושין אימא דאין האב זוכה בהן כלום ועי"ל דאמעשה ידיה פשיטא ליה שהם שלו כל זמן שיכול למוכרה דהיינו עד נערות אבל משום דמצי מזבין לה עד נערות לא שמעינן

שיהא שלו כסף קידושין שהיא מתקדשת בו לעולם ועוד דאת בתי נתתי אינו מיותר ואיצטריך אפילו לקטנה דאיצטריך לאשמעינן דאב נאמן לאסור את בתו. ולפי המסקנא ע"כ לא אתא אלא להכי והא דדרשינן השתא אביה מקבל קידושיה היינו מפשטיה דקרא: **ממונא** מאיסורא לא ילפינן. וא"ת נילף מהפרת נדרים דאביה יכול לקדשה דהיינו איסורא מאיסורא וממילא שמעינן דכספא דאביה הוי כדאמר לעיל השתא אביה מקבל קידושיה איהי שקלה כספא וי"ל דאיסורא דאית ביה ממונא מאיסורא דלית ביה ממונא לא ילפינן: **יציאה** דכוותה קא ממעט. פי בקונטרס בלשון שני וכן פירש רבינו חננאל דכוותה היינו מה התם בנערה אף הכא נמי להאי אדון מרבינן כסף בנערה ואין נראה דאכתי תקשי ואימא לדידה אלא פירוש הקונטרס עיקר והשתא כיון דשמעינן מהאי קרא דכספא דאביה הוי סברא הוא דאיהו נמי מקבל דהשתא אביה שקיל כסף קדושיה ואיהי תקדוש נפשה: **לענין** הפרת נדרים נפקא לה מרשותו. הכי נמי הוה מצי למימר דלענין אכילת תרומה נפקא לה מרשותו דאם בת כהן לישראל היא אינה אוכלת בתרומה כדאמרינן ביש מותרות (יבמות דף פ'. ושם) אלא ניחא ליה למנקט הפרת נדרים שהפסיד כחו שהיה לו בה להפר נדריה דומיא דיציאת אדון שמפסיד מעשה ידיה: **זכאי** במציאתה משום איבה. מדאורייתא ליכא למילף שתהא מציאתה לאביה כמו שקידושיה לאביה דשאני קידושין דלא קטרחא בהו כלל אבל מציאתה דקטרחא להגביה מציאתה וכה"ג עביד צריכותא בריש קידושין (דף ד':) דלא גמרינן מעשה ידיה מקידושיה דלא קא טרחא בהו כלל ואם תאמר נילף מתרוייהו דהשתא ומה הנך דמחמת גופא קא אתו הוי דאב מציאה לכ"ש וי"ל דמה להנך שהאב נפסד על ידיהן דעל ידי קידושין היא מפקעת עצמה ממנו ומעשה ידיה משום דקא מיתזנא מיניה כדאמרינן בריש קידושין (ג"ז שם):

א

-

מז

דף

משום איבה. פירש בקונטרס כיון דאינו חייב במזונותיה אי אמרת דמציאתה לעצמה איכא איבה ולא זיין לה ולר"י נראה איבה דמציאתה היינו שלא יקדשנה למנוול ומוכה שחין והא דאמרינן בפ"ק דב"מ (דף יב: ושם) גבי מציאת בנו ובתו הקטנים לא קטן קטן ממש אלא גדול

וסמוך על שולחן אביו זהו קטן קטן ואינו סמוך על שולחן אביו זהו גדול היינו דווקא בקטן אבל בקטנה אפילו אינה סמוכה על שולחן אביה הויה מציאתה לאב משום איבה שלא יקדשנה למנוול ומוכה שחין ולשמואל דאמר התם קטן קטן ממש אפי' אין סמוך על שולחן אביו משום דבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו צ"ל לפ"ה דמתני' דהתם לצדדין קתני קטנה אפילו באינה סמוכה נערה בסמוכה וגדול הסמוך על שולחן אביו הויה מציאתו לעצמו לשמואל דליכא למיחש כולי האי לאיבה בבנים כמו בבנות דזילא בהו מילתא לחזר על הפתחים אבל קשה לפ"ה דפשיטא ליה לעיל דמציאתה לאחר מיתת האב לעצמה אע"ג דניזונית מן האחין ומה שפירש בקונטרס לעיל דלהכי פשיטא ליה דלעצמה דלא שייך בהו איבה כיון דבעל כרחייהו מיתזנא אין נראה לרשב"א דשייך איבה אפילו היכא דקא מיתזנא בעל כרחייהו שלא יטריתוהו כל שעה לב"ד במזונות כדמוכח לקמן בפרק אלמנה (דף צה : ושם) דאלמנה מעשה ידיה ליתומים אע"ג דבעל כרחייהו מיתזנא ומעשה ידיה אינן של בעל אלא משום איבה כדאמר בפרק אע"פ (לקמן דף נח :) מזוני עיקר ומעשה ידיה משום איבה ולפי' ר"י ניחא ואע"ג דמציאת אשה לבעלה אינה אלא משום איבה . ואמר בפרק אלמנה (לקמן דף צו.) דגבי יתומים תיהוי לה איבה ואיבה ההיא איבה לאו משום מזונות הוא דלא דמיא למעשה ידיה אלא איבה דקטטה ובקטטה דידה ודיתומין והבת עם האחים לא חיישינן כיון דליכא איבה דמזונות ועוד נראה לר"י דמציאתה דומיא דקידושיה דהויה דאב אפילו אינה סמוכה על שולחנו ומעשה ידיה נמי אפילו אינה סמוכה הויה העדפה דאב : דזכי ליה רחמנא לאב למימסרה לחופה . פירש בקונטרס דכתיב את בתי נתתי ואע"ג דקרא כשהיתה קטנה כדפרישית לעיל אלא דבלאו הכי פריך שפיר ועי"ל דהא דפריך לעיל ה"מ קטנה משום דאכתי לא קים לן שיהא לאב שום כח בנערה אבל הכא דכבר למד שיש לו כח לקדשה תו לית לן לאוקמא קרא בקטנה דווקא ולפי"ה דלעיל דזינתה אחר החופה לא הויה בסקילה ע"כ חופה הויה בנערות מדנסקלה על זנות בית אביה וצ"ע אמאי לא גמרינן קידושין מחופה : דמסר לה בשבתות וי"ט . אע"ג דאמר במו"ק (דף ח : ושם) ושמחת בחגך ולא באשתך דאין נושאין נשים בחולו של מועד משום דאין מערבין שמחה בשמחה ודרשה גמורה היא כדאמר בחגיגה (דף ח : ושם) דהויה מדאורייתא איכא למימר דהכא איירי שעה אחת לפני יו"ט שהוא כיו"ט לענין מלאכה דתוספת דאורייתא ובטילה באותה שעה מן המלאכה א"נ כשמסרה האב לשלוחי הבעל או נשואין בלא סעודה אע"ג דאמר בהחולץ (יבמות דף מג : ושם) דנשואין בלא סעודה איכא שמחה לא חשיבא שמחה

כולי האי שיהא אסור לישא ביו"ט מטעם זה: **השתא** זבוני מזבן לה כו' כי איצטריך קרא לנערה. הקשה ה"ר יעקב מאורליני"ש דאמאי איצטריך בערכין (דף כט:) למילף מק"ו דאין אדם יכול למכור את בתו כשהיא נערה דהשתא מכורה כבר יוצאה שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר תיפוק ליה מהכא דאין יכול למוכרה מדאיצטריך לאמה דאי יכול למוכרה מה צריך קרא פשיטא דהשתא זבוני מזבן לה מעשה כו' ושמעתי בשם מורי הר"ם דמהכא נמי לא ידעינן אלא מכח ק"ו דהשתא זבוני מזבין לה ולי נראה דאי לאו ק"ו דהתם ה"א דמצי מזבן לה והוה דרשינן מלאמה דמעשה ידיה לאביה אפי' בבוגרת: **כתב** לה פירות כסות וכלים. למאי דמוקי בקונטרס הך ברייתא מן האירוסין הא דקתני לקמן הלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל כו' מתה אביה יורשה אתיא כרבנן ומיהו בנישואין כ"ע מודו כדקתני בסיפא דההיא ואין נראה לר"ת דאי מן האירוסין למה קבעה אמתנני דהכא דאיירי בנישאת ועוד אמאי זכה לרבי נתן הא קתני שכתב שיבואו עמה מבית אביה לבית בעלה והא לא באו ועוד דמסיק אבל הכא משום איחתוני הוא ואי באירוסין אירוסין לא הוי קרי חיתון אלא איקרובי דעתא כדלקמן בריש אע"פ (דף נו.) ואע"ג דבפרק הנושא (לקמן דף קב.) קאמר גבי כמה אתה נותן לבתך כך וכך וכו' דאיירי באירוסין בההיא הנאה דאיחתני אהדדי גמרי ומקנו באמירה יש לומר דה"פ בההיא הנאה שיבואו לבסוף לידי חיתון נשואין גמרי ומקנו אהדדי אף בשעת אירוסין ונראה לר"ת דהך ברייתא בנשואין מיירי וטעמא דלא זכה לתנא קמא משום דאנן סהדי דאין דעת האב ליתן נדוניא זו אלא ע"מ שתהנה בתו ממנה כמו הבעל ולרבי נתן לית ליה אומדנא וזכה הבעל וקאמר לימא דבפלוגתא דרבי אלעזר ורבנן קמיפלגי דמ"ד לא זכה כרבי אלעזר ואע"ג דההוא דר"א באירוסין והכא בנישואין מכל מקום מדמה להו כי היכי דאזיל ר' אלעזר בתר אומדנא דלא כתב אלא על מנת לכונסה ה"נ אזיל בתר אומדנא שלא כתב אלא על מנת שתהנה בתו ולבתר הכי קאמר למ"ד זכה דעד כאן לא קאמר ר"א אלא מדידיה לדידה דלא אקני לה אלא ע"מ לכונסה משום חיבת חופה אבל מדידה לדידה אפי' ר"א מודה דדי לנו באומדנא של חיתון נישואין אע"ג דאיכא תו אומדנא אחרינא די לנו באומדנא זו כיון

דהוי מדידה לדידיה ולא דמי לההיא דר"א דהוי מדידיה לדידה ואי הוה שייך התם אומדנא אחרינא הוה אמדינן ופסק רבינו תם וכן רבינו חננאל כרבנן דרבי נתן משום דמוקמינן להו כר"א בן עזריה דפסקינן הילכתא כוותיה בפרק אע"פ (לקמן דף נו.). ואע"ג דדחי הש"ס לא דכולי עלמא כר' אלעזר דיחויא בעלמא הוא ואדיחויא לא סמכינן והורה ר"ת הלכה למעשה בחתן אחד שמתה אשתו והיה אבי הכלה מוחזק בנדוניא ופסק לה דלא זכה הבעל מכח שמעתין דהכא ועוד תיקן לא מכח ההלכה שאפי' בעל מוחזק שיחזיר אם מתה בתוך שנה וחזר בו בסוף ימיו מאותה תקנה והא דאמרינן בפ' מציאת האשה (לקמן דף סו.) הפוסק מעות לחתנו ומת חתנו יכול הוא שיאמר לאחיך הייתי רוצה ליתן לך אי אפשי ליתן ופריך בירושלמי ולא דברים הניקנין באמירה הן ומשני כשפסק על מנת לכנוס דמשמע הא אם כנס גובה אחיו לא קשה מידי לפירוש רבינו תם דהתם הרי בתו קיימת והיבם רוצה ליבמה והא דאמרינן בתורת כהנים ותם לריק כחכם זה שפוסק לבתו ממון מרובה ומתה בתוך שבעת ימי המשתה הרי הפסיד בתו והפסיד ממונו ההיא אתיא כרבי נתן א"נ כרבנן ומיירי שהחתן מוחזק בה וצריך עיון שלא יקשה לרבינו תם דלקמן בריש אע"פ (דף נו.) מוכח דרבנן נמי אזלי בתר אומדנא דחיתון ועוד דחוק קצת לרבינו תם דמה לו להזכיר מדידיה לדידה ומדידה לדידיה ה"ל ע"כ לא קאמר רבי אלעזר אלא משום דלא נישאת אבל הכא דנישאת לא ועוד דכולהו אמוראי דלקמן משמע דאית להו דבעל יורשה משמסרה האב לשלוחי הבעל ושמא היינו כשהכתובה ביד הבעל וברייתא דקתני התם לקמן אע"פ שכתובתה בבית אביה בעלה יורשה אתיא כרבי נתן. : **שלא** כתב לה אלא על מנת לכונסה. אין לתמוה בסברא זאת דבכמה מקומות בש"ס מצינו כן ואם תאמר אם כן כל אדם הלוקח פרה מחבירו ונטרפה או מתה אגן סהדי שלא על מנת כן לקחה וי"ל דהתם אגן סהדי שבאותו ספק היה רוצה ליכנס ואפי' אם אומר לו אם תטרף יש לך לקבל הפסד היה לוקחה אבל הכא לא כתב כלל כי אם ע"מ לכונסה ואין דעתו כלל להכניס עצמו בספק וכן ההוא דזבין ולא איצטריכו ליה זוזי והא דפריך בסוף הגוזל קמא (ב"ק דף קי:) יבמה שנפלה לפני מוכה שחין תיפוק בלא חליצה דאדעתא דהכי לא קידשה אע"ג דבאותו ספק מסתמא היתה נכנסת בשעת קדושין אומר רבינו יצחק דלא פריך התם אלא משום דהוי דומיא דקאמר התם נתן כסף לאנשי משמר ומת שהוא שלהם ומסיק התם ש"מ כסף מכפר מחצה דאי לא מכפר לימא דאדעתא דהכי לא יהיב

דהואיל ואינו תלוי אלא בנותן יש לנו ללכת אחר דעתו וכיון שבו תלוי ודאי אינו רוצה ליכנס בשום ספק ולא דמי ללוקח חפץ ואירע בו אונס דלא אמרינן דאדעתא דהכי לא קנה ומבטל המקח דאינו תלוי בדעת הקונה לבדו דהא איכא נמי דעת מקנה שלא היה מקנה לו לדעתו אם לא יפרש להכי פריך שפיר מיבמה שנפלה לפני מוכה שחין משום דבדידה תלוין הקידושין שברור לנו שהוא לא יעכב בשביל שום דבר שאירע אחר מיתתו כי אינו חושש במה שאירע אחריו ולהכי לא פריך מאשה שנעשה בעלה בעל מום תיפוק בלא גט דאדעתא דהכי לא קידשה נפשה כיון דתלוי נמי בדעת המקדש וכן כל הנהו דמייתי התם אין תלוי אלא בדעתו : **תיקנו** מזונות תחת מעשה ידיה. בפ' אע"פ (לקמן נח : ושם) דקאמר רב הונא יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה קסבר כי תקינו רבנן מזוני עיקר כו' ופריך מהכא ומשני אימא תקנו מעשה ידיה תחת מזונות והשתא ריש לקיש דפליג עליה התם ואמר מעשה ידיה עיקר אינו מגיה ברייתא דהכא אלא שונה תיקנו מזונות תחת מעשה ידיה ולכאורה לדידה יכול הבעל לומר לאשתו צאי מעשה ידיך למזונותיך ואע"ג דלא ספקה כיון דקסבר דמעשה ידיה עיקר אבל אי אפשר לומר כן כדמוכח בריש המדיר (לקמן דף ע :) ובפ"ק דגיטין (דף יב.) דבלא ספקה חייב לזונה וצ"ל דלא אמר ריש לקיש דמעשה ידיה עיקר אלא לענין שאינה יכולה לומר איני ניזונית ואיני עושה : **וקבורתה** תחת כתובתה. פירוש נדונייתה אבל אין לפרש תחת מנה ומאתים דהא אמר לקמן (דף נג.) דארוסה אין לה קבורה : **אנוחי** ננחינהו. פירוש עד שלא יהא לו במה להתפרנס ואז יקחם אבל לא בעי למימר דלעולם לינחינהו דא"כ מאי תחת פירות דקתני הא אין לו פירות : **זימנין** דלא מלו ופריק לה מדידה. אע"ג דעיקר תקנה בשביל דידה כדמשמע הכא וכן לעיל דקאמר בשלמא בעלה תקינו ליה פירי דלמא אשתבאי וממנע ולא פריק לה מ"מ אינה יכולה לומר איני נפדית ואיני נותנת פירות דהא קתני בברייתא פירקונה תחת פירות משמע דאינה יכולה לומר כי היכי דדייק לקמן דאינה יכולה אשה שתאמר איני ניזונת כו' מברייתא דלעיל דקתני תיקנו מזונות תחת מעשה ידיה אלמא דאין יכולה והוצרך להגיה הברייתא בשביל כך ועוד דבחזקת הבתים (ב"ב דף מט. ושם) ובהזורק בגיטין (דף עז. ושם) לא מצי לאשכוחי שיהא חצר לאשה בלא בעלה דפריך חצרה מה שקנתה אשה קנה בעלה ומוקי בכותב לה דין ודברים אין לי בנכסייך וכי כתב לה מאי הוי והתניא כו' ומשני בכותב לה ועודה ארוסה והשתא מאי דוחקין לאוקמא הכי לימא כגון שאמרה איני נפדית ואיני נותנת פירות ואע"ג דהוה נמי מצי לאוקמא כגון שנתנו לה על מנת שאין לבעלה רשות בה

ולא קאמר היינו משום דאין יורד לסברא זו אבל כבר ירד לסברא שהבעל מסתלק מנכסים א"כ לימא כגון שאמרה איני נפדית כו' אלא ודאי אינה יכולה לומר ויש ליתן טעם אע"ג דלרב הונא יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית כו' התם משום דאינה מפקעת לגמרי התקנה שאם אמרה היום איני ניזונית ואיני עושה למחר תעשה ותהא ניזונית אבל אם אמרה איני נפדית ואיני נותנת פירות הרי מפקעת לגמרי תקנת פירות דהא פירות של כל ימיה הם תחת פרקונה ואפילו את"ל דיכולה לומר איני ניזונית ואיני עושה לעולם אכתי יש לומר דלא מצי אמרה איני נפדית שלא תטמע בין העובדי כוכבים א"נ שאני פירות דידו כידה וזוכה בגוף הקרקע אבל מעשה ידיה אינם בעין דלא שייך למימר שיזכה בגוף הידים: **אם** תענה את בנותי. ואם תאמר דאדרבה מהאי קרא משמע דעונתה לאו היינו עונה של תשמיש דבפרק בתרא דיומא (דף עז.). משמע אם תענה את בנותי היינו שימנע מהן תשמיש דמהאי קרא נפקא לן דמניעת תשמיש המטה קרוי עינוי ויש לומר דה"נ קאמר קרא עונתה לא יגרע דבר שהוא כעינוי כשמונעו ממנה דהיינו תשמיש:

א

-

מח

דף

רבי אליעזר בן יעקב אומר שארה כסותה לפום שארה תן כסותה כו'. פירש רשב"ם דרבי אליעזר בן יעקב סבר נמי דמזונות דאורייתא דהכי מתניא סיפא דברייתא מזונות מנין אמרת ק"ו ומה דברים שאין בהן קיום נפש כך דברים שיש בהן קיום נפש על אחת כמה וכמה דרך ארץ מנין אמרת קל וחומר ומה דברים שלא נישאת עליהם לכתחילה אינו רשאי למנוע ממנה דברים שנישאת עליהם לכתחילה אינו דין שאינו רשאי למנוע ממנה ולפי זה תימה ברייתא דלעיל דקתני תיקנו מזונות תחת מעשה ידיה דמשמע דמזונות דרבנן כמאן אתיא: **דאורחיה** דידיה ולא דאורחיה דידיה. פי' בקונטרס דאורחיה בבנות משפחתו אבל אין דרך בבנות משפחתה וקשה דאמאי נקט שני חלילין ומקוננת אחת הוה ליה למינקט לא יפחות לה מדרכו ואומר רבינו תם דאורחיה דידיה היינו אפי' לעני שבישראל אין פוחתין משני חלילין ומקוננת אבל לנקיבות יש שפוחתין וקאמר ר' יהודה לא יפחות משני חלילין אע"ג דאם לא נישאת שמא היו פוחתין לה כיון דנישאת לא יפחות לה כמו שאין פוחתין לו

ומיהו הלשון דחוק דקאמר כגון דאורחיה דידיה משמע דאיכא דלאו אורחיה בהכי : **ולא** שאני לך בין יוצא לדעת ליוצא שלא לדעת. לקמן בפ' בתרא (דף קז. ושם) דמוקי לה ההיא דמי שהלך למדינת הים כשהשרה אשתו ע"י שלישי אבל לא בניו ובנותיו משמע דקודם שיצא לא היה משרה אותם אבל אם היה משרה אותם גם אנו היינו זנין אותם כיון דניחא ליה ולפי זה צריך לומר ההיא דמי שנשתטה דזנין בניו ובנותיו אפ"י לא היה משרה אותם מתחלה ואין נראה לר"י דאם לא השרה אותם מתחלה ע"י שלישי ולא פירנסם אמאי מפרנסין אותם אלא ודאי איירי כשהיה מפרנסם קודם וכן ההיא דמי שהלך למדינת הים מדפריך מינה אההיא דנשתטה ובפ' בתרא דמוקי לה במשרה אשתו על ידי שלישי אבל לא בניו ובנותיו היינו בשעה שהלך הניח מעות ביד שלישי לפרנס אשתו ולא הניח לפרנס בניו אבל קודם שהלך היו כולם ניזונין משלו : הכי גרסינן מאי ולא דבר אחר וגרסינן נמי ומאן דאמר צדקה אבל תכשיט יהבינן לה דלא ניחא ליה דתינוול דאההיא דמי שהלך איפליגו בה בהדיא בפרק בתרא (לקמן דף קז.) : **תכשיט**. והא דאמר בפרק המדיר (לקמן דף עא :) פוסקין קישוטין לאשה היינו כל זמן שהוא עמה שלא תתגנה עליו : **מי** שהלך למדינת הים כו'. אית ספרים דגרסי קוברין אותה לפי כבודה לפי כבודה אין לפי כבודו לא אימא אף לפי כבודה ואין נראה חדא דאמאי נקט מי שהלך למדינת הים אדרבה טפי הוי רבותא דאפ"י כשהוא אצלה דאינה יורדת עמו וכ"ש כשאינו אצלה ועוד מאי אפ"י לאחר מיתה דקאמר אדרבה טפי הוי רבותא במחיים מלאחר מיתה ועוד דקאמר אימא אף לפי כבודה אדרבה לפי כבודו הוי רבותא טפי דלא הוי אלא לר' יהודה אבל לפי כבודה דאינה יורדת עמו לא הוי רבותא כולי האי דהא לעיל פריך אי דאורחה מ"ט דת"ק משמע דמילתא דפשיטא הוא ונראה לר"ת דגרסינן קוברין אותה לפי כבודו לפי כבודו אין לפי כבודה לא אימא אף לפי כבודו אבל קשה לרשב"א דאמאי קמתמה לפי כבודו ולא לפי כבודה אמאי סלקא דעתיה דנקט לפי כבודו דוקא ולא לפי כבודה : **לעולם** היא ברשות האב עד שתכנס לחופה גרסינן. ול"ג עד שתכנס לרשות הבעל דא"כ הוה משמע עד שימסור האב לשלוחי הבעל כדמוכח בגמרא דקאמר רב נחמן בר יצחק אף אן נמי תנינא הבא על אשת איש כו' לרשות הבעל בעלמא ומתניי' דהכא מוקמינן לה בגמרא לענין תרומה לאפוקי ממשנה ראשונה א"כ הויא תיובתא דרב דאמר בגמרא מסירתה לכל חוץ מלתרומה ומיהו י"ל דהא דדייק רב נחמן בר יצחק בגמרא היינו מדקתני כיון שנכנסה כו' לכך משמע ליה אפילו מסר אבל הכא דקתני לעולם היא

ברשות האב עד שתכנס לרשות הבעל משמע שפיר דהיינו עד שתכנס לחופה:

ב

-

מח

דף

לאפוקי ממשנה ראשונה. אע"ג דתנן בהדיא בפ' אע"פ (לקמן דף נז.) זו משנה ראשונה ב"ד של אחריהם אמרו כו' כן דרך התנאים להשמיענו בקוצר אע"ג דכבר השמיענו במקום. אחר וכה"ג איכא בריש ברכות (דף ב:): **רב** אסי אמר אף לתרומה. פ"י בקונטרס דקסבר רב אסי דטעמא דאין ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה כדעולא שמא ימזגו לה כוס וכיון שמסרה תו ליכא למיחש וקשה לר"י דאפ"י עולא דמפרש טעמא דמשנה ראשונה שמא ימזגו לה כוס למשנה אחרונה מודה דטעמא משום סימפון וע"כ רב אסי איירי לפי משנה אחרונה דאמתני' קאי ומפקה מתני' ממשנה ראשונה מדקתני לעולם ועוד דאיתותב מברייתא דלקמן ולא משני ההיא כמשנה אחרונה ונראה לר"י דטעמא דרב אסי משום סימפון ומשמסרה תו ליכא למיחש דמסתמא בדקי לה וקשה דרב אסי חייש לסימפון בהגעת זמן טפי מבמסר האב לשלוחי הבעל ובפ' אע"פ (לקמן דף נח.) אמרי' איפכא דקאמר מאי בינייהו בין למאן דאמר משום סימפון בין למ"ד משום שמא תשקה איכא בינייהו קיבל מסר והלך פירוש מסר האב לשלוחי הבעל דלמאן דאמר משום סימפון איכא אע"ג דבהגיע זמן לא חיישינן לסימפון למשנה ראשונה ואור"י דודאי סברא הוא דבמשנה אחרונה דחיישינן לסימפון בהגעת זמן כל שכן במסר כדאמרינן התם אבל הכא רב אסי מתניתין דחקתיה דקתני הרי היא ברשות הבעל דמשמע לגמרי אפילו לתרומה ועוד אור"י דמצינו לפרש דאיכא בינייהו למאן דאמר סימפון ליכא דבמסר לא חיישינן לסימפון ולמאן דאמר שמא ימזגו איכא דחיישינן שמא תשקה לשלוחי הבעל ובקונטרס לא פירש התם כן: **ושמואל** אמר לירושתה. לא אתא לאפוקי הפרת נדרים דהא תנא דבי רבי ישמעאל בסמוך דהויא ברשות הבעל להפרת נדרים ויצתה מרשות האב ונראה דהוא הדין מיטמא לה כיון דאפקה רחמנא מסקילה לחנק דמהתם יליף לכל מילי אלא למעוטי תרומה אתי וירושתה נקט לרבותא דלא מיבעיא ליטמא לה ולהפרת נדרים דהויא מסירה כחופה אלא אפילו ליורשה דהוה ס"ד כיון דירושת

הבעל תקנתא דרבנן היא הכא במסר לא תקון אי נמי ס"ד דאין האב מזכה לבתו עד שתכנס לחופה אפי"ה יורשה אי נמי אף כתובה דריש לקיש אתא למעוטי וריש. לקיש נמי לא מיבעיא קאמר ולא אתא למעוטי אלא תרומה אי נמי ממעט נמי ירושתה מטעמא דפרישית : **תיובתא** דכולהו. לאו דווקא דכולהו אלא להנהו דאמרי אף לתרומה וכענין זה מצינו ביש נוחלין (בי"ב דף קכט :) גבי מחלק נכסיו על פיו תיובתא דכולהו אע"ג דלא הוי תיובתא אלא לחד : **היינו** בתולה ולא בעולה. וא"ת אימא ולא נשואה שנכנסה לחופה ונבעלה שלא כדרכה דאכתי בתולה היא כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף ט :) באו עליה עשרה ועדיין היא בתולה כולן בסקילה ויש לומר דהא אמר התם דבעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה :

א

-

מט

דף

ואימא הני מילי היכא דלא הדרא לבי נשא. נראה לר"י דהכי פריך מנ"ל דאייתר בית אביה למעוטי מסר האב לשלוחי הבעל דלמא תרוייהו צריכי לנכנסה לחופה ולא נבעלה דאי לא כתב אלא חד הי"א הי"מ היכא דלא הדרא לבי נשא אבל הדרא לבי נשא אימא דתהדר למלתא קמייתא להכי איצטריך קרא אחרינא ואכתי מסר מנלן ואע"ג דהיכא דנבעלה קים לן ' דלא הדרא היינו משום דאשתני גופא אבל לא נבעלה דאכתי בתולה היא אימא דתהדר אמר רבא כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל ואשמועינן דלא הדרא והיינו לכל הפחות כשנכנסה לחופה ולא נבעלה וגלי קרא בנדריים וה"ה בכל מקום אם כן אייתר חד מהנך קראי למסר האב לשלוחי הבעל למפטרה מסקילה הואיל ואשכחנא דלא הדרא מדתנא דבי ר' ישמעאל סברא הוא דלא הדרא בכל הנך דאמעייט מסקילה כגון מסר ולהכי נקט במלתיה דתנא דבי רבי ישמעאל מסר ומיהו קשה לפי זה דהיכי ילפינן מנדריים דלא הדרא למילתא קמייתא נהי דגבי נדריים לא הדרא היינו משום דגלי לן קרא דכיון דיצאה מרשות האב שעה אחת שוב אין לו כח בה מ"מ לענין סקילה היכי שייך לומר דלא הדרא דאף ע"פ שנכנסה לחופה כיון שלא נבעלה ונתאלמנה או נתגרשה וחזרה ונתארסה למה לא תהיה בסקילה כיון שהיא נערה בתולה מאורסה ואע"ג דיצאה מרשות האב מ"מ תהא כמו יתומה שאין לה אב דהויא בסקילה כדאשכחנא בגיורת דמתניי ויש לומר דהא פשיטא ליה דנשואה שאינה

בעולה חשובה כבעולה ואין חילוק כלל דנשואין משוו לה כבעולה לכל דבר וכי היכי דבעולה פשיטא דלא הדרא למילתא קמייתא לכל דבר היינ שאינה בעולה ולא אצטריך דרשה דתנא דבי רבי ישמעאל אלא לאשמועינן דלא נימא כיון דלא נבעלה ונתאלמנה או נתגרשה בטלו להו שם נשואין מינה והוי כלא נשאת מעולם וכיון דגלי לן קרא בהפרת נדרים דעיי אלמנות וגרושין לא נתבטלו הנשואין כאילו לא הוו היינ לענין סקילה וכיון דלא נתבטלו פשיטא דלא הדרא למילתא קמייתא דחשובה ממש כבעולה ומה שפ"ה דל"ג הי"מ דלאו קושיא היא ופירש נמי דאמתניתין קא בעי קשה דאי אמתניי קא בעי למה המתין כל כך ובחנם מוחק הני מילי דיש נמי לפרשו בלשון בעיא כמו ואימא : **היאך** אני קורא בה. מתוך פירוש הקונטרס משמע דאיצטריך ליה למגמר אם היא ברשות האב אם לאו כשהיא בדרך וקשה לר"י דהא מלזנות בית אביה נפקא וגמרינן נדרים מהתם ונראה דלענין חזרה כשנתארמלה או נתגרשה איצטריך למילף מהכא : **ונדר** אלמנה וגרושה מה תלמוד לומר. תימה דאיצטריך לכדדרשינן בפרק בתרא דנדרים (דף פח :) : **קל** וחומר לבנים דעסקי באורייתא. ולקמן בפרק בתרא (דף קח : ושם) גבי אדמון דפריך דעסיק באורייתא ירית דלא עסיק באורייתא לא ירית לענין ירושה דאורייתא ודאי איכא למיפרך דאין לנו לגזול לו מה שזיכתה לו תורה אבל הכא קאמר דלא מחמרינן באותו שעוסק בתורה ומפרנסינן ליה כדי שיעסוק בתורה :

ב

-

מט

דף

כשהם קטנים. אבל קטני קטנים לכ"ע חייב כדאמר בסוף אע"פ (לקמן דף סה : ושם) : **הא** בחיוורי הא באוכמי. שני מיני עורבים יש אחד לבן ואחד שחור כדמוכח בפרק אלו טריפות (חולין דף סג.). גבי סימני עופות דמרבה עורב העמקי ומפרש העמקי כמראה החמה שעמוקה מן הצל פי לבן. : **אכפיייה** רבא כו'. וא"ת היאך כפה אותו בשביל צדקה והכתיב מתן שכרה בצדה דכתיב (. למען) יברכך ואמריי בפי כל הבשר (חולין קי : ושם) כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה אין בית דין של מטה מוזהרין עליה ויש לומר דאכפיייה בדברים א"נ קצבו ביניהן בני העיר לתת כך וכך לחדש הלכך אכפיייה כדאמרינן בפרק קמא דבבא בתרא (דף ח : ושם) דרשאינן

בני העיר להסיע על קיצתן ועוד דבצדקה איכא תרתי לאוי לא תאמץ ולא תקפוץ (דברים טו): הוא ואשתו נזונים מהם. משמע הא לאחר אין נזונים דמתנה הויא כמכר כדפיי בקונטרס דאי לא דעבד ליה ניחא לנפשיה לא הוה יהיב ליה ואין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים לפי שאין קצובין או לפי שאין כתובין כדאמר בהנזקין (גיטין דף נ:) ומיהו מהכא יש לדחות דאיכא למימר דנקט בנו משום דאיירי דנזונים אפיי ממטלטלין אבל לאחר לא היו נזונים ממטלטלין כמו שאין אלמנה נזונה ממטלטלין דירושין אי נמי משום הוא דאי כתב לאחר לא היה ניזון הוא אבל היא לעולם אימא דנזונה ממתנה אע"ג דלא טרפא מן הלקוחות ומיהו ביש נוחלין (ב"ב דף קלג.) משמע דלא טרפא ממקבל מתנה דקאמר השתא ירושה דאורייתא אלמנתו ניזונה מנכסיו מתנת שכיב מרע דרבנן לא כל שכן משמע דמתנת בריא דאורייתא אינה ניזונה מנכסיו אע"ג דמיתזנא מן הירושין ואין לומר דמתנה דאורייתא נהי דכ"ש לא הוי ה"ה מיהא הוי דלא אלים כח מתנה מכח יורשים דעל כרחיך אלים כח מקבל מתנה מכח יורשים דמסקינן בפ"ק דב"מ (דף יג. ושם) דשטר שיש בו אחריות נכסים לא יחזיר אפילו חייב מודה דחיישינן לפרעון ולקנוניא ושטר שאין בו אחריות נכסים יחזיר דלא גבי ממשעבדי ואי גבי ממתנה אמאי יחזיר אלא ודאי דלא גבי ואילו מן הירושין גבי דהא פסקינן בסוף גט פשוט (ב"ב דף קעו.) הלכתא מלוה על פה גובה מן הירושין על כן נראה דאין חילוק בין מתנה למכר לענין זה אע"ג דיש מקומות שסברא הוא לחלק בין מתנה למכר כמו בעשה שורו אפותיקי ומכרו (ב"ב דף מד:) דנראה דווקא מכרו אבל נתנו בעל חובו גובה ממנו וכן בהנזקין (גיטין ד' נ: ושם) גבי אין נפרעין מנכסים משועבדין במקום שיש נכסים בני חורין ואפיי הן זיבורית מבעיא לן במתנה היאך דווקא להא מילתא הוא דאבעיא לן אבל הכא אין לחלק והא דאמרינן בפ' מציאת האשה (לקמן דף סט.) מכרו או משכנו מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות ה"ה נתנו והא דנקט מכרו לאשמועינן דאפיי במכרו מוציאין לפרנסה [ורבי חייא דמבעיא ליה במכרו או משכנו היינו לפרנסה] אבל למזונות פשיטא ליה דאין מוציאין אפילו נתנו כדתנן בהנזקין (גיטין דף מח:) אין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדין ולפי מה שתקנו הגאונים דאשה גובה כתובתה ומזונות ממטלטלי דיתמי אע"ג דירושה הויא דאורייתא כ"ש דגביא ממטלטלי דמתנת ש"מ דרבנן דבכה"ג אמרי' ביש נוחלין (ב"ב דף קלג.) אבל מטלטלי דמתנת בריא דהויא דאורייתא לא גביא כתובתה ומזונות לא גביא אפילו ממקרקעי כי היכי דלא גביא מלקוחות כדפרשינן ולא מבעיא נתן הוא אלא אפילו נתנו יתומים אע"ג שכבר משמת

נשתעבדו הנכסים : **אלמנתו** נזונת מנכסיו הוא ואשתו מבעיא. אע"ג דלא דמי דהתם אינן יכולין לירש אלא מה שהוא מוריש ומזון אלמנה הוא חייב מקודם מכל מקום מייתי הכי הואיל ואלמוה רבנן לשעבודא דידה שאף מן הבעל שאינו כירש אלא כלוקח גובה אע"ג דלא היתה גובה מלוקח אחר הכי נמי אית לן לתקוני בכותב לבנו שיהא הוא ואשתו נזונין מהן :

א

-

נ

דף

עשיתיינהו בעי. האי עשוי צריך לומר דהיינו בדברים כי ההוא דלקמן (דף נג.). מעלאי דידי היינו עשוי והשתא אתי שפיר דאמר עשיתיינהו בעי דאם מן הדין היה מה היה לו לעשותם בדברים היה לו להלקותם ולכופם עד שיזונו אותו וכן פר"ת ומיהו מצינו עשוי שלא בדברים כגון אין מעשין אלא לפסולות (לקמן דף עז.). **אל** יבזבו יותר מחומש. מפרש בירושלמי שפעם ראשונה יכול לבזבז חומש ומכאן ואילך בכל שנה ושנה יתן חומש הריוח : **שיהא** אדם מגלגל עם בנו עד י"ב שנה. והא דתנן במסכת אבות (פ"ה) בן עשר למשנה לא שירד עמו לחייו אלא לגלגל : **וספי** ליה כי תורא. ולא ירד עמו לחייו עד י"ב שנה והא דתנן במסכת אבות בן חמש שנים למקרא היינו לגלגל ולא למיספי ליה : **בר** שית למקרא. היינו בר שית ויום אחד דומיא דבר עשר למשנה דהוי בר עשר ויום אחד כי ההוא דמסכת אבות דהתם הוי בר עשר ויום אחד דומיא דבן י"ג למצות והשתא האי בר שית למקרא לא הוי דומיא דבן עשר למשנה דבר שית למקרא היינו למיספי ליה כי תורא ובר עשר למשנה לא למיספי ליה אלא לגלגל עד י"ב שנה : **ובת** תריסר לתעניתא. פירש בקונטרס שנת י"ב ומשום חינוך ולר"י נראה דבת י"ב. שנה ויום אחד קאמר דומיא דבר עשר כדפרישית ואשמעינן דלית לן השלמה דרבנן כר"י בפרק בתרא דיומא (דף פב.). והא דפ"י נמי בקונט' בתינוקת שהיא ממחרת להביא כח לא היה צריך לפרש כן אלא שחינוך שלה שנה לפני גדלותה דהיינו י"ב שנה ויום אחד כמו תינוק שחינוכו שנה לפני גדלותו : **ומאי** אסותיה. פר"ת שלא ישכנו אבל אין נראה לפרש לאחר שנשכו דהא אמר דלא חי משמע דאין רפואה מועלת לו : **הבעל** מוציא מיד הלקוחות. אליבא דר"י דאמר קנין פירות כקנין הגוף דמי לא צריכא לתקנת אושא אלא לריש

לקיש ואליבא דריש לקיש מסיק לה בפי החובל (ב"ק ד' פח : ושם) אי נמי לר"י נמי אצטריך כגון נותן מתנה לאשתו שקנתה ואין הבעל אוכל פירות אי"נ דכתב לה דין ודברים. אין לי בפירות נכסייך אבל אין לומר דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהם דהא תנן בפרק הכותב (לקמן דף פג.) דאם מכרה ונתנה קיים :

דף - נ ב

יתב רב יוסף קמיה דרב המנונא. משמע דרב יוסף היה קטן מרב המנונא ובפ"ק דקידושין (דף כה. ושם) משמע דרב המנונא תלמידו של רב חסדא היה גבי סבי דנזייתא דלא אתו לפירקיה דרב חסדא אמר ליה לרב המנונא זיל צנעינהו ורב יוסף חבירו של רב חסדא היה אלא צ"ל דתרי רב המנונא הוו : **ומאי** עלייה מעילווייא דאב. לקמן בפרק מציאת האשה (דף סח.) פרי"ח דהא דאמר שמואל שמין באב לא ליפות כח הבת ליתן לה יותר מעשור נכסים אם האב היה וותרן אלא לגרוע כחה וליתן לה פחות מעשור נכסים אם אנו יודעין שהוא עצרן דלא מצינו שומא לעלווייא אלא לגריעותא כדאמרי' בפי' מציאת האשה (ג"ז שם) מעשה ונתן לה רבי עד שנים עשר בנכסים ולקמן (דף נב :) נמי משמע דדוקא עד עישור נכסים שרו רבנן אבל טפי איכא עבורי אחסנתא דפריך מי איכא מידי דרחמנא אמר ברא לירות ברתא לא תירות ומתקני רבנן כו' ומסיק עד כמה משמע עד כמה שרו רבנן אע"ג דדמי לעבורי אחסנתא עד עישור נכסים ומיהו הכא משמע עלוייא דאב דשמואל לעלווייא קאמר ויש לומר דלענין מטלטלי דוקא הוי לעלווייא דכיון דשמין בדעת האב גביא נמי ממטלטלי אבל לענין כמה בדעת האב ליתן הוי לגריעותא שלא להוסיף על עישור אלא לפחות וא"ת דבפרק מציאת האשה (ג"ז שם) תנן רבי יהודה אומר אם השיא בת הראשונה ינתן לשניה כדרך שנתן לראשונה משמע אפילו נתן לראשונה יותר מעישור נכסים מדקא מהדרי ליה רבנן פעמים שאדם עשיר והעני פירוש עשיר בדעת והעני בדעת ולא יתן לזאת כמו שנתן לראשונה אלא שמין את הנכסים ועישור נכסים יתנו ולא יותר ושמואל דאמר שמין באב כר"י סבירא ליה ואורי"י דלעולם לא קאמר רבי יהודה ינתן לשניה כדרך שנתן לראשונה אלא דווקא כשנתן לראשונה עישור נכסים או פחות ורבנן מהדרו ליה דאין ללכת אחר דעתו הראשונה כיון

שדעת האדם משתנה הילכך לעולם יתנו עישור נכסים ויש להביא ראיה דרבי אית ליה בהדיא כר"י בפרק מציאת האשה (שם) וקאמר רבי בההיא שמעתתא דפרנסה טרפא ממשעבדי ולא מזונות לפי שמזונות אינן קצובים כדאמרינן בהניזקין (גיטין דף נא. ושם) ופרנסה מיקץ קייצא כדאמר התם ואם איתא דלהוסיף על עישור נכסים נמי שמין באב אם כן פרנסה נמי אינה קצובה אבל אם אין שמין אלא לפחות מעישור נכסים ניחא אע"פ שאין לה קצבה למטה כיון דלמעלה מיהא יש לה קצבה יכולין הלקוחות ליזהר ולהניח מבני חרי כדי עישור נכסים ומיהו אין ראיה דאם כן מהאי טעמא נמי יש קצבה למזונות כששיעבדו האחים דהא יש קצבה למעלה עד בגר ואין לומר דהתם איכא למימר שמא תלקה ותצטרך רפואה ואמרינן בפרקין. דרפואה שאין לה קצבה היא בכלל מזונות דהא חשיב בהניזקין (גי'ז שם) פסק לזון ה' שנים בת אשתו יש לה קצבה דקתני והיא ניזונת מנכסים משועבדים אלא ודאי אע"פ שקצובים למעלה עד בגר כיון שאין קצובין למטה דאפשר שתנשא קודם לא חשיבי קצובין אבל פרנסה יש לה קצבה שאפשר ללקוחות לברר הדברים ע"י ב"ד ולשום דעתו של אב בין למעלה בין למטה: **ואמר** ליה זיל זון כו'. ואם תאמר ומאי אולמיה הא דשמואל יותר מההיא דרב יצחק בר יוסף דמבעיא לן אי סבר רב כוותיה וי"ל משום דשמואל עביד עובדא מייתי מיניה ולא מסתבר ליה דרב פליג אדשמואל דהא בלאו הכי משמע דרב זן היינו מזונות אלא דמבעיא ליה משום דלא ניחא ליה למימר שיחלוק רב על המשנה דקתני דמזונות הבנות הוי כירושת בנין דיכרין ומייתי ראייה משמואל דעביד עובדא והכי נמי מצי סבר רב כדמשמע לישנא דזון רב וסברי דאחרי כן שינו התקנה וא"ת והיכי משמע מילתא דשמואל דאמר זיל זון דמזונות ממש קאמר יותר ממילתיה דרבי חייא בר יוסף דקאמר רב זן וי"ל דסברא הוא בשעה שפוסק הוראה יש לו לפסוק בלשון דליכא למיטעי הילכך איכא למימר טפי דזיל זון ממש קאמר אבל רבי חייא בר יוסף היה שונה קבלתו ולא היה כל כך מדקדק בלשונו: **אמר** להו זילו אהדרו כו'. טועין בדבר משנה חשיב להו רב נחמן והוא בעצמו היה יכול להחזיר הדין אלא שבעלי דינן לא היו שומעין לו כמו לדיינין לכך קאמר להו זילו אהדרו:

סוף סוף כל העומד לגזוז כגזוז דמי. אע"ג דפלוגתא דר"מ ורבנן היא בפרק שבועת הדיינין (שבועות מג. ושם) בענבים העומדים ליבצר דר"מ סבר כבצורות דמיין ורבנן סברי לאו כבצורות דמיין מ"מ פריך הכא בפשיטות דכגזוז דמי כמו שפרי"ח דמההיא דפרק הכונס (ב"ק דף נט: ושם) קיימא לן הכי דקאמר התם רבי שמעון אומר אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאה סאה אם סאתים סאתים דחשבינן להו כתלושים ופסקינן התם הלכה כר"ש אבל אין לומר דבהנהו דאי קיימי מכחשי מודו כ"ע דכבצורות דמיין דבהשולח (גיטין דף לט.) ובפרק קמא דסנהדרין (דף טו.) משמע דבהא נמי פליגי: **ממקרקעי** ולא ממטלטלי בין למזונות בין לפרנסה. וא"ת קשיא דרבא אדרבא דבפרק מציאת האשה (לקמן דף סח.) פסיק רבא הלכה כר"י דאמר ינתן לשניה כדרך שנתן לראשונה ואמרינן התם דשמואל כר"י ס"ל אלמא סבר רבא דשמין באב וא"כ גביא ממטלטלי כדאמרינן בשמעתין וליכא למימר דהתם רבא משמיה דרב חסדא קאמר לה וליה לא ס"ל דהא התם בההיא סוגיא פריך מינה אמילתיה דרבא גופיה ולא קא משני הכי וי"ל דהא דאמר רבא הכא ממקרקעי ולא ממטלטלי היינו בדלא אמידניה והא דסבר רבא התם כרבי יהודה ושמואל בדאמידניה שדעתו שתגבה ממטלטלי וכה"ג מפליג הש"ס התם ונראה דבזמן הזה דכולהו גבי ממטלטלי כתובה ומזונות מתקנת הגאונים ופרנסה נמי אנן סהדי שכל בני אדם רגילים להשיא בנותיהם ממטלטלי וחשיב כמו באמידניה דפסיק רבא כר"י: **מני** ר' מאיר היא דאמר כל הפוחת כו'. בפרק אע"פ (לקמן דף נו:) דייק כל הפוחת אפי' בתנאי אלמא סבר דתנאו בטל ואית לה וכיון דאמר לית לה לא סמכה דעתה והוי בעילתו בעילת זנות ופריב"ן דבכל מקום דאית לה ואין האשה בטוחה בו דלא סמכה דעתה תקנו חכמים שיהא בעילתו בעילת זנות אבל אם היה תנאו קיים כיון דלית לה אין בעילתו בעילת זנות ואלמנה אע"פ דבדרבנן תנאו קיים הכא תנאו בטל דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון וקשה לר"י דבפרק החובל (ב"ק דף פט.) ושם) משמע דאפי' היכא דלית לה הוי לר' מאיר בעילת זנות משום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה דפריך התם הש"ס גבי אשה שחבלה בבעלה לא הפסידה כתובתה ואמאי תזבין לכתובתה בטובת הנאה לבעלה כו' ומשני הא מני ר"מ היא דאמר אסור לאדם שישא עם אשתו שעה אחת בלא כתובה מ"ט שלא תהא קלה בעיניו להוציאה על כן נראה דר"מ לא מבעיא קאמר לא מבעיא היכא דלית לה דהויא בעילתו בעילת זנות משום דקלה בעיניו

להוציאה אלא אפילו אית לה כיון דלא סמכה דעתה הויא בעילתו בעילת זנות ודייק מדלא קתני כל בתולה שאין לה מאתים ואלמנה שאין לה מנה הרי היא בעילת זנות אלא נקט כל הפוחת משמע שבא לומר אע"ג דתנאו בטל ואית לה הויא בעילת זנות וקשה לר"י דמנא לן דכל הפוחת ואפי' בתנאי דלמא בתנאי מודה ר"מ דתנאו קיים דכל הפוחת דמשמע דאפילו באותו ענין שיש לה היינו בסוף ביאה דאמרינן בפ' אע"פ (לקמן דף נז.) דאינה מוחלת וי"ל דלשון כל הפוחת משמע שהוא פוחת לה ובסוף ביאה אינו יכול לפחות לה אלא היא פוחתת לעצמה ולא שייך לשון פחת אלא בתנאה א"נ מדנקט כל קא דייק וא"ת דבפרק אע"פ (שם) אמר דבסוף ביאה לדברי הכל אינה מוחלת ובהחובל (ב"ק פט. ושם) משמע שיכולה למכור ולמחול ויש לומר כדפירש הקונטרס לקמן דדוקא בעל פה אינה מוחלת דאמירתה לאו כלום היא כיון דכבר זכתה אלא אם כן כתבה שובר ואם תאמר ומאי קאמר הא מני רבי מאיר היא הא משמע בפרק אע"פ (לקמן שם) דלרבי יהודה נמי אינה יכולה למחול דתנאו בטל ודווקא בכותבת לו התקבלתי קאמר ויש לומר דהתם מיירי לפי המסקנא דשמעתין דקאמר ואי בעית אימא רבי יהודה התם בכתבה ליה התקבלתי ואם תאמר ומנא לן דלרבי מאיר אפילו בכתבה ליה התקבלתי לא מצי מחלה דקאמר מני ר' מאיר היא דלמא ר"מ לא מבעיא בהתקבלתי קאמר דמצי מחלה דהויא בעילת זנות אלא אפי' בעל פה דתנאו בטל הויא בעילת זנות וי"ל דהשתא אין נראה לו לחלק בין כתבה ללא כתבה: מני רבי מאיר היא. השתא משמע ליה מתניי דלא כתב לה היינו לפי שהתנה עמה: אתאן לר' יהודה דאמר אחריות טעות סופר הוא רישא ר"מ סיפא ר' יהודה. אסיפא בלא רישא ה"מ לדקדק מני אי רבי מאיר הא אמר אחריות לאו טעות סופר הוא אי רבי יהודה כתב לה שדה שוה מנה במאתים אמאי חייב והא לרבי יהודה יכולה למחול אלא דרך הש"ס דמדקדק מרישא כל כמה דמצי למידק וכענין זה יש בפרק כירה (שבת לט:) גבי מעשה שעשו אנשי טבריא ובפרק קמא דעירובין (דף טז.) גבי נמצאת שלשה מדות במחיצה. [וע"ע תוספות שבת לט: ד"ה אלא פניו וכו' ומשי"ש על הגליון]:

חמשה גובין מן המחוררין. אע"ג דקתני מניינא תנא ושייר הא דתנן בפרק הניזקין (גיטין דף מח: ושם) אין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים והא דפריך בפרק קמא דקידושין (דף טז: ושם) גבי ארבעה מעניקין להם שלש באיש ושלש באשה כו' תנא תני ארבעה ואת אמרת תנא ושייר היינו משום דקתני ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהם: **וגט** חוב שאין בו אחריות. וא"ת תקשי מהכא לשמואל דאמר בפרק קמא דבי"מ (דף יג.) אומר היה רבי מאיר שטר שאין בו אחריות אינו גובה לא מנכסים משועבדין ולא מנכסים בני חורין והכא משמע בהדיא דגבי מבני חרי ומיהו בלאו הכי איתותב שמואל התם מברייתא ורשב"א אומר דמהכא הוה מצי למידחי דגט חוב שאין בו אחריות היינו שמפורש בו דלא למיגבי ביה ממשעבדי וכעין זה מצינו בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסח:) גבי מי שבא ואמר אבד שטר חובי והא דמוקי לה הכא כרבי מאיר היינו משום דלכאורה כוותיה אתיא אבל אי הוה פריך מינה לשמואל הוה מצי למידחי כדפרישית: **אסורה** לבעלה. אין להקשות מאסתר דהות שריא למרדכי (מגילה דף יג:) דצדקת גמורה היתה: **אונס** דשרי רחמנא היכי משכחת לה כו'. אע"ג דאבוה דשמואל חיישינן קאמר משמע ליה דמדאורייתא קאמר דאי מדרבנן לא הוי מוציאין אותה מבעלה על כך:

א

-

נב

דף

ממזרת ונתינה לישראל אינו חייב לפדותה. וא"ת בין לאביי בין לרבא הא אמרינן בפי' יש מותרות (יבמות דף פה. ושם) אלמנה לכ"ג כו' ממזרת ונתינה לישראל יש להן כתובה פירות ובלאות ופירות היינו פרקונה דפרקונה תחת פירות ואורי"י דהתם פי' בקונט' דיש להן פירות שאוכל הבעל משלהן אבל אם לא מלו לא פריק להו מדידיה אבל שניות דקתני התם דאין להם פירות אפי' מה שאכל הבעל לא יחזיר ואלמנה לכ"ג מפרש אביי דיש לה לגמרי דין פירות שחייב לפדותה אבל רבא מפרש פירות ממש כמו שאכל ואותן פירות עצמן לא יתן הבעל אא"כ נשבת דאי אפילו לא נשבת א"כ היתה נשכרת וכל הנשים היו רוצות בכך שלא יפדו ויהיו הפירות שלהן אע"ג דאמר לעיל דפרקונה עדיף לה טפי מפירות: **כגון** שנדרה היא וקיים לה הוא. טפי הוה ליה למימר דפליגי

דמר אזיל בתר מעיקרא ומר אזיל בתר בסוף כדמסיק לקמן אלא דניחא ליה לאוקומי פלוגתייהו בנותן אצבע בין שיניה דאשכחן דפליגי בה תנאי בפרק המדיר (לקמן דף עא. ושם): **והיו מבקשין ממנה עד עשרה בדמיה פעם ראשונה פודה. וא"ת והא דבעי בפ' השולח (גיטין דף מה. ושם) אהא דתנן אין פודין את השבויין יותר מכדי דמיהן מפני תיקון העולם אי משום דוחקא דציבורא הוא או משום דלא. ליגרו בהו טפי תפשוט מהכא דמשום דוחקא דציבורא דקתני דפודה עד עשרה בדמיה וי"ל דאפי' לטעמא דלא ליגרו וליתו טפי לא תקינו שלא יוכל לפדות אדם את עצמו יותר מכדי דמיו שהרי עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו (איוב ב) והכא אשתו כגופו והא דבעי התם למיפשט מהא דלוי פרקיה לברתיה עד תליסר אלפי דינרי היינו משום דאין בתו כגופו: **רצה** אינו פודה. פי' בקונטרס דלא תקינו רבנן אלא חד פדיון משמע מתוך פירושו דאם נשבית פעם שנית דאינו פודה כלל אפילו בדמיה וקשה דלעיל (דף מז:): מסקינן תקנו מצוי למצוי דמשמע דפירות ופרקון מצויין יותר מכתובה וקבורה לפי שאלו אינם אלא פעם אחת כל ימיה אבל פירות ופרקון אפשר להיות כמה פעמים וצ"ל לפירושו דאדרבה פירות ופרקון אינו מצוי אבל קבורה חשיבא מצוי לפי שהנשים ממהרות למות מן האנשים כדאמר בירושלמי וכן כתובה מצוי הוא ור"ח פירש דרצה אינו פודה יותר מכדי דמיה אבל כדי דמיה פודה ותימה לרשב"א דא"כ לרבנן נמי תיקשי פרקון אפרקון שני אע"ג דכדי דמיה יותר על כתובתה וברייתא אחרת משמע דאין פודה יותר על כתובתה ויצטרך לשנויי תרי קולי אית להו בפרקון שני ומשמע דלא צריך לשנויי הכי אלא לרשב"ג:**

דף - נב - ב

אין פודין את השבויין כו'. ארישא קאי: **אמר** הרי גיטה וכתובתה תרפא עצמה רשאי. לפי שרפואה היא בכלל מזונות והרי קבלה כנגד מעשה ידיה שעד עכשיו אבל אינו רשאי לומר תקבל את גיטה ותפדה את עצמה לפי שלא קבלה תשלום מפירות שאכל עד עכשיו: **ותגבה** ממטלטלי ככתובה שויה רבנן. והשתא שתקנו הגאונים שכתובה גובה ממטלטלי כתובת בנין דכרין נמי גביא ממטלטלי דהא ככתובה שויה רבנן: **תטרוף** ממשעבדי ירתון תנן. אף על פי שידע גם המקשה דירתון תנן אלא שבלשון

קצר משיבו ור"ל דחכמים לא רצו לתת להם אלא דין ירושה כיון דמכח ירושה קאתו: **ירתון** תנן. גבי בת בין הבנים לא בעי לשנויי בהא לישנא דירתון תנן דאפילו למי"ד [יסבון] תנן מודה דלגבי הכי כנחלה שוויה רבנן כדמוכח ביש נוחלין (ב"ב דף קלא). אבל לגבי ממשעבדי איכא פלוגתא בינייהו כדאמר התם ובריש אע"פ (לקמן דף נה.):

א

-

נג

דף

השתא נמי אהדר בי. אע"ג דהן הן דברים הנקנים באמירה. היינו היכא דעמדו וקדשו והכא כשרצה לחזור עדיין לא קדשו אי נמי הכא כבר קידשו קודם לכן ואח"כ כתב ולא אמרינן הן הן דברים הנקנים באמירה אלא כשקידשו אחר כך: **ותבעי** לך מוחלת. נראה לר"י לפרש דהוה לך למנקט בעייתך במוחלת דשכיח טפי כדפירש בקונטרס ומסיק השתא מוכרת דאיכא למימר זוזי אנסוה אפ"ה דעתי נוטה לומר הואיל ומכרה הפסידה מוחלת מיבעיא דפשיטא דלית לה כתובת בנין דכרין וכה"ג פרי"ח בשילהי המצניע (שבת דף צה:): גבי ניקב בכדי טהרתו: **שאין** אני קורא בה לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי. והא דתניא לעיל (דף מז:): קבורתה תחת כתובתה היינו נדוניית כתובתה והיינו דוקא נשואה שהוא יורש נדונייתה ומצינו שנקראת נדוניא כתובה כדאמר לעיל (דף מח:): נכנסה עמו ללון אע"פ שכתובתה בבית בעלה ואם תאמר והא מדרש כתובה לא דרשי אלא בית שמאי כדאמרינן בפרק האשה שלום (יבמות דף קטז: ושם) דתנן האשה שאמרה מת בעלי ב"ש אומרים תנשא ותטול כתובה וב"ה אומרים תנשא ולא תטול כתובה כו' אי"ל ב"ש לב"ה והלא מספר כתובה נלמד שהרי כותב לה לכשתנשאי לאחר כו' ואע"ג דקתני התם חזרו ב"ה להורות כב"ש לא משום דאית להו מדרש כתובה הדרי בהו אלא מק"ו שאמרו להו ב"ש התרתם הערוה החמורה לא נתיר ממון הקל דהא אמר בפרק האשה שנפלו (לקמן דף פא. ושם) מאן שמעת להו דאית להו מדרש כתובה ב"ש משמע דלא חזרו ב"ה משום מדרש כתובה אלא מק"ו כדפריי וא"כ היכי אתי הכא כב"ש ותו אביי ורבא דדרשי לעיל (דף נא.) ואהדרינך למדינתך ואותבינך לאינתו ושמואל דדריש נמי לשון השטר בפ"ק דב"מ (דף טו.) גבי הא דאמר בעל חוב גובה את השבח תדע שכך כותב לו ואנא איקום ואישפי כו' אטו כולהו כב"ש והא בית שמאי

דקיימי כוותיה בריש המקבל (ב"מ דף קד. ושם) דדרשי לשון הדיוט רבי מאיר ורבי יהודה והלל הזקן ורבי יהושע בן קרחה ורבי יוסי וכיון דדרשי לשון הדיוט שנהגו ההדיוטות לכתוב בשטרות אע"פ שלא תקנו חכמים כ"ש תנאי כתובה שהוא תקון חכמים והתם בהמקבל (גי'ז שם) מוכח דהכי הלכתא ומיהו קשה מבית הלל אהלל הזקן ושמא אע"ג דבית הלל הם תלמידי הלל הזקן פליגי עליה אי נמי כי לית להו לבית הלל מדרש כתובה היינו לגרע כחה אבל לייפות כחה אית להו ולהכי חזרו בית הלל להודות לבית שמאי ביבמות דהתם הוי ליפות כחה ולא משום קל וחומר דהתם כדמוכח מתניתין דהתם וההיא דהמקבל נמי לייפות כחה דעל ידי שהיה כתוב בכתובת אמן לכשתכנסי לחופה הוי לי לאינתו לא עשה בניה ממזרים ובתר חזרה אמרה הלל הזקן ומיהו בית שמאי אית להו מדרש כתובה אפילו לגרע כחה וקיימא לן כוותייהו דהא הכא בשמעתין לגרע כחה הוא: הויה דאירוסין או הויה דנשואין. הכא ליכא למיפרך אי הויה דנשואין היא אע"ג דבגר כדפריך לעיל לרב דתני עד דתלקחן דהתם פריך משום דמשמע דאתא לאפוקי מדלוי אבל הכא רב יוסף תני ברייתא באפי נפשה וקמשמע לן נישאת כשהיא קטנה והוא הדין לאיבגר ולא אינסיב: **ארוסה** יש לה מזונות או אין לה מזונות. לא שמיע ליה פלוגתא דתנאי דלעיל אי נמי שמיע ליה ומבעיא ליה היכי הלכתא: **אלמנה** בבית אביה. פירש בקונטרס דהיינו מן האירוסין דמן הנשואין לכולי עלמא לית לה דכיון שנפקעה שעה אחת ממזונות שוב אין לה אבל מן האירוסין לא פקעי דקסבר ארוסה יש לה מזונות וא"ת א"כ אמאי נקט אלמנה כיון דאפילו לא נתאלמנה יש לה מזונות ויש לומר לאשמועינן אבל מן הנשואין אפילו נתאלמנה אין לה אי נמי לאשמועינן דוקא אלמנה מן האירוסין יש לה מן הנשואין אין לה אבל ממאנת אע"ג דנשאת אית לה ואתי שפיר הא דאמר ממאנת איכא בינייהו ואם תאמר ובשומרת יבם מאי אתא לאשמועינן דאי למידק דוקא מן האירוסין אבל מן הנישואין לא מאי איריא שומרת יבם אפילו אלמנה שאינה זקוקה ליבם נמי אין

לה ויש לומר דנקט שומרת יבם לרבנותא דלא מיבעיא ארוסה דאכתי מיחסרא מסירה לחופה אלא אפי' שומרת יבם דלא מיחסרא שיכול לבא עליה בעל כרחא אפי' הכי יש לה מזונות ורבינו תם מפרש אלמנה בבית אביה שהיתה נשואה ונתאלמנה או נתגרשה בחיי אביה והיינו בבית אביה יש לה מזונות הואיל כשנתאלמנה או נתגרשה אכתי לא מת האב ולא בא זמן חיוב מזונות ולא מיפסיד מידי ודייק דממאנת לת"ק מבית אביה נפקא דמדאתא רבי יהודה לטפויי למימר דעודה בבית אביה בעינן מכלל דת"ק דבית אביה אפילו יצתה והיינו בכה"ג דמיאנה דעקרתיהו לנשואין קמאי והרי היא כאילו לא נשאת מעולם ואין נראה דכיון דנשאת שוב אין לה מזונות דאין לאב רשות בה ופירוש הקונטרס נראה עיקר: **בת** יבמה יש לה מזונות או אין לה מזונות. נראה דיבמה עצמה פשיטא ליה דיש לה מזונות דגבי דידה אמרינן תנאי כתובה ככתובה וכי לית ליה לראשון תקינו לה גם מזונות משני אבל בת מיבעיא ליה אי אלימא כמותה למהוי תנאי כתובה ככתובה וכגון דלית ליה לראשון דאי אית ליה ממה נפשך גביא ובכה"ג אזלה בעיא דבת שניה דפשיטא ליה דשניה עצמה לית לה דלגבי דידה הוי תנאי כתובה ככתובה אבל גבי בת מיבעיא לן וי"מ דאף בדאית ליה לראשון קבעי אע"ג דלדידה פשיטא דאית לה מזונות בין אית ליה בין לית ליה כדפי' בבתו מיבעיא ליה דמראשון ודאי לית לה שהרי הוא לא כתב לה אלא בנן נוקבן דיהויין ליכי מינאי אינון יתבין והאי לאו מיניה היא אבל מן השני דלמא אית לה כיון דאי לית לה מראשון תקינו לה משני דכל תנאי יהיו על השני מוטלין ולענין מזונות הבת אע"ג דאית ליה לראשון כיון שאינה נזונת מהם כמאן דלית ליה דמי ותקינו לה רבנן משני או דלמא משני נמי לית לה וצריך עיון אי. הוה מצי למיבעי נמי לענין כתובת בנין דכרין דדלמא לית לה דהא מאחיו ירית או דלמא איכא למיחש דלמא מימנע האב ולא יהיב דחייש דלמא נפלה לה קמיה יבם ומיהו אארוסה נראה דלא הוה מצי למיבעי לענין כתובת בנין דכרין דהא לא יהיב לה אב מידי כל זמן שהיא ארוסה.

להן כי אם ביקתי היא מפסדת דלכולי עלמא יכולין לגרשה וביש להם בתים טובים היא מרווחת בהאי לישראל דביתי שמשמשת במדור כדרך שנשתמשה בחיי בעלה כדאמרין בהנושא (לקמן דף קג.) ואין להחליף לה לגרוע ממנו או שמא אפילו לכיוצא בו: **לית** הלכתא ככל הני שמעתתא. [אכולהו קאי] בר מתבעוה לינשא דההוא עדיפא דאי ככל הני דוקא וקאי נמי אתבעוה לינשא א"כ קשיא דשמואל אדשמואל לרב ענן דאמר לעיל לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל כו' וכה"ג איכא בפרק תולין (שבת דף קמ.) לית הלכתא ככל הני שמעתתא דלאו דוקא. .: **ושמואל** אמר הלכה כאנשי גליל. פרי"ח ובמקום שיש מנהג ילכו אחר המנהג ובמקום שאין מנהג יעשו כשמואל דהלכתא כוותיה והא דבעי בסמוך עד היכן נהרדעא לאו משום דאין הלכה כשמואל אלא משום דשאר בבל נהוג כרב והא דקשה מההיא דאלמנה (לקמן צה:) שם אפרש בע"ה:

דף - נד ב

ארבע מאה זוזי מן חמרא לברת. וא"ת דבפרק התקבל (גיטין דף סה:) גבי גניבא יוצא בקולר הוה כי נפק אמר הבו ארבע מאה זוזי לרבי אבינא מחמרא דהרפניא וקאמר התם (דף סו.) דלא קנה רבי אבינא דחמרא לא קאמר דמי חמרא לא קאמר אלא מחמרא קאמר ואין סברא לחלק בין מחמרא למן חמרא ויש לומר דהתם נמי מסיק מחמרא לייפות את כחו: **דנייחד** לה ארעא למזונה. אע"ג דלעיל (נב:) נתחרט ר' יוחנן על מה שהשיאן עצה הכא אין גנאי כיון דבדעתה תלוי אם תרצה לקבל: **למזונות** ריבה לה מזונות כו'. תימה דבפ' המקבל (ב"מ דף קד:) מסיק דלא שנא אמר לכתובתה ל"ש אמר בכתובתה ארבע מאה זוזי דאינון מאתן גבי הבו לה ארבע מאה זוזי לברת ויש לומר דהכא דווקא לפי שהיא מוחזקת במזונות אמרינן למזונות ריבה לה מזונות אבל התם אין הבת מוחזקת אי נמי התם לא הוה ליה למימר אלא הבו לה ארבע מאה זוזי ומדקאמר לכתובתה משמע דעם של בעל קאמר דליהוי ארבע מאה זוזי אבל הכא דצריך לפרש למזונות יש לחלק:

מתני' אף על פי. אם רצה להוסיף אפי' מאה מנה מוסיף. תימה דעכשיו נהגו שכותב חתן לכלה מאה ליטרין אע"פ שאין לו שוה פרוטה דבשלמא כשיש לו הוא משעבד נכסיו לזה החוב והואיל ונתחייב אפילו נאבדו אלו הנכסים וקנה אחרים הם משתעבדים אע"פ שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מ"מ אדם משעבד דבר שלא בא לעולם כיון דכתב ודעתיד אנא למיקני כדאמרינן במי שמת (ב"ב קנז. ושם) אבל אותו שאין לו היאך ישתעבד נכסיו שיקנה אחרי כן כיון שלא נתחייב לה היינו דבר שלא בא לעולם ושאל ר"י לרבי אליהו והשיב לו דמצינו כענין זה בפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף צד. ושם) דתניא מתנה שומר חנם להיות כשואל ופריך במאי בדברים ומשני בשקנו מידו משמע בכל ענין אע"פ שאין מקנה לו שום נכסים אלא שמשעבד גופו לזה החוב מעתה ולכשיהיו לו נכסים חל שעבודו מעתה ואין זה קנין דברים בעלמא דקנין דברים לא הוי אלא כההיא דריש בבא בתרא (דף ג.) שקנו מידם לחלוק חצר שאין בה דין חלוקה אבל מה שמשעבד גופו להתחייב לדבר זה משתעבד ואין זה קנין דברים בעלמא וי"מ דכיון דכותב סתמא שיהיו כל נכסיו אחראין למה לא נתחייב הרי הודה שיש לו נכסים ואע"פ שאנו יודעים שאין לו הודאת בעל דין כמאה עדים דמי ומטעם זה אור"ת שכותבין בהרשאות והקניתי לו ארבע אמות קרקע בחצרי אע"פ שאנו יודעים שאין לו קרקע כיון דמודה שיש לו הודאת בעל דין כמאה עדים דמי. : **למורדת**. אליבא דר' יוסי לא איצטריך דאפי' לא הוי תנאי כתובה ככתובה פוחת לה דהא אמר לקמן במתני' לעולם פוחת והולך שאם נפלה לה ירושה ממקום אחר חוזר וגובה ממנה אלא לרבנן איצטריך שאינו פוחת אלא כתובה דתוספת נמי ככתובה : **ולפוגמת**. איצטריך דאם פגמה כתובתה לא תגבה גם התוספת אלא בשבועה אפי' היתה הכתובה בשטר אחד והתוספת בשטר אחר : **ולתובעת**. פירש בקונטרס שאם תבעה תוספת שאין לה מזונות ולא יתכן פירושו אליבא דרבנן דאמרי לקמן בפרק אלמנה (דף צז:) משכנה או נתנה מקצת כתובתה יש לה מזונות אלא יש לפרש ולתובעת שאם תבעה מנה מאתים ושיירה תוספת דיש לה מזונות כיון דתנאי כתובה ככתובה הרי לא תבעה כי אם מקצת כתובה : **ולעוברת** על דת. דהואיל והפסידה כתובתה הפסידה נמי תוספת ואף על גב דבממאנת ושניה ואיילונית אין להן כתובה ויש להן תוספת התם היינו טעמא דמתחלה כשכתב תוספת

לאו אדעתא דכתובה כתב לה דהא יודע שאין לממאנת ושניה כתובה הלכך תוספת דכתב לה מתנה בעלמא כתב לה ולא שייכא לכתובה כלל ואיילונית נמי תוספת דכתב לה מתנה בעלמא מחמת חיבת לילה הראשונה ואפילו תמצא איילונית הואיל ולא פירש אבל הכתובה עצמה הואיל ואינה תלויה בכתיבתו אין דעתו לכותבה אלא כמו שחייבוהו חכמים אם אינה איילונית אבל עוברת על דת דמעיקרא תוספת אדעתא דכתובה כתב לה כשקנסוה בכתובה קנסוה גם בתוספת :

א

-

נה

דף

ולשבח. תוספת היא ככתובה שלא תגבה השבח אבל אי לא הוי תנאי כתובה ככתובה היתה גובה תוספת מן השבח כמו בעל חוב דגבי אפי' משבח שהשביחו יתומים ואע"ג דאין להם על מי לחזור והוי כמקבל מתנה דאמרינן בפרק קמא דבבא מציעא (דף טו.) דלא גבי בעל חוב שבח מיניה משום דאין לו על מי לחזור מכל מקום מן היורשין גבי דלא דמו למקבל מתנה שעליהם מוטל יותר לפרוע חוב אביהם וכן משמע. בפרק יש בכור (בכורות דף נא : ושם) דתנן אין הבכור נוטל פי שנים מן השבח ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונותיהן ופריך בגמרא והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח ומשני מקולי כתובה שנו כאן והתם בשבח שהשביחו יתומים איירי ולא בשבח של לקוחות מדקתני ולא הבנות במזונותיהן ואי מלקוחות מאי איריא שבח הא קרקע נמי לא גבו דאין מוציאין למזון הבנות מנכסים משועבדים והא דאמר בהמקבל (ב"מ דף קי. ושם) יתומים אומרם אנו השבחנו ובעל חוב אומר אביכם השביחו על מי להביא ראיה משמע דאי יתומים השביחו לא היה נוטל בעל חוב שבח התם מיירי כגון שעשאה אביהן לו אותה קרקע אפותיקי ואמר אם לא אפרעך עד זמן פלוני יהיה קרקע זה קנוי לך מעכשיו דהתם ודאי השבח של יתומים דהוי כיורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות דשמין לו וידו על התחתונה ותדע דהא קאמר התם דעל היתומים להביא ראיה מאי טעמא דארעא כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגביא דמיא ואי דלא עשאה אפותיקי אמאי חשיב לה בחזקת ב"ח אדרבה הויא בחזקת יתמי דהא מצי לסלוקי ליה בזוזי וב"ח ניתי ראיה : **ולשבועה.** פ"ה לענין עד אחד מעידה שהיא פרועה ונפרעת שלא בפניו כו' ולא אתי שפיר למאן

דמשוה שאר שטרות לכתובה ונראה לר"י דה"פ ולשבועה שאם נשבעה על הכתובה נשבעה נמי על התוספת דכשבאה לגבות תוספת אינה צריכה לחזור ולישבע: **ולשביעית**. תימה דבסוף מסכת שביעית פליגי בהקפת חנות ובשכר שכיר דאיכא למ"ד דאין משמטין ור' יוסי פליג ואמר כל מלאכה שפוסקת בשביעית משמטת ולדידיה ניחא דה"ה דמשמט הקפת החנות וכל מילי אפילו דלאו הלואה ואי לאו דתוספת ככתובה הוי משמט אבל לרבנן דאית להו אין משמט אלא מלוה אם כן אפי' אם אין התוספת ככתובה אינו משמט דלאו הלואה היא ואור"י דלמ"ד בפ"ב דגיטין (ית. ושם) פגמה אע"פ שלא זקפה גבי כתובה דמשמט נפקא מיניה אם פגמה הכתובה הוי כאילו פגמה התוספת וכן למ"ד עד שתפגום ותזקוף אם פגמה וזקפה הכתובה כאילו פגמה וזקפה התוספת: **יסבון** תנן. ואם תאמר תקשי ליה מתניתין דמי שהיה נשוי (לקמן דף צ.). דתנן שניה ויורשיה קודמין ליורשי ראשונה וי"ל דהתם דחי לה לעולם אחת בחייו ואחת במותו אין לה כתובת בנין דכרין ומאי קודמין קודמין לנחלה: נראה כפ"י ר"ח דגריס ברישא ייחד לה ארעא בארבע מצרנהא ואח"כ גריס מטלטלי ואיתנהו בעינייהו והשתא אתי שפיר דלא הזכיר יחוד גבי מטלטלי משום דכבר הזכיר יחוד גבי ארעא ועלה קאי אבל לספרים דגרסי מטלטלי ואיתנהו בעינייהו ברישא תימה דלא קאמר ייחד לה מטלטלי כיון דלא דיבר כלום ביחוד: **כתובו** וחתומו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאמלוכי ביה. וה"ה אפי' לא אמר כתובו וחתומו כיון דקנו מיניה לא צריך לאמלוכי ביה דסתם קנין לכתיבה עומד כדאמרין בחזקת הבתים (ב"ב דף מ. ושם) ולא נקט כתובו וחתומו אלא משום סיפא דאפילו הכי צריך לאמלוכי ביה וטעמא כיון דבעין יפה נותן שמקנה לו מיד ואינו רוצה להמתין עד שילך ויזכה בשדה יש לנו לומר דייפה כחו נמי לענין כתיבה דסתם קנין שבש"ס היינו קנין חליפין ומיהו למ"ד אחריות לאו טעות סופר הוא צריך לאמלוכי ביה לכתוב בו אחריות כדאמר שמואל בפרק קמא דב"מ (דף יד.). שעבוד צריך לימלך אבל למ"ד טעות סופר הוא אין צריך לימלך ומיהו אם רוצה יכול לחזור בו כדאמרין בהמוכר הספינה (ב"ב דף עז. ושם) זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה ופר"י ב"ר מרדכי בשם ריב"א דדוקא בשטר מכר חוזר שאינו רוצה שיהיה עליו שעבוד בשטר דשטר מכר טריף ממשעבדי אבל במתנה שאין השטר אלא לראיה אף בשטר אינו יכול לחזור דעבדינן תקנתא לרמאה דמוכחא מילתא שרוצה לחזור ממתנה ור"ת מפרש דאף במתנה חוזר בשטר משום דלא ניחא ליה דליפשו שטרי עילוח שיסברו העולם שהוא שטר מכר שיש שעבוד

ונמנעים מלהלוות לו וזיילי נמי נכסיה כשיצא קול שמכר קרקעות או נתן ואע"ג דתנן בפרק גט פשוט (בי"ב דף קסח.) מי שנמחק שטר חובו שבא לבי"ד ועושין לו שטר אחר ולא חיישינן שמא יסברו שזהו שיעבוד חדש מה שכותבין לו עתה דמשום הך חשש אין לנו להפסיד לזה זכותו שכבר היה לו שטר. [וע"ע תוס' סנהדרין כט : ד"ה הודה]:

דף - נה - ב

ובתרומת מעשר כו'. רישא דמתניתין הכי במסכת דמאי (פ"ד .. מ"א) הלוקח פירות דמאי ממי שאינו נאמן בשבת שואלו ואוכל על פיו חשכה מו"ש לא יאכל עד שיעשר פי' אף על מה שהעיד ביום לא יאכל בלילה דלא שרו ליה רבנן אלא בשבת שאינו יכול לתקן וטעמא דרבנן לא משום עונג שבת כדפירש בקונטרס דמשום עונג שבת לא שרינן ליה לאכול דמאי אלא משום אימת שבת כדמשמע בירושלמי דקאמר להו ר"ש שזורי לרבנן כשם שאימת שבת על עם הארץ כך אימת תרומה על עם הארץ פי' עם הארץ ירא לשקר בשבת בדבר שאינו מעושר משום דשבת קובעת למעשר סבר ר"ש דכמו כן אימת תרומה עליו דנהי דאינו ירא מאיסור טבל ירא הוא מאיסור תרומה כשתרם וחזרה למקומה ורבנן פליגי עליה בהא אע"ג דלית ליה תקנתא : **מתנת** שכיב מרע שכתוב בה קנין רב אמר ארכביה אתרי רכשי. נראה דוקא שכתב בה קנין בתוך השטר דהוי לרב כמתנת בריא דאלומי אלמיה לפי שכתב כן בתוך השטר אבל אם כתב כל נכסיו וקנו מידו ולא נכתב הקנין בתוך השטר לא הוי לרב כמתנת בריא ואם עמד חוזר ואם מת קנה כדין מתנת ש"מ כמו שפירש ר"י ב"ר מרדכי כדמוכח מתני' דמי שמת (בי"ב דף קמו :) דתנן ש"מ שכתב כל נכסיו שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו מתנה והתם בקנין איירי דאי בלא קנין אפילו שייר נמי אין מתנתו מתנה כדפסק התם הלכתא דבמקצת בלא קנין לא קנה ואפי' מת אלא דווקא בקנין וקתני היכא דלא שייר אין מתנתו מתנה ואם עמד חוזר ובהדיא דייקנין הכי בפרק מי שמת (שם דף קנא :) דרישא וסיפא בקנין ושמואל דאמר שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה כיון דמגרע שמואל כח מתנה מחמת הקנין שהוא כתוב בשטר כ"ש כשאינו כתוב בשטר וכן משמע בפרק מי שמת (שם קנב.) דפריך התם אהא

דקאמר שמואל דאין שטר לאחר מיתה מההיא דאמר שמואל ש"מ שכתב כל נכסיו לאחרים אע"פ שקנו מידו אם עמד חוזר משמע ואם מת קנה ומאי קושיא התם ודאי קנה לפי שלא נכתב הקנין בשטר אלא ודאי בכל ענין קאמר שמואל דאין שטר לאחר מיתה בין בכתוב בו קנין בין לא כתוב וכי פריך מדשמואל אדשמואל הוה מצי למיפרך ליה ממתני' דהתם דלא מגרע כח מתנה מחמת הקנין אלא דניחא ליה למיפרך דשמואל אדשמואל ואיכא לשנויי מתניתין במייפה את כחו דכתב וקנינא מיניה מוסף על מתנתא דא דמודה שמואל דקנה לאחר מיתה כיון שמוכיח שהקנין ליפוי כח בא והכי מוקמינן התם מילתיה דשמואל גופיה ורבינו יצחק בר אברהם נראה לו כפירוש רבינו שמואל דרב ושמואל פליגי אפי' אין כתוב הקנין בשטר ואין שטר לאחר מיתה דקאמר שמואל אפילו אין כאן שטר כלל משום דסתם קנין לכתיבה עומד יש לחוש שמא לא רצה שיגמר הקנין אלא בכתיבת השטר ובמסירתו ליד מקבל מתנה ועקר מיניה כח מתנת ש"מ שקונה באמירה בעלמא ואין רוצה שיקנה אלא לאחר מיתה ואז פקע כחו ומתני' דלא שייר קרקע כל שהוא מוקמי בין לרב בין לשמואל דקנו מיניה בחזקה שאינו עומד לכתיבה כמו קנין חליפין ולא הוי לרב כמו מתנת בריא ולשמואל קניא כדין מתנת שכיב מרע והא דפריך התם מהא דאמר שמואל ש"מ שכתב כל נכסיו אע"פ שקנו מידו אם עמד חוזר אין נראה לו להעמיד בקנין חזקה דקנו מידו משמע טפי קנין חליפין שהן מיד ליד אבל קנו מיניה משמע שפיר חזקה ועוד דעיקר מילתיה דשמואל משמע דאתא לאפוקי דלא נימא דארכביה אתרי רכשי והיינו בחליפין דווקא והשתא אתי שפיר כי פריך מהא דשלח ר"א לגולה כו' ומשני הא דקנו מיניה הא דלא קנו מיניה דמשמע דאי קנו מיניה אע"ג דלא נכתב הקנין בתוך השטר הוי כמתנת בריא והשתא אתי נמי שפיר הא דקשיא ליה מדשמואל דאמר כותבין ונותנין דאי בקנין קאמר משום דלכתיבה עומד לא ידענא מה אידון בה כ"ש בכתבו ותנו מנה לפלוני ומת שלא יקנה כי אם בכתיבה ולמאי דקיי"ל כשמואל יש תימה מה שתיקנו הגאונים לכתוב במתנת ש"מ ואמר לנו הווי עלי עדים וקנו ממני בכל לשון של זכות ולא כתבו שום ייפוי כח ועוד דכרב נמי לא הוי דלדידיה הויא כמתנת בריא וי"ל דכל לשון של זכות חשוב ייפוי כח וטוב שיכתבו וקנינא מיניה מוסף על מתנתא דא או יכתבו בתחלה ואף קנו ממנו בכל לשון של זכות דומיא דאף כתבו וחתמו והבו ליה דיש נוחלין (שם דף קלו. ושם): ואין שטר לאחר מיתה. פי' ואין קנין לאחר מיתה כדפרשינן לעיל ויש לגמגם על הלשון דלאחר מיתה דמשמע אם הקנה לו לאחר ל' יום קנה אם הוא חי בקנין סודר דהשתא ובהאשה רבה

(יבמות דף צג. ושם) וכן בהאשה שנפלו (לקמן דף פב. ושם) לא משמע הכי כדפרישית ביבמות. : שאם אמר הלוואתי לפלוני כו'. פי' בקונטרס דאילו גבי בריא לא זכה בה משום קנין דאין מטבע נקנה בחליפין אלא אגב קרקע וקשה דאם כן לא ה"ל למימר הלוואתו אלא מעותיו לפלוני הואיל וטעמא משום מטבע הוא ועוד דאפילו אגב קרקע דמטבע נקנה אין הלואה נקנית כדאמרינן במי שמת (ב"ב דף קמז : ושם) למימרא דמילתא דאיתא בבריא איתא בש"מ דליתא בבריא כו' והא הלוואתו לפלוני דליתא בבריא ואיתיה בש"מ ומשני הא נמי איתיה בבריא הואיל ויורש יורשו אי נמי במעמד שלשתן ואם יכול להקנותה אגב קרקע ה"ל דאיתיה נמי בבריא על ידי קרקע ולא ה"ל לדחוקי בכי האי גוונא אלא ודאי לא מהני בה קנין וסברא הוא דהיאך יהנה קנין לדבר שאינו בעין ואף על גב דמהני לענין הרשאה כדמוכח בהגוזל קמא (ב"ק דף קד : ושם) בשמעתין דאין משלחין מעות בדיוקני היינו משום דפסקינן דשליח שוויה ולענין שליחות שיהא מורשה במקומו מהני הקנין אבל לענין להיות שלו לא ואם תאמר והואיל ולא הוי מורשה אלא להיות שליח אם מת המרשה קודם שהגיע ליד המורשה פקע שליחות ויכולין היתומים לתבוע מן הנפקד והתם משמע דאין יכולין וי"ל כיון דאם היה נפקד בא לפני ב"ד היו אומרינן לו לתת ליד המורשה שהרי יש להחזיק המרשה בחזקת חי אע"ג דאיגלי מילתא לבסוף דמת המרשה קודם שהגיע הפקדון ליד המורשה אין יכולין לתבוע מן הנפקד כלום שהרי ברשות ב"ד נתנם והשתא משמע ליה דרב אזיל בתר אומדנא מדקאמר הרי היא כמתנת ש"מ דאי לא אזיל ה"ל הרי היא כמתנת בריא לבד אע"ג דכתוב בשטר כדקציר ורמי על ערסיה היינו משום דהכי הוה מעשה ולא משום דליבעי הנותן שתהא מתנת ש"מ ומדקאמר הרי היא כמתנת ש"מ אלמא אזיל בתר אומדנא ואע"ג דשמואל נמי אזיל בתר אומדנא לאו לאפוקי מדשמואל אתי דהא בסמוך פסק שמואל כרבי אלעזר בי"ע ועי"ל דפריך מהא דרב אית ליה אומדנא אפילו להוציא ממון אע"ג דשמואל לית ליה כהאי גוונא אע"ג דגבי שודא שמעינן להו איפכא (לקמן צד.) דשמואל אית ליה שודא ולרב חלוקה ולא שודא מצינו למימר כמו שמפר"ת דשודא לאו אומדנא הוא כמו שפירש בקונטרס אלא יתנו ב"ד למי שירצו. :

אמר רב יצחק בר אבדימי משום רבינו. פירש בקונטרס רבינו רב וקשה דא"כ תקשי מהכא תסתיים דרב הוא דאמר כר"א בן עזריה לכך נראה דרבינו היינו רבי ורב יצחק בר אבדימי דהכא הוא רב יצחק בר אבדימי הקדמון שהיה תלמידו של רבי כדאמרין בפרק כירה (שבת דף מ:). אמר רב יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ והוא היה רבו של רב דאתנייה לרב כחל בפרק כל הבשר (חולין דף קי. ושם) ומדות בפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף פז. ושם): **רבי** יוסי אומר יכתוב שובר. פירש הקונטרס משום דלא מרעינן כח המלוה לגבות מזמן שני ולא פירש לפי המסקנא דגט פשוט (שם דף קעא.). דקאמר התם דטעמא דרבי יוסי כדי שיכוף לפורעו: **כששוברתה** מתוכה. וא"ת ולרבי יוחנן דאמר. הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום מה תועלת יש במה שנכתב השובר בתוך הכתובה היא תטמין הכתובה ומפקא עידי הינומא וגביא מאתים וי"ל כגון שהביאה עמה נדוניא והיא כתובה בכתובה דאז לא תטמין הכתובה דא"כ היתה מפסדת יותר ועוד י"ל דבמקום שכותבין כתובה או אפילו במקום שאין כותבין ויש עדים שכתב לה אינה יכולה לגבות כלום אפילו מודה שלא פרע לה עד שתביא כתובה כיון דסבר דאין כותבין שובר הואיל ויכול לבא לידי הפסד אם יפסיד שוברו וכ"ת היא תשרוף הכתובה בפני עדים דא"כ אותן עדים ידעו מה היה כתוב בה דאלי"כ היאך יעידו שנשרפה כתובתה מה יודעין אם כתובתה היתה אם לא ראו מה היה כתוב בה: **טעמא** דכתבה ליה הא על פה לא. וליכא למימר מאי כותבת אומרת כדאמר בסמוך מאי כותב אומר דע"כ דווקא כותבת נקט דהא פליג ארבי יוסי דאמר רשאי בברייתא דלקמן: **הרי** זו מקודשת ותנאו בטל. ע"כ בדכפליה לתנאיה איירי דאמר לה אם אין ליך עלי שאר כסות ועונה הרי את מקודשת ואם לאו אל תהי מקודשת מדקאמר לקמן דטעמא דר' מאיר דתנאו בטל משום דמתנה על מה שכתוב בתורה ואי לא כפיל לתנאה תיפוק ליה דתנאו בטל לרבי מאיר משום דבעי תנאי כפול כדאמר בהאומר (קדושין דף סא. ושם). ותימה אם כן אמאי היא מקודשת הרי התנה בפירוש שאם יהא לה עליו שאר כסות ועונה שאינה מקודשת ואין לומר דלכך מקודשת לפי שמקדשה ע"מ שתמחול לו והרי מחלה אלא דאין מחילתה מחילה דהא תניא בפרק ב' דנזיר (דף יא. ושם) הריני נזיר ע"מ שאשתה יין ואטמא למתים הרי זה נזיר ואסור בכולן מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה והתם לא שייך לשנויי הכי ואור"י דאי לאו דילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן ה"א דשום תנאי אינו מבטל

את המעשה ואפילו לא יתקיים בסוף המעשה קיים והשתא דילפינן מהתם דמהני תנאי לבטל המעשה אמרינן דדוקא כשאינו מתנה על מה שכתוב בתורה דומיא דבני גד ובני ראובן שלא התנו על מה שכתוב בתורה וא"ת הא דתנן בפרק בתרא דמנחות (דף קט.) הריני נזיר ע"מ שאגלח בבית חוניו יגלח בבית המקדש ואם גלח בבית חוניו יצא ומפרש בגמרא היינו טעמא דהאי גברא לצעורי נפשיה קא מכוין אמר אם סגי בבית חוניו טרחנא פירוש הלכך אם רצה לגלח במקדש חל עליו נזירות ואם אינו יכול או אם אינו רוצה לטרוח אדעתא דהכי לא נדר אגלאי מלתא דלא הוי נזיר והיינו פירוש יצא כלומר שלא חלה עליו הנזירות והשתא אמאי והא מתנה על מה שכתוב בתורה הוא דאין גילוח אלא במקדש ואר"י דלא אמרינן מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל אלא היכא שמתכוין לעקור מה שכתוב בתורה אבל התם סבור הוא שיש מצוה בבית חוניו כמו בבית המקדש ואין מתכוין לעקור אית לן למילף מתנאי דבני גד ובני ראובן וא"ת כיון דשייך מתנה על מה שכתוב בתורה אפילו גבי ממון א"כ לא יוכל אדם למחול חובו לעולם על ידי תנאי שאם יאמר עשה עמי היום וחובך מחול לך יהא מתנה על מה שכתוב בתורה מיהו מלוה לא חשבינן כתובה בתורה דאפילו למאן דאמר (קדושין דף יג:) מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמי היינו דוקא כגון נזקין וערכין ופדיון הבן דמסברא לא הוה מחייבינן להו אם לא שחייבתו תורה בפירוש אבל מלוה כולי עלמא מודו דלא טרפא ממשעבדי דאינה באה מכח התורה דסברא הוא שיש לו לשלם מה שלוה ממנו אבל קשה דלעניין

דף - נו - ב

נזקין (וערכין) נימא שלא יוכל למחול דמתנה הוא על מה שכתוב בתורה וכי תימא ה"נ והתנן בהחובל (ב"ק דף צב.) קרע את כסותי ושבר כדי על מנת לפטור פטור. ותירץ ה"ר אלחנן דהתם נמי אם היה אומר קרע ושבר ע"מ שאין לי עליך דין נזק הוי חשיב מתנה על מה שכתוב בתורה אבל למחול יכול וכן הכא גבי שאר כסות ועונה דוקא כשאמר על מנת שאין ליך עלי דין שאר כסות ועונה הוי מתנה על מה שכתוב בתורה אבל ע"מ שתפטרי אותי משאר כו' פטור וכן על מנת שאין לך עלי אונאה על מנת שאין לך עלי דין אונאה וכן על מנת שלא תשמיטנו שביעית ועי"ל דנזקין

לא דמו לקדושין דהכא היינו טעמא דאין קדושין לחצאין דאין לך קדושין שאין לה עליו שאר כסות ועונה וכן גבי נזיר. אין נזיר לחצאין אבל גבי נזקין לא שייך למימר הכי וא"ת א"כ היכי מדמה בפרק המגרש (גיטין פד.) הרי את מגורשת ע"מ שתאכלי בשר חזיר למתנה על מה שכתוב בתורה והא בתנאי זה לא הוי גרושין לחצאין וי"ל דגבי ממון דניתן למחילה דוקא אמרינן טעמא משום דלחצאין אבל גבי איסורא לא בעינן האי טעמא והא דתנן ביש נוחלין (ב"ב דף קל.) האומר פלוני יירש במקום שיש בת בתי תירש במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה התם היינו טעמא דאין יכול לומר פלוני יירש והוא אינו יורש אבל במתנה יכול ליתן והא דמפרש התם בגמרא (דף קכו:) הכא מי מחל לרווחא דמלתא נקט וא"ת והא דתנן בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף צד. ושם) מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה ופריך בגמרא והא מתנה על מה שכתוב בתורה הוא כו' ומסיק אפילו תימא רבי מאיר שאני הכא דמעיקרא לא שיעבד נפשיה ומאי משני והא הכא נמי לא קידשה על מנת כן ולא שיעבד נפשיה וי"ל דשאני התם כיון דריבתה תורה שומרים הרבה שומר חנם והשואל נושא שכר כו' יכול נמי כל אחד להיות לפי תנאו א"נ שאני התם דחייבתו תורה שומר שכר על שלוקח שכר ושואל לפי שכל הנאה שלו ומשעבדים עצמם לכל הכתוב בפרשה הלכך במקום שאין משעבדים עצמם פטורים ובקונטרס פירש שם דהכא מקודשת משום דכי יהיב לה קדושיה אקדשה ותנאה דבתר הכי לאו כלום הוא שכבר היא אשתו אבל שומר חנם מתנה קודם שמשך ואין נראה דהא כל תנאי לרבי מאיר תנאי קודם למעשה הוא: כל הפוחת אפילו בתנאה. פירשתי לעיל (דף נא.): ושמעין ליה לרבי מאיר דאמר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל הא בדרבנן תנאו קיים. פירש בקונטרס דשמעין ליה בברייתא דלעיל וא"ת מנא ליה למידק הא בדרבנן תנאו קיים דלמא כל שכן דבדרבנן דעבוד חיזוק טפי ותנאו בטל כמו לרבי יהודה וי"ל דדייק מדלא קתני לעיל על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה וכתובה כיון דאיכא מ"ד דלא עשו חכמים חיזוק לדבריהם אפילו בשל תורה אע"ג דרבי יהודה מודה בכתובה מ"מ הוה ליה לשנות כי היכי דקתני עונה אע"ג דמודה בה רבי יהודה: הא בדרבנן תנאו קיים. תימה הא שמעין ליה לרבי מאיר בפרק הזהב (ב"מ דף נה:) דהאוכל תרומת מעשר של דמאי דמוסיף חומש דעשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה ובריש החולץ (יבמות דף לו: ושם) גבי מעוברת חבירו ומינקת חבירו שמעין ליה דעשו חיזוק לדבריהם אף יותר משל תורה וי"ל דהיא דיבמות משום דקנסא הוא עשו חיזוק לדבריהם יותר והיא דהזהב גבי תרומה וכן גבי גט

דמייתי התם דאיסורא הוא התם עשו חיזוק כשל תורה והכא גבי כתובה שאינו לא איסור ולא קנס אלא ממונא בעלמא לא עשו חיזוק כלל: **קסבר** רבי מאיר כתובה דאורייתא. אע"ג דכתובת אלמנה דרבנן מ"מ עיקר כתובה דאורייתא היא וכעין זה אמרינן בסוף הערל (יבמות דף פא. ושם) אמר ליה רבי יוחנן לר"ל מי סברת תרומה בזמן הזה דרבנן א"ל אין שאני אומר עיגול בעיגולין עולה פירוש ואי תרומה בזמן הזה דאורייתא לא היה עולה אף על גב דתרומת תאנים דרבנן כיון דעיקר תרומה מיהא דאורייתא וא"ת דתנן לקמן בהכותב (דף פג: ושם) כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך בחייך ובמותך כו' רבן שמעון בן גמליאל אומר ירשנה כו' ומסיק אליבא דרב דירושת הבעל דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה ומה צריך להאי טעמא אפילו לא עשו חיזוק לדבריהם תיפוק ליה משום דעיקר ירושה דאורייתא וי"ל דלא דמיא ירושת הבעל לשאר ירושות שבאות מחמת קורבה: **אין** עושין כתובת אשה מטלטלין. והא דאמרינן בפ"ק (לעיל דף ז.) אמר להו אתפסוה מטלטלי כשקבל עליו אחריות אם יאבדו או יזולו: **אבל** קבל עליו אחריות עושין. וליכא למיחש שמא יאמר לה טלי כתובתיך וצאי כדאמרינן בסוף האשה שנפלו (לקמן דף פב: ושם) דדוקא בדלא קיבל עליו אחריות איכא למיחש להכי הואיל ואינו יכול ליהנות מן המטלטלין לעשות בהן סחורה ולהשתכר בהן שהאשה לא תתן לו הואיל ואין אחריות עליו אבל היכא דכתב לה כל נכסי אחראין וערבאין יכול לייחד ואין לחוש שיאמר לה טלי כתובתיך וצאי כיון שיכול ליהנות מהן שלא תקפיד האשה אם יעשה בהן שום סחורה והיינו טעמא דאמר בפרק נערה (לעיל דף נא.) [דתנן כתב שוה מנה תחת מאתים זוז ולא כתב לה נכסים דאית לי אחראין משמע] שיכול לייחד שדה לכתובתה בלא שום אחריות דכיון שיש לו הנאת אכילת פירות ודאי לא יאמר לה:

א

-

נז

דף

שתיים ושלש שנים. אין לדקדק כאן השתא שלש מותר שתיים מיבעיא דדלמא שתיים ושלש ואפי' טובא כדאמרי אינשי כדמשני בפרק מפנין (שבת קכז.) ואין להאריך כאן: **ולא** פליגי תרי גברי אליבא דחד גברא. וא"ת ומאי נפקא מינה דהשתא נמי פליגי ר' יוחנן ור' יהושע ב"ל אליבא

חדד תנא ומה לי תרי אמוראי אליבא דחד אמורא ומה לי אליבא דחד תנא וי"ל דאי פליגי ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי אליבא דחד תנא לא חיישינן דבסברא הוא דפליגי ולא טעו בשמועתם אבל אי פליגי רבין ורב דימי בדברי רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי שזה אומר כך אמר וזה אומר כך אמר אחד מהם טעה בשמועתו :

דף - נו ב

ואין דנין ימים סתם מימים שנאמר בהם חדש. והא דכתיב ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים ודרשינן בשילהי החולץ (יבמות דף מח:) ירח שלשים ימים שלשים ולא אמר התם ימים שנים עשר חודש משום דכתיב אצל ירח: **אי** איהי ניחא לה אביה מאי. נפקא ליה מינה. משמע כיון דלא נפקא ליה מינה הוי מרידה ופוחתין מכתובתה ותימה דאטו משום דאין האב רוצה נקנוס הקטנה בכתובתה היא מה פשעה וי"ל דהוה לן למימר יגרשנה בלא כתובה שהרי כתובתה לאב: **בגרה** יום אחד ונתקדשה כו'. וא"ת ומתני' דקתני דמשתבעה נותנין לה י"ב חודש היכי משכחת לה כיון דאין נותנין לעולם אלא ל' יום בבגרות דמסתמא איירי בנתקדשה כשהיא נערה כמו שדרך בני אדם דאסור לקדש את בתו קטנה ואין פוסקין נמי על הקטנה להשיאה וי"ל דדוקא בבגרה ואח"כ נתקדשה קאמר רב הונא דאין לה אלא ל' יום אבל נתקדשה קודם בגרות יש לה י"ב חודש משעת תביעה וטעמא דכשבגרה קודם שנתקדשה אין לה י"ב חודש דמסתמא הכינה כל תכשיטיה שאם ימצא לה בעל יהא הכל מוכן אבל נתקדשה קודם בגרות אינה מקפדת שכבר היא מקודשת: **מאי** לאו כתבועה דבתולה. ולא מצי לשנויי אין כתבועה דבתולה ובשקידשה ואח"כ בגרה דפשיטא ליה דאז לא הוי בגר כתבועה ור"ת מפרש דסתם האי לישנא דבגרה משמע שנתקדשה בגר ולא קודם: **תיובתא** דרב הונא תיובתא. תימה דהכא קאי בתיובתא ובפי' נערה המאורסה (נדרי' דף ע:): אתיא סוגיא סתמא דהש"ס כוותיה דקאמר אמילתיה דרבי אליעזר [ההיא דבוגרת ששהתה י"ב חודש] דמייתי לעיל בוגרת בל' יום סגי אימא בוגרת וששהתה והיינו כרב הונא ונראה לפרש דה"ק בוגרת בל' יום סגי והיכי קתני במתני' בוגרת ששהתה שנים עשר חודש דמשמע דבוגרת לא סגי לה בשום ענין בלא שנים עשר חודש בל' יום סגי כגון שקידשה לאחר

ששהתה י"ב חודש בבגרות ומשני תני בוגרת וששהתה והשתא קתני סתם בוגרת בהדי נערה ששהתה שנים עשר חודש ובהדי אלמנה ששהתה שלשים יום משום דיש בוגרת שדינה כנערה בשנים עשר חודש כגון בגרה יום אחד ונתקדשה ויש בוגרת שדינה כאלמנה כגון עמדה י"ב חודש בבגרותה ונתקדשה והשתא אתיא דלא כרב הונא ובפירוש דסוגיא דהתם אין להאריך כאן: **לקיט** כהן כו'. מעשיר לא פריך דלא שכיח שיאכל בבית ישראל וגם אין רגילין להוליד תרומה עמהם אבל לקוטות רגילין להשתכר עם ישראל ופעמים מתפרנסים משל עצמם: **השתא** מדידהו ספו ליה כו'. ולקיט ישראל בבית כה לא חיישינן כלל דדוקא מלקיט כהן בבית ישראל הוא דפריך לפי שדרך האכסנאי להשקות לבני הבית כדי למצוא חן בעיניהם וכשהוא מושיט להם אינו מדקדק מה הוא נותן אבל ללקיט ישראל בבית כהן כשפרנסתו עליו בשעת אכילה מדקדק היטב מה הוא נותן לו:

א

-

נח

דף

קוביוסטוס. פירש בקונטרס גונב נפשות ולא משמע הכי בפרק קמא דבכורות (דף ה. ושם). דקא אמר ליה קיסר לרבן גמליאל משה רבכם גנב היה או קוביוסטוס היה או שאינו בקי בחשבונות היה והתם אממון קאי דאשאיילה ראשונה דבכללן של לויים אתה מוצא כו' כבר השיבו ועוד דהגיעו מפרש בקונטרס דרובם הכי איתנהו ואין נראה שיהיו רוב העבדים גונבי נפשות ונראה כפירוש רבינו חננאל דמפרש קוביוסטוס משחק בקוביא והא דאמרי' (חולין דף צא:) ויאמר שלחני כי עלה השחר אמר ליה יעקב וכי גנב אתה או קוביוסטוס אתה שאתה מתיירא מן השחר לפירוש הקונטרס אתי שפיר ולפירוש רבינו חננאל נמי י"ל שדרך משחקין בקוביא שנושין בהן ודרכן להטמין מבני אדם: **הנהו** קלא אית להו. פירש בקונטרס וסבר וקביל וקשה לר"ת דבריש המוכר פירות (ב"ב דף צב: ושם) אמר בהדיא ליסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך ועוד אמרינן בפרק האומנין (ב"מ דף פ. ושם) שפחה זו שוטה היא נכפית היא כו' הרי זה מקח טעות אם כן בהנך מומי ניחוש לסימפון ומפר"ת קלא אית להו ולא שכיחי ולא חיישינן בהו לסימפון כיון דלא שכיחי והנהו נמי דפרק האומנין לא שכיחי והא דאמרינן בפרק

המגרש (גיטין דף פו. ושם) דאתקין רב יהודה בשטרא דעבדי עבדא דנן מוצדק לעבדות ופטיר ועטיר מן ערורי מלכא ומלכתא לא משום שהיה צריך להתנות כדפיי דבסתמא נמי הוי מקח טעות אלא משום שופרא דשטרא ורבינו אליהו היה מקיים פירוש הקונטרס דהיכא דקיבל המוכר מעות אמרי' מדלא בדק הלוקח קודם נתינת מעות הני מומין דאית להו קלא א"כ סבר וקיבל והא דאומר לו הרי שלך לפניך מיירי קודם שנתן הלוקח מעות וקצת משמע כן בפרק המוכר פירות (ב"ב דף צב:) דפריך [שם הגיעו לאו משום דרובא הכי איתנהו וש"מ דאזלינן בתר רובא ומאי פריך דלמא] המוציא מחבירו עליו הראיה אלמא מיירי שהלוקח מוחזק: . ואפילו כולן בפני הבעל חוץ מיום אחד אינה אוכלת. פירש בקונטרס דהוא הדין אפילו כולם בפני הבעל לא אכלה משמת דקנין כספו פקע ליה אלא דאי כולן בפני הבעל הוה אכלה מיהא בחייו ולר"ת נראה דהך דרשא דדריש בגמרא קנין כספו אמר רחמנא והאי קנין דאחיו הוא אסמכתא בעלמא הוא דמדאורייתא מיכל אכלה ולפי משנה ראשונה היכא דאכלה בחיי הבעל אוכלת נמי בזיקת היבם מדקתני ואפיי כולם בפני הבעל חוץ מיום אחד משמע הא כולן בפני הבעל אוכלת ועוד דתנן בפרקין בסדר משנת ירושלמית הגיע זמן ולא נשאו או שמתו בעליהן אוכלות משלו ואוכלות בתרומה משמע כשמתו בעליהן שהיבם מאכילן בלא ביאה דומיא דהגעת זמן דמיירי בלא נשאו דאי אחר ביאה פשיטא דאשתו גמורה היא ועוד מביא ראייה מדתניא בתוספתא זו משנה ראשונה רבותינו אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה ולא היבמה עד שתיבעל והיינו טעמא דמשנה ראשונה דכשלא אכלה בחיי הבעל אינה אוכלת דהא איכא למיחש לסימפון ולשמא תשקה דהא כיון דלא הגיע זמן בחיי הבעל לא בדק לה דאינו חייב במזונותיה אלא א"כ עמד בדין וברח כדאמרינן בהחולץ (יבמות דף מא:) ולא מייחד לה דוכתא וטעמא משום שאין דרך לאחר אלא מיד הוא רגיל או לחלוץ או לייבם לכך לא תקנו לה מזונות מיבם כמו שתקנו מזונות בהגעת זמן דבעל אבל כשאכלה בחיי הבעל תו ליכא למיחש לסימפון ולשמא תשקה נמי ליכא למיחש דכיון דהגיע זמן מייחד לה דוכתא בבית אביה מסתמא אוכלת שם בכל שעה ואינה זזה ממקומה וא"ת ומאחר דמדאורייתא אכלה כשנפלה מן הנשואין למה אסורה למשנה אחרונה עד שתיבעל הא ליכא למיחש לסימפון שכבר נבדקה בדיקת פנים ויש לומר דמאחר שאסרו ארוסה שהגיע זמנה אסרו נמי ביבמה משום דמיחלפא בה ששתיהן זמן כניסתן לאלתר אבל ק"ק אי חשיבא יבמה קנין כספו דיבם הא דקאמר ביבמות בפרק אלמנה (דף סז: ושם) גבי הא דתנן היבם פוסל ואינו

מאכיל אי בת כהן לישראל היא פסיל לה ושבה אל בית אביה כו' הי"ל למימר דהא קנייה כדקאמר התם גבי אירוסין ויש לומר דושבה אל בית אביה אתא למיפסל בת כהן לישראל למידק הא מעיקרא לא אכלה כדאמר התם (דף סח.) א"כ לא אייתר לשומרת יבם אלא הכי קאמר ושבה כתיב כלומר דווקא אותה ששבה אל בית אביה אבל זאת שזקוקה ליבם אינה שבה שהרי חשובה כאילו קנויה לו: **השתא** בפני הבעל אמרת לא בפני היבם מיבעיא. הי"ג [לא] זו אף זו קתני לא מיבעיא ששה חדשים בפני הבעל וששה בפני היבם דלא אכלה אלא אפילו כולם בפני הבעל חוץ מיום אחד לא אכלה וכן מוכיח בירושלמי דמפרש כולה מתניתין [בלא] זו אף זו:

דף - נח - ב

מאי לאו בניזונת. לא כשהוא זן אותה קאמר דאם כן יקדשו מעשה ידיה ואמאי עושה ואוכלת כדקאמר לקמן אי במעלה לה מזונות מאי טעמא דמאן דאמר לאחר מיתה קדוש פירוש גם מחיים יהא קדוש אלא בניזונת כלומר שהוא חפץ לזונה והיא אינה רוצה: **מתוך** שיכול לכופה למעשה ידיה כו'. ומתניי דקתני עושה ואוכלת מוקי לה כרב אדא בר אהבה דבסמוך במעלה לה מזונות ואינו מעלה לה מעה כסף: **יקדשו** ידיך לעושיהן. פירוש להקב"ה שעשאן אבל אין לפרש למלאכתן דא"כ ה"ל למעשיהן כדאמרינן בסוף פ"ק דנדרים (דף יג.): **לאחר** שאתגייר. וא"ת דבסוף פ"ק דגיטין (דף יג.): אמרינן דאפילו לרבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ לדבר שהוא בעולם אבל לדבר שלא בא לעולם לא והא לאחר שאתגייר הוי לדבר שלא בא לעולם ואומר ר"י דלאחר שאתגייר לא חשיב כל כך דבר שלא בא לעולם כיון שהגוף בעולם אלא שמחוסר גירות ולא דמי לנולדים דהתם לא באו לעולם כלל וכעין זה תירץ ה"ר אליעזר משנז"א מה שמקשין אהא דאמר בריש המפקיד (ב"מ דף לג.): אימור דאמר ר"מ אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כגון פירות דקל דעבידי דאתו כו' והא כל הנהו דהכא לא עבידי דאתו אלא הכא כיון שהגוף בעולם לא בעינן עבידי. דאתו וא"ת אס כן מאי פריך הכא וקאמר נמי מההיא אין הא מההיא נמי לא שמעינן מעשה ידיה שאינם בעולם כלל ואכתי מצי למימר דלא קדשי מעשה ידיה אלא דנעשה כאומר יקדשו

ידיך לעושיהן וי"ל כיון דבמקצת סבר רבי מאיר כרבי אליעזר בן יעקב אית לן למימר דאף בדבר שלא בא לעולם כלל סבר כוותיה דאית ליה בהאשה רבה (יבמות צג: ושם) ובהאומר (קידושין דף סב:) דאדם מקנה ועוד מתרץ דכל הני דהכא איכא לאוקמא בדעבידי דאתו כגון ששמע מרבו שישחררנו ולאחר שימות בעליך ואחותיך כגון בגוססת ולאחר שיחלוץ לך יבמידך באין דעתו של יבם לייבם ומיהו ק"ק מותר דקדוש לאחר מיתה אע"ג דלא עביד דאתי דליכא לאוקמא בגוססת דהא עושה מלאכה: אי במעלה לה מזונות ומעלה לה מעה כסף מ"ט דמ"ד לאחר מיתה הוא קדוש. גם למ"ד מחיים הוא קדוש ה"מ למיפרך כיון דמעלה מזונות ומעה כסף אמאי עושה ואוכלת אלא משום דבעי למימר אי אין מעלה לה מזונות ולא מעה כסף מ"ט דמאן דאמר מחיים הוא קדוש נקט נמי הכא מ"ט דמ"ד לאחר מיתה הוא קדוש: **במעלה** לה מזונות ואין מעלה לה מעה כסף. אליבא דרב אדא בר אהבה מוקי לה הכי אבל רב ושמואל לא מצי מוקמי לה במעלה לה מזונות דכיון דסברי דתיקנו מזונות תחת מעשה ידיה א"כ אמאי עושה ואוכלת אלא רב ושמואל מוקמי מתניתין בשאין מעלה לה מזונות ולא מעה כסף ואם תאמר ומאי דוחקיה דרב לאוקמא מתני' לאחר מיתה לוקמה מחיים וכגון דמעלה לה מעה כסף ואין מעלה לה מזונות ויש לומר דאין רגילות שיעלה לה מעה כסף ולא יעלה לה מזונות:

א

-

נט

דף

קונם שאני עושה לפיך. אפילו גרסי שאיני לא הוי דבר שאין בו ממש דהא תנן בפי' בתרא דנדריים (דף פא:): קונם שלא אתן תבן לפני בקרך אינו יכול להפר: **אינו** צריך להפר. במעלה לה מזונות ומעה כסף איירי ולכך אינו צריך להפר שהמותר הכל שלו ואם משום העדפה שעל ידי הדחק גם היא שלו ואין לפרש טעם דאין צריך להפר משום דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם דאם כן בחנם נקט מה שאני עושה לפיך דליתני מקדיש ידי עצמו: **רבי** עקיבא אומר יפר. דקסבר דהעדפה שעל ידי הדחק הוי לאשה כדאמרינן בריש מציאת האשה (לקמן סו. ושם) וא"ת והיאך יכול להפר והא אין זה מדברים שבינו לבינה וי"ל דחשיב בינו לבינה לפי שאינו יכול ליזהר וליקח ממש בצמצום את הראוי לו ולהניח שאינו ראוי לו אי"נ

גם חלקה משועבד לו שילקח בהם קרקע והוא יאכל פירות וא"ת אם כן איך יכולה להדירו כיון דמשועבדת ליה דאלמוה רבנן לשעבודיה דבעל כדאמר בסמוך וי"ל דדוקא בעיקר מעשה ידיה הוא דאלמוה שהם לבעל לגמרי אבל הכא דלאו דידיה נינהו אלא לפירות בעלמא לא אלמוה: **שמא** יגרשנה כו'. ואם תאמר ולרב דאמר יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה למה לי למנקט שמא יגרשנה לימא שמא תאמר איני ניזונת ואיני עושה וי"ל דהא לא שכיח שתהא אומרת כן: **כי** אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן נורי להעדפה. פירוש הקונטרס מגומגם כמו שפירש בעצמו ונראה לר"ת דהכי פירושו להעדפה דסבר לה שמואל כרבי יוחנן בן נורי בהא דהעדפה לבעל ובתר הכי גריס ונימא הלכה כתנא קמא אי נמי אין הלכה כרבי עקיבא וכן פירש ר"ח: **בשלמא** אדם אוסר פירות חבירו עליו שכן אוסר פירותיו על חבירו. פירוש דהתם אוסר משום דאחד מהן ברשותו יאסור דבר שלא בא לעולם על חבירו שאין לא זה ולא זה ברשותו שכן אין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו לפי ששניהן אינם ברשותו: **לכשאקחנה** ממך כו'. ואע"ג דהתם קאמר לכשאקחנה והכא לא קאמרה לכשאתגרש אין נראה לו לחלק: **הכא** אין בידה לגרש עצמה. תימה דהא בידה לומר איני ניזונת ואיני עושה ויש לומר דרוצה ליישב גם אליבא דריש לקיש:

ב

-

נט

דף

שדה זו שמשכנתי לך לכשאפדנה ממך תיקדש. משמע דבעודה ממושכנת אינו יכול להקדיש דאין כח להקדש לבטל כח המלוה שהיא ממושכנת בידו ותימה דאמרי' בסוף איזהו נשך (בי"מ עג:) רב מרי בר רחל משכן ליה עובד כוכבים ההוא ביתא אזל עובד כוכבים זבניה לרבא נטר תריסר ירחי שתא ושקל אגר ביתא ואמטיה לרבא כו' אלמא הפקיע המכר כחו של רב מרי שהיה לו לדור בבית חנם שהיתה ממושכנת בידו והפקיע המכר כחו והוצרך להעלות לו שכר לרבא וי"ל דאין זה הפקעת כח אלא לפי שהיה סבור רב מרי שהיה רבא חייב לו דמי המשכנתא במקום העובד כוכבים ולא רצה לדור בחצירו חנם משום רבית וא"ל רבא כדיניהם עבידנא לך דרבא לא מיחייב ליה מידי אלא העובד כוכבים וא"ת והא דאמר בפי' האומר משקלי עלי (ערכין כא. ושם) הקדישו משכיר הדר בו

מעלה שכר להקדש ופריך היכי דייר ביה הא במעילה קאי דמשמע שבזמן השכירות יכול להקדישה וי"ל דכח שיש לשוכר אינו יכול להקדיש אלא הוא והקדש שותפין בו וימכר הבית ויקח זה דמי שכירות הבית והמותר להקדש אבל הכא מיירי שמקדיש כל השדה אף מה שאינו יכול להקדיש עכשיו אי נמי בהקדש ממש היה חל על שדה הממושכנת אף קודם שתפדה והכא מיירי שאוסר בקונם על המלוה לכשיפדנה דיכול להיות דבשדה ממושכנת אינו יכול לאוסרה בקונם אף על פי שיכול להקדישה כדמוכח בערכין דיכול להקדיש יותר ממה שיכול לאסור בקונם ומתרצא בהכי האי דפריך לעיל ומי איכא מידי דאילו השתא לא קדיש ולקמיה קדיש ומאי קשיא ליה דלמה לא תוכל להקדיש מעשה ידיה לאחר שתגרש מאי שנא מנכסי מלוג שיכולה למכור עכשיו לכשתאלמן או תתגרש אלא ודאי אע"פ שיכולה להקדיש מידי דהוי אמכר לא תוכל לאסור ועוד יכול להיות דאפילו היתה מקדשת ידיה לשמים לגמרי לא היה ראוי לחול הקדש כמו על שדה משום דבשדה חל ההקדש על גוף השדה בעודה ברשות המלוה וממילא יקדשו הפירות כשיצא הגוף מרשותו אבל ידיה אפי' הקדישו לשמים אין נתפשות בהקדש ואפילו בעבד אמר רב דגופיה לא קדיש ובבן חורין מודו כ"ע ולכך אפי' הקדישו לגמרי אין להקדש לחול יותר מאוסר למלוה בקונם שדה הממושכן לו: **קונמות** קאמרת כו'. וא"ת א"כ כל אדם יפקיע כל ממונו מבעל חובו על ידי קונם. וי"ל דלאו דווקא שעבוד דבעל אלמוה רבנן אלא ה"נ דאלמוה לשעבודא דב"ח כדמוכח בריש המדיר (לקמן ע.). דפריך וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה ולימא דמפקע שעבודה ע"י קונם אלא ודאי דאלמוה נמי לשעבודא דאשה וא"ת בפ' אלמנה ביבמות (דף סו: ושם) גבי אצטלא דפרסוה אמיתנא אמאי קאמר רבא קנייה מיתנא הא אלמוה רבנן לשעבודא דאשה וי"ל דדוקא בקונמות אלמוה שלא יפקיע חובו אבל ההיא דפ' אלמנה דנאסר לכל העולם ליכא למיחש להכי ומפקיע מידי שעבוד כמו הקדש והא דאמר בהחובל (ב"ק דף צ. ושם) דעבדי מלוג אין יוצאין בשן ועין לא לאיש ולא לאשה דאלמוה רבנן לשעבודא דבעל אע"ג דשחרור דמי להקדש סבירא ליה לרבא בפרק אלמנה (יבמות דף סו:): כמ"ד לאשה אבל לא לאיש א"נ ידו עדיפא מידה כיון דאכיל פירות בחייה כדאמרינן בהכותב (לקמן דף פג.): **הקדש** חמץ ושחרור. כתבתי בהשולח (גיטין מ: ושם): **ארבע** יושבת בקתדרא. אע"ג דבשלש נמי אינה עושה מכל מלאכות שהוזכרו במשנה מכל מקום עושה מלאכות קטנות שבבית שלא הוזכרו במשנה ואיכא נמי ארחי ופרחי דבגמרא וכי הכניסה לו ד' אינה עושה כלום: **טוחנת** ס"ד. הא דתנן בהניזקין (גיטין סא:) אשת חבר

טוחנת עם אשת עם הארץ לא פריך טוחנת ס"ד דדוקא הכא פריך דאתא לאשמועינן אלו מלאכות שהאשה עושה דקאי אעיקר מלאכה: **תני** רבי חייא אין אשה אלא ליופי. לא פליג אלא אטוחנת ואופה ומניקה את בנה וכיוצא בהן שמכחישות יופיה אבל אעושה בצמר לא פליג דמעשה ידיה תחת מזונות: **כגון** שנדרה היא וקיים לה הוא. שאסרה הנאת הנקה על עצמה שהיא נהנית בהנקה כדאמר לקמן הוא אומר שלא להניק והיא אומרת להניק שומעין לה משום צערא דידה וכי ההיא. דשוחה עליו ומניקתו מפני הסכנה אבל ליכא למימר דאסרה הנאת יניקתה עליו כיון דמשעבדא ליה אין הנדר חל והשתא פליגי דב"ש סברי דהוא נתן אצבע בין שיניה הלכך אינו כופה להניק פי' להשכיר מינקת וב"ה סברי היא נתנה אצבע בין שיניה וכופה להניק שתשכיר לו מינקת או תצא בלא כתובה:

א

-

ס

דף

רבי יהושע אומר אפילו ארבע וחמש שנים. אע"ג דהכא ליכא למימר ארבע וחמש שנים כדאמרי אינשי -ואפי' טובא דמשמע דוקא נקט עד חמש מדפריך מחבילתו על כתיפיו ומשני אידי ואידי חד שיעורא הוא מ"מ ליכא למיפרך השתא חמש שרי ארבע מבעיא דנקט ארבע לבריא וחמש לכחוש: **החמרת** בחלבה. כדדרשינן. בבכורות (דף ו:): מואת הגמל. יכול יהא חלב מהלכי שתיים טמא ודם מהלכי שתיים טמא. בת"כ גרסי' בשר במקום דם וקאמר ת"ל זה אוציא חלב שאינו נוהג בכל פירוש דחלב בהמה טהורה מותר ולא אוציא את הבשר שהוא נוהג בכל שאף בבהמה טהורה אסור בשר מן החי ת"ל זה טמא זה בלא תעשה על אכילתו ואין בשר מהלכי שתיים כו' ואור"י דבין לפי ספרים שלנו דדריש מהוא היתר חלב ודם ובין לת"כ דדריש מזה אתי שפיר דמצי למעוטי חלב בשר ודם כולו מחד קרא כמו שמצינו בכמה מקומות דממעטין מחד קרא כמה דברים כדאשכחן בפרק הנהנה מן ההקדש (מעילה יח:): דכמה פעמים קאמר תמעול מעל ריבה ופליגא השתא אברייתא דפרק דם שחיטה (כריתות כ: ושם) דממעט דם מהלכי שתיים מדכתיב לעוף ולבהמה ויש ספרים דממעטין חלב מדכתיב הוא ודם מדכתיב זה ותימה לר"י דמנא לן לאוקמא אדם דסברא הוא יותר לאוקמא אבשר ולהתיר

בשר מדם דאין איסור בשר נוהג בכל אלא מחיים אבל דם איסורו נוהג בכל בין מחיים בין לאחר מיתה ואורי"י דאי הוה גריס בשמעתין בשר במקום דם הוה אתי שפיר דמזה ומהוא ממעטינן חלב ובשר ומההוא קרא דכריתות ממעטינן דם וא"ת וכיון דממעטינן דם מההוא קרא דכריתות אמאי איצטריך קרא למישרי חלב השתא דם מותר חלב לא כ"ש וי"ל דמההוא קרא דכריתות לא מצי למישרי דם לגמרי דלא ממעטינן ליה אלא מאיסור דם אבל מאיסור טמא לא ממעטינן ליה והואיל ונתמעט מאיסור דם השתא דם וחלב שוין : **גונח** יונק חלב בשבת כו'. לאו בשיש בו סכנה איירי דא"כ מאי איריא משום דהוי מפרק כלאחר יד אפי' הוי מלאכה דאורייתא שרי במקום סכנה וקשה לר"ת מהא דאמר בפרק חרש (יבמות קיד.) אבא שאול אומר יונקים היינו מבהמה טהורה ביי"ט ופריך אי דאיכא סכנה אפילו בשבת נמי ואי דליכא סכנה כו' ומשני לא צריכא דאיכא צערא ומפרק כלאחר יד הוא שבת דאיסור סקילה גזרו רבנן י"ט דאיסור לאו לא גזרו רבנן ותירץ דהתם מיירי בצער של רעב והכא בצער של חולי שהוא קרוב לסכנה ובשבת לא גזרו וקשה לר"י הא דפריך התם אי דאיכא סכנה אפילו בשבת נמי הוי ליה לאקשוויי אפי' אי ליכא סכנה אי דחולה הוא אפילו בשבת נמי על כן נראה דברייתא דהתם פליגא אהך דהכא וכן משמע מדקאמר הכא הלכה כרבי מרינוס מכלל דפליגי עליה : **מפרק** כלאחר יד הוא. וא"ת אפילו לא הוי כלאחר יד נמי דהא אין דישה אלא בגידולי קרקע כדאמר בפרק כלל גדול (שבת עה.) גבי פוצע חלזון וכי תימא אע"ג דחלזון לא חשיב גידולי קרקע בהמה חשיבא גדולי קרקע כדאמרינן בריש בכל מערבין (עירובין דף כז :) דממעט דגים מדכתיב בקרא בקר וצאן מה הפרט מפורש גידולי קרקע כו' זה אין לומר דנהי דחשיבא בהמה גידולי קרקע מכל מקום כיון דגמרי מסממנין בעינן ממש שיהיה גדל מן הקרקע כמו סממנין דלגבי סממנין לא חשיבא בהמה גדולי קרקע כדמוכח בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף פט. ושם) דתניא דיש מה דיש מיוחד דבשעת מלאכה כו' יצא החולב והמגבן והמחבץ שאינם גדולי קרקע ואין פועל אוכל בו אלמא לגבי דבר הגדל ממש מן הארץ לא חשיבא בהמה גדולי קרקע ויש לומר דאיצטריך טעמא דהכא דמפרק כלאחר יד הוא משום דרבי יהודה דסבר דיש דישה שלא בגדולי קרקע דמחייב בפוצע חלזון נמי משום דש : [ועיין תוספות שבת עג : ד"ה מפרק] : **ממעכן** ברגלו בצינעא בשבת. והא דאמר כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור היינו דווקא באיסור מלאכה דאורייתא כמו שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם (שבת דף סה.) שאם יראו יסברו שכבסן בשבת אבל הכא לא יראו

אלא מלאכה כלאחר יד דהויא דרבנן ולא גזרי רבנן לאסור בחדרי
חדרים: [ועי' תוס' מ"ק ח: ד"ה ומנסרן]:

ב

-

ס

דף

אפילו ביעתא בכותחא. מפרש בערוך דלאו בסתם ביצים איירי דאין לך עם הארץ שלא ידע שהן מותרות בחלב אלא בשוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מיירי שמותר לאוכלן בחלב כדתניא בפ"ק דביצה (דף ו: ושם) וא"ת ואמאי מותר לאכלן בחלב מאי שנא מביצת נבלה דאסרי בית הלל אפי' כמוה נמכרת בשוק כדתנן במסכת עדיות (פ"א מ"ה) ותירץ בהלכות גדולות דגבי איסור נבילה החמירו דהוי דאורייתא אבל גבי בשר עוף בחלב דרבנן הקילו וא"ת ומאי אפי' דקאמר אפילו ביעתא בכותחא הא איכא מאן דאמר (חולין דף ק"ג.) בשר עוף בחלב דאורייתא ולדידיה אסורה כמו ביצת נבילה וי"ל דמ"מ קאמר אפי' שכל העולם נהגו בו היתר ולר"ת אתי שפיר שתירץ דבביצת נבילה החמירו משום דנבלה דבר איסור הוא אבל בבשר בחלב לא החמירו דהוי היתר דכל חד וחד באפי נפשיה שרי. : **כי** אפקירותא. ונפקא מיניה שהיכא שהרב מוחל על כבודו דשרי ואפ"ה אל יורה דלא מסתייע מילתא הואיל ורבו אצלו: **ואמר** ר"נ אמר שמואל הלכה כר"מ בגזירותיו. אין לפרש דגזרינן מת אטו לא מת ונתנה בנה להניק אטו לא נתנה וגמלתו אטו לא גמלתו דא"כ היכי שרא ר"נ לבי ריש גלותא אלא י"ל דגזרינן במת שמא תהרגנו ונתנה בנה להניק שמא תחזור בה וגמלתו אטו שמא תגמלנו ועדיין הוא צריך לינק: **והלכתא** מת מותר גמלתו אסור. רבינו שמשון הזקן אומר דגרושה מותרת לינשא דלא משעבדא להניק כדתניא לעיל (דף נט:) נתגרשה אינו כופה משום דלא משעבדא לי ור"ת אומר דאסורה לינשא דתניא בפ' החולץ (יבמות מב. ושם) מעוברת חבירו ומינקת חבירו לא ישא וקא פסיק ותני לא שנא נתאלמנה ולא שנא נתגרשה ועוד דמפרש טעמא התם דסתם מעוברת למניקה קיימא דמשמע דהיינו טעמא דמניקה היינו טעמא דמעוברת ולמאי דהוה מפרש מעיקרא טעמא דמעוברת שייך בגרושה כמו באלמנה אע"ג דהדר בי מההוא טעמא מגופא דמילתא לא הדר ביה דמיירי אפי' בגרושה ועוד דאלמנה נמי לא משעבדא מכי תבעה כתובתה או רוצה לינשא:

הכניסה לו שפחה אחת. קצת תימה אם הוא זן אותה אי"כ מה מרויח הבעל דבלא שפחה היא היתה עושה הכל ולא היה זן אלא אותה לבדה ועתה זן אותה ואת שפחתה: **ואחת** שצמצמה לו משלה גרסיי. פירוש צמצמה לו ממה שהוא חייב ליתן לה כמו קופה של בשמים ושאר דברים וצמצמה כל כך שיכול לקנות מזה כמה שפחות רבינו תם ויש גורסין שמצאה לו משלו כלומר שהוא עשיר שיכול לקנות הרבה שפחות כפי צרכה: **אבל** מוזגת לו את הכוס ומצעת לו המטה. והא דתנן שלש אינה מצעת כתבתי בריש מכילתין (דף ד:) [דלא הוי כמו הצעת המטה דמתניי]: **מחלפא** דביתהו בידא דשמאלא. במחזור ויטרי פי' הרב ר' שמעיה שהיה נזהר רש"י אפי' שלא ליתן מפתח מידו לידה ומכאן אין ראייה דשאני מציגת כוס שהוא דבר של חיבה ואסורה אפילו להביא לפניו על השולחן אלא למר מנחא ליה אבי סדיא ולמר אפומא דכובא ומסדר אליהו דקתני גבי ההוא עובדא דמייתי בפ"ק דשבת (דף יג: ושם) באדם אחד שקרא הרבה ושנה הרבה כו' ששאל אליהו לאשתו שמא הבאת לו את הפך שמא הבאת לו את השמן ואמרה לו חס ושלוס אפי' באצבע קטנה לא נגע בי נמי אין ראייה דמצינן לפרש דשלא על הבאת הפך היה מקפיד אלא הכי קאמר שמא בשעת הבאת הפך לא נזהרת ונגע ביד וכן משמע שהשיבתו אפילו באצבע קטנה לא נגע בי אבל שלא הביאה לו לא קאמרה ומה שפירש דמחלפא ליה בידא דשמאלא בימי לבונה דמשמע שיש להקל בימי לבונה מבימי נדותה וכן מצינו בפרק קמא דשבת (שם) בההוא עובדא שהבאתי לעיל דקאמר בימי נדותיך מהו אצלך בימי לבוניך מהו אצלך נראה דהיו רגילין לטבול אחר שבעה לראיה כשפוסקת דלא אסירא השתא אלא מדרבנן אבל בזמן הזה שאין רגילות לטבול עד אחר שבעה נקיים אין חילוק בין ימי נדות לימי לבון כדאמרינן במסכת שבת (דף סד:) תהיה בנדתה בהווייתה תהא עד שתבא במים :

לא ליתן תבן לפני בהמתו ולא ליתן תבן לפני בקרו. דשניהם אינה מחוייבת כדתניא בפרק בתרא דנדורים (דף פא:): דברים שבינה לבין אחרים אינו מיפר כיצד קונם שאני עושה לפי אבא לפי אביך לפי אחי לפי אחיך שלא אתן תבן לפני בהמתך שלא אתן תבן לפני בקרך אינו יכול להפר: **וה"מ** בכיתנא רומאה. והא דדייקינן אמתניי בצמר אין בפשתים לא בכיתנא רומאה: **הלכה** כר"א. והא דקי"ל. בכ"מ ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו אין זה אותו שהיה בימי ר"א: **איכא** בינייהו שפחות. אומר רשב"ם שפחות ושכנגדה דהיינו אפר מקלה שהוא מימרא דתרווייהו בינייהו נינהו ור"ת פ"י דהא דקאמר מתניי ומתניתא רב מלכיא לא אתא לאפלוגי על מימרא של רב מלכיא אלא אתא למימר דכל מתניי ומתניתא רב מלכיא ולא רב מלכיו אבל [שמעתתא יש מהם רב מלכיו ויש מהם] נמי רב מלכיא וכן מוכח דקאמר וסימניך מתניתא מלכתא אבל משמעתתא לא נותן סימן: **התלמידים** יוצאין שלא ברשות ל' יום והפועלים שבת אחת. פ"י ר"י דאתא לאשמועינן דאף על גב דמנהגם היה ללמוד ולעשות מלאכה בעירם ועונה האמורה בתור' לתלמיד מע"ש לע"ש כדאמרי' בגמ' ולפועלים שתים בשבת כדקתני סיפא אפי"ה יכולים לשנות ממנהגם ולצאת תלמידים ל' יום ופועלים שבת אחת:

אלא אורחא דמילתא כמה. פ"י בקונטרס שלא ישא עליו חטא ואפי"ה הוא יכול לפתותה ואי"ת והיאך יצא ר"ע וכל הנהו דלקמן וי"ל דהתם בלא פתוי היו שמחות שהיו בעליהן הולכין ללמוד תורה ולהיות תלמידי חכמים ואדרבה אדעתא דהכי נשאו שילכו ללמוד תורה ונראה לר"י דאפועלים קאי ולא אתלמידים דהא אפי"ה שלא ברשות יוצאין לעולם ל' יום ויחזור לביתו יום אחד והכא קרא קאמר חדש בביתו או ב' חדשים למ"ד דאע"פ שהוא ברשות אלא אפועלים קאי וקרא נמי דמייתי בפועלים איירי ואי"ת והיכי קאמר בסמוך שאני התם דאית להו רווחא

פועלים דמתנני נמי אית להו רווחא וי"ל רווחא דהתם דמלאכת המלך נפיש : שאני שמועת בית המקדש דתקיפא טובא. וא"ת והא האי קרא דואתה בן אדם האנח בשברון מתנים גבי בהמ"ק כתיב דכתיב בתרי"ו והיה כי יאמרו אליך על מה אתה נאנח ואמרת (להם) אל שמועה כי באה ונמס כל לב וי"ל דההוא קרא קודם חורבן כתיב וכן היה אומר נביא לישראל שהיה נאנח על שמועת בהמ"ק שעתיד ליחרב ואז ונמס כל לב מתוך האנחה שתהיי אחר החורבן על שמועת בית המקדש : טיילין. על שם שדרכם בטולא דאפדנייהו : מנדדות שינה מעיניהם. בתלמידים הלומדים בעירם קאי דאי בעיר אחרת אמאי מנדדות שינה הא אין דרך ליכנס בעיר בלילה : והתניא הפועלים אחת בשבת. מרישא דקתני הפועלים שבת אחת לא מצי למיפרך דרישא לאו בדין עונה מיירי אלא אדרבה אשמועינן דשרי לשנות ולבטל עונה ממה שהיה מנהגם תחלה אבל מברייתא פריך שפיר דאיירי בדין עונה האמורה בתורה ולא ביציאה שלא ברשות מדקתני אחת בשבת ולא קתני שבת אחת כמו במתנני ומשני דבעושה מלאכה בעיר אחרת איירי והיה דרכם ומנהגם כך וא"ת מאי איריא כשמנהגם כך אפי' לשנות יכולין שבת אחת כדפרישית במתנני וי"ל דבברייתא קמ"ל דאע"פ שמנהגם כך לעשות מלאכה בעיר אחרת אם רוצי' לשנות ולשהות יותר אין הרשות בידם ור"י ברי' ברוך היה אומר דג' מדות בפועלי' דהעושין מלאכה בעירן שתיים בשבת כדתנן במתנני וברייתא בעושין מלאכה בעיר אחרת וחוזרין בכל יום לביתם אחת בשבת לפי שיש להם טורח הדרך אבל אותם שאין חוזרין לביתם בין היה מנהגם בין לא היה כמו רישא דמתנני דקתני יוצאין שבת אחת משמע שהן כל ז' בחוץ וחוזרין בכל יום שמיני אבל ר"י לא פירש אלא ב' מדות שתיים בשבת ואחת בשבת כדפרישנא :

ב

-

סב

דף

רוצה אשה בקב ותיפלות כו'. תימה דאמרינן לעיל שאני התם דאית להו רווחא ושמא עבודת המלך איכא רווחא טפי : מתשעה קבין ופרישות גרסי' דהמשרה אשתו ע"י שליש תנן (לקמן סד :) דנותן לה שני קבין ואינו פורש מתשמיש והמורד על אשתו מתשמיש מוסיפין על כתובתה ג' דינר (לקמן סג.) ולפי חשבון ד' סאין בסלע הוי ג' דינר י"ח קבין.] כן פיי

בערוך. : החוט המשולש לא במהרה ינתק. לפי ששלשתן ראו זה את זה כדאמריי בעלמא (בב"ב נט.) שאמר ר' אושעיא דבר ואתו ושאלו לר' ביסא לכך קרי עלייהו החוט המשולש לא במהרה ינתק כלומר לא ינתק מזרעו לעולם כדאמריי בעלמא (ב"מ דף פה.) כיון שאדם לומד הוא ובנו ובן בנו מכאן ואילך תורה חוזרת על אכסניא שלה ודריש מואני זאת בריתי וגו': [וע"ע תוספות ב"ב נט. ד"ה החוט]: דהוה צניע ומעלי. והא דאמר באלו עוברין (פסחים מט:) אמר ר"ע כשהייתי עם הארץ הייתי אומר מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור משמע דלא הוה מעלי איכא למימר דהתם לאו משום שהיה שונא תלמידי חכמים אלא משום שהי סבור שמתגאין על עמי הארץ מפני תורתן והיו תלמידי חכמים שונאים אותם וגם משום שלא היו מניחין אותם ליגע בהם כדאמרינן (חגיגה דף יח:) בגדי עם הארץ מדרס לפרושים אבל מכל מקום שומר מצות היה. רבינו תם :

א

-

סג

דף

אדעתא דגברא רבה מי נדרת. וא"ת והלא אסור לפתוח בנולד דאמרינן בנדרים בפי' ר' אליעזר (דף סד.) כיצד אמר קונם שאיני נהנה לפלוני ונעשה סופר כו' וי"ל דהכא לא חשיב נולד כיון שהלך לבי רב דדרך הוא בהולך ללמוד שנעשה אדם גדול אי נמי כגון דתלה נדרו בדבר שפירש בשעה שנדר על דעת אם לא יעשה סופר דבענין זה לא הוה נולד כדתנן בפרק רבי אליעזר (שם דף סה.) קונם שאיני נושא את פלונית שאביה רע אמרו לו מת או עשה תשובה כו' ופריך בגמ' מת נולד הוא וה"ה עשה תשובה ומשני אמר רב הונא נעשה כתולה נדרו בדבר ורבי יוחנן דמשני התם בענין אחר לאו משום דפליג אתולה נדרו בדבר אלא דלא חשיב ליה כתולה נדרו בדבר : **ברתיה** דר' עקיבא עבדא ליה לבן עזאי הכי. וא"ת והא בפי' קמא דסוטה (דף ד:) פריך והא איכא בן עזאי דלא נסיב ולהווא לישנא דמשני נסיב ופירש אתי שפיר ויש לומר דאע"ג דקאמר הכא דעבדא הכי לבן עזאי מ"מ לא נשאה אלא באירוסיין : **פוחתיין** לה ז' דינרין. בירושלמי מפרש כנגד שבע מלאכות שהאשה עושה לבעלה וגבי המורד דמוסיפין שלשה דינרין מפרש כנגד שארה כסותה ועונתה והש"ס שלנו אין סובר כן דהא בעי בגמרא מה בין מורד למורדת ומפרש טעמא

אחרינא: רב הונא אמר מתשמיש. אבל ממלאכה לא הוה מורדת דרב הונא לטעמיה דאמר לעיל (דף נח:.) יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה ור' יוסי בר חנינא סבר כר"ל וליכא למימר דקסבר כרב הונא דאמר שיכולה אשה שתאמר לבעלה כו' ומורדת ממלאכה היינו מזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו דמסתברא דחייבת אפילו אמרה איני ניזונת ואיני עושה מידי דהוה איושבת בקתדרא דחייבת בהן דאין נראה שתהא מורדת אלא מהמלאכות המפורשות במתניי ועוד מדקאמר בסמוך חולה בת מלאכה היא ואותן מלאכות אפילו חולה יכולה לעשות דאינה חולה כל כך כיון שיכולה לסבול תשמיש ואי הוה אמרינן דכי אמרה איני ניזונת ואיני עושה לא מפקעת עצמה אלא מעשיית צמר שהוא עיקר מעשה ידיה אבל שאר מלאכות כגון טוחנת ואופה כו' עבדא הו"מ שפיר סבר כרב הונא וכן משמע קצת דקרי לעיל (דף נט.) מעשה ידיה מידי דקייץ ובשאר מלאכות כגון טוחנת ואופה לא שייך קיצותא אבל אין נראה אלא כי אמרה איני ניזונת ואיני עושה פטורה מכל ז' מלאכות וכי עבדא שאר מלאכות פוחתין לה מעשיית בצמר כדתנן במתניתין (לקמן סד:) ואם היתה מינקת פוחתין לה ממעשה ידיה ונראה דהוא הדין טוחנת ואופה והא דנקט מינקת משום דאיירי במשרה אותה על ידי שליש דאינה יכולה לעשות לו מלאכה אחרת כיון דאינה עמו בבית ומיהו יש לדחות דאיכא למימר דדווקא נקט מניקה ומשום דטורח ממעט חלב פוחתין לה ממעשה ידיה אבל מכל מקום נראה דכי אמרה איני ניזונת ואיני עושה דפטורה מכל המלאכות שאם תעשה לו מלאכות אחרות אם כן לעולם לא תעשה לעצמה ובמאי תהא ניזונת ואם תאמר מורדת ממלאכה אמאי פוחתין לה מכתובתה לינקוט. פיזרא וליתבי דהא יכול לכופה למעשה ידיה לריש לקיש וי"ל כיון דאינה רוצה לעשות אלא ע"י כפייה חשיבא מורדת ופוחתין דאין אדם דר עם נחש בכפייה אחת: **באומר** איני זן ואיני מפרנס. מכאן מוכיח רבינו אליהו שחייב אדם להשכיר עצמו ללמד תינוקות או לעשות מלאכה אחרת כדי לזון את אשתו דאם לא כן מה ענין זה אצל מורד ממלאכה ומיהו בקונטרס פירש משום דזן ומפרנס הוא כנגד מלאכה של אשה ועוד הביא ראיה מדכתבינן בכתובה ואנא אפלח כו' ומיהו גם זה יש לדחות כמו שמפרש ר"ת דאפלח היינו עבודת הקרקע פירוש אחרוש ואנכש ואעדור את השדה ואביא מזונות לבית אבל להשכיר עצמו אינו חייב: **והאמר** רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה. משמואל דפליג עליה דרב בסוף המדיר (לקמן דף עז.). דקאמר עד שכופין אותו להוציא יכפוהו לזון לא מצי למפרך דלדידיה

אתי שפיר דאע"פ שכופין אותו על כרחו לזונה מכל מקום מוסיפין כיון
דאינו רוצה לזונה אלא על ידי כפיה דאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת
אבל לרב שכופין אותו לגרשה מיד מה שייך תוספת ואם תאמר למאן
דאמר מתשמיש נמי תקשי דעל כרחך מורד מתשמיש נמי כופין להוציא
דאטו לעולם יוסיפו על כתובתה ותתעגן כל ימיה ויש לומר דהוה מצי
למימר ולטעמיד :

ב

-

סג

דף

אלא למאן דאמר מתשמיש נדה בת תשמיש היא. וא"ת למאן דאמר
ממלאכה מאי אפילו דקתני ואפי' נדה ויש לומר דהוי רבותא משום
דסתם נדות חולות קצת אי נמי דאינה בת מלאכה כמו שאר נשים דאינה
מוזגת לו הכוס כו' : **אינו** דומה מי שיש לו פת בסלו כו'. ולעיל דגמר מדיר
מנדה משום דמדיר הוי טפי פת בסלו ממורד שמא ימצא פתח לנדרו תדע
דבמורד מוסיפין אבל לא במדיר : **דיקא** נמי דקתני ד' שבתות. דליכא
למימר שמכריזין ד' שבתות בכל יום דבהדיא תני בתוספ' דפעם אחת
בשבת מכריזין : **ואינהו** כמאן סברוה. רש"י גריס ואיהו כמאן סבר פירוש
רבא דאמר בורכא ור"ל דלרבא אין הלכה כרבותינו אלא כמתני' דפוחתין
לה עד כלות כתובתה ונמלכין בה היינו נמי דפוחתין ולא תפסיד מיד אחר
ארבע שבתות ור"ת מפרש דרמי בר חמא בא להוסיף על דברי רבותינו
אע"ג דלא קתני דשולחין לה אלא אחר הכרזה קאמר רמי בר חמא דה"נ
היו אומרים דשולחין לה נמי קודם הכרזה דרש רב נחמן בר רב חסדא
הלכה כרבותינו כלומר ממש כדבריהם דלא קתני שליחות של קודם
הכרזה ופליג ארמי בר חמא אמר רבא האי בורכא אלא הלכה כרמי בר
חמא דפעמים שולחין לה וגרסינן אינהו כמאן סברוה וכן כתוב בספרים
ישנים ובה"ג ולא קאי ארב נחמן בר יצחק ור"נ בר רב חסדא דאינהו
סברי כרבי יוסי ברבי חנינא שהיה גדול הרבה מרב ששת אלא ארמי בר
חמא ורבא קאי הלכה נמלכין בה פירוש קודם הכרזה והלכה אין נמלכין
בה נמי היינו קודם הכרזה אבל אחר הכרזה מודה כדתניא בהדיא בדברי
רבותנו וכן משמע מתוך פר"ח דפסק דאע"ג דאמר ר"נ בר רב חסדא
הלכה כדברי רבותינו הלכה כרבא דאמר משמיה דרב ששת הלכה נמלכין
בה דהא רמי בר חמא דאמר פעמים שולחין לה מסייע ליה ומיהו מסקנא

דשמעתין דמשהינן לה תריסר ירחי שתא אגיטא ולית לה מזוני אמורדת דהכא קאי ולא אאומרת מאיס עלי כמו שמפרש ר"ת דהא כיון ששניהם חפצים בגירושין כמו שנפרש למה נשהא אותה מלהתגרש אלא אמורדת דהכא קאי ומצא רבינו יהודה בכתב רב שרירא שתקנו בימיו לתת גט לאשה לאלתר דלא כשמעתין דכלתיה דרב זביד וכתב נמי רבינו יהודה דרבנן סבוראי תקנו למישקל מינה מאי דתפיסא ומייתי לה גיטא לאלתר: אבל אמרה מאיס עלי לא כייפינן לה. פי' בקונטרס לא כייפינן לה לעמוד תחתיו אלא יתן גט ויוצאה בלא כתובה וי"מ דכופין אותו להוציא ואין נראה לר"ת דניחוש שמא עיניה נתנה באחר כי ההיא דתנן בפרק בתרא דנדרים (דף ז:): גבי שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה ויש לדחות דהתם נוטלות כתובה דוקא איכא למיחש שמא עיניה נתנה באחר אבל הכא דיוצאה בלא כתובה לא ולהכי נמי לא קתני לה עם אותן שכופין להוציא דהתם נותן כתובה וכן בפרק המגרש (גיטין דף פח:): דתנן גט מעושה ביד עובדי כוכבים פסול שלא תהא אשה תולה עצמה ביד עובד כוכבים ומפקעת עצמה מבעלה אין להקשות אם באומרת מאיס עלי כופין אותו להוציא א"כ מה הועילו חכמים בתקנתם הא יכולה להפקיע עצמה מבעלה בטענת מאיס עלי דהא במאיס עלי לה כתובה ולא תפקיע עצמה להפסיד כתובתה ועוד הקשה ר"ת דברישי הנוזקין (שם דף מט:): אמר וכ"ת כי נפקא איהי נתקנו ליה כתובה מינה ת"ש האיש אינו מוציא אלא לרצונו ואמאי אי כופין במאיס עלי להוציא א"כ נתקנו ליה כתובה מינה ומיהו יש לדחות דלא מציא למימר מאיס עלי אלא היכא דיש רגלים לדבר שהבעל אינו מתקבל לה ובשביל אותן נשים לא רצו לתקן כתובה לאיש כיון דלא שייך לתקן ברוב נשים ויהודית דביתהו דרבי חייא דהויא לה צער לידה דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף יב:): דאמרה אמרה לי אם דאביה קיבל בה קדושין כי זוטרא לא רצתה לומר מאיס עלי ועוד לפי מה דפרישית אתי שפיר וזה נמי אין להקשות במתניי לר' יוסי אמאי פוחת לה מירושה שנפלה לה תטעון מאיס עלי דקודם כלות הכתובה אינה טוענת ברצון מאיס עלי כי היא בטוחה שלא ירצה להמתין ולהיות מעוגן עד כלות הכתובה דכל זמן דאגידא ביה לא יהבינן ליה אחרינא ויגרשנה ויתן לה כתובה אבל אחר שכבר הפסידה כל הכתובה לא תטעון דהא כיון דהמתינה ולא טענה עד שפיחתו כל כתובתה דברים ניכרים דאיערומי קא מערמא ועוד קשה משלהי נדרים (דף צא:): מההוא נואף דהוה מיהרזק בביתא הוא ואינתתא אתא מריה דביתא פרטיה נואף להוצא וערק אמר רבא איתתא שריא דאם איתא דעבד איסורא אירכוסי הוה מירכס משמע דאי הוה מירכס הוה אסירא א"כ לכאורה

נראה דבאומרת טמאה אני לך איירי דאי לאו הכי אמאי הוות מיתסרא
הא אין אשה נאסרת על בעלה עד שיראו כדרך המנאפים וכיון דבאומרת
טמאה אני לך מיירי א"כ רוצה להפסיד כתובתה דהא מסתמא ברצון
הוה דבביתה היה ועוד דלא צווחא אפילו הכי כי לא מירכס שריא דאית
לן למימר דעיניה נתנה באחר כיון דלא מירכס ואמאי תהא נאמנת במגו
דאי בעיא אמרה מאיס עלי וי"ל דלעולם לא מיירי באומרת טמאה אני
לך ואיתתא שריא דקאמר היינו לבועל אם גירשה הבעל או מת אבל אי
הוה מירכס הוה אסירא לבועל כדאמרינן בפי' שני דיבמות (דף כד : ושם)
הואיל ומכוער הדבר תצא ומפרש ר"ת דתצא מרוכל וכן נראה דבאומרת
טמאה אני לך אין נראה כלל להתירה מטעם דאירכוסי הוה מירכס כיון
דשווייה נפשה חתיכה דאיסורא וכ"ש לפי השאלתות דמפרש דהיכא
דאיכא עדים בדבר מכוער תצא אף מן הבעל דאתי שפיר ואין להקשות
משם כלל ועוד י"ל דהתם איירי כגון שבתחלה כששאלוה שתקה ולאחר
שעה אמרה דאינה טמאה ונותנת טעם על שתיקותה ועוד מקשה רבינו
תם דבכל השמועה אינו מזכיר כפיית הבעל אלא כפיית האשה

א

-

סד

דף

ונראה לר"ת דהכי פירושו בעינא ליה ואינה רוצה להתגרש בלא כתובה
ומצערנא ליה עד שיגרשנה ויתן לה כתובה אבל אמרה מאיס עלי ולא
בעינא ליה לא הוא ולא כתובתו לא כייפינן לה שתחזור בה ע"י שנאמר
שלא תועיל מחילה משום דהוי מחילה בטעות דאגב צערה קא אמרה הכי
ומתוך כך לא יגרשנה בעלה שאינו רוצה ליתן כתובה אלא מחילה גמורה
היא ומתוך כך יעלה בדעתו לגרשה מר זוטרא אמר כייפינן לה דהויא
כמחילה בטעות והיינו כפיה דעל ידי כך תשאר תחת בעלה שלא ברצונה
כי בעלה לא יגרשנה כיון שחייב ליתן כתובתה ואין חילוק למר זוטרא
בין מורדת דבעינא ליה ומצערנא ליה בין אומרת מאיס עלי ור"ח נמי
פירש דאין כופין הבעל ליתן גט וגם בקונטי' לא פי' שיכופו הבעל ליתן גט :
משום דרב זביד גברא רבה הוא אפכיתו לדינא עילויה. וא"ת כיון דלא
פשיט המע"ה וכיון דתפסה לא מפקינן מינה וי"ל דהוה נמי שיראי טובא
דלא הות תפיסה ובלישנא קמא קאמר משום דרב זביד גברא רבה
אחנפיתו ליה משום הך שירא דהות תפיסה ובאיכא דאמרי קאמר משום

הנך שיראי דלא הות תפיסה אלא הבעל היה תפוס : **תבע** לחלוץ נזקקין לו. פי' בקונט' והיא אינה רוצה אלא להתיבם וכן תבע לייבם פירוש והיא אינה רוצה אלא לחלוץ ותימה דמאי קא פריך לייבם נמי כיון דאגידא ביה לא יהבי ליה איתתא אחריתא ויחלוץ לה וי"ל שאינו רוצה לחלוץ שלא יצטרך ליתן כתובה ועי"ל תבע לחלוץ והיא אינה רוצה לא לחלוץ ולא לייבם וכן תבע לייבם וכן הא דאמר כאן שתבעה היא והוא אינו רוצה לא לחלוץ ולא לייבם ואין להקשות א"כ מאי פריך שומרת יבם נמי בבאה מחמת טענה מאי איריא בבאה מחמת טענה אפילו אינה באה נמי תיקשי ליה מדתנן בהחולץ (יבמות לט.) חוזרין אצל גדול ואומרים לו עליך המצוה או כנוס או פטור וקאמר בגמ' דחוזרין אצל גדול למיכפייה אלמא בתבעה היא נמי כייפינן ליה אפילו אינה באה מחמת טענה דאיכא למימר דכייפינן ליה אבל אין נזקקין לכתוב עליו איגרת מרד להוסיף על כתובתה אי נמי משום דהיא גופה איכא לפרושי בבאה מחמת טענה לכך נקט למיפרך מהאי טעמא : **מאי** שנא לייבם דלא. וא"ת. אי מילתיה דר' יוחנן לפי משנה אחרונה כדמשמע פשטא דמילתא א"כ מאי פריך לייבם נמי כיון דאגידא ביה לא יהבי ליה איתתא אחריתא והא לייבם לא נוכל לכוף אותה לפי משנה אחרונה ואי לחלוץ והלא הוא אינו רוצה לחלוץ אלא לייבם ומאי שייך לכופה לדבר שאינו תובע הוא וי"ל דמעיקרא ס"ד מילתיה דרבי יוחנן לפי משנה ראשונה ומשום הכי פריך דאפילו לייבם נמי נוכל לכופה ולבסוף דמשני כאן כמשנה ראשונה כאן כמשנה אחרונה מילתיה דר' יוחנן נמי לפי משנה אחרונה נזקקין לחלוץ ואין נזקקין לייבם וה"ה דאכתי הוה מצי לשנויי כאן לחלוץ כאן לייבם כרבי יוחנן ואידי ואידי לפי משנה אחרונה אלא דניחא ליה לאוקמא תרווייהו כשתבע לייבם דדומיא דארוסה קתני שתובע לכנוס והיא . מורדת. ר"ת. וק"ק דאיך תיסק אדעתין למימר דאתי לפי משנה ראשונה אדרבה לפי משנה ראשונה איפכא מסתברא לייבם נזקקין לו לחלוץ אין נזקקין לו וי"ל דאפי' לפי משנה ראשונה נזקקין לו לחלוץ משום דבדידיה תלי רחמנא אם לא יחפוץ האיש כדאמרינן בהחולץ (יבמות דף לט : ושם) אבל לייבם ס"ד שאין מוסרין אותה לייבם על כרחא אי נמי י"ל תבע אף לחלוץ נזקקין לו תבע לייבם דווקא אין נזקקין לו : ודיני חליצה ויבום פירש בקונטרס בהחולץ (ג"ז שם) גבי הא דמייתי התם מתניתין דבכורות (דף יג. ושם) משנה ראשונה ואחרונה דמייתי הכא ואמר רב עלה דאין כופין ופירש בקונטרס דאפילו למשנה אחרונה דמצות חליצה קודמת אין כופין אותו לחלוץ היכא דניחא לתרווייהו ליבומי דנימא תרווייהו לאו למצוה מכווני ופגע בערוה אלא אי בעי מייבם אע"ג דמצות חליצה

קודמת ומיהו היכא דאיהו צבי ובעי ליבומי ואיהי אמרה לא בעינא ליה ואמרה דברים ניכרים אי מצינן לאטעווי מטעינן ליה לא מצינן לאטעווי כייפינן ליה לחלוץ דאמר רב ששת בפ"ק דיבמות (דף ד. ד.) מנין ליבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה לפניו כו' ולא תימא מוכה שחין דווקא אלא כל אמתלא שתתן לדבריה דתנן בהמדיר (לקמן דף עז. עז.) מעשה בצידון בבורסי שמת ולו אח בורסי ואמרו חכמים יכולה היא שתאמר לאחיד הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל ועוד פסקינן והלכתא כותבין אגרת מרד על ארוסה ואין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם מכל הני טעמי כייפינן ליה לחלוץ ושקלה כתובתה וכל הני אין כופין דהכא היכא דניחא להו לתרוייהו עכ"ל ואור"י דמה שהביא ממוכה שחין ומבורסי אינה ראייה דדוקא מוכה שחין ובורסי דהווי מהנדך דכופין אותו להוציא ומה שהביא נמי מאין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם לאו ראייה היא דהתם אין כותבין אפילו בלא אמתלא משום דמצות חליצה קודמת וא"כ לדבריו אפילו בלא אמתלא הוה לן למימר דכופין ואדרבה יש להוכיח משם דאין כופין דאי בר כפייה הוא למה ליה למימר דאין כותבין אגרת מרד עדיפא מינה ה"ל למימר דכופין אותו לחלוץ ואמרינן נמי בשמעתין תבע לייבם אין נזקקין לו משמע אין נזקקין לו לכתוב אגרת מרד אדרבה נזקקין לה וכייפינן ליה ולהכי נראה לר"י דרב איירי בכל ענין דודאי בכל ענין אין כופין ואף לפי ר"ת דמפרש דאמר רב אין כופין קאי אמשנה ראשונה דאין כופין לייבם אע"פ שמצות יבום קודמת ונ"מ בזמן הזה היכא שידוע לנו שמתכוונין למצוה כגון אותן שבאין לחלוץ דאותן ודאי אין מתכוונין לא לשום נוי ולא לשום אישות אבל היכא דלא ברור לן שמתכוונין למצוה כופין במילי ומרחיקין אותן מן היבום דקיי"ל כאבא שאול כמו שפירשנו ביבמות (דף לט : ד"ה אמר רב) וגם לפירושו אם תבע לייבם לא כייפינן ליה לחלוץ אלא מטעינן ליה אם אינה חפצה אבל אם אינו רוצה לא לייבם ולא לחלוץ נראה דכופין :

מיחזי כשכר שבת. וא"ת והא שכר שבת על ידי הבלעה מותר כדאמרינן בפרק הזהב (ב"מ דף נח.). אם היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה נותנין לו שכר שבת וי"ל דהכא אסור משום דלא הוי כמו הבלעה דאין מוסיפין

לכל שבת יחד אלא מה שעולה בכל יום ויום שאם יתפייס היום או למחר באמצע השבוע אין מצטרפין כל ימי השבוע זה עם זה: **וחצי חצייה לפסול את הגוייה.** הך פסול גוייה אין זה אותה גזרה די"ח דבר דהאוכל אוכל ראשון כו' כמו שפירשנו בפרק כיצד משתתפין (עירובין דף פב: ושם): **כמאן** כרבי חידקא כו'. וא"ת לדידיה נמי לא ניחא ליה למאן דאמר אוכלת עמו לילי שבת אוכלת ממש ושמא היה יכול לומר ולטעמיד ולפי המסקנא אתי שפיר דכל היתרון הוי לארחי ופרחי:

א

-

סה

דף

אחרי אכלה. כמו אחרי אכלה מפיק ה' משמע ואף על פי שלא אכלה כדכתיב ותבכה ולא תאכל מ"מ אית לן למידרש הכי ותקם חנה אחרי שעת אכילתה שהיה לה לאכול ואחרי שתה אלקנה וביתו חוץ ממנה שלא היה לה לשותות ולכך ויחשבה עלי לשכורה: **שתה** ולא שתת. מדלא קאמר ואחרי שתותה דומיא דאכילה שתלה בה אי נמי אחרי אכול ואחרי שתה כדכתיב (משלי כג) אכול ושתה יאמר לך ומדשני קרא בדבוריה דריש הכי כדמפרש לקמן: **אכלה** ולא אכל. בתמיה וכי תדרוש כמו כן שאין פוסקים מזונות לאיש: **מכדי** בגוה קא עסיק קרא. דהא כתיב חנה בקרא וכתוב נמי אכלה אם כן לכתוב נמי שתותה או לא לכתוב קרא בגוה ולכתוב אכל ושתה: **רגילה** שאני דאמר ר' חנינא כו'. וא"ת ומאי ראייה צריך על זה דברייתא גופה קתני רגילה משמע דווקא רגילה ויש לומר דר' אלעזר נמי איירי ברגילה דאי בשאינה רגילה כלל בפני בעלה פשיטא דאין פוסקין דאטו יש לנו ליתן לה שאין בעלה נותן לה כשהיתה עמו לכך צריך לאתויי מדרבי חנינא שיש רגילה שנותנים לה כגון שרגילה שני כוסות: **אינה** רגילה בפני בעלה אלא כוס אחד כו'. וזהו פירוש דברי שמואל רגילה נותנין לה כוס אחד היינו שרגילה בשני כוסות ודקאמר שאינה רגילה נותנין לה שני כוסות היינו שאינה רגילה שהיו נותנין לה שני כוסות אלא כוס אחד אין נותנין לה כלל שלא בפני בעלה: **לציקי** קדרה. אברייתא קאי כלומר מברייתא לא תקשי אבל מילתא דשמואל לא מיפרשא אלא כדשנינן: **ונותנין** לה מטה ומפץ. אע"ג דלגבי סדור אמרינן בהמקבל (ב"מ דף קיג: ושם) דנותנין לו מטה ומטה ומפץ משום דשמא גבי אשה לא. הטריחוהו חכמים כ"כ דאפשר לה שתלך ד' אמות אחר אכילה: **מפץ**

ומחצלת למה לה. ריית לא גרס מפץ ומחצלת אלא ומחצלת למה דמפץ הוא רך וראוי גם לסמיכה ונהי דלשכיבה אין צריך דהא אית לה מטה. לסמיכה מיהא צריכה: **ושקלת** להו לדידי כו'. פירש בקונטרס ושקלת לדידי מפץ שלי ואין להקשות א"כ תסגי לה בשני מפצין דשמא מתוך שהוא מעונג שעד עתה הורגל לשכב על כר יטול שני מפצין לעצמו ורבינו יצחק בן רבי מאיר ז"ל לא גריס ושקלת לדידי ואינה מתרעמת אלא שרוצה לעלות עמו ולשכב על כר אע"פ שלעצמו אין לו עכשיו וכן משמע דלסתור טענה דקא טעין בעלה אליבא דרבנן קא אתי:

דף - **סה** - **ב**

רב אשי אמר תשמיש. אפילו גמל וספן הואיל ומשרה אותה על ידי שלישי: **אבל** זן קטני קטנים. וכיפינן ליה והא דקאמר בפי' נערה (לעיל דף מט: ושם) כפו ליה אסיתא היינו יתרים על שש:

פרק - **שישי** - **מציאת** - **האשה**

מתני' מציאת האשה. בקונטרס גרס המדיר אחר אע"פ אגב דתנא באע"פ (לעיל דף סד:) המשרה אשתו על ידי שלישי קתני המדיר אשתו שלשים יום יעמיד פרנס שהוא כעין שלישי ואחר ששנה המדיר חוזר לענין ראשון אבל בפירוש ר"ח ובירושלמי ובתוספתא וברוב ספרים גרסינן מציאת האשה אחר אע"פ איידי דסליק אם היתה מניקה פוחתין לה ממעשה ידיה ואיידי דתנא בסוף מתניתין המשליש מעות לבתו תנא בתריה המדיר דקתני יעמיד פרנס דהוי כעין שלישי: **וירושתה** הוא אוכל פירות בחייה. נראה לר"ת פירוש ראשון שבקונטרס עיקר דפי' ירושתה שנפלו לה נכסים ממקום אחר הוא אוכל פירות בחייה דאי כלשון אחרון שפי' ירושתה שהוא יורשה לאחר מיתה אמאי איצטריך למימר בגמרא בושטה ופגמה איצטריכא ליה הו"ל למימר דקמ"ל שהוא יורשה לאחר מיתה דממתניתין דיתר עליו הבעל לא שמעינן לה דאע"ג דאביה יורשה

וקתני יתר עליו הבעל היינו כשאין לה בנים אבל יש לה בנים לא שמעינן מהתם ומיהו איכא למימר דלא מצי למימר דיורשה איצטריכא ליה דהא שמעינן לה ממתניתין דהכותב (לקמן דף פג.) ומפרק יש נוחלין (ב"ב דף קח.): ה"ג בושטה ופגמה שלה. ור"ת הגיה בספרו שלו ולפי זה הא דבעי בפרק המניח (ב"ק דף לב.) המזיק אשתו בתשמיש המטה מהו מצער קא בעי אבל מבושת ופגם פשיטא דפטור דאפילו חבלו בה אחריני הוי שלו ומיהו אין נראה דא"כ הו"ל למיתני לעיל (דף מו:) דהאב אינו זכאי בבתו בבושת ופגם של חבלה אלא דווקא באונס ומפתה כדאמרינן בהחובל (שם דף פז: ושם) לא זיכתה תורה לאב אלא שבח נעורים בלבד ולעיל בריש נערה (דף מג.) נמי פריך חבלות דידה נינהו יתר עליו הבעל שהוא זכאי בבושת ופגם אלא ודאי בושטה ופגמה שלה גרסינן ור"ת עצמו חזר בו וכן גריס בירושלמי וכן משמע בגמרא מדקאמר בושטה ופגמה איצטריכא ליה פלוגתא דרבי יהודה בן בתירא ורבנן דלא הוה ליה למימר טפי אלא בושטה ופגמה איצטריכא ליה דאגב דבעי למיתני בושטה ופגמה שהוא שלו תנא נמי מציאתה ומעשה ידיה שהן שלו אבל אי גרסינן שלה אתי שפיר דמשום רבנן לא איצטריך למיתני כלל מציאתה ומעשה ידיה דמה ענין זה אצל זה דהאי הוי שלו והאי הוי שלה ולא איצטריך למיתני אלא משום רבי יהודה בן בתירא דאליביה שייך בהו בעל: **שלה**. למ"ד בהחובל (ב"ק דף פו.) בקוטע יד עבד עברי של חבירו ינתן הכל לעבד וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אתי שפיר דהכא נמי הכל לאשה וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אבל למאן דאמר ינתן שבת גדולה לעבד ושבת קטנה לרב צריך לחלק בין עבד לאשה: **בזמן** שבסתר. פגם שבסתר במקום שאין בני אדם יכולין לראות שבגלוי שפצעה בפניה במקום שנראה לכל ונפגם הוא עצמו עמה בושט שבסתר שביישה בינו לבינה שבגלוי שביישה בפני כל אדם:

והא כי אתא רבין כו'. זאת גרסת הקונטרס וקשה דמאי פריך דכי היכי דהעדפה הויא דבעל ה"נ מציאתה הויא דבעל והא בריש סוגיא משמע דטפי הוי מציאתה לעצמה מהעדפה דקאמר השתא העדפה אמר ר"ע דלעצמה מציאתה לא כל שכן אם כן שפיר אפשר להיות דהעדפה לכולי

עלמא הוּיָא דבעל ובמציאתה הוּיָא פלוגתא ועוד קשה לפירוש הקונטרס דאמר רב פפא תירוץ הוא זה לא הוה ליה למימר אלא מציאתה כהעדפה שעל ידי הדחק דמי ולא הוה ליה למימר פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן ונראה כגרסת רבינו חננאל דלא גריס והא אלא גרס כי אתא רבין א"ר יוחנן בהעדפה שלא ע"י הדחק כו' ומילתא באפי נפשה היא ולפרושי פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן אתא דאיירי במתניי במציאתה ומעשה ידיה ומפרש רבין דבהעדפה דמעשה ידיה שלא על ידי הדחק כולי עלמא לא פליגי דבעל הוּיָא משום מעה כסף כי פליגי בהעדפה דע"י הדחק דהוּיָא כעין מציאה דפליגי נמי בה דעל כרחך מציאה דאמר ר"ע לעצמה מיירי בדלא בטלה ממלאכה דאי בטלה ממלאכה הוּיָא חייבת שכר הפקעתה דקא בטלה בשעת הגבהת מציאה ועלה קאי רב פפא וקאמר מציאתה כהעדפה שעל ידי הדחק דמי כלומר הא לא קא מיבעיא ליה דהא שמעינן מדרבא דקא מדמה לעיל מציאה להעדפה שע"י הדחק ורבין דקאמר דפליגי בהעדפה ע"י הדחק א"כ פליגי נמי במציאתה כגון דמגבהת מציאה עם מעשה ידיה אלא בעי רב פפא עשתה לו שתים בבת אחת מהו למציאתה מדמינן לה והוּיָא לעצמה לר' עקיבא או דלמא הוּיָא של בעל דכל זה הוא מעשה ידיה כיון דהוּיָא בשעת מלאכה והוּיָא במקום מעה כסף והעדפה שעל ידי הדחק דאמר רבי עקיבא דהוּיָא שלה היינו שעושה מלאכה בשעה שבני אדם ישנים תיקו והא דלא קאמר רב פפא פשיטא לי מציאתה כהעדפה משום דלא קאמר מציאה כהעדפה דע"י הדחק דמי מסברא דנפשיה אלא ממילתיה דרבין. ר"ת: **מציאתה** כהעדפה שעל ידי הדחק דמי. הכא משמע דמציאתה תחת מזונות כמו מעשה ידיה מדמדמי מציאה להעדפה ואף על גב דאמר בפ"ק דב"מ (דף יב:) דמציאת האשה לבעלה כי היכי דלא תיהוּיָא לה איבה לא קשה מידי דמעשה ידיה נמי משום איבה הן כדאמרינן בפ' אע"פ (לעיל דף נח: ושם) קסבר מזוני עיקר ומעשה ידיה משום איבה ומיהו קשה דאמרינן בהאשה רבה (יבמות דף צ: ושם) גבי לא זה וזה זכאין במציאתה ובמעשה ידיה ומפרש טעמא בגמרא דאין זכאין במציאתה טעמא מאי אמור רבנן מציאת אשה לבעלה משום דלא תיהוּיָא לה איבה הכא תיהוּיָא לה איבה וגבי מעשה ידיה קאמר טעמא מאי אמור רבנן דמעשה ידיה לבעלה משום דקא מיתזנא מינייהו הכא לית לה מזוני ואי מציאה תחת מזונות ה"ל למנקט בתרוייהו חד טעמא או משום איבה או משום דמיתזנא מינייהו: **אלא** מעתה בייש סוסתו כו'. תימה מאי פריך והלא במתניתין אינו נותן לאשה בושת שלם ולאיש לבד דמי בשתו אלא מחלק האשה נותנין לבעל ואם כן אם לא היתה האשה בת בושת שלא היו נותנין לאשה גם לבעל לא היה נותן כלום ומאי פריך

מבייש סוסתו דלאו בת בושת היא : עני בן טובים דאית להו זילותא לכל בני משפחה. שעליהם לשומרו מן המכים אותו אבל עשיר בן טובים שאין עליהם לשמור אותו אין מתביישיין עליו בני משפחה : פחות חומש. בקונטרס פירש שני טעמים חדא משום שפוחתיין ואותו טעם משמע מתוך הגמרא (לקמן דף סז). דקאמר מאי לאו בכלים של כסף דפחתי ובירושלמי נמי אמר שמואל שמו דעתה של אשה שהיא רוצה לכלות כליה וטעם אחר דדרך לשומם יותר חומש לכבוד הכלה ולחבבה על בעלה ונראה דזה הטעם דקדק מדאיצטריך לאשמועינן שומא רבה ושומא זוטא דאם היתה עשירה דמשתמשת בכולן והן פוחתיין כך לי רבה כמו זוטא אבל לטעמא ששמין יותר לכבוד הכלה שייד לחלק בין רבה לזוטא כמו שפיי בקונט' בגמ' ולכך נקט בקונטרס בגדים ופרקמטיא בגדים שמשתמשים בהן ופוחתיין ופרקמטיא לאו דוקא לסחורה דא"כ הוו כמו כספים והיה מוסיף שליש (אלא לאו דוקא) אלא כלומר שאין משתמשיין בהן כגון בגדים שאינן תפורין וכיוצא בהן : שום במנה ושוה מנה. פירש בקונטרס שהכניסה לו שום לקבלו עליו בשטר הכתובה במנה והיה שוה מנה בשוק לכל אדם ופירושו מגומגם ונראה כפירוש רבינו חננאל דמיירי כגון שפסקה להכניס לו בזה הלשון דכשאמרה שום במנה שוה מנה רוצה לומר שתכניס לו שום במנה שיכתוב לה בכתובתה ולא ישוה אותו שום אלא מנה אין לו אלא מנה בלבד ואין צריך שישוה שלשים ואחד ודינר אבל שום במנה סתם היא נותנת שלשים ואחד ודינר דהכי קאמרה ליה שתכניס לו שום במנה שיכתוב לה בכתובתה הלכך צריכה להוסיף חומש :

דף - סו - ב

וכשחתן פוסק פוסק פחות חומש. פי' ר"ח כשהחתן מייחד לה כלים ושאר תשמישיין תוספת לכתובתה ובא לשומם ולכתוב. שוויים בכתובתה פוחת חומש ששמים אותו יותר משויים לכבוד החתן ולטעם דפחתי לפי שהיא משתמשת באותם כלים : **תנא** שומא רבה ושומא זוטא. שומא רבה ההוא דכנגד השום הוא פוסק דקאי אאלף דינר ושומא זוטא היינו סיפא דכשהחתן פוסק דמשמע פסיקא כל דהו ובדידה נמי תנא שומא רבה ושומא זוטא זוטא היא נותנת שלשים ואחד רבה היא נותנת חמש מאות

ולר"י נראה כפירוש ר"ח דלא קאי כנגד השום אאלף דינר אלא כולל מה שאומר אח"כ והא דפריך היינו רישא קאי אשום במנה היא נותנת ל"א סלע ודינר ובד' מאות היא נותנת חמש מאות דתרווייהו אמאי איצטריך למיתני וגריס הכי תנא שומא זוטא וקתני שומא רבה תנא שומא דידיה ותנא שומא דידיה וכשחתן פוסק היינו שומא דידיה ולא איצטריך למיתני שומא רבה ושומא זוטא בשומא דידיה דאתרווייהו קאי וכשחתן פוסק: **לא** נאמרו דברים הללו אלא בירושלים. והא דאמרינן בפ' טרף בקלפי (יומא דף לט:): שלא היתה כלה צריכה להתבשם בירושלים מפני ריח הקטרת ודאי לריח לא היו צריכות להתבשם אבל צריכות היו לקופה של בשמים לעדן הבשר ולהשיר השער ולפשט הקמטים. ר"ת: **ואם** תמצא לומר במנה המתקבל. וה"ה דמצי למימר אם תמצא לומר במנה הנישום: **ליום** ראשון או לכל יום ויום. הרבה תמיהות אלו הבעיות דאם יתן לה לעולם כדמסיק לכל שנה ושנה עשר דינר לכל מנה ומנה ליום כמה במהרה יכלה אותו הממון אלא ודאי נראה דעשר דינר יתן לה לכל מנה להתקשט לעולם ומיבעי ליה אם יתן לה בבת אחת והיא תשמרנו להתקשט בו עד שתכלה ומשם ואילך אין קצבה לתכשיטין ויתן לפי כבודה או לא יתן לה בבת אחת אלא כדי קישוטה ליום: **שפסקו** לה ד' מאות זהובים לקופה של בשמים. אע"פ שלפי חשבון הכתוב בכתובתה אלף אלפים דינרי זהב היה להם לפסוק יותר לפי חשבון עשר דינר למנה כיון שלא היתה צריכה יותר לא פסקו לה: **וענו** אחריה אמן. למעלה (דף סה.) לא ענו אחריה שלא היה בעלה חי אבל כאן שהיה חי ענו אחריה אמן ובעלה הטיל על חכמים שיפסקו לה:

דף - **סז** - **א**

זהב הרי הוא כשוויו. פירש ר"ח דבכלי זהב מיירי כגון נזמים וטבעות וא"ת מאי קאמר לא ככלים של זהב דלא פחתי הא בכלים איירי וי"ל דהכי פירושו מאי לאו ככלים דכסף דפחתי דהא זהב כיון שהיא לובשת תמיד נזמים וטבעות אע"פ שאינם נפחתיים אשה רוצה להתקשט בהן ולהיות פוחתת חומש ומשני לא ככלים של זהב דלא פחתי פירוש כגון כוסות וקערות של זהב דאע"ג דכי משתמשי בהן פחתי כשל כסף מיהו אגב יוקרם אין משתמשין בהן תמיד ובהנהו פשיטא שהם כשוויין דלא

משתמשין בהם כולי האי דפחתי הכי נמי נזמים וטבעות משום קישוט שלהן אינה רוצה לפחות ככליו מיבעי ליה פיי שעומד בכלותיו ובחשיבותו ואינו פוחת חומש ומסיק בדהבא פריכא פירוש ברייתא בדהבא פריכא איירי פיי זהב שבור והכי קתני זהב שבור הרי הוא ככלים דהיינו ככלים של זהב כמו שאמר רבי יוחנן אע"פ שהוא שבור כיון שאינו פוחת חשוב ככלים: **ממלא**. זהב הניטל מן הארץ ממוצאו: **אלא** ארישא. מדרבנן פריך: **גמלים** של ערביא אשה גובה פרנא מהם. פיי בקונטי ריוח שליש שהם ככספים שמוסיף הבעל שליש וקשה לר"ת דה"ל למימר הרי הן ככספים כדקאמר רבי ינאי ונראה לו דבכתובה איירי שהאשה גובה כתובתה מהן דאסמכתייהו עלייהו כמו שפיי בקונטרס עצמו גבי ארנקי דמחוזא ומכאן פוסקין דמטלטלי דידן משתעבדי לכתובה דהוּו כגמלים דערביי ואשלי דקמחוניא דאסמכתייהו עלייהו ואין נראה לר"ת דאי כקרקע דמו כהני דשמעתתא א"כ אם מכרם הבעל תוציא אשתו מיד הלקוחות לאחר מותו ואם כן לדבריהם בטלה תקנת השוק אלא מחמת תקנת הגאונים גביא ממטלטלי דיתמי כמו שכתוב בכתב רב שרירא גאון: **אמר** אביי חמשים זוזי פשיטי כו'. וא"ת אמאי איצטריך למיפשט ממתניי תפשוט מדרב יהודה אמר רב דאמר בפרק קמא דקדושין (דף יא:) בשל דבריהם כסף מדינה וי"ל דרב יהודה לא נתן סימן אלא אסילעין לחודייהו ולא אזוזי ואמנה דהא אמרינן בהחובל (בי"ק דף צ. ושם) התוקע לחבירו באזנו נותן לו סלע רבי יוסי הגלילי אומר מנה ואמרינן מאי מנה מנה צורי תנן או מנה מדינה תנן ופשט דמנה צורי תנן ולא פריך מדרב יהודה וכתובה נמי אפילו למאן דאמר כתובה דרבנן הוי מאתים זוז צוריים כמו למאן דאמר דאורייתא דלא פליגי (לקמן קי:) אלא בנשא אשה בארץ ישראל וגירשה בקפוטקיא אם נותן ממעות ארץ ישראל או ממעות קפוטקיא וכן מנה דאלמנה דהוי לכולי עלמא דרבנן הוי מנה צורי כדמשמע בפרק קמא (לעיל יב:) גבי בית דין של כהנים גובים כו' דכתובת אלמנה מחצה כשל תורה:

וחכ"א יש לו ואינו רוצה להתפרנס אין נזקקין לו. הני חכמים הם ר"ש דלעיל וא"ת והא לית ליה לר' שמעון דברה תורה כלשון בני אדם במסכת

ראש השנה (דף ח.) ועוד הא דדרשינן בפרק אלו מציאות (ב"מ דף לא):
הקם תקים השב תשיב אפי' מאה פעמים אטו כולהו דלא כר"ש ואומר
ר"י דכל היכא דאיכא למידרש דרשינן ולא אמרינן דברה תורה כלשון
בני אדם אלא הכא דלא מסתבר ליה למדרש כרבנן דקרא משמע דבאין
לו מיירי כדכתיב די מחסורו.: **דכתיב** היא מוצאת. רבינו חננאל גריס
מוצת בלא אלי"ף לשון ויצת אש בציון (איכה ד):

א

-

סח

דף

בטלי כסף או בטלי זהב. והא דלא עייפינהו ושדרינהו כמו מר עוקבא
דלעיל משום דבהנך דברים לא שיך פינוק אלא ודאי עשיר היה: **טלי**
זהב. מפה צבועה בתולעת שני אדומה כזהב דומיא דההיא דהשוכר את
האומנין (ב"מ עח): **כאן** לאחר שבא לידי גיבוי. פי' בקונט' שנטל לקט
שכחה ופאה ונודע שהיה עשיר ובאין בית דין לגבות מה שנטל אף על גב
דהוי ממון שאין לו תובעין איכא למימר דמשום קנסא גובין ממנו ואפילו
את"ל בעלמא כהאי גוונא בבעל חוב מסדרין ואין מחייבין אותו למכור
הכא משום קנסא מחייבין אותו למכור ור"ת פי' קודם שיבא לידי גיבוי
שאינו נוטל מקופה של צדקה אלא מדברים שהם של הפקר כגון לקט
שכחה ופאה וכאן לאחר שבא לידי גיבוי שנוטל מקופה של צדקה
מחייבין אותו למכור וקשה קצת דמשנה דאין מחייבין אותו למכור גבי
לקט שכחה ופאה ומשמע דברייתא נמי דמחייבת אותו למכור גבי לקט
שכחה ופאה מתניא: **מאי** לאו בפרנסת הבעל. קצת קשה לרשב"א
דהשתא לא הוי שמין את הנכסים דניזונת ומתפרנסת שוה דלענין פרנסה
הוי שמין את הנכסים לתת לה עישור נכסים ולענין ניזונת שמין את
הנכסים אם עני הוא ונותנים כמו שמפורש באע"פ (לעיל דף סד): במשרה
אשתו על ידי שליש ואם הנכסים מרובים הכל לפי הכבוד: **לא** בפרנסת
עצמה. שאין שמין אותו באב הואיל ועל כרחו מתחייב בתנאי בית דין
אבל פרנסת הבעל אין תלוי אלא בדעתו כדאמרינן לקמן האומר אל
יתפרנסו בנותיו מנכסיו שומעין לו ולכך שמין אותה באב: **אי** נימא עני
עני בנכסים כו'. והשתא אתי שמואל שפיר כרבנן דרבנן נמי סברי דשמין
באב והכי קאמר פעמים שאדם עשיר בשעה שנתן לראשונה ועכשיו העני
בנכסים ולא היה נותן לזאת כמו שנתן לראשונה ולית לן למימר ינתן

ממטלטלי וגבי מזונות פסיק לקמן ממקרקעי ולא ממטלטלי: **מאי** פרנסה אינה כתנאי כתובה לכדתניא. תימה דאמאי לא קאמר נמי דפרנסה אינה כתנאי כתובה לענין דאם נישאו או בגרו איבדו מזונותיהן ולא איבדו פרנסתן כדאמר רבי גופיה לעיל ולענין דפרנסה שמין באב לרבי אי אמידניה ומזונות אמרינן לעיל דאין אומדין אם היה אב כו' אלא שמין את הנכסים ונותנין להן וי"ל דהנך פשיטא ליה ואיכא למיפרך והא מעשים בכל יום כו' כדפריך לעיל ור"ת תירץ דלענין נישאו או בגרו דאיבדו מזונות ולא פרנסה לא בעי לאוקמא דא"כ תרתי דרב הונא למה לי דהא לעיל קאמר רב נחמן אמר לי הונא הלכה כרבי וליכא למימר דהיינו הך גופא דקאמר לעיל דהא לעיל לא קאמר בהאי לישנא והא דלא מוקי נמי אשמין לפרנסה ולא למזונות איכא למימר דהיינו הא דקאמר לכדתניא האומר אל יתפרנסו כו' דהא בהא תליא כדפרישית לעיל דכיון דאב אינו יכול להפקיע מזונות לא שייך למישם ביה דאין תלוי ברצונו אבל פרנסה דתלוי ברצונו שמין בו:

א

-

סט

דף

תלה ליה רב לרבי ביני חטי. פירש ר"ח שאלות הרבה שאלו והיו אגרות תפורות זו לזו ובין אותם תפירות כתב שאלה זו ובקונטרס פי' בין השיטין וכן אמר בירושלמי בהנזקין תלי לי ביני שיטיא: **משום** רווח ביתא. יש להסתפק היכא דאיכא עשר בנות דליכא רווח ביתא מהו: **ואישתיק**. מכאן רגיל ר"ת כשהיה יושב בדין ואחד מבעלי דינין מגזם לחברו ואומר כך וכך תתחייב לי בדין רגיל היה ר"ת לומר שקר אתה דובר כי לא יתחייב שאם אין לו לדיין לומר כן מה היה מוכיח רב מניומי מדאשתיק אמימר: **מעמלא** דביתי. וא"ת היכי דמי אי בשכירות שיבא מן הבתים פשיטא שטורפת דהא מקרקעי אינהו ואי בשכירות שגבו כבר הני מטלטלי ממש הוו ויש לומר דמיירי שהשכירו הבית לשנה ועמד בו השוכר חצי שנה ואע"ג דכבר נתחייב על מה שעמד בבית גובה ולא חשיב מטלטלי דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף: **ובשמתא** להוי מאן דלא לימא ליה. וא"ת אע"פ שא"ל יהא צריך הפרה כדאמרינן באלו הן הגולין (מכות דף יא: ושם) נדוי על תנאי צריך הפרה מנלן מיהודה דכתיב אם לא הביאותיו אליך וגו' אף על פי שקיים התנאי היו עצמותיו מגולגלין

בארון וי"ל דה"מ בדבר שהמנודה מסופק בשעת הנדוי אם יתקיים התנאי כי התם דמאריה וגנבי דבידי שמים לא היה יכול לשומורו והוי כאילו אין תנאי כלל אבל הכא שבידו לקיים התנאי אין צריך הפרה. ר"ת:

ב

-

סט

דף

אמר רב נחמן ינחם כתיב. ואע"ג דקרינן ינחם מ"מ דרשינן הכי מדלא כתיב מנחם דליכא למיטעי וכתיב ינחם דאיכא למיקרי ינחם אע"ג דלא קרינן הכי איכא למדרש שהמתנחם מושיבין בראש לנחמו ופירוש הקונטרס דחוק: **אמר** רבא הלכתא כו'. לעיל (דף נא.) פירשנו דבזה"ז כולהו ממטלטלי: **המשליש** מעות לבתו. פירש בקונט' והיא אומרת נאמן עלי לאחר שנשאת לא דק דבגמ' מסקינן דליכא בין ר"מ ובין ר' יוסי אלא גדולה מן האירוסין: **וכי** אינה אלא שדה. ור"מ סבר דאינה יכולה למוכרו: **אילימא** קטנה מן הנשואין איכא בינייהו. פירוש אף קטנה מן הנשואין אבל הא ודאי דגדולה מן האירוסין נמי איכא בינייהו דלר"מ יעשה שליש מה שהושלש בידו ולר' יוסי הרשות בידה כדתנן במתנאי: **קטנה** דלאו בת זביני היא. וליכא למימר דסיפא איצטריך לקטנה מן הנשואין דאפילו מן הנשואין לא תמכור דאם כן הוה ליה למיתני בהדיא אבל קטנה אפילו מן הנשואין לא תמכור אבל לר"מ דמוקמא למתנאי בחסורי מיחסרא אתי שפיר דקאי אבד"א כו' דמדבר בהדיא בנשואין: **הא** מני ר' מאיר היא דאמר מצוה לקיים דברי המת. אבל לרבי יוסי לית ליה ותימה אי לית ליה למה ליה למימר לא יהא אלא שדה ולמיתלי טעמא בהאי תיפוק ליה משום דלית ליה מצוה לקיים דברי המת ושמא לדבריו דרבי מאיר קאמר:

א

-

ע

דף

הא קיימא לן מצוה לקיים דברי המת. אפיי בבריא קיימא לן הכי כדמוכח שילהי פ"ק דגיטין (דף טו.) דאמרינן רב. אסי מוקי לה בבריא והא קיימא לן מצוה לקיים דברי המת יש מקשין כיון דמצוה לקיים דברי המת אם כן מאי אהני הא דדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורין דמו ואומר ר"ת דלא אמריי מצוה לקיים דברי המת אלא כשהושלש מתחלה לכך אי נמי דווקא במת נותן בחיי מקבל אבל דברי שכיב מרע בכל ענין כמסורין דמו: **אבל** יש שם אפוטרופוס אין מקחן מקח. פיי ר"ח דוקא מכר אבל מתנתן מתנה דלענין מתנה אין סברא לחלק בין יש שם אפוטרופוס לאין שם:

פרק - שביעי - המדיר

מתני' המדיר את אשתו מליהנות לו. פירש בקונטרס דאין הנאת תשמישו נאסר עליה דהא משתעבד לה משמע מתוך פירושו שיש בלשון זה איסור הנאת תשמיש וקשה דפריך בגמ' וכיון דמשתעבד לה היכי מצי מדיר לה והתנן קונם שאני עושה לפיך כו' מגופא דמתני' הו"מ למיפרך דלא מצי אסר עליה תשמיש משום דמשועבד לה דאם היה נאסר יוציא ויתן כתובה לב"ש בשתי שבתות ולב"ה שבת אחת ועוד כי מוקי לה בגמרא בהדירה כשהיא ארוסה דאכתי לא משועבד לה אם כן מתשמיש נמי חל הנדר וליתני במתני' יוציא ויתן כתובה בשבת אחת לב"ה או בשתי שבתות לב"ש ומפרש ר"ת דליהנות לו לא משמע אלא הנאת מזונות: **יוציא** ויתן כתובה. נראה לר"י דבכל הנך דקתני במתני' יוציא היינו שכופין אותו דכיון דשלא כדין עביד כופין אותו להוציא כדאשכחן בהחולץ (יבמות דף לט.) דתנן לא רצו חוזרין אצל גדול ומפרש בגמרא חוזרין אצל גדול למיכפייה הואיל ועליה מצוה רמיא ועוד אמריי לקמן (דף עז.) אמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה ומסיק עד שכופין אותו להוציא יכפוהו לזון משמע דלשון יוציא שכופין אותו להוציא וליכא למימר דכפייה דהתם במילי ולא בשוטי חדא דבדברים לא יוסר עבד ועוד מדפריך לעיל למ"ד מורדת ממלאכה והאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה ומאי קושיא דלמא מתניתין דמוסיפין על כתובתה כשלא רצה להוציא אבל אם כופין בשוטי אתי שפיר וא"ת א"כ אמאי לא תני להו בהדי הנך שכופין להוציא (לקמן דף עז.) וי"ל דלא תני במתני' אלא כגון מוכה שחין ובעל פוליוס דאתיין

ממילא אבל הנך דאתיא כפייה דידהו עיי פשיעת הבעל לא קתני ומקמץ ומצרף ובורסי דקתני אפילו נעשו אחר שנשאו נחא שאינם מתכוונים להקניט ולצער האשה ועוד יש להביא ראיה דיוציא משמע כפייה מדאמר בסוף הבא על יבמתו (יבמות דף סה: ושם) עובדא הוה בבי כנישתא בקיסרי קמיה דר' יוחנן ואמר יוציא ויתן כתובה ומשמע התם דכייפינן ליה ותימה אמאי לא חשיב לה לההיא דבאה מחמת טענה בהדי הנך שכופין להוציא דהתם אינו פושע בה דמה הוא יכול לעשות שהוא עקר וי"ל משום דקתני סיפא בין שהיו עד שלא נשאו בין משנשאו ולא שייך לומר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל ורובייהו מיתרצי בהאי שינויא ורבינו חננאל הביא מירושלמי דכל הנך יוציא דמתניתין אין כופין והכי איתא התם אמר שמואל אין מעשין אלא לפסולות אמר רבי שמואל תנינא המדיר את אשתו מליהנות כו' שמענו שמוציא שמענו שכופין ופסק ר"ח משם ש"מ שאין כופין אלא היכא שמפרש בהדיא כופין אבל היכא דאמור רבנן יוציא אומרים לו כבר חייבוך חכמים להוציא ואם לא תוציא מותר לקרותך עבריינא אבל לכפותו לא ולקמן גבי האומר איני זן ואיני מפרנס לר"ח גרסינן בהדיא כופין אותו ויוציא ויתן כתובה וההיא דהחולץ דחוזרין אצל גדול למיכפייה לכנוס או לפטור היינו לפי שמונע ממנה כל ענייני אישות בין תשמיש המטה בין מזונות אבל משום תשמיש המטה לחודיה או משום מזונות לא וההיא דסוף הבא על יבמתו התם משמע דלכפותו אמר דכשבא מעשה לפניו צוה להם להוציא ויותר נראה דכופין בכל הני כדפירש ר"י אלא דירושלמי קסבר ששייך כפייה במילי אבל לדידן דקיימא לן דבדברים לא יוסר עבד ע"כ איירי בשוטי כיון דלשון יוציא משמע כפייה היכא דעושה לה עולה ומיהו אין לכוף שום אדם לגרש ולעשות מעשה עד שנמצא ראיה ברורה דהא אמרינן דגט מעושה בישראל שלא כדין פסול ואין להתיר אשת איש מספק: **הכא** נמי כיון דמשועבד לה כו'. ואם תאמר ולוקי כגון דתלינהו למזונותיה בתשמיש המטה דאמר יאסר תשמישך עלי אם אזונך וי"ל. דא"כ (אפי") שמואל דאמר לקמן אפילו בסתם ימתין שמא ימצא פתח לנדרו מ"מ לא הוה ליה למימר יתר מיכן יוציא ויתן כתובה אלא לאחר שלשים תהנה ותאסר לבית הלל שבת אחת ולבית שמאי שתי שבתות וכהאי גוונא פריך לקמן אמאי דמשני כגון דתלינהו לקישוטיה בתשמיש המטה וליכא נמי למימר כגון דאמר יאסר הנאת תשמישך עלי מעכשיו אם תהנה ממני דאז אסורה ליהנות דהא לרב יהודה דאמר בפרק שני דנדרים (דף יד:) קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר שלא יישן היום פן יישן למחר הכא נמי אסור לשמש שמא תהנה דבתנאי לא מיזדהר איניש כדמפרש התם

ואפילו לרב נחמן דאמר התם מיזדהר הכא מודה דאשה לא מיזדהרא כיון שלא נדרה ובתוספות ה"ר יוסף שפירש לפני רבינו שמואל מנוחתו כבוד פירש דלקמן דווקא מוקי דתלינהו לקישוטיה בתשמיש המטה דקתני המדיר אשתו שלא תתקשט ולא קתני המדיר מקישוט משמע שפיר שמדירה מתשמיש מפני שלא תתקשט אבל הכא דקתני המדיר מליהנות משמע שמהנאה ממש מדירה :

דף ע - ב

נעשה כאומר לה צאי כו'. הכא לא מצי למיפרך והא לא אמר לה הכי כדפריך באע"פ (לעיל דף נח:) דהכא אין אנו משנין נדר מכמו שנדר אלא טעמא בעלמא הוא דלמה הוא מדירה אלא בשביל שרוצה שיהיו מעשה ידיה שלה אבל התם גבי מקדיש ידי אשתו אין הנדר טוב וצריך לתקן דיבורו שרוצה לומר יקדשו ידיה לעושיהן להכי פריך לה התם: **אלא** לא תימא נעשה כו'. לא הוה מצי למימר דמתני' דהכא כר"מ דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה כדמשני באע"פ (שם) דלא דמי דודאי משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה יש לנו לתקן דיבורו כמו התם דמקדיש מעשה ידיה ואמרי' דבעי למימר יקדשו ידיך לעושיהן דאינו אלא תיקון מלה בעלמא אבל להוסיף על הדיבור מה שלא אמר כלל אין לנו להוסיף בשביל כך כיון שאין לנו לומר שכך היה דעתו בלא שום דיבור אחר כמו שהיינו סבורין מתחלה: **והאי דנא** דאדרתן לא מצינא לאיגלגולי בהדך. ואדעתא דהכי לא מחלה שידירנה הלכך משועבד לה ומי"מ חל הנדר דבשעת הנדר אכתי לא היה משועבד אי נמי בלא טעם מחילה הנדר חל שכל זמן שהיא עמו יש לה לגלגל עמו דאע"ג דאין יורדת עמו דאין זה חשיב ירידה דמיירי שאין בני משפחתה העשירים כמו בעלה רגילין בכך אלא אביה מתוך עושרו היה מוותר הלכך יש לה לגלגל עמו וכשאינה עמו יש לה להנהיג כמו שהיתה רגילה בבית אביה: **שהגיע** זמן ולא נשאו. פירש בקונטרס דמדאורייתא לא משתעבד לה לפיכך הנדר חל וקשה דאי"כ מן הנשואין נמי יחול הנדר מהאי טעמא דהא קיימא לן דמזונות נשואה דרבנן ועוד קונם שאני עושה לפיך אמאי אין הנדר חל והא מעשה ידיה לבעלה לכ"ע לא הוי אלא מדרבנן ונראה לפרש שהגיע זמן ולא נשאו כלוי הא דקתני יעמיד פרנס אשהגיע זמן ולא נשאו קאי אבל כשנדר עדיין לא הגיע הזמן

לפיכך חל הנדר ודוקא הגיע זמן אבל נשאת אין צריך להעמיד פרנס דסברה וקיבלה כדאמר בסמוך ועוד י"ל כשהדירה כבר הגיע הזמן ומיהו חל הנדר דלא אלמוה רבנן לשיעבודא דאשה כל זמן שלא נישאת ומפקיע הקונם אותו שיעבוד: **טפי** לא עביד שליחותיה. הכא לא שייך טעמא דזילותא כיון דלא נישאת וא"ת ויעשה לה תקנה אחרת כגון שיתן לו לחבירו במתנה והלה יתן לה כמו גבי בא בדרך דמייתי לקמן דאין לומר דווקא בא בדרך ואין לו מה יאכל התיירו לו דהא גבי מעשה דבית חורון משמע דאי הוה יהיב ליה מתנה גמורה הוה שרי אביו למיכל וי"ל דאין הכי נמי אבל אין רגילות ליתן בכה"ג דכל שעה ירא שיחזיק בהן המקבל וא"ת ויפקיר כדלקמן וי"ל דהא ודאי לא שרינן אלא לבא בדרך הואיל ולא נכנסו המזונות לרשות אחרת משיצאו מיד המדיר דנראה כמו שהן עדיין ברשותו ותקנתא דחנוני הרגיל אצלו איכא למימר נמי דלא שכיח דעבדי טפי משלשים יום הואיל והמדיר אינו אומר לו ליתן לו מעות: **ופרנס** לאו שליחותיה קעביד. השתא סלקא דעתין דאמר ליה ספק לה מזונות ואני פורע ולא דמי להא דמסקינן בריש פרק בתרא דע"ז (דף סג. ושם) אומר אדם לחנוני הרגיל אצלו תן פירות לחמרי ולפועלי ואינו חושש לא משום שביעית ולא משום יין נסך דהתם לא קאמר ליה דליתבי להו איסורא הלכך לאו שליחותיה עביד אי יהיב להו יין נסך אבל הכא שליחותיה קא עביד כי יהיב לה שום מזונות: **באומר** כל הזן אינו מפסיד. ולא בעי לשנויי בחנוני הרגיל אצלו אומר רבינו יצחק דיעמיד פרנס משמע דמפרנס לה מזונות אבל בחנוני הרגיל אצלו לא מפרש לה מיהו אומר רבינו שמואל דווקא בכי האי גוונא דאמר בסתם כל הזן אינו מפסיד שרי במודר הנאה אבל למימר ליחיד אם תזון לא תפסיד אסור דמיחזי כשלוחו דגבי בא בדרך לא שרי למימר הכי ובסוף מסקנא נמי דמשני לא מיבעיא כל הזן כו' אי הוה שרי למימר ליחיד הוה ליה למיתני בחנוני הרגיל אצלו אם תזון לא תפסיד והוה משמע לן רבותא טפי:

שלא תטעום אחד מכל הפירות. לאו בכל פירות מדיר לה דא"כ לא הוה חייל דאי אפשר לה לקיים כדאמר' בריש פרק שני דנדרים (דף יד:) דכי אמר קונם עיני בשינה סתם לא חייל נדר למיסר שינה אלא שלא תטעום

במין אחד שבפירות כדאמרינן בתוספתא דאפילו לא טעמה מין זה מעולם אבל למאי דסלקא דעתין דאדרה איהו ותלנהו בתשמיש המטה חל אפילו הדירה מכל פירות כיון דאפשר לה לאכול וליאסר בתשמיש המטה כי ההיא דשלהי נדרים (דף פט): דאמר תיתסר כל הנאות דעלמא עלי כו' ושרקיה טינא שלא יהנה מן העולם אלמא חל הנדר: **רבי** יהודה היינו ת"ק. בהחולץ (יבמות דף מח: ושם) פי' ר"י דחדש דקרא שלשים יום כדדרשינן התם ירח שלשים ימים שלשים ובנזיר (דף ה. ושם) נמי אמרינן ואימא שלשים יום כדכתיב עד חדש ימים אבל בדרבנן לא הוי אלא חסר כדאמרי' בפ' אין נערכין (ערכין דף ט:) ובפ"ק דר"ה (דף יט:) רשב"ג אומר רצו חדש רצו שלשים. וקשה דהכא פריך היינו ת"ק ואביי נמי דאמר כהנת אתא לאשמועינן אית ליה דחדש שלשים יום ואומר ר"י דהכא משום דבעי למימר ובכהנת שנים יקיים נקט חדש וג' חדשים דהבחנה וט' חדשים דמעוברת דהוו חדשים דשלשים יום משום דטורח הוא לפרש ולומר צ' יום וע"ר יום נקט חדשים ועוד י"ל דאפי' בלישנא דרבנן הוי חדש שלשים היכא דלא מוכח אבל היכא דמוכח שאני: **אי** נמי בהא קאמר שמואל דאיכא צערא דתרווייהו. הכי גרסינן לה בכל הספרים אע"ג דכבר אצרכינהו שפיר מצריכותא קמייתא מ"מ כן דרך הש"ס שעושה ב' צריכותות לשני האמוראים כשיש לו ובקונטרס לא גריס ליה ובפ' אע"פ (לעיל דף סא:) לא גריס ליה בשום ספר: **בשלמא** לרב כאן בסתם כו'. וסלקא דעתין בדתלה בתשמיש דאמר יאסר הנאת תשמישך עלי אם תטעום מאותו המין: **שנדרה** היא וקיים לה הוא. פי' בקונט' ומה יש לו עוד להמתין אי ניחא לה להמישקל כתובה ולמיפק לא תבקש עוד פתח לנדרה ותימה לפירושו דמאי פריך לקמן ותתקשט ותיאסר אי לב"ש כו' הואיל וכבר תירצנו דבנדרה היא לא שייך המתנה ונראה לר"י דהשתא לא מיירי בדתלינהו בתשמיש אלא שנדרה הנאה באחד מכל מיני פירות כל זמן שהיא תחתיו דאם נדרה לעולם א"כ מה תרויח במה שיוציא אף ע"ג דבנדר של תשמיש ממתנת בנדר של פירות אינה יכולה לסבול אפי' יום אחד: **ואם** אמר אי אפשר באשה נדרנית תצא בלא כתובה. והא דתנן בפרקין (לקמן עב.) נודרת ואינה מקיימת תצא בלא כתובה אבל מקיימת לא הנ"מ בשאר נדרים אבל נדרים שיש בהן עינוי נפש אפי' מקיימת יוצאה בלא כתובה דיש חילוק בין אותם נדרים לשאר כדאמרינן לקמן גבי כנסה ע"מ שאין עליה נדרים: **בעניות** שלא נתן קצבה. ועל כרחך מתני' לשמואל בנדרה היא וקיים לה הוא דאי בהדירה הוא הא קאמר שמואל ימתין עד שימצא פתח לנדרו: **אימא** רבי מאיר ורבי אלעזר אומרים היא נתנה אצבע כו'. הקשה ר"ת דהכא אית

ליה לר"מ היא נתנה ולהכי יוציא בלא כתובה ולקמן (דף עב.) תניא רבי מאיר אומר כל היודע באשתו שנודרת ואינה מקיימת יקניטנה כדי שתדור לפניו ויפר לה אמרו לו אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת פירוש ולכך יוציא בלא כתובה משמע דלר' מאיר לא יוציא ואם יוציא יתן כתובה ולקמן מגיה ר"ת בשני ברייתות רבי יהודה דתרווייהו חד תנא קתני להו מדקאמר לקמן מאן דמתני אהא כל שכן אהא ואין נראה דלא הועיל כלום דזאת הסוגיא אליבא דשמואל אבל לרב אין צריך להגיה הברייתא וסברי רבי מאיר ורבי יהודה היא נתנה ונראה לר"י דמודה רבי מאיר דאם יוציא בשביל כך דלא יתן כתובה אלא משום דלתנא דפליג עליה מצוה להוציא דעד כאן לא קא מיבעיא לן בסוטה בפרק ארוסה (דף כה.) בעוברת על דת אם אסור לקיימה או לא אבל פשיטא דמצוה לגרשה וקאמר רבי מאיר אם הוא רוצה יכול לעכבה על ידי תקנה זו: **רבי יוסי** אומר אין אלו נדרי עינוי נפש. משמע הכא דרחיצה וקישוט לא הוי עינוי נפש לרבי יוסי אפילו נדרה לכמה ימים וכן נראה לרשב"א מדקתני סיפא ואלו הן נדרי עינוי נפש ואי רחיצת עולם הוי נדרי עינוי נפש הו"ל למינקט רחיצה וקישוט ולא גריס בריש פרק בתרא דנדריים (דף פ.) ורבי יוסי ניוול דיומא לא שמיה ניוול דמשמע הא רחיצת עולם הוי עינוי ומתוך סוגיא דהתם אי אפשר לגרוס כן ואין להאריך כאן: **אין** אלו נדרי עינוי נפש. ולא גריס ואלו הן נדרי עינוי נפש שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין דמשנה היא בפי' בתרא דנדריים (דף עט:) והתם גרסי' ואלו הן נדרי עינוי נפש אמרה קונם פירות העולם עלי וליכא למימר דהך דמייתי הכא ברייתא היא ולא משנה דכיון דמצי למפרך ממתניתין לא שביק מתניתין ומייתי ברייתא: **הכי** גרסינן רבי יוסי אומר אין אלו נדרי עינוי נפש משום עינוי נפש הוא דאינו מיפר אבל מיפר הוא משום דברים שבינו לבינה

הניחא לרב אדא בר אהבה דאמר בעל מיפר אלא לרב הונא כו' פירוש משום עינוי נפש הוא דאינו מיפר הא דקאמר רבי יוסי אין אלו נדרי עינוי נפש לא שלא יוכל הבעל להפר אלא שאינו מיפר משום נדרי עינוי נפש אלא מיפר הוא משום דברים שבינו לבינה והתם מפרש דנ"מ דאי מיפר משום עינוי נפש מיפר בין לעצמו בין לאחרים אין בהם עינוי נפש לעצמו

מיפר לאחרים לא מיפר ופריך הניחא לרב אדא בר אהבה דאמר בעל מיפר כן נמצא בספר ישן וכן איתא בנדרים (דף פא.) ולא כספרים שכתוב להפך ופליגי רב אדא בר אהבה ורב הונא אליבא דר' יוסי דאמר אין אלו נדרי עינוי נפש אם מיפר משום דברים שבינו לבינה דרב אדא בר אהבה אמר מיפר דרחיצה וקישוט הוו דברים שבינו לבינה ורב הונא לא חשיב להו דברים שבינו לבינה שלא מצינו שועל כו' ולא גרסינן הב"ע בדברים שבינו לבינה פירוש בקישוט המשיר את השער הניחא למאן דאמר כו' דא"כ הוה משמע דפליגי . אם בעל מיפר בדברים שבינו לבינה אם לאו וליתא דלא נחלק אדם מעולם על כך שלא יפר בעל דברים שבינו לבינה דברייתא היא בריש פ' בתרא דנדרים (דף עט:) דמיפר ומפיק לה מדכתיב בין איש לאשתו בין אב לבתו מלמד שהבעל מיפר דברים שבינו לבינה והכא נמי מסיק בדתלנהו לקישוטיה בתשמיש המטה ותשמיש המטה הוי דברים שבינו לבינה כדמוכח (בשמעתא) [במשנה] בתרייתא דנדרים (דף צ:): **כגון** דתלינהו לקישוטיה בתשמיש המטה. ואם תאמר ואמאי לא מוקי לה דתלינהו באיסור פירות שבעולם ולא יוכל להקשות ותתקשט ותאסר אי לבית שמאי כו' ונראה לרשב"א משום דאכתי הוה קשה ליה דתתקשט ותיאסר לר' יהודה יום א': **ולא** תתקשט ולא תיאסר. פירוש והיכי מצי מיפר אבל לא פריך אמאי יוציא ויתן כתובה הואיל ויכולה לסבול שלא תתקשט דא"כ לרב נמי תיקשי: **ותתקשט** ותיאסר אי לב"ש כו'. דבשלמא עד השתא דס"ד שיש עינוי בקישוט ולא תלנהו בתשמיש יוציא לאלתר ויתן כתובה שאין לה להמתין כלל ולמנוע מקישוט: **אבל** הכא דנדרה איהי כו'. וא"ת וימתין שמא ימצא פתח להקמתו דנשאלים על ההקם כדאמרי' בשילהי נערה המאורסה (נדרי' דף עט.) ואומר ר"י דאין נשאלין על ההקם אלא ביום שמעו שאמר לה קיים ליכי אבל אם עבר יום שמעו שאינו יכול להפר מחמת שהחריש לה אינו יכול לשאול עוד ואפילו אם תמצא לומר שיכול לשאול אתי שפיר דודאי כשהדירה הוא תמתין לבית הלל שבת אחת שאין קשה לה להמתין דסברה דהשתא מירתח רתח ולאחר מיכן יתפייס אבל הכא דסברא מיסנא סני ואינה סבורה שיתפייס עוד לא תקנו חכמים שתמתין הואיל וקשה לה: גבי חדש ל"ג שלשה דא"כ הוה דייק עלה בגמרא כדדייק גבי רגל: **כאן** ברדופה כאן בשאינה רדופה. פירש ר"ח דרגל ראשון היא רגילה לילך ולהגיד שבחה בבית אביה ורגל שני אינה רדופה כל כך אף ע"פ שעדיין לא הגידה שבחה ומתני' דקתני רגל אחד יקיים היינו ברדופה ברגל ראשון שלא הלכה עדיין בשום פעם אחר להגיד שבחה והא דקתני שנים יקיים בשאינה רדופה כלומר ברגל שני או שלישי של חופה שאינה

רדופה אע"פ שעדיין לא הגידה שבחה הואיל ואיחרה מללכת רגל ראשון
ואתי שפיר הא דגרסינן בכל הספרים דכתיב וגרסינן נמי ואמר רבי יוחנן
ולפירוש הקונטרס לא גריס דכתיב ולא גריס נמי ואמר רבי יוחנן אלא
אמר רבי יוחנן. רבינו תם :

א

-

עב

דף

המדיר את אשתו שלא תשאל כו'. תימה דעל כרחך לא מיירי הכא בנדרה
היא וקיים לה הוא דהא קתני סיפא וכן היא שנדרה ואיהו לא מצי
לאדורה אא"כ תלה בתשמיש וא"כ לשמואל למה יוציא לאלתר ותשאל
ותיאסר לב"ה שבת אחת וי"ל דלעולם שלא תלה בתשמיש אלא כגון
שאסר על עצמו הנאת שאילתה ואינה יכולה בשביל זה לשאל ולא תשאיל
שאסר הנאת כליו שלא תוכל להשאילם : **אי** דיזע נפרוש. תימה דלוקמה
כגון דיזע ופרש אבל היא היתה רוצה להאכילו שלא היתה סבורה שהיה
יודע ואומר ר"י דמאכילתו משמע שהאכילתו ומדקדק היאך האכילתו
ומיהו קשה דדייק נמי הכי אולא קוצה לה חלה ונראה לרשב"א דמה
שרצתה להאכילו אינה יוצאה בלא כתובה דיכולה לומר משחקת הייתי
ואם היית בא לאכול הייתי מונעת אותך : **פלוני** כהן תיקן כו'. היה יכול
לומר דאיכא עדים שהאכילתו דבר שאינו מעושר אלא לא שכיח : **אי** דלא
ידע נסמוך עילוה. הכא לא מצי לאקשוויי אי דלא ידע מנא ידע כדפריך
לעיל שהרי יכול לדעת שראה בגדיה אחרי כן מלוכלכים בדם להכי פריך
נסמוך עילוה שאומרת שנתלכלכו לה ממקום אחר : **וספרה** לה לעצמה.
וא"ת אמאי אין מברכת זבה על ספירתה כמו שמברכין על ספירת העומר
דהא כתיב וספרה וי"ל דאין מברכין אלא ביובל שמברכין ב"ד בכל שנה
שלעולם יוכל למנות כסדר וכן עומר אבל זבה שאם תראה תסתור אין
לה למנות. : **יחזור** ויקניטנה כדי שתדור בפניו ויפר לה. ואם לא
שיקניטנה לא ידע מתי תדור שיפר ואע"ג דבעיא היא בפי נערה המאורסה
(נדרים דף עב :) אם בעל מיפר בלא שמיעה או לא לא שיוכל להפר נדרים
שתדור מכאן ולהבא דאם כן תפשוט מהכא דאין מיפר בלא שמיעה
מדמצריך להקניטה אלא מיירי בנדריים שכבר נדרה ולא שמע אבל הכא
היכי יפר דשמא עדיין לא נדרה ולאחר מיכן שמא תדור ותעבור מיד
קודם שיפר והא דבעי למפשט מדתניא האומר לאשתו כל נדרים שתדור

מכאן עד שאבא ממקום פלוני הרי הן מופרין ר"א אומר מופר לא משום דמיבעיא ליה היכא דלא נדרה תדע מדפשיט מדר"א ואדרבה מדרבנן הו"ל למפשט דקתני וחכ"א אינו מופר אלא ה"ק התם מדר"א נשמע לרבנן דע"כ לא פליגי עליה רבנן אלא בהא דאין יכול להפר קודם שיחול הנדר אבל בהא מודו רבנן דאם כבר חל הנדר דמיפר אע"ג דלא שמע:

ב

-

עב

דף

בטוה ורד כנגד פניה. ר"ח פי' טוה ורד צמר אדום היא טוה שיפול על פניה מזהרוריתו וזהו עזות מצח ופריצות: [שייך לע. ל] ואלא בחצר. פי' אפי' בלא קלתה נמי אין בה משום פריעת ראש שאל"כ לא הנחת בת לאברהם אבינו: **יולידיו** בפני מולידיו. לא מבעיא בפני בעל כדקתני במתני' אלא בפני מולידיו דהיינו בניו של בעל לא תקלל אביו של בעל בפניהם וי"מ יולידיו בפני מולידיו זקנו של בעל בפני הבעל כי היכי דניהוי דווקא בפניו דמתני' ולא היא דהא מפרש רבה דאמרה ניכליה אריא לסבא באפי בריה משמע בריה דבעל: **על** מנת שאין עליה נדרים כו'. תימה לר"י מאי איריא על מנת אפי' בסתם נמי דהא בפ' אע"פ (לעיל דף נז:) גזרינן שלא תאכל ארוסה בת ישראל בתרומה גזירה משום סימפון וי"ל דלרב דאמר בגמ' קידשה על תנאי וכנסה סתם צריכה הימנו גט נקט קידשה על תנאי משום סיפא לאשמועינן דאע"ג דקידשה על תנאי בעיא גט ולשמואל נמי נקט ע"מ למימרא דבכל ענין אינה מקודשת אפי' כנסה אח"כ סתם כדאמרין בגמרא ועי"ל דנהי דשייך בה סימפון אפי' בקידשה סתם ולא תאכל בתרומה מ"מ צריכה גט מדבריהם או מדאורייתא מספק ומיהו כתובה לית לה לכ"ע אפילו קידשה סתם כדתניא לעיל ואם אמר אי אפשי באשה נדרנית תצא שלא בכתובה ואפי' מאן דפליג לא פליג אלא משום דקסבר הוא נתן אצבע בין שיניה הא לאו הכי מודה דאין לה כתובה והא דנקט במתני' וכנסה ה"ה אפי' לא כנסה בעיא גט אלא נקט כנסה דאפ"ה לית לה כתובה ולרב דמוקי לה סיפא בקידשה על תנאי וכנסה סתם ה"ה דאפי' קידשה סתם וכנסה סתם תצא שלא בכתובה אלא נקט קידשה על תנאי לאשמועינן דאפי' הכי כתובה הוא דלא בעיא הא גיטא בעיא וא"ת לפי מאי דפרישית דקידשה סתם צריכה גט מאי שנא דבנמצאת איילונית אינה צריכה גט דתנן בריש

יבמות (דף ב: ושם) וכולן שנמצאו אילונית צרותיהם מותרות משמע דאפי' מדרבנן לא בעיא גט דאי בעיא גט אפי' מדרבנן לא היתה צרתה מותרת אלא חולצת ולא מתייבמת מידי דהוה אכל היכולה למאן ולא מיאנה דצרתה חולצת ולא מתייבמת וצריך לחלק בין מום דאילונית לשאר מומין והא דמשמע בהשולח (גיטין דף מו: ושם) דאילונית צריכה גט דתנן המוציא אשתו משום אילונית לא יחזיר וטעמא משום קלקולא ואם לא היתה צריכה גט מה מועיל מה שאמרו לא יחזיר הא מקולקלת היא אם הוציאה בלא גט התם מיירי בספק איילונית שלא היה להם כח לברר אם הם סימנין גמורים אם לאו הלכך צריכה גט מספק ומ"מ אין לה כתובה דמספיקא לא מפקינן ממונא תדע דאי בודאי אילונית איירי היאך יכול לקלקלה דלעולם לא יהיו לה בנים דודאי אילונית אין לה רפואה דהא יוצאה בלא חליצה ואם היה לה רפואה היתה צריכה חליצה כמו סריס חמה דתנן בהערל (יבמות דף עט: ושם) דחולץ וחולצין לאשתו שכן מתרפאין באלכסנדריא של מצרים והא דתנן לקמן (דף ק:) הממאנת והשניה והאיילונית אין להן לא כתובה כו' ואית לן למידק כתובה הוא דלא בעיא הא גיטא בעיא כדדייק בגמרא אמתני' דהכא איכא למימר דמשום שניה נקט אין לה כתובה לדקדק הא גיטא בעיא דהא ע"כ ממאנת לא בעיא גט ועי"ל דהא דדייק בגמרא כתובה הוא דלא בעיא כו' היינו משום דקתני ברישא אינה מקודשת וסיפא נקט תצא שלא בכתובה ועוד דאמתני' שייך לדקדק דגיטא בעיא מדלא נקט אינה צריכה גט דהוה שמעינן דכ"ש דאין לה כתובה אבל התם קתני לא כתובה ולא פירות ולא בלאות ואי הוה תני אינה צריכה גט לא הוה שמעינן מינה דאין לה לא פירות ולא בלאות להכי ליכא למידק התם הא גיטא בעיא: **אלא** אסיפא. וסבר רב פפא כשמואל דמוקי סיפא בקידשה סתם וכנסה סתם: **ומידי** דקפדי אינשי הוי קפידא. נראה דהיינו כשהתנה סתם על מנת שאין עליה נדרים ולא פי' איזה נדר דהתם קאמר רב אשי דלא קפדי אינשי לא הוי קפידיה קפידא אבל אם פירש בהדיא ע"מ שאין עליך נדר זה ודאי יכול להתנות בכל נדרים אפי' לא קפדי בהו אינשי:

בקונטרס ויהא לה כתובה וקשה לרבינו יצחק דא"כ מאי קאמר לא תימא פשיטא דלא מצי למימר הכי דהא תנן בהדיא במתניי כנסה סתם תצא בלא כתובה ונראה דלאו פירכא היא דהוה מצי לאוקומי מתניתין בשלא בעל והכא בעל קאמר דאחולי אחיל לתנאיה ורבינו יצחק פ"י לא תימא טעמא דרב כיון דכנסה אע"ג דלא בעל אחליה לתנאיה ותהא צריכה גט ומיהו כתובה ודאי לית לה כדתנן במתניי אלא טעמא דרב משום דאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות ופליגא אעולא אמר רבי אלעזר דאמר לקמן דבעל מודו כולי עלמא דצריכה גט ולא פליגי רב ושמואל אלא בשלא בעל וא"ת דהכא משמע דלשמואל אדם בועל בעילת זנות ויש תנאי בנשואין וקשה דביבמות בפרק ב"ש (דף קז. ושם) תנן ב"ש אומרים אין ממאנין אלא ארוסות ואמרינן בגמרא אמר רב יהודה אמר שמואל מאי טעמא דבית שמאי לפי שאין תנאי בנשואין ואי אמרת נשואה תמאן אתי למימר יש תנאי בנשואין אלמא סבר שמואל דאין תנאי בנשואין דבית הלל נמי לא פליגי אלא משום דסברי דליכא למיגזר דמידע ידעי דנשואי קטנה דרבנן נינהו אבל הא מודו דאין תנאי בנשואין וריב"ן מגיה התם אמר רב יהודה אמר רב ואומר ר"י שלא הועיל כלום לרבה דאמר לקמן דבטעות אשה אחת דברי הכל אינה צריכה גט אלמא לרב נמי יש תנאי בנשואין ועוד דהתם פריך נכנסה לחופה ולא נבעלה מאי איכא למימר ומשני לפי שאין תנאי בחופה ותירץ רבינו יצחק דאביי לא הוה מפרש טעמא דב"ה משום דמידע ידעי כו' אלא משום דיש תנאי בנשואין וסוגיא דהתם כעולא אמר ר"א דאמר לקמן המקדש על תנאי ובעל דברי הכל צריכה הימנו גט דאין תנאי בנשואין ונראה דצריך להגיה אמר רב כריב"ן דאי גרסינן אמר שמואל תקשי ליה מנכנסה לחופה ולא נבעלה דלעולא אמר ר"א בלא בעל סבר שמואל דיש תנאי והא דאמר בשילהי האשה רבה (שם צה:) גבי פלוגתא דרב ושמואל דיבמה הרי היא כאשת איש דקאמר אביי לחד לישנא דשמואל אדרבי יצחק נפחא קאי דמפרש מילתיה דר' יוסי משום דאין תנאי בנשואין לא משום דלא מהני תנאה קאמר אלא משום דאין רגילות שיהיו נשואין מתבטלין מחמת תנאי שהיה בקדושין דרגילות הוא או שידע וימנע מלישא או גמרי ומחלי ולא הדרי בשעת נשואין וכן צריך לפרש על כרחין הא דקאמר שמואל התם אינה כאשת איש דבקדושין איירי ובקדושין דכולי עלמא מודו דיש תנאי והרב רבינו חיים מפרש גם ההיא דב"ש בענין זה והכי פירש לפי שאין תנאי בנשואין פירוש אין רגילות שיתבטלו נשואין מחמת שום תנאי ואי אמרת נשואה תמאן אתי למימר יש תנאי בנשואין בתמיה פירוש וכי יעלה על לב אדם לומר שמחמת תנאי נתבטלו הא אין רגילות ומחמת

קידושי קטנות נמי לא ידעי אלא יאמרו דאשת איש יוצאה בלא גט ואם תאמר והיכי סלקא דעתין למימר דכנסה בלא בעל דאחולי אחליה לתנאיה וצריכה גט כיון דקידשה על תנאי שאין עליה נדרים והיו עליה נדרים אם כן אינה מקודשת ומה מועיל אפילו ימחול התנאי אח"כ אם לא יחזור ויקדשנה ומיהו אי חופה קונה. ניחא ואפילו את"ל דחופה אינה קונה מצינו למימר דבשעת קידושין היה דעתו לכך שאם יכניסנה לבסוף יהא מחול התנאי: **אלא** טעמא דרב משום דאין אדם כו'. צריך לפרש שמחמת כך נתכוין לקדש בבעילה דאם נפרש דאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות ולפיכך מחל התנאי וחלו קדושי כסף א"כ מאי פריך והא איפליגו בה חדא זימנא דהתם מקודשת לפי שבעל לשם קידושין והכא מקודשת מחמת קדושין הראשונים ונראה דלרב אפילו קדשה על תנאי וכנסה על תנאי הואיל ובעל צריכה גט מדמקשה לרבה לקמן מההיא דהריני בועליך על מנת כו' משמע דאי הוו פליגי בטעות אשה אחת הוה ניחא ליה דפליגי בפלוגתא דרב ושמואל אע"פ שהתנה בשעת בעילה ולא עביד תנאי לסתור הקידושין אלא משום כתובה: **והא** איפליגו בה חדא זימנא. תימה והא תרווייהו צריכי דאי איתמר קמייתא הוה אמינא דהא דאמר רב צריכה גט היינו מספק דלא ידענא אי בעל לשם קידושין ואם קידשה אחר דלמא משני נמי הוה צריכה גט ואי איתמר בתרייתא הוה אמינא הא דקאמר שמואל צריכה גט משני היינו מספק ומראשון נמי צריכה גט מדאורייתא דשמא לשם קידושין בעל ואומר ר"י דהכי פריך והא איפליגו בה חדא זימנא ואמאי איפליגו בה בשני מקומות דבחד מהנך הו"מ לאשמועינן והכי הו"ל למימר קידשה על תנאי ובעל רב אמר צריכה גט מראשון ולא משני ושמואל אמר אינה צריכה גט מראשון אלא משני או בהך בתרייתא לימא והגדילה ועמדה ונישאת רב אמר אינה צריכה גט משני וצריכה גט מראשון ושמואל אמר צריכה גט משני ואינה צריכה גט מראשון מן התורה אבל מדרבנן צריכה: **ושמואל** אמר צריכה גט משני. והא דתנן ביבמות בפרק ב"ש (קט.) גבי מת בעלה של גדולה אמר רבן גמליאל אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל ותצא משום אחות אשה ומפרש בגמרא דטעמא דרבן גמליאל דהוי ליה כמקדש אחות יבמה דנפטרה יבמה והלכה לה והוי זו שגדלה אצלו ובעל כמו שקדשה ולשמואל בסתמא אינו בועל לשם קידושין צ"ל דהתם מפרש בהדיא שבעל לשם קידושין ועוד אומר ר"י דהתם כיון דיבמתו ואשתו שתיהן לפניו אפילו בסתמא בועל לשם קידושין כדי לדחות יבמתו ממנו דבאשתו ניחא ליה מיבמתו ואיסורא לא עביד דר"ג סבר אין זיקה ומיהו קשה דתקשי לשמואל מדרבנן דר"א כשהחזירה כשהיא קטנה וגדלה

אצלו דבסתמא בועל לשם קידושין וליכא לאוקמא כשפירש שבועל לשם קידושין דא"כ לא הוי פריך מינה מידי לקמן לרבה אלא על כרחין כשבועל סתם דלא מצינו לאוקמי כשפירש דאם כן היינו החזירה כשהיא גדולה ואומר ר"י דשמואל סבר ליה כר"ש בן יהודה דאמר לקמן אם בעלו לא קנו אי נמי כרבי ישמעאל דאמר לקמן (דף עד.) שמואל משום ר' ישמעאל והיא לא נתפשה כו'. [וע' תוס' יבמות קי. ד"ה קסבר]: **בההיא** קאמר רב דליכא תנאה. ביבמות בפרק ב"ש (דף קי. ושם) מצריך להו איפכא והכי. איתא התם דאי איתמר בהא בההיא קאמר רב משום דאיכא תנאה וכיון דבעל אחולי אחליה לתנאיה פירוש משום דאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות אית לן למימר דאחליה לתנאיה והיה בדעתו שיחולו קידושי כסף אבל בהא דליכא בעילת זנות שהרי יש שם קידושין דרבנן אימא מודה לשמואל ואין לתמוה על מה שלשם סברא הפוכה דאליבא דר"א דאמר לקמן (דף עד.): המקדש על תנאי ובעל דברי הכל צריכה הימנו גט אית לן למימר סברא דהתם דאע"ג דמודה שמואל דאין אדם בועל כו' והוי קידושין. דרבנן אפילו הכי פליג אדרב בקטנה שלא מיאנה והיינו משום דלא שייך התם בעילת זנות הואיל ואיכא קידושין דרבנן: **ותיובתא** דשמואל. ואף על גב דכרבי ישמעאל רביה סבירא ליה מכל מקום אין לו להניח סתם דמתניתין משום ר' ישמעאל:

דף - עג - ב

אדם יודע שאין קידושין כו'. הך צריכותא הו"מ למימר לעיל כי פריך והא איפליגו בה חדא זימנא: **והא** הכא דכטעות אשה אחת דמי כו'. תימה לר"י כיון דמדמי קידושי קטנה לטעות א"כ תקשי ליה נמי ברייתא דלעיל דוכן קטן שקידש דפליגי אע"ג דהוי בטעות אשה אחת וי"ל דקטן שקידש ניחא ליה כיון דאין קידושי קטן כלום אפי' מדרבנן בועל לשם קדושין אבל קידושי קטנה דרבנן דמי טפי לקידושין בתנאי אבל תימה לפי מאי שאינו יודע עתה שום חילוק בין קידש על תנאי לקידושי קטנה תקשי ליה דרב אדרב דאמר לעיל גבי קטנה שלא מיאנה דבעל לשם קידושין אף על גב דהוי כטעות אשה אחת ושמא לא שמיע ליה ההוא פלוגתא דקטנה שלא מיאנה:

אלמא כיון דעבד מעשה אחולי אחליה כו'. תימה לר"י דמאי קס"ד דהאי מקשה וכי ס"ד שלא יועיל שום תנאי לבטל שום מכר וקנין וי"ל דס"ד שצריך להזכיר תנאי בשעת גמר הקנין או המכר: **תנאי** דאפשר לקיומיה ע"י שליח כו'. וא"ת ומה סברא יש כאן דלא גמרינן מהתם אלא לענין מה שהוא סברא דהא לא ילפינן מהתם דלא מהני תנאי אלא בנתינת קרקע וי"ל דהיינו. טעמא דהואיל והמעשה כל כך בידו שיכול לקיימו ע"י שליח סברא הוא שיהא כמו כן בידו לשוויי ביה תנאה אבל חליצה שאין בידו לקיימה ע"י שליח לא הוי בידו נמי למירמי ביה תנאה ואפילו לא יתקיים התנאי יהיה המעשה קיים ומשום הך סברא מודו כ"ע דבעינן שאפשר לקיימו ע"י שליח דומיא דבני גד ובני ראובן אבל לענין תנאי כפול ולענין תנאי ומעשה בבי דברים משמע במי שאחזו (גיטין עה.) דדוקא רבי מאיר אית ליה ולא רבנן דלענין זה אין סברא כל כך ללמוד משם להכי פליגי עליה והשתא משמע דאין תנאי בחליצה לכולי עלמא וכן בפרק מצות חליצה (יבמות קו.) וקשה דבפרק רבן גמליאל (שם נג.) ושם) מסיק רבינא לכ"ע יש תנאי בחליצה וזהו תימה דפליג רבינא אכולה תלמודא דפשיטא לן דאין תנאי בחליצה ואומר רבינו תם ורבינו יצחק דהא דמסיק רבינא התם דלכ"ע יש תנאי בחליצה לאו לומר שלא תהא מותרת לשוק בהך חליצה דודאי מותרת לשוק לכ"ע אלא לומר דלהכי אהני תנאה דאכתי איכא עלה זיקת יבמין לענין דכי אמר לה התקדשי לי בזיקת יבמין דצריכה גט מדרבנן דלא אתי חליצה כיון דהויא על תנאי ומפקע לזיקה לגמרי וכן צריך לחלק לרב אשי דאמר התם דכ"ע חליצה פסולה אינה פוטרת ובמתני' דהתם קתני בהדיא דפוטרת דקתני דנתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום אלא מתני' איירי לענין להתירה לשוק ורב אשי מיירי לענין זיקת יבמין כדפרישית ועוד אי להתירה לשוק איירי נמי התם אדמיפלגי רבי ורבנן בהחולץ ליבמתו וקידשה לשם יבמות אי צריכה גט ליפלגו בלהתירה לשוק הואיל ותלי נמי בהכי: **המקדש** במלוה. פי' בקונטי' שמחל לה המלוה שהיתה חייבת לו ולפירושו צריך לחלק בין מקדש במחילת מלוה אמקדש בהנאת מחילת מלוה דמקודשת כדאמרין בפ"ק דקדושין (דף ו:.) ולרבינו יצחק אין נראה דשמא אין לחלק והכא יש לפרש דמיירי כגון דאמר לה התקדשי לי במעות מלוה שאת חייבת לי

דהתם ודאי אינה מקודשת: **דברי** הכל צריכה הימנו גט. ולא פליגי רב ושמואל אלא בכנסה ולא בעל ופליג אדאביי אע"ג דגבי קטנה שלא מיאנה קאמר שמואל. דאינה צריכה גט ממנו התם ליכא בעילת זנות אפילו לא יבעל לשם קידושין דהא איכא קידושין דרבנן ואם תאמר והא פליגי תנאי לעיל בבעל אי קנו אי לא קנו בפחות משהו פרוטה א"כ היכי קאמר רבי אלעזר דברי הכל צריכה גט דדברי הכל משמע דליכא מאן דפליג דכי האי גוונא פריך לעיל הש"ס ארבה ויש לומר דלעיל ודאי פריך משום דידע אביי דמסברת עצמו היה רבה אומר כן ולא מקבלה אבל הכא רבי אלעזר אומר כן מקבלה דבעל מודה שמואל וסבירא להו לרב ושמואל כמאן דאמר קנו ואם תאמר לרב תיקשי למאן דאמר לא קנו ואפילו למאן דאמר קנו שמא לא סבר כרב ודוקא בבעלו קנו משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ויש לומר דאפילו מאן דאמר לא קנו מצי סבר כרב בקידוש על תנאי משום דאחולי אחליה לתנאיה וחיילי קידושי כסף אבל הכא לא מצי למיהוי קידושין על ידי מחילה וקדשה בטעות היינו טעות דפחות משהו פרוטה ובהא לא אמרינן דבעל לשם קדושין ובהך סברא מצריך הש"ס לפלוגתייהו דרב ושמואל בפרק בית שמאי (יבמות קי. ושם) ואין להקשות לרבי אלעזר דאמר דבעל מודה שמואל היכי מותבינן לעיל ממתניתין לשמואל דאותבוה משום דמתניתין משמע כנסה סתם בלא בעל:

דף - עד

ממאנת והולכת לה. תימה דבריש יבמות (דף ב: ושם) תנן ואי אתה מוצא בחמותו ואם חמותו כו' או שמיאנו ואמאי והא משכחת לה בקידשה על תנאי ולא בעל דאפי' רב מודה לאביי דאינה צריכה גט וי"ל דאפילו מיאון אינה צריכה אבל קשה דמשכחת לה בקידוש על תנאי ובעל לשמואל דאמר משום ר' ישמעאל דאמר הכא דממאנת ויש לומר דלשמואל ולרבי ישמעאל נמי צרתה מותרת אפילו אם לא מיאנה זאת שהיא ערוה כשלא נודע לה הטעות והא דקאמר ממאנת והולכת לה היינו שאם נודע לה הטעות יש לה למאן דאם לא מיאנה ועמדה אצלו מחלה התנאי אי נמי ממאנת לאו דוקא אלא אפילו בלא מיאון אינה כלל אשתו ואפי' נודע לה הטעות וריב"ן תירץ ביבמות דרבי ישמעאל איירי בקידושי טעות אבל

בקידושי קטנות מודה דאינה ממאנת ומתניי דיבמות לא מיירי אלא בקדושי קטנות וקשה דבפרק בא סימן (נדה נב. ושם) משמע בהדיא דבקידושי קטנות נמי איירי רבי ישמעאל דאמר חברוהי דרב כהנא סבור למיעבד עובדא כרבי יהודה ואף ע"ג דנבעלה דאמר עד שירבה השחור על הלבן אמר להם רב כהנא לא כך היה מעשה בבתו של רבי ישמעאל שבאת למאן בבית המדרש ובנה מורכב על כתיפה ואותו היום הוזכרו דבריו של רבי ישמעאל בבית המדרש ורבתה בכייה בבית המדרש ואמרו דבר שאמר אותו צדיק יכשל בו זרעו וליכא למימר דלאו דוקא דבר שאמר אותו צדיק אלא כעין אותו דבר שאמר אותו צדיק דהא מסיק התם נמנו וגמרו עד מתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות ומאי נמנו וגמרו שייך כאן כיון דרבי ישמעאל מודה בקידושי קטנות שאין יכולה למאן ופשיטא שבתו לא היתה יכולה למאן ועל מה היו עומדין למנין דאפילו רבי יהודה דאמר עד שירבה השחור מודה דכשבנה מורכב על כתיפה דאין יכולה למאן דהא אמרינן התם דמודה רבי יהודה כשנבעלה ומיהו יש לומר דמתניי בפרק קמא דיבמות (דף ב:) דלא כרבי ישמעאל אף על גב דאמרינן התם דבפלוגתא לא קמיירי היינו אמנינא דט"ו נשים ושמואל לא סבר כר' ישמעאל אלא בקידושי טעות דוקא ולהכי לא פריך ליה ממתניי דיבמות ולא מסתם מתניתיי דנדה דתנן עד מתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות ובהדיא אית ליה לשמואל במי שמת (ב"ב קנו. ושם) דבודקין למיאונין לאפוקי מדברי יהודה דאמר עד שירבה השחור ובשילהי פרק נושאים על האנוסה (יבמות ק: ושם) דאמרינן משכחת לה בקידושי טעות כדרב יהודה אמר שמואל משום רבי ישמעאל והיא לא נתפשה כו' אין להוכיח דרבי ישמעאל איירי דוקא בקידושי טעות מדשביק קידושי קטנות דאיירי בהן התם מעיקרא ונקט קידושי טעות דר' ישמעאל איירי נמי בקידושי קטנות כדמוכח בנדה (נב. ושם) אלא משום דההיא סוגיא קאי אמילתיה דשמואל דאמר התם לעיל עשרה כהנים עומדים ופירש כו' ושמואל לא סבר כר' ישמעאל אלא בקידושי טעות דוקא כדפרישית לכך נקט קידושי טעות ואם תאמר ולרבי אלעזר דאמר לעיל דברי הכל צריכה הימנו גט ואפי' בקידושי טעות לא סבר כרבי ישמעאל אם כן תיקשי לשמואל סתם מתניתין דהתם דלא מצי לאוקמי מתניי דהתם לא בקידושי קטנות ולא בקידושי טעות לרבי אלעזר ולעיל דוחקין לאוקמי סתם מתניתין כוותיה ויש לומר בדוחק דהוה מוקי לה כגון שפירש בהדיא שאינו בועל לשם קידושין: **חכס** עוקר הנדר מעיקרו כו'. אין לפרש דבלשון תליא מילתא שהרי קדשה על מנת שאין בה מומין והיו בה מומין דא"כ הלך הוא אצל הרופא וריפאו אמאי אמר לקמן דמקודשת

אלא בקפידת המומין תלוי הטעם שאף עתה לאחר שנתרפאת היא נמאסת בעיניו כשזוכר שהיו בה מומין אבל נדרים ליכא קפידא הואיל ועוקרו למפרע אבל אי לא הוה עקר להו אלא מכאן ולהבא הוי נמי קפידת עונש משעת הנדר עד שעת התרה ודוקא הלכה אצל חכם והתירה קודם ידיעת הבעל אבל לאחר ידיעת הבעל לא מהני להו היתר כדקתני במתניתין נמצאו עליה נדרים אינה מקודשת ולא מפליג בין בני היתר . ללא בני היתר וטעמא שעל מנת כן מקדשה שאם לא ירצה לבטל הקדושין מחמת הנדרים שיהיו קדושין קיימין והיכא דידע קודם שהותרו הרי מיד רוצה שיהיו מבוטלין דשמא לא יהיה להם היתר אבל היכא דהותרו קודם ידיעתו הא לא רצה לבטלם מפני הנדרים שאין עתה שום קפידא : **משום** שם רע לא יחזיר . אומר ר"י דמאן דמפרש בהשולח (גיטין מו.) טעמא משום קלקולא בשביל אותו קלקול לא יהא גט בטל ובניה ממזרים שהרי לא עשה תנאי בגט כיון שלא התנה ולא כפל ותדע דליכא תנאי דאי עשה תנאי מאי טעמא דמאן דלא חייש לקלקולא ועוד דאם עשה תנאי מה מועיל מה שאמרו דלא יחזיר בכך לא יבטל התנאי אלא ודאי לא עשה לה תנאי גמור אלא שאמר לה משום שם רע אני מוציאך כדאמרינן התם וליכא אלא לעז בעלמא ולפי זה אין צריך טעם שבקונטרס דכיון דאמר לא יחזיר לא חיישינן תו לקלקולא כיון דלא חש לבדוק בכל ענין מגרש לה אלא כיון דחשש ממזרות ליכא משום לעז נמי ליכא למיחש דודאי אם היה יכול להחזירה היה לן לחוש פן יוציא לעז כדי להחזירה אפילו ניסת כבר דסבור דמותרת לחזור לו דשוגגת היא אבל עתה שאינו יכול להחזירה למה יוציא לעז וליכא למימר דהכא כיון דאמר משום שם רע אני מוציאך גלי אדעתיה שאינו רוצה שיהא גט אם אינו שם רע כמו בזבין ולא איצטריכו ליה זוזי (לקמן צו.) וההוא דזבין נכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל (קידושין מט :) דסגי בגלוי דעת דע"כ הכא בעינן תנאי מדמשני התם הא מני רבי מאיר היא דאמר בעינן תנאי כפול והכא בדלא כפליה לתנאיה ומה שייך הכא תנאי כפול אי סגי בגלוי דעת אלא ודאי בעינן תנאי ולרבי מאיר דבעינן תנאי כפול אפילו לעז ליכא כיון דלא התנה ולא כפל :

אי הכי סיפא דקתני אבל הוא שהלך כו'. דבשלמא אי טעמא משום דאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד בבעל לא שייך זילותא לילך שרגיל ללכת בב"ד כל שעה לצרכו: **כאן** בזיעה עוברת. שיכול להעבירה ע"י רחיצת מים דאכתי לא ידע דאפשר לעבורי בקיוהא דחמרא דההיא לא פסלה בכהנים שהעבודה לפי שעה הוא אפשר שמרחיצה ועוברת ואין לפרש עוברת שעשויה להתרפאות דהיכי נוקי מתניי בשאינה עוברת הא בין קבועין בין עוברין קתני ועי"ל דזיעה עוברת שעשויה להתרפאות ואפילו לא העבירה כשר לעבודה דלא מאיסה כולי האי ומזוהם הוי דווקא זיעה שאינה עוברת והא דקתני בין קבועין בין עוברין אכל מומין דקתני התם קאי וה"פ בין קבועין ששנויין באותה משנה בין עוברין ששנויין שם כגון. חוורור: **וחכמים** אומרים בד"א במומין שבסתר כו'. נראה לרבינו יצחק דר"מ לא פליג אמומין שבגלוי דמודה דאין יכול לטעון דראה וניפייס הוא כדאמר סתמא דהש"ס בגמרא ועוד דאי פליג אמומין שבגלוי אם כן משכחת לה סימפון בעבדים במומין שבגלוי לר' מאיר ולא פליג אלא ביש מרחץ:

ב

-

עה

דף

אבל במומין שבגלוי אין יכול לטעון. תימה לרב דמוקי כולה מתניי כנסה ונמצאו עליה נדרים בקידשה על תנאי מה שייך לחלק בין מומין שבסתר למומין שבגלוי הואיל והתנה על מנת שאין בה מומין ונראה לרשב"א דכשהתנה לא על מומין שבגלוי נתכוין דאותן ראה ונתפייס אלא על מומין שלא ראה נתכוין וכשיש נמי מרחץ באותה העיר אית לן למימר שלא התנה אלא על מומין שאין נבדקין על ידי מרחץ כגון ריח הפה ונכפה הקבוע לו זמן וקאי בין ארשות האב בין ארשות הבעל וה"ק אינו יכול לטעון אפי' הביא הבעל ראייה אינו מועיל לו כלום: **תברא**. פירש רבינו חננאל שבועה: **מי** ששנה זו לא שנה זו. קשה דא"כ אמאי נקט ברישא עודה ברשות האב וסיפא נכנסה לרשות הבעל איפכא הוה ליה למיתני דהוה רישא רבותא טפי וסיפא רבותא טפי ואומר רשב"א דדוקא נקט הכי דכי היכי דפליגי רישא וסיפא בפלוגתא דר"ג ורבי יהושע ה"נ פליגי בהכי דתנא דרישא סבר דדוקא עודה בבית אביה צריך להביא ראייה אבל נכנסה לרשות הבעל אין צריך להביא ראייה דאפילו יביא הבעל עדים דעד

שלא נתארסה היו בה מומין הללו כיון שנשאה חזקה אין אדם שותה בכוס אא"כ בודקו והאי ראה וניפייס הוא ותנא דסיפא סבר אע"ג דנכנסה לרשות הבעל ואיכא למימר חזקה אין אדם שותה בכוס כו' כשהביא הבעל ראייה הוי מקחו מקח טעות דאין אדם מתפייס במומין: **אבל** היכא דליכא חזקה דממונא אזיל בתר חזקה דגופא. פירוש אע"ג דאיכא חזקה אחרת כנגד חזקת הגוף כי הכא דבלאו חזקת ממון יש חזקה אחרת דהעמידנה בחזקת פנויה דדוקא כי איכא חזקת ממון לא אלימא ליה חזקת הגוף כנגד חזקת ממון אבל היכא דליכא חזקת ממון אלימא ליה חזקת הגוף משאר חזקות דאי ליכא שום חזקה אחרת כנגדה מאי אתא לאשמועינן פשיטא דאזיל בתר חזקת הגוף כיון דאין דבר מכחישה וההיא נמי דמייתי איכא חזקה אחרת כנגדה כמו שאפרש ומיהו תימה לר"י דהיכי מצי למימר דאי לאו חזקת ממון דהכא הוה אזיל ר' יהושע בתר חזקת הגוף והא הוי חדא במקום תרתי דאית לן למימר העמידנה בחזקת פנויה וכי תימא אדרבה העמד אותה בחזקת שלימה והשתא הוא דנעשה מום הרי מום לפניך דכי האי גוונא חשבינן תרתי לריעותא גבי מקוה שנמדד ונמצא חסר דאמרי' כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות משום דאיכא למימר העמד טמא על חזקתו ואימור לא טבל וכי תימא העמד מקוה על חזקתו ואימור לא חסר הרי חסר לפניך ונראה לרשב"א דחזקת פנויה לא חשיבא כלל חזקה לגבי חזקת הגוף: **ספק** טמא. הקשה רבינו תם מ"ט דרבנן דאמרי טמא אמאי לא אזלינן בתר חזקה דהא אמרינן בפ"ק דחולין (דף י:) מנא הא מילתא דאמור רבנן אוקי מילתא בתר חזקה ומייתי לה מקרא אומר ר"ת דהכא מיירי כשנזקק לטומאה שהיה בו נגע אחד שחין או מכוה קודם והיה מוחלט ממנו וקודם שנטהר נולד בו ספק ואחר שנטהר מן הראשון לא נשאר בו אלא ספק זה וכן משמע בשלהי נזיר (דף סה: ושם) דבנזקק לטומאה איירי והשתא מייתי שפיר דאזיל ר' יהושע בתר חזקה דגופא דהעמידנו בחזקת שלא היה בו נגע אע"ג דאיכא חזקה דהעמידנו בחזקת טומאה כנגדה וה"נ הוה אמרי' לעיל אי לאו חזקה דממונא וא"ת והיכי יליף מהתם דשאני התם דכתיב קרא כדיליף בסוף נזיר מלטהרו או לטמאו דפתח בו הכתוב לטהרה תחילה וי"ל דמהתם גמרינן והא דלא אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופא בראוה מדברת ומעוברת בפרק קמא (לעיל יג.) משום דמעלה עשו ביוחסין: **שער** לבן קודם לבהרת טהור. דריש מדכתיב שער לבן בבהרת משמע שהבהרת קדמה: **אמר** רבה קיהה וטיהר. רבינו תם גריס. רבא מההיא דהשוכר את הפועלים (ב"מ פו.) בעובדא דרבה בר נחמני: **רישא**

כאן נמצאו כאן היו. ולא מצי למימר השתא העמד רשות האב על חזקתו דהא איתרע ליה שנמצאו ברשותו הילכך אזלינן בתר חזקת ממון והיא אומרת משארסתני נאנסתי התם נמצאת ריעותא ברשות הבעל שנשאה ולא מצא לה בתולים ולכך נאמנת לרבן גמליאל דלא איתרע חזקת רשות האב ואיירי בענין שיכול להיות שנאנסה תחת בעלה דאי בענין שודאי לא נאנסה משנשאת אף על גב שנכנסה לרשות הבעל איתרע לה חזקת רשות האב הואיל דודאי ברשות אביה נאנסה :

א

-

עו

דף

וחדא במקום תרתי לאו כלום הוא. וא"ת והא גבי בעל איכא נמי תרתי חדא דאין אדם מתפייס במומין וחדא דאית לן למימר כאן נמצאו כאן היו והני תרי חזקי דבעל עדיפי טפי מהני תרי חזקי דאשה דכאן נמצאו כאן היו עדיף מחזקת הגוף דהא עודה בבית אביה על האב להביא ראיה ולא מהני ליה חזקת הגוף משום דנולד ספק ברשותו ואמרינן כאן נמצאו כאן היו וכשנכנסה לרשות הבעל והביא הבעל ראיה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו פטור מכתובתה דעדיף טעמא דאין אדם מתפייס במומין מההיא דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו א"כ השתא נמי דמייתי ראיה דמשנתארסה היו בה המומין אמאי לא מיפטר מהני תרי טעמי ומאי שנא דכאן נמצאו כאן היו גרידא עדיפא מחזקת הגוף וחזקה דאין אדם מתפייס במומין עדיף מחזקה דאין אדם שותה בכוס כו' וכי הוו תרווייהו בהדי הדדי עדיפי טעמי האשה מנייהו ויש לומר דודאי טעמי האשה עדיפי וכאן נמצאו כאן היו גרידא דעדיפא מחזקת הגוף היינו משום דמסייע ליה חזקת ממון וכן חזקה דאין אדם מתפייס במומין מסייע ליה חזקת ממון ולחד מינייהו יש כח לחזקת ממון לסייע אבל לתרווייהו בהדי הדדי לא מסייע ועוד יש לפרש דמשום הכי כי הוו תרווייהו בהדי הדדי עדיפי טעמי האשה משום דאפילו לא יהיה אלא אחד מהן אמת או חזקת הגוף או אין אדם שותה בכוס יש לה כתובה אבל בעל לא מיפטר אלא עד שיהו כל הטעמים שלו אמת שאם אחד מהם שקר מפסיד הבעל הילכך גריעי טעמי הבעל מטעמי האשה : **רישא** מנה לאבא בידך. לכאורה היה נראה לרבינו יצחק לפרש דטעמא משום דברי שלה לא מהני לאב דהוי כמנה לאחר בידך דאמרינן ביש נוחלין (ב"ב קלה :

ושם) דאינו נאמן גבי האומר זה אחי אינו נאמן דבעי לאוכוחי מהתם דברי ושמא לאו ברי עדיף ומשני שאני התם דכמנה לאחר בידך הוי ואע"ג דהכא איכא נמי חזקת הגוף מ"מ לא מהני ליה דלא אמר רבן גמליאל דנאמנת אלא בברי ושמא כדאמרינן לעיל בריש פ"ב (דף טז.) וברי שלה לא מהני ליה כדפרישית ומיירי כגון שהאב טוען שמא דאי טוען ברי לא הוה צריך להביא ראיה סיפא מנה לי בידך ולגבי דידה מהני ברי דידה ואע"ג דקיי"ל דברי ושמא לאו ברי עדיף הכא איכא ברי וחזקה וחזר בו רבינו יצחק דהא משמע מדקאמר על האב להביא ראיה שאינו נוטל בלא ראיה אפילו טוען ברי מדלא קאמר או שיאמר ברי לי ועוד דמשמע מההיא דשמואל בסמוך דנכנסה לרשות הבעל דעל הבעל להביא ראיה אפי" טוען האב והבת שמא ואינו מטעם ברי ושמא אלא משום דנולד הספק ברשותו מדמייתי ופריך עלה מההיא דמחט שנמצאת כו' דההיא שמא ושמא הוא ואי משום ברי ושמא הוא לא הוה פריך מידי דמסתמא רב אשי לא פליג אדשמואל דקיימא לן כוותיה ונראה לו פירוש הקונטרס עיקר דרישא מנה לאבא בידך ולא מהניא חזקת האשה לגבי האב: **ומודה** ר"מ לחכמים במומין הבאין כו'. להאי גירסא קשה דהשתא משמע דחכמים מייפין כח הבעל טפי מר"מ מדקאמר מודה ר"מ לחכמים דהכא יפה כח הבעל מכח האב אע"ג דבעלמא לא מייפה ר"מ כח הבעל כמו חכמים ובמתני' לא משמע הכי אלא ר"מ מייפה כח הבעל טפי מחכמים דאפי" מומין הנבדקים יכול לטעון וחכמים פליגי עליה על כן נראה כפירוש רבינו חננאל דגריס ומודים חכמים לר"מ ומיהו גם זה אינו מיושב דלא שייך מודה הואיל ולא פליגי בכה"ג ובקונטרס גריס ומודה ר' מאיר ותו לא וקשה מודה למאן: **ואמאי** מנה לי בידך הוא. תימה אמאי אקשי לרב אשי טפי מלכל הני אמוראי דלעיל דלמ"ד תברא הוה מצי לאקשוויי מה חילוק יש בין בית אביה ולבין בית בעלה ולמ"ד נמי כאן נמצאו כאן היו אמאי על האב להביא ראיה הא הוי חדא במקום תרתי ולא מצי למימר דס"ד דמקשן דראוין לבא עמה משמע שהם ישנים וניכר שמומין אלו באו מזמן ארוך מקודם אירוסיין ואיתרע חזקת הגוף לפיכך על האב להביא ראיה דא"כ מאי פריך לרב אשי הא רב אשי לא אמר שיהא נאמן אלא משום חזקה ומיהו יש לומר דלעולם ס"ל כאן נמצאו כאן היו ומיירי באותן מומין שאין הבעל יכול לידע אותם אפי" ע"י בדיקה כגון נכפה הקבוע לו זמן וריח הפה שיכולה לשמור עצמה שלא יכירו בה בני אדם שאע"פ שנכנסה לרשות הבעל על האב להביא ראיה דהשתא לא הוי חדא במקום תרתי דחזקה שאין שותה בכוס אא"כ בודקו וראה ונתפייס ליכא למימר כיון דאין יכול לידע מומין אלו ע"י

בדיקת קרובותיו ומיהו לא יתכן לפרש כן למאי דגרסינן בתוספתא במומין הראויין להוולד עמה בבית אביה: על בעל החמור להביא ראיה. אע"פ שהוא מוחזק וחזקת הגוף נמי מסייע ליה והוה לן לאוקמי החמור בחזקת שהיה קיים אלא טעמא דשמואל דמוקמינן לפרה בחזקת מרה קמא והא דפריך הש"ס בהשואל (ב"מ ק. ושם) גבי המחליף פרה בחמור וילדה דיחלוקו וליחזי ברשותא דמאן קיימא וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה אלמא לא מוקמינן אחזקת מרה קמא היכא דתפיס אידך התם פריך לפי המסקנא דהכא דלא קאי הכי ומיהו תימה למאי דסלקא דעתין השתא אמאי על בעל החמור להביא ראיה כיון שהוא מוחזק וגם איכא לאוקמי החמור בחזקת שהיה קיים והא שמואל גופיה אית ליה בריש המוכר פירות (ב"ב צב.). המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן דאין המעות חוזרין ולא מוקמינן להו בחזקת מרה קמא אלא אזלינן בתר חזקה דהשתא אע"ג דרובא מזבני לרידיא מסייע למרה קמא כ"ש הכא דאית לן למיזל בתר חזקה דהשתא דמסייע ליה חזקת הגוף וליכא למימר דהתם היינו טעמא דמדלא דק אם הוא נגחן אית לן למימר דלשחיטה זבניה דא"כ מה צריך למימר התם לשמואל כי אזלינן בתר רובא באיסורא בממונא לא אזלינן והא טעמא לא משום רובא הוא אלא משום דלא דק ועוד בפי בית כור (שם קה. ושם) אמר שמואל כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה משום דמספקא ליה אי תפיס לשון ראשון או לשון אחרון ולוקמא בחזקת מרה קמא על כן נראה דטעמא דשמואל לאו משום חזקת מרה קמא אלא אית לן למימר כיון דאשתכח החמור דמת כי היכי דעכשיו הוא מת כן יש לנו להחזיקו שהיה מת גם קודם ודמיא להא דאמר בנדה (דף ד.). דכל הטומאות כשעת מציאתן ודוקא גבי מיתת חמור וגבי מום וגבי מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות אית לן למימר הכי והא דכלה בבית חמיה על הבעל להביא ראיה משום דכי אמרינן נמי כמו שאנו מוצאין

ב

-

עו

דף

מום עתה כן היה קודם כניסה אכתי איכא למימר דמשנתארסה נולד בה מום והילכך אית לה כתובה דכולי האי לא אמרינן דקודם אירוסין דהיינו קודם ב' רשויות היה בה מום ע"י מה שאנו מוצאין עתה אבל בבית

אביה אימר קודם לכניסת רשות זה היה כמו שהוא עתה ואין נראה דדוקא משום חומרא דקדשים הוא דאמר כל הטומאות כשעת מציאתן וע"ק דאמר שמואל בפי' בתרא דקדושין (דף ע"ט.) קדשה אביה בדרך וקדשה עצמה בעיר והרי היא בוגרת לפנינו חוששין לקדושי שניהן ולא אמרינן כמו שהיא בוגרת עתה כן היתה קודם קדושין וליכא למימר דהתם משום חומרא דאשת איש דהא מייתי עלה פלוגתא דרבי יעקב ורבי נתן דגבי ממון ונראה לריב"א דדוקא הכא שמחזיק עצמו מסופק בפרה ואין לו שום טענה ברורה והוא חזקתו כמאן דליתא הוא דאזלינן בתר חזקה דמרה קמא ודמי לתקפו כהן (ב"מ דף ו:) דמוציאין מידו אבל במכר שור לחברו ונמצא נגחן כיון דגברא זבין להכי ולהכי יש לו לטעון למחזיק לשחיטה מכרתיו לך ואם איתא דלרידיא קבעית ליה הוה לך לפרושי וכיון דיש לו טענה ודאית אהני ליה חזקתו וכן בההיא דכור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך יש לו לטעון לכך אמרת שתי הלשונות שבאיזו שארצה אתפוס וכיון שהוא מוחזק אין להוציא ממון מחזקתו כיון שיש לו טענה ולפי"ז לא אי"ש פי' הקונטרס דבסמוך כמו שאפרש: **כלה** בבית אביה ולקדושין. מה שפי"ה דס"ל כמ"ד תברא מי ששנה זו לא שנה זו לא נהירא דהיכי מוקי לה כלה בבית אביה ולקדושין דהיינו כרבי יהושע אימור דא"ר יהושע לא מהניא חזקת הגוף הי"מ לאפוקי ממונא לאוקמי ממונא מי אמר ועוד מקשה ר"ת דלעיל מוכחינן דאזיל ר' יהושע בתר חזקת גופא היכא דליכא חזקת ממונא וכל שכן הכא דחזקת ממונא מסייע לחזקת הגוף דאזיל ר' יהושע בתרה ועוד דהא שמואל גופיה פסיק בפ"ק (דף יב:) הלכה כר"ג ועוד מאי פריך מההיא דמחט שנמצאת בעובי. בית הכוסות לימא דההיא כר"ג ואיהו כר' יהושע ונראה לפרש דשמואל כרב אשי ויליף השתא מכלה בבית אביה ולקדושין דכי היכי דהתם אע"ג דאב מוחזק צריך להביא ראיה דחזקת הגוף דידה לא מהני לאב הי"מ הכא על בעל החמור להביא ראיה אע"פ שהוא מוחזק דחזקת החמור לא מהני לגבי דידיה והשתא לא מפליג מידי בין שנולד ספק ברשותו ללא נולד ברשותו אבל כרבא דאמר כאן נמצאו כאן היו ליכא לאוקמא דשאני התם דאיתרע חזקת רשות האב אבל הכא לא איתרע חזקת רשות בעל החמור אלא אדרבה איתרע רשות בעל הפרה: **כל** שנולד ספק ברשותו עליו להביא ראיה. ואוקי לכלה דמתניי כרבא ואפילו הוא מוחזק אותו שנולד ברשותו עליו להביא ראיה כדפריך מההיא דמחט דלייתי טבח ראיה אע"ג דלא יהיב דמי והוא מוחזק וא"ת מהא דפריך בהשואל (ב"מ דף ק.) גבי מחליף פרה בחמור וילדה וניחזי ברשותא דמאן קיימא וניהוי אידך המע"ה משמע דאי הוי ברשות בעל החמור על בעל הפרה להביא

ראיה ואמאי והלא נולד ספק ברשותו ואחר שמשך בעל הפרה את החמור נודע שילדה הפרה וצריך לחלק בין ספק שנולד לטיבותא כי התם לספק שנולד לגריעותא כי הכא: **ותנא** תונא כלה. היינו כלה בבית חמיה דכי היכי דמוקמינן לה בחזקת שלימה והשתא הוא דאתא מום אע"פ שמוחזק הכא נמי אוקי החמור בחזקת שהיא קיימת והשתא היא מתה:

א

-

עז

דף

אבל במומין גדולים כופין אותו להוציא. גבי איש ליכא למימר דנסתחפה שדה של אשה דאיש אינו שדה של אשתו כדפרישיי בריש מכילתין (דף ב: ד"ה מציא): **כופין** אותו להוציא. נראה לר"י דיוציא ויתן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו כמו בבאה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות סה:): דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוציא ויתן כתובה: **סבורה** הייתי שאני יכולה לקבל. קצת תימה דאם כן כל אשה תערים ותשאנו כדי שיתן לה כתובה שתאמר איני יכולה לקבל ויגרשנה ושמא במקום שיש חשש ערמה אין לה כתובה: **אלא** לרב יהודה קשיא. תימה דאמאי לא משני דהא דאמר רב יהודה (אמר שמואל) המקמץ צואת כלבים היינו בורסי קטן דבפרק מי שמתו (ברכות כה.) משמע דאיכא צואת כלבים בעיבוד עורות דתניא התם לא יקרא אדם קריאת שמע לא כנגד צואת כלבים ולא כנגד צואת אדם כו' בזמן שנתן לתוכן עורות: **ליתני** נשא אשה ושהה עמה עשר שנים. וא"ת דתקשי ליה ברייתא דשלהי הבא על יבמתו (יבמות סד.) דתניא נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי לבטל ויוציא ויתן כתובה ונראה לפרש דלשון יוציא לא משמע כפייה אלא בדבר שמתנהג עם האשה שלא כדין אבל התם דקתני יוציא משום ביטול פריה ורביה לא משמע דכופין:

מתני' האשה שנפלו עד שלא תתארס. פ"י בקונטרס ונתארסה אבל נישאת לא והביא ראייה מדתנן עד שלא נישאת ונישאת ר"ג אומר אם מכרה ונתנה קיים אבל לכתחילה משמע דלא תמכור ומשמע לרש"י דעד שלא נישאת משמע אפ"י קודם אירוסין וקשה לר"י דאמרינן בגמ' רב ושמואל דאמרי תרוייהו בין נפלו לה נכסים עד שלא תתארס בין משתתארס ונישאת הבעל מוציא מיד הלקוחות ופריך כמאן דלא כר' חנינא בן עקביא ולא כר"י ואמאי והא הוי כר' חנינא בן עקביא דבעי למימר דהבעל מוציא מיד הלקוחות אפ"י בנפלו לה עד שלא נתארסה ונישאת דהא אעד שלא נישאת ונישאת קיימי אלא ודאי משמע ליה להש"ס דעד שלא נישאת לא מיירי בנפלו לה קודם אירוסין והיינו טעמא דעד שלא נישאת משמע שנפלו לפני נישואין דאין דבר מפסיק בין נפילת נכסים לנישואין ואע"פ דהשתא אין ראייה משם לפירוש הקונטרס מ"מ יכול רש"י לפרש כן בלא ראייה ואין להקשות לפירושו משם לדקדק דוקא עד שלא נישאת דהיינו משנתארסה כדפירש הא נפלו קודם אירוסין וניסת מוכרת לכתחילה דאיכא למימר דה"ה אפילו נפלו לה קודם אירוסין דלא תמכור אלא הא דנקט עד שלא ניסת דמשמע משנתארסה לאשמועינן דאפ"ה אם מכרה ונתנה קיים. רשב"א: **נפלו** לה משנתארסה ב"ש אומרים תמכור. במסכת פאה דירושלמי בפרק ב"ש בעי ר' תנחום

קמי ר' יוסף אמאי לא תני לה גבי דברים שהם מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה
א"ל לא תני אלא דבר שהוא חומר משני צדדין וקל משני צדדין והכא קל
לאשה וחומר לבעל והתניא בית שמאי אומרים הפקר לעניים . הפקר
והרי קל לעניים וחומר לבעל הבית א"ל אינו חומר לבעל הבית שמדעתו
הוא מפקיר וקשה לר"י והא קתני התם ב"ש אומרים ב' שבתות דהוי קל
לאיש וחומר לאשה שאינה נוטלת כתובתה בהדרת שבת אחת כב"ה וי"ל
שאין זה קולא אלא חומרא שמוזהר לגרשה בהדרת שבת אחת אע"פ
שרצונה בכך לאחר מיכן שמא תחזור בה : **סיפא** אימר בזכותו נפלו כו'.
תימה א"כ לב"ה נמי תמכור לכתחילה דכיון שהיא מוחזקת הוי ספק
שלה ודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי כדאשכחן גבי שומרת יבם שנפלו
לה נכסים דתנן התם. מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים ומפרש
בגמרא דנפלו לה כשהיא ארוסה וזיקת ארוסה עושה ספק ארוסה
והואיל והיא מוחזקת היא איהי ודאי ויבם ספק ואין ספק מוציא מידי
ודאי וי"ל דהכא בודאי לינשא קיימא דכל המארס דעתו לישא הילכך
לכתחילה לא תמכור אע"פ שהיא ודאי אבל התם כך עומדת לחליצה כמו
לייבום והואיל והיא ודאי אמרו חכמים דתמכור לכתחילה : **איבעיא** להו
ר"י לכתחילה קאמר או דיעבד. בפירוש רש"י מכתובת ידו כתב שני
לשוונות בלשון אחד פי' דקאי ארישא דקתני עד שלא תתארס מודים ב"ש
וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים וקא מבעיא ליה השתא הנך אמרו לו אי בעו
למימר דלכתחילה לא תמכור אבל בדיעבד מודו דמכרה קיים או דיעבד
דאפי' בדיעבד בעו למימר דמכרה בטל ולפ"ז הדין עמו דגריס בההיא
ברייתא דמייתי מה זו מכרה בטל אף זו מכרה בטל אמר להם על
החדשים אנו בושים כו' ולא גריס מה שכתוב בסיפא בתר אף זו מכרה
בטל אמר להן אף זו לא תמכור ואם מכרה ונתנה קיים אמרו לו הואיל
וזכה באשה לא יזכה בנכסים אמר להם על החדשים כו' דודאי לא גרסינן
ליה דהיכי קאמר אף זו לא תמכור והא תנן בהדיא דמודים ב"ש וב"ה
שמוכרת לכתחילה ובתוספתא נמי לא גרסינן ליה ולשון אחר פירש
לכתחילה אב"ש או דיעבד אב"ה ולפ"ז בחנם מחקו רש"י אלא לפי שאינו
כתוב בתוספתא ואין נראה לר"ת פירוש זה דהא היכי בעי אי אמרו לפניו
דרי"ג שקלו וטרו אליבא דב"ש והא פריך בכולי הש"ס אטו טעמא דב"ש
אתא לאשמועינן ונראה לר"ת דהכי פירושו לכתחילה וקאי ארישא דנפלו
לה עד שלא תתארס דמוכרת לכתחילה וקאמרי אינהו הואיל וזכה
באשה לא יזכה בנכסים ולא תמכור לכתחילה כמו בנפלו לה משתתארס
וקא מהדר להו על החדשים אנו בושים כלומר נפלו לה משתתארס שהם
חדשים שנפלו לה מיד אנו בושים למה לא תמכור אפי' לכתחילה ואתם

מגלגלין עלינו את הישנים שנפלו לה קודם אירוסין שלא תמכור לכתחילה או דלמא דיעבד אסיפא דנפלו לה באירוסין קאי דאמרי ב"ה מכרה קיים וקאמרי אינהו מכרה בטל כמו נפלו לה משניסת והשיב להם על החדשים אנו בושים על אותם שנפלו משנשאת שהם חדשים למה מכרה בטל ואתם מגלגלין את הישנים פי' לא שהן ישנים בשעת מכירה דהא בנפלו לה משנתארסה ומכרה באירוסין איירי דחדשים הם אלא כלומר שהם ישנים כשניסת והא דלא נקט הבעיא ארישא קאי או אסיפא אלא לכתחילה או דיעבד אומר ר"ת שכן דרך הש"ס דבעי בלשון שפושט לבסוף דפשיט ש"מ דיעבד ולא הוה שייך למימר ש"מ אסיפא שאין נזכר בברייתא לא רישא ולא סיפא ת"ש דתניא כו' אמר להם אף זו לא תמכור כלומר בזה אני מודה שהיא כאשתו לענין שלא תמכור לכתחילה והשתא פשיט שפיר דמדקאמר אף זו מכרה בטל ש"מ דאסיפא קאי דארישא לא הוו אמרי מכרה בטל ועוד מדקמהדר להם אף זו לא תמכור לכתחילה ש"מ דאסיפא קאי ועוד יש ליישב אף לפי' הקונטרס קמא גרסי שפיר אמר להם אף זו לא תמכור כמ"ש בספרים דה"ק הואיל וזו אשתו פירוש נפלו לה משנתארסה ונישאת וזו אשתו נפלו לה עד שלא נתארסה ונתארסה מה זו מכרה בטל דמדנקט אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה קיים במכרה באירוסין משמע דמודים שאם מכרה משנשאת דמכרה בטל אע"פ שנפלו לה משנתארסה אף זו מכרה בטל עד שלא תתארס ונתארסה אמר להם אף זו לא תמכור פירוש אף זו שנפלו לה משנתארסה ונשאת דוקא לכתחילה לא תמכור אבל בדיעבד מכרה קיים אבל קשה קצת לרשב"א דה"ל נמי לר"ג להדורי להו אמאי עד שלא תתארס מוכרת לכתחילה:

ב

-

עח

דף

לא כך השיב ר"ג לחכמים. פירוש על הארוסה ששאלו לא הוצרך להשיבם כדאמרינן דתשובה מעולה ונצחת השיבם על הארוסה: **תני** מוכרת ונותנת וקיים. זו היא גירסת הקונטרס ופירש תני במתניי וקשה לרבינו יצחק בן רבינו מאיר דאדרבה היה לו להגיה הברייתא מקמי מתניי ועוד דאם היה מגיה הברייתא הוי ר"ג שפיר כב"ה והשתא דמגיה מתניי הוי ר"ג כב"ש דלבי"ה אפי' באירוסין לא תמכור לכתחילה ועוד כי היכי

דפרידך בסמוך לרב פפא. ור' חנינא בן עקביא כבי"ש טפי ה"ל למיפרך לרב זביד דלדידיה ליכא לשנויי לא נחלקו בי"ש וב"ה בדבר זה דאם ר' חנינא בן עקביא ור"י שניהם לא שנו פלוגתא דבי"ש וב"ה אם כן מי שנאה ונראה דגרסינן תני אם מכרה ונתנה קיים ומגיה הברייתא ורבינו חננאל גריס במתניי מוכרת ונותנת ובברייתא אם מכרה ונתנה ומשני רב זביד תני אם מכרה כו' ומגיה מתניתין מקמי ברייתא כדי שלא להעמיד ר"ג כבי"ש ובתר הכי פריך לרב פפא דלא מגיה מתניתין ור"י כבי"ש ולא גרסינן רבי חנינא בן עקביא כבי"ש ולגירסא זו לא גרסינן בברייתא דלעיל אף זו לא תמכור דהא מתניי קתני מוכרת לכתחילה ולרב פפא דלא מגיה מתניי תיקשי ומיהו קשה קצת דהיכי משלי דלר"י לא נחלקו בי"ש וב"ה בדבר זה הא משמע מתניי דר"י שנה פלוגתא דבי"ש וב"ה דעלייהו קאי: **לא** כר"י ולא כר' חנינא בן עקביא. פי' לא כאמרו לפניו דר"י ולא כאמרו לפניו דרבי חנינא דתרוייהו מודו בעד שלא נתארסה וניסת דמכרה קיים ולא פליגי אלא כשנתארסה וניסת והא דמשמע לקמן בהכותב (דף פג.) דעד שלא ניסת וניסת מכרה בטל דתנן א"כ למה כתב לה דין ודברים שאם מכרה ונתנה קיים ומוקי לה בגמרא בכותב לה ועודה ארוסה א"כ אותם נכסים נפלו לה עד שלא ניסת ובניסת איירי דהא. משמע דאם לא כתב לה דין ודברים כו' מכרה בטל היינו כאמרו לפני ר"ג דלר"ג מכרה קיים ואין סברא לומר דאתיא כרבותינו דחזרו ונמנו: **לימא** תנינא לתקנת אושא. תימה לרבינו יצחק והא תקנת אושא הואי אפי' בנפלו לה מן האירוסין או קודם כדמשמע בהחובל (ב"ק פט: ושם) דקאמר התם תני חדא עבדי מלוג יוצאים בשן ועין לאשה אבל לא לאיש ותניא אידך לא לאיש ולא לאשה מאי לאו מר אית ליה תקנת אושא ומר ליה לא דכי"ע אית להו תקנת אושא כאן קודם תקנה כו' ואמאי לא אמר כאן שנפלו לה באירוסין כאן שנפלו לה אחר נישואין אלא שמע מינה דאפי' נפלו לה באירוסין איתא לתקנת אושא ויש לומר דבלאו הכי משני לה שפיר: **כתבתניהו** לברתה. פי' בקונטרס והודיעה לעדים שלהבריה מתכוונת ואין נראה לרבינו יצחק דא"כ אמאי פליגי רב ענן ורבא אדרב נחמן פשיטא דלא קנתה ונראה לרבינו יצחק דלא אמרה מידי אלא גילוי מילתא בעלמא איכא ולא הוי דברים שבלב שאינם דברים דהכא ודאי הדבר ניכר שלא נתכוונה אלא להבריה דנפשה עדיפא לה כדאמרין בסמוך (וע' תוס' לקמן צז. ד"ה זבין):

עשאוּם כנכסים שאינם ידועים ואלִיבא דר"ש. פסק ר"ח כר"ש בנכסים שאינם ידועין וכן נראה מדקאמר ואלִיבא דר"ש משמע דכל הני דסבירא להו שטר מברחת לא קנה סבירא להו כר"ש דאי בעי למימר דתקיננו רבנן משום תקנת מברחת כמו שאומר ר"ש בנכסים שאינן ידועין ואפ"י רבנן דר"ש מודו בה ולעולם לית הילכתא כוותיה א"כ הל"ל עשאוּם כנכסים שאין ידועים לבעל אלִיבא דר"ש בלא וי"ו דהוה משמע דכי היכי דנכסים שאינם ידועים לא משתעבדי לבעל אלִיבא דר"ש ה"נ מברחת לכ"ע ומדקאמר ואלִיבא דר"ש משמע דוקא לר"ש משום דע"י הברחה הוּו נכסים שאינם ידועים וכבר בא מעשה שטר מברח נכסיו לפני ר"ת שרצה ללוות ורצה שלא ישתעבדו נכסיו לבעל חוב וגם שטר מברח נכסיו שלא ישתעבדו נכסיו לכתובת אשתו ואמר ר"ת שהשטר קיים ומגבין ביה דדוקא הכא דהוי מברחת דלא קני להו בעל. דהוּו נכסים שאין ידועים אמרינן דודאי להבריח נתכוון אבל במעשים אלו דאי לא הוי קני לוקח הויא קני להו ב"ח והאשה וכיון דבהכי לא הוי מוברח אית לן למימר דלמתנה גמורה איכוין: **דקלי** ואילני דקלי. היינו כפי ר"ת בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פב. ושם): דדקלים מתקיימין הרבה ולא כרשב"ם דפ"י התם דאין מתקיימין יותר מד' וה' שנים גבי הא דאמר רב זביד דקל אין לו גזע: **אילני** וגופני אילני. משמע דגופני גריעי מאילני וכ"ש מדקלי דעדיפי מאילני וקשה דאמרינן בהחובל (ב"ק דף צב. ושם) אריסיה דשמואל אייתי ליה תמרי טעמינהו טעמא דחמרא אמר קא מכחשי בגופנא כולי האי אי"ל למחר אייתי לי מקורייהו משמע דגופני עדיפי מדקלי וי"ל דדקלי עדיפי בזה שאין צריך להוציא עליהם כלום כדי לתקן אבל גפנים צריכין יציאה מרובה לזמר ולתקן הכרם דאם לא כן מתקלקל ומי שיכול לטרוח לעובדם ולשומרם כראוי יש בהן ריוח גדול: **כללא** דמלתא. ר"ח גריס גזעו מחליף קרנא אין גזעו מחליף פירא פ"י דבר שאוכל הפירות והקרן מתקיים זהו קרנא ואין מוכרין אותו ליקח ממנו קרקע ודבר שהוא כלה שאין גזעו מחליף הוי כאילו נפלו לה פירות וילקח בהן קרקע ולפ"ז אמרי לה פירא הוא דקאמרי להאי כללא דהא אבא זרדתא ופירא דכוורי אין גזען מחליף כדפי בקונטרס וקשה לרשב"א דמשמע דאמרי לה קרנא קאמרי להאי כללא מדלא נקט אמרי לה פירא לבסוף ועוד דאמר רב נחמן לקמן עיילא ליה גלימא פירא הוי מיכסי ביה כו' הל"ל קרנא הוי ועוד דא"כ הא דקתני פיר גפרית ומחפורת של צריף ר"מ אומר קרן הוי נמי פירות דחשיב כקרן המתקיים והבעל. אוכל

פירות וא"כ קשיא דר"מ אדר"מ דהא קתני במתניתין דלר"מ פירות מחוברין שמין אותם כמה הן יפין וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות וגפרית וצריף לא גריעי מפירות מחוברין ועוד דהשתא הוי ר"נ כר"מ ונראה כפי' הקונטי' ור"ת גרס כר"ח ומפרש דלאו בנפלו לה פליגי אם ימכרם אם לאו דהא קאי אהא דקאמר פשיטא ארעא ובתי ארעא דאיירי בנפלו לה כספים ואהא קאי פלוגתייהו ומפרש דאם נפלו לה כספים ורוצה הבעל לקנות בהם אבא זרדתא ופירא דכוורי וכן משמע מתוך פירוש ר"ח דמפרש גזעו מחליף קרנא כו' הלכך היכא

ב

-

עט

דף

דקתני ילקח בהם קרקע אין קונין אלא דבר שגזעו מחליף אלמא דבלקנות איירי ולפי"ז לא קשה מידי לפי' ר"ח הא דאמר ר"נ פירא הוי ולא דר"מ אדר"מ דהתם מיירי שמכנסת לו גלימא ופיר גפרית וצריף וקרי פירא למאי דאכיל בעל פירות נכסי מלוג אבל הכא מה שקונין בכספים שנפלו קרי קרנא ומה שאין קונין קרי פירא דדין פירות עליו כמו שהפירות ימכרו וילקח בהן קרקע ולפי"ה קשה דמפרש דאין גזעו מחליף מוכרין דהא גלימא אמר לקמן אע"ג דאין גזעו מחליף דמכסי ביה ואזיל וכן פיר גפרית ומחפורת של צריף אמרי רבנן דהוי דבעל אע"ג דאין גזעו מחליף ולר"ת ניחא דאע"ג דאין קונין לכתחילה מכספים אלא דבר שגזעו מחליף כשנופל לה בירושה אין מזקיקין אותו למכור אלא אוכל פירות כמו שהוא עד שיכלה הקרן כיון שיש שיור קצת כמו בגלימא וכל דדמי ליה : **כמאן** לא כרבנן כו'. השתא משמע דסבר ר' ינאי דוולד בהמת מלוג לאשה וא"ת א"כ לימא ולד בהמת מלוג לאשה וי"ל לרבנותא נקט דאפילו כפילא הויא דאשה : **פירא** דפירא לא תקינו ליה רבנן. דוקא במידי דאתי מעלמא כגון כפל ולד בהמת מלוג אבל פשיטא דפירי דפירא נמי תקינו ליה רבנן כדתנן בהכותב (לקמן פג.) לעולם הוא אוכל פירי פירות עד שיכתוב כו' והא דקאמר משלם תשלומי כפל לאשה היינו כפל לחודיה אבל קרן לבעל תימה דגונב בהמת מלוג עצמה שהיא של אשה הוי הכפל לבעל דהא לא הוי פירא דפירא וגונב ולד בהמת מלוג דהויא דבעל הוי הכפל לאשה וריב"ן פירש דכ"ש בהמת מלוג עצמה דהוי הכפל לאשה והכי פי' פירא כיון דלא הוי מעלמא תקינו ליה רבנן והוא הדין פירא

דפירא הא פירא דפירא דאתי מעלמא לא תקינו ליה וכל שכן פירא דאתי מעלמא: **שאני** התם דאיכא עורה. קצת תימה לרשב"א דחשיב עורה שיור הא אם היה רוצה לשוחטה אינו יכול: **והרי** עבדים ושפחות כו'. משמע דזיתים וגפנים זקנים עושים קצת פירות מדפריך עלה מעבדים ושפחות ובעבדים ושפחות מיירי שעושים קצת מלאכה דאם אינם יכולים כלום מה מכירה שייך בהם ועוד דמסיק דפליגי דנפלו לה בשדה שאינה שלה ואי מיירי בזיתים וגפנים שנתייבשו לגמרי מ"ט דמ"ד לא תמכור והא ליכא שבח בית אביה דכיון דנתייבשו לגמרי לא יניח בעל השדה להשהותם אלא ודאי מיירי כשעושין קצת פירות וקשה לר"י מהא דאמר בפי' המקבל (בי"מ דף קט:): דההוא גברא דמשכן פרדסא לחבריה לעשר שנים וקש להי' שנים דפריך למ"ד התם פירא הוי מהא דתנן הכא נפלו לה זיתים וגפנים זקנים ימכרו וילקח בהן קרקע כו' אלמא קרנא הוי דאי פירא הוי יאכל הבעל עצים ומאי פריך הא מיירי שעושין פירות ולהכי חשיב גוף האילן קרנא ולא פירא וה"ה בההוא דמשכן פרדסא דהיכא דלא קש ועושין פירות שלא יקח ב"ח עצים דחשיבי קרנא כל זמן שעושין פירות אחריני ויש לומר דהכי פריך כיון דאמרי רבנן ילקח בהן קרקע לטובת הבעל מדפליג רבי יהודה ואמר שאינה צריכה למכור משום שבח בית אביה א"כ כי יבשו לגמרי נמי קרנא הוי וילקח בהן קרקע דאי פירא הוי אמאי אמרי רבנן ימכרו אדרבה טוב לו לבעל שיאכל פירות מה שהוא וימתין מעט עד שיתייבשו לגמרי ויהיו הכל שלו אלא ודאי קרנא הוי: **[ועי' תוס' בי"ק פט. ד"ה פירא]**

א

-

פ

דף

שיגרא דתמרי. הקשה בקונטרס מאי אפילו והא תמרים עדיפי מגרורות כדאמרי' אכל גרורות ושילם תמרים תבא עליו ברכה ותירץ ר"ת דהא לא קאמר אפילו תמרי אלא שיגרא קבוצים הרבה יחד דאינן טובות כל כך: **אכלה** ערלה. והא דאמר רב יהודה בחזקת הבתים (בי"ב דף לו.) אכלה שביעית וכלאים אינה חזקה פירש שם רשב"א כגון שאכל פירות דאיסורא ולכך לא הוי חזקה שלא אכל כדרך האוכלים ומיהו מדלא מקשה להו אהדדי. נראה דהתם נמי גרסינן הרי זו חזקה וכן גריס ר"ח וכן נמצא בספר של רבינו גרשום וא"ת דהכא משמע דעצי כלאים

מותרים ומ"ש מקשין של כלאי הכרם דאמר בפרק כל שעה (פסחים דף כו:) תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם חדש יותץ ישן יוצן אלמא אסורין וי"ל דהתם בזרוע מעיקרא דאז הכל נאסר אבל הכא איירי בזרוע ובא והוסיפו הפירות מאתים ולא בעצים דאמרינן בפר' כל שעה (שם דף כה. ושם) ובפרק כל הבשר (חולין דף קטז. ושם) זרוע ובא הוסיף מאתים אין לא הוסיף מאתים לא ואין זה דוחק שהפירות הוסיפו מאתים ולא העצים דאורחא דמילתא הוי הכי דזמורות כבר הוי גדולות לפני זריעת כלאים: **ישבע** כמה הוציא ויטול. בפ"י רבינו חננאל מקשין אמאי לא תנא האי נשבע ונוטל בהדי נשבעים ונוטלים דשבועות (דף מד:) ומשני דלא חשיב אלא מידי שמכחישין את הנשבע כגון שכיר וחשוד וחנווני על פנקסו אע"ג דאין הבעל הבית מכחישו מ"מ חנווני ופועלים מכחישין זה את זה אבל הכא ליכא שום הכחשה ומהאי טעמא נמי לא חשיב הבא ליפרע מנכסי יתומים ומיהו ההוא אפי' ביתומים מכחישים נוטל בשבועה ונראה דהתם לא חשיב אלא אותם שצריך להשמיענו דנוטלין דאי לאו דאשמעינן ה"א דאפילו בשבועה אין נוטלין ואע"פ דשכיר למאי דחשיב ליה טרוד בפועליו מן הדין היה לו ליטול בלא שבועה דהוי ליה כאומר הלויתני ואיני יודע אם החזרתי לך דחייב ואינו נשבע אלא להפיס דעתו של בעל הבית מ"מ אי לאו דאשמועינן לא הוה ידעינן דחשיב כאיני יודע ואפילו בשבועה לא היה נוטל אבל הנהו דחשיב בהדי הבא ליפרע מנכסי יתומים אי לאו דאשמועינן הוה אמינא דנוטלין בלא שבועה מחמת השטר לא חשיב להו התם והלשון מוכיח כן דהתם קתני נשבעין ונוטלין משמע דאתא לאשמועינן דנוטלין והכא קתני לא יפרעו אלא בשבועה משמע דאילאו דאשמועינן הוה אמינא דנוטלין בלא שבועה ואע"ג דתנא דברייתא בהכותב (לקמן דף פז:) חשיב פוגם שטרו בהדי הנהו דנשבעין ונוטלין ההוא תנא לא מחלק אי נמי איכא למימר טעמא כמו שאפרש לקמן בעזרת השם: **איסתלק** ליה בעל אסתלקו להו. אע"ג דאמרינן (ב"מ דף עו.) השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם יש לומר דהכא האריסין יודעין שהקרקע של אשה היא ועל מנת כן נכנסו שאם תתגרש ויפסיד הבעל הכל אין להם עליו כלום דזה הם יודעים שהבעל לא יניח מלגרש אשתו בשבילם ודעתם להפסיד עמו כיון שלא התנו:

נכסים בחזקתן. פ"ה דכי היכי דפליגי אמוראי בפרק מי שמת (ב"ב דף קנח: ושם) בנפל הבית עליו ועל אשתו דקתני נמי התם נכסים בחזקתן ואיכא למ"ד בחזקת יורשי הבעל לפי שהיו באחריותו ואיכא למ"ד בחזקת יורשי האב לפי ששלה היו ואיכא למאן דאמר שהיו בחזקת שניהם ויחלוקו הכי נמי פליגי הכא ואין נראה לרבינו תם אלא הכא מודו כולי עלמא שהם בחזקת יורשי הבעל דהיבם כבר היה מוחזק בנכסים קודם מיתתה משעת מיתת אחיו שהוא יורש דאין לה ליקח כתובה כלל עד שתחלוץ ובית שמאי נמי מודו לבית הלל בהא כדאמר בהחולץ (יבמות דף לח. ושם) אבל בנפל הבית עליו ועל אשתו מוחזקין יורשי אב בנכסים כמו יורשי הבעל דהללו באין לירש והללו באין לירש שעדיין לא הוחזקו בנכסים לא זה ולא זה ולהכי פליגי התם בחזקת מי ולבית שמאי יחלוקו בכל הנכסים אף בנכסי צאן ברזל דהתם קתני יחלוקו סתמא ולא קתני יורשי הבעל עם יורשי האב כדקתני הכא דמשמע דווקא בנכסי מלוג שבהן יורשי האב עיקר כמו שמדקדק בהחולץ ועוד דאי פליגי נמי הכא אם כן למאן דאמר בחזקת יורשי האשה תיקשי דאם כן בית שמאי מוקמי נכסי צאן ברזל בחזקת יורשי האשה טפי מנכסי מלוג דבנכסי מלוג קאמרי דיחלוקו ובנכסי צאן ברזל מודו לבית הלל דהווי בחזקת יורשי האשה למאן דאמר וזה אינו דבפרק אלמנה ביבמות (דף סו.). משמע דנכסי צאן ברזל בחזקת הבעל קיימי טפי כדקתני התם דעבדי צאן ברזל יאכלו בתרומה ולא עבדי מלוג וכן בכמה דוכתי ועוד למ"ד התם נמי בחזקת יורשי הבעל הוי טפי בחזקת הבעל מנכסי מלוג דבנכסי מלוג קאמרי דהווי בחזקת יורשי האב והא דלא עריב ותני נכסים עם הכתובה כדי ליתן טעם לדבר כלומר בחזקת מי שהיו עד עתה דהיינו הבעל אבל על הכתובה לא הוצרך טעם שדבר פשוט הוא דהווי בחזקת הבעל טפי מנכסי צאן ברזל וטעם זה אנו צריכין כמו כן לומר התם למ"ד בחזקת יורשי הבעל ובהחולץ הארכתי: **יורשי** הבעל קברי לה דקא ירתי כתובתה. וא"ת לפירוש הקונטרס דאין ליורשי הבעל אלא מנה ומאתים ולא נדוניא והא אמרי' בפרק נערה (לעיל דף מז:): דקבורתה תחת נדונייתה מדאינו חייב לקבור ארוסתו וי"ל דשומרת יבם היתה ראויה ליטול קצת מנה ומאתים כדמסקינן דיבם כאחר דמי והוי כאילו הכניסה לו נדוניא שהיתה כתובתה על נכסי בעלה ואותו השעבוד היא מכנסת לו והרי היא כאילו נטלה והחזירה לו ולא דמיא לשאר ארוסה דלא מכנסה ליה מידי ולפי זה אפילו ביבמה מן האירוסין מיבעיא ליה: או דלמא

יורשי האב קברי לה דקא ירתי נכסים הנכנסים והיוצאין עמה. לפי הקונטרס למאן דאמר בחזקת יורשי האשה הוה ליה למימר דקא ירתי נמי נדונייתה אלא ניחא ליה לאסוקי אפי' למאן דאמר בחזקת יורשי הבעל וא"ת מאי קא מבעיא ליה והתניא לעיל קבורתה תחת כתובתה דהיינו נדונייתא ולא נכסי מלוג וי"ל דלאו דוקא נקט התם כתובתה דה"ה נכסי מלוג אלא דרגילות הוא טפי שמכנסת האשה לבעלה נכסי צאן ברזל מנכסי מלוג ולפירוש הקונטרס נמי מנה ומאתים דהכא כנדוניא דמי כדפירשנו :

א

-

פא

דף

איזוהי אלמנה שיש לה שני יורשין כו'. מיתורא דמתני' דייק אבל עיקר מתני' לא מיירי בשומרת יבם אלא בסתם אלמנה דהא קתני מנכסי יתומין ושומרת יבם לית לה יתומין : **ולימא** אח אחי יורש כו'. לפ"ה פריך שפיר אח אחי יורש דאיני יורש מנכסיה כלום אלא מנה ומאתים של אחי הלכך אשתו אין אני קובר אבל לפי ר"ת דנדוניא לכ"ע בחזקתו אינו מיושב כל כך שהרי הנכסים של אשה היו וכן גם לפירוש הקונטרס למ"ד בחזקת יורשי הבעל צריך ליישב וצריך לפרש דהכי פריך ולימא אח אחי יורש כלומר זכותו של אחי אחי יורש כמו שהיה עושה הוא אם היה קיים אבל חובתו לא אירש כדאמר באלו נערות (לעיל דף לד :) הניח להן אביהן פרה שאולה משתמשים בה כל ימי שאילתה מתה אין חייבים באונסיה : **משום** דבאין עליו משני צדדין אם אחיו יורש יקבור את אשתו. כלומר אם באת לומר שאינו יורש כלום ממנה אלא מאחיו אם כן בעי למימר דהרי הוא כאילו אחיו קיים ולהכי לא באתה לידי גיבוי יקבור את אשתו כלומר יחשוב לגמרי כאילו הוא חי ויקבור אשתו כמו שהיה הוא קוברת ולפי זה דווקא בנפלה מן הנשואין ואם אינו קובר דלא חשיב כאילו הבעל חי א"כ באתה לידי גיבוי ויתן לה כתובתה : **מאן** שמעת ליה דאית ליה מדרש כתובה ב"ש. ולב"ה דלית להו מדרש כתובה ניתנה כתובה לגבות מחיים אע"ג דאינה גובה כתובתה קודם חליצה לענין זה ניתנה לגבות שיהיה לה קבורה תחת כתובה וא"ת והא ב"ה נמי אית להו מדרש כתובה דחזרו להורות כב"ש כדאמר בפי האשה שלום (יבמות קיז. ושם) ולעיל סוף פי נערה (דף נג. ושם ד"ה שאין) פירשתי ולפי מסקנא דשמעתין מצי

דרשי ב"ה מדרש כתובה: **ושמעיי** להו לב"ש דאמרי שטר העומד לגבות כגבוי דמי. אף ע"ג דלאביי לית ליה דכגבוי דמי כדמשמע בהחולץ (יבמות לח:): דפריך לרבא מההיא דנפל הבית עליו ועל אביו בכתובה מודה דכגבוי דמי משום חינא כדאמר התם א"נ בתר דשמעה מרבא סברה: **שותות** והביא האיש כו'. משמע דבסדר המשנה גרסינן או שותות ולא כמו שהיה כתוב שם בספרים לא שותות ותימה דהתם עיקר מילתיה ולא פריך לה כלל: **והא** בעינן לכשתנשאי לאחר כו'. מצינו למימר דפריך לבית שמאי דנהי דאית להו לבית שמאי שטר העומד לגבות כגבוי דמי מיהו לענין זה מהני מדרש כתובה לכשתנשאי לאחר דלא יהיב לה קבורה מידי דהוי ארוסה דאע"ג דכגבוי דמי אין לה כתובה ומשני יבם נמי כאחר דמי ואי הוה גרסינן אלא הוה אתי שפיר דהדר ביה משינויא דלעיל ואתי האי טעמא נמי לבית הלל ומצו דרשי שפיר מדרש כתובה דכיון דכאחר דמי חשיב כאילו גבתה והחזירה לו הואיל והיא קצת בת גבייה אי נמי מצי למימר דלבית הלל פריך דלית להו כגבוי דמי אע"ג דס"ד דלית להו מדרש כתובה מ"מ פריך שפיר דהשתא ומה התם ביבמות לא בעו ב"ה למדרש כתובה כדי לגבות אלא מפסדי לה כתובה כ"ש הכא שיש לה להפסיד כתובה ע"י מדרש שיאמרו בית הלל שתפסיד: **יבם** נמי כאחר דמי. ואע"ג דבפ"ק דקדושין (דף יג:): אמר גבי ואיש אחר יקחנה דיבם לא מקרי אחר הני מילי בלשון תורה אבל בלשון חכמים איקרי אחר. **הרוצה** שימכור בנכסי אחיו. לפי שאינו יכול למכור ומכרו בטל לאלתר אפי' קודם שתבא לידי גבייה דהחמירו חכמים ביבמה לפי שלא כתב לה כל נכסי אחראין לכתובתיך ולכך תיקנו שאינו יכול למכור כלל שלא תצטרך לחזור ולטרוח ולטרוף מן הלקוחות ואפי' ישאיר לה כנגד כתובתה אינו רשאי למכור השאר דחיישינן שמא יאבדו או ישתדפו השדות שישאיר וא"ת מ"מ מה מפסדת והא אמר לקמן דאי לית לה מראשון תקינו לה משני וי"ל דמפסדת שצריכה לחזור ולטרוף הלקוחות דאפי' אי לית לה מנכסי הראשון אלא משעבדי לא תקינו לה רבנן משני דאי לאו הכי מאי אהני ליה מה שכתובתה על נכסי בעלה הראשון: **מגרשה** בגט. וא"ת והואיל וטעמא משום דלא כתב לה דקנאי יכתוב לה ולא יצטרך לגרשה וי"ל שאין האשה חפצה דניחא לה שיהו על נכסי בעלה הראשון הואיל והם כל שעה בעין שאין רשאי למוכרם ואין לנו לכופה למחול דינה ופי' בקונטי' והא דתנן בהניזקין (גיטין נה:): לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל הא אוקימנא באותן ג' שדות והקשה ה"ר שמואל דכ"ש בשאר נכסים כדאמרין בחזקת הבתים (ב"ב דף נ. ושם) למעוטי מאי אילימא למעוטי שאר נכסים

כל שכן דהוה ליה איבה דאמר לה עיניך נתת בגירושין ובמיתה לכך נראה לר"י לפרש מקחו בטל משעת טריפה וגי שדות לאו למעוטי שאר נכסים אלא אפי"ג שדות מקחו קיים עד שעת טריפה ויש ליישב פי' הקונטרס דמקחו בטל משמע דבטל לאלתר ובחזקת הבתים (ב"ב נ. ושם) ה"פ למעוטי מאי דלא מצי אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי אילימא למעוטי שאר נכסים דלא תטרוף לגמרי כל שכן דהויא לה איבה והא דלא קאמר למעוטי שאר נכסים דאין מקחו בטל לאלתר דמילתא דפשיטא היא דאין מקחו בטל אלא באותן ג' שדות דהא כל אדם מוכר קרקעות המשועבדות וממילא ידענא דדוקא באותן שלש שדות קתני דמקחו בטל ומשום למעוטי שאר נכסים דאין מקחו בטל לא אצטריך ליה לאוקומא באותן ג' שדות אבל קשה לרשב"א דהיכי מצי למימר דפשיטא ליה דבשאר נכסים אין מקחו בטל הא מקמי דמוקמינן לה התם באותן ג' שדות הוה ס"ד דמיירי בשאר נכסים אע"ג דקתני מקחו בטל: **ואם** איתא נייחד לה שיעור כתובה כו'. הואיל וחשבת לה כאילו גבתה והחזירה לו: **ולטעמיך**. פירוש דלא אסקת אדעתך טעמא דאיבה לותבה ממתני' דמשמע הכי לא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת על השלחן כדי למכור השאר אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה ואינו יכול למכור שום דבר: **אלא** עצה טובה קמשמע לן. פי' בקונטרס שמא יאבדו המטלטלין ונמצאת שלא בכתובה וצריך לכתוב כתובה אחרת וזה אינו אלא לר' מאיר דאמר. אסור לאדם להשהות את אשתו שעה אחת בלא כתובה ונראה לר"י עצה טובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ולרשב"א נראה דגבי אשתו הויא עצה טובה שאם ייחד לה מטלטלין לא יוכל להוציאה לכך טוב לו שיהיו כל נכסיו אחראין לכתובה ויוציא הכל ולבסוף דמסיק טעמא דרבי אבא משום איבה הויא טעמא דמתניתין נמי משום איבה בין ביבמתו בין באשתו: **לא** יאמר הואיל ואני יורש החזקתי. וא"ת ולמחול לנפשיה דהא אמרי". המוכר שטר חוב לחברו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל וי"ל דשאני הכא דאינו יורש אלא מכחה אי נמי כר' מאיר דדאין דינא דגרמי ומגבי ביה דמי שטרא מעליא כדאמרי' לקמן (דף פו.).: **ודלמא** דטבא ליה עבדו ליה. פירש בקונטרס שתהא הקרן קיימת ויאכל פירות וקשה דלא סגי דלא אשמועינן אלא בנכסי אחיו ונראה דטבא ליה עבדו ליה דהיינו דהוי

שלוש בית טפי [שתהא בטוחה] יותר לפי שלא כתב לה דקנאי ודקנינא אי נמי דלא זילי נכסי כל כך כשיש לה הרבה מנכסי בעלה הראשון שתטול כתובתה מהן ולא יהיו יראין הלקוחות שתטרוף מהם ואם תאמר ונימא נמי שלא יהיה מכר מהאי טעמא משום דטבא ליה עבדו ליה וי"ל דמשום טובתו לא נפסיד ללקוחות: רבי מאיר היא דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה. אומר ר"ת דלא אמר ר"מ לגבות מיתמי אלא דוקא מיניה ויבם במקום אחיו קאי והוי כמו מיניה וכן משמע בכמה דוכתי דבמיניה פליגי וליכא למימר דלר"מ [מטלטלי] דיתמי נמי משתעבדי לכתובה וכמקרקעי דמי דא"כ אפי" לית לן דרבי נתן דין הוא שתגבה ממנו כאילו הוּוּ מקרקעי ועוד דהשתא מלוה דעדיפא דמודו רבנן דגבי מיניה אפילו מגלימא דעל כתפיה מודה ר"מ דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי ליה כתובה דגריעא דלרבנן אפילו מטלטלי דידיה לא משתעבדי כ"ש דלר"מ לא משתעבדי לה מטלטלי דיתמי וא"ת דבפרק נושאין על האנוסה (יבמות דף צט. ושם) תניא יש מוכר את אביו להגבות לאמו כתובה כיצד כו' וקאמר הא מני ר"מ היא דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה והשתא הא אפילו ממטלטלי דיתמי לא גביא כדפרישית כ"ש ממטלטלי דמקבל מתנה דאליס טפי כדמשמע ביש נוחלין (ב"ב דף קלג.). דדייק השתא בירושה דאורייתא אלמנתו ניזונת מתנת שכיב מרע דרבנן לא כל שכן משמע אבל מתנת בריא דהויא דאורייתא אינה ניזונת אלמא גריעא ירושה ממתנת בריא וי"ל דההיא דיבמות איירי במתנת שכיב מרע דגריעא מירושה:

א

-

פב

דף

לא אשכחן תנא דמחמיר תרי חומרי בכתובה. ואם תאמר והא דתנן בהכותב (לקמן דף פד. ושם) מי שמת והניח אשה ובעל חוב ויורשין והיה לו פקדון או מלוה ביד אחרים ר' טרפון אומר ינתנו לכושל שבהם ומפרש בגמרא לכתובת אשה משום חינא ולמאן דאמר נמי לכושל שבראיה אם היתה כתובת אשה כושל היה מודה או אם לא היה בעל חוב כלל היו נותנין לאשה ואי הוה מפרשינן דהתם לא מן הדין אלא מצוה ליתן לכושל שבהם הוה ניחא ואפי" אי דינא הכי יש לומר דשאני התם דאין היורשין מוחזקין מן הפקדון והמלוה לכך אין צריך לדרכי נתן תדע דלא חשיבי

מוחזקין דהא אי הוו חשיבי מוחזקין לא הוו מטלטלי דידהו משתעבדי לכתובה או לב"ח אבל הכא הרי היבם מוחזק מאותה מלוה שהרי הוא החייב ואפי' היו אחרים חייבין הוה חשיב יבם מוחזק דבמקום אחיו קאי לכך צריך דר' נתן: **פומבדיתאה** רמאה. ואם תאמר ומה רמאות עשה האמר רב יוסף לא הוי זביניה זבינא ועוד דמה תיקן בכך דאמר איפלוג מהשתא ואומר רבינו יצחק דלעיל חזר בו הפומבדיתאה ולא רצה ליתן אחר שיבם והא דקאמר רב יוסף כו' לא משום שהיה צריך לאותו מעשה אלא לפי ששייך עליו אותו הדין: **התם** בידו הכא לאו בידו. פירש בקונטרס הלכך כי אמר ליה נמי לכשאכנוס זכה מעכשיו לאו מידי הוא דקיימא לן כרב יוסף דפסקין לקמן הלכתא כוותיה ואפי' אית לן יבם ואח"כ חילק מה שעשה עשוי השתא מיהא לאו בידו הוא וקשה לרשב"א דמאי שנא מדאמר רב בפ"ק דבבא מציעא (דף טז: י) שדה זו לכשאקחנה ממך קנויה לך מעכשיו קנה אע"ג דלאו בידו וי"ל דרב סבר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ולא קיימא לן הכי דפסקין בפרק אף על פי (לעיל דף נט.) כרבי יוחנן הסנדלר: **הא** דאמר מעכשיו והא דלא אמר מעכשיו. לא דמי לאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים ולא בא אחר וקידשה בתוך שלשים יום דמקודשת אע"פ שנתאכלו המעות אע"פ שלא אמר מעכשיו כדאמרינן בפרק האומר בקידושין (דף נט.) דבכסף ודאי לא בעינן מעכשיו שאם לא תתקדש לו חייבת לשלם והוי כאילו הכסף בעין לאחר שלשים אבל הכא גבי משיכה אם לא אמר מעכשיו לא קנה לאחר שלשים יום דבשעת קנייה כבר פסקה המשיכה ורב נמי דאמר בפרק קמא דבבא מציעא (דף טז:) שדה זו לכשאקחנה ממך קנויה לך מעכשיו קנה היינו (מעכשיו) משום דסתם קניית שדה הויא בשטר ולכך צריך מעכשיו שמא יאבד השטר או יקרע ולא יהיה בעולם בשעת קנייה ואע"ג דרב מספקא ליה באומר מעכשיו ולאחר ל' אי תנאה הוי אי חזרה הוי במעכשיו לכשאקחנה קנה דהא דקאמר לכשאקחנה היינו משום דאינה שלו עתה ואינו יכול להקנותה אלא לכשיקחנה ועוד כיון דקאמר מעכשיו לבסוף ליכא לספוקי במידי ואם תאמר ור' יוחנן דהכא מאי קסבר אי חזרה הוי אמאי קנה דכיון דחזר בו הא בטל מעכשיו ואי תנאה הוי אמאי בעינן שתהא עומדת באגם דהכי משמע בהכותב (לקמן דף פו: ושם) דדוקא בעומדת באגם קנה דאפילו עומדת ברשות מקנה נמי דהא קנה מעכשיו כיון דתנאה הוי ולא חזר בו עד לאחר שלשים וי"ל דר' יוחנן לטעמיה דלית ליה תנאה הוי ולא חזרה הוי אלא מעכשיו מתחיל הקנין ואינו נגמר עד לאחר שלשים וכן אית ליה בהאומר בקידושין (דף ס.) ולהכי צריך שתהא בסוף שלשים באגם שהוא מקום הראוי למשיכה

ובהאשה רבה (יבמות צג. ד"ה קנויה) הארכתני : **והתלושין** כל הקודם זכה. ואם תאמר בשלמא קדם הוא זכה דקסבר דמטלטלין לא משתעבדי לכתובה כדפירש בקונטרס אלא קדמה איהי אמאי זכתה לר' עקיבא דאמר לקמן (דף פד.) דאין מרחמין בדין אלא ינתנו ליורשין ואית ליה דאפילו קדמה היא לא זכתה כדמוכח התם בגמרא וי"ל דהתם דלגבות אפילו קדמה איהי לא זכתה אבל הכא שאין לה אלא שיעבוד בעלמא לא חשו ולקמן הארכתני : **ויבמה** אמר רחמנא. וליכא למימר ואימא הכי נמי דאיצטריך ויבמה לכמה דברים :

ב

-

פב

דף

מהו דתימא מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה כו'. הא פשיטא דכשיבמה מותר לבא עליה ביאות הרבה כמו שירצה ולית לן למימר מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה בביאה ראשונה דסברא הוא דלא אמר רחמנא ויבמה כדי לגרשה לאלתר אבל בנישואי אחריני אימא תיקום באיסור אשת אח : **התם** הוא דלא כתב לה דקנאי כו'. מתוך פירוש הקונטרס משמע דבאשתו כיון שכתב לה אם יאבדו חייב לשלם והוה אמינא דיכול לייחד קא משמע לן דאפילו הכי אינו יכול לייחד דכיון דסבורה דלית לה לא סמכה דעתה אע"ג דאית לה הויה בעילתו בעילת זנות כדמוכח באע"פ (לעיל דף נו : ושם) וקשה לרשב"א דמשמע בריש אע"פ (שם דף נה.) דבאשתו כשמייחד לה מטלטלין סתמא אין אחריותן עליו אע"ג דכתב לה דקנאי גבי אין עושין כתובת אשה מטלטלין בשלא קיבל עליו אחריות ועוד הקשה דמה מפסדת יבמתו כשמייחד לה דכי היכי דבאשתו קאמר כשייחד לה סתם ונאבדו חייב לשלם יבמתו נמי כשייחד לה סתם ונאבדו חוזרת על נכסי בעלה הראשון דאחריות כתובתה עליהם ורבינו יצחק פירש התם הוא דלא כתב לה כלומר אי לא תנא אלא רישא הוה אמינא דטעמא כדבעינן למימר לקמן דלא ייחד לה ליבמה כדי למכור שאר נכסים דאינו יכול למכרם כיון דלא כתב לה דקנאי אבל באשתו לא שייך לומר שלא יוכל למכור מהאי טעמא דהא כתב לה דקנאי : **קא** משמע לן כרבי אבא. שאינו יכול למכור בנכסי אחיו כלל וא"ת והא מרישא שמעינן לה דתנן הניח אחיו מעות ילקח בהן קרקע כו' וכיון דצריך לקנות אם כן אי אפשר לו למכור וי"ל דאי מרישא ה"א דוקא כנגד כתובתה אבל כל

הנכסים לא קמ"ל ממשנה יתירא: אבל יבמתו דלא איהו כתב לה כו'. תימה וליתני ההיא דהכא ולא ליתני ההיא דלקמן דאשתו שמעי' מק"ו דיבמתו וי"ל דשמא הוה אמינא סברא איפכא: בתחלה היו כותבין לבתולה מאתים כו'. פירוש היו מיחדים לה כתובה ולא היה אחריות הכתובה על כל הנכסים אם יאבדו אלו המעות והיו מזקינן ולא היו נושאים נשים שלא היו רוצות לינשא שהיו יראות שמא יצניעו היורשין אותם מעות שיחדו לה לכתובתה התקינו שיהו מניחין אותה בבית אביה שאין היורשין יכולין להצניען ומה שלא תיקנו מתחלה ליתן לידה אותן מעות כמו שתיקנו בסמוך כשהיו עושין מהן קלתות היינו משום דאין דרך ליתן לה מעות לשמור אבל כלים רגילה היא לשמור א"נ. לא ממש היה נותן מעות ומיהו אין כל כך המעות ברשותה כמו הקלתות שנותנת בהם חפציה והם כל שעה אצלה ולא היו היורשין יכולין להצניעם כמו המעות ואפילו היו יכולין להצניען כמו המעות אינן רשאים דכשרואין אותן ניכר לכל שהוא שלה וכן פירש ר"ח שהיו נותנים לה ועדיין כשהיה כועס עליה אומר לה לכי אצל כתובתיך שבתחילה לא היה אומר לה שפעמים כשהיה דחוק למעות היה מפייסה ומלוה לו והוא משלם לה אבל עכשיו אינם ברשותה ולא היה נהנה מהם כלל התקינו שיהו מניחין אותם בבית חמיה והיתה עושה מהן. קלתות וכשהיה דחוק למעות ביותר היתה משאלת לו למשכנם ועדיין כיון שלא היה אלא ריוח מועט כשכועס הרבה אומר לה טלי כתובתיך וצאי עד שבא שמעון בן שטח ותיקן שיהיו כל נכסיו אחראין ולא היה מייחד לה כלום וסומכת על כל נכסים שעתה היה קשה עליו להוציא מעות וליתן לה: עביט של נחושת גרסינן. שנותנין בו ענבים ומוליכין למעצרתא ודוגמתו בפרק איזהו נשך (ב"מ דף עב:) ועל העביט של ענבים כן נראה לרבינו תם:

מתני' הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך הרי זה אוכל פירות כו'. והא דתנן בחזקת הבתים (ב"ב מב. ושם) ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו ופריך בגמרא. פשיטא כיון דמשתעבדא ליה לפירא פירא הוא דקא אכיל לא צריכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך לאו דוקא דא"כ אכתי משעבדי ליה לפירא אלא לא חש להאריך ואיירי דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן: **דין** ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן בחייד ובמותך. ברוב ספרים גרסי' ובפירי פירותיהן וצ"ל דסתם לן כרבי יהודה וא"ת תפשוט מהכא בגמרא דעד עולם לאו דוקא מדלא תנא ליה ושמא לא חש להאריך אלא לסתום כר' יהודה: **ואין** לי עסק בה. וא"ת דאמרינן בהשולח (גיטין מג: ושם) גבי המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא בן חורין וצריך גט שחרור ואם כתב לו אונו זהו שחרורו מאי אונו אמר רב ששת דכתב ליה לכשתברח ממנו אין לי עסק בך משמע דאין לי עסק בך הוי לשון טוב ונראה לרשב"א דאין לי עסק בך הוי כמו שאומר לו הרי את לעצמך הילכך גבי עבד שיכול לזכות בעצמו קני אבל שדה איך יזכה בעצמו: **כדרב** כהנא כו'. ואם תאמר היכי מייתי ראייה דמהני לשון דין ודברים שהוא לשון גרוע דלמא כל הנהו דמייתי מיירי בלשון טוב ואי אפשרי בה דמייתי הוי לשון טוב כדמוכח בפרק בתרא דכריתות (דף כד.). ויש לומר דמדקאמר נחלה הבאה לו לאדם דווקא ולא שבאת לו כבר משמע דבלשון גרוע מיירי דבלשון טוב אפילו באת לו כבר יכול להתנות עליה ולר"י נראה דאלשון דין ודברים אין צריך להביא ראייה דמהני דמסתברא הוא דמהני היכא דלא באה לידו כמו בעלמא לישנא מעליא אלא מייתי ראייה דלא תיקשי למאי דאוקמה בכתב לה ועודה ארוסה היכי מצי מקני לה והא קיימא לן דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואף על גב דרבי ינאי דמוקי לה בכותב לה ועודה ארוסה סבר בהאשה רבה (יבמות צג. ושם) דאדם מקנה מכל מקום מייתי ראייה לדידן דקי"ל דאין אדם מקנה מדרב כהנא שיכול להקנות בכה"ג ולבסוף מייתי ראייה דרבא ליתן טעם דיכול להתנות אף על פי שלא בא לעולם דכיון דלטובתו תיקנוה יכול לומר אי אפשרי באותה טובה ובמילתיה דרבא לחודא לא סגי בלא מילתיה דרב כהנא דממילתיה דרבא לא שמעי' שיכול להתנות בדבר שלא בא לעולם אע"ג דקאי על מילתיה דרב הונא דאיירי במזונות שלא באו לעולם התם אינו חידוש במה שאין לה מזונות דאטו יש לה ליטול מזונות בעל כרחיה וכשרוצה חוזרת בה ולא קא משמע לן רב הונא אלא שיכולה להפקיע מעשה ידיה מבעלה וא"ת בלא רב כהנא נמי למה

לא יוכל להסתלק בכותב לה ועודה ארוסה מידי דהוה אשאר כסות ועונה (לעיל דף נו.). דלרבי יהודה בדבר שבממון תנאו קיים ורבי מאיר נמי לא פליג אלא משום דקסבר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ויש לומר דהכא מיירי באומר לה שלא דרך תנאי אלא אומר לה דין ודברים אין לי בנכסידך ועוד דלאשה איבעי לה לאתנווי ומתני הבעל והוה ליה פטומי מילי בעלמא והשתא מייתי מדרב כהנא דנהי דמכח תנאי לא מהני מכח סילוק בעלמא מועיל: **קנו** מידו מהו. פירש בקונטרס דאברייתא קאי וקשה לר"י דמה יש להועיל שם קנין שהרי למי מקנה אותה והלא לכ"ע מפקר לה ונראה לר"י דאנשואה קאי דאמרינן דידו כידה אי מהני לה שום קנין או לא:

דף פג - ב

בוצינא טב מקרא. לא כפי' הקונטרס דפירש דשניהן מין דלעת הן דהא קישואין מתרגמינן בוצינא וקרא היינו דלעת כדמוכח בפ' הנודר מן המבושל (נדריים נא.) וקישואין ודילועין שני מינין הן כדתנן במס' כלאים (פ"ג מ"ה) נוטע אדם קישות ודלעת בתוך גומא אחת ובלבד שיהא נוטה שער שורה זו לכאן ושער שורה זו לכאן ודלעת גדולה וחשובה יותר מקישואין אלא שמאחרת להתבשל והקישות ממהרת לבשל ומשל הדיוט כך הוא שאדם אוהב הקישות יותר שיהנה בה מהרה ממה שהוא אוהב דלעת ולהמתינה אע"פ שהיא טובה יותר. ר"ת: **מיתה** שכיחא. שמא משום דרוב פעמים מסתכנת בלידה: **מכירה** לא שכיחא. שקשה לה למכור משום שבח בית אביה: **רב** אשי אמר בנכסייך ולא בפירותיהן. למאי דלית ליה לרב אשי יד בעל השטר על התחתונה תימה אמאי קתני שאם מכרה ונתנה קיים בדיעבד לכתחילה נמי תמכור: **פירי** פירות דוקא. ואפי' לא כתב עד עולם נסתלק כאילו כתב עד עולם אבל אין לפרש דאי פירי פירות דווקא עד עולם לא מהני דהא מסיק אם תמצא לומר פירי פירות דווקא עד עולם למה לי הא קמ"ל דכיון דכתב לה פירי פירות כמאן דכתב לה עד עולם דמי משמע דעד עולם פשיטא ליה טפי דמהני אפילו כשנאמר פירי פירות דווקא: **הוה** אמינא עד עולם אפירות. פי' בקונטרס דהוי עד עולם לא בשנה ראשונה ולא בשניה וקשה לר"י דמה לי ראשונה ומה לי שניה ועוד דאפי' רבי יהודה מודה דפירות גופייהו לא

אכיל לעולם ואפילו לא כתב לה עד עולם אלא דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן מדלא פליג אלא בפירי פירות אלא הכי פירושא הוה אמינא עד עולם אפירות שבחייה ובמותה לא יאכל פירות להכי איצטריך פירי פירות לומר דלא יאכל לעולם לא פירות ולא פירי פירות: **וקסבר** ירושת הבעל דרבנן ועשו חיזוק. וא"ת בפירות אמאי תנאו קיים לכ"ע וי"ל דבפירות דלא שכיחי לא עבדו רבנן חיזוק כדאמרי' בריש אע"פ (לעיל נו: ושם) אבל ירושת הבעל שכיחא דנכסי צאן ברזל שכיחא טפי מנכסי מלוג דאפילו ליתומה עניה אין פוחתין מחמשים זוז:

א

-

פד

דף

וסבר רב תנאו קיים והא איתמר כו'. ואע"ג דבפרק הזהב (ב"מ דף נא: ושם) מוקי רב נפשיה אפי' כר' יהודה דאמר בדבר שבממון תנאו קיים דעד כאן לא קאמר ר' יהודה התם אלא דיזעה וקמחלה הכא מי ידע דמחיל הכא ליכא לשנויי הכי דה"נ לא ידע דמחיל שהרי אינו ברור לו שהיא תמות בחייו שמא הוא ימות בחייה לכך פריך שפיר: **ורב סבר** דאפי' בדרבנן תנאו בטל. פירש בקונטרס דהיינו בפירות וקשה לר"י דא"כ רב דלא כחד דהא במתניתין אפילו לר' יהודה מהני תנאה בפירות והיינו משום דלא שכיחי כדאמרי' בריש פרק אע"פ (לעיל דף נו:) ונראה לפרש בדרבנן היינו בעלמא בשום דבר דהוי מדרבנן: **משום** פגם משפחה לישקול דמי וליהדר. תימה לרשב"א דא"כ מאי איריא ביובל אפי' בלא יובל נמי דע"כ ביובל איירי דאי בלא יובל קאמר דמחזיר א"כ אמאי איצטריך ליה לרב למימר דסבירא ליה דירושת הבעל דאורייתא הו"ל למימר דרבנן ועוד דאיובל מיתנייא וצריך לומר דליכא פגם משפחה עד היובל שאז כל . הירושות חוזרות וזו אינה חוזרת וניכר שהם קבורים בשל אחרים: **לכתובת** אשה. תימה דהא תנן בבכורות בפרק יש בכור (נב. ושם) דאין אשה נוטלת בראוי ומלוה חשבי ליה רבנן ראוי בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכה: ושם) וצריך לחלק דדוקא גבי בכור חשיבה מלוה ראוי ולא לכתובת אשה: **לכתובת** אשה משום חינא. פירש ר"ח שימצאו הנשים חן בעיני האנשים ויהיה להן קופצים יותר וכן משמע בערוך ובירושלמי וכן משמע לקמן בפ' אלמנה (דף צז:) דפריך למ"ד משום חינא יורשים מאי חן איכא ומשני שירשתה בתה או אחותה פ"י שאף היא

צריכה שיקפצו עליה בני אדם ולפיי הקונטרס נמי יש לפרש דכיון שרואות בתה ואחותה שכך בקל באה להם כתובה נשאות יותר ברצון לאנשים ואל תתמה דהכא יפה כח האשה מכח בעל חוב משום חינא ולענין זיבורית תנן בהניזקין (גיטין מט: ושם) דבעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית וגירעו כחה מכח בע"ח משום דיותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא ולא חשו משום חינא לעשות דינה בבינונית כבעל חוב דאין לדמות תקנת חכמים זו לזו כענין שמצינו משקי בי מטבחיא דכן שהקילו שלא להרבות טומאה במקדש ולענין כמה דברים החמירו יותר כדאמרינן בפסחים (דף טז:):

דף פד - ב

ולרבי עקיבא תפיסה לא מהניא כלל. פי' ר"ת דקשיא ליה דתנן בפרקין לעיל (דף פ:): גבי שומרת יבם קדמה היא זכתה כו' אע"ג דמטלטלי לא משתעבדי לכתובה מ"מ מהניא תפיסה אטו מי נימא דמתני' דלא כרבי עקיבא אמר רבא אמר רב נחמן והוא שתפס מחיים פירוש דמהניא תפיסה מחיים דבעל אפי' לר"ע דההיא שעתא לא שייכא שבועה ולא קרינא ביה הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וכיון דאין צריכין שבועה זכו במה שבידם ומתניתין דלעיל גבי יבם כאילו תפסה בחיי הבעל דבמקום אחיו קאי הלכך קדמה היא זכתה ומיהו משמע בריש אלמנה לקמן (דף צו. ושם) דלא מהניא תפיסה לכתובה אפילו מחיים דבעל כמו שאפרש בסמוך ומ"מ יש ליישב פירוש ר"ת דנהי דלא מהניא תפיסה מחיים דבעל משום דלא ניתנה כתובה ליגבות מחיים מ"מ כיון דתפיס מחיים מהניא לבעל חוב ואפי' לר"ע בחיי היבם נמי מהניא תפיסה ובקונטי' פי' דלשון שאלה היא וממתני' דלעיל לא מצי למיפרך כדפירשתי התם (ד' פב. ד"ה לא): **והוא** שתפס מחיים. נראה לפרש דבעל חוב איירי דבכתובה לא מהניא תפיסה לרבא דהכא אפי' מחיים כדמסיק רב יעקב משמיה דרבא כרבינא דהתם (לקמן דף צו.). דאמר לא אמרו דמהניא תפיסה במטלטלין אלא למזונות אבל לכתובה מפקינן ובתפיסה מחיים איירי דאי בתפיסה דלאחר מיתה היכי בעי התם מר בר רב אשי למימר דאפי' בכתובה לא מפקינן וכן משמע בהלכות גדולות דמחיים איירי דפירשו התם דהיינו טעמא דלא מהניא תפיסה בכתובה כמו בבעל

חוב משום דלא ניתנה כתובה לגבות מחיים ומיהו למזונות תקנו רבנן כמו שתקנו שמוכרת שלא בב"ד לצורך מזונות ור"ח פי' לקמן דהא דא"ל רב יעקב לרבינא הכי אמרינן משמיה דרבא כוותך אינו דהא אמר רבא גופיה התם לקמן (דף צח.) זילו והבו לה לההיא דתפסה כסא דכספא לכתובתה ואומר ר"י דלאו ראייה היא דאיכא למימר דההיא תפיסה דכסא דכספא היא ברשות יתומים ושמא סבורין היו להפסידה מזונות ע"י תפיסה זו לכך נראה דהכא בבעל חוב איירי ורבינו חננאל פסק לקמן דכמר בר רב אשי קיי"ל דאמר בין לכתובה בין למזונות מה שתפסה תפסה דבכולי הש"ס קיי"ל כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה (שבועות מא.) וחיורי (חולין דף עו.): **שפיר** תפסתוה. תימה לפי מה דתוצינן לעיל מר סבר מטין איתמר משמע דלכתחילה עבדינן כר"ע והיכי קאמר להו הכא שפיר תפסתוה ושמא זה חשיב כמו דיעבד כיון דכבר תפסוה: **אית** לך סהדי דתפסיה. לא גרסי' דלאחר מיתה אלא כיון דאית ליה סהדי דתפסיה מיניה ובעל כרחו גזלה תו לא מצי למיטען לקוח הוא בידי: **ויתב** רבי אבא גביהו. משמע הכא דסבר רבי אבא דעבדא כמטלטלי דמי ואע"ג דבפי' יש נוחלין (ב"ב דף קכח.) שלח ר' אבא הלכה גובין מן העבדים הא אמרינן התם. במסקנא דאין גובין איתמר: **את** תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים. כאן משמע דאע"ג דעשאו שליח דאמר ליה זיל תפסה אפי"ה לא קנה ולא כמו שפירש בקונטרס בפ"ק דב"מ (דף י. ושם) דדוקא בשלא עשאו שליח לא קנה: **ואמר** רבי יוחנן כו' לא קנה. וא"ת דאמרינן בפ"ק דב"מ. ר"נ ורב חסדא דאמרי תרוייהו המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו מ"ט דהוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים והתופס כו' לא קנה וא"כ ר' יוחנן דאמר התם המגביה מציאה לחברו קנה חברו סבר דהתופס לבעל חוב קנה וי"ל דשאני גבי מציאה דאיכא למימר מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה משא"כ הכא: **מיגו** דיכלי למימר לא היו דברים מעולם יכלי למימר כו'. אחר שנתקנה שבועת היסת איירי דשליח נוגע בעדות והוי מיגו טוב אבל קודם שנתקנה שבועת היסת דשליח אינו נוגע בעדות דמיגו דמצי אמר הדרתינהו ללוה מצי נמי אמר פרעתינהו למלוה כדאמרינן בריש פ"ב דקידושין (דף מג:) לא הוי מיגו דלא חציפי להכחיש את העד כיון שאינו נוגע בדבר כדמוכח גבי נסכא דר' אבא בפי' חזקת הבתים (ב"ב דף לד. ושם) דלא מהימן למימר דידי חטפי במיגו דאי בעי אמר לא חטפתי: **לתקוני** שדרתיך ולא לעוותי. דוקא משום דהזכיר לו ליקח שטר או בתחילה או בסוף דאית ליה לאסוקי אדעתיה וליקח מהם השטר קודם אבל אם לא הזכיר לו לקיחת השטר ולא אמר לו טפי אלא הב זוזי פטור דמצי אמר את מהימנת להו

ולא אמרת לי שקול שטרא כדאמרינן גבי חנווני על פנקסו בריש ב"מ (דף ג.) דחנווני אומר לבעל הבית אנא שליחותך עבדי מה אית לי גבי שכיר אף על גב דמשתבע לי לא מהימן את מהימנת ליה דלא אמרת לי הב ליה בסהדי :

א

-

פה

דף

אית לך סהדי דתבעתינהו מחיים. וא"ת ותמאי צריכה סהדי ניהמני לדידה במיגו דאי בעיא אמרה לקוחין הן בידי דאע"ג דקיי"ל דאין אותיות נקנות במסירה וצריכה מסירה ושטר לקיחה ה"מ לקנות החוב אבל לקנות הנייר קני בלא שטר הואיל והיא מוחזקת בו והך איתתא לא היתה חוששת אלא לקנות מלוגא דשטרי בלא החוב מדקאמרה מחיים תפיסנא ותפיסה מחיים לא מהניא לגבות החוב דלא עדיפא ממסירה אלא דע"י כך היתה יכולה לדחוק היורשים שיפרעו היורשין מה שהיה חייב לה במה שלא תחזיר מלוגא דשטרי והוי כמו משכון ואומר ר"י דלא חשיב מיגו הואיל ועכשיו אינה יכולה לטעון לקוח הוא בידי שכבר אמרה מחיים תפיסנא ומשום דאי בעיא אמרה לקוחין הן בידי בשעה שאמרה מחיים תפיסנא לא מהימנא השתא דבאותה שעה שאמרה מחיים תפיסנא סבורה היתה שהיא טענה מעולה ולא היתה יודעת שהיא צריכה לטעון דתבעינהו מינה מחיים מדלא טענה מעצמה וראיה מסוף פרק זה בורר (סנהדרין דף לא.) גבי ההיא איתתא דנפק שטרא מתותי ידה ואמרה ידענא בהאי שטרא דפרוע הוא ולא הימנא ר"נ משום כיון דאתחזק בבי דינא פי' שראינו השטר בידה אי בעיא קלתיה לא אמרי' אע"פ שאם אמרה פרוע הוא קודם שראינו השטר בידה היתה נאמנת במיגו דאי בעיא קלתיה השתא שראינוהו בידה אין נאמנת עוד דהשתא לית לה מיגו ועוד ראייה מדתנן בפרק שבועת הדיינין (שבועות דף לח :) מנה לי בידך ואמר לו הן למחר אמר לו נתתיו לך פטור ופריך בגמרא (דף מא.) מינה למ"ד המלוה חברו בעדים צריך לפורעו בעדים והא הכא כיון דתבעי' בעדים כמאן דאוזפיה בעדים דמי וקתני פטור ומאי קושיא שאני הכא דמהימן במיגו דאי בעי אמר אתמול להד"מ אלא ודאי מיגו למפרע לא אמרינן : **מרענא** לשטרא אפומיה. פי' ר"ח בפי' שבועת הדיינין (שם דף מב. ושם ד"ה איתרע) דכל מרענא דבהש"ס לגבי שטר היינו שצריך בעל

השטר לישבע קודם שיגבה והלשון משמע כן מדלא מסיק לא מיקרע קרעינן ולא מיגבא מגבינן ביה כדאמרינן באלו נערות (לעיל דף לו:) האי שטרא ריעא לא מגבינן ביה (ולא מיקרע קרעי ליה) וא"ת למאי הלכתא אמר רב פפא דמרעינן ליה אי לשבועה כדפירשנו אפי' לא מהימן כבי תרי יתחייב שבועה הבא ליפרע כדתנן במתניי (לקמן פז.) עד אי מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה וי"ל דרב פפא קאמר אפילו יהא קרוב שאינו בר עדות כמו בת רב חסדא שלא היתה בת עדות ודקא א"ל נמי לרב פפא איכא איניש אחרינא בהדי מר צ"ל שהיה רב פפא קרובו של בעל השטר או של נתבע להכי ליכא להימניה אפילו לשבועה: **אלמא** מיחזי כשיקרא. והתם נמי מיחזי כשיקרא שכתבו לה פלונית נשבעה ונפטרה מפלוני ונתנוהו ביד שלישי שיתן לה לאחר שבועה ומה שלא כתבו לה אם תשבע פלונית תפטר דלא הוה מיחזי כשיקרא היינו משום שלא להצריכה עדים היום או למחר: [ועי' תוס' יבמות קא: ד"ה מרענא]:

דף פה - ב

חדא דידענא ביה ברי' מיאשא דלא אמיד. אעי'ג דאילו הוה ר' מיאשא קיים והוה טעין שלי הוא היה מהימן אעי'ג דלא אמיד דאימור מציאה אשכח או מתנה נתנו לו מ"מ לא טענינן ליתמי דמילתא דלא שכיחא היא כי היכי דלא טענינן להו נאנסו בסוף פרק המוכר את הבית (ב"ב דף ע: ושם): **ועוד** הא קא יהיב סימנא. אין לפרש ועוד אפי' אמיד דאי אמיד מה מועיל הסימן דלמא זבנה מיניה אף על גב דהאי סימן דציירי בסדיניה אין רגילות לידע אם לא שהפקיד אצלו מ"מ בכסא דכספא ומטכסא דבסמוך ליכא סימן אלא בגופם וההוא לא הוי סימן שהפקיד דאיכא למימר דזבנה מיניה אלא יש לפרש דהנך תרי טעמי אין מועילין זה בלא זה דבעינן דלא אמיד וסימן וא"ת בסוף פ"ק דלעיל (דף יג:) גבי ארוס וארוסתו דקאמר חדא דהא קא מודה ועוד האמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ג א"ל אביי ובהא כי לא מודה מי מכשיר ר"ג כו' ומאי קשיא ליה דלמא רב יוסף שני הטעמים מצריך כדאשכחן הכא י"ל דהתם אתי שפיר דאי טעמא דמודה לא מהני לחודיה ההוא טעמא נמי דהלכה כר' גמליאל לא מהני ליה מידי דלא מכשיר ר"ג אלא ברוב כשרים אצלה והכא רוב פסולין אצלה וליכא אלא חד טעמא דמודה בלבד וה"ק ובהא

כי לא מודה פ"י אי טעמא דמודה לחודיה לא מהני מי מכשיר כ"ו והא דאמרינן בהאשה שהלכה (יבמות דף קטו : ושם) ההוא דאפקיד שומשמי גבי חברה א"ל הב לי שומשמאי א"ל שקילתינהו א"ל והא כך וכך הו ובחביתא רמיין אמר ליה שקלתינהו והני אחריני נינהו ומשמע התם דאי הוה יהיב סימנים מובהקים הוה מהימן ולא מהימן אידך במיגו דלקוחים הם בידי וכן בפרק איזהו נשך (ב"מ דף ע.) הני זוזי דיתמי היכי עבדינן להו חזינן איניש דאית ליה דהבא פריכא כ"ו אבל כלים לא דלמא פקדון נינהו ואתי איניש מעלמא ויהיב בהו סימנא ושקיל להו התם מיירי כשיש עדים שהפקיד אצלו דתו לא מהימן למימר לקוח הוא בידי כיון שבא לידו בתורת פקדון אבל דהבא פריכא אין בו סימן והא ליכא למיחש שמא יכירו בטביעת עין דהא לא שכיח ורשב"א נראה לו לפרש חדא דלא אמיד וליכא למיחש דלמא דר' מיאשא נינהו ועוד לדלמא דאיניש אחרינא הו נמי ליכא למיחש דהא קא יהיב סימנא : **יהיב** סימנא. פ"י בקונטרס דציירי בסדינא ושבעה הו ובהאשה שהלכה (יבמות דף קטו :) לא הוי סימן כי האי גוונא : **שודא** דדייני. לא כפ"י הקונט' שפ"י שיאמדו הדיינים דעתו של נותן למי רצונו ליתן יותר אלא אומר ר"ת שהדיין יתן למי שירצה ומביא ראיה מסוף פ"ק דגיטין (דף יד : ושם) גבי הולך מנה לפלוני ומת משלח מה שירצה שליח יעשה וקרי ליה התם שודא ועוד בפ"י בתרא דקידושין (דף עד. ושם) אמרינן דנאמן דיין לומר לזה זכיתי כ"ו אבל אין בעלי דינים עומדים לפניו אין נאמן ופריך וניהדר ונידייניה ומשני בשודא דדייני ואי כפ"י הקונט' שהדיינין אומדין דעתו של נותן אכתי ניהדר ויעשה שודא וכן בירושלמי למי שירצו הדיינים להחליט מחליטין ואם תאמר אם כן יתן הדיין למי שיתן לו יותר שכר וי"ל דכל דיין דמקבל אגרא לאו דיינא הוא : **המוכר** שטר חוב לחבירו כ"ו. תימה לר"י היאך יכול למכור החוב דבשלמא כשיש ללוה קרקעות מוכר לו אותו שיעבוד שיש לו על הקרקעות אבל כשאין לו כלום מה מוכר לו ונראה לו דלא הוי מכר מדאורייתא דאי הוי מכר אמאי מחול וכן נראה לר"ת דלא הוי מכר אלא מדרבנן ומייתי ראיה מדאמר בפ"י מי שמת (ב"ב דף קמז : ושם) אמר רבא אמר ר"נ מתנת שכ"מ מדברי סופרים ופריך והאמר ר"נ אע"ג דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מחול מודה שמואל שאם נתנו במתנת שכ"מ שאינו יכול למחול אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דאינו יכול למחול כ"ו משמע דמידי דאורייתא אינו יכול למחול ויש לדחות דלעולם אפי" הוי מכר שטר דאורייתא יכול למחול והתם ה"פ א"א בשלמא דאורייתא מש"ה אינו יכול למחול היורש לפי שהוא אינו יורש אלא המקבל מתנה

הוא היורש דאם הוא מדאורייתא אם כן נפקא לן מוהיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה אלא אי אמרת דרבנן אמאי אין יכול למחול הלא אפי' מידי דאורייתא יכול למחול כ"ש מתנת שכ"מ דרבנן וא"ת אמאי איצטריך למעוטי שטרות מאונאה אם מכר שטר חוב לא הוי דאורייתא וי"ל דנהי דהחוב אינו מכור מ"מ שייך בו אונאה שהוא שוה הרבה לקונה שימכרנו בדמים יקרים ללוה א"נ כגון שהיה חייב לו מלוה על פה ומעלה לו דמים שיכתוב לו השטר : מפני שידו כידה. תימה לר"י דבסוף שנים אוחזין (ב"מ דף יט : ושם) גבי מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל ופריך וליחוש דלמא כתבה ליתן בניסן כו' ומשני שמע מינה איתא לדשמואל דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול והשתא אכתי ניחוש דלמא כתבה ליתן בניסן ולא נתנה עד תשרי ואזלה והכניסתה לכתובתה לבעלה שאינה יכולה למחול כדאמרי' הכא וצ"ל דמיירי התם בדידעי דלית לה בעל :

א

-

פו

דף

תיזיל ותיחלה לכתובתה דאמה לגבי אביה. קשה לרבינו יצחק דמה הרויחה הא אמרינן בסמוך מאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרא מעליא ורב נחמן גופיה דאין דינא דגרמי בהגוזל בתרא (ב"ק קטז :) גבי ההוא גברא דאחווי אכריא דחיטי ויש מפרשים דקטנה היתה כמו הפעוטות מתנתן מתנה ולא מחייבא מדיני דגרמי ולרבינו יצחק נראה מתוך כך דלא מחייבא מדינא דגרמי אלא דמים שנתנו לה על כתובתה ולא כל הכתובה ונמצא שמרווחת הרבה ומיהו לא נתיישב לרשב"א לשון מגבי ביה דמי שטרא מעליא דמשמע דחייב לשלם כל הכתוב בשטר ומביא ראיה מהא דאמרינן בפ"ב דקידושין (דף מז :) התקדשי לי בשטר חוב או שהיה לו מלוה ביד אחרים והרשה עליהם ר"מ אומר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת ומסיק דבדשמואל קא מיפלגי דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול מר אית ליה ולהכי אינה מקודשת דלא סמכה דעתה הואיל ויכול למחול ואם היה חייב לשלם כל הכתוב בשטר אמאי לא סמכה דעתה הא אינו רשאי למחול שיצטרך לשלם לה [והשתא לא תיקשה היאך השיאה רב נחמן עצה להפסיד ממון אחרים בשביל קורבה שהרי לא היה מפסידן לגמרי שהיו מחזירין להם מעות שנתנו

מ"מ קצת יש לגמגם]: **לבעל** חוב מסלקינן ליה בזוזי. אומר רבינו תם דגי דינין חלוקים למלוה ולניזק ולשכיר לבעל חוב אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בארעא כדאמרינן הכא וניזק אפילו אית ליה זוזי מסלק ליה בארעא ובשכיר אפי' לית ליה זוזי אמרי' ליה זיל טרח וזבין ואייתי זוזי דתנן בפרק הבית והעליה (ב"מ קיח.) היה עושה עמו בתבן ובקש ואמר טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו ומשמע התם אפילו דלית ליה זוזי: לאשה לא יהבינן לה מ"ט יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא. וא"ת דאמרינן לעיל (דף פד.) לכתובת אשה משום חינא ואפי' ר' בנימין לא פליג אלא כשהבע"ח הוא כושל אבל שניהם שוין מודה דיהבינן לכתובת אשה ותירץ רבינו תם דהכא יהבינן לבע"ח משום דאיכא טעמא דנעילת דלת ובאשה לא שייך נעילת דלת כדאמרינן יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא אבל לעיל דלאחר מיתה ליכא נעילת דלת דמיתה לא שכיחא כדאמרינן בהנזקין (גיטין נ.) דלא מסיק אדעתיה דמלוה דמית ליה ונפלי נכסי קמי יתמי עדיפא כתובת אשה משום חינא ומורי ה"ר יחיאל השיב למורי הרב בשם ר"י דאפילו לאחר מיתה יהבינן לבעל חוב קרקע או אפילו מטלטלין אחר תקנת גאונים שתקנו דאשה ובעל חוב גובין מטלטלין ולעיל דיהבינן לכתובת אשה היינו משום דכיון דאין דינו של בעל חוב לגבות ואי הוה יהיב להו נפקד ליתומים לא מצי נקיט להו בדינא עדיפא כתובת אשה משום חינא ואפילו קדים זמן הכתובה לזמן השטר כיון שלא תיקנו שתטרוף מן הלקוחות ולא חל שיעבוד כתובה עליהו כלל והוי כאילו זמנן שוה והכי אמר בפרק מי שמת (ב"ב דף קנז.) דאיכני קנה ומכר את"ל לא משתעבד הא לא משתעבד ואת"ל משתעבד ליה ולוה ואחר כך קנה ומכר מהו לקמא משתעבד או לבתרא [משמע דאי לא משתעבד ליכא לספוקי כלל הי גביא ברישא כיון דלא משתעבד לגבות מלקוחות וכתב וכן עמא דבר כר"י וכן רב אלפס ורמב"ם. ורבי יצחק בר אברהם נראה לו כר"ת. ואמת כי נראה דברי ר"ת]: **ההוא** תולה מעותיו בעובד כוכבים הוה. אין לפרש כשאמר לו זיל את זבין הוה תולה מעותיו בעובד כוכבים דא"כ כהוגן עשו לו אלא תחילה כשתבעו היה הולך ותולה מעותיו ובשעת הגבייה כבר לא היה לו ואפי"ה הזקיקו למכור: **אמר** לא ניחא לי למיעבד מצוה מאי. הא פשיטא ליה דכופין דהא עיקר מילתיה בערכין (דף כב. ושם) אהא דאין נזקקין לנכסי יתומין קטנים וקאמר משום דפריעת בע"ח מצוה והני לאו בני מיעבד מצוה נינהו מכלל דלנכסי יתומים גדולים נזקקין אלא ה"ק לא ניחא ליה למעבד מצוה מאי והלא פשיטא דכופין ומה שייך לקרותו מצוה אמר ליה תניתוה דהיכא דאיכא מצוה כופין אי נמי י"ל דבעא מיניה אם כופין אם לאו אע"ג דפשיטא

דלנכסי יתומין גדולים נזקקין הנ"מ היכא דלא אמרו לא ניחא לן למעבד מצוה אבל היכא דאמרו מאי אמר ליה תניתוה כו' וי"מ דאתולה מעותיו בעובד כוכבים קאי דבשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע דאמר טעמא דאין נזקקין משום צררי אבל חיובא איכא אנכסי והואיל והדין שיתן מעות השיעבוד נמי הוי על המעות ואע"ג דאיכא קרקעות וכ"ש כי ליכא אלא לדידך דאמרת מצוה ואע"ג דאית להו נכסי ליתמי לא נחתין עלייהו דלא רמיא עלייהו שיעבודא אלא במקום דאיכא מצוה אמרת נמי שהשיעבוד לא יהא על המעות ולא דמי לגזלן שהשיעבוד על כל נכסיו דהתם באיסורא אתא לידיה ובדין אישתעבד לגמרי אבל הכא לא: **פריעת** בע"ח מצוה. בדאיכא אחריות נכסים איירי דעלה איתמר מילתיה דרב פפא בערכין (גי'ז שם) ואפ"ה אין נפרעין מנכסי יתומים קטנים דלאו בני מיעבד מצוה נינהו אבל מנכסי יתומין גדולים נפרעין אבל בדליכא אחריות נכסים מצוה על היתומין ואין כופין כדמוכח בפ' מי שהיה נשוי (לקמן צא:) גבי ההוא דשבק קטינא דארעא וטעמא משום דהוי מצות כיבוד מצוה שמתן שכרה בצידה דאין ב"ד שלמטה מוזהרין עליה והא דאמר בהגוזל עצים (ב"ק צד:) הניח להן אביהן פרה וטלית וכל דבר המסויים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן התם אם לא יהיו מחזירין איכא קלון אביהן הלכך חייבין לשלם אבל משום כבוד לחודיה לא ובקונט' פי' לקמן גבי קטינא דהואיל וליכא מצוה אלא מדרבנן לא כייפינן להו ואין נראה דאשכתן דכופין במצות דרבנן כגון מצוה לקיים דברי המת דאמרי' בהשולח (גיטין מ.) דכופין את היורשים:

דף פו - ב

אינה מגורשת מדרב ושמואל. הרבה יש לתמוה היכי פשיט מדרב ושמואל דבעי למימר דצידי רה"ר כרה"ר והא רמי בר חמא גופיה מיבעי ליה בצידי רה"ר מכלל דבהניחתו ברה"ר פשיטא ליה דאינה מגורשת וי"ל דדייק מסיפא דמילתיה דמדקאמר דבסימטא לא מהני תפיסה מכלל דבצידי רה"ר מהניא מיהו לאיכא דאמרי מדמה צידי רה"ר לסימטא: **וצידי** רה"ר כרה"ר דמו. תימה דבריש אלו נערות (לעיל דף לא:) אמר דלענין מיקנא קני בצידי רה"ר: **אדרבה** מגורשת מדרב נחמן כו'. מדלא קאמר אדרבה מגורשת מדרב ושמואל גופייהו דאמרי

בסימטא לא מהני תפיסה מכלל דפשיטא ליה דסימטא עדיפא לענין קנין טפי מצידי רה"ר אבל אגם וצידי רה"ר בעי לדמויי אהדדי אלמא לענין קנין סימטא עדיף מאגם וקשה לרשב"א דלעיל בשילהי האשה שנפלו (דף פב.) אמר רבי יוחנן האומר לחבירו משוך פרה זו ולא תיקני עד לאחר שלשים קנה אפילו עומדת באגם וא"כ כל שכן אם היא עומדת בסימטא והיכי אמר ר' יוחנן לעיל דתפיסה מהני בסימטא דר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש דאמרי תרוייהו אפילו בסימטא : **האומר** לחבירו משוך פרה זו כו'. בדאמר לו מעכשיו מיירי כדאוקי לעיל בסוף האשה שנפלו (דף פב.) וגבי גט נמי דבעי רמי בר חמא איירי נמי בדאמר מעכשיו דאי לא אמר מעכשיו כיון דאין הגירושין אלא לאחר שלשים היה צריך שיהיה אז בחצירה וקשה דהיכי פשיט מדרב ושמואל דהתם מאי מעכשיו איכא ונראה דהכי פשיט כי היכי דהתם אע"ג דמן הדין דמשעת מיתת האב הנכסים בחזקת יתומים בכל מקום שהם אפ"ה אם הם ברשות הרבים לא קנו יתמי ה"נ היכא דאמר לה הרי זה גיטיך מעכשיו ולא תתגרשי בו עד לאחר שלשים דמן הדין יש לה לזכות בגט מיד לאחר ל' יום בכל מקום שהוא אפילו הכי ברה"ר אינה מגורשת : **רבי** אליעזר אומר על ידי גלגול. לא כפירוש שפירש הקונטרס דת"ק סבר דאין מגלגלין בשבועה דרבנן דהא בפי' כל הנשבעין (שבועות דף מח :) מסקינן דמגלגלין בדרבנן וליכא מאן דפליג אלא טעמא דת"ק דאמרה ליה כיון דדייקת כולי האי לא מצינא דאיזור בהדך ירושלמי מאי טעמא דרבנן אם אתה אומר כן אין שלום בבית לעולם שברה כלים מאי את עביד לה כשומרת חנם או כשומרת שכר מסתברא אפילו כשומרת חנם אינה אם אין את אומר כן אין שלום בבית לעולם : **נדר** ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך. בירושלמי מפרש כגון שנתן לה רשות לעשות יורשיה אפוטרופין ואת הבאים ברשותך צריך לפרש שאר בני אדם נכרים שעשאתן אפוטרופין מחמת שנתן לה רשות תימה אמאי נקט נדר דנדר לא שייך אלא באלמנה כדמוכח בהשולח (גיטין לד :) דתיקן ר"ג שתהא נודרת כו' ועליך לא שייך אלא בגרושה ויש לומר דאידי דנקט בסמוך נדר גבי יורשין נקט נמי ברישא ומיהו בגמי' לא שייך לשנויי הכי דקתני בברייתא נדר ושבועה והתם לא מיירי ביורשים כלל :

אלא למי"ד כו' איהי מי הות ידעה דמותיב לה אפוטרופיא. ואין להקשות דלדידיה איכא לאוקמי מתניתין כשהיא כבר אפוטרופיא ולכך היא תובעת מן הבעל לפוטרה דמאי דוחקין לאוקמא מתני' בשבועת אפוטרופיא ולומר דלא מיירי מתני' בכל ענין אפילו לא נעשית עדיין אפוטרופיא דסתמא דמילתא שכתב לה בשעה שכונסה: **לכרגא** ולמזוני. פי' בקונטרס לכרגא של יתומים וקשה דמשמע הא לשאר צרכי היתומין מכריזין והא ליתא מדפריך בריש פרק שום היתומין (ערכין כב. ושם) למי"ד אין נזקקין לנכסי יתומין אלא לשטר שיש בו ריבית מן המשנה דשום היתומין ל' יום ומכריזין כו' דלמא ההיא הכרזה לא לפרוע לבעל חוב אלא כשמוכרים לשאר צרכי יתומין לכך נראה לפרש לכרגא של אשה לפרוע כסף גולגולת שלה כמו שהיה הבעל עושה דבכלל מזוני הוא: **[אפי'** בין מיתה לקבורה. מה שפי' בקונטרס שלא זלזלה אין נראה דמי"מ תשבע שלא עיכבה משלהם בידה אלא כמו שמפרש בירושלמי שלא תניח מת מוטל ותלך לבית אביה והשתא נמי שפיר דמייתי לכרגא ולמזוני ולקבורה דמזבנין בלא אכרזתא משום כבוד המת]: **ולקבורה**. הא לא אצטריך למימר שלא יניח אביהן מוטל בבזיון עד שישומו ויכריזו אלא אם לוו לצורך קבורה מזבנין לצורך זה החוב בלא הכרזה שלא תהא מכשילו לעתיד: **מנכסי** יתומים לא תפרע אלא בשבועה. תימה אמאי לא הקשה מהך משנה למי"ד בריש פרק שום היתומים (ערכין כב. ושם) אין נזקקין לנכסי יתומים אא"כ ריבית אוכלת בהן דהך לא הוה מצי לאוקמה כגון שיש ריבית כדמשני אההיא דאין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית ואטובא דמייתי התם וליכא למימר דהך דהכא איכא לאוקמה ביתומים גדולים דא"כ ההיא דאין נפרעין אלא מן הזיבורית אמאי לא מוקי לה דוקא בגדולים אלא ודאי ס"ל להשי"ס דבכל ענין איירי ואומר ר"י דודאי דהך דהכא הוה מוקי לה בגדולים דוקא אבל ההיא דאין נפרעין אלא מן הזיבורית לא ניחא לי' לאוקמה בגדולי' דלא נפשוט הא דבעי עלה בהנזקין (גיטין נ.). יתומים שאמרו דאין נפרעין אלא מן הזיבורית קטנים או אפילו גדולים: מקשים הא דתנן בהשולח (גיטין דף לד: ושם) אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה ופריך מאי איריא אלמנה כו' ומשני דאלמנה אצטריך ליה משום חינא והשתא אמאי אצטריך למיתני הא תנינא לה הכא ולעיל (דף פד.) נמי גבי היה עליו כתובת אשה ובע"ח תנן שכולן צריכין שבועה וי"ל דאצטריך למיתני התם דלא תוקמה מתניתין דהכא בגרושה אבל באלמנה לא תבעי שבועה משום חינא ואע"ג דגרושה בעיא נמי חן כדאמר לקמן בפרק אלמנה (דף

צז:) מ"מ לא בעיא חן כמו אלמנה והא לא תקשי מתניתין דהכא אמאי
אצטריך למתני דהכא תנא לה בהדי הנך דאין נפרעין אלא בשבועה:

ב

-

פז

דף

אמר רבא שתי תשובות בדבר. תימה לרשב"א אכתי איכא שלישיית דמפני
מה אמרה תורה דמודה מקצת הטענה ישבע משום דאישתמוטי קא
מישתמיט ואמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי (לעיל דף יח.)
והאי טעמא לא שייך הכא כלל: **דמיפרע** לא דייק. ודוקא בפוגם הוא
דאיכא למימר הואיל ופרע במקצת יכול להיות שפרע הכל אבל בלא פוגם
לא אמרינן דלא דייק ולא שייך כאן מיגו הואיל וטעמא משום דלא דייק
הוא דהוא סבור שידקדק ולא דקדק כמו שמצינו בהאשה שהלכה (יבמות
דף קיד: ושם) מת בעלי במלחמה אינה נאמנת אף על גב דאיכא מיגו דאי
בעיא אמרה מת על מטתו והיינו משום דאמרה בדדמי דזימנין דמחו ליה
בגירא או ברומחא וסברה דמת ומיהו קשה לר"י דבריש פרק כל הנשבעין
(שבועות מה: ושם) גבי שכיר בזמנו נשבע ונוטל אמרינן לא שנו אלא
ששכרו בעדים אבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לא שכרתיך
מעולם יכול לומר שכרתיך ונתתי לך שכרך ואמאי מהימן במיגו והא
טעמא דשכיר נשבע ונוטל בשכרו בעדים משום דבעה"ב טרוד בפועליו
וסבור שפרעו כדאמר התם דאפילו שבועה לא היה צריך השכיר אלא כדי
להפיס דעתו של בעל הבית: **ואלו** נשבעין ונוטלין השכיר כו'. תימה אמאי
לא תני כל הני דמתניתין בשלמא לתנא דמתניתין דשבועות (דף מד:)
איכא למימר דלא תני אלא הנהו דס"ד למימר דאין נוטלין אפילו
בשבועה דלהכי קאמר האי לישנא נשבעין ונוטלין ולא קאמר אין נפרעין
אלא בשבועה כמו במתניי אבל האי תנא דברייתא כיון דחשיב פוגם שטרו
אמאי לא תני נמי כל הני דמתניי וי"ל דהאי תנא לא חשיב פוגם שטרו
בא מכח השטר כי הני אחריני דמתניי כיון דהוא עצמו מודה שאינו חייב
לו כל הכתוב בשטר אלא מודה שפרע מקצת ואיצטריך שפיר לאשמועינן
דנוטלין: **אבל** שלא בעדים אימא תהוי כמשיב אבידה. ואף על גב דטעמא
משום דמיפרע לא דייק וא"כ אפילו שלא בעדים נמי אלא משום דסלקא
דעתין שלא בעדים שהוא זכור מקצת הפריעה א"כ ודאי דקדק קמ"ל:
או דלמא פוגמת מודיא במקצת. פירוש ואיכא למימר לאו דוקא

ומדנפרעה מקצת נפרעה כולה אבל הא דלא מודיא דנפרעה כלל לא שייך האי טעמא אבל תימה לי אי"כ כל שעה אתיא לאיערומי לפחות: האי שטרא חספא בעלמא הוא. ואין לאשה להוציא מן הבעל כתובה הואיל והוא מוחזק וכדאמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף לב: ושם) היכא דקיימי זוזי ליקום גבי ההוא דא"ל לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מינך זבנתה והא שטרא א"ל האי שטרא חספא בעלמא הוא גחין לחיש ליה לרבא א"ל אין שטרא חספא בעלמא דזיופי הוא כו' אמר רבא מה לי לשקר אי בעי אמר שטרא מעליא הוא כו' ומסקינן היכא דקיימא ארעא תיקום והיכא דקיימי זוזי ליקום: **ועוד** אין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות. מקשין הא בפרק הזהב (ב"מ דף נו:) דילפינן דאין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות היינו מהנהו קראי דאיירי בשבועה שע"י הודאת עצמו באה אבל בשבועה שע"י עד אחד לא אשכחן ואין לומר דמסתמא שוים דהא אשכחן בהם חילוק למילתא אחריתי בשבועת הדיינין (שבועות דף מ. ושם) דאמרינן אמר ר"נ אמר שמואל לא לנו דהטענה

א

-

פח

דף

שתי כסף אלא בטענת מלוה והודאת לוח אבל בעד אחד אפי' לא טוענו אלא בפרוטה ועד אחד מעידו שהוא חייב חייב לו שבועה כו' ואומר רבינו דמצי למימר שמואל לטעמיה דאמר לעיל (שם דף לט:) אמתניי דטענה שתי כסף אפילו לא כפר אלא פרוטה או לא הודה אלא בפרוטה חייב הלכך בעד אחד דלא שייך חיובא דידיה אלא בכפירה כי לא טוענו אלא בפרוטה מיחייב דאי אמרת בעינן מ"מ טענה שתי כסף אי"כ כל שתי כסף אתה צ"ל שיכפור כדי שלא יתחייב מטעם מודה במקצת אלא מטעם עד אחד הלכך אית לן למימר דעל טענת פרוטה מיחייב הרי יתחייב בעד אחד על כפירת פרוטה כמו במודה במקצת וברייתא דמייתי במסקנת מילתיה דשמואל ותניא כל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה לא תקשי לרב דקסבר כפירת טענה שתי כסף דאין למדין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ מיהו קשה לי לעולם בעינן טענה עצמה שתי כסף בעד אחד כמו במודה במקצת והוא ודאי כפר לו השתי כסף אבל עד אחד אין מעיד אלא בפרוטה ואמר לנו רבינו תירוץ אחר דאליבא דכו"ע אתיא מימרא דשמואל אע"ג דמחייבין שבועה בעד אחד באותו

ענין דמיפטר במודה מקצת לא דמי להכא דהתם מין המחויב שבועה בעלמא מיהא הוי אבל כפירת שיעבוד קרקעות לא מצינו בשום מקום במינו שבועה והלכך גבי עד אחד אית לן למיפטריה: **מיייתי** לה לידי שבועה דאורייתא. פירש בקונטרס דנפקא לן מינה בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן דבדאורייתא מנקט חפצא ובדרבנן לא נקיט והוא עצמו סותר דבריו דאמריי בהשולח (גיטין לה. ושם) א"ל רב לרב ירמיה מדפתי אדרה בב"ד ואשבעה חוץ לב"ד ופי' בקונט' התם דה"ק ליה דלא לאשבעה בב"ד דחמירה באנקוטי חפצא ולרבינו נראה דנפקא מינה אליבא דר' אבא דהלכתא כוותיה דאמר (שבועות דף מז.) חזרה למחויב לה והיכא דאינו יכול לישבע משלם והאי דינא בדאורייתא אבל בדרבנן אפילו הויא חשודה על השבועה לא יניח לפרוע לה בשביל כך היכא דנשבעת ונוטלת כדהכא דהכי מוכח התם בשבועת הדיינים (שבועות דף מא.) בהדיא א"נ למאן דאית ליה דבדאורייתא לא מפכינן ובדרבנן מפכינן נפקא מינה נמי היכא דאי שבועה דרבנן היא מצי למימר השבע וטול ואי דאורייתא לא מציא למימר לבעל השבע והפטר כמו שאינו יכול לומר השבע וטול מ"ר: **היכי** סמיך סהדא קמא אסהדא בתרא כו'. תימה מאי קשיא ליה הא פלוגתא היא בפי' זה בורר (סנהדרין דף ל:) הלואה אחר הלואה אי מצטרפי דאיכא מ"ד לא בעינן ראייה כאחד: **ורבא** אמר רב נחמן אפילו בע"ת. ופסק ר"ח דמעשים בכל יום שאין מוכרים שלא בפניו לבע"ת ולית דחש להא דר"נ דאמר אפילו בבעל חוב ואע"ג דמקשי מינה בערכין פרק שום היתומים (דף כב.) ואי חיישת לשובר התם נמי לגבי הא דאמר ר"נ לחוש לשובר ומשני התם טעמא שלא יהא כל אחד ואחד נוטל כו' נראה דסתם הש"ס קיי"ל הכי מכל מקום כיון דמעשים בכל יום סמכו למה דדחינן בירושלמי דמתמה וכי נפרעין לאדם שלא בפניו אמר רבי ירמיה כשריבית אוכלת כו' ואיכא נמי בירושלמי דמודו בין אמוראי דבבל בין אמוראי דארץ ישראל דמשלחין בתריה ג' איגרי אי אתי הא טבאות ואי לא מחליטין לנכסיה. פירוש ר"ח:

בית דין משביעין אותה מיבעי ליה. תימה אמאי לא משני סבר לה כדשמואל דאמר בפי' בתרא (לקמן קז.) אין פוסקין מזונות לאשת איש

ומוקי לה לפלוגתא דחנן ובני כהנים גדולים כששמעו בו שמת ושפיר קתני ויורשין משביעין אותה וצ"ע: **וקמיפלגי** בפלוגתא דאבא שאול ורבנן. ומתניי כגון שמינה בעלה לאחר מיתה דבצווי ב"ד ליכא לאוקומא דאין מעמידין נשים אפוטרופוסות כדאיתא בהנזקין (גיטין דף נב. ושם) ובממנה מעצמה ליכא לאוקומא דא"כ לכ"ע היורשין משביעין אותה דלא שייך ביה טעמא דמינהו אבי יתומים דאמרינן דאי משתבע ממנע ולא הוי אפוטרופוס והכא אנו רואין דמן הדין אין מעמידין אשה אפוטרופיא: לאפוקי מדר"א ומחלוקתו והשתא אית לן למימר דהאי דנקט אין היורשין משביעין אותה לאו דוקא דהוא הדין הוא עצמו דהואיל ובאפוטרופוסות דחיי בעלה מיירי מה חילוק איכא ואידי דנקט ברישא דמילתא תובעת כתובת' יורשין משביעין אותה דהתם יורשים דוקא תנא נמי סיפא יורשין ומעשה בא לפני ר"ת באשה שהושיבה בעלה חנונית ומינה אפוטרופיא והיתה נושאת ונותנת הרבה מעות בבית ואומרת לבעלה שאינן שלה ולא השביעה בחיי בעלה דכיון דאוקמינן כל זמן שתובעת כתובתה דקאמר ר"ש כאבא שאול בן אימא מרים ובהא פסקינן לעיל (דף פז.) הלכה כאבא שאול ואם כן הלכתא נמי בכולה מילתא כר"ש דקמסיים אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה אפילו הושיבה חנונית או מינה אפוטרופוסית דלית לן למימר דהלכתא כוותיה בחדא ובאידיך לא אלא היכא דמפרש לן הש"ס בהדיא ואי"ת לעיל דפסקינן כאבא שאול א"כ לפסוק כר"ש דשמע"י מיניה תרתי וי"ל משום דלא קים לן בהדיא ר"ש כאבא שאול דאיכא לפרושי כאינך אמוראי דלעיל ור"ח פסק כר"ש וז"ל וקי"ל כר"ש הלכך התובעת כתובתה יורשין משביעין אותה על כל דבר שהיה בידה אפי' בחיי בעלה משביעין אותה ואם אינה תובעת כתובתה אין משביעין אותה אלא ע"י טענת ברי והני כולהו דבעי לאוקמי ר"ש כוותיה כגון אבא שאול בן אימא מרים ואבא שאול וחנן הלכתא כותייהו: **הוציאה** גט ואין עמו כתובה. בפ"ק דב"מ (דף יז. ושם) אמר ר' יוחנן הטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום פ"י בין במנה ומאתים בין במזון האשה והבנות ואפילו במקום שכותבין כתובה ולא נקיטא כתובה אינו נאמן לומר פרעתי ורבי יוחנן לטעמיה דאית ליה בפרק גט פשוט (ב"ב דף קעא:) דכותבין שובר אבל למ"ד אין כותבין שובר אפי' אית ליה דלא אמר כלום מ"מ במקום שכותבין כתובה אין חייב לפרוע עד שתחזיר לו הכתובה דכיון דבמה שנשאר שטר כתובה בידה יכול לבא לידי הפסד שתתבע כתובתה בב"ד אחר ואילו לא ישאר שטר כתובתה בידה נהי דאינו נאמן לומר פרעתי הכל דהא לא אמר כלום מ"מ יהא נאמן לומר פרעתי מנה מיגו דאי בעי

אמר אלמנה נשאתיך אם אין לה עדי הינומא אבל עתה שכתובתה בידה יפסיד [והא דבעי רבי יוחנן לקמן בפ' אלמנה (דף צו.) יתומים אומרים נתננו והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראיה היינו במזונות שעברו אבל בלהבא פשיטא דעל יתומים להביא ראיה דהטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום] אבל אין לומר דנפקא מינה נמי במה שתחזיר לו הכתובה שאם יבא עמה למקום שאין מכירין שהיא אשתו יהא נאמן לומר פרעתי הכל במיגו דאי בעי אמר אין את אשתי דהא אפי' ישאר שטר כתובה בידה יהא נאמן שם לומר פרעתי הכל במיגו דאי בעי אמר לא גרשתיך דהא אין שם עדי גרושין כיון דאין מכירין כלל אם היא אשתו והכי מפרשינן מתני' אליבא דרבי יוחנן הוציאה גט ואין עמו כתובה לאו דוקא גט אלא כלומר עדי גט גובה כתובתה דהא אינו נאמן לומר פרעתי וגם אינו יכול לומר לא אפרע עד שתחזיר הכתובה אע"פ שיכול לבא לידי הפסד דהא סבר דכותבין שובר כתובה ואין עמה גט פירוש עדי הגט היא אומרת אבד גטי שהלכו להם העדים והוא אומר שכבר פרע והיה לו שובר שלא תגבה פעם אחרת ונפסד נאמן במיגו דאי בעי אמר לא גרשתיך ומיגו טוב הוא כמו שנפרש בגמרא וכן בע"ח שטוען פרוזבול היה לי ואבד וזה מודה שכך הוא אלא שפרעו נאמן במיגו דאי בעי אמר לא היה לך פרוזבול והשמיטה שביעית רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה שלא בגט פ"י שלא בגט שלא בעדי הגט הואיל ואי אפשר לה להביא עדי גירושין ואי"ת ותיקשי לרבי יוחנן במאי גביא כיון דליכא עדי גרושין ליהמניה במיגו דאי בעי אמר לא גירשתיך כדפריך בגמ' לרב אי דליכא עדי גירושין במאי גביא וי"ל דלר"י דאמר דאלמוה רבנן לכח האשה דאף קודם סכנה אין נאמן לומר פרעתי אין תימא דאלמוה לאחר הסכנה כיון דמודה דאין נאמן לומר פרעתי אע"ג דאית ליה מיגו אבל לרב דלא אלמוה פריך שפיר ולשמואל דאית ליה אין כותבין שובר ומוקי מתני' במקום שאין כותבין כתובה או במקום שכותבין והביאה ראיה שלא כתב לה הכי פירושא דמתני' הוציאה גט היינו גט ממש אבל בעדי הגט גרידא

לא גביא אע"פ שאין נאמן לומר פרעתי לכ"ע במקום שאין כותבין כתובה מ"מ לא יפרע עד שתחזיר לו הגט ותקרע כיון שיכול לבא לידי הפסד אם

ישאר הגט שלם בידה דלמחר תגבה פעם שנית ולא יוכל לומר לא גירשתיך וגם לא יוכל לומר פרעתי וכי תימא יכתבו שובר הא סבר דאין כותבין שובר אי נמי אי שמואל לית ליה דרבי יוחנן דאמר לא אמר כלום אם לא תוציא הגט ממש יהא נאמן לומר פרעתי אפילו במקום שאין כותבין דגט הוי במקום כתובה דהכי הוי בעי למימר אביי התם בפ"ק דב"מ (דף יז : ושם) כתובה ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי ולא נקרע והוא אומר אבד שוברי שכבר גבתה כתובתה בגט ונקרע והיה לי שובר שלא תחזור ותגבה בעידי מיתה כשתתאלמן וה"ה שהיה יכול לטעון שלא פרע לה עדיין מ"מ יכול לומר לא אפרע עד שתחזיר הגט ויקרענו ומן הסכנה ואילך אשה גובה שלא בגט רק שיש עידי גירושין דליכא מיגו ולהכי לא פריך בגמרא אלא לרב אבל לשמואל דמיירי בדאיכא עידי גרושין אתי ליה שפיר וה"נ הוי פי' דמתני' מעיקרא לאביי בפ"ק דב"מ (שם) ולבסוף מסיק כר' יוחנן ומוקי לה במקום שכותבין ומפרש כמו שפירשתי אליבא דרבי יוחנן דהוציאה גט היינו עידי גט וא"ת והא בפרק גט פשוט (ב"ב דף קעא : ושם) משמע דסבר אביי דאין כותבין שובר דקאמר. אביי אבד שוברו של זה יאכל הלה וחדי וא"כ אמאי גובה כתובתה והא יכול לבא לידי הפסד ע"י מה שנשאר גט וכתובה בידה כדפרי' וי"ל דאביי יעמיד כגון שיש עדים שנשרפה הכתובה [וניחא ליה טפי לאוקמי במקום שכותבין ונשרפה מלאוקמי במקום שאין כותבין מדקתני כתובה ואין עמה גט דנ"ל דוחק בדכתב לה איהו ושינה המנהג] ולהכי גביא שפיר בעידי הגט גרידא ואע"פ שהגט נשאר בידה היינו לא אפשר וכותבין שובר דמצי אמרה בעינא לאינסובי ביה ולית ליה לאביי דקרעינן ליה וכותבין אגביה כו' כדאמר התם א"נ בתר דשמעה מרבא ושני ליה אין עבד לוח לאיש מלוה קבלה וסברה דכותבין שובר והא דתנן בסוטה (דף ז : ושם) אמרה טמאה אני שוברת כתובתה ויוצאת ואמר בגמרא ש"מ כותבין שובר אמר אביי תני מקרעינן לא משום דאית ליה לאביי דאין כותבין שובר אלא דדחי דמהא ליכא למשמע מינה תדע דהא רבא דאית ליה בהדיא בפרק גט פשוט (ב"ב קעא :) דכותבין שובר דחי נמי התם בסוטה ומוקי לה במקום שאין כותבין כתובה [ואההיא סוגיא דהתם קשה דמאי פריך ש"מ כותבין שובר התם ע"כ הוא צריך לשובר שאינו פורע לה כלום שהרי הפסידה כתובתה וא"א לדוחקה שתחזירו וי"ל דהתם דייק מדקתני שוברת ולא קתני יוצאת בלא כתובה מכלל דבעלמא כותבין] : ש"מ כותבין שובר. פי' בקונטרס ואנן קי"ל דאין כותבין בבבא בתרא (דף קעא :) ואין נראה לר"י דאדרבה התם משמע דקיימא לן דכותבין דקאמר האידנא דכותבין תברא כו' ומדמסיק הכי

סתמא דהש"ס משמע דהכי הלכתא ונראה לר"י דה"פ ש"מ כותבין שובר ותיקשי למ"ד התם דאין כותבין ומדסיפא דקתני וזה אומר אבד שוברי לא הוה מצי למידק כ"כ דדלמא לא הזקיקוהו לפרוע ע"י שובר אלא ההוא לפנים משורת הדין עבד א"נ כל כמה דמצי למידק מרישא מדקדק וא"ת השתא דס"ד דאיירי במקום שכותבין כתובה היכי יפרש מתניי דאמאי גובה כתובה בגט ולא בכתובה וי"ל דיפרש כר' יוחנן: **במקום** שכותבין ואמרה לא כתב לי עליה להביא ראייה. ומתניי כשהביאה ראייה שלא כתב לה וא"ת כיון דבמקום שכותבין הוא ניחוש שמא אח"כ כתב דהא בריש פ"ב לעיל (דף טז): חיישי להכי דמוקמינן הא דקתני בברייתא איבדה כתובתה נשרפה כתובתה כגון דאמרי עדים שנשרפה כתובתה ובמקום שאין כותבין משמע דבמקום שכותבין לא גביא דחיישינן שמא כתב לה אחרת וי"ל דהתם שכבר כתב לה בשעת נשואין ונשרפה חיישינן ודאי שמא כתב לה אחרת אבל הכא שהביאה ראייה שלא כתב לה בשעת נשואין תו ליכא למיחש שמא כתב לה אח"כ אפי' במקום שכותבין: **גט** גובה עיקר כתובה גובה תוספת. ומיירי מתניי בין במקום שכותבין בין במקום שאין כותבין קשה לרשב"א כיון דאית ליה לרב בפ' גט פשוט (ב"ב קעא): דאין כותבין שובר א"כ הוציאה גט ואין עמו כתובה לא תגבה אפי' מנה ומאתים עד שתחזיר לו הכתובה דיכול לבא לידי הפסד במה שנשאר שטר כתובה בידה דכשתתאלמן תגבה שנית מנה ומאתים בעידי מיתה הואיל ושטר כתובה בידה דכי קאמר רב כתובה אינה גובה עיקר הנ"מ בגרושה דאית לה גט אבל אלמנה במאי תגבה עיקר אם לא בכתובה והם לא ידעו שהיתה גרושה דשנויא דמשנינן לקמן ביושבת תחת בעלה לא קאי ומיהו אי אמרינן לרב דאפי' אין כתובה בידה גובה עיקר אפי' בעידי מיתה אתי שפיר: **מיגו** דיכול לומר לא גרשתיך. ורבי יוחנן נמי מפרש הכי כדפרישית לעיל ואם תאמר והאמר רב

המנונא האשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת ורבי יוחנן אית ליה דרב המנונא לעיל בפ' שני (דף כב: ושם) ובפרק התקבל (גיטין סד.) וי"ל דלא מהימנא אלא דווקא היכא דאין תובעת כתובתה אבל תובעת כתובתה לא מהימנא דשמא מחמת חימוד ממון אומרת כן והכי אמרינן בהאשה

שהלכה (יבמות קיז. ושם) מת בעלי והתירוני לינשא מתירין אותה לינשא ונותנין לה כתובתה תנו לי כתובתי אף לינשא אין מתירין אותה דאדעתא דכתובה אתאי: **יכול** לומר גירשתיה ונתתי כו'. ואם תאמר ומאי מיגו הוא זה דאם יאמר לא גירשתיך יתחייב בשאר וכסות ועכשיו דאמר פרעתי פוטר עצמו ויש לומר דכשאמר לא גירשתיך נמי פטור גם משאר וכסות דדמו לטענו חטין והודה לו בשעורים דקי"ל דפטור (שבועות דף לח:): וא"ת בפי' בתרא (לקמן קז:): דאמרי' האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה כו' גירשני בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה ואמאי ניחוש שמא בעלה היה אומר לא גירשתיך והוי טענו חטין והודה לו בשעורין ופטור ויש לחלק דשמא אם היה בא בעלה היה מודה לדבריה: **לדידך** דאמרת גט גובה עיקר. לשמואל נמי הוה מצי לאקשוויי ובמקום שאין כותבין כתובה: **מתה** אינו יורשה איצטריכא ליה. ואם תאמר והא מת הוא גובה כתובתה נמי איצטריכא ליה דמינה דייקנין בפרק נערה (לעיל נג.) דארוסה לא קבר לה ויש לומר דהוי מצי למיתני מתה אינו קוברת ולשון גובה כתובתה לא איצטריכא ליה:

דף - צ - א

לא שנו אלא מנה ומאתים כו'. וא"ת א"כ מאי קמ"ל מתני' שעל מנת כן קיימה אפי' לא כתב לה מעולם יש לה כתובה וליכא למימר דאשמועינן דטרפא ממשעבדי אע"ג דלית ליה קלא להאי שטרא והא על כרחך לא גביא ממשעבדי דמוקדם הוא ואתי לטרוף לקוחות מה שמכר קודם שנתגיירה ואפוטרופוס קודם שהגדיל וי"ל דאשמועינן היכא דנשאה בתולה אע"ג. דכשגדלה או נתגיירה כבר היא בעולה אפי' הכי יש לה כתובה מאתים שעל מנת כן קיימה שיהא עכשיו כתחלת נישואיה:

פרק עשירי - מי שהיה נשוי

מתני' מי שהיה. (מכאן עד הסוף מועתק מתוס' ר' שמשון) מדקתני

הראשונה קודמת מכלל דאי קדמה שניה ותפסה לא מפקינן מינה. אע"ג דבסיפא קתני קודמין ליורשי ראשונה והתם אפי' קדמו יורשי ראשונה ותפסו מפקינן מנייהו כדמשמע בסמוך דפשיטא ליה להש"ס דמוציאין מידה ההוא ניחא דאיכא למימר דאידי דתני רישא קודמין תנא נמי בסיפא קודמין: **שמע** מינה בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה. תימה מה סברא היא זו דלא יהא בעל חוב אלא כלוקח דמלוקח גופיה קטריף בעל חוב ראשון ותירץ רשב"ם דבעל חוב מאוחר עדיף מלוקח שלא תנעול דלת בפני לוויין וכן לכתובת אשה משום חינא וכי תימא אי מה שגבה גבה איכא נעילת דלת מבע"ח הראשון לא היא הואיל ויכול לקדום לא ימנע מלהלוות אבל אי מה שגבה לא גבה איכא נעילת דלת שמפסיד בע"ח מאוחר לגמרי אע"ג דבריש פרק שני דערכין (דף ז:): אמרינן היו בידו ה' סלעים ואמר ערכי עלי וחזר ואמר ערכי עלי ונתן ד' לשניה ואחת לראשונה יצא ידי שתיהן מאי טעמא בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה פי' דכשנתן ד' לשניה היינו כפי אשר תשיג ידו שלא היה יכול ליתן החמישית לערך שניה לפי שהיה משועבד לראשונה וכשנתן אחת לראשונה נמי יצא משום דהיינו נמי כפי אשר תשיג ידו שלא היה לו יותר שכבר נתן לשניה ומה שגבה גבה וה"ה אחת לשניה וארבע לראשונה ומ"מ חזינן התם דאמרי' בע"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה אע"ג דלא שייך התם נעילת דלת ולקמן פריך לה ר"ח אהא דמסקי' בשילהי פירקין דמה שגבה לא גבה לכו"ע והתם אמרינן מה שגבה גבה ותירץ דגבי הקדש ודאי מה שגבה גבה דאין לחוש הואיל והכל הקדש עוד תירץ דהתם במטלטלין לפיכך מה שגבה גבה אבל במקרקעי מה שגבה לא גבה והא דאמר בשילהי המניח את הכד (ב"ק דף לג: ושם) קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום ופריך בשלמא הזיק עד שלא חב ניזקין קדמו אלא חב עד שלא הזיק בעל חוב קדם ואפי' הזיק עד שלא חב נמי בעל חוב קדים וגבה ש"מ בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה אע"ג דהתם במטלטלי מיירי לא קשיא מידי דשור תם שמזיק כמקרקעי דמי כדאמר התם דאית ליה קלא כיון דנגח תורא נגחנא קרו ליה וכענין זה היה רגיל רבינו תם לפרש שמע מינה מה שגבה גבה ממטלטלי דלכל הפחות במטלטלי אית לן לאוקמא ומוקמינן מתניתין כר"מ דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה והא דמתמה עלה הש"ס דמסיק נמי שמע מינה מה שגבה לא גבה היינו נמי בכתובה דוקא ובבעל חוב דאדעתא דהני לא נחית לקנות שעבודא אבל במטלטלין דלוקח דאדעתא דהני מטלטלי נחת דינא הוא דאמרינן דאין יכול להוציא מידם והא דבעו לאסוקי נמי לקמן פלוגתא דבן ננס

ורבנן בבעל חוב מאוחר שקדם וגבה הוי נמי במטלטלי אבל במקרקעי לא לימא שום תנא מה שגבה גבה וצריכא למימר השתא דהא דאמר לקמן לכולי עלמא מה שגבה לא גבה ובערכין מסיק מה שגבה גבה הקדש שאני דלא מצי לשנויי משום דבערכין מטלטלין משום דלקמן נמי במטלטלי איירי כדפירשנו ועוד יש לומר דבערכין מלוה על פה הלכך מה שגבה גבה וקסבר מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא וחזר רבינו תם מתירוץ זה דלרבי מאיר גופיה מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לכתובה כמו שהוכחתי בשילהי האשה שנפלו (לעיל פא: ד"ה ר"מ) ומפרש ר"ת הך סוגיא במקרקעי וה"ק ש"מ מה שגבה גבה ואתי הך סתמא כבן ננס דמסיק שמואל לקמן דפלוגתייהו בבעל חוב מאוחר שגבה ואע"ג דטריף מן הלקוחות בעל חוב שאני כדפירשנו לעיל כדי שלא תנעול דלת ולי נראה כתירוץ הראשון דבמטלטלי איירי הכא ואתיא כרבי טרפון דאמר לעיל (דף פד.) מי שמת והניח מלוה או פקדון ביד אחרים ר' טרפון אומר ינתן לכושל שבהן מיהו ק"ק לאיכא דאמרי דמסיק שמע מינה מה שגבה לא גבה היכי שמע מינה דלמא מתניי במקרקעי דכולי עלמא לא גבה: **מדלא** קתני אם קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה מכלל כו'. תימה לי אדרבה אימא איפכא מדלא קתני קדמה שניה ותפסה מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה ואומר רבי דטפי הוי"ל למיתני אין מוציאין כדי שלא נטעה לפרש קודמת לגמרי דומיא דסיפא:

ב

-

צ

דף

הא איכא שקלי. מדקתני לשון קודמין דהוה ליה למימר שניה ויורשיה נוטלין ולא יורשי הראשונה ואע"ג דתנן בן קודם לבת הכא דאיכא למטעי הוה ליה למידק: **מדלא** קתני אם יש שם מותר דינר. אף על גב דלא הוה קאי אלא אדיוקא שפיר הוה ליה למיתני: **והכא** הוא דאיכא מותר דינר. לא הוה צריך להאי דמטעמא קמא אדחי כולהו הואיל ואוקימנא קודמין לנחלה:

ומר סבר אפיי מטלטלי. פיי ר"ש וקשה לי אם יש שם מותר דינר כיון שיש שם מותר דינר מיבעי ליה כדפריך בסמוך וי"ל דעדיפא מינה פריך: **אלא** הכא בפחות מדינר קמיפלגי. והשתא בעי למימר דלר"ש ודאי סגי בפחות מדינר ותימה א"כ הדרא קשיא לדוכתיה אם יש שם כיון שיש שם מיבעי ליה: **וכי** תימא איפוך. פ"ה ובניה של זו דקאמר ת"ק אבני ראשונה קאי משמע מתוך פירושו דל"ג לעיל באים בניה של זו לאחר מיתת אמן דמשמע בהדיא דאבני שניה קאי אלא גרס בניה של זו לאחר מיתה וקשה דבכל הספרים גרסינן ליה ועוד אי אבני ראשונה קאי מה לו להזכיר לאחר מיתה פשיטא דבאין דקאמר לאחר מיתה דהא מתה קתני ועוד קשה לי דהואיל ובעי למימר איפוך הוה ליה לאסוקי פלוגתייהו בכתובה נעשית מותר לחברתה ועוד גרסינן בפירוש ר"ח בהדיא באין בניה של שניה לאחר מיתה על כן פיי ר"ת אבני שניה קאי לעולם ואיפוך סברתייהו דת"ק דאמר באין בני שניה ולוקחין כתובת אמן והראשונים אין להם כשאין להם מותר כלל אבל אם היה שם מותר אפילו בפחות מדינר יש להן כתובת בנין דכרין ואתא ר"ש למימר דוקא אם יש שם מותר דינר ומדרבי שמעון נשמע לת"ק דמדקאמי' אם יש שם משמע לדקדק דברי ת"ק כשאין שם מותר כלל קאמר דוקא: **כי** הנך תרי לישני קמאי ואיפוך. וכדפרישית דת"ק אמר בני שניה גובין ולא בני ראשונה כשאין שם מותר כלל אבל ממטלטלי או ממשעבדי נוטלין ואתא ר"ש למימר דוקא דינר מקרקעי ובני חרי:

כך מועטין ונתרבו זכו בהן יורשין. פיי בקונטרס וחולקין בשוה וכן פיי ר"ח ואע"ג דבריש מי שמת (ב"ב דף קלט: ושם) גבי נכסים מועטים דהבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים אמרינן דבין מועטין ונתרבו בין מרובין ונתמעטו יד הבנים על העליונה והבנים ירשו והבנות יזונו ולא אמרינן מועטים ונתרבו כבר זכו בהן הבנות כדאמר הכא דזכו בני כתובה הקטנה לחלוק בשוה היינו משום דבכל דוכתא אזלינן טפי בתר נחלה

דאורייתא ועוד מפרש רבי כשם שמרובין ונתמעטו זכו בהן יורשין פיי בני כתובה גדולה כך מועטין ונתרבו זכו בהן יורשין בני כתובה גדולה ואע"ג דאזלינן הכא בתר תקנתא דרבנן טפי מהתם משום דאע"ג דאזלינן בתר תקנתא דרבנן הכא לא מיעקר נחלה דאורייתא אבל התם אי אזלת בתר תקנתא דרבנן מיעקר לגמרי נחלה דאורייתא ולא ירשו הבנים כלל: מ"ר: **מאי** פסידא אית ליה אלפא יהיב אלפא קא שקיל. מכאן רגילין לומר דהא דמסקינן בהמקבל (ב"מ קי: ושם) הניחא למ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח לא מצי לסלוקי בזוזי אלא למ"ד מצי לסלק כו' היינו פלוגתא דרמי בר חמא ורבא דהכא רמי בר חמא ס"ל לא מצי לסלוקי לוקח ורבא סבר מצי לסלוקי מיהו לרמי בר חמא ניחא אבל לרבא מנא לן דלמא הא דהוה הכא מצי לסלוקי משום שלא היה רוצה ליקח האפדנא אלא בה' מאות והלוקח רוצה לתת אלפא ולכך סילקו אבל היכא דרוצה הבעל חוב ליקח הקרקע באותם דמים שרוצה הלוקח לסלקו מצי למימר דמודה רבא דלא מצי לסלק וי"ל דמ"מ כל שעה יסלקנו שישום לו הקרקע כפלים על שוויו: **והלכתא** בחמש מאה. דלא חשבינן כמו שבח: **דזבנה** לכתובתה דאימיה בטובת הנאה. מכאן נראה לר"ת דהא דאמר ביש נוחלין ובפ"ק דב"מ (דף טז. ושם) מה שאירש מאבא מכור לך לא אמר כלום הנ"מ כשאמר מה שאירש מאבא סתם אבל אם אמר שדה זו שאירש קנה ואפי' למ"ד אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דאי לאו הכי היאך מכר כל עיקר כתובת אמו דהיינו מה שאירש מאימא ללשון ראשון שפיי רש"י שהיתה אמו נשואה לבעל ולכך קאמר בטובת הנאה דמשמע שאם תמות יירשנה בעל או אפי' ימות בעלה בחייה שמא ימות גם הבן בחייה ואין ללוקח בה כלום הלכך ודאי במקום שהוא מכיר את המכר הוי מקח קיים דאין סברא לומר דהא אתי כמ"ד אדם מקנה דשלב"ל דהא קי"ל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ומיהו ללשון אחר שפירש רש"י אין ראייה מכאן כלום דפירש דזבנה לכתובתה דאימא שדה שייחד אביו לאמו לכתובתה ומת ונפלו נכסים לפני זה וכל זמן שלא עמדה בדין אם מכרה זה המכר קיים ואינו יכול לחזור שהרי יורש הוא וכל הנכסים לפניו אלא שחייב לתת כתובה לאמו כשתתבענו ועל שדה זו שעבודה מוטל והיא יכולה לטורפה מיד הלוקח ומשום דא"ל האי אי אתיא אימא ומערערא לא מפצינא לך ותפסיד מעותיך לא מכרה אלא בדבר מועט ולפי לשון ראשון נמי לאו ראייה כמו שפירש רש"י עוד מייתי ראייה מדאמר בשילהי מי שמת (ב"ב קנט. ושם) בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומת בנו מוציא מיד הלקוחות ומ"ט משום דמכח אבוה דאבא קאתינא והשתא בלאו האי טעמא נמי הא אין המכר קיים כלל אלא התם ודאי בשדה זו שאירש

מאבא איירי שבירר המכר (וע"ע תוס' יבמות סו : ד"ה הבעל) : שייך לדף
צב ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות וזקפו עליו במלוה כו'. מקשינן
אמאי נקט באחריות דכל מידי דאתא לאשמועינן השתא דא"ל בני ראובן
לשמעון און מטלטלי שביק אבינו גבך כו' והא שייך אפי' שלא באחריות
נמי ואומר רבי זקפו עליו במלוה דווקא דאי לא

א

-

צב

דף

זקפו במלוה לא מצי אמרי בני ראובן לשמעון מידי דחשבינן הנך מעות
כאילו הן מונחין בידו במשכון תחת השדה אם יטרפוה ממנו וא"כ אתי
שפיר דנקט באחריות דשלא באחריות אין חילוק בין זקפו ללא זקפו
ואפי' אם ת"ל דזקפו לאו דווקא ולא נקט זקפו אלא משום לומר
שנתקיים המכר דכל זמן דעייל ונפיק אזוזי אין המכר קיים וכשזוקפו
עליו במלוה תו לא עייל ונפיק אזוזי ולא הוה צריך למימר אלא ונתקיים
המכר ותו לא אפי'ה אומר רבי דאיצטריך למינקט באחריות דאי שלא
באחריות לא הוה שמעינן מינה אלא מאי דשמעינן ממתני' דמה שאין
הלוקח רשאי לתת המעות לב"ח מתני' היא בפי הכותב (לעיל פד.) ר"ע
אומר אין מרחמין בדין אלא ינתנו ליורשים שכולן צריכין שבועה ואין
היורשים צריכין שבועה אבל השתא קמ"ל אע"פ שהוא מוחזק בהן וס"ד
יעכבם לעצמו תחת אחריות שאביהן חייב אפי' הכי לא יעכבם דמטלטלי
דיתמי נינהו ועוד נראה לרבי דזקפן במלוה דווקא דאי לאו הכי מאי
קאמר דינא הוא דאמרי ליה בני ראובן לשמעון מטלטלי שבק אבינו גבך
עד כאן לא קאמר ר"ע ינתנו ליורשים אלא משום דכולן צריכין שבועה
ואין היורשים צריכין שבועה הא אי אחרים נמי לא הוו צריכין שבועה
משמע דמודה שיתנו לאחרים והכא האי לוקח מאי שבועה צריך הא
ליכא למימר הכא שמא התפיסו צררי דכל זמן שמעות המקח בידו עדיין
למה יתפיסו אחרים תחתיהם הלכך נקט זקפו במלוה דהואיל וזקפו
במלוה איכא למיחש טפי שמא התפיסו צררי שיעכב אם יטרפוה ממנו
דהך מלוה ישאל ממנו כל שעה שירצה שיכתוב עליו שטר מלוה אבל לא
זקפו ליכא למיחש לשמא התפיסו צררי וליכא שבועה והואיל וכן לא מצו
יתמי למימר ליה ולא מידי. מ"ר. ותימה הואיל ולא זקפו ליכא למיחש
לצררי א"כ למאן דמפרש טעמא בערכין פרק שום היתומים (דף כב.)

דאין נזקקין לנכסי יתומים קטנים אא"כ רבית אוכלת בהן משום צררי משכחת לה דנזקקין כמו ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ולא זקפו עליו במלוה ומת ושלם שמעון המעות ליתומים ואח"כ נמצאת שאינה שלו הרי עכשיו חוזר על היתומים ונזקקין הואיל ולא חיישינן לצררי ואמר לי רבי נהי דביתומים גדולים לא הוה חיישינן לצררי כה"ג ביתומים קטנים חיישינן טפי: **ופייסיה** בזו"י. אומר רבי דרבנותא הוא לא מבעיא היכא דלא פייסיה דאינו יכול לעכב המעות אלא אפי' פייסיה דסד"א הרי פרע חוב שלהם וסילק בעל חוב זה מעליהן קא משמע לן דאפי' אמרי ליה אנן מטלטלין כו': **אי** פיקח אידך מגבי להו ניהלייהו וכו'. מכאן יש להוכיח דאע"ג דאמרי' לעיל בפרק הכותב (דף פו.) דדינו דבעל חוב בזו"י היכא דאית ליה זו"י מ"מ אם הפסיד הלוח בכך לא יתן לו זו"י כגון הכא דמצי מגבי להו קרקע ואינו עושה שלא כדין: **ראובן** שמכר כל שדותיו לשמעון. פי' בקונטרס בשטר אחד דבשני שטרות לא אמר'. ' רצה מזה גובה רצה מזה גובה משום דאינו יכול לגבות מלוי אא"כ לקח משמעון אותה שקנה באחרונה מראובן דאי לקח אחת מאותן שלפני האחרונה לא גבי בעל חוב מלוי דא"ל הניח לך שמעון מקום לגבות הימנו כשקנה את שלי מראובן ומשעה שקנאה שמעון נסתלק שיעבודך ונשאר שיעבודך על הנותרות ולא. נהירא לרבי דמצי שמעון למימר ליה מ"ט אמור רבנן אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש שם בני חורין ואפי' הן זיבורית משום תקנה דלוקח ראשון אנא בהך תקנתא לא ניחא לי כדרבא בפ"ק דב"ק (דף ח:) הלכך מצי לפרש בשני שטרות וביותר. מ"ר. ולי נראה כפירוש הקונטרס דדוקא בשטר א' אבל בשני שטרות ולקח שמעון זיבורית באחרונה ולוי לקח משמעון אותה שלפני אחרונה אינו יכול לגבות מלוי דא"ל להכי טרחי וזבני ארעא דלא חזיא למיקם קמך דודאי אם היו כולם ביד שמעון הבינונית והזיבורית שלקח לפני האחרונה שהיא עידית היה מגבה לו והיה הרשות בידו כדמפרש טעמא בב"ק (שם) וכן אם זבן לוי בינונית ושבק בינונית יכול לומר הנחתי לך מקום לגבות ממנו אע"פ שלקח שמעון בשני שטרות ומיהו יתכן להיות רצה מזה גובה רצה מזה גובה אפי' בשני שטרות ואע"פ שלקח לוי משמעון אותה שלפני האחרונה בענין שהאחרונה עידית והראשונה שלקח לוי בינונית ולא שבק בינונית דכוותה ולא מצי למימר השתא טרחי וזבני ארעא דלא חזיא לך: **רצה** מזה גובה רצה מזה גובה. ואע"ג

דאמרינן אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין ואפי' הן זיבורית הכא שאני דליכא בני חורין כלל וכולהו משועבדים נינהו שהרי זה הב"ח בא מכח ראובן :

ב

-

צב

דף

אבל שבק בינונית דכוותה מצי א"ל הנחתי לך מקום לגבות ממנו. לאו דווקא קאמר האי לישנא דלא שייך לומר הכי אלא לגבי בעלים ולא לגבי לוקח ראשון ועיקר טעמא לא הוי אלא משום מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו והוא היה יכול לדחותו אצל בינונית אחרת דכוותה אבל לא שביק בינונית דכוותה לא מצי לדחותו אצל זיבורית דראשון נמי לא היה יכול לדחותו אצל זיבורית דאי משום אי שתקת ואי לאו מהדרנא שטרא דזיבורית למריה כדאמרינן בפ"ק דב"ק (דף ח. ו.ש) גבי מכר לאחד או לשלשה כאחד נכנסו תחת הבעלים הא אוקימנא התם ביתמי והך דהכא מייתי בתר הכי ומסתמא מיירי נמי ביתמי : **דינא** הוא דאזיל ראובן ומפצי ליה. וקא משתעי דינא בהדיה ומקשים מאי נפקא מינה שיטעון עמו ראובן ולא שמעון מה ירויח שמעון בכך הלא כל מה שיטעון ראובן יטעון שמעון וכ"ת נ"מ כגון שיש עדים קרובים לשמעון ואינם קרובים לראובן ורוצים לחייב בעל חוב הרי לשמעון אינם יכולים להעיד אבל לראובן יכולים להעיד לא היא דכיון דסוף סוף יש ריוח לשמעון שיעמידו בידו הקרקע פסולין להעיד אפי' לראובן כדמוכח בסוף פ"ק דמכות (דף ז.). דאמר אילעא וטוביה קריבי דערבא הוו סבר רב פפא למימר גבי לוח ומלוה רחיקי הוו אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אי ליתיה ללוה לאו בתר ערבא אזיל ואין לומר דנפקא מינה כגון שהעדים המקיימין את השטר של בעל חוב קרובים לראובן ואין קרובים לשמעון ואי לא היה ראובן בעל דברים יכולים לקיימו הא נמי לאו מלתא היא מטעם דפרישית דאפי' משתעי דינא בהדי שמעון לא מצו מקיימי ליה כיון דאי טריף ליה מיניה בתר ראובן אזיל ועוד דמסיק איכא דאמרי אפי' שלא באחריות נמי כו' הא אפי' איהו גופיה אמרינן בב"ב (דף מג. ושם) המוכר שדה שלא באחריות מעיד לו עליה אי אית ליה ארעא אחריתי דליכא למימר להעמידה לפני בעל חוב עביד ולא הוי פסול משום תרעומת כ"ש קרובים שלא יהיו פסולים משום תרעומת וליכא למימר

דנפקא מיניה לענין שבועה דראובן יודע אם פרע לו אם לאו ויכול לומר לו אישתבע לי דלא פרעתוך כדפי' הקונטרס אבל שמעון אינו יודע ואינו רוצה לטעון שקר דהא בלאו הכי צריך שבועה כדין הבא ליפרע מנכסים משועבדים דלא יפרע אלא בשבועה ומיהו י"ל דנ"מ דיכול לומר אישתבע לי דלא פרעתוך כדפירש בקונטרס וכגון שמחל לו שמעון שבועה הבא ליפרע מנכסים משועבדים ורבי היה מדקדק דאי ב"ח אינו יכול למצוא עדים לקיים שטרו ואמרי' דראובן יכול לטעון מזויף הוא לפי שהוא יודע בבירור אם הוא מזויף אבל שמעון מספק אינו יכול לטעון מזויף הוא אז נ"מ טובא וכן היורשים מספק אינן יכולין לטעון מזויף הוא על שטר שהוציאו על אביהן אע"פ שאין ב"ח יכול לקיימו ואל תתמה א"כ לא שבקת חיי לכל בריה שהרי מן התורה אין צריך שום שטר קיום דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד ואפי' גזלן מוחזק שהוציא שטר אין נ"ל שצריך קיום דלא אמרינן החתים עדים שאינן מעצמו דאע"פ שהוא חשוד על הממון מירתת לכתוב שטר מזויף פן יכירו בב"ד זיופו הלכך כי תקינו רבנן קיום כנגד טענת שטר מזויף ה"מ כי אמר ליה דקים ליה בגויה אבל יתמי ולקוחות כנגד טענת של זיוף לא הצריכו חכמים עדי קיום הואיל ולא קים ליה בגויה אם הוא מזויף אם לאו ומייתי רבי ראייה מהא דתנן בפ"ק דב"מ (דף יב:) מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר לא לזה ולא לזה מפני שב"ד נפרעין מהם אין בהן אחריות נכסים יחזיר למלוה מפני שאין בב"ד נפרעין מהם דברי ר"מ ומוקי לה שמואל (שם יג.) שאין חייב מודה ואין בהן אחריות יחזיר דאומר היה ר"מ שטר שאין בו אחריות אפי' מבני חרי לא גבי ויחזיר למלוה ויצור על פי צלוחיתו ופריך וניהדר ליה ללוה לצור ע"פ צלוחיתו של לוח לוח הוא קאמר לא היו דברים מעולם והשתא את"ל דטענינן ליתמי ולקוחות מזויף הוא יש בו אחריות נכסים אמאי לא יחזיר אי כשיכול לקיימו ויש לו למלוה עדי קיום א"כ יחזיר דקושטא קאמר ובדין יגבה דלפריעה ליכא למיחש דהא קאמר לא היו דברים מעולם וכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי ואם לא יוכל לקיים מה נוכל להפסיד בחזרתו והלא לא יוכל להוציא על ידו כלום מלוה כי יטעון מזויף וגם מן הלקוחות ויתומים לא יוכל להוציא כי נטעון בשבילם אלא ודאי לא טענינן להו טענת זיוף אע"ג דשאר טענות טוענין ליורש וטוענין ללוקח הכא מוקמינן ליה אדאורייתא כל זמן שאין הלוה עצמו פוסלו לכך לא יחזיר שלא יגבה מן היתומים ומן הלקוחות ומיהו קשה דאכתי אמאי לא יחזיר הא לא יוכל לעולם לגבות על ידו לא מיתומים ולא מלקוחות דנהי דמזויף לא טענינן להו מיהו פרוע הוא טענינן להו דאביהם היה

נאמן לטעון פרוע מיגו דאי בעי אמר מזויף הוא כענין שמצינו בהמוכר את הבית בסופו (ב"ב ע. ושם) גבי המפקיד אצל חבירו בשטר דקסבר רב חסדא דכי אמר החזרתיו לך דאע"ג דאיכא למימר שטרך בידי מאי בעי נאמן מיגו דאי בעי אמר נאנסו ומסיק לימא בפלוגתא שטר כיס היוצא על היתומים דייני גולה אמרי נשבע וגובה כולו ודייני א"י אמרי נשבע וגובה מחצה ומפרש דמ"ד נשבע וגובה מחצה סבר לא מצי א"ל שטרך בידי מאי בעי אית ליה דרב חסדא פ"י דטענין ליתמי החזרתיו לך הפלגא פקדון הואיל ואביהן היה נאמן בכך מיגו דאי בעי אמר נאנסו ואע"ג דליתמי לא טענין נאנסו דהא למ"ד נשבע וגובה כולו דמצי א"ל שטרך בידי מאי בעי ולית ליה דרב חסדא מ"מ לפטרו דנימא נאנסו אלא לא טענין להו נאנסו והיינו טעמא משום דלא שכיחא ואפ"ה טענין להו למ"ד נשבע וגובה מחצה החזרתיו לך אע"פ שאביהן לא היה נאמן אלא מחמת מיגו דאי בעי אמר נאנסו וה"נ טענין להו פרוע הוא אע"ג דאביהן לא היה נאמן אלא מיגו דאי בעי אמר מזויף הוא ומיהו הא לא קשיא מידי אי ס"ל לשמואל מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו שלא היה אביהן נאמן לומר פרוע הוא מיגו דאי בעי אמר מזויף אבל בהדיא ס"ל לשמואל במי שמת (שם קנד:) אליבא דר"מ דמודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ועוד קשה הדבר אם לא חשו להפסיד יתומים ולקוחות שיוכל כל אדם להוציא מידם ע"י זיוף ועל כן נראה לומר שטוענין להם מזויף הוא וההיא דהתם איכא לשנויי עלה דחיישי שמא יוציא אפ"י מלוה גופיה ע"י שימצא קיום וכיון דפסיל ליה ואיתרע ליה בנפילה איכא למיחש ביה אפ"י אם יבאו ויכירו החתימות כי שמא דימה וזייף עד שדימה את החתימה לחתימת עדים לגמרי וטעו הדיינים בקיום השטר כי ההיא דגט פשוט (שם קסז.) דאנח ידיה אזרנוקא וכדחיישינן לעיל באלו נערות (דף לו:) גבי שטר ריעא דלא מגבינן ביה אע"ג דאית ליה עידי קיום מכיון דקא מהדר אזיופא אימר זיופי זייף וכתב ואם תאמר אם כן המוצא שטר שכתוב בו הנפק אמאי יחזיר ניחוש שמא זייף ודימה החתימות לגמרי הא לא קשיא שהרי יש לנו לחלק בין היכא דטעין לוח מזויף הוא להיכא דלא טעין דהיכא דלא טעין לן למיחש משום ריעותא דנפילה ואיכא לאוקמא ההיא דשטר שכתוב בו הנפק בדליתא ללוה דלא טעין מידי אבל אי הוה טעין זיוף חיישינן דהא אפ"י תוקמא לההיא דלא יחזיר דחיישינן לזיוף דווקא בלא עדי קיום השטר משום הפסד יתומים ולקוחות הוא דחיישינן דלא טענין להו מזויף מ"מ תיקשי מדאמר שמואל התם המוצא שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים ואמאי ניחוש להפסידא דיתמי כיון דלא מקויים אלא אית לן למימר כגון דליתיה ללוה דלא טעין מזויף

ולחכי לא חיישינן לזיוף והואיל וכן כי מפרשין נמי דטעמא משום דחיישינן שמא יוציא אפי' מלוה עצמו ע"י קיום והוא אינו ראוי להכשירו משום ריעותא דנפילה וטענת לוח לא קשיא נמי ההיא דשטר שכתוב בו הנפק דהא איכא נמי לאוקמא בדליתיה ללוה ולא טעין מידי אבל אי טעין לוח מזויף הוא לא יחזיר כיון דנפל איתרע ליה אי נמי כיון דמקויים דקדקו ביה בית דין ולא אתרע בנפילה ואפילו פסיל ליה לוח ואמר מזויף הוא יחזיר וההיא דמצא שטר חוב כשאינו מקויים וכולי האי לא חיישינן שזייף חתימת העדים וחתימת הדיינים. מ"ר. ויש להביא ראיה דטענינן שפיר ליתמי מזויף מהא דאמרינן בסוף פרק גט פשוט (ב"ב קעד:) דאמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על ההקדש ופריך וכי אדם עושה קנוניא על בניו דרב ושמואל דאמרי תרוייהו שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין ומסיק דרב הונא מיירי בדנקיט שטר מקויים ורב ושמואל בדנקיט שטר שאינו מקויים אמר תנו קיימיה לשטריה לא אמר תנו לא קיימיה לשטריה פירוש דשמא שלא להשביע את בניו אמר כן ואם תמצא לומר דלא טענינן מזויף מ"מ יגבה דהא נקיט שטרא ולא מצי אמרי מזויף הוא ואין נראה לדחות דמיירי בדלא מת דהא נותנין קאמר משמע דאיתמי קאמר:

א

-

צג

דף

עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו. אומר ר"ת ואפי' נתן מעות וכגון דלא קנו בכספא. שכותבין את השטר דלא קנו עד שיכתוב את השטר וקמשמע לן דיכול ומותר לחזור בו דהואיל ומפסיד שסבור שיגזלוה ממנו קא הדר ביה דאפי' מי שפרע ליכא כדמוכח בהזהב (ב"מ דף מט:) גבי ההוא גברא דזבן חמרא מחבריה שמע דבעי למינסביה בי פרזק רופילא אתא לקמיה דרב חסדא א"ל כדרך שתקנו משיכה בשומרים כך תקנו משיכה בלקוחות ולא קאמר ליה איבעי ליה לקבולי מי שפרע כדאמר התם אעובדא אחרינא משום דלא תיקנו מי שפרע אלא איוקרא וזולא והאי יכול מותר כדקתני נמי גבי מתנה התם ובדין הוא דהוה ליה למיתני מותר אלא אגב דקתני סיפא אין יכול תנא נמי רישא יכול: **משהחזיק** בה אין יכול לחזור בו. ואפילו למ"ד בחזקת הבתים (ב"ב מד:) נמצאת שאינה

שלו חוזר עליו הכא כל זמן שלא טרפוה ממנו מודה שאין יכול לחזור בו :
ומאימת הוי חזקה. תימה מאי קא מיבעיא ליה וכי אכתי לא אשמועינן
דיני חזקה הא מתניי היא (ב"ב דף מב.) נעל גדר ופרץ כל שהוא הרי זו
חזקה וי"ל דהכי בעי ומאימת הוי חזקה היכא דיהיב כבר זוזי מאימת
מהניא חזקה מכי דייש אמצרי אע"ג דגריעא מנעל וגדר הויא חזקה
הואיל ואיכא כסף כדפיי וריב"ס מפרש שראובן מכר שדה לשמעון וקנה
ממנו קנין גמור עד שלא החזיק בה אותה חזקה שתהא גילוי דעת שלא
יחזור יכול לחזור דכי היכי דתקנו רבנן שיהא אדם יכול לחזור בו כל זמן
שעסוקין באותו ענין מפני שלדעת כן הוא קונה ומקנה שיחזור כל זמן
שירצה כל זמן שעסוקין באותו ענין ה"נ דעתו לחזור בו אם יצאו עליה
עסיקין קודם חזקה בגילוי דעתו משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו
ומאימת הויא חזקה פי' מאימת הויא ההיא חזקה דאמרי גלי דעתיה
שקיבלה בכל ענין מכי דייש אמצרי לידע מה היא צריכה : **איכא** דאמרי
אפילו באחריות. ללישנא קמא באחריות לא דהואיל ובאחריות זבין אית
לן למימר שאין בדעתו לקנות אלא נכסים משופין מכל ערעור ואע"פ
שהיה מחזיר לו לבסוף כשגזלה כדפרישית גבי שלא באחריות דלא ניחא
ליה דליקו בדינא ודיינא : **תימא** הא סליקת נפשך וכו'. לא ידעתי אמאי
לא משני כגון שכתבו בעלת שלש מאות ובעלת מאתים לבעלת מנה דין
ודברים אין לנו עמך בעשרים וחמשה : **(לעיל)** וכן שלשה שהטילו לכיס.
לא הוי ממש דומיא דרישא דהכא כל אחד נוטל לפי מעותיו ורבינו חננאל
פי' דאבבא בתרייתא קאי : **דאמרה** לה מדין ודברים הוא דסליקי כו'. לא
איתפרש שפיר טעמא דהא מילתא : **בכותבת** בעלת שלש מאות. לא ידע
רבי מאי קמ"ל מתניתין : **רבי** אומר אין אני רואה דבריו של ר' נתן באלו
אלא חולקות בשוה. פי' ר"ח קי"ל בהא הלכתא כרבי ואי אפשר להעמיד
דבריו בזמן שיש שם שלש מאות חולקות בשוה בעלת מאה מאה ובעלת
מאתים מאה ובעלת שלש מאות מאה לפי שמדת הדין לוקה בזה אלא
העמידנו דברי רבי שאמר שחולקות בשוה כל מנה ומנה נוטלות בשוה
הלכך חולקין כל עזבון המת בששה חלקים של מנה נוטלת חלק אחד ושל
מאתים שני חלקים ושל שלש מאות ג' חלקים כל

אחת נוטלת לפי מעותיה עד שתפרע כל אחת כתובתה כי זה דין צדק וזה שאמר רבי אין אני רואה דבריו באלו בבבא דרישא ובבבא דמציעא אבל בסיפא דתנן היו שם שלש מאות של מנה נוטלת חמשים ושל מאתים מנה ושל שלש מאות ששה של זהב לא חלק רבי אלא בין בתפיסה אחת בין בשתי תפיסות כך הוא הדין כל אחת לפי מעותיה ותו אשכחן משנה שלמה בפרק שור שנגח ד' והי' (ב"ק לו.) ר"ש אומר שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום זה נוטל מנה וזה מנה חזר ונגח (את) שור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו זה נוטל חמשים זוז וזה נוטל חמשים זוז חזר ונגח שור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו חמשים זוז ושנים הראשונים דינר זהב ואוקימנא כרבי עקיבא דאמר שותפי נינהו וקיימא לן כוותיה וחלוקה זו כל אחד לפי מעותיו לפיכך העמדת דברי רבי כלמנה ומנה בשוה שזו היא חלוקה לפי המעות כי היכי דלא תקשי הלכתא אהלכתא ותו גרסינן ביש נוחלין (ב"ב דף קכד.) תניא רבי אומר אומר אני הבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביהן ירשו שטר חוב בכור נוטל פי שנים הנה רבי סבר לפי מעותיו ואם תעמיד דבריו בשוה ממש קשה דרבי אדרבי הלכך נראה להעמיד הדבר על בוריו אליבא דהלכתא להיות דברי רבי לפי מעותיו וכן ההלכות שוות ויש לחלק דלא דמי לההיא דיש נוחלין דהתם ליכא שום שעבוד אלא כל אחד יש לו חלקו בקרקע ובכור יש לו פי שנים לכך נוטל כל מה שחלקו משביח אבל הכא משועבדים לכתובה שכל שלשה מאות משועבדין לכתובת בעלת מנה ובעלת מאתים כמו לבעלת שלש מאות שכל נכסיו אחראין לכתובתה עד שיהיה לה כל המנה שלה: **מאי** לאו בשור לחרישה ועומד לטביחה איירי. מכח קושיא אדתני סיפא דייק הכי: **מאי** לאו פחתו ממש. וקסבר דבשור לחרישה ועומד לטביחה איירי דלטביחה ועומד לטביחה מאי קמ"ל אלא בכי האי גוונא מיירי ותיובתא דרב המנונא: **הותירו** זוזי חדתי. שלדעת כן נשתתפו יחד שאם לא ירויחו אלא חילוף המעות שבשביל ריוח מועט כזה לא יקפידו אלא כל אחד ואחד יקח חשבון מעותיו והאי חדתי לאו לאפוקי עתיקי דבהזב (ב"מ דף מה:) מוכיח בכמה דוכתי דישנים יוצאין בהוצאה יותר מחדשים אלא לאפוקי אסתירי דצוניתא שהם ישנים יותר מדאי. מ"ר. הא דאמרי' בפ"ק דבבא בתרא (דף יג. ושם) א"ל. רב יהודה לרב הונא לדידך דאמרת לית. לך דינא דגוד או אגוד בכור ופשוט שהניח להן אביהן עבד ובהמה טמאה כיצד הן עושין א"ל שאני אומר עובד לזה יום אחד ולזה שני ימים ומקשה ר"ת זצ"ל אמאי קשיא ליה מבכור ופשוט ליקשי ליה משניהם פשוטים ואומר ר"ת שניהם פשוטים ניחא ליה שיעבוד לזה

יום אחד ולזה יום אחד אבל בבכור ופשוט קשיא ליה שאם יעבוד הפשוט יום אחד והבכור שני ימים הרי הבכור נוטל יותר מפי שנים שאם יש עיר רחוקה ממהלך יום אחד ומשתכרים בה הרבה בסחורה שיש שם. סחורה בזול פשוט שאין לו שהות אלא יום אחד לא יוכל לילך שם והבכור שיש לו שהות שני ימים הולך שם ומשתכר כמה וכמה יותר מן הפשוט ור' מפרש דלהכי קשיא ליה בכור ופשוט משום שור לחרישה ועומד לחרישה לכולי עלמא השכר לאמצע משום הכי פריך כיצד יעשו דבזה אין נוטל הבכור פי שנים ומשני עובד לזה יום א' ולזה שני ימים ולא דמי לשור לחרישה ועומד לחרישה דמשום הכי הוי התם השכר לאמצע דמעיקרא אדעתא דהכי נשתתפו אבל גבי בכור דלא שייך האי טעמא כל אחד נוטל לפי חלקו. מ"ר: מי שהיה נשוי ד' נשים. לא הוה מצי למנקט ב' נשים אע"ג דשייכא בהו שפיר פלוגתא דתנא קמא ובן ננס מ"מ לא הוה שמעינן מיניה שבועה לאחד שבועה למאה אבל השתא שמעי' ליה דהא אין נשבעת ראשונה לשלישית משום שכבר נשבעה לשניה כדמפי' בגמ' מיהו תימא אמאי תנא ארבע בשלש סגי דבשלש נמי שמעי' שבועה לאחד שבועה למאה ואיכא למימר דהוה אמינא דהתם הוא דאין נשבעת ראשונה לשלישית שהיא אחרונה דלא חיישי' כולי האי כיון שכבר נשבעה לשניה ושלישית שמא כבר נתקבלה כתובתה שאין נשבעת לא אחמור בה רבנן כולי האי אבל אם היתה נשבעת אותה שלישית כגון שיש רביעית דהשתא ידעינן שלא נתקבלה כתובתה הוה אמינא דנחמיר טפי ותשבע לה הראשונה להכי תנא ארבע נשים. מ"ר:

א

-

צד

דף

שנמצאת אחת מהן שדה שאינה שלו. פי' הקונט' שנודע כבר שהיא גזולה הלכך כשבאה רביעית לגבות משביעין לה והדר יהבינן לה לבן ננס דהואיל מה שגבתה גבתה צריכה שבועה שהרי נפסדת אותה שיש לה שדה שאינה שלו וקשה לרבי דמסתמא כשמשביעין הרביעית משמע שעדיין לא גבתה מדקתני גבי רביעית נפרעת לא תפרע והואיל וכן הקודמת לה למה אינה לוקחת אותה שדה דבבירור שלו ואין סברא לומר שנמצאת אחת מהן שדה שאינה שלו ואינו ידוע איזו ועוד קשה לי מאי קאמר בן ננס וכי מפני שהיא אחרונה נשכרת אטו מי קאמר ת"ק נשכרה

נפסדה קאמר שאינה נשבעת לפי שאין גבייתה כלום שהקודמת לה נוטלת אותה שדה והיכא שהאחרונה נפרעת כגון שלא נמצאת אחת מהן שאינה שלו התם מודה נמי בן ננס דנפרעת שלא בשבועה על כן נראה כפ"י ר"ח דאפילו לא נמצאת פליגי דקאמר בן ננס שנשבעת הרביעית משום חשש שמא תמצא אחת מהן שדה שאינה שלו ולא יוכלו אחרי כן לחזור עליה דמה שגבתה גבתה וה"ק במאי פליגי כלומר במאי תלוי עיקר טעמא שמחמת אותו טעם משביעה בן ננס לעולם כגון שנמצאת כו' ומשום הכי נשבעת אפילו לא נמצאת והכא בחיישינן שמא תכסיף קמיפלגי לפי שיראה שמא תמצא אחת מהן שדה שאינה שלו ויחזרו עליה ואינה חוששת להשביח השדה ומפסידתו ואומר ר"ת דמשביעין אותה כדי שתפרוש אם התפיסה צררי וא"ת א"כ נשביע כל ב"ח דניחוש שמא יכסיף לפי שמא יש בעל חוב קדום שיטרוף ממנו ונשביענו כדי שיפרוש אם התפיסו צררי לאו מלתא היא דאטו יש לנו לעשות תקנה לבעל חוב דליתיה קמן ושמא אינו בעולם אבל הכא אנו עושין תקנה בשביל הנשים הקודמות וא"ת ומה יועיל מה שיפרוש גם היתומים שיפול השדה בידם יכסיפיה מחמת יראה זו שמא תמצא אחת מהן שדה שאינה שלו ואומר רבי דלא יכסיפיה בשביל כך שחביבה בעיניהם עוד אומר ר' הם למה יכסיפיה אם אותה שדה ישביחו יהא ריוח שלהן שיכולין לסלקו בזוזי דאין להן בשדה אלא כנכרים בעלמא אבל אחרונה תכסיף דהואיל ומה שגבתה לא גבתה אינה יכולה לסלקה בזוזי וא"ת לרבנן נמי תהא האחרונה נמי צריכה שבועה כדין כל הבא ליפרע מנכסי יתומים ופ"ה דביתומים גדולים איירי ודלא כאביי קשישא ור' מפרש אפי' לאביי קשישא כגון שפטרה מן השבועה וא"ת למאן דלית ליה דאביי קשישא היכי מפרש הנפרעת מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה (לעיל פז). והא דתנן (גיטין לד:) אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה דביתומים גדולים אינה צריכה שבועה וביתומים קטנים נמי ליכא לאוקמא דאין נזקקין לנכסי יתומים קטנים אא"כ רבית אוכלת בהן ואומר רבי דס"ל כמ"ד בערכין פרק שום היתומים (דף כב.) אף לכתובה משום מזוני וקשה מ"מ תיקשי מההיא דהנפרעת מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה דהא לעיל בהכותב (דף פז. ד"ה מקשים) פ"י ר"י דמיירי בגרושה דלית לה מזוני כי היכי דלא תיקשי אמאי איצטריך למיתני בגיטין אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה ואמר לי רבי דמ"מ איצטריך אלמנה בגיטין שלא נטעה לומר בגרושה ונימא דנזקקין בכל ענין דאילו באלמנה ה"א דליכא לאוקומא דאקילו בה רבנן משום חינא כדמפרש בערכין וא"ת אמאי לא אקשי מברייתא דאביי

קשישא למ"ד אין נזקקין אלא אם כן רבית אוכלת בהן דהא קאמר אביי קשישא שגובין מיתומים קטנים בשבועה וי"ל דהוה מוקי לה בב"ח עובד כוכבים דשייכא ביה שבועה כמו שרגיל ר"ת לפרש שמותר לקבל שבועה מעובד כוכבים ואפי' לרבינו שמואל שאסר לקבל ממנו שבועה איכא לאוקמא בגר תושב שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים שנשבע בשם ומיהו קשה לי מדקאמר אביי קשישא יתומים שאמרו משמע דאמתניי דגיטין או דהכותב קאי דמיירי בכתובת אשה ע"כ צ"ל ודאי דהוה מוקי פלוגתא דבן ננס ורבנן כאביי קשישא וס"ל כרבנן: שני שטרות היוצאים ביום א' פי' של מכר או של מתנה שמואל אמר שודא דדייני דלא דמי להא דתנן היו כולן יוצאות בשעה אחת ואין שם אלא מנה חולקות בשוה דהתם בשעבוד איירי דאין השעבוד חל אלא מאותה שעה שמוכיח מתוך השטר כשהתחיל השעבוד דהיינו ממחרת יום שנכתב בו דביום שנכתב אין מוכיח מתוך השטר מתי התחיל או בבקר או בערב אבל מתנה או מכר כל הקודם באותו יום עצמו זכה. מ"ר: לימא רב דאמר כר' מאיר דאמר עדי חתימה כרתי. וכיון דעיקר הוא השטר ומתוך עדים החתומים בשטר אין ניכר שקדם קנינו של זה לקנינו של זה הלכך קונין שניהם בבת אחת אפי' נכתב ונחתם ונמסר לאחד תחלה ואח"כ נכתב ונמסר לשני אע"פ שמתוך עדי מסירה ניכר דלא חשיב להו עדי מסירה עיקר והכי מוכח בגטין דתנן בפ' כל הגט (דף כד:): כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה ודייק בגמ' הא גדולה מצי מגרש אמר רבה זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת מוציאין שט"ח על אחריים א"ל אביי אלא מעתה רישא דקתני פסול לגרש בו הי"נ שני הוא דלא מגרש ביה הא ראשון מצי מגרש ביה והא אמרת אין אחר יכול להוציא שטר חוב עליהם אלא מאי אית לך למימר בעדי מסירה ור' אלעזר משמע אבל לר"מ אפי' ראשון לא מצי מגרש אע"פ שניכר מתוך עדי מסירה הואיל ומתוך עדי חתימה אין ניכר מ"ר ונראה לרבי דמיירי הכא במתנה או במכר במקום שכותבין את השטר דבמקום שאין כותבין שהקרקע נקנה בכסף ובחזקה ובחליפין והשטר אינו עומד אלא לראיה התם כולי עלמא מודו דאמרינן שודא דאין צריך התם שיהא ניכר מתוך עדי חתימה איזה קנה תחלה הואיל ואינו אלא לראיה בעלמא ור"ת מפרש הא מילתא בענין אחר וז"ל שני שטרות היוצאין ביום אחד מכר שדה אחת לשני בני אדם האחד עיקר אבל שני שטרות של שני בעלי חובין חולקין לכ"ע כדתנן במתניתין חולקות בשוה ובעל כרחך כשכולן יוצאין ביום אחד וטעמא דשניהם אמת ושעה אחת בירושלים כיום אחד בעלמא דמי לימא רב דאמר כר"מ דאמר עדי חתימה כרתי ואפשר דנחתם בבת אחת דהנך

סהדי חתום אהאי והנך סהדי אהאי בהדי הדדי ומסתמא כיון שהחתימה עיקר המסירה היתה לדעת חתימה אע"פ שהיתה זו אחר זו והוי כנמסר בבת א' דהיכא דכתבי שעות

ב

-

צד

דף

תלינן מסירה אחר שעות חתימה הי"נ תלינן המסירה בשעת חתימה ואפי' אם תימצי לומר לצמצם אי אפשר ואחד מהם נחתם קודם לחברו איהו מיהו סבר דשניהם נחתמו בבת אחת ואין דעתו כלל כשמוסר להם אפי' בזה אחר זה שיקנה אחד יותר מחברו אלא דעתו שיקנה זה כמו זה והוי כאילו מסר שניהם בבת אחת ואין מועיל הקדמת החתימה כלום ואי נמי העדים שוים בשני שטרות אימא בשעה שעסוקין באותו ענין חתמו דקנין יכול לחזור בו או לקיים שניהם הלכך אמר רב חולקין ושמואל דאמר כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי וכיון שיוצא השטר מיד המוכר ליד הלוקח נזהר הוא שלא למסור בבת אחת אלא זה שלא בפני זה דהמסירה ביד המוכר דכותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו אבל החתימה לר' אלעזר לאו עיקר הוא ולא תלינן ביה הלכך אמר שמואל שודא דדייני שיש כח ביד הדיינים מובהקים ליתן לכל מי שירצו דהואיל וא"א לפי הענין להיות בבת אחת אימור איתרמי לאותו שזכה וכן (לעיל דף פה:): גבי שני טוביה שניהם ת"ח דאיכא שודא וכן גבי ההיא דכאן אמרו בשילהי פ"ק דגיטין (דף יד: ושם) דמייתי הכא וכן ב"י יוחסין (קדושין עד. ושם) גבי נאמן הדיין וכן בהמוכר את הבית (ב"ב סב:): גבי רכבא דדקלי וכן בשבועת העדות ברישיה (שבועות ל:): וגבי אמר רב נחמן בחזקת הבתים (ב"ב לה. ושם) מדמינן דינא דאליס גבר לשודא דדייני ומשנינן דמאן דאליס גבר איכא למיקם עלה דמילתא שודא דדיינא ליכא למיקם עלה דמלתא ולא משום אומדנא דעתא אבל במקום שיכולין לזכות שניהם בבת אחת א"נ ב' בעלי חובין ביום אחד או שתי כתובות ביום אחד כולי עלמא מודו דיחלוקו דחשו רבנן להפסד בעלי חובין משום נעילת דלת ולכתובת אשה משום חינא אבל בלקוחות א"נ במתנה עבוד שודא היכא דאיכא למימר דחד קדים והאחר שקר עד כאן לשון ר"ת: [וע"ע בתוס' לעיל פה: ד"ה שודא]: **כתב** לאחד ומסר לאחר לזה שמסר לו קנה. אע"פ שקדמה הכתיבה למסירה הי"נ ס"ל לשמואל דהא אית ליה

שודא והיינו אליבא דרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי ותימה הא משמע בפ"ק דב"מ (דף יג. ושם) דשמואל ס"ל כאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו דדחיק התם שמואל דאמר לא חיישינן לפרעון ולקנוניא מתנני דקתני מצא שטרי חוב בזמן שיש בהן אחריות נכסים לא יחזיר אי ס"ל כאביי אמאי לא יחזיר ומסיק שמואל מוקי לה בשאין חייב מודה ופריך אין בהם אחריות נכסים אמאי יחזיר ומסיק אמר שמואל אומר היה ר"מ שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה כו' מדדחיק שמואל לומר הך סברא לר"מ ש"מ כאביי ס"ל דלרב אסי הוה מצי לאוקמא בשאין בו הקנאה ואליבא דאביי משמע כתב לאחד ומסר לאחר את שכתב לו קנה דאמתנני דקתני כותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו פריך התם וליחוש דלמא כתב ללוות בניסן ולא לוח עד תשרי ואתי למיטרף לקוחות שלא כדין דמניסן ועד תשרי ומשני אמר אביי עדיו בחתומיו זכין לו אלמא אע"ג דמסר ללקוחות קודם למלוה לזה שמסר לו לא קנה ובסוף הפרק (שם כ. ושם) משני אביי בכהאי גוונא גבי מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל דלא חיישינן דלמא כתבה בניסן ולא נתנה עד תשרי כו' וא"כ קשיא שמואל אדשמואל ובלא שמואל איכא לאקשווי מאביי גופיה דמשמע בפרק זה בורר (סנהדרין דף כח: ושם) דס"ל כרבי אלעזר דמסקינן התם אההיא מתנתא דהוה חתימי עלה תרי גיסי כו' א"ל רב יוסף זיל קנייה בעדי מסירה ומסיק א"ל אביי והא מודה רבי אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול משמע דאי לא הוה מזוייף מתוכו היה מכשר כרבי אלעזר וזהו דוחק לומר דאביי לדבריו דרב יוסף קאמר וליה לא ס"ל ובלאו אביי גופיה הוה קשה שם הא דפסיק ר"ת הלכה כאביי מדמהדר הש"ס לאוקומא מילתיה דשמואל כוותיה ועוד דאביי בתראה הוה וקיי"ל כר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי ואמרינן כתב לאחד ומסר לאחר את שמסר לו קנה ותירץ רבי דכי אמרינן עדיו בחתומיו זכין לו ה"מ בשני ימים שניכר מתוך השטר שקדם זכותו של זה לזכותו של זה אבל הכא מיירי שנכתבו ביום אחד הלכך אע"פ שנכתב זה קודם הקודם במסירה זכה דלא אמרינן עדיו בחתומיו זכין לו הואיל ואין ניכר שקדם זכותו מתוך השטר וקשיא לי גבי מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל דפריך ניחוש דלמא כתבה ליתן בניסן ולא נתנה עד תשרי ואזלא זבינתה לכתובתה בטובת הנאה ומפיק ליה לשובר דכתוב בניסן ואתי למיטרף לקוחות שלא כדין מאי קא משני אביי עדיו בחתומיו זכין לו אכתי ניחוש באותו יום שנכתב השובר מכרה כתובתה קודם מסירת השובר דלא אמרינן התם עדיו בחתומיו זכין לו הואיל ואין ניכר מתוך השובר שנכתב קודם המסירה ואמר לי רבי דכולי האי לא חיישינן

דבאותו יום עצמו מכרה כתובתה: **אמיה** דרמי בר חמא כו'. אין זה ההוא עובדא דמי שמת (בי"ב קנא.). פי' ר"ח דקבלה בידינו דשודא דדייני דוקא במקרקעי ודוקא דיין מומחה כרב נחמן בדורו דהא רב ששת גברא רבה הוה ואמר ליה רב נחמן אינך דיין לעשות שודא דדייני ולי נראה שודא נמי במטלטלי דגבי שליח מייתי לה בפרק קמא דגטין (דף יד:): [וע"ע תוס' בי"ב לה. ד"ה שודא]:

א

-

צה

דף

וכי כתבה ליה מאי הוי. תימה מאי קא פריך והלא לא בא עדיין לידה והוי כמו כותב לה ועודה ארוסה ואומר אני דשפיר פריך דהכא הוי כמו כותב לה והיא נשואה ולא דמי לארוסה כלל דארוסה אם מכרה ונתנה קיים אבל הכא אינו יכול למכור שלא תטרוף כל שעה: **הכא** במאי עסקינן בשקנו מידה. אע"ג דגבי נשואה אמר רב יוסף בריש הכותב (לעיל פג.) מדין ודברים קנו מידו נשואה הוי טפי ידו כידה מהכא גבי לוקח ידה כידו: **תימא** נחת רוח עשיתי לבעלי מי לא תנן כו'. ליכא לשנויי כשלקח מהאשה תחלה דאז הוי קיים כדקתני בסיפא לקח מן האשה וחזר ולקח מן האיש מקחו קיים דבמתני משמע דאחר מכירת השדה כתבה ללוקח דהכי קתני ומכר שדהו וכתבה כו': **הא** ר"מ הא רבי יהודה דתניא כו'. והא דקתני דלא אמרינן נחת רוח עשיתי לבעלי ר"מ היא ופי' לנו רבי דצריכינן למימר דהשתא הא דנקט בברייתא כתבה לראשון ולא חתמה לו רבותא נקט דאע"ג דאיכא למימר הך אתתא כי חתמה נמי לשני לאו שהודית באותו מכר אלא לנחת רוח מכוונת דהא כבר ראינוה שלא חתמה לראשון אפי"ה אמרי' איבדה כתובתה וכ"ש סתמא וקשיא לי א"כ לבסוף דמסיק רב אשי כולה ר"מ היא ועד כאן לא קאמר ר"מ אלא בשני לקוחות כו' אמאי הדר ביה מאותה סברא ראשונה דס"ד דיותר יש לנו לומר אבדה כתובתה בחד לוקח מבשני לקוחות הל"ל כולה ר' יהודה היא ובשני לקוחות דוקא א"ר יהודה יכולה שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אבל בחד לוקח לא על כן נ"ל לס"ד השתא נמי שייך יותר נחת רוח בלוקח אחד מבשני לקוחות אבל לא משמע ליה שיחלוק ר"מ ונקט שני לקוחות משום רבותא דר' יהודה: **כתבה** לראשון ולא חתמה לו כו'. יש מקשין והא בהנזקין (גיטין נח. ושם) אמתניי דלקח מן האיש וחזר ולקח מן

האשה מקחו בטל אמר רב לא שנו אלא דא"ל לך חזק וקני אבל בשטר קנה ותירץ רבי דהתם כשכתבה לו שטר בפני עצמה דהואיל ויכול להוציא שטר שלה בלא שטר של בעל לא אמרי' נחת רוח אבל הכא מיירי שחתמה לו בשטר של בעל דהואיל ואינו יכול להוציא שטר שלה שלא יראו שטר של בעל עמו יכולה היא ודאי שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי ועוד אמר לן רבי דאפי' בשטר עצמו של בעל איירי אלא שכתבה שהיא עצמה מכרה ללקוחות אבל חתמה לו דשמעתין היינו שמוחלת שיעבוד שיש לה על הקרקע וכן משמע לשון חתמה כלומר שנתרצית במקח ולא מחתה בו עוד תירץ רבי דהתם ה"ק לא שנו אלא דא"ל לך חזק וקני אבל בשטר קנה בהדי לך חזק וקני ולא נתיישב לי תירוץ זה דפריך התם לרב מהא דתניא לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל עד שתכתוב לו אחריות נכסים דקאמר נימא תהוי תיובתא דרב ומאי תיובתא נמי האי דקתני דשטר אינו מועיל עד שתכתוב אחריות נכסים בדלא אמר לך חזק וקני וכי קאמר רב בדאמר לך חזק וקני בהדי שטר ולתירוץ ראשון לא קשה כולי האי. (וע"ע תוס' ב"ב מז: ד"ה אבל בשטר): הכי איתא גירסא ישנה מתני' דכתבה לאחר וזה לאחר שני הוא מכלל דמכר הבעל לראשון (שדה אחרת) ולא חתמה לו ולישנא דהך משנה דקמשני נקט דאי האי אחר ראשון הוא וגרסינן וכתב דזבין ליה לאחר הו"ל למימר: **התם** איהו דאפסיד נפשיה. מה שפירש בקו' וכולה רבא קאמר לה לא נהירא לר"ת דא"כ הל"ל אלא התם הוא דאפסיד אנפשיה אלא הש"ס הוא דמתרץ התם הוא בבעל חוב דאפסיד נפשיה בידיים דינע דדיניה עלויה לפרוע אבל אשה ליכא למימר כל כך איהי היא דאפסידה נפשה דהא בעת שכתבה לו לא היתה ראויה עדיין לגבות בברור שהרי לא נתנה כתובה לגבות מחיים וכן פי' רבינו חננאל ובכמה מקומות בש"ס דלא חייש לשנויי אלא קושיא אחרונה ועוד דאינה פירכא כל כך מקמייתא דלר"נ בר יצחק לא משמע ליה לגמרי אלא משני:

ומוקמינן לכולהו בידא דלוקח. תימה מעיקרא נמי נוקמיה ביד הלוקח אפוכי מטרתא למה לי דאמר הבעל מוציא מיד הלוקח ואחריך מיד הבעל ולוקח מיד אחריך ואמר ר' דנפקא מינה כשיוציא הבעל מיד הלוקח

תחלה אם יעשה פשרה בינו לאחריך יפסיד הלוקח ואין נראה לי דא"כ
הא דפריך מאי שנא מהא דתנן ומשני התם אית להו פסידא לכולהו הכא
לוקח הוא דאית ליה פסידא מה הועילו חכמים בתקנתם כיון דמצי
למיעבד פשרה בעל ואחריך ויפסיד הלוקח אלא נראה לי דלאו דוקא
קאמר שיוציא הבעל מיד הלוקחות אלא מתוך שאם היה מוציא הבעל
מיד הלוקח היה אחריך מוציא מיד הבעל ולוקח מיד אחריך מעיקרא נמי
מוקמינן ליה בידא דלוקח משום דאית ליה פסידא ולא יוכל בעל להוציא
מידו: וכן בעל חוב ושני לקוחות וכן אשה יש לתמוה אמאי איצטריך
למיתני כל הנך גוונא וי"ל דצריכי דאי מקמייתא הוה אמינא הראשונה
מוציאה מיד השניה כיון דאין לשניה כל כך פסידא שתוכל לגבות מבעלה
ושיעבודא של ראשונה קודם ובדין הוציאה אבל בעל חוב מלוקח לא ואי
אשמעינן בעל חוב מלוקח כדי שלא תנעול דלת בפני לווין אבל אשה בעלת
חוב מלוקח לא להכי צריכי כולו:

פרק אחד עשרה - אלמנה ניזונת

מתני' אלמנה ניזונת מנכסי יתומים. מעשה ידיה שלהן. גרסי' בלא וי"ו
דאי גרסי' ומעשה ידיה שלהן בוי"ו היכי מבעיא ליה בגמי' אי ניזונת תנן
אי הניזונת תנן על כרחך ניזונת תנן מדקתני ומעשה ידיה שלהן. מ"ר:
ואין חייבין בקבורתה. וא"ת פשיטא דהא בעל גופיה לא מיחייב
בקבורתה היכא דלא ירית כתובתה דקי"ל קבורתה תחת כתובתה וי"ל
דהיא גופה קמ"ל מתני' דקבורתה תחת כתובתה דאכתי לא שמעי' ליה
בשום מקום במשנה מיהו תימה הא דלא קתני ואין חייבין בפרקונה ואי
משום דבעי למיתני יורשי כתובתה חייבין בקבורתה הא נמי פשיטא אלא
מי יקברנה וכי תימא ביבמה אתא לאשמועינן דיורשי כתובתה חייבין
בקבורתה ולא יורשי נכסי מלוג א"כ מאי איצטריך למידק לעיל מדקתני
יורשיה יורשי כתובתה איזוהי אלמנה שיש לה שני יורשין תיפוק ליה
מדאיצטריך למיתני הך בבא כלל וי"ל דאיצטריך לאשמועינן אפי' היכא
דלא שקלה אלמנה כתובה כגון דליכא אלא מטלטלי אינן חייבים
בקבורתה ואע"ג דהשתא הוה כדורשי כתובתה כיון שאינה גובה אותה
מהם: **ניזונת** תנן וכאנשי גליל כו'. הא לא מבעיא ליה היכי סתם תנא
דמתני' ולענין הלכתא כמאן דהא אשכחן פלוגתא דרב ושמואל בהא לעיל
שילהי נערה (דף נד. ושם) ועוד היכי פשיט בתר הכי מדשמואל הא שמואל

פסק לעיל כאנשי גליל אלא נראה לי הכי פירושו ניזונת תנן וכאנשי גליל שהיא ניזונת על כרחן של יתומין והלכך מעשה ידיה שלהן אבל לאנשי יהודה שמדעתם ניזונת ויכולין לסלקה אין מעשה ידיה שלהן או הניזונת תנן וכאנשי יהודה דאפילו לאנשי יהודה דאי בעו לא יהבי לה אפי"ה מעשה ידיה שלהן. מ"ר :

א

-

צו

דף

תא שמע דאמר ר' זירא אמר שמואל אלמנה מציאתה לעצמה אי אמרת בשלמא הניזונת תנן שפיר. קאמר שמואל מציאתה לעצמה אפי' בשעה שהיא ניזונת הואיל והן יכולין לסלקה לא הוו כבעל אע"ג דמעשה ידיה שלהן אלא אי אמרת ניזונת תנן וכאנשי גליל אבל לאנשי יהודה מעשה ידיה לעצמה א"כ הא דקאמר שמואל אלמנה מציאתה לעצמה על כרחך לאנשי גליל הוא דאיצטריך ליה לאשמועינן דלאנשי יהודה לאשמועינן מעשה ידיה לעצמה וכ"ש מציאתה וכיון דלאנשי גליל קאמר אמאי מציאתה לעצמה והא לדידהו הוי דהא אינהו כבעל ולא סגי דלא יהבי לה ואומר רבינו תם דאלמנה דקאמר שמואל קאי אמתני' ולא משום דבלאו הכי לא פשיט שפיר דהניזונת תנן כמו שהוכחתי דעל כרחך אליבא דאנשי יהודה קאמר שמואל ודוקא מציאתה אבל מעשה ידיה ליתומים אלא כי היכי דלא תקשי דשמואל אדשמואל דאיהו סבירא ליה כאנשי גליל לעיל (ד' נד.) ומה שפירש הקונטר' אי אמרת בשלמא הניזונת תנן שפיר דמוקמינן מילתא דשמואל בשאינה ניזונת קשה דאי בשאינה ניזונת פשיטא ועוד לימא מעשה ידיה לעצמה וכל שכן מציאתה דהויא כהעדפה שעל ידי הדחק כדאמרינן לעיל בריש מציאת האשה (דף סו : ושם) ועוד דכי היכי דאי תנן הניזונת מוקמינן למילתיה דשמואל בשאינה ניזונת כגון שנתנו לה היורשים כתובתה הכי נמי אי תנן ניזונת וכאנשי גליל מצינו למימר דמילתיה דשמואל מיירי באותה שתבעה כתובתה בב"ד או מכרה שאינה ניזונת שאותה מציאתה לעצמה אפי' לאנשי גליל. מ"ר : **אבל** מנח תפילין לית לן בה. אע"ג דבשלהי האשה שנתארמלה (לעיל כח :) תניא או שהניח תפילין בפני רבו לא יצא לחירות מ"מ אינו רגיל להניח כל שעה. מ"ר : **אלמנה** שתפסה מטלטלין במזונותי מה שתפסה כו'. פי' הריב"ן דמיירי בתפסה לאחר מיתת הבעל וא"ת מאי שנא דלמזוני

מהניא תפיסה טפי מכתובה וי"ל משום דמזוני לא טרפה ממשעבדי אבל כתובה טרפה ממשעבדי וא"ת אלא מעתה תועיל תפיסת הלוקח שלא באחריות ונמצאת שדה שאינה שלו לאחר מיתת המוכר והלוקח נמי באחריות ובא בעל חוב וטרפה עם השבח קשה שיועיל בו תפיסה בשלמא ממלוה ע"פ לא קשיא דאע"ג דלא טריף ממשעבדי לא מהני תפיסה משום דיכול לתבוע הלואתו מחיים אבל מלוקח קשה דלא טריף ממשעבדי גם לא היה יכול לתבוע מחיים ונראה לי דדוקא מזוני דלא גביא ממשעבדי והוי נמי תנאי ב"ד אלמוה רבנן טפי להועיל בה תפיסה והודה רבי וא"ת כמאן אי כרבי בלא תפיסה נמי דהא אמר בפרק נערה (לעיל נא.) אחד נכסים שיש להן אחריות ואחד נכסים שאין להן אחריות מוציאין למזון האשה והבנות ואי כר' שמעון בן אלעזר כי תפסה מאי הוי הא אמר נכסים שאין להם אחריות מוציאין לבנים מן הבנות ואומר רבי דלעולם כר"ש בן אלעזר ודווקא לבנים מן הבנות מוציאין אבל מן האשה לא והא דקא מותיב מר בר רב אשי מאי שנא לכתובה כו' ובעי למימר מאי דתפסה תפסה לאו משום דהכי סבירא ליה דהא אדרבי עקיבא לא פליג דאמר אין תפיסה מועלת לאחר מיתה אלא הכי קאמר מאי דתפסה תפסה כלומר ברייתא דקתני דמועיל תפיסה למזונות לאחר מיתה על כרחך כר' טרפון דמאי דתפסה תפסה ואם כן לרבי טרפון בכתובה נמי מאי דתפסה תפסה ור"ח והלכות גדולות פירשו דהכא מיירי בתפיסה מחיים ודווקא למזוני מהניא אבל לכתובה לא משום דלא נתנה כתובה לגבות מחיים ופסק בהלכות גדולות כרבינא וקשה שהרי פסק בתשובת הגאונים בכולי הש"ס הלכתא כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה ואודיתא וגם הערוך ור"ח פסקו כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה וחיוורי וכתב וסימנך כלו הפך לבן טהור הוא אף על פי שכתב הריב"ן שראה בתשובת הגאונים לית הלכתא כמר בר רב אשי אלא במיפך שבועה ואודיתא דומה הוא שה"ג עצמן תופסות כאותם שפסקו לית הלכתא כמר בר רב אשי במיפך שבועה ואודיתא וצ"ל דמר בר רב אשי דקאמר הכא אינו אלא אתקפתא בעלמא ולא דס"ל הכי ור"ח פסק כמר בר רב אשי והרבה הארכתני בו לעיל בריש הכותב (דף פד : ושם.) מ"ר : **יתומים** אמרו נתננו. אומר רבי דמיירי במזונות שעברו דמוכח מילתא טפי משום דשתקה עד השתא דיתמי קושטא קאמרי אבל במזונות דלהבא ודאי על היתומין להביא ראייה דהא רבי יוחנן הוא דאמר בפ"ק דב"מ (דף יז. ושם) הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום ואפילו למאן דלית ליה דר' יוחנן הכא מודה דלא מהימני לומר פרעתי דאי מהימני מה הועילו חכמים בתקנתם שתקנו לה מזונות כל שעה יאמרו פרעתי מידי דהוה אכתובה

במקום שאין כותבין דכ"ע מודו דלא מצי אמר פרעתי מהאי טעמא
דפרישית. מ"ר :

ב

-

צו

דף

נכסי בחזקת אלמנה קיימי. וא"ת מה טעם דלא חשבינן נכסי בחזקת
הבעל חוב ואמאי מהימני יתמי למימר פרענו במלוה על פה וכי תימא
דחשבינן ליה בחזקת אלמנה טפי משום דמוכרת למזונות שלא בבית דין
אם כן לרב ושמואל נהי דלית להו כל הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר
כלום מ"מ כשאבדה כתובתה לא יהיו יתומין נאמנין לומר פרענו דכיון
דמוכרת לכתובתה שלא בבית דין נכסים בחזקתה כי הכא וכי תימא
אע"ג דנכסים בחזקתה מיהו מהימני לומר פרענו דמוכחא מילתא מדלית
לה כתובה דמחמת פריעה נקרעה מיהו היכא דאיכא עדים שנשרפה לא
להימנו ושמא י"ל אי איכא עדים אין הכי נמי א"נ מזונות שאני דכתובה
מיד שנפרעה נסתלקה אבל מזונות לעולם יש לה מזונות עד שתתבע
כתובתה הלכך הוו נכסים בחזקתן טפי ממזונות. מ"ר. ולא דמי להא
דאמריי בהמקבל (ב"מ קי.) יתומים אמרו אנו השבחנו ובעל חוב אמר
אביכם השביח ומסקנא דמילתא ארעא כיון דלגוביינא קיימא כמאן
דגביא דמי דהתם מיירי כגון שהיתומין מודים שהקרקע זה לבעל חוב
שאביהן עשאה אפותיקי ולכך מסיק כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגביא
דמי ותדע מדמייתי עלה ספק זה קודם ספק זה קודם קוצץ ואינו נותן
דמים והיינו הטעם כיון דלקוץ קאי כמאן דקיץ דמי ולשם מודה בעל
האילן שיש לו לקצץ אלא ששואל דמים אם כן ארעא דלגוביינא קיימא
נמי מיירי כה"ג. מ"ר : **נשאת** עליה להביא ראיה. מדלא משכח עליה
להביא ראיה אלא בנשאת ש"מ דנתקבלה כתובתה או דתבעה כתובתה
בב"ד אפי' במזונות שעברו עליהן להביא ראיה. מ"ר : **ורבי** יוסי סבר נכסי
בחזקת אלמנה קיימי. מה שפ"י בקונטרס דוכן כחה יפה דקאמר ר' יוסי
היינו כשכלו נכסי היתומין תחשוב ללקוחות כל מה שמכרה למזונות לא
נהירא לרבי מדאמר לקמן אי נמי דכולי עלמא בחזקת יתמי קיימי והיינו
טעמא דר' יוסי כדאביי מכלל דעד השתא לא אסיק אדעתיה לר' יוסי
האי טעמא ונראה לרבי דהיינו יפוי כח השתא דמתוך שהיא מוכרת סתם
היא מרווחת לומר אלו מכרתי למזונות ולא יוכלו היתומין לומר לה אם

שהתה איבדה מזונות כמו שהיו יכולים לומר לה אם היתה כותבת אלו למזונות ואלו לכתובה ואז היו יכולין לומר שאר המזונות מחלה אבל לענין טריפת לקוחות אכתי לא מסיק אדעתיה עד דמסיק דכ"ע נכסי בחזקת יתמי קיימי דאז לא מצי למימר האי יפוי כח דלגבי יתומים לא תהא נאמנת לומר כולם למזונות מכרתי שהרי בחזקת יתמי קיימי וא"ת מה יפוי כח הוא השתא דקאמרה הכל מכרתי למזונות ולא איבדה וכי אין זו אונאה דשקר הוא שהרי גם לכתובה מכרה וי"ל מאי טעמא שהתה שתיים או שלש שנים ולא תבעה מזונותיה איבדה מזונותיה דמדלא תבעתה א"כ מחלתה והכא ליכא למימר הכי דאיכא למימר דלא חששה לתובעם משום שיכולה לומר הכל מכרתי למזונות וגם לפי הקונטרס אין זו אונאה שאומרת ללקוחות הכל מכרתי למזונות שהרימן הדין גם מזונות היה לה לגבות ממשעבדי אם לא לפי שאין קצובין כדפרשינן בגטין והכא לעולם יש ללקוחות להם לאסוקי אדעתיהו משום כתובה להניח מבני חרי כשיעור כתובה אע"פ שמכרה לכתובה כיון שיכולה לומר למזונות מכרתי. מ"ר. וא"ת והלא יכולין לומר לה הנחנו ליד מקום לגבות ממנו וי"ל דהוי כמו אשתדוף בני חרי דגביא ממשעבדי כדאמרן לעיל ולא שייך הכא למימר אפסדה אנפשה בידים שהרי עשתה לצורך מזונות אי נמי בלקוחות שלקחו אחר שמכרה: **דרבי** יהודה סבר נכסי בחזקת יתמי קיימי ועל אלמנה להביא ראיה. לטעמא דפרישית לעיל משום הא דשתקה שלא תבעה מזונותיה מוכח שהדין עם היתומים שאומרים נתננו קשה מכאן דהכא אמאי עליה להביא ראיה הא לא שייך הכא האי טעמא דהאי דשתקה לפי שמכרה נכסים ונראה דהיינו טעמא לעיל דעליה להביא ראיה משום דלא שייך התם למימר מה הועילו חכמים בתקנתם אם נאמנים לומר פרענו מזונות שעברו שהרי היא יכולה לתבוע כל שעה תחילת מזונות הבאין וכן הכא יכולה היא לכתוב אלו למזונות מכרתי ואלו לכתובה מכרתי. מ"ר: **תפשוט** ליה ממתניתין כו'. וא"ת מאי סלקא דעתי מעיקרא דלא תפשוט י"ל דסלקא דעתיה דמתני' ודאי משום עצה טובה אבל ברייתא לא משמע משום עצה טובה אלא משום כחה יפה דומיא דר' יוסי. נראה לי: **רצה** בחובו נוטלן רצה במתנה נוטלן. פי' שניהם נוטלן אלא כלומר רצה בחובו נוטלן מבני חרי ושוב לא יוכל לגבות המתנה ממשעבדי משום הכי קאמר אם נוטלן במתנה לא כד יפה כחו פירוש אם נוטלן במתנה מבני חרי שיכול לטרוף החוב ממשעבדי וכן משמע מתוך פירוש הקונט' וקשה לר' דבשילהי יש נוחלין (ב"ב קלח:) נוטלן שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בעל חובי כראוי לו נוטלן ונוטל את חובו כו' ופריך משום דאמר כראוי לו נוטלן ונוטל את חובו

ודלמא כראוי לו בחובו קאמר ומשני הא מני ר' עקיבא היא דדייק לישנא יתירא משמע דאם לא אמר אלא תנו מאתים זוז לפלוני בעל חובי ולא אמר כראוי לו אינו נוטל שניהן ונראה דאי הוה גריס התם לבעל חובי הוה ניחא דודאי כי לא אמר לפלוני אלא דקאמר לבעל חובי משמע דבחובו קאמר שיתנו לו אם לא אמר כראוי לו ויש ספרים שכתוב בהן כך ולא כתוב בהן לפלוני אבל היכא דכתב לפלוני בעל חובי ניכר מהלשון דבמתנה קאמר שיתנו לו ודבר זה תלוי בסברא:

א

-

צז

דף

או דלמא נהי דאחריות דעלמא כו'. ולא דמי לההיא דלעיל (דף צב.) ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות וחזר ראובן ולקחה משמעון באחריות דבמסקנא אמר רבא נהי דאחריות דעלמא לא קביל עילויה אחריות דנפשיה מי לא קביל עילויה לא דמי דהתם ודאי כיון שראובן לוח דין הוא שיטרפו ממנו הקרקע ואין על שמעון לפרוע כיון דבאת לידי ראובן הנאה שקבל המעות אבל הכא שהיורשין חייבין לה מזונות יכולה למכור ולחזור ולטרוף שהרי כשחוזרת וטורפת חוב שלה היא נפרעת ואין כאן עיוות הדין כלל: **וסמך** לה שתגבה כתובתה מן . השאר. וא"ת מאי נפקא לה מינה בין מה שהיתה מוכרת למזונות ובין מה שתמכור לכתובה נפקא מינה שתוכל למכור ביחד כדי כתובתה אבל למזונות אינה מוכרת אלא לששה חדשי' ולוקח מפרנס אחת לשלשים יום ועוד אם נשאת אחר שמכרה הלוקח לא יתן כי אם אחת ל' יום ולא תוכל לגבות מהן לכתובה דהא מטלטלין נינהו ומזונות אבדה: **מאי** סמך לה ש"מ שיירא אין לא שיירא לא. וא"ת תקשי מהכא לרמי בר חמא דהוה בעי למימר לעיל גבי ראובן שמכר שדה לשמעון דאפילו אחריות דנפשיה לא קביל עילויה והא בהך ברייתא אמרי' גבי אשה אחריות דנפשה מיהא קיבלה עלה וכ"ש התם לפי מה שפירשנו לעיל וי"ל דמצי למימר רמי בר חמא דהכא ודאי אחריות דנפשה מקבלת [אע"ג דאחריות איתמי היינו מעלמא אבל אנפשה מיהו קיבלה] דהא אינה מוכרת בהדיא שלא באחריות אבל התם שמכר לו בהדיא שלא באחריות אפילו אחריות דנפשיה לא קביל עילויה. מ"ר: **זבין** ולא איצטריכו ליה זוזי הדרי זביני כו'. וכגון שגילה דעתו בשעת המכר דאמר דליזבן תורי קא זבין להו דאי שתק הוו להו דברים

שבלב וכן בפרק ב' דקידושין (דף מט:) גבי ההוא גברא דזבין נכסיה אדעתא למיסק לארעא דישראל התם נמי בדגלי דעתיה ויש דברים שאינו מועיל בהם גילוי דעת עד שיתנה כגון אם היה מוכר מלבושיו אדעתא למיסק לארץ ישראל דזהו דבר שאין רגילין למכור אדעתא דהכי התם ודאי אין מועיל גילוי דעת שאם לא תאמר כן מעכשיו אין צריך לשום תנאי אלא גילוי דעת בעלמא ובכל מקום בעינן דומיא דתנאי בני גד ובני ראובן תנאי כפול אלא ודאי גילוי דעת במילתא שאין רגילות לעשות כן לא מהני עד שיתנה ויש דברים דאפילו גילוי דעת אין צריך כגון שטר מברחת דלעיל פרק האשה שנפלו (דף עט. ושם.) וכן ההיא דבפרק מי שמת (ב"ב קלב. וקמו:) דתניא הרי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחרים ואח"כ בא בנו רבי שמעון בן מנסיא אומר אין מתנתו מתנה בידוע שאם היה יודע שבנו קיים לא היה כותב. מ"ר: אי הכי היינו דא"ל רמי בר שמואל לרב נחמן א"כ נמצאת מכשילן כו'. פי' רש"י אי הכי היינו ודאי דא"ל נמצאת מכשילן כו' א"ל בצורתא משכח שכיחי וחייש דלמא אתו ארבי בעקולי והדרי זביני דאי בדאתו ממקום קרוב או שבאו לאלו לבדן דטעמא משום דזבין ולא איצטריך ליה זוזי הדרי זביני מילתא דלא שכיח הוא וליכא מכשול וקשה לפירוש זה דמאי הוכחה היא לעולם אימא לך משום דלא אצטריכו ליה זוזי הדרי זביני ומיהו כל שכן היכא דהווי בעקולי כדמוכח שמעתא דאז הוי מקח טעות יותר ואם כן שפיר קאמר דנמצאת מכשילן לעתיד הואיל דבכל ענין הדרי זביני כדפרשינן הלכך נראה כמו שפירש רשב"ם אי הכי קושיא הוא הואיל דאמר דהאי הדרי זביני דוקא משום דבעקולי הווי קיימי היכי קאמר בצורתא בנהרדעא משכח שכיח הלא זאת בצורתא דארבי בעקולי הווי קיימי פשיטא דלא שכיח הוא ובשלמא אי פשטינן מינה זבין ולא איצטריכו ליה זוזי הדרי זביני היינו ודאי דשכיחא דרוב פעמים היה להם בצורתא וניחא נמי לפי זה הא דפסקינן הלכתא לפי פשיטת הבעיא:

אלמנה מן האירוסין הוא דלא נפיש חן דידה אבל גרושה כו'. פירש רבינו חננאל גרושה נפיש חן דידה דיש לה תוספת והואיל ויש לה לגבות כל כך אימא שתמכור שלא בבית דין א"נ יש לפרש שהיא צריכה חן יותר לינשא

שהיא בזויה יותר מן האלמנה: **לאתווי** מגורשת ואינה מגורשת. פירש הקונטרס דאגב אורחיה קמ"ל דמגורשת ואינה מגורשת אינה גובה מזונות מן היתומים וזו היא מילתא דפשיטא דמספק שמא מגורשת גמורה היתה לא תוציא מזונות מן היתומין הילכך נראה כפירוש רבינו חננאל לאתווי מגורשת ואינה מגורשת הא דתנן כל שאין לה מזונות לא תמכור הא יש לה מזונות תמכור שלא בב"ד ואי זו היא זו אלמנה מן הנשואין ומרבה מגורשת ואינה מגורשת ואין לתמוה מאי קמ"ל אם מוכרת שלא בבית דין דמצי למימר דעיקרא דמילתא לאשמועינן דבת מזונות היא אי נמי מצינו למימר דאף המכירה שלא בב"ד קמ"ל דאע"ג דלא מדינא היא ניזונת אלא משום דאגידא ביה ס"ד דלא תקנו לה רבנן למכור שלא בב"ד דסגי לה אי אית לה אפי" בב"ד: **מכרה** כתובתה. נראה לי לפרש דהיינו מנה ומאתים והשתא אתי שפיר דקאמר לא תמכור השאר אלא בב"ד דהיינו תוספת: **מתניתין** מני רבי שמעון היא דתניא כו'. וא"ת ממתניתין נמי תפשוט דאתיא כרבי שמעון מדקתני לא תמכור את השאר אלא בבית דין דהיינו כר"ש דאמר כל שאין לה מזונות לא תמכור אלא בבית דין וי"ל דחכמים נמי כרבי שמעון סבירא להו בהא דאמר כל שאין לה מזונות לא תמכור אלא בב"ד ואי מדקתני מוכרת אפילו ארבעה וחמשה פעמים ומוכרת למזונות שלא בב"ד משמע משום דאכתי לא הפסידה מזונות הוא דמוכרת כתובתה שלא בב"ד: **בבתוליה** בכדרכה אין שלא כדרכה לא. דליכא למימר עד שיהו כולן קיימין בין כדרכה בין שלא כדרכה דאם כן לישתוק קרא מיניה וממילא הוה ממעטינן בעולה שלא כדרכה מיו"ד של בתוליה כמו בוגרת אבל מבתולה בלא יו"ד לא אפשר לומר דהוה ממעטינן ליה דהא בקנס של נערה כתיב בתולה ואפי" הכי יש לה קנס כדאיתא בפרק קמא דקדושין (דף י.) מודה רבי דלענין קנס דכולהו משלמי וכן גבי נערה המאורסה דכתיב בתולה אמרינן התם דכולהו בסקילה ואפילו רבי לא פליג אלא משום דכתיב לבדו ומיהו קשה לי אימא בבתוליה אתא לרבות בוגרת ולא בעולה שלא כדרכה ונראה לי דמשמע ליה טפי לאוקמיה בבעולה שלא כדרכה משום דמשמע בבתוליה במקום בתולים כלומר במקום בתולים בעינן שתהא בתולה: **בתולה** שלמה משמע. קשה לרבי אמאי איצטריך למכתב גבי קנס נערה למעוטי בוגרת תיפוק ליה מבתולה שלמה משמע ואפילו אם תמצא לומר ההוא בתולה איצטריך לכדדרשינן ליה באלו נערות (לעיל דף כט:): אכתי קשה מהא דאמר בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף סא: ושם) אין בתולה אלא נערה וכן הוא אומר והנערה טובת מראה מאד בתולה ולהאי תנא אמאי איצטריך למכתב בתולה נערה בכל מקום כיון

דכתב בתולה ידעינן שהיא נערה ועוד קשה מהא דאמר גבי נערה המאורסה באו עליה עשרה ועדיין היא בתולה כולן בסקילה ואמאי והא כתיב בתולה דמשמע שלמה למעט שלא כדרכה ואפילו רבי לא פליג מהאי טעמא דבתולה שלמה משמע ואמרינן נמי בקידושין (דף י.) מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמי ואמאי והא כתיב ביה בתולה ושמא י"ל התם משום דדרשינן (שם ט:) בעולת בעל בעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה ואין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה :

א

-

צח

דף

שיהו בתוליה קיימין בין כדרכה בין שלא כדרכה. פירוש בעינן שאותן מקצת בתולים יהו קיימים בכל מקום ולא מצי למימר שלא כדרכה לא דלשתוק קרא מיניה: **מוכרת** שלא בבית דין צריכה שבועה כו'. ואם תאמר מתניי היא בפרק השולח (גיטין לד: ושם) דתנן אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה ואיכא למימר ההיא באלמנה מן האירוסין כרבי שמעון דאמר כל שאין לה מזונות לא תמכור אלא בבית דין ונראה לרבי דוחק ועוד קשיא לי דלפום סוגיא דשמעתא לא פשט ליה רב יוסף מידי ואמאי תפשוט ליה דעל כרחך באלמנה מן הנשואין היא מדקתני סיפא נמנעו מלהשביעה וא"ר זירא אמר שמואל לא שנו אלא באלמנה אבל גרושה משביעין אותה וטעמא דאלמנה שאני בההיא הנאה דקא טרחא קמי יתמי אתיא ומוריא התירא אלמא הוה מצי למפשט ממילתיה דשמואל דבאלמנה מן הנשואין מיירי דאי מן האירוסין מיירי לא שייך למימר קא טרחא קמי יתמי שהיא עומדת בבית אביה אלא אומר רבי דהך שבועה לא משום צררי אלא . כדפי' בקונטרס שלא גבתה יותר ולא מיבעיא ליה במכרה למזונות שלא בב"ד דהא לקמן פסיק הלכתא צריכה שבועה ואנן קיימא לן שני דברים שאמר חנן הלכה כמותו דתנן לקמן (דף קה.) מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מזונות חנן אומר תשבע בסוף ולא תשבע בתחלה וההוא בסוף היינו בשעת גביית כתובה דהא לעיל בשילהי הכותב (דף פח:) מוקי רבי ירמיה חנן כרבי שמעון דאמר כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה אינה תובעת כתובתה אין יורשין משביעין אותה משמע דשום שבועה אין מזקיין אותה עד זמן תביעת כתובתה אלא נראה לרבי דבמוכרת לכתובה מיבעיא ליה דתחלה

קודם גביית כתובתה משביעין אותה שלא עכבה משל בעלה כלום ולאחר שמכרה נכסים שלא בבית דין ליגבות מהן כתובתה מיבעיא ליה אם חוזרין ומשביעין אותה שלא גבתה יותר ועוד אומר רבי דהך שבועה דמיבעיא ליה לא כפ"ה שלא גבתה יותר אלא מיבעיא ליה אי משביעין אותה שלא זלזלה בנכסים וכן מוכח מדקאמר תיבעי לך הכרזה דהוי נמי שלא תזלזל וכן פי' ר"ת. מ"ר: **ותיבעי** לך הכרזה. דמדמבעיא לך שבועה מכלל דפשיטא לך דלא בעי הכרזה דאי הוה בעי הכרזה כ"ש דצריכה שבועה: **אמר** ליה הכרזה לא קא מיבעיא לי. דפשיטא שאינה צריכה הכרזה וא"ת הא אמרינן לעיל (דף פז.). לכרגא למזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא משמע הא לשאר מילי בעינן הכרזה ועוד תנן בערכין (דף כא.): שום היתומים לי יום ואומר רבי הני מילי כשבית דין מוכרין דאי טעו בפחות משתות מכרן קיים הלכך צריכי הכרזה שלא להפסיד נכסי יתומים אבל אלמנה אפילו מכרה שוה מנה ודינר במנה תנן דמכרה בטל ואין יכול לבא לידי הפסד מוכרת שלא בהכרזה והא דאמרינן לקמן (דף ק:) ב"ד שמכרו שלא בהכרזה נעשו כמי שטעו בדבר משנה וחוזרין מאי קא משמע לן תנינא שום היתומין כו' ומסיק הני מילי שליח אלמא דבשליח גופיה צריך הכרזה אע"ג דאי מוזיל חוזר לא קשה מידי חדא דהא בשליח ב"ד מוקמינן לה כמו שפיי רבינו תם ועוד אפיי שליח דעלמא לא קשה מידי דלא אלמוה רבנן לשליח שימכור בלא הכרזה כמו אלמנה: **אלא** לאו דלא אכרוז כו'. תימה לי אכתי היכי פשיט מהכא דלמא הא דקאמר רב נחמן אלמנה ששמה לעצמה לא עשתה ולא כלום הא לאחר עשתה במכרה למזונות דאינה צריכה שבועה כדפיי לעיל והואיל וכן אינה צריכה הכרזה ואמר לי רבי דלא מפליג רב נחמן בין מוכרת למזונות למוכרת לכתובה: **דאמרי** לה מאן שם לך. כלומר מי החזיקך באלו הנכסים שאין לך אדם שיכול לזכות בקרקע חבירו אם לא יחזיקוהו בה ב"ד אבל הא לא קאמר שומא ממש דאע"ג דליכא ב"ד מומחין ב"ד הדיוטות מיהא איכא כדאיתא בהדיא באלו מציאות (ב"מ לב. ושם) ומה שמחזיקין אותה אותם ב"ד הדיוטות לא חשיבא חזקה דיושבי קרנות הם ואינן אלא בקיאי בשומא בעלמא ותימה לרבי דהכא משמע דאם החזיקוהו ב"ד היתה יכולה לעכב הקרקע לעצמה ובהמפקיד (שם לח.) תניא המפקיד אצל חבירו יין והחמיץ דבש והדביש עושה להם תקנה ומוכרן בב"ד וכשהוא מוכרן מוכרן לאחרים ואינו מוכרן לעצמו כיוצא בו כו' והא לא מצינו למימר דהא דקאמר בב"ד היינו ברשות ב"ד אבל אם ידעו ב"ד השומא יכול לעכבם לעצמו דבירושלמי מסיק על ההוא מעשה דיוחנן חקוקאה דמייתין בפ"ק דפסחים (דף יג. ושם) א"ל צא

ומוכרן בב"ד אלמא אע"ג דהוה רבי קא יהיב ליה רשותא ליוחנן
חקוקאה הוה מצריך ליה מכירה בב"ד ואומר רבי דהתם הוי טעמא
משום חשדא והלכך קאמר שלא יעכב לעצמו ודוקא בדבר הנפקד כי
התם שייד חשדא דכולי עלמא לא ידעי שב"ד ידעו בשומא אבל הכא אלו
הנכסים ידעו העולם שעל ידי ב"ד באו לידה וגבי כיסתא דיתמי נמי כמו
כן ידעו וליכא חשדא אי נמי הכא הבית דין עצמם הם המפקידים הלכך
יש לה לעכב על ידם אבל התם שהפקיד אחר אצלו לא יעכבנו לעצמו
ומיהו אההיא דירושלמי מתמה רבי אמאי לא מועיל בפקדון רשות בית
דין לעשות הנפקד שליח למכור שלא בב"ד לתקנת המפקיד דקא בעי
התם מכירה בבית דין הלא גבי מכירת קרקעות לצורך האלמנה תקנו
שליח ואיכא נמי למ"ד דהוה כדיינין ושמא התם בירושלמי בב"ד
הדיוטות קאי ואין לתמוה אי קרי ליה בית דין הואיל ולא קתני גבייהו
ב"ד גמור דהא קרי מכירת אלמנה שלא בב"ד אע"ג דאיכא הדיוטות
כדפרישית לעיל היינו משום דקתני גבייהו ב"ד גמור: **אלמנה** שמכרה
שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה כו'. בירושלמי פריך ויחזור
המקח ומוקי לה רבי יוחנן כשהוזל המקח כשהוקיר המקח וריש לקיש
אומר אין אונאה לקרקעות אמר רבי יוחנן אם היה דבר מופלג יש לו
אונאה מתניתין פליגא אר' יוחנן אלו דברים שאין להם אונאה הקרקעות
פתר ליה בדבר שאינו מופלג פי' ר"ח שלא הגיע אונאה עד

ב

-

צח

דף

כדי דמי החפץ מכלל דבטול מקח לרבי יוחנן הוי בכדי דמיהן וכי האי
גוונא מפרש ר"ת הא דאמר רב נחמן בהזהב (ב"מ דף נז. ושם) הדא אמרה
אונאה אין להן ביטול מקח יש להן לאו דומיא דמטלטלין ביתר משתות
אלא בחצי כגון שוה מאתים במנה אבל פחות אפילו שוה פרוטה המקח
קיים והא דפסקינן בהמקבל (שם קח.) זבן במאתים ושוה מנה אמרי
נהרדעי משמיה דרב נחמן אין אונאה לקרקעות. לאו דוקא מאתים אלא
מעט פחות דבמאתים הוי ביטול מקח לרב נחמן כדפרישית ומאי דגריס
ר"ת בריש האיש מקדש (קדושין דף מב: ושם) כמו שאפרש לקמן והא
דקאמרת יתר משתות בטל מקח לא אמרן אלא במטלטלי אבל במקרקעי
אין אונאה לקרקעות אפילו ביתר משתות עד החצי כדפרישית והא

דקא"ר יוחנן בירושלמי אם היה דבר מופלג יש לו אונאה לאו דוקא דהוא הדין ביטול מקח כדפרישית וטעמא דנתקבלה כתובתה גבי מכרה שוה מאתים במנה תימה קצת אע"ג דהוזיל המקח מ"מ תחזור בה לגבי הלוקחות שהרי המכר לא היה כלום ותחזיר הקרקע ליתומים ויש לומר דהואיל ובשעה שקבלה הקרקע היה שוה מאתים מיד רצתה להוציא הקרקע מרשות היתומים ולהכניסה לרשות הלוקח והרי היא כמו שנתכוונה לקנות הקרקע בכתובה באותה שעה: **כאן** שנה רבי הכל לבעל המעות. נראה לר"ת דבמתני' מודו בין רבי יהודה בין רבי יוסי דבדבר שאין לו קצבה נמי לא איפלוגו דרבי יוסי סבר הכל לבעל המעות ורבי יהודה סבר הכל לשליח אלא בכה"ג שניתן לו מחמת תוספת דקא"ל קח זה עבור מקחך ועוד אני מוסיף לך זה משלי אבל אם מכר לו בזול מחמת מעות כעין משנתנו שוה מנה במאתים אפי' ר' יהודה מודה דהכל לבעל המעות דאי לא תימא הכי קשיא דר' יהודה אדר' יהודה דלקמן תניא רבי יהודה אומר אף בזה בעל הבית לא מעל מפני שיכול לומר חלוק גדול הייתי מבקש ואתה הבאת לי חלוק קטן ורע ומסקינן מאי רע בדמים דא"ל אם מייתית לי בשית כ"ש דהוה שוי תרתי סרי ואם תמצא לומר דקסבר ר' יהודה הכל לשליח מאי נפקא ליה מיניה לבעל הבית הלא אינו מרויח כלום דהכל הוא לשליח אלא ודאי כה"ג מודה ר' יהודה דהכל לבעל המעות וכן מוכיח נמי מדקאמר כאן שנה רבי הכל לבעל המעות ולא קאמר מתני' מני ר' יוסי היא מכלל דכרבי יהודה נמי אתיא והא דקאמר כדתניא כלומר דאיכא מילתא אחריתי דאמר' הכל לבעל המעות ואפי' מאן דפליג התם הכא מודה. רבינו תם: **כאן** שנה רבי הכל לבעל המעות. אין לדחות לפי הירושלמי דמוקי לה כשהוזיל וכשהוקיר הא לאו הכי הדר דהכא משום דלא יצא הקרקע מרשות היתומים דא"כ גבי שוה מאתים במנה תחזיר להו השדה אלא ודאי הכא והכא קנאתן כדפרישית: **אמר** רב פפא כו'. הכי גריס רבינו חננאל הלכתא דבר שיש לו קצבה חולקין דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות ותימה לפי גירסא זו אדפריך ליה מאי קמ"ל הוה ליה למיפרך ולימא הלכה כר' יוסי ויש לפרש בדוחק דה"נ קאמר מאי קמ"ל במאי דקאמר דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות כו' לימא הלכה כר' יוסי הא קמ"ל דשינויא דשנינן שינויא הוא ולפי הספרים דגרסיי בהו הלכך דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות דבר שיש לו קצבה חולקין מאי קמ"ל כו' אתי שפיר דהא רב פפא כמאן אמרה לשמעתא כר"י ומאי חידוש אתא לאשמועי' ומשני שנויא דשנינן שנויא הוא. ועל טעות שאינו בא בזלות המקח אלא שהטעה בחשבון שאל ר' יעקב ישראל את ר"ת והשיב לו ואשר שאלת על ראובן

ששלח לשמעון לקבל מעותיו מן העובד כוכבים וטעה העובד כוכבים בחשבון ולא נמצא העכו"ם אח"כ נראה לי שחולקים בין שניהם דהו המעות כדבר שיש לו קצבה דאמרינן הוסיפו לו אחת יתירה ר' יוסי אומר חולקים ומוקמינן לה בדבר שיש לו קצבה אבל שאין לו קצבה הכל לבעל המעות וטעמא דחולקין לפי שבעל המעות כיון שקיבל קצבתו מה לו בטעותו של שליח אלא אמרינן הואיל וע"י מעותיו נשתכר יהיב ליה פלגא ה"נ גבי טעות חשבון דהא שוה מנה במאתים טעות הוה ומוקים לה בהש"ס ירושלמי כגון שקיבל עליו הלוקח וטעמא דהכל לבעל המעות משום דאין לו קצבה דזוזי דאיניש עבידו ליה זולא הא בדבר שיש לו קצבה חולקין אפי' בטעות חשבון אע"ג דאיכא למימר טעמא אחרינא גבי חולקין האי טעמא דפרישית הוא עיקר דמוחזק ידו על העליונה וחולקין ואפי' אם היה שכיר שלו כיון שהשכירים שלנו אינם שכירי יום אין בעליהן מקפידין על הגבהת מציאותו עם מלאכתו והוי כהגביה מציאה עם מלאכתו תדע דאם מצא ארנקי בשוק לא זכה בו משכיר ועוד דמיהדר קא הדר ביה שהרי אמר אני זכיתי מכלל דהדר ופועל יכול לחזור בו עכ"ל ושוב חזר בו דכל טעות בין ע"י מקח בין שהטעה במנין הכל לבעל המעות. ולרבי נראה שהכל לשליח שאם גנב וגזל והטעה מה טיבו של בעל הבית ואפילו חולקין אין שייך לומר משום דע"י מעותיו נשתכר דלא דמי לשאר טעות שנותן הכל בשביל המעות שסבור שהמעות שוות כל מה שנתן לו אבל הכא טעות בעלמא הוא ודבר בפני עצמו הוא תדע דהא סברא היא שאם היה רוצה היה מחזיר לעובד כוכבים כל מה שהטעהו דזהו תימה למימר שלא היה יכול להודיעו ולהחזיר לו: **דאמר** להו טלו אחד מדעתו של בעל הבית כו'. תימה אכתי אם מעביר על דעתו הוי שליח אמאי מעל שהאורחין העבירו על דעתו של שליח ואמר לי רבי יכולני לומר שגם האורחין אמרו הרי אנו נוטלין שתים לדעתך ואחת מדעתינו אבל אין צריך דדוקא שליח בעינן דלימא הכי שלא יסברו אורחין כשאומר סתם שלדעת בעל הבית אומר כן אבל מה שהן לוקחין יותר ממה שאמר שליח יודעין הן שעושין מדעתן ולא מדעת שליח:

ודינר ומאי במנה במנה שלה דהא כתובתה ד' מאות זוזי ותימה אי בדזילא מאי איריא זילא בדלא זילא נמי מכרה בטל ומצינו למימר דתנא סיפא לגלויי רישא דבלא זילא עוד מצינו למימר דהוה אמינא טפי הוי מעביר לא זילא דמכרה שוה מנה ודינר במנה ודינר מהיכא דזילא: **נתן** לו דינר של זהב. תימה לפי מה דאמרינן בהזהב (ב"מ מד:): דינר של כסף אחד מעשרים וחמשה בדינר של זהב היכי קאמר הכא והביא לו בשלש חלוק ובשלש טלית הלי"ל בשלש וחצי דינר חלוק וכן טלית ועוד לא מצינו מנה הקדמוני מופלג משלנו כל כך להוקיר את הזהב ולהזיל את הכסף דעכשיו לא מצינו שיהא יקר הזהב על הכסף יותר ממשקלו אלא שנים עשר שקלים ועוד קשה ההיא דבכורות פרק יש בכור (דף נ:): גבי פדיון הבן דקאמר התם דקא יהיב ליה דינרא טיריינא שייפא ומהדר ליה שתותא וזוזא ופריך אי הכי עשרים נכי דנקא הוו אלא יהיב ליה זוזא ושתותא והשתא תימה על הלשון דקאמר זוזא ושתותא הוה ליה למימר חומשא מהדר ליה דהכל אחד אלא הכי פירושו ועיקר דדינר של זהב פי שנים בדינר של כסף לפי שכבד וגם עב הוא מדינר של כסף כדאמרינן באלו טרפות (חולין דף נה:): ובשילהי מסכת חגיגה (דף כז:). כעובי דינר זהב וגם כבד מן הכסף ושוקל דינר זהב פי שנים בדינר של כסף לפיכך דינר של זהב נמכר בעשרים וד' של כסף אבל משקל במשקל אין שוה משקל של זהב אלא י"ב של כסף וכן מוכח בהגדת דר' אליעזר בן הורקנוס (פרק לו:). דקאמר כתיב שקלי זהב שש מאות וכתוב וכסף שקלים חמשים הא למדת ששקלים נ' של זהב שוים שש מאות של כסף אם כן נמצאת למד שמשקל של זהב י"ב של כסף וזה לפי משקל שלנו כשהוא מזוקק ושחוט ואע"ג דבזבחים פ' בתרא (דף קטז:): פריך להני קראי ומשני להו בענין אחר מיהו לפי פשטות של מקראות משמעותם לפרש כמו בהגדה דר' אליעזר ואין מקרא יוצא מידי פשוטו והשתא אתי שפיר ההיא דבכורות (דף נ:). מהדר ליה זוזא של הכרעות שנותן קולבון לכל דינר של כסף דדינר של זהב נמכר בכ"ד של כסף ולכל ב' דינרין של כסף דהיינו חצי סלע אדם נותן הכרעה כדתנן בפ"ק דמסכת שקלים (דף ב:). הנותן סלע ונוטל שקל נותן שני קולבונות ומפרש בגמרא לפי שאחד הנותן ואחד השוקל נותן קולבון אלמא בכל שקל ושקל נותן קולבון ובסלע איכא ב' שקלים דרבנן והתם בשקל דרבנן איירי וכדתנן בפ"ק דשחיטת חולין (דף כה:): ובפ"ק דשקלים (דף ב:). ומייתי לה בפ' בתרא דביצה (דף לט:): האחין והשותפין שחייבין בקולבון פטורין ממעשר בהמה ומפרש רש"י האחין שחלקו וחזרו ונשתתפו חייבין בקולבון ככל ישראל שהוזקו ליתן מחצית השקל בראש חדש אדר לקרבנות צבור

והטילו עליהם חכמים על כל אחד ואחד להוסיף קולבון לכל חצי שקל שיביא דהיינו שקל דרבנן דסלע היינו שקל דאורייתא ומפני שהם חצאי שקלים חתיכות דקות ופעמים שמחליפין אותו במנים ונותנים הקולבון בהכרע שכן מנהג כשמוכרין לשולחני שוקלין לו בוייתור ואמרו חכמים הוייתור לקולבון לכל משקל ומשקל ובדין הוא דהני אחין שמביאין שקל שלם ביניהם לא יתנו כי אם קולבון אחד לפי שאין שם אלא משקל אחד אבל חכמים הטילו עליהם שני קולבונות שלא לפחות מחביריהם ולמעט ההקדש הא חזינן מיהא שלכל חצי שקל דהוא שקל דרבנן כשפורעין לחנווני נותן קולבון להכרע והקולבון הוא חצי מעה כדפי' נמי במתניי בפ"ק דשקלים (דף ב.). הלכך לכ"ד של כסף ששוקל לקנות דינר של זהב שהוא י"ב שקלים דרבנן נותן י"ב קולבונות שהם שש מעה ושש מעה כסף דינר ולפיכך לא כלל ההוא זוזא בהדי שתותא ולימא חומשא כל זה דקדק ר"ת: **אלא** אי אמרת מעביר על דבריו הוי בעל הבית אמאי מעל. דמה שהביא לו חלוק קטן ורע חשוב כמו לא ניחא ליה דליפשו שטרי עלויה: **א"ה** שליח אמאי מעל. וא"ת מעיקרא נמי אין מעילת השליח אלא בטלית ויש לומר דסלקא דעתין השתא כיון דאייתי ליה שוה שש בשלש אפילו מוסיף על דבריו לא הוי אלא שליחותיה קעביד שכן היה דעתו אם ימצא שם בשלש שיקנה לו טלית במותר אי נמי מעיקרא סלקא דעתיה מעל אחלוק ומדרבנן מעל השליח אבל עכשיו אפילו מדרבנן אמאי ימעול אי נמי השתא לא משמע ליה מעילה אטלית דסלקא דעתיה הואיל וקנה שוה שש בשלש אותם שלש שנשאר הרי הם כמו חולין ומשני אטלית דמשום הכי לא נפקי לחולין: **כל** שכן דהוה שוי תריסר. כן הוא ודאי כפירוש הקונטרס תרתי סרי גדולים יתר מכפלים דהקונה הרבה ביחד מוזלי גביה טפי מהקונה מעט ויש ספרים שכתוב בהן בהדיא דהוה שוה טפי מתרתי סרי ולפיכך לא מעל בעל הבית שהרי העביר על דעתו דמפסיד בעל הבית בכך שאם היה קונה בשש הוה שוה יותר מכפלים והשתא אתי שפיר דבקטנית מעל שאפילו יקנה הרבה ביחד משום הכי לא מוזלי גביה טפי מאילו זבין בפרוטה אבל אם נפרש דחשיב לה מעביר אע"פ שלא היה שוה אלא תרתי סרי בצמצום תימה אם כן בקטנית אמאי מעל דהא פשיטא בקטנית נמי אם נתנו לו תחלה שוה שש בשלש כמו כן בשלש הנשארים היו נותנים לו שוה שש. מ"ר:

אמר לאחד שתמא מאי אמר רב הונא לאחד ולא לשנים. תימה הא לעיל לא איפשיט בעיין אי חיישינן לאפושי דשטרי והיכי פשיט ליה רב הונא ורב חסדא ומפרש ר"ת דהאי קפידא דאפושי שטרי דלעיל לאו משום זילת נכסים אלא משום שיצטרך לחזור לכל שטר אחר חתימת עדים וקניינין והכא מיירי בשכבר חתמו העדים על שני שטרות דליכא קפידא. דאפושי שטרי אלא אפושי בעלי דינין שטורח לו להיזקק היום ולמחר לבא עמהם לדין ורבי מוקי לה סוגיא בשטר אחד דליכא קפידא דשטר אלא קפידא דבעלי דינין ובההיא הוי פלוגתא והכי פירושו אמר לאחד ולא לשנים קפידא שלא ימכור לשנים ואפי' בשטר אחד אמר לאחד שתמא מאי כלומר מהו שימכור לשנים אפילו בשטר אחד אבל דלעיל מיירי בשני שטרות ורבינו חננאל גריס אמר לאחד קפידא דמשמע פשיטא בלא שנים אמר שתמא מאי והך בעיא דמצי א"ל לא ניחא לי דליפשו שטרי עלואי כתב רב אלפס לא איפשיטא בהדיא וסוגיין דמעביר על דבריו הוי וכן כתב רבינו חננאל ורב האי גאון כתב בספר המקח בשער [ששי] דמוסיף על דבריו הוי מדאמרינן פשיטא אמר לאחד קפידא שתמא מאי ואסיקנא. לאחד ואפי' לשנים ואפי' למאה אלמא הלכתא כמאן דאמר מוסיף על דבריו הוי כי הוא פירש האי פשיטא על דרך מאי הוי עלה: אמרו לו אע"ג דטעה שליח. פירוש הואיל וסבירא לך דהיכא דלא פירש דבריו הטיל דעתו על השליח לעשות כרצונו דהכי אמרת לעיל לאחד ואפי' למאה הכי נמי לימא דאף בטעותו נתרצה ללכת אחר דעתו וקאמר. ליה טעה שליח לא קאמינא דבטעותו לא מסיק אדעתיה להטיל עליו: הכי גרסי' בכל הספרים והא מר הוא דאמר אין אונאה לקרקעות. פי' רבי אפילו גבי שליח דשמעינן ליה בהמקבל (ב"מ דף קח. ושם) דאמרי נהרדעי משמיה דרב נחמן אין אונאה לקרקעות אפי' זבין במאתים ושויא מאה ולא מצי למימר לתקוני שדרתיך ולא לעוותי והוא כמו שליח של מצרן ומשני הני מילי היכא דטעה בעל הבית פי' דההוא חשיבנא ליה כבעל הבית דאע"ג דלבסוף מיקניא ליה למצרן מיהו תחלה כשקנה לצורך עצמו קנה והואיל וכן לא שייך התם לתקוני שדרתיך אבל שליח גמור שבתחלה בתורת שליחות קנה ולא לצורך עצמו לא איבעי ליה למיטעי וא"ת ומאי קמייתי ראייה דשאני לן בין שליח לבעל הבית מדתנן האומר לשלוחו צא ותרום דהתם בעל הבית גמור הוא וזה הם עצמם רב חסדא ורבה בר רב הונא יודעין כן מדלא פרכי ליה אלא ממצרן דדמי לשליח וי"ל דהכי קאמר להו ומנא תימרא דשאני לן בין שליח לבעל הבית

דמדפרכיתו לי ממצרן משום דחשביתו ליה כשליח אלמא סליקא אדעתייכו שאני משה שליח לבעל הבית גמור וזה אי אפשר להשוותם כדמוכח מתניי דהאומר לשלוחו צא ותרומם מ"ר. ולפי' הקונטרס קשה חדא שהוא מגיה הספרים וגריס והא אמר מר ועוד דהוה ליה למימר והא תנן הואיל ופריך ממתניי דהזהב (ב"מ דף נו.) ועוד במאי הוה טעו רב חסדא ורבה דלא מפלגי בין שליח לבעל הבית הלא כל עיקר שאילתם ששאלו בתחלה אע"ג דטעה שליח לא תמהו אלא בשליח משום דאיכא למימר לתקוני שדרתיך: **פיחת** עשרה או הוסיף עשרה כו'. לא דמי לתורם מן היפות דאמריי באלו מציאות (ב"מ דף כב. ושם) דאין תרומתו תרומה אי לא אמר ליה כלך אצל יפות דהכא איכא למימר להכי אמדתיך כדלקמן אבל יפות ורעות הוי כמו טעות. בפרק ד' דמסכת תרומות (מ"ג) תנן שיעור תרומה עין יפה אחד מארבעים בית שמאי אומרים משלשים והבינונית מחמשים והרעה מששים ומפיק טעמייהו בגמרא בירושלמי דגרסינן התם כתיב זאת התרומה אשר תרימו ששית האיפה מחומר החטים וששיתם האיפה מחומר השעורים יכול יתרום בחטים אחד מששים ובשעורים אחד משלשים פירוש ששית האיפה הוא חצי סאה דאיפה ג' סאין וששית האיפה מחומר היינו אחד מששים דכור שלשים סאה והיינו בחטין אחד מששים ובשעורים אחד מל' דגבי שעורים כתיב וששיתם משמע שתי ששיות של איפה דהיינו סאה מן הכור תלמוד לומר וכל תרומות שיהו כל תרומות שוות שמואל אמר תן ששית על וששיתם ונמצא תורם א' מארבעים פי' שלש ששיות דהיינו סאה וחצי משני חומרין הכתוב בחטין ובשעורין והיינו אחד מארבעים בינונית מנין אמר רבי לוי כתיב וממחצית בני ישראל אחד אחוז מן החמשים כ"מ שאתה אחוז ממקום אחר הרי הוא כזה מה זה אחד מחמשים אף מה שתאחוז ממקום אחר אחד מחמשים והרעה מששים דכתיב ששית האיפה מחומר החטים פירוש קרא כפשטיה ב"ש אומרים משלשים וששיתם האיפה מחומר השעורים וכל הנך קראי אסמכתא בעלמא דשמואל הוא גופיה דאמר חטה אחת פוטרת את הכרי. מ"ר:

שליח דעלמא וקשה לר"ת דלעיל אר"נ אבל טעה שליח לא דא"ל לתקוני שדרתיך ועוד הקשה דבריש האיש מקדש (קידושין מב: ושם) אר"נ האחין שחלקו כלקוחות דמי פחות משתות נקנה מקח אמר רבא הא דאמרת פחות משתות נקנה מקח לא אמרן אלא דלא משוי שליח אבל משוי שליח לא דא"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי אלמא בשליח אפי' בפחות משתות מקחו בטל ודוחה רבינו שמואל דהתם רבא לפי סברתו קאמר אבל רב נחמן לא ס"ל ופי' ר"ת דהכא מיירי בשליח דדיינים דאליס כחו טפי ומכרו קיים עד שתות ונ"ל דהכא איירי אפי' בשליח דעלמא ולעיל דאמר ר"נ דמצי א"ל לתקוני שדרתיך ביתר משתות איירי וההיא דקדושין הכי פירושא הא דאמרת פחות משתות נקנה מקח ואין צריך להחזיר אונאה לא אמרן אלא דלא משוי שליח אבל משוי שליח מצי א"ל לתקוני שדרתיך לענין זה שצריך להחזיר האונאה ומ"מ המקח קיים והא דאמר ר"נ שליח כדיינים היינו לענין הא דמקח קיים אבל האונאה צריך מיהא להחזיר וכן הדיינים דאין כח ב"ד יפה כלל טפי מבשליח דעלמא: **ומאי** שנא מהא דתנן כו'. הכי פריך אלמא במידי דעביד שליח דטעה אמרי' דמעשה שלו קיים הכי נמי הוה לן למימר הכא דבפחות משתות בשליח מקחו קיים: **מה** אלמנה יחידה. אע"ג שיש לה ב"ד הדיוטות כדאיתא בשילהי אלו מציאות (ב"מ דף לב. ושם) מ"מ כחד חשיב להו: **אמר** ר"נ הלכה כדברי חכמים. בריש האיש מקדש (קדושין דף מב:) גרסי' אמילתיה דרב נחמן הא דאמרן יתר משתות בטל מקח לא אמרן אלא דלא אמר נפלוג בשומא דבי דינא אבל אמר נפלוג בשומא דבי דינא לא דתנן שום הדיינים שפחתו שתות או שהותירו שתות מכרן בטל רשב"ג אומר מכרן קיים ומייתי ראייה השתא ממילתא דרשב"ג וקשה לר"ת דהכא פסיק רב נחמן גופיה הלכה כדברי חכמים ועוד דמסיק בתר הכי והא דאמרת שתות קנה ומחזיר אונאה לא אמרן אלא במטלטלי אבל במקרקעי לא דאין אונאה לקרקעות משמע דוקא בשתות אבל יתר משתות יש אונאה לקרקעות ולעיל. הוכחתי מההיא דהמקבל (ב"מ דף קח.) ומההוא דירושלמי דאין אונאה לקרקעות אפי' ביתר משתות עד פלגא הלכך נראה לר"ת כמו שגורס רבינו חננאל והלכות גדולות ורב אלפס הא דאמרת שתות קנה ומחזיר אונאה לא אמרן אלא דלא אמר נפלוג בשומא דבי דינא אבל אמר נפלוג בשומא דבי דינא מכרן בטל דהא תנן שום הדיינים שפחתו שתות כו' מכרן בטל ומרבנן מייתי ראייה והא דאמרת יתר משתות בטל מקח לא אמרן אלא במטלטלי אבל במקרקעי אין אונאה לקרקעות אפי' ביתר משתות עד פלגא: **והא** אמר ר"נ אמר שמואל כו'. אי לאו דפסיק הלכה כחכמים לא הוה קשה מידי מהא דאמר

ר"נ שליח כאלמנה אפי' מיירי בשליח דיינין דלא שייד בדידיה כל כך מה
כח ב"ד יפה כמו באפוטרופוס. מ"ר: **ובוררין** להם חלק יפה. היה רבי
רגיל לפרש מדנקט לשון בוררין אלמא בלא גורל איירי דאי בגורל מאי
בוררין שייד כאשר יפול הגורל כן יהיה ומתוך כך היה אומר דאפילו
מילתא דשייכא ביה גוד או אגוד כגון דתרוייהו צריכי להאי ולהאי
חולקין להם אם ישר בעיניהם שהרי העמידו אפוטרופוס במקום יתומין
לחלוק בין שניהם בלא שומת ב"ד ובלא גורל ובורר כל אפוטרופוס ליתום
שלו חלק הישר בעיניו ולא נהירא לר"ת וכי טריחותא להטיל גורלות ועוד
דהא דקאמר בתר הכי במאי יכולים למחות ברוחות הל"ל יכולין למחות
במילתא דשייכא ביה גוד או אגוד ומה שמדקדק נמי מבוררין בגורל נמי
שייד לשון בוררין שלא יחלקו בענין רע לתת לאחד שתי שדות מרוחקות
זו מזו ומיהו אומר רבי דאין זו קושיא הא דלא אמר יכולין למחות בגוד
או אגוד דה"נ הוה מצי למימר יכולין למחות כשטעו בפחות משתות אלא
רבותא נקט דאפי' ברוחות יכולין למחות. מ"ר. והא דאמר בפרק בית
כור (ב"ב דף קו: ושם) שני אחין שחלקו ובא להם אח ממדינת הים רב
אמר בטלה מחלוקת ושמואל אמר מקמצין ומפרש רבינו שמואל מקמצין
שכל אחד יתן לו שליש מחלקו ופריך לרב דאמר בטלה מחלוקת אלא
מעתה הני בי תלתא דקיימי ואזלי בי תרי מנייהו ופלגי ה"נ דבטלה
מחלוקת ופי' רבינו שמואל דעל כרחך לא בטלה מחלוקת מדאמר ליה
רבי אבא בשילהי אלו מציאות (ב"מ דף לא:) לרב ספרא דפליג בלא דעת
דאיסור זיל אייתי תלת דפלגת קמיייהו א"נ תרי מגו תלתא ולא נהירא
לר' שהרי היכי קאמר מקמצין שיתן לו כל א' מה שירצה מחלקו הם נטלו
בגורל והוא יקח בלא גורל מה שירצו ומאי דקאמר נמי אזלי תרי מינייהו
ופלגי למאי דמפרש ר"ת דבוררין בגורל קאמר היכי מהניא התם חלוקה
בלא דעתא דאידיך דהכא משמע דדוקא גבי יתומין מהני משום דכח ב"ד
יפה אע"פ שיש לחלק דלפי שאלו יתומין קטנים ואין אחד תובע לחלוק
אבל אם היה אחד מהם תובע לחלוק כי התם בלא כח ב"ד חולקין מיהו
לא משמע הכי ומה שהביא ראיה מאיסור ומרב ספרא לא דמי דהתם
במטלטלי אבל במקרקעי דאיכא קפידא ברוחות לא ונראה לר' לפרש
מקמצין כגון שהיה להם שלש שדות ולקחו האחין כל אחד שדה והשלישי
חלקו בגורל וכשבא אחיהן יפילו גורל בכל השדות ובאיזה שיפול הגורל
בו יזכה ובענין זה לא בטלה מחלוקת שאם יפול השדה השלישי לחלקו
זכו השנים בחלקם הראשון וכן אזלי בי תרי מינייהו דפלגי כו' שהגיע לזה
שדה אחת ולזה שדה אחת והשלישי נשאר פשיטא שכשיבא השלישי
ויפיל גורל על כל השדות אם תפול אותה שדה לחלקו זכו האחרים

תנינא כולהו. דכתובה נמי תנינא דהא שמואל תני ממאנת: **כללו** של דבר אינה כאשתו כו'. מצינו למימר דאתיא לרבווי דאם היא בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה ואם היא בת כהן לישראל תאכל דהכי תנן בפי' ב"ש (יבמות קז): ר' אליעזר אומר אין מעשה קטנה כלום בת ישראל לכהן לא תאכל בת כהן לישראל תאכל: **ובהפרת** נדריה. היינו משהגיעה לעונת נדרים דאי לאו הכי אין נדרה נדר ואפי' אם תמצא לומר מופלא הסמוך לאיש דאורייתא דאיבעיא לן בנדה (דף מו): אתי שפיר הא דיכול להפר אע"ג דליכא הכא אלא נשואין דרבנן דכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת דכי האי גוונא מתרץ התם אמילתא אחריתי ולדברי רבי יהושע לא תיקשי היאך מיטמא לה אם כהן הוא הואיל והנשואין לא הוו אלא מדרבנן וי"ל דמיטמא לה משום מת מצוה הואיל ויורשיה לא ירתי לה קריא ולא ענו היא דהכי מתרץ בהאשה רבה (יבמות דף פט): אמילתא אחריתא: **אילימא** אממאנת אי דליתנהו אידי ואידי לית לה. בהנך שבלה שלא כדין מיירי שכלה הקרן דאי בבלה כדין מאי מסיק בתר הכי גבי אילונית אי דליתנהו איפכא מיבעי ליה למה יש לו לשלם פירות שאכל כדין אלא ודאי שלא כדין איירי והשתא נמי אתיא שפיר הא דאמרין ביבמות פרק ב"ש (דף קז). אי אמרת נשואה תמאן שמיט ואכיל לה ומה בכך יתחייב לשלם מה שלא אכל כדין והיה דוחק רבי שמא היא לא תמצא עדים אבל עכשיו א"צ דפטור כדפרישית והא דתנן דממאנת אין לה פירות לא פירות שאכל קאמר דאפי' קרן גופיה אם אכלו אין לה אלא איצטריך לאשמועינן דאין לה פירות שליקט אפילו הן מונחין בעין בביתו ואין לפרש פירות דממאנת תקנת פירות כגון פירקונה דהיכי דמי אם מיאנה ואח"כ נשבת פשיטא ונשבת נמי ומיאנה בעודה שבויה פשיטא דבאלמנה נמי כי האי גוונא נשבת בחיי בעלה ומת אמרינן בפי' נערה (לעיל דף נב). שאין יורשין חייבים לפדותה מיהו איכא לפרושי כגון שנשבת ולוותה ופדתה את עצמה ומיאנה דכי האי גוונא מיירי דאין לה מזונות כדמפרש לקמן בפי' בתרא (דף קז):. מ"ר: **הכי** גריס רבינו חננאל וקנסו רבנן לדידיה בדידיה ולדידה בדידה. פי' אותה קנסו בנכסי מלוג שלה ואותו קנסו בנכסי צאן ברזל שהן שלו ברשותו וקשיא לי מאי קנס קנסו אותו כך דין כל מגרשי נשותיהן לפרוע נכסי צאן ברזל וי"ל דזהו קנס שהוא סבור להרויח ואין לו:

פרק שנים עשרה - הנושא את האשה

מתני' הנושא את האשה : **נשאת** הבעל חייב במזונותיה. סלקא דעתין דלא מיחייב דכיון דיש לה מזונות מאחר כאילו התנה עמה על מנת שאין לה עליו מזונות קמ"ל : **והן** נותנין לה דמי מזונות. איצטריך ס"ד דלא פסקו אלא כל זמן שלא נשאת : **והיא** ניזונת מנכסים משועבדים. אע"ג דלעיל (דף נא : ושם) תניא חמשה גובין מן המשוחררים המקבל עליו לזון את בת אשתו למ"ד בהניזקין (גיטין נא.) קצובין לחוד טרפה לא קשיא מידי דהכא משום קצבה ולמ"ד כתובין בעינן מוקי לה בשקנו מידו וא"ת למ"ד קצובין אע"פ שאין כתובין אמאי לא חשיב להו קצבה למזון הבנות דהוי עד דתבגרן ומיהו מן האב אין קשה כל כך דלא ידעינן כמה בנות יהיו לו לפיכך אין קצובין אלא האחין ששעבדו בההיא שעתא קצובין נינהו עד דתבגרן : **אי** דלא אמר להו אתם עדיי מאי טעמא דרבי יוחנן. הוה ליה למפטריה או משום משטה אני בך או משום אדם עשוי שלא להשביע את עצמו : **דאמר** ליה חייב אני לך מנה בשטר. דאלימא מילתא דשטרא לרבי יוחנן וחשיבא הודאה אע"ג דלא אמר אתם עדיי ולא מיירי כשכתב לו חייב אני לך מנה וחתם תחתיו דהיינו הוציא עליו כתב ידו וגובה לכולי עלמא מנכסים בני חורין ולא מיירי נמי כשכתב לו אני פלוני חייב לך מנה דהא נמי כחתם תחתיו דמי ואע"ג דבריש מגילתא מוכיח בגט פשוט (ב"ב דף קסז.) דיכול לחתום ולא חיישינן דלמא משכח לה איניש דלא מעלי וכתוב מאי דבעי התם ודאי לא גבי כלל הואיל ואינו מכתובה אחת דחייב אני לך מנה כתב האי איניש דלא מעלי. מ"ר : **חייב** לזונה חמש שנים מאי לאו כי האי גוונא. דאי בשטר גמור מה חדוש דחייב ואע"ג דלא הוי שטר גמור גבי ממשעבדי דאית ליה קלא :

תא שמע כתב לכהן שאני חייב כו' חייב ליתן לו חמש סלעים. השתא סלקא דעתין דהאי חייב משום שנתחייב לו ונשתעבד ע"י השטר ולהכי בנו אינו פדוי ומשני שאני התם דמשועבד ליה מדאורייתא פירוש להכי יכול הכא להתחייב ע"י השטר שיש עליו קצת שעבוד אבל במקום דליכא שעבוד לא מצי למשתעבד בשטרא: **חייב** ליתן לו חמש סלעים. ובכי האי גוונא מיירי דאי לאו הכי מאי קמ"ל דמיחייב: **לברור** לו כהן. אפי' במכירי כהונה מיירי דמסתמא קנה בלא כתיבה כדמוכח בשלהי כל הגט (גיטין ל.) ומיהו צריך כתיבה דלא ליהדר ביה והוה מצי לשנויי שכתב לו משום דלא לימא ליה פרעתי הואיל ובשטר גמור מיירי: **אי** הכי בנו אמאי אינו פדוי. כלומר הוה ליה למימר דליהוי פדוי לכשיבא ליד כהן דנהי דקודם שבא לידו דינא הוא דאינו פדוי דהא ליכא עליה אלא שעבוד בעלמא מ"מ כשיגיעו לידו אמאי אין בנו פדוי ובברייתא משמע דאינו פדוי לגמרי: **אמאי** אינו פדוי כדעולא כו'. וא"ת עולא לית ליה דרבי יוחנן דאמר חייב דאיצטריך ליה לפרושי טעמא משום שלא יאמרו פודין בשטרות וי"ל דאיצטריך לפרושו הכי משום דמיירי בכל ענין אפילו כתב לו שאני חייב לו ה' סלעים לפדיון ואפי' לא כתב לו הכי סתמא דמילתא לפדיון בנו הוא דקאמר ולעולם אית ליה דר' יוחנן. מ"ר: **כתנאי** ערב היוצא אחר חיתום שטרות. ולא חתם עצמו היטב אלא ואני ערב בעלמא כעין שלמעלה והשתא משמע הכא דערב היוצא אחר חיתום שטרות מיחייב משום דחשיב כמודה שנעשה ערב בשעת מתן מעות וקשה לרבי דלא משמע הכי בסוף פ"ב דגיטין (דף כא. ושם) דאמרינן התם בעי רמי בר חמא היו מוחזקין בטבלא שהיא שלה וגט כתוב עליה והרי היא יוצאה מתחת ידו כו' מהו מי אמרינן אקנויי אקניתא ניהליה או דלמא כו' ובעי למיפשט רבא מערב היוצא אחר חיתום שטרות גובה מנכסים בני חורין אלמא דחייב משום דשיעבד נפשיה כשחתם עצמו בשטר ומשום הכי פשיט שפיר דהא האי שטרא כשחתם בו הערב לאחר זמן כבר היה מסור למלוה והיאך נכסי הערב משועבדין בו והא בעינן ספר מקנה אי לאו דאקנייה ניהליה מלוה לערב וחתם והדר מסר ניהליה ואי מטעם הודאה מיחייב א"כ לא צריך שיהא קנוי לערב ואומר רבי דלעולם מחמת הודאה מיחייב והכי פשט רבא דאי אמרת בשלמא בעלמא קני כה"ג משום הכי מיחשב הודאה דאלימא מילתא דשטר וחשיבא הודאה אלא אי אמרת

בעלמא לא מיחייב כה"ג אם כן הכא נמי לא אלימא מילתא דהאי שטרא ולא חשיב הודאה. מ"ר: **אליבא** דבן ננס כ"ע לא פליגי. פירוש רבי יוחנן לא מצי סבר כבן ננס ותימה לר"י דהואיל ובן ננס פליג אדרבי יוחנן דלא חשיב ליה הודאה מנא ליה לרבי יוחנן דרבי ישמעאל סבירא ליה כותיה דהא בשלהי ב"ב (דף קעו.). אמר רבי יוחנן גופיה חלוק היה רבי ישמעאל אף בחנוק ודלמא דוקא בחנוק הוא דפליגי דרבי ישמעאל סבר משעבד נפשיה ובן ננס סבר דחנוק לא משעבד נפשיה אבל בהודאה ל"פ כלל דמודה רבי ישמעאל דאינה הודאה ונראה לי דיש לדקדק מדקתני רישא ערב היוצא אחר חיתום שטרות ואי לא פליג רבי ישמעאל בהודאה לא הוה ליה למיתני הכי אלא הוה ליה למימר דערב שלא בשעת מתן מעות משתעבד נפשיה אלא הא קמשמע לן דאפילו תמצי לומר דלא מיחייב משום דלא משעבד נפשיה הואיל ולא הוי בשעת מתן מעות מכל מקום מחמת הודאה מיחייב וכי תימא ומנלן דבחנוק פליגי דלמא בהא דוקא פליגי יש לדקדק מדקאמר רבי ישמעאל למה והשיב לו הרי שהיה חונק ואם תמצי לומר דמודה רבי ישמעאל בחנוק דלא מיחייב א"כ היכי קאמר ליה למה לא יתחייב מטעם הודאה ומה השיבו הרי שהיה חונק אין הנדון דומה לראייה אלא ודאי בחנוק נמי פליגי והכי קאמר לו למה לא יתחייב משום דמעכשיו הוא דמשעבד נפשיה ושוב שמעתי מר' כדברי ור"ת מפרש כולה סוגיא בלא הודאה שלא היה חייב לו כלום מתחלה והא דקאמר חייב אני לך מנה בשטר היינו בשטר גמור שחתמו היטב שרוצה להשתעבד ולהתחייב לו מנה בשטר זה ובהא פליגי רבי יוחנן סבר אלימא מילתא דשטרא לאקנויי ביה בשטר זה כמו שהודה בפני עדים ואין הדמיון טוב אלא איידי דנקט לעיל דאמר להו אתם עדי נקט נמי הכא כמ"ד להו אתם עדי דמי ואין לתמוה היכי משתעבד בשטר זה הא אין מטלטלין נקנין בשטר דיש לומר דהואיל וטרח למכתב שטרא גמר ומשעבד נפשיה שהרי אפילו באמירה בעלמא יש דברים שנקנים כדקאמר בסמוך ועוד דשמעינן ליה לרבי יוחנן בהזהב (ב"מ דף מט.) הנותן מתנה מועטת לחבירו קנה אע"פ שלא הגיע לידו דגמר ומקני הכא נמי מתוך שטרח ליתנם בשטר בכה"ג גמר ומקנה ומסיק כתנאי ערב היוצא אחר חיתום שטרות וחתם עצמו היטב אני פלוני בן פלוני ערב ומעכשיו הוא משתעבד ועכשיו אתיא שפיר ההיא דגיטין (דף כא. ושם) אבל לפי הקונטרס דמטעם הודאה לא כתב בו אלא ואני ערב ומסר לו השטר בפני עדים ופליגי בן ננס ורבי ישמעאל אי הויא הודאה אי לאו ואם תאמר אמאי לא הוי שיעבוד בזה השטר כעדי מסירה י"ל דלא חשיב האי שטר לאשתעבודי ביה כיון שאין כתוב בו שם הערב אלא כתיבתו

דכיון שאין מוכיח מכתובתו שהוא מסרו לא מצי לאישתעבודי ביה וא"ת אמאי נקט אחר חיתום שטרות ה"ה קודם חיתום דהווי מיפלגי וי"ל דלהכי נקט אחר חיתום דקודם חיתום אין רגילות לכתוב לשון גרוע אבל לאחר חיתום רגילות הוא לכתוב לשון גרוע בשטר משום שההלוואה כבר נעשית ולפי ר"ת דמיירי בשטר גמור ליכא למימר דהא דנקט לאחר חיתום משום דקודם חיתום גבי לכ"ע אפי' שלא בשעת מתן מעות דהא בן ננס כריש לקיש ולדידיה לא מצי לאישתעבודי בשטרא אלא להכי נקט לאחר חיתום דאז מוכחא מילתא דלאחר מתן מעות היה אבל קודם חיתום מוכח מילתא דקודם מתן מעות הוא ובהא מודה בן ננס דמשתעבד אבל לאחר חיתום פליג דמוכחא מילתא דלאחר מתן מעות הוא דאי קודם מתן מעות הוה להו לאקדומי לחיתום אלא לא יכלו להקדימו וכ"ת משום הא ליכא הוכחה דלהכי לא הקדימו לחיתום דלא ליגבי ממשעבדי שהרי. אי הוה קודם מתן מעות הוה ליה לפרושי אי נמי למיכתב הערבות בלא וא"ו דהיכא דלא כתב וא"ו לא קיימי העדים עליה אלא מלתא באפי נפשה הוא כדמסיק בב"ב בסופו (דף קעו.). וקשה לפי ר"ת הואיל ומוקי להאי כתיבת ערבות שהוא שטר גמור להתחייב בו כשמוסר לו בפני עדים מההיא טעמא שמחוייב שום דבר יתחייב לו שיעבוד נכסים נמי ע"י עדי מסירה כמו אם לוח ממנו דעדי מסירה מפקי ליה לקלא כדמוכח בכמה דוכתי ור"ת הביא ראיה לדבריו מירושלמי דרבי יוחנן וריש לקיש אמרי בכה"ג שלא נתחייב לו קודם לכך דפריך במה נתחייב זה לזון את בת אשתו לא כן אמר רבי יוחנן ורשב"ל הכותב שטר חוב לחבירו בחזקת שהוא חייב ונמצא שאינו חייב אינו חייב לו כלום ואף על פי שלפי הירושלמי קשה דרבי יוחנן אדרבי יוחנן אין לחוש דבכמה דוכתי פליג אגמרא שלנו :

ב

-

קב

דף

ניתנו ליכתב או לא ניתנו ליכתב. פי' משום דסתם קנין לכתובה עומד שמא משום הכי ניתנו ליכתב דכי קנו מידו דמי וקשה דמאי קפריך מההיא דאין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהם הא מדעת שניהם כותבין דלמא הכי קאמר הא מדעת שניהם כשאומר לו לכתוב וקמ"ל דאין כותבין בסתמא והיה מפרש רבי דמשמע ליה להשי"ס אין

כותבין אלא מדעת שניהם היינו בידיעת שניהם נתרצו בדבר
דידעו גמר הפסיקה אבל לא ידעו בכתיבה דומיא דהך דלעיל מיניה
כותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו דהיינו אע"ג דאין יודע עכשיו
מן ההלואה כלום וכותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו דהיינו
אע"פ שאין הלוקח יודע במקח כלום ואין כותבין שטרי אירוסין אלא
מדעת שניהם מדעת גמר הפסיקה הא מדעת שניהם כותבין אף בלא
ידיעת השטר נמי: **הכא** במאי עסקינן בשקנו מידו. הוה מצי לשנויי
בדכתב ליה ור"ח ור"ת מפרשים ניתנו ליכתב ניתנו לגבות ע"י כתיבה
דווקא או לא ניתנו ליכתב שאף בלא כתיבה תקנו לה קנין איתביה
הפיקחין היו כותבין מדקתני כתיבה ש"מ בעי כתיבה דלא קני באמירה
בלא כתיבה ואין כותבין שטרי אירוסין ונשואין נמי מדקתני כתיבה ש"מ
בעי כתיבה דלא קני באמירה בלא כתיבה והשתא לא גרסינן הא מדעת
שניהם כותבין וברוב ספרים אינו ת"ש והיא ניזונת מנכסים משועבדים
אלמא דכותבין דאי אין כותבין אמאי הוה גביא ממשעבדי דס"ד דכך
הוא רגילות כל שעה לכתוב לה ומשני בשקנו מידו כלומר דבלא כתיבה
יכולין לגבות מן המחוררין והכא כך אירע הדבר שהקנה לה: **רבה** ורבינא
אמרי מקודשת. תימה דלרבינא דאמר מקודשת מיבעי ליה לאוקמה
להיא דאין כותבין שטרי אירוסין בשטרי פסיקתא ואם כן מאי
קמיבעיא ליה לעיל דברים הללו ניתנו ליכתב תפשוט ליה מהך: **תא** שמע
מתו בנותיהם נזונות. תימה אמאי לא מייתי הך מעיקרא מקמי דמייתי
ההיא דהפקחין דההיא נשנית תחלה במשנתנו וי"ל שכן דרך הש"ס
משום דאי הוה מייתי הך מעיקרא והוה משני בשקנו מידו תו לא הוה
מצי למפרך מההיא דהפקחין דאיכא לאוקמה נמי כשקנו מידו.: **הב"ע**
בשקנו מידו. בפי הנזקין (גיטין דף נא. ושם) מוקי להך נמי בשקנו מידו
וההיא דהמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו בשלא קנו מידו איירי ולפי
מאי דמשמע בגיטין דלמאן דלא בעיא אלא קצובין אתי שפיר הך דהיא
ניזונת מנכסים משועבדים אפילו דלא קנו מידו מצינו לאוקמה ההיא
דחמשה גובה מן המחוררין [לעיל נא:]: כשאין שם קצבה: **אימר** צררי
אתפסינהו. תימה לרבי דבגיטין פ' הנזקין (דף מח:): תנן אין מוציאין
לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים
משועבדים מפני תיקון העולם ומפרש ר"ל בגמי' (שם נ:): טעמא לפי שאין
כתובין והיינו טעמא נמי דמזון הבנות והכא מפרש טעמא משום אימר
צררי אתפסה וי"ל דאיצטריך טעמא לפי שאין כתובין היכא שהודה האב
שלא התפיס צררי ועוד תימה לרבי דהכא משמע דמתפיס צררי לקטנה
ולקמן בפי בתרא (דף קז.) אמר שמואל אין פוסקין מזונות לאשת איש

מ"ט רב זביד אמר אימר צררי אתפסה רב פפא אמר חיישינן שמא אמר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך מאי בינייהו איכא בינייהו קטנה וספקה פי' דלרב זביד לא חיישינן דצררי לקטנה לא מתפיס ותירץ רבי דודאי לענין דלא גבי ממשעבדי לא חיישינן כי התם אבל הכא למיגבי ממשעבדי אמרינן עוד תירץ דהתם כשהלך למדינת הים מיירי ואינו חושש להתפיסה צררי דמעלה בדעתו שתהא לוח ואוכלת וכשיחזור יפרע אבל הכא דמיית אתפסה צררי עוד תימה לרבי כיון דהיינו טעמא דלא גבו בנות ממשעבדי משום דכיון דאיתנהו בתנאי ב"ד אימר אתפסינהו צררי כתובה נמי מהאי טעמא לא תגבי ממשעבדי ותירץ רבי דטפי מתפיס צררי לבתו כדאמרינן לעיל בפרק נערה (דף מג. ושם) לענין הרווחה דבתו עדיפא ליה ואמרתי לפני רבי דמשמע הכא דבת אשתו אי הוה גובה בתנאי ב"ד לא היתה גובה ממשעבדי דהוה חיישינן להתפיס צררי אע"ג דלא ניחא ליה בהרווחה ואמר לי רבי דודאי הוה מצי למימר בתה לא ניחא ליה בהרווחה בתו ניחא ליה אלא איצטריך טעמא דתנאי ב"ד שאם פסקה עמו לזון את בתה מחיים דאז לא אכלה בתנאי ב"ד א"נ לאחר מיתה ולאחר שתבגר היתה גובה ממשעבדי דלא חיישינן לצררי אלא היכא דאיכא תרי טעמי דאכלה בתנאי ב"ד וניחא ליה בהרווחה ובהאי שינויא מיתרצא נמי ההיא פירכא דלקמן משמע דצררי לקטנה לא מתפיס עוד תירץ דה"ק כיון דאיתנהו בתנאי ב"ד פי' שכל כך יפה כסה שהקנה לה אע"ג דאיתנהו בתנאי ב"ד ודאי איכא למיחש לצררי ובהאי שינויא מתורצין לגמרי כל הנך פירכי ההיא דגיטין וההיא דקטנה וההיא דכתובה. מ"ר :

א

-

קג

דף

ולא אמרן אלא דלית ליה טחינה לריחיא. תימה הואיל והאי עובדא בדלית טחינה לריחיא אמאי איצטריך רב עזירא למימר התם תרי כריסתא לית לה הכא טחון וזבין אפי' לא הוה משכח משכיר למיטחון ומיזבן דהוה חד כריסא לא הוה דמי למתניי דבמתניתין ליכא פסידא דבעל כי יהיב לה דמי מזונות ממה שהיה נותן מזונות עצמן אבל השוכר אית ליה פסידא אם יתן שכר הטחינה שהרי אינו מוצא לטחון ומכיסו יצטרך לפרוע ואמר רבי דבלאו האי טעמא דטחון וזבין טחון ואותיב הוה

ש'אדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו ומייתי הא עובדא דרבי : ומרתא בת ביתוס עשרים וחמש שנים. אמר לי רבי דהך פירכא ליתא אליבא דבר קפרא דאמר לקמן לא שנו אלא מנה ומאתים אבל תוספת אית לה דלענין כתובה דאורייתא מרתא בת ביתוס וענייה שבישראל שוות אלא אליבא דר' יוחנן דאמר דאפילו תוספת אין לה איירי הכא ולי נראה דאליבא דכו"ע איתא דהכא אליבא דרבי מאיר איירי ולקמן לא קאי בר קפרא אלא אליבא דרבנן דאמרי גובה כתובתה בבית אביה עד כ"ה שנים והואיל ושהתה כל כך מחלתה ואמר בר קפרא דדוקא מנה ומאתים מחלה אבל תוספת דהויא כמו מתנה בעלמא לא מחלה כמו שאר בעל חוב דלא מחיל אבל לרבי מאיר דמפסדה משום שיש בעשרים וחמש שנה שתעשה טובה כנגד כתובה אין חילוק בין תוספת למנה ומאתים דלפום גמלא שיחנא דאי לא תימא הכי אלא אדר"מ קאי אם כן מדקאמר דתוספת יש לה אלמא לית ליה דלפום גמלא שיחנא אם כן קשה לדידיה אלמנה דכתובתה מנה עד כ"ה שנים ובתולה דכתובתה מאתים עד כ"ה שנים ודומה לי דבר פשוט דאליבא דרבנן קאי לקמן דכולה סוגיא דלקמן מיירי אליבא דרבנן : היכי דמי אי דלא נקיטא כתובה במאי גביא. תימא אמאי לא דייק כמו כן במתניתין במאי גביא בשלא שהתה כ"ה אלא לאו בנקיטא כתובה וקתני דמחלה בכ"ה וי"ל דאמתני' ליכא למיפרך דאיכא למימר דמתני' בעידי מיתה והא אליבא דרב קיימא דלדידיה (לעיל פט :) אלמנה גביא בעדי מיתה והא דקאמר אי דלא נקיט' כתובה בידה במאי גביא היינו גט דכמאן דכתב ביה מנה ומאתים דמי דלרב (שם) גרושה לא גביא אלא בגט :

דף - קד

אמר רב הונא אמר רב לא שנו אלא מנה מאתים אבל תוספת יש לה. תימא אי"כ אמאי קאמר רב לעיל לא שנו אלא כשאין שטר כתובה יוצאה מתחת ידה אבל כששטר כתובה יוצאה מתחת ידה גובה כתובתה לעולם ומאי ראייה היא משום שטר כתובה הואיל. ואינה גובה בה לרב : ה"ג אתיא לקמיה דרבה. דרבה מיבעי ליה למיהדר פירי מיומא דכתיבא אדרכתא דהכי סבירא ליה לרבה בפ' המפקיד (ב"מ דף לה : ושם) אבל רבא סבירא ליה מכי שלימו יומי אכרזתא מיהו מדקאמרה והא מר הוא

דאמר אחריות טעות סופר הוא נראה דגרסינן רבא דרבא הוא דאמר הכי בפ"ק דב"מ (דף טו : ושם) ומצינן למימר דשפיר גריס רבא והאי דקאמרה ליה ליזיל ולהדר פירי מן ההוא יומא דכתיבא אדרכתא עד האידנא היא אמרה כן אבל לרבא לא סבירא ליה הכי ומאי דקאמר לה רבא אחוי לי אדרכתא נראה לי לאו משום דאי הוה שפיר כתיבא אדרכתא דליהדר מיומא דכתיבא אדרכתא אלא משום דאי לא כתיבא אדרכתא שפיר דלא מיחייב לאהדורי פירי אפילו מכי שלמו יומי דאכרזתא כיון דבטעות כתיבא אדרכתא כדמסיק :

פרק שלוש עשרה - שני דיני

מתני' שני דיני גזירות היו בירושלים אדמון וחנן בן אבישלום. הכי גורס ר"ת דהא לר"מ דאמר בפ' חלק (סנהדרין דף קג :) דאבשלום אין לו חלק לעולם הבא היכי מסקינן בשמיהא הא אמרינן ביומא בפ' הממונה (דף לח :) ושם רשעים ירקב דלא מסקינן בשמיהו ואבישלום שם אדם כדכתיב . (אביה בן אבישלום) והכי נמי הא דאמר בפ"ק דשבת (דף יב : ושם) שבנא איש ירושלים לא גרסינן שבנא אלא שכנא דשבנא רשע הוה ויש מפרש דתרי שבנא היו דכתיב בישעיה (כ"ב) כה אמר ה' צבאות לך בא אל הסוכן הזה אל שבנא אשר על הבית וכתיב בתריה מה לך פה וגוי הנה ה' מטלטלך וגוי הרי משמע שהיה רשע ואחריו כתוב בסוף (שם לז) ויהי כשמוע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו ויתכס בשק ויבא בית ה' וישלח [את] אליקים אשר על הבית ואת שבנא הסופר ואת זקני העם מתכסים בשקים וגוי הרי משמע דשבנא אחרינא היה ולא מילתא היא דהוא נמי שבנא הראשון ואין מוקדם ומאוחר דבעל כורחיה ההוא בתרא דהיה במעשה דסנחריב רשע הוה דאמריי (סנהדרין דף כו.) ששלח לסנחריב שבנא וסיעתו השלימו חזקיה וסיעתו לא השלימו וכשרצה לצאת הוא וסיעתו חוץ לחומה יצא הוא תחלה ובא גבריאל וסגר הדלת והרגו סנחריב ואז נתנבא עליו ישעיה הנה ה' מטלטלך ואף על גב דהכא קרי ליה סופר והתם על הבית מכל מקום אחד הוא. מ"ר :

קשיא תלתא אתרין קשיא גזילות אגזירות. וא"ת אדרבה אי גזילה וגזירה תרי מילי נינהו תלתא אתרי לא קשיא דדייני גזילה הוו תלתא דייני גזירות לא הוו אלא תרי ואמר רבי חדא דאינו סברא שתהא לדיין א' שתי שררות דכמה אנשים חשובים היו בירושלים שהיו יכולין לעמוד לכל שררה ושררה ועוד אי לאחד מהם הוו שתי שררות לחנן המצרי היה לו להיות שהיה חשוב יותר מחנן בן אבישלום כמו שפ"י ר"ת. מ"ר: **דחשיב** ליה קתני. ואין לפרש דחשיב ליה יותר דהא מוכח בברייתא דחנן המצרי היה חשוב יותר מחנן בן אבישלום מדקתני ליה ברישא אלא ה"פ דחשיב ליה בתר הכי דאיירי בהו מתני' חנן אומר שני דברים אדמון אומר שבעה קתני דלא חשיב ליה כגון חנן המצרי שלא דבר כלום לא קתני ולי נראה דחשיב ליה החשוב יותר ואף על גב דקתני חנן המצרי ברישא הכי נמי אשכחן. מעשה ברבי אליעזר ור' יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ור"ע אע"פ שר"ע היה חשוב מרבי אלעזר בן עזריה שהוא היה ראש לחכמים ובכל דוכתי אמרינן (פסחים נ.). כגון ר"ע וחבריו ובשילהי פ"ק דיבמות (דף טז.) גבי מעשה דרבי דוסא בן הרכינס דאמר להם רבי יהושע אני אלך ואחריו מי רבי אלעזר בן עזריה ואחריו מי ר"ע וכשנכנסו אצלו אמר לר' יהושע יש בן לעזריה חברינו הרי לא היה יודע שר' אלעזר בעולם ולר' עקיבא אמר אתה הוא ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו ואפ"ה מזכיר ר' אלעזר ברישא והיינו טעמא שהיה ממשפחה מיוחסת יותר מר"ע שהיה עשירי לעזרא וגם בשביל נשיאותו הכא נמי דקתני חנן המצרי ברישא לא בשביל שהיה חשוב יותר אלא מפני שהוא ממשפחה מיוחסת יותר מחנן בן אבישלום ואומר רבי דמ"מ תקשי לן אמאי לא משני כדמשני ר"ת ולא פירכא היא דאי תנא להו לפי שדברו במשנתנו הוה ליה למיתני שני דייני גזירות שהיו בירושלים אבל מדקתני היו בירושלים משמע שנים היו ותו לא ועוד מדתניא בסמוך רבי נתן אומר אף נחום המדי אחד מדייני גזירות שבירושלים היה ועל כרחך אברייתא לא קאי דא"כ לר' נתן ארבע הוו ואנן מוקמינן דההיא דקתני שלשה אדמון וחנן ונחום המדי לרבי נתן אלא ודאי דחשיב ליה החשובין יותר משום הכי קאמר אף נחום המדי היה אחד מגוזרי גזירות והיה חשוב כמותם. מ"ר: **גוזרי** גזירות שבירושלים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה. הא דלא פריך הכא והיכי עבדי הכי והכתיב ושוחד לא תקח כדפריך עליה דקרנא אומר ר"ת משום דלא אסור אלא מבעלי דינים אבל הכא משל צבור ורבי מפרש דהכא לאו בתורת שכר היו נוטלין אלא הכא כל שעה היו יושבין

בדין ולא היו עוסקין בשום מלאכה ולא היה להם במה להתפרנס והיה מוטל על הצבור לפרנסן אבל קרנא אקראי בעלמא היה יושב ולא היה לו ליטול שכר ומהאי טעמא נמי אתי שפיר הא דקאמר לקמן (דף קו.) מלמדי הלכות שחיטה והלכות קמיצה היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אף על פי ששכר תלמוד תורה אסור כדאיתא בפרק אין בין המודר (נדרים דף לז.) מ"ר:

דף - קה - ב

אפילו צדיק גמור ונוטל שוחד. והיינו ק"ו לרשעים שכבר נטל שוחד בפעם ראשונה דבפעם ראשונה כשנוטל אכתי צדיק הוי שעדיין לא נטלו וק"ו לטפשים בפעם שניה שנוטל שוחד שכבר נעשה טפש מפעם ראשונה שנטלו. מ"ר. ורשב"ם פי' דהאי קל וחומר לטפשים אינו מן הברייתא אלא מדתניא חכמים וצדיקים משמע שרוצה לומר ק"ו לטפשים ולכך מתמה וכי הם בני דינא ומשני הכי קאמר ולא נידוק כמו שאמר והכי נמי אמרינן בהמקבל בסופו (ב"מ דף קיד:) ת"ר אם איש עני הוא לא תשכב בעבוטו ומשמע הא עשיר שכב ומשני הכי קאמר: מאי דכתיב מלך במשפט יעמיד ארץ אם דומה דיין למלך שאינו צריך לכלום. הכא משמע דצריכות ממון קאמר משום שוחד מדמסיק עליה האי דיינא דשאל שאילתא ולעיל נמי ממילי דשוחד איירי ובסנהדרין בפ"ק (דף ז: ושם) מייתי הך דרשא גופה דרב נחמן בר כהן אדיין שאינו בקי וצריך לשאול הוראות ודינין דמסיק התם דרש רב נחמן בר כהן מאי דכתיב מלך במשפט יעמיד ארץ ובתר הכי מסיק דבי נשיאה אוקמו דיינא דלא גמיר וכולה שמעתא דהתם מיירי בדיינא שאינו הגון מחמת שאינו בקי ואומר ר"ת דמהאי קרא איכא למידק שאינו צריך לא לממון ולא לדברי תורה. מ"ר: לא למאן דסני ליה ולא למאן דרחים ליה. לאו באוהב ושונא דאיירי ביה רבי יהודה ורבנן. גבי עדות איירי דלגבי דיין אפי' רבנן מודו דפסול כדמסיק מקרא בפ' זה בורר (סנהדרין דף כט.) דא"כ הוה ליה לאתויי הכא קרא דהתם אלא התם באוהב כגון שושבינו ושונא שלא דיבר עמו שלשה ימים אבל הכא באוהב כי הנך דפרח גדפא ארישא אתא ההוא גברא שקליה דאינו אלא חומרא בעלמא שהיו מחמירין על עצמן כדאשכחן בכמה דברים אבל פסולין לא הוו. מ"ר: וכי אלישע אוכל

בכורים היה. אין צריך לדחוק כפי הקונטרס דהכי פי' וכי אלישע אוכל בכורים היה והלא בשומרון היה ואין בכורים נאכלין חוץ לחומה כדמוכח בריש אלו הן הלוקין (מכות יז.) ובפי' בהמה המקשה (חולין דף סח : ושם) והכי איתא בהדיא בסדר אליהו זוטא דתלמידי חכמים כפרה להם לישראל בכל מקום מושבותיהם שנא' תקריב מנחת בכורים ואומר ואיש בא מבעל שלישה וגו' וכי אלישע אוכל בכורים היה והלא אין שם מקדש ולא מזבח ולא כהן גדול אלא אלישע ותלמידיו יושבין לפניו מכאן אמרו וכו' :

א

-

קו

דף

והיינו דאמרינן סדר אליהו רבה וסדר אליהו זוטא. א"ר לפי שהפסיק בלמודו לרב ענן חלקו לשני סדרים ובפעם ראשון למד ממנו יותר מן הארבע ידות קרי לראשון סדר אליהו רבה ולבתרא קרי זוטא : **מבקרי** מומין שבירושלים היו נוטלין שכרן. תימה דהתנן בבכורות פרק עד כמה (דף כט : ושם) הנוטל שכר להיות רואה בכורות אין שוחטין אותן על פיו וי"ל כמו שתרצתי למעלה ועוד דהתם דוקא בבכורות שיש לחוש שמא משום שכר יתירנו אבל הכא מיירי בבדיקת מומי שאר קדשים והכי איתא בשילהי פרק התרומה בשקלי' (דף ז.) דאמר מבקרי מומי קדשים נוטלים שכרן מתרומת הלשכה : **מלמדין** הלכות קמיצה. והא דלא חשיב הלכות מליקה שבכלל הלכות שחיטה הן : **שבעה** כנגד ז' שערים. לשבעה שערי עזרה קאמר אומר רבי דס"ל כתנא דמתני' דמס' מדות בפ"ק (משנה ד) דתנן ז' שערים היו בעזרה ג' בצפון וג' בדרום ואחד במזרח והא דתנן התם לעיל בשלשה מקומות הכהנים שומרים כו' על חמשה שערי העזרה כו' במס' תמיד בפ"ק (דף כז.) פריך להו ומשני אביי תרי מנייהו לא בעי שימור ורבא משני תנאי היא דתניא אין פוחתין [מג' גזברין וז' אמרכלין רבי נתן אומר אין פוחתין] מייג גזברים כנגד י"ג שערים דל חמשה דהר הבית פשו להו תמניא אלו ח' דעזרה אלמא איכא תנא דאמר תמניא הוו ואיכא תנא דאמר חמשה הוו תימה אמאי מיייתי רבא הנך תנאי ממתניתין דמדות היה יכול להביא דתנן התם בפי' שני (משנה ו) שלש עשרה השתחוואות היו שם אבא יוסף בן חנן אומר כנגד י"ג שערים ועוד תימה דהרי כאן מחלוקת רביעי דעל כרחין לההוא תנא דס"ל דייג

שערים היו בעזרה לא מצי למימר דקסבר ח' ודל חמשה דהר הבית דהא מפרש התם שמם של אותן שערים ואין מזכירין אפי' אחד מאותן שערים דהר הבית המפורש בפ"ק דמדות שני שערי חולדה מן הדרום וקיפונוס מן המערב וטדי מן הצפון שער מזרחי שושן הבירה עליו צורה ואומר ר"ת דלעולם ס"ל להווא תנא דז' שערים היו בעזרה והא דחשיב י"ג היינו עם השערים הקטנים דהכל חשיב תדע דהא חשיב פישפושין שהיו לשער נקנור אבל גדולים לא היו בעזרה אלא ז' והן אותן המפורשים בפ"ק והמעין שם ימצא דשער הקרבן דפ"ק הוא שער הבכורות דפ"ב ואותן י"ג שערים דמדות שנויים נמי במסכת שקלים כל אותה משנה ממש בפ' י"ג שופרות אבל אין שנוי בה אבא יוסף בן חנן כמו ששנוי במס' מדות ובגמרא דירושלמי קאמר מתני' אבא יוסף בן חנן דקאמר כנגד י"ג שערים דלרבנן ז' שערים הוו בעזרה דעתייהו דרבנן היכן היו השתחוואות האלו כי ההיא דתנינן תמן י"ג פרצות היו בה שפרצו מלכי יון וחזרו וגדרום וגזרו כנגדם י"ג השתחוואות ואם תאמר לרבנן נמי דתני שבעה שערים מאי קמתמה כנגד מי הוו השתחוואות אינהו נמי מודו דעם הקטנים היו שלשה עשר כדפרישית ואומר רבינו תם כיון דלא חשיבי בעינייהו כל כך שיקראו אותם שערים אין נראה שיהא השתחוואות כנגדם אבל אבא יוסף בן חנן קרא אותם שערים. מ"ר:

דף - קו

וכי גבו והותירו מאי הוי. אבל אהנך דלעיל לא פריך בית גרמו ובית אבטינס דבכל הנהו היו בית ישראל מקדישין אותן לצורך כך כמו לצורך קרבנות שכל אותן דברים רגילות הן והיינו דקתני דבאין מתרומת הלשכה עצמה ולא קתני מותר היינו משום דלאו מחמת לב ב"ד מישתרו אלא מחמת ישראל אבל להך תירוצא פריך דמסיק היכא דלא הותירו אסירי והיכא דהותירו שרי פריך מאי שנא דהא פשיטא שלא לדעת כן מקדישין כיון דלא שרית ליה כי לא הותירו ומשני לב ב"ד מתנה עליהן והן מקדישין לדעת ב"ד: **תנא** דבי רבי ישמעאל כלי שרת באין מתרומת הלשכה. הא תרומת הלשכה היינו מותר תרומת הלשכה כדמוכח במתני' דפליג אר"ע דקתני מותר תרומה לכלי שרת וא"ת כי פריך הש"ס ואימא שיריים גופייהו והיינו משום דכתיב שאר ולישני דהא שאר הכסף היינו

מותר תרומה י"ל דבמילתא דפסיקא ליה בעי לאוקמי קרא דהיינו שיריים דבכל שנה איתנהו אבל במותר דלא פסיקא ליה לא ניחא ליה לאוקמי לקרא: **כדאמר** רבא העולה עולה ראשונה. תימה אמאי איצטריך האי דרשא דרבא תיפוק ליה מהיכא דמפקא מתניתין דזבחים בפרק כל התדיר (דף פט. ושם) דקתני כל התדיר מחבירו קודם לחברו התמידים קודמין למוספים כו' וקא בעי בגמרא מני"ל ומתמה מנא לן כדקתני טעמא מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד וכ"ת דהתם איצטריך היכא דליכא אלא חד דאשמעינן קרא דעקרינן לגמרי מוספין מקמי תמידין לא היא דמהתם נפקא לן בכ"מ דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם כדמפיק התם מכאלה תעשו שיהו כל עשיות שוות ואי בכי האי גוונא מיירי מהתם לא נפקא לן ועוד מסברא רישא דכל התדיר מחבירו קודם לחבירו מיתניא דומיא דבבא שאחריה דקתני כל המקודש מחבירו קודם לחבירו דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה כו' וכל הנך בקדימה ממש מיירי והא נמי ליכא לתרוצי דאי מהתם דמלבד עולת הבקר הוה אמינא דווקא עולה דקדמה למוספין משום דתדירא ומוספין לא תדירי אבל תמידין לעולת נדבה דהויה ליה נמי תדירא לעולם אימא לך לא תקדום להכי איצטריך קרא דהעולה עולה ראשונה דבמנחות פרק התכלת (דף מט. ושם) מייתי לקרא דרבא אקדימה דעולה למוספין דאמריי התם בעא מיניה רב חייא בר אבא מרב חסדא צבור שאין להם תמידין ומוספין אי זה מהם קודם כו' ומסיק אמר ליה תניתוה התמידין אין מעכבין את המוספין ולא המוספין את התמידים ה"ד אילימא דאית ליה וליקדם והתניא מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר ת"ל וערך עליה העולה ואמר רבא כו' אלא בדלית ליה ואי בתמידין ומוספין דהיום פשיטא שתדיר קודם אלא במוספין דהיום ותמידין דלמחר אלמא אקדימה דעולה למוספין מייתי לה ותימה דרשת המשנה הוה ליה לאיתווי דקתני בהדיא מלבד עולת הבקר ובההיא דשילהי הגוזל קמא (ב"ק דף קיא. ושם) קשה יותר דקתני הביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא ומפרש בגמ' מלבד איל הכפורים מכלל דכסף קדים ופריך אלא מעתה מלבד עולת הבקר ה"נ דמוספין ברישא והא תניא מנין שלא יהא דבר כו' ואמר רבא העולה עולה ראשונה והשתא הוה ליה לאתווי מתניי דכל התדיר דאדרבה מדכתיי מלבד מכלל דעולה קדמה ונראי לפרש דודאי מדכתיי העולה נפקא דהקטרת תמיד קדמה להקטרת מוספין דגבי הקטרה הוא דכתיי מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה התם עשוי דדם נינהו והשתא בב"ק לא הוה מצי לאתווי מתניי דכל התדיר דודאי גבי איל הכפורים משמע לשון מלבד דכסף קדים כיון דהוא

כתוב תחלה בפרשה והדר כתיב איל הכפורים אבל גבי עשיות ליכא למידק דמוספין קדמי כיון דכתיב עולה ברישא והדר עשיה דדם דמוספין אבל הקטרה דמוספין כתיב ברישא להכי פריך שפיר מההוא דרבא ומיהו בההוא דמנחות ודאי הוה מצי לאתויי ההיא דכל התדיר :

א

-

קז

דף

ששמעו בו שמת. פירש הקונטרס דלמאי ניחוש לה אי לצררי הרי סופה ליטול כתובתה ולישבע שלא עיכבה משלהם כלום והשתא בעי למימר דפליגי בלא שמעו בו שמת היינו בלא שבועה דאי בשבועה אמאי לא תטול וזה אינו דהא בסמוך פריך עד כאן לא פליגי אלא לשבועה אבל למזונות יהבינן לה אלמא לשמואל אפילו בשבועה אין לה ונראה לרבי דהיינו טעמא דבשמעו בו שמת לכולי עלמא פוסקין דאין כאן שום הוכחה לאשה דתפסה צררי ולא שאמר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך אבל בלא שמעו שמת אמר שמואל דאין פוסקין דמוכחא מילתא מדאינו חוזר שנסתלק ממנה בשום ענין לרב זביד בצררי ולרב פפא דאמר לה צאי כו' והלכך אפי' בשבועה לא מהימנא. מ"ר. ולבי מגמגם לפירושו דפריך בסמוך מהא דתניא מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מזונות בני כהנים גדולים אומרים תשבע כו' ואם בא כו' ומשני בששמעו בו שמת ודוחק לשנויי בא לאחר שמועה ונמצא שהיה שקר מה שמעו בו שמת והוה מצי לשנויי בלא שמעו בו שמת וכגון דפסקיה מברא או שום אונס שאינו יכול לשוב דמודה שמואל דפוסקין לה מזונות כיון דהשתא ליכא הוכחה ואמר לי רבי דהא מילתא לא שכיח הוא שיארע אונס או יפסיקו הנהר יותר מיום או יומים: **בששמעו** בו שמת כולי עלמא לא פליגי. נראה לרבי דהאי שמעו בו שמת בשני עדים מדקאמר לקמן ששמעו בו שמת בעד אחד מכלל דעד השתא ס"ד בשני עדים ובקול נמי ליכא למימר מדפריך לקמן ת"ש האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים כו' ובאה ואמרה גירשני בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה ומשני כשמעו בו שמת פירוש שמת קודם אותו הזמן שאמרה שנתגרשה ופריך מ"ש עד כדי כתובתה אפילו לעולם נמי ואי שמעו בו שמת בקול קאמר מאי קושיא וכי יש להאמין הקול הואיל והיא אמרה שגירשה ולא מת ולא דמיא לההיא דפרק המפקיד (ב"מ דף לח: ושם) שבוי שנשבה רב אמר אין מורידים

קרוב לנכסיו ושמואל אמר מורידין כששמעו בו שמת כולי עלמא לא פליגי דמורידין וההוא שמעו בו שמת היינו בעד אחד דאי בשני עדים מאי חידוש הוא הלא הם יורשים אותו וא"ת ואעד אחד היאך מורידין והתנן ביבמות בפרק האשה שהלכה (דף קטז : ושם) גבי האשה שאמרה מת בעלי שאין האחים נכנסים לנחלה על פיה ומדהיא לא מהימנא עד אחד נמי לא מהימן וי"ל דהתם מיירי לירד ולמכור אבל בהמפקיד מיירי לירד על מנת שלא למכור כדמוכח התם והא דתניא לקמן ב"ד יורדין לנכסיו וזנין ומפרנסין את אשתו אבל לא בניו ובנותיו ומוקמינן לה בששמעו בו שמת בעד אחד וקאמר בניו ובנותיו דאי בעו מיחת לנכסים בעד אחד לא מצו נחתי מזוני נמי לא יהבינן להו התם נמי למכור אבל בפירות הגדלים בשדה אכלי להו שפיר : **חיישינן** שמא אמר לה כו'. וקיבלה עליה ופטרותו ופטור הוא בכך אע"ג דהשתא לא ספקה : **קטנה** וספקה. וא"ת הואיל וספקה נימרו לה ב"ד צאי מעשה ידיך למזונותיך ולמה יורדים לנכסיו למאן דחייש לצררי ואי לא ספקה א"כ היכי מחלה למ"ד צאי מעשה ידיך והא אין מחילת קטנה כלום וי"ל כגון דספקה לדברים גדולים ולא ספקה לדברים קטנים דלדברים קטנים מהני מחילתה אי נמי בפעוטות דמקחון מקח ומתנתן מתנה. מ"ר : **תרגמה** שמואל בששמעו בו שמת. תימה א"כ מאי טעמא דבני כהנים גדולים דמה לי דמת בביתו מה לי ששמעו בו שמת ע"פ עדים ואין נראה לפרש ששמעו בו ע"פ עד אחד וי"ל דאפי" מת בביתו פליגי בני כהנים גדולים והא דנקט למי שהלך למדינת הים רבותא נקט דס"ד ניחוש כ"כ לצררי דאפילו בשבועה לית לה. מ"ר : **ואם** בא ואמר פסקתי לה מזונות נאמן. פירש רש"י אף להוציא מידה מה שנתנו לה ב"ד בשבועה דהכי משמע דאנשבעה קאי והיינו טעם דסתמא דמילתא מתפיס לה צררי הלכך מוציאין מידה בשבועה ונראה לרבי. להצריכה שבועה ובשבועה תגבה מה שלוותה ואכלה דאי לאו הכי לא תמצא מי שילווה לה שיראים להפסיד אבל עכשיו שהיא נשבעת אין יראים כלום שסומכין עליה שתשבע. מ"ר : **ואם** בא ואמר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך רשאי. כלומר אם לוותה ואכלה לא אפרע שאם לא היו מלויים לזו היתה דוחקת עצמה אף ע"ג דלא ספקה והאי דאמרינן לקמן לוותה ואכלה עמדה ומיאנה ודייקינן טעמא דמיאנה הא לא מיאנה יהבינן לה התם שפסקו לה ב"ד : **מאי** פסקא. תימה לרבי אין סתמא דמילתא אשתו דחייב במזונותיה משרה על ידי שלישי בניו ובנותיו דלא מיחייב במזונותיהם לא משרה ורבינו שמשון מפרש הסוגיא אי הכי בניו ובנותיו נמי אי אמרת בשלמא דלא איירי מתניי במשרה אשתו ע"י שלישי אלא אשתו ובניו סמוכין על שולחנו ניחא דאשתו מפרנסין הואיל והוא חייב

לזונה משום חשש דשמא התפיסה צררי אין ב"ד נמנעין מלזונה אבל בניו ובנותיו דאינו חייב במזונותיהן אין לירד לנכסיו לפרנסם דבקל יש לחוש שמא התפיסם צררי והניח להם מעות לפרנסם עד שישוב אבל השתא דמוקמת במשרה ע"י שלישי ליכא למיחש לצררי ומשני במשרה אשתו ע"י שלישי אבל בניו סמוכין על שולחנו ולא השרה ע"י שלישי ולהכי חיישינן לצררי ופריך מאי פסקא דזה אין רגילות דאשתו ישרה ע"י שלישי ובניו יהיו סמוכין על שולחנו :

ב

-

קז

דף

עמד בדין וברח. בפרק החולץ (יבמות דף מא : ושם) פרש"י דוקא ברח אבל חלה הוא או חלתה היא לא משמע לפי דבריו דקנס הוא ותימה אם כן מאי קפריך הואיל ומשום קנס מתפרנסת ויש לומר דאי חיישינן כולי האי לצררי כדחייש שמואל לא היה לקונסו כל כך ור"ח פירש שמצא בירושלמי בריש אף ע"פ דברח לאו דוקא אלא ה"ה חלה דניזונת משלו וא"ת והא אמרינן חלה הוא או היא אינו מעלה לה מזונות לחד לישנא גבי הגיע זמן ולא נשאו יש לומר שאני הכא שהיה לו לכנוס מיד אחר הגעת הזמן אחר שלשה חדשים אבל התם כשהתחיל חליו לפני שהגיע זמן מאי הוה ליה למיעבד ומיהו קשה אי בחלה נמי מעלה לה מזונות אמאי אמרי' בסמוך דלא משעבדא ליה למעשה ידיה וי"ל דבחלה נמי קנסינן ליה משום דלא כנס מיד אחר שלשה חדשים ואחר שעמד בדין מיד ואם תאמר לפרש"י דמפרש דוקא ברח אבל חלה לא בפ"ק (דף ב.). דמיבעיא לן חלה מהו אמאי לא פשיט מהכא דאמרי' דוקא ברח אבל חלה לא וכל שכן הוא דהא הכא דאין לה מזונות אף על פי שפשע קצת שהיה לו לכונסה מיד אחר שעמד בדין אבל התם חלה קודם שהגיע הזמן מאי הוה ליה למיעבד דעל כורחין בהכי מיירי דאי חלה הוא אחר כך פשיטא דאין להפסידה ואיכא למימר דיבמה שאני דלאו אגידא ביה כולי האי כמו ארוסתו ואינה עומדת כל כך לכונסה לא מיחייב מזונות כולי האי ומיהו קשה לפירוש רש"י דעל כורחין מוקי האי ברח שלא מחמת מרדין אלא מחמתה דאי לאו הכי היינו חלה ואם כן מאי קפריך הכא למ"ד אין פוסקין מזונות לאשת איש הרי הכא לא שייך התפסת צררי הואיל ומחמתה ברח : הני מאני דקוניא. פי' בקונטרס פלומי"ר בלע"ז

כלי חרס שמתכין לתוכו עופרת ואין נראה לר"ת דבזבחים פרק איזהו מקומן (דף נד) גבי עשיית מזבח תניא מביא סיד וקוניא וממחה ושוּפך הוה ליה למימר אבר שהוא לשון ברייתא ועוד אמר רבי מדמסיק עלייהו בפ"ב דמסכת ע"ז (דף לג: ושם) ובפרק כל שעה (פסחים דף ל: ושם) משום דמצרפי פירוש שמעורב בהם צריף שקורין אלו"ם בלע"ז על כן נראה כדפירש הערוך דקוניא היינו כלי חרס המחופה בהתכת זכוכית ולהכי מסיק עליה דמצרפי משום דזכוכית תחילת ברייתו מן החול ובאותו חול מעורב צריף ולהכי בלעי וכן מורה רבינו תם באותם פלומי"ר שלנו שמתכין לתוכו עופרת אינן נאסרין ביי"נ יותר משאר כלי חרס ועוד מדקדק ר"ת אף אם היה כולו מעופרת לא היה נאסר ועכשיו שאין בו אלא עופרת מעט יאסר אבל בהתכת זכוכית ניחא דאפי" כולן של זכוכית אינו נאסר לפי שנתבשל היטב ואינו נבלע אבל קוניא לא נתבשל כל כך ובלע טפי: **ירוקי**. פירש בקונטרס לענין חמץ בפסח וגיעולי עובדי כוכבים ויין נסך ולא משום דאיצטריך למיפסק הלכה כרב זביד לענין חמץ בפסח דהא מרימר דפליג עליה ושרי ירוקי דוקא לענין יין נסך אבל לענין חמץ בפסח מודה דאסירי אפי" חיורי כדאיתא בהדיא בפ"א אין מעמידין (ע"ז דף לג:) ומפרש התם טעמא דתשמישו בחמין: **חנן** אומר איבד מעותיו. ליכא לאקשוויי מהא דקיימא לן (לעיל פ.) היורד לתוך שדה של חברו ונטעה שלא ברשות דשמין לו כאריס ולבונה חורבתו של חברו דנותן לו מה שההנהו (ב"מ קא. ע"ש) דהתם השבח בעין הוא ודין הוא שיטול אבל הכא לא השביח לו שום שבח נכסים אלא שהצילו מגביית בעל חובו ול"א מידי יהיב ליה והוה כמבריח ארי מנכסי חברו דאע"ג דמהנה אותו לא מתחייב מידי כדמסיק בנדריס באין בין המודר (דף לג:) וא"ת הא אמרי' בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף צג:) שומר חנם שהיה

א

-

קח

דף

לו לקדם ברועים ובמקלות ולא קידם חייב ומפרש שומר חנם בחנם שומר שכר בשכר ומסיק דחוזר ונוטל מבעל הבית משמע דשומר חנם נמי אם קדם ברועים ובמקלות בשכר חוזר ונוטל מבעל הבית ואמאי אברוחי אריא בעלמא הוא וכן הא דתנן בפ"א אלו מציאות (ב"מ דף לא: ושם) היה בטל מסלע לא יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו שכרו כפועל בטל של

אותה מלאכה דבטיל מינה ופירש בקונטרס שאם היה עוסק במלאכה חמורה ונוטל שכר מרובה כמה היה פוחת משכרו ויעסוק במלאכה קלה כמו השבת אבידה וכך יתנו לו ואמאי אברוחי אריא בעלמא הוא ולפי מה שפירש רבינו תם דדוקא במפרנס את אשתו קאמר חנן לפי שיכולה לצמצם ולהתפרנס בדוחק אבל שאר פורע לו חובו לא כמו שאמר לקמן לא קשיא מידי ואומר רבי כי מן הדין היה ודאי פטור כדמשמע הכא אלא תקנת חכמים התם שישלמו לו כדי שישב אבידתו של חברו וכן בקדם ברועים ובמקלות בשכר דחוזר ונוטל שכר מבעל הבית כדי שיעסוק להבריא את הארי ואפי' עולה השכר כדי דמיהן נפקא מינה לכושרא דחיותא אבל פורע חובו ועמד אחר ופרנס את אשתו למה לנו לעשות תקנה על זה ומהאי טעמא נמי הא דאמר בהנזקין (גיטין נח:) הבא מחמת חוב ומחמת אנפרות אין בו משום סיקריקון פירוש אם שהתה בידו י"ב חדש אין נותן רביע לבעלים ויחזיק בקרקעות אלא מחזיר לו הקרקע נראה לרבי דלא בחנם מחזיר אלא משלם לו מה שהוציא להוציאה מיד העובד כוכבים ורבינו גרשון פי' בתשובותיו כמו כן דאע"ג דלא הוי אלא כמבריא ארי בעלמא יש לו לשלם מידי דהוה אקדם ברועים ובמקלות בשכר וגבי משיב אבידה דאלי"כ אין לך אדם מציל של חברו מיד העובדי כוכבים ולא כפי' הקונטרס שפירש בגיטין שמחזיר לו בחנם וא"ת והא דתנן בהגוזל בתרא (ב"ק דף קטו:) שטף נהר חמורו וחמור חברו שלו יפה מנה ושל חברו מאתים והניח זה את שלו והציל את של חברו אין לו אלא שכרו ואמאי דמי חמורו היה לו לשלם והיה רבי רוצה לומר דמשום הכי אין לו אלא שכרו דמיירי כגון שבעל החמור בפניו וכי עשו חכמים תקנה הי"מ שלא בפניו אבל בפניו לא וקשה אי"כ אפי' שכרו לא יהא לו דהא תנן בפי' הכונס (שם דף נח. ושם) נפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית ומפרש רב בגמרא אפי' נחבטה דס"ד מבריא ארי מנכסי חברו ומה שנהנית נמי לא משלם קמ"ל ופריך אימא הי"נ ומשני מבריא ארי מנכסי חברו מדעתו והאי שלא מדעתו אי"נ מבריא ארי לית ליה פסידא האי אית ליה פסידא ומשמע לישנא קמא מדעתו אע"ג דאית ליה פסידא פטור ועל כורחין לא אפשר לפרש כן מההיא דאלו מציאות (ב"מ דף לא:) ודהשוכר את' הפועלים (שם דף צג:) אלא הכי פירוש מבריא ארי מדעתו היכא דלית ליה פסידא האי שלא מדעתו לאו משום דאי לא הוי פסידא יהא חייב דפשיטא אם נחבטה ולא נתקלקלו הפירות למה יהא חייב אלא כלומר האי שלא מדעתו שעל כרחו הוא מבריא ארי ואם דוחקים את האדם על כרחו להבריא את הארי ממצרו של חברו אע"ג דלית ליה פסידא חייב לשלם לו שכר טורחו והשתא בההיא דהגוזל

בתרא אם נפרש דדמי חמורו אינו חייב לשלם לפי שהוא בפניו אלמא חשבינן כאילו לית ליה פסידא א"כ לא יהא לו אפי' שכרו כיון דמדעתו הוא ולית ליה פסידא על כן נראה לרבי דהיינו טעמא דאינו משלם דמי חמורו שלא תקנו חכמים שיהא חייב לשלם אלא מה שהוא מהנה אותו ואינו מהנה אותו אלא כדי שכרו שהרי גם הוא היה מוצא להציל בכדי שכרו דעל כרחך מיירי שיכול להציל שלא יזכה אותו מן ההפקר: **ובמקום** שנוטלין שכר תפול ההנאה להקדש. בפ' אין בין המודר (נדריס דף לג:): מוקי לה בין בשנכסי שניהם אסורין זה על זה משום הכי תפול הנאה להקדש דלא מצי מחזיר ליטול שכר ולא מצי בעל אבידה לעכבו בין בשנכסי מחזיר דוקא אסורין על בעל אבידה ולא נכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר ואם אין המחזיר רוצה לקבל שכר בעל אבידה אינו יכול לעכבו ותפול הנאה להקדש: **ועל** העתיד לגבות. פי' בקונטרס אפי' לא נגבה לבסוף וקשה לרבי חדא דהוה ליה למיתני ועל העתיד לגבות ותו לא דהוי אבוד וגבוי בכלל ועוד דתנן (בשקלים דף ג:): ומייתי לה בהזהב (ב"מ דף נח. ושם) בני העיר ששקלו שקליהם ונגנבו מהשלוחין או שאבדו השלוחין אם עד שלא נתרמה התרומה נשבעים השלוחים לבני העיר ובני העיר שוקלים ומביאים אחרים תחתיהם אבל משנתרמה אחריות אהקדש ואם כפירוש הקונטרס דאפי' לא נגבו לבסוף תורמין עליהם אמאי בני העיר שוקלים ומביאין אחרים תחתיהם אי משום מצוה אפי' משנתרמה נמי ועוד פירש רש"י על האבוד מי ששלח שקלו ואבד ועל הגבוי שעדיין לא הגיע וקשה דא"כ זו ואין צ"ל זו קתני אלא נראה לפרש על האבוד שבא ליד גבאי ואבד ועל הגבוי ביד השליח ונאבד מיד השליח לאחר שנתרמה התרומה דאי נאבד קודם שנתרמה התרומה חייבין בעלים באחריות ועל העתיד לגבות שיבא לידי גבוי לבסוף והא דאמר הכא שוקל לו את שקלו באבוד וגבוי דלא מיחייבי בעלים באחריות: **הא** מני חנן היא דאמר איבד מעותיו. הואיל וכן שאינו יכול עתה לתובעו ממנו אע"פ שמ"מ מהנהו שאין צריך לשלם חובו משום הכי לא מיתסר שאינו אלא גרמא בעלמא שעל ידי שפורע זה לבעל חובו מיפטר ודמי להא דתנן באין בין המודר (נדריס דף מג.). המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל ילך אצל חנוני הרגיל אצלו כו' ויתן לשום מתנה אע"ג דעל ידו משתרשי ליה מזוני שרי הואיל ולא עביד אלא גרמא בעלמא ולא דמי לעושה לו מלאכה דאסור אע"ג דלא מצי תבע ליה מיניה דהתם מדידיה לדידיה קא מיתהני אבל הכא גרמא בעלמא הוא ורבינו תם מפרש דאיירי דוקא במזונות אשתו ומשום הכי פטור דאין הדבר ברור שהיה מתחייב זה הבעל מזונות שמא היה יכול להפטר שהאשה עצמה היתה מצמצמת

אם לא היתה מוצאה מי שממציא לה מעות אע"ג דבפסקו לה ב"ד מיירי דאי לאו הכי לא הוי מיחייב לכ"ע שאף לאשה עצמה לא היה מיחייב בלא פסק ב"ד מכ"מ היתה מצמצמת דלא ליקרו לה רעבתנותא אבל גבי שטר חוב אפי' חנן מודה דלא איבד מעותיו דהנאה גמורה היא הואיל ולא היה יכול להפטר בשום ענין והכי פי' הא מני חנן היא כלומר האי פורע מיירי באותו חוב דאיירי בה חנן דהיינו במזון האשה דוקא וחנן היא וכן פירש רבינו חננאל ושני רב אושעיא הא דתנן ופורע את חובו מזונות אשתו הן ואלבא דחנן וריב"א הביא ראיה מירושלמי דה"ה בשאר חובין דגרסינן התם בפירקין אבא בר ממל בעי הפורע שטר חוב של חבירו שלא מדעתו בפלוגתא דחנן ובני כהנים גדולים א"ר אסי טעמא דבני כהנים גדולים תמן לא עלה בדעתו שתמות אשתו ברעב ברם הכא מפייסנא ליה ומחיל לי הגע בעצמך דהוה גביה משכון מפייס הוינא ליה ויהיב לי משכוני עד כאן בבעל חוב שאינו דוחק ואפי' בבעל חוב דוחק נשמענה מן הדא שוקל לו את שקלו לא שקיל אין ממשכנא הדא אמרת אפי' בעל חוב דוחק אלמא מחלוקת בבעל חוב כמו למזונות ואומר רבינו תם על כרחך פליג גמרא ירושלמית אגמרא שלנו דמוקים ההוא טעמא דשוקל את שקלו כבני כהנים גדולים אע"ג דממשכנין על השקלים ורב אושעיא מוקי לה כחנן ופליג לגמרי דלית ליה הך סברא ומפרש דלא פליגי אלא במזון האשה כדפרשינן ועוד דעל כרחין סוגיא דירושלמי לא אתיא כסוגיא דהכא דלדברי רבא צריך לפרש דשוקל לו שקלו היינו באבוד וגבוי דאי לאו הכי שוקל לו שקלו אמאי הא קא משתרשי ליה ובירושלמי משמע דלא מיירי באבוד דפשיט מיניה בעל חוב דוחק:

דף קח - ב

אדמון אומר וכי בשביל שאני זכר הפסדתני. אע"ג דאמר לקמן כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו ומההוא פיסקא פריך השי"ס לקמן אלמא דהכי הוי עיקר מ"מ אומר ר"ת דלית הלכתא כוותיה בהא דהא סוגיא דגמרא דלא כוותיה לעיל בפרק נערה (דף מג. ושם) אמר. רבי אסי א"ר יוחנן עשו אלמנה אצל הבת כבת אצל אחין בנכסים מועטים אלמא סתם דבריו כרבנן ועוד דלעיל פ' הנושא (דף קג.) אמרי' יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים מה שמכרו מכרו

וסתמא דהש"ס כרבנן בריש מי שמת (ב"ב דף קלט:) ואומר ר"ת דהיינו טעמא דאדמון לאו לאיפלוגי אמלתא דחכמים אתא אלא מתמה בעלמא הוא ור"ג נמי דאמר בההיא רואה אני את דברי אדמון לאו משום פסק דין אלא משום שיש ודאי לתמוה. : **אמר** רבא דעסיק באורייתא ירית. בתמיה מקשים מאי קמתמה רבא אין ה"נ כדאמר לעיל בפרק נערה (דף מט. ושם) מצוה לזון את הבנות וק"ו לבנים דעוסקין בתורה ואר"ת דלא דמי דלעיל גבי מצוה יש מצוה לזון הבנים יותר מן הבנות אבל הכא שמת האב וירושתן קא שקלי מן התורה קא מתמה רבא אמילתיה דאדמון דקא בעי למימר דכשיעסוק בתורה יטול ירושה ואם לא יעסוק לא יטלנה וי"מ דהכא מיירי בבנים גדולים ולהכי פריך מאן דעסיק כו' אבל לעיל מצוה לזון את הבנים בבנים קטנים מיירי משום דכולם עומדים לעסוק בתורה קאמר ק"ו לבנים ולהכי לא פריך מאן דעסיק דכולם הן עומדים לעסוק בתורה : **שמע** מינה מדרבנן טענו חטין ושעורים וכו'. תימה מאי פריך לר"נ מדרבנן והלא איכא אדמון דקאי כוותיה וכי תימא משום דרבים ניהו אדרבה אית לן למימר כאדמון דהלכתא כוותיה ואומר רבי דמכולהו פריך דמשמע דאדמון מודה בחטין ושעורים דמיפטר מדלא נקט חטין ושעורים אלא נקט כדי (יין ושמן) דכרימון בקליפתו דמי כדבעי למימר לקמן רב שימי בר אשי שאינו יודע הגמרא אמאי הוי נקיט האי לישנא דכדי שמן ומיהו לאחר שידע דאיכא לאפלוגינהו ביש בלשון הזה לשון קנקנים פריך איפכא נימא תיהוי תיובתא דרב חייא בר אבא ואפילו הכי משני נעשה כמי שטענו רימון בקליפתו : **אי** הכי מ"ט דאדמון. תימה מאי קא קשיא ליה הא אשכחן ר"ג דאית ליה האי סברא דמיחייב בטען לו חטין והודה לו בשעורים כדתנן בפ' שבועת הדיינין (שבועות לח: ושם) ונראה דה"ק אי הכי מ"ט דאדמון אליבא דר"נ דהא בעינן למימר דלהוי אדמון כרב נחמן דכוותיה קי"ל ור"נ דוקא בטענו חטין ושעורים והודה לו באחד מהן מיחייב אבל טענו חטין והודה לו בשעורין פטור : **הפוסק** מעות לחתנו. מוקי לה בירושלמי כשפסק במעמדה אבל לא פסק במעמדה אפי' רבנן מודו והשתא אתי שפיר הא דאמר בגמרא כופין למאן אילימא כופין לאב איפכא איבעי ליה למימר הואיל ופסק במעמדה הוי תנאי גדולה תנאי ותנאי קטנה לאו כלום ומסיק כופין לבעל ליתן את הגט לקטנה משום דלאו תנאה אבל גדולה הואיל ובמעמדה התנה הרי הוא כמו שהיא עצמה התנית :

תשב עד שתלבין ראשה. פ"י רשב"ם הא דאמר רב גידל בריש הנושא (לעיל דף קב:) עמדו וקדשו קנו הני מילי דקדשו מיד מתוך התנאי או לאחר זמן והזכירו התנאים בשעת קידושין אבל התנו עתה וקדש לאחר זמן ולא הזכירו התנאים לאו דברים הנקנים באמירה הם ובכי האי גוונא הכא תשב עד שתלבין ראשה ולא מצי תבע ליה בדינא והלשון משמע כן ועמדו וקדשו משמע מתוך התנאי וקשה לי מירושלמי אהא דתנן הפוסק מעות לחתנו ומת חתנו אמרו חכמים יכול הוא שיאמר לאחיד הייתי רוצה ליתן ולך אי אפשי ליתן ופריך ולא דברים הנקנים באמירה הן ומשני כשפסק על מנת לכנוס ומאי קשה אפי' פסק על מנת שלא לכנוס אפי' יכול שיאמר לו לך אי אפשי ליתן דמיירי בשלא עמדו וקדשו מתוך התנאי ומיהו לא קשה כולי האי דאי כשלא עמדו מתוך התנאי היכי קאמר לאחיד הייתי רוצה ליתן מ"מ אין נראה לרבי פירושו דמכאן אין שום ראיה דהא דקאמר תשב עד שתלבין ראשה כשאין לו לאב כלום ליתן או הבעל אינו רוצה לטרוח ולהביאו לדין אבל אם היה רוצה להביאו לדין הוה ליה ליתן ומיהו הא לא משמע הכי לרבי לפרש כשאין לו כלום ליתן מדבעי למימר כופין לאב. ור"ש בירושלמי מוקי דרב גידל בנשואין ראשונים ומתניתין דהכא בנשואין שניים ואני חפשי בירושלמי ומצאתי בריש אע"פ דהך דרב גידל דוקא בנשואין הראשונים ודוקא באב הפוסק ע"י בתו ולא אשה ע"י בתה ולא אח על ידי אחותו: **ואפילו** בברייתא אמר ליה אין כל מקום קאמרינן. תימה היכי מצי למיפסק הלכתא כתרומיהו כברייתא וכמתני' והלא דברים סותרין זה את זה דבמתני' קתני אילו אני פסקתי כו' וברייתא קתני כסבורה אני י"ל הכי פ"י ואפי' בברייתא כלומר למאי דסבירא ליה לתנא דברייתא דבפסקה היא בעצמה פליגי קא אמרת דהלכתא כוותיה וא"ל כל מקום קאמרינן למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה: **שני** דברים שאמר חנן הלכה כמותו וכיוצא בו. פ"י בקונטרס כיוצא בו דחנן רבן יוחנן בן זכאי כיוצא בו דאדמון ר"ג וקשה לרבי חדא דלישנא לא משמע הכי ועוד מה לו להזכיר בדברי חנן כיוצא בו והא לא מיירי חנן אלא באותן שני דברים דוקא והוה ליה למימר הלכה כחנן ותו לא הלכך נראה לרבי כפר"ח כיוצא בו בדינים אחרים הדומין לאלו והלכה כמותו ולא כיוצא בו כלומר בדינין הדומין לאלו אין הלכה כמותו ודומה להא דאמר בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מח:) דאמר להו רב נחמן הבו דלא לוסיף עלה פ"י הכינו עצמכם שלא תוסיפו עליה ללמד ממנו דבר הדומה לו: **אדמון** אומר השני נוח לי

והראשון קשה הימנו. אע"ג דלית הלכתא כאדמון בהא דהא לא קתני בה רואה אני את דברי אדמון לא תיקשי דמסקינן בחזקת הבתים (ב"ב דף מג:) עלה דההיא מכר לו שדה אין מעיד לו עליה ומוקי לה בראובן שגזל משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה וקא מערער דלא ליזיל שמעון לאסיהודי ללוי משום דניחא ליה דתיקום ארעא ביד לוי דאמר הראשון נוח לי והשני קשה הימנו הכא לא היה לו לחתום ולעשות דבר הנראה הודאה משום ניחותא דשני אבל התם לאו הודאה היא: לא שנו אלא עד אבל דיין לא דתני רבי חייא כו'. הקשה ה"ר יצחק ב"ר ברוך דהכא משמע דאין הדיינים מעידין על מה שכתוב בשטר אלא על חתימת העדים וקשה מהא דאמר בחזקת הבתים (שם דף נב.) אחד מן האחין שהיה נושא ונותן בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאות על שמו אמר רב עליו להביא ראיה ומסיק ראיה בקיום השטר אלמא דעל ידי חתימת הדיינים אנו יודעים שהשטרות שלו הם אלמא אכולה מילתא קמסהדי ותירץ רבי דהתם ודאי אית לן למימר דדיינים רמו אנפשיהו לאסיהודי לגמרי שהרי היו יודעים שהיה נושא ונותן בתוך הבית וסתמא דמילתא לאו דידיה הוא הלכך אי לאו דידיעי דשלו היה לא היו מקיימין אלא בשם היתומים:

ב

-

קט

דף

עשאה סימן לאחר. מתוך הלשון משמע דאעורר קאי כגון שמכר אחת משדותיו ועשאה סי' בשם המוחזק ובגמ' הכי פי' לא שנו אלא לאחר אבל לעצמו לא איבד כלומר אם מכר מערער אחת משדותיו למוחזק לאו הודאה היא דאי לאו דעבדי הכי לא היה המוחזק קונה שדה ממני ואני הייתי צריך למעות ולא גרסי' מזבין אלא זבין ובירושלמי משמע כרש"י שהביא בפ"י ר"ח ולא סוף דבר שעשאה העורר סימן לאחר אלא אפילו עשאה. אחר לאחר והעורר חתום בעד איבד זכותו: **אמר** ליה שפיר קאמרת דאמר ר' יוחנן כו'. אביי לא היה זכור בדברי ר' יוחנן עד שהזכירו האפוטרופוס דאילו היה זכור היה הוא עצמו טוען בשביל היתומים כדקיימא לן טוענין ליורשין: **אם** טען ואמר חזרתי ולקחתי ממנו מהימן. תימה אמאי נאמן הואיל והודה דלאו שלו הוא היאך יכול לטעון שוב חזרתי ולקחתי וכ"ת דנאמן במיגו דאי בעי לא הוה חתם ולא הוה מודה לאו מילתא היא דבכי האי גוונא לא אמרי' מיגו כדפירשנו לעיל בפרק

הכותב (דף פה. ושם) גבי ההיא אתתא דאפקידו גבה מלוגא דשטרי כמו שפירשנו שם ולפי מה שפירשנו במי שהיה נשוי (לעיל צב: ושם ד"ה דינא) דלא טענינן ליתמי מזוייף הוא אומר רבי דמצינן לפרש הכא דמיירי כגון שאין כתב ידי העדים יוצא ממקום אחר ולכך נאמן לומר חזרתי ולקחתי ממנו מיגו דאי בעי אמר מזוייף הוא ולא נחתם ולא עשיתי סימן מהימן הוא לומר עשיתי סימן וחזרתי ולקחתי ממנו והא דלא קאמר אי הוה אבוהון הוה טעין מזוייף הוא דלא טענינן ליתמי מזוייף הוא מיהו חזרתי ולקחתי ממנו טענינן להו כיון דקסבר דאבוהון הוה מהימן בהך טענה מיגו דאי בעי אמר מזוייף הוא כדפרישית במי שהיה נשוי: **ורבנן** סברי אי צייתת צייתת ואי לא מהדרנא שטרא למרייהו. אבל הא לא מצי למימר בחד דאתי מכח חד מזבנינא ליה לארבעה דלא מצית לאשתעווי דינא בהדייהו שלא יכול להפקיע דינו על ידי מכירתו הואיל וקודם שבא לידו לא היה ראוי לומר כן אבל בחד דאתי מכח ד' יכול לומר מהדרנא שטרא למרייהו וזכות הבא על ידו הוא יכול להפקיעו ולהעמידו בזכותו שהיה לו קודם שבאו לו אלו השדות לידו והא דקאמר בפ"ק דב"ק (דף ח.) מכר לאחד או לג' בני אדם כאחד פירוש עידית ובינונית וזיבורית כולן נכנסו תחת הבעלים ומוקי לה התם בשלקח עידית באחרוני ופריך וליתו כולו וליגבו מעידית משום דאמר להו אי שקליתו כדינייכו שקליתו ואי לא מהדרנא שטרא דזיבורית למריה ופריך נזקין נמי נימא הכי אלמא התם אמריי הך טעמא לכולי עלמא לא קשה מידי דהתם לית ליה פסידא לגמרי דהא גבי מזיבורית ולהכי מודה התם דמצי אמר מהדרנא שטרא למריה אבל הכא דאיכא פסידא לגמרי סבירא ליה דלא אמריי מהדרנא שטרא למרייהו והא דפריך אי הכי נזקין נמי נימא הכי הוא הדין דאבעל חוב מצי פריך אמאי גובה מן הבינונית אלא רבותא קפריך דאפי' נזקין דדינו מן התורה בעידית לימא הכי ורש"י פי' לשם דווקא מנזקין קפריך אבל מבעל חוב ניחא ליה דגובה מן הבינונית דאי א"ל מהדרנא שטרא דזיבורית למריה מצי א"ל לכי תהדר אבל נזקין ניתיב בינונית ולא מצי אמר ליה לכי תהדר וכ"ת כתובת אשה נמי אמאי גובה מן הזיבורית תימא ליה לכי תהדר הא לאו מילתא היא דבהך טענה ליכא לאפקועי יותר ממה שגובה אם היו כולן ברשות הבעלים הראשונים ולפי זה שפיר הוצרך לפרש כאן אי צייתת צייתת ואוזיל לגבך דהשתא מרויח במה שאינו מחזירו לו ולא משמע כלל הלשון כך ועוד דקתני במתניי יקח לו דרך במאה מנה משמע כמו שירצה מוכר:

ורבנן חברך חברה אית ליה. והא דמסקינן לעיל אליבא דכולי עלמא דלא איבעי ליה למימסר מודעא גבי לעצמו לא איבד זכותו דאמרינן חברך חברה אית ליה יש לומר דלא דמי דמה שעשאה סימן לא הוה כל כך הודאה כמו הכא שהוציא שמכר לו את השדה הילכך לא איבעי ליה למימסר מודעא אבל בהך הודאה פליגי דדמיה טפי להודאה ולפרשיי אתי שפיר דלעיל ודאי לא הוה ליה למערער למימסר מודעא דדלמא שמע המוכר לו שדה מהא וימנע למוכרה ויהיה לו הפסד שלא ימצא שדות לקנות אבל הכא גבי מכירת שדה אינו כל כך הפסד דהרבה לוקחים ימצא דאמרי אינשי זבין קנית זבנית אפסדת: **סוף סוף** כי אתו למיגבי בהדי הדדי קאתו. אע"ג דנזקקין לתובע תחילה היכא דאית ליה פסידא אין נזקקין כדמוכח התם (ב"ק דף מו: ושם) טעמא כגון דזילי נכסיה: **שלש** ארצות לנשואין. תוספתא בד"א בזמן שהיה מיהודה ואירס ביהודה או בן גליל שאירס בגליל אבל בן יהודה שאירס בגליל או בן גליל שאירס ביהודה כופין אותה לצאת שעל מנת כן נשאה:

הכי גרסי' בכל הספרים דאמרינן ליה זבניה הכא וזיל משום ישוב ארץ ישראל. מפרש ה"ר יוסף בן ה"ר יוסף דגרסינן בהשולח (גיטין דף מה. ישם) ההוא עבדא דברח לא"י אתא מריה אבתריה אתא לקמיה דרבי אמי אמר ליה ניכתוב לך שטרא אדמיה ואי לא מפקענא לך מדרבי אחי בר יאשיה דדריש אל תסגיר עבד אל אדוניו בעבד שברח מחוצה לארץ לארץ ישראל והכא לא מפקענא ליה מיניה אלא אמרי' ליה זיל זבניה התם מיירי כשלא היה מוצא בארץ ישראל למי ימכור לכך קאמר נכתוב לך שטרא אדמיה דאל"כ כל העבדים יפקיעו עצמן מידי אדוניהם שיברחו לארץ ור"ת פירש דהאי זבניה דהכא לאו מכירה ממש לאחרים אלא לעצמו והיינו נכתוב שטרא אדמיה: **ואין** הכל מוציאין לאתויי מאי.

ואם תאמר אמאי לא משני לאתווי עבד שברח לירושלים כדרבינן לעיל ואין הכל מוציאין דרישא ויש לומר דבירושלים ליכא למימר הכי דאין אנו רוצים שיהיו עבדים בירושלים יותר מדאי אלא מיוחסים. ר"ת: **הוא** אומר לעלות כו'. אינו נוהג בזמן הזה דאיכא סכנת דרכים והיה אומר רבינו חיים דעכשיו אינו מצוה לדור בא"י כי יש כמה מצות התלויות בארץ וכמה עונשין דאין אנו יכולין ליזהר בהם ולעמוד עליהם: **היא** אומרת לצאת כופין אותה. תימה מאי איריא בא"י אפי" בשאר ארצות נמי היאך תוכל לדוחקו לצאת ממקומו וי"ל דהכא אפי" מנוה הרע לנוה היפה: **ואימא** נסכא. מהכא משמע דנסכא עדיפא ממעות ודינרין של כסף דאי פחותה מאי קושיא דאין הי"נ דהא קאמר מה שירצה מגבהו אלא ודאי עדיפא ואפילו הכי פריך ואימא נסכא כיון שכתוב בו כסף סתמא לא משמע שהוא חייב לו מטבע ואמאי מגבהו מה שירצה דמשמע שיתן לו ממטבע הפחות.):

דף קיא - א

בללה יובאו ושמה יהיו. אע"ג דהאי קרא בגלות ראשון כתיב י"ל דבגלות שני נמי קפיד קרא: **שלא** יגלו סוד. העיבור כדאמרינן (שבת דף עה.) כי היא חכמתכם ובינתכם זהו סוד העיבור:

דף קיא - ב

בלבושיהן. משמע בלבושיהן שנקברו דהיינו תכריכין אבל בירושלמי דהנושא אמר רבי לבניו מעטו בתכריכין שעתידין צדיקים שיעמדו בלבושיהן משמע מעטו בתכריכין שעתידין צדיקים שלא יעמדו בתכריכין אלא בלבושיהן מחיים:

מנשק כיפי דעכו. משמע דמארץ ישראל הוא וכן בשילהי מי שאחזו (גיטין דף עו:) ותימה דבפ"ק דגיטין (דף ב. ושם) תנן עכו כארץ ישראל לגיטין משמע דהוי מחוץ לארץ ומפרש בירושל' חציה בארץ וחציה בחוץ לארץ: **רבי** חנינא הוה מתקל מתקליה. פירוש שוקל אבנים ומוצאן קלות אמר עדיין לא נכנסתי לארץ ישראל כיון ששקלן ומצאן כבידות אמר כבר נכנסתי לארץ ישראל וכן מפרש בתנחומא בפרשת שלח לך כשעלה ר' חנינא הגדול מבבל בקש לידע אם נכנס לא"י והיה שוקל אבנים כל זמן שהיו קלות אמר עדיין לא נכנסתי. לארץ ישראל כיון שמצאן כבידות אמר אין אלו אלא אבני ארץ ישראל והיה מנשקן וקרא עליהן את הפסוק הזה כי רצו עבדיך את אבניה:

דור שבן דוד בא. איידי דאיירי בברכת העולם הבא דהיינו לימות המשיח נקט לה נמי הכא: **עתידין** כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פירות כו'. לפי שרוצה לסיים בדבר טוב נקט לה הכא ולא קאמרה לעיל דאיירי בהני מילי: